II
B 26592
e

ŽIVLJENJE
svetnikov in svetnic Božjih.

Po najboljših virih spisal

dr. J. Rogač,

duhoven ljubljanske škofije.

Izdala

družba sv. Mohora.

Z dovoljenjem visokočastitega kerškega knezoškofijstva.

Drugi del.

V Celovcu 1869.

Natisnil Jožef Blaznik v Ljubljani.

I 3 26592, 2

IN=030007627

KAZALO.

Mesec mali traven ali april.

	Stran.
1. Sv. Hugon, škof	1
2. Sv. Frančišek Pavlanski	5
3. Sv. Rihard, škof	11
4. Sv. Izidor, škof	15
5. Sv. Vincencij Fererski	18
6. Sv. Viljem, opat	25
7. Bl. Herman	29
8. Sv. Albert, škof	33
9. Sv. Marija egiptovska, spokornica	37
10. Sv. Mehtilda	41
11. Sv. papež Leon I. véliki	47
12. Sv. Saba, mučenec	53
13. Sv. Hermenegild, mučenec	57
14. Sv. Lidvina, devica	61
15. Sv. Peter Gonzalez	66
16. Bl. Benedikt Labre, berač	71
17. Sv. Justin, mučenec	76
18. Sv. Apolonij, mučenec	82
19. Sv. Leon IX., papež	85
20. Sv. Neža Montepulicijanska	92
21. Sv. Anzelm, škof	96
22. Sv. Epipodij in Aleksander, mučenca	102
23. Sv. Vojteh (Adalbert), škof in mučenec	105
24. Sv. Jurij, mučenec	112
25. Sv. Marka, evangelist	117
26. Sv. Peregrin	123
27. Sv. Cita, devica	127
28. Zvel. brat Egidij	134
29. Sv. Peter, mučenec	139
30. Sv. Katarina Sienska, devica	145

Mesec majnik ali véliki traven.

	Stran.
1. Sv. Filip in Jakop, aposteljna	156
2. Sv. Atanazij, škof	164
3. Najdenje sv. Križa	172
4. Sv. Florijan, mučenec	176
5. Sv. papež Pij V.	182
6. Sv. Janez Damaščan	187
7. Sv. Stanislav, škof in mučenec	191
8. Sv. Monika, vdova	197
9. Sv. Gregorij Nazijančan, škof in cerkven učenik	202
10. Sv. Antonin, škof	208
11. Sv. Mamert, škof	215
12. Sv. Pankracij, mučenec	217
13. Sv. Servacij, škof	221
14. Sv. Bonifacij, mučenec	223
15. Sv. Izidor, kmet	228
16. Sv. Janez Nepomučan, mučenec	233
17. Sv. Paškal Bajlon, spoznovavec	240
18. Sv. Teodot, mučenec	245
19. Sv. Ivon, spoznovavec	250
20. Sv. Bernardin Sienski, spoznovavec	255
21. Sv. Feliks Kantaličijan, spoznovavec	262
22. Sv. Julija, devica in mučenka	269
23. Zv. Andrej Bobola, mučenec	273
24. Sv. Donacijan in Rogacijan, mučenca	277
25. Sv. Magdalena Paciška, devica	281
26. Sv. Filip Nerij, spoznovavec	286
27. Sv. papež Gregorij VII.	293
28. Sv. Viljem Akvitanski	298
29. Sv. Maksimin, škof	301
30. Sv. Ferdinand, kralj	304
31. Sv. Angela Meriška, devica	308

Mesec junij ali rožnik.

		Stran.
1.	O začetku praznika presv. Rešnjega Telesa	312
2.	Sv. Blandina in njeni tovarši, mučenci	316
3.	Sv. Klotilda, kraljica	320
4.	Sv. Kvirin, škof in mučenec	325
5.	Sv. Bonifacij, škof in mučenec	328
6.	Sv. Norbert, škof	334
7.	Sv. Filip, dijakon	340
8.	Sv. Medard, škof	344
9.	Sv. Primož in Felicijan, mučenca	348
10.	Sv. Marjeta, kraljica	353
11.	Sv. Barnaba, apostelj	358
12.	Sv. Janez Fakundski, spoznovavec	363
13.	Sv. Anton Padovanski	367
14.	Sv. Bazilij Véliki, škof	373
15.	Sv. Vid, Modest in Krescencija, mučenci	378
16.	Sv. Benon, škof	382
17.	Sv. Janez Frančišk Regis, spoznovavec	387
18.	Sv. Mark in Marcelijan, mučenca	392
19.	Sv. Gervazij in Protazij, mučenca	396
20.	Sv. papež Silverij, mučenec	399
21.	Sv. Alojzij, spoznovavec	403
22.	Sv. Pavlin, škof	408
23.	Sv. Eberhard, škof	412
24.	Rojstvo Sv. Janeza kerstnika	415
25.	Zv. Ema, spoznovavka	420
26.	Sv. Janez in Pavel, mučenca	424
27.	Sv. Ladislav, kralj	426
28.	Sv. Irenej, škof in mučenec	430
29.	Sv. Peter in Pavel	433
30.	V spomin sv. Pavla	439

Mesec mali traven ali april.

1. Mali traven ali april.

Sv. Hugon, škof.

Sv. Hugon je bil rojen leta 1053 od plemenitih in pobožnih staršev v majhenem mestu škofije Valanske (Valence) na Francoskem. Njegov oče, izversten vojak, mož blazega in verlega značaja, je svojemu vladarju zvesto služil in je potem vso skerb obernil na izrejo otrôk. Hugon je kazal že v mladosti lahno zapopadnost in veliko ljubezen do vednosti. Ko dostojno starost doseže, žene ga želja po oliki na vnanje šole, kjer je mogel več pripomočkov porabiti in obširniših znanosti si pridobiti. Po natori je bil tako mehke čudi (natore) in boječega serca, da je še ko odraščen mladeneč v vsem obnašanji svojem razodeval nekako dekliško plašnost. Ali ravno ta prirojena sramožljivost in boječnost je bila berzda za meseno poželenje in nagnjenje ter ga je uterdila v ponižnosti, v poterpežljivosti in zmernosti, v čistosti in v druzih kerščanskih čednostih.

2. Po slavno doveršenih šolah dobí pri škofijski cerkvi valanski duhovnijo in živí med večidel mladimi in prav posvetnimi stolniki v sveti tihoti in zgledni samotnosti, ktero posvečuje z molitvijo in z branjem ter premišljevanjem sv. pisma. Vsi so ga visoko cenili in ljubili. Tisti čas pride papežev poslanec v Valence, zapazi pobožnega, skromnega in nenavadno olikanega stolnika Hugona, nakloni mu svojo zaupno prijaznost ter ga privzame za pomočnika pri svojih poslanskih opravilih in pri odpravljanji takratnih nerodnosti, v bojih zoper svetnjake, ki so cerkvene dobrine prideržévali in zoper duhovne, ki so s cerkvenimi službami kupčevali ali pa v prepovedanih zvezah živeli. Njegovi resni opomini, združeni z lepim zgledom, so pri obéh blagovito teknili. L. 1080 obhaja poslanec v Avignonu cerkven zbor; tedaj pridejo tje poslanci Grenobelske škofije, ki je bila ravno takrat brez škofa, s prošnjo, da bi jim zbrani očetje koga za škofa postavili. Nasvetuje se mladi stolnik Hugon in z veseljem ga sprejmó. Ali Hugon dobro poznaje težavnosti in nevarnosti škofove službe, brani se solzán te časti rekoč, da je premlad in preslab, da ne bi druzih zveličanja pospeševal, in zraven še lastno pogubil. Ali škofje ga tolažijo in oserčujejo, da naj ne upa v svoje lastne močí, ampak le v Boga in njegovo milost. Hugon se sicer udá, ali to čutilo preponižnosti je

ohranil do smerti, ker je zmeraj svojo nesposobnost za tako imenitno službo obžaloval in bi se jej bil tolikrat rad odpovedal. On spremi poslanca v Rim, kjer mu sv. papež Gregorij VII. škofovo posvečenje podelí. Tu ga pa na enkrat jamejo bogokletne misli obhajati in ga tako mučiti, da mu je kar umreti. To mu veljá ko kazen, ker je privolil v škofovo čast; vendar pa po nasvetu poslanca papežu te skušnjave razodene, kteri ga z očetovsko besedo potolaži in, čeravno te skušnjave nikdar čisto ne nehajo, vendar ga s tolikanjo silo več ne nadlegvajo.

3. Ko se verne in škofijsko vladbo prevzame, najde neznansko gnjusobo na sv. mestu. Vsaktere razvade in gerdobije so se bile med vse stanove vkoreninile in tudi duhovski stan je bil ves okužen, ker celo mašniki so se očitno ženili, so vse sveto prodajali in sv. zakramente za denar delili; svetnjaki so imeli v posesti cerkve, cerkvene dobrine, desetine in pokopališča; nevednost v verskih rečéh je bila splošna, odertija in goljufija je brez kazni se vganjala; vsa pravičnost in sramožljivost je bila zginila — živelo se je samopašno brez vsega strahú pred postavo. Škofijska posestva so bila po znimarnosti in zapravljivosti njegovih prednikov z dolgovi preobložena in zastavljena, tako da je v pravem pomenu v vsem potrebnem pomanjkanje terpel, ker ni hotel ne na posodo jemati ne podložnikov stiskati. Neutrudoma se Hugon s temi zlegi bojuje, te nadloge odpravlja s poterpežljivostjo in ljubeznijo, s podučevanjem in opominjanjem, s prošnjami in solzami. Ali čez dve leti vednega bojevanja mu čutilo ponižnosti in iz njega izvirajoča maloserčnost omami močí, da se zgrudi pod bremenom skerbí in silnih naporov, da vsled tega zapustí svojo cerkev ter zbeži v benediktinski samostan v Klermonški škofiji s terdnim sklepom, vse svoje dni med samostanskim zidovjem le Bogu in svoji duši posvečevati. Ali papež, ko to zvé, mu naravnost zapové neutegoma verniti se na težavni sedež. Bridko je za-nj to povelje, ali pokorščina zmaga. Vendar pa se mu je v samoti upanje, ta golob z oljkovo vejico, zopet povernilo, mu dušo z veselimi mislimi napolnilo in njegovo klaverno serce okrepčalo; poprime se torej svojega težkega dela z novim pogumom in z živim zaupanjem v Boga ter pase svojo čredo s prešnjo zvestobo in ljubeznijo.

4. Blezo čez 3 leta (1084) pride po čednosti in učenosti sloveči Brunon, prava podoba kerščanske resnobe, s šestimi tovarši v Grenobelj, da bi v oddaljeni samoti zavetja si poiskali pred neverno spridenostjo svetá. Ker je imel ravno poprej prikazen, v kteri je videl sedem svetlih zvezd, ki so se v grozni puščavi njegove škofije, Kartuziji po imenu, utrenile: spozna v tem Božji migljej, ptujce ljubeznjivo sprejme ter jim podari omenjeno puščavo, kjer Brunon ž njegovo pripomočjó vstanovi ostri red Kartuzijanov, v kterem jih je mnogo, ki so med svetom po

duši padli, rešenje, mir in zveličanje našlo. Hugon jim ostane prijatelj in varh in občuje ž njimi ne kakor škof, ampak ko ponižen brat, in biva — vdeleževaje se vseh njihovih spokornih vaj — tolikrat med njimi, da ga mora Brunon večkrat opomniti, da naj se verne k svoji cerkvi in oskerbuje svoja opravila. Vedno bdenje in mertvenje mu napravi hude bolečine v glavi in v želodcu; njim se pridruži nekaka maloserčna tesnoba, ki mu časi vso moč podere; sicer se zopet povzdigne k veselemu zaupanju in k sladkim potolažbam, ali le z novega zapade v to slabost človeške natore. To spreminjanje veselja in žalosti, bolečine in tolažbe, maloserčnosti in pogumnosti, skerbečnosti in zaupljivosti je terpelo do konca njegovega življenja. Nikdar ni dosegel pravega pokoja, neskaljenega dušnega mirú, tiste srečne enakodušnosti, ktera v Bogu počivaje nima nobene želje in ne po nebesih in ne po zemlji nič ne poprašuje. Solzé, zdaj iskrenega veselja, zdaj grozne stiske, so bile njegov kruh noč in dan; o dobri uri se je jokal ljubezni in hvaležnosti do Boga, o hudih dnevih pa žalosti sam nad seboj; brez solzá ni mogel ne brati, ne moliti, ne premišljevati, ne pridigovati, ne spovedovati. Pri tej skipečnosti svojih čutil je tolikanj bolj čul nad svojimi počutki in pri pogovoru z ženskami jim ni nikdar prosto zerl v obraz. — Bil je tolikanj radodaren, da so ga sploh očeta ubozih imenovali. Enkrat ob lakoti proda svoj z biseri okovani perstan in pa zlato čašo; ta zgled je druge bogatine in plemenitnike tako spodbudil, da so mu iz dalje pošiljali denar za miloščino mené, da po njem razdeljena bo več blagoslova in teka imela. Iz zgolj ljubezni do ponižnosti in ubožnosti je hotel celó edinega svojega konja za ježo prodati in škofijo peš prehajati, ali Brunon mu to resno odsvetuje. Okoli njega je kraljevala tiha častitost, on ni terpel nobenih igravcev in norčevavcev, kakor so bili takrat tudi po duhovnih dvorih v navadi; ni imel nobenih vojakov in stražnikov, ker ni maral cerkvenih dohodkov — te dedščine ubozih, za nje potrošati. Pred njegovim sodnjim stolom se je vsem enaka pravica govorila, ker se nikakor ni gledalo na veljavo osebe; daril ni prejemal nikakoršnih, nikdar ni denarnih kazen nakladal pa tudi nikdar ne sodbe sklepal, iz ozira na lastno korist. Pa kakor ljubeznjiv in pohleven je Hugon bil, tako nepremakljivo je stal, kedar je šlo za čast Božjo in sv. cerkev. To je pokazal na cerkvenem zboru Vienskem, kjer je pogumno in očitno govoril zoper cesarja Henrika IV., ki je s papežem gerdo ravnal. Ravno tako krepko je branil pravega papeža Inocencija II. zoper protipapeža Anakleta in je tako mnogo pripomogel, da se je mir povernil ter edinost cerkve Božje na Francoskem se ohranila.

5. Ali vseh teh čednosti in zaslug se Hugon ni zavedal, ampak le svojih napak, zató je vedno hrepenel službe prevzdig-

njen biti; pošlje torej ponižno prošnjo do papeža, pa odgovorí se mu le z opomini do stanovitnosti. Že star in hromoten gre sam v Rim, ali vsi razlogi, vse prošnje so zastonj; rekó mu, da pod sivimi lasmi biva še živ duh, pod zgerbančenim čelom se svetijo še bistre oči; da zamore on s svojim zgledom in svetom cerkvi Božji več koristiti, kakor kteri drugi s svojo telesno čverstostjo, saj Bog nima dopadanja nad rokami in nogami, ampak nad sercem možá. Kolikor mogoče potolažen se verne v svojo škofijo, ali njegove močí kmalo popolnoma opešajo; 1. aprila 1132. v 80 letu starosti in v 52. škofove časti se loči iz solzne doline tje, kjer ni nobene bolečine več in nobena solza več ne teče. — Dve leti po smerti je bil za svetnika razglašen.

Obrazuje se ko škof s sedmimi zvezdami, ki so mu v prikazni prihod sv. Brunona in njegovih tovaršev naznanile.

Od notranjega življenja.

Kerščanski bralec! zopet sva novo versto svetnikov začela. Vem, da boš popis njihovega življenja z veseljem prebiral, pa tudi marsikrat premišljevaje vzdihnil: „O ko bi mogel tudi jaz tako živeti in enkrat ž njimi v nebesih se veseliti!“ Hočem ti torej tukaj nekoliko naznaniti pot, po kteri moreš nebeško kraljestvo doseči in sicer razložiti ti hočem v kratkem notranje življenje. Psalm namreč pravi (44): „Vsa lepota kraljeve hčere je od znotraj.“ Zveličar pa je rekel: „Kraljestvo Božje je v vas.“ (Luk. 17, 21.) Zatorej učeniki tolikrat govoré od notranjega življenja in človeka. V čem pa obstoji notranje življenje in po čem postane človek notranj? Posebno po treh rečéh: po čistosti misli ali namena, po kreposti premagovanja, po veselosti volje. V tem trojnem obstoji pravo duhovno, notranje življenje — bistvo svetosti.

1. Svetost se v sv. pismu večkrat primerja z zlatom in sicer z najčistejim zlatom. Očisti se pa zlato, če se v ognji stopi; zatorej se imenuje tudi v ognji skušeno zlato. Ta primera nam našo reč mnogo pojasní. Tedaj notranje življenje, prava čednost in bogoljubnost pred vsem zahteva čistoto misli in namena. Zlato je toliko čistejše, kolikor manj ima ptuje primési in tudi čednost je toliko čisteja, kolikor manj ima za podlago pozemeljskih nagibov, človeških nagnjenj, samoljubnosti in iskanja samega sebe. Bog nas je vstvaril, za-se vstvaril, in zatorej moramo vse, kar storimo, zató storiti, ker Bog hoče in le iz tega namena, da bi Bogu dopadli. Dekla s svojimi nizkimi opravili se more ravno tako posvečevati, kakor učeni s pisanjem knjig, zdravnik z ozdravljanjem, mašnik s pridigovanjem, spovedovanjem in maševanjem. Zatorej pravi apostelj: „Vsaki naj ostane v stanu, v kteri ga je Bog poklical.“ (1 Kor. 7.) Saj ne gre namreč toliko za to, kaj se stori, ampak zakaj, iz kakovega namena se stori. Najlepša opravila, celo molitev, nehajo za nas koristna biti in zaslužna, ako je takrat opravljamo, kedar Bog od nas kaj druzega hoče, ali če je le po človeško opravljamo, n. pr. ker nagnjenje za nje v sebi čutimo, ali kaj veselja v njih nahajamo, ker iz njih kaj časti ali dobička pričakujemo, ali ker ravno kaj drugega ne vemo početi. Čisti namen tudi najmanjša djanja, celó potrebna natorna opravila kakor jesti in spati, v zlato spremeni. On je jedro dobrega in le na-nj Bog gleda.

2. Da se zlato očisti, mora se v ognji pretopiti; in da se tudi naše serce očisti vse samoljubnosti, mora ognjeno poskušnjo prestati, ktera vse življenje terpi, in to je vedni boj z mesom, z natoro in njenimi nápačnimi nagnjenji. Terda beseda, ali vekomaj resnična: Nebeško kraljestvo silo terpí. Nekteri ljudjé imajo nekake natorne čednosti, natorno dobroserčnost in pohlevnost, natorno ponižnost, natorno delavnost, in vse to je stane le malo ali nič premagovanja. Nekteri pa imajo takó hudo natoro ali tako terdovratno spačene navade, da morejo tudi na videz lahne reči le po hudem notranjem boji doveršiti. Zató ne veljajo za posebno pobožne, zakaj njih slabosti in nepopolnomosti so le preveč očitne; in vendar so morda Bogu prav prijetni, ker se hrabro premagujejo. Zatorej pravi Tomaž Kempčan, da morejo tisti ljudjé, ki imajo mnogo hudih nagnjenj in navad in zatorej tudi obilo prilike se bojevati in premagovati, veliko bolj napredovati v popolnomosti, kakor drugi, kterih skušnjave niso takó pogostoma in silne. Kdor le išče, kar je lahno, prijetno, vsega težavnega pa se ogiblje, se premagovanja ana, ta ni na potu svetosti, ampak zložnosti. Zlató se mora očistiti v ognji bridkosti in skušnje.

3. Kolikor čistejše je zlato, toliko je voljneje; in to nam kaže na tretjo lastnost notranjega človeka, na veselost volje. Kolikanj se natora, tudi v svetnikih, zoper dobro upira, vendar je razumna volja nagnjena za vse, karkoli Bogu dopade, da! hitro in veselo stori vse, s čimur koli se more Bogu postreči. V tem nagnjenji in hitrosti volje obstoji ljubezen Božja. Kdor ljubi, vedno misli, kako bi ljubljenemu kaj veselja napravil; in če ljubljeni kaj zahteva, ljubeči hiti mu željo dopolniti, če tudi ga stežkoma stane. Tedaj je med temi, ki Boga ljubijo, mnogo razločka. Zakaj nekteri spolnujejo sicer zapovedi Božje, dolžnosti kristijana, toda z nekako okornostjo, kakor prisiljeni, bolj iz strahú pred grehom, pred peklom, se ravno ko le vlečejo po potu Božjem. Eni pa gredó, eni tekó in eni celó leté. Ljubezen dá teči, ljubezen dá peruti, zatorej se angelji obrazujejo s perutnicami, ker so vedno pripravljeni, voljo Božjo hipoma dopolniti. Kolikor veča je ta pripravljenost, ta veselost, toliko boljše je zlato ljubezni, je viša tudi svetost.

Molitev.

O Bog moči in kreposti, kteri si sv. škofu Hugonu tako zveličansko nezaupnost do lastnih moči podelil: prosimo te ponižno, nikdar ne pripusti, da bi kdaj v prevzetnem zaupanji do samih sebe imenitne reči podvzemali in tako v svojem započetji osramoteni bili. Amen.

2. Mali traven ali april.

Sv. Francišek Pavlanski.

Red okoli polpetsto leti je nastala med kristjani velika mlačnost gledé zderžljivosti in posta; mnogo njih je imelo trebuh za Bogá in cerkvene postave so se nestrahoma lomile, zakaj ljubezen je bila ugasnila v mnogih sercih. Da bi tedaj

gorečnost ljubezni zopet obudil in krivici pot pregradil, pošlje Bog moža, kteri si ljubezen do Boga in do bližnjega postavi za edino namembo svojega življenja in vstanoví do sedanjih časov najostreji red. Temu možu je ime Francišek Pavlanski. V mestecu Pavli blizo morja v Kalabriji je bilo l. 1438 rojeno dete, kteremu pobožni pa revni starši, Jakob in Viena Martorela, dajó ime sv. Franciška, očeta ubožnosti in ponižnosti, ker so je bili po njegovi priprošnji od Boga prejeli. Pač si niso bili svesti, da bo tudi njihov sin enkrat po ubožnosti in ponižnosti enako velik in imeniten — prava dika kerščanstva. V strahu Božjem izrejen je že v zgodnji mladosti razodeval očitno nagnjenje do mertvenja, molitve in samote. Trinajst let starega pripeljejo starši, ki so ga bili vsaj za eno leto frančiškanskemu redu v strežbo zaobljubili, v frančiškanski samostan v bližnjem mestu sv. Marka, kjer obdarjeni deček najlepše nauke posluša, najspodbudniše zglede vidi, in redovne postave prav natanko in celó še ostreje spolnuje, ker se odpové noši platnene obleke in mesenim jedém, takó da se menihi sami taki zderžnosti čudijo. Ko leto preteče, pridejo starši po-nj in roma ž njimi v Rim, Asis in na druga božja pota ter se potem čez goro Kasinsko verne v domovino.

2. Komaj petnajst let star preterga vse spone, ktere vežejo mladost na radovanje in upe življenja in se poda z dovoljenjem staršev v samoten kraj blizo rojstnega mesta. Ker ga pa tukaj mnogo radovedno obiskovanje moti, izbere si drugo težko dohodno zavetje med pečinami nad morskim bregovjem, izkoplje si tam z neutrudljivim delom votlino za celico in živi ondi šest let, enako najstarejemu, najbolj skušenemu puščavniku, ležé na terdem kamenu in vživaje le zelišča, nabrana po bližnjem gozdu.

Ali volja Božja je bila, da bode votlina Frančiškova zibel velicega reda. Kakor skrito je bilo njegovo bivališče, vendar ni bilo čisto neznano. Pridružita se mu namreč dva učenca; ž njima in s pripomočjó staršev postavi tri celice in kapelico, v kteri časi duhoven službo Božjo opravlja in jim kruh angeljev delí. Kmalo pa pride še več bogoljubnih mož, duhovnih in svetnih, kteri so hoteli življenje Zveličarjevo še bolj natanko, še ostreje posnemati, ko redovni vstanovnik Asiški svojim učencem zapoveduje. Hoteli so v zaupanji v Božjo okrepčevavno milost v

najpopolniši ubožnosti živeti, še v globeji ponižnosti in še v hujši ostrosti se vaditi; zavežejo se torej zraven z navadnimi obljubami nikdar mesenih jedí ne vživati, ampak tudi jajec, masla in sira se zderžati in sploh vsega, kar je bilo po starih cerkvenih postavah postni čas prepovedano. — Zavoljo čedalje veče množice učencev je bilo treba postaviti samostan in cerkev in véliki škof Kozenski to privoli. Ali ubogi puščavnik — kje naj vzame pripomočke? V tej sili se mu prikaže sv. Francišek Asiški rekoč, da bo že Bog poskerbel. V duhu okrepčan se Francišek zaupljivo loti zidanja; menihi sami kopljejo, znašajo les, kamenje in apno in izveršujejo neutrudoma pobožno delo, ktero je kmalo tudi z radovoljno ročno in denarno pomočjo bližnjih prebivavcev dokončano in od škofa Kozenškega posvečeno. Francišek sam sveti bratom s spodbudnim zgledom. Njegova hrana je kruh in voda, le redkokrat zavžije kaj sadja ali sočivja, in to še le zvečer, večkrat se pa tudi po več dni posti; nosi dersnato obleko, hodi zmeraj bos, in spi na golih tleh ali na suhem berstji. In vendar je bilo njegovo telo čversto in zdravo, njegovo obličje rožnato in mladenško, njegovo vnanje prijazno, njegova beseda mila in rahla — bil je prava podoba mirú in ljubezni. Njegov duh in njegovo serce, njegovo mišljenje, čutenje in hotenje je bilo tako v Boga obernjeno, da mu nič druzega ni bilo mar, bil je z vsem svojim bitjem tako v večno in nebeško potopljen, da so bile za-nj pozemeljske rečí, kakor jih ne bi bilo, da se ni zavedel kraja, na kterem je stal, ne časa, v kterem je bival, da ni imel nobenega čutila za spremin žalosti in veselja, sladkosti in grenkosti. Njegova duša je živela v telesu, ki se več ni zdelo biti zemlje last, kajti tvarinsko je vso moč do njega zgubilo. Ogenj ga ni pekel, igral se je z gorečim ogljem kakor s cvetočimi rožami; led in sneg, ternje in bodeče kamenje mu nog ni ranilo, hodil je po vodi in močvirji, kakor lahno pero. Zdel se je imeti tako telo, kakor nebeški duhovi, kedar se na zemljo prikažejo, ne da bi v njem občutili in živeli, ampak da v njem vidni postanejo. Kaj porečemo o takih prikaznih, ktere nam priče same za gotovo sporočujejo? Velik in mogočen je Bog v svetnikih svojih!

3. Ponižnosti je ljubezen zvesta tovaršica; kolikor namreč manj smo sami sebi, toliko več smo za druge. Francišek ni nikdar od nikoga nič žalega govoril, slabosti in pregreške je skušal izgovoriti, napačnega pa z rahlim opominom poboljšati. Na svojem popotovanji po Kalabriji in Siciliji — zakaj v malo letih se je bilo po raznih krajih več samostanov postavilo — je povsod zapuščal znamenja ljubezni. Sam ubožen, se vé da ni mogel časnih darov deliti, ali dal je, kar je imel: svojega duha, svoje serce in svojo molitev; tolažil je žalostne s serčnim milovanjem, razsvetljeval nevedne z ljubeznjivim podučevanjem, dvo-

mijoče z modrim svetom, mnogo in mnogo bolnikom je dosegel s svojo priprošnjo rešenje zlega in bolečine, tudi mertve je sklical v življenje. Kamorkoli pride, sprejemajo ga s slavo, povsod mu množice naproti vró in ga obsipljejo z dokazi visocega spoštovanja — njemu pa sramožljivost lica rudečí. Imel se je za najmanjšega, za izveržek ljudí; kolikor namreč bliže človek k Bogu pride, toliko vekši in velečastniši mu je Bog, toliko manjši in nevredniši pa se sam sebi vidi. Ali ta ponižnost ne zatajuje serčnosti. Kralj Ferdinand I. v Neapolu, kteremu se je stavljenje samostanov po njegovem kraljestvu brez njegovega privoljenja zdelo, da zasega v njegove deželsko-gosposke pravice, zaukaže zgrabiti ga in v Neapol pritirati na oster odgovor; ali s 60 vojaki poslani stotnik se ne upa prečastitljivega svetnika dotakniti se in sile delati mu, ampak verne se in se pri kralji prav krepko za-nj poteguje. Ko se v glavnem mestu neapolitanskem veliko za-nj in njegov red, pa tudi zoper nju govori, velí kralj Ljudevit XI. na Francoskem, kterega sta stiskala pekoča vest in pa strah pred smertjo, puščavnika iz Kalabrije, od kterega je slišal že toliko čudopolnega djanja in ozdravljanja, prositi, da bi na Francosko prišel, da bi mu morda on, ker vsa človeška pomoč in vsa natorna zdravila niso nič pomagala, s svojo mogočno molitvijo dosegel zdravje ter podaljšanje življenja. Frančišek pa noče Boga skušati ter kralju prošnjo odbije, ker ga sila k vražni pobožnosti priganja. Toda na papeževo povelje se iz pokorščine dvigne l. 1482 in pride v Neapol, kjer ga z veliko častjó sprejmó in ga francoski poslanci pričakujejo. Enega dne mu da preplašeni kralj neapolitanski (Frančišek namreč mu je bil zažugal, da bo s prestola pahnjen, ako svojih krivic ne poravna, kar se je tudi res zgodilo) vpričo mnogo velikašev polno skledo zlata za zidanje samostana v Neapolu celó. Ali Frančišek ne mara tega darila, ker je „kervav denar.“ Prostodušno in naravnost, kakor kteri prorok starega zakona, očita kralju revščino ljudstva, kako je vsemu samosilstvu izdano in že vse obupano. Vzame torej en srebernjak, prelomi ga, in glej! kapljice kervi iz njega tekó.

4. V Rimu skazujejo svetniku nenavadne častí. Kardinali ga obiskujejo, papež Sikst IV. ga zraven sebe poseda, po cele ure se ž njim pogovarja, občudovaje njegovo visoko modrost in sveto priprostost, ter ga hoče za mašnika posvetiti; ali Frančišek v to ne privoli, ampak le prosi, da bi smel sveče in rožne vence blagosloviti. Popotovaje po Francoskem popušča povsod znamenja podeljenega mu darú ter močí ozdravljanja. V gradu Plesileturskem (Plessis-les-Tours) ga postavijo pred kralja, ali on mu zamore govoriti le kakor nekdaj prorok Izaija kralju Ezehiju: „Oskerbi svojo hišo, zakaj umerl boš.“ Za Ljudevita je ta glas kakor poslednje sodbe trombe don. Poslednje upanje

mu splava po vodi. Vendar pa svetnika visoko časti in mu v lastni palači stanovanje odloči. Frančišek se večkrat z bolnikom pogovarja, opominja ga k vdanju v voljo Božjo, h kolikor mogočemu poravnanju storjenih krivic, prizadeva si njegovo serce očistiti in k Bogu oberniti; pripravlja ga za kerščansko smert in mu je na strani o hudem smertnem boji l. 1483. Pač ni bil za Franciška majhen nálog, kneza, ki je vse žive dni služil le pozemeljskim malikom in se je oskrunil s hlimbo, z ropom in morom, spametovati in k pokori pripeljati. Govoril je pa tudi, čeravno ni bil učeno olikan, kakor sporočuje zgodovinar Filip Kominski, ki ga je sam večkrat slišal, s tako modrostjo, da je bil slednji prepričan, da sam sv. Duh iz njegovih ust govori. Francišku se v Plesis-u več vrednih mož pridruži, da je bilo s časom v gradu njim odločeno stanovanje pretesno; zatorej mu mladi kralj Karol VIII., kteri ga je še više cenil ko ranjki oče, sezida v logu Plesiškem cerkev in samostan. Pozneja leta se ni samo po Francoskem, ampak tudi po Laškem, Španskem in Nemškem več samostanov postavilo po redovnih pravilih, ki so stran ostrosti vsa druga nadviševala. Učenci Franciška Pavlanskega so se imenovali „najmanjši“ (minimi), najmanjši v hiši Gospodovi; narekoval je — ker sam ni znal pisati — l. 1493 p e r v o določno pravilo, zakaj popravil in zboljšal jih je pozneje še trikrat, dokler ga ni po poslednji osnovi potrdil p. Julij II. leta 1506.

5. Tako ostane Frančišek skor deset let na Francoskem, moli in dela z neutrudljivo gorečnostjo za čast Božjo in za blagor tistih, ki so se mu kakor otroci izročili. Večkrat sicer želí v domovino verniti se, ali Ljudevit XII., ki je po Karolovi smerti kraljeval, ta mu tega ne dovoli, ker ga hoče za zmeraj tam prideržati. Frančišek doseže 61. leto. Ko čuti, da se bliža konec njegovega čudapolnega življenja, umakne se vsemu občevanju in se zapre v svojo celico, da bi se najskerbneje pripravljal za smert in večnost. Čez tri mesce tega samovanja ga na cvetno nedeljo 28. marca 1509 merzlica strese. Véliki četertek zbere brate in učence okoli sebe, prejme, kakor je bila v redu ta dan navada, z vervijo okoli vratú presv. rešnje Telo, in véliki petek umerje (2. apr.). Že 12 let po smerti je bil od pap. Leona X. med svetnike prištet. Njegovo truplo je počivalo v samostanski cerkvi Plesiški do l. 1582. Ko so besni Hugenotje vse cerkve po mestu in okoli mesta Tura bili pokončali, ulomi divja derhal tudi Frančiškovo grobišče, vleče na vervi še vse ohranjeno truplo v kerčmo, in je tam v pepel požge z lesom velicega, iz cerkve oropanega križa; pobožni katoličanje pa so vendar s smertno nevarnostjo nekoliko kosti rešili.

Obrazuje se v černi frančiškanski halji z dolgo brado, pred seboj v svitu besedo „charitas“ (ljubezen).

Red „najmanjših bratov“, tudi Pavlani imenovanih, je štel pozneje čez 400 samostanov, pa zvest svojemu imenu in duhu svojega vstanovnika, ni nikdar posebne imenitnosti dosegel; zdaj ima razen glavnih samostanov v Rimu in v Pavli le še malo druzih po Laškem.

Korist posta.

I.

Pač malo jih je v naši zmehkuženi dobi, da bi v oster post svojo čast stavili; mnogo pa jih je, ki od posta nič vedeti nočejo, ker je trebuh njih Bog. Prevdarimo torej veliko korist posta in sicer pervič za telo.

Post poleg nauka kat. cerkve hoče, da si ali kaj pritergamo v hrani, ali pa da se zderžimo nekterih jedí. Oboje je koristno za telo, ker je bolezni obvaruje, pa tudi bolezni ozdravi; zatorej zdravniki po pravici pičlost v jedi in pijači mater zdravja imenujejo. Od sv. device Azele piše Hieronim, da se je celo leto postila, časi po tri dni nič ni zavžila, in je vendar do 50. leta nobenkrat ni glava bolela, kar je velikrat nasledek preobloženega želodca. Koliko puščavnikov, koliko menihov po ostrih samostanih so se po celo leto postili! Nekteri niso druzega zavžili kakor kruh ali malo suhega sadja in boba in so vendar s čverstim, zdravim telesom visoko starost dosegli. Tako tisoč in tisoč zgledov poterjuje znani pregovor, da je natora z malim zadovoljna. Zakaj ne vživanje veliko in posebnih jedi redi telo, ampak dobra prebava; zatorej je lakota najboljša kuharica. Ona se je tudi že mnogokrat ko najboljšega zdravnika skazala, in post je že marsiktero bolezen ozdravil, zoper ktero vsi leki niso nič zmogli. Znameniten zgled v tej zadevi je Benečan Ljudevit Kornaro v 16. stoletji, ki se je le s svojo veliko zmernostjo več smertnih bolezni ozdravil in je do sto let živel. Tudi od sv. Karola Bor. je znano, da se je neke telesne hibe, ki je bila nasledek smertne bolezni, le z ostrim postom rešil; zatorej je v Milanu „Karolovo zdravilo“ v pregovor prišlo. Tista tako znana „dieta“ ali maloživnost, ki jo zdravniki bolnikom velevajo, kaj je druzega, kakor ravno to „Karolovo zdravilo“ ali post. Zakaj vsa zdravila bi bila ob moč, ko ne bi priterganje v jedi in pijači prišlo natori na pomoč. Odkod namreč izhajajo večidel bolezni, kakor ravno od neprebavljenih jedí? — Sicer se hoče tudi postnim jedém, ki je o zderžnih dnevih zavžijemo, očitati, da zdravju škodujejo; ali to je le takrat, kedar so preumetno napravljene in čezmerno vživane. Ko bi bili ljudjé z bolj domačo in siromašno hrano zadovoljni, kakor bi bilo za post ko spokorno djanje tudi primerno, tedaj se telesu postnih jedi nič ne bi bilo bati. Marveč terdi sv. Hieronim, da so marsikteri ravno po vživanji domače hrane kake telesne nadloge se rešili. Ali ne priča skušnja, da je mnogo šibkih oseb, ki so po vstopu v kak spokoren red v vedno postno hrano se obsodile, telesno in dušno bolje se občutile kakor prej med svetom? Če pa post škoduje, prihaja to le od nezmernosti. Sv. Bernard nam to s temi besedami razlaga: „Pri jedi mere ne vedó. Kos za kosom se prikláda; za samo mesó, kterega se zderže, se še enkrat toliko rib nakopiči,“ — Torej kristijan! ako se ti morda zdi, da je cerkveni post tvojemu zdravju škodljiv, pomisli, ali ti ni morda tvoja neukrotena snedljivost, nezmernost in slastnost škodovala, ne pa post. Odpravi une, in derži se tega, in Bog bo tvojo pokorščino, ki jo cerkvi skazuješ, z zdravjem in dolgim življenjem blagoslovil. Tako je mislil pobožni kardinal Stanislaj Hozi. Ko mu namreč svetujejo, naj v svoji sedi starosti bolj močne jedi zavživa, odgovori on: „Pisano je: spoštuj očeta in mater, da

boš dolgo živel na zemlji. Moj oče pa je Bog v nebesih, in moja mati je cerkev na zemlji. Uni hoče, da se postim, ta hoče, da se v gotovih časih postim. Poslušam ju rad in storim to in tako upam, da bom tudi sad svoje pokorščine prejel in dolgo živel na zemlji.“

Molitev.

O Bog! kteri si sv. Frančiška v število svojih izvoljenih sprejel, prosimo te, dodeli, da po njegovih zaslugah in po posnemanji njegovega čednosti polnega življenja srečno prejmemo plačilo, ktero si ponižnim obljubil. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

3. Mali traven ali april.

Sv. Rihard, škof.

Rihard, rojen l. 1197 od revnih staršev v mestecu pri Worcestru na Angleškem, kazal je že zgodaj tako samotarnost, tiho miloresnobno nrav, da je domačim s tem veliko lepega upanja napravljal. Umikal se je šalam, igram in radovanju mladosti, ki so kal toliko raznih in nevarnih nagnjenj, in pogubljive strasti v sprejemne persi zasadé; skerbno se je ogibal druščin, v kterih se prešernosti in nerodnosti vganjajo in je imel že ko deček popolno zreloto pobožnega nravnega mladenča. Po smerti staršev služi pri bratu za hlapca in se muči noč in dan, da bi uborno posestvo kolikor mogoče kviško spravil; in z neutrudljivo delavnostjo, z bistro sprevidnostjo, s pametnim obračanjem in prodajanjem pridelkov in z največo varčnostjo res doseže svoj namen. Brat, po dolgem jetništvu dušno in telesno pohabljen, pripozna hvaležno njegov trud in mu s pismom pri sodniji narejenim malo posestvo odstopi. Rihardovi prijatli mu hočejo zvezo s premožno devo nakloniti in on v to privoli — ljubezen in kruh sta se tudi njemu takrat zdela najbolj zaželenja vredne dobrote življenja. Ali omahljivi brat se kesá tega izročenja, morda se ni mogel kakovega podpiha nevoščljivosti, pa tudi te skerbečnosti ne ubraniti, da ga utegne prihodnja svakinja prikrajševati v njegovih zahtevah do Rihardove preskerbne roke in do njegovega ljubeznjivega serca. Ko zapazi Rihard tiho žalost bratovo in vzrok njen zvé, zažarí se mu oko v svetem veselji ljubezni, hitro prinese nesrečno pismo, je na dvoje prereže, namenjeni nevesti poslov pošlje in dom zapusti, da bi se z uki pečal in tako svoje prihodnje stanje podzidal.

2. Prazen denarja, pa polen zaupanja, da mu Božje pomoči in pa človeške blagovoljnosti zmanjkalo ne bode, pride v

Oksford. S svojim bistrim razumom, z lahno zapopadnostjo, zvestim spominom in s svojo od potrebe navdihovano pridnostjo si v malo času bolj ko navadno šolsko oliko pridobi. Želja po vednosti ga ne žene samo od sobane do sobane, ampak tudi od mesta do mesta. Pariz je bil takrat učeno zbirališče vseh narodov; moč šege in sloves učenikov tudi njega pripelje v glavno mesto francosko. V boji z najbridkejo ubožnostjo — kajti on in še dva sobna tovarša so imeli skup en sam plašč za v šolo, takó da so se morali v obiskovanji šol verstiti — se je učil modroslovske vednosti s tolicim vspehom, da se je mogel z zasebnim podučevanjem saj uborno preživiti. Da bi si pridobil še znamenje kanoniškega (cerkvenega) prava, poda se v Bolonijo, kjer so se pravniški uki posebno slavno razlagali. Že v nekoliko letih se v njih tako izverstno izuri, da more bolnega rednega ali pravega učenika namestovati. Taki plosk mu doní in toliko učencev privabi, da ga hoče njegov dobrotnik z zakonom lastne hčere počastiti in poplačati. Ali Rihard ves prevzeman od duha vednosti se ne mara z malenkastimi vsakdanjimi skerbmi in vžitki obteževati; on zapustí Italijo in se verne v Oksford, kjer ga kmalo za vseučiliščinega kancelarja (opravnika javnih listin in branitelja pravic) izvolijo.

3. Tedaj med učiteljskim poslom sklene se za duhovski stan pripravljati; naravná svoje življenje natanko po cerkvenih postavah in obrača prosti čas za podučevanje, premoženje svoje pa za podpiranje ubožnih učencev; dovoli jim namreč prostovoljno zahajanje v njegovo hišo, je spodbuja s svojim občevanjem in zgledom, vodi njih učenje k hasnovitemu koncu, pomaga jim v potrebi, svarí je pred zadergami zapeljivosti in pred nespametno oholostjo učenosti; on jim ne lika samo duha z znanostmi, ampak jim oblažuje tudi serca z bogaboječnostjo in vtiska njihovemu značaju tisto častito možatost, brez ktere je vsa vednost le puhla in prazna. On je bil očetovski prijatelj učencev, njegovo ime se je povsod s spoštovanjem izrekovalo in veliko njih ga je z ljubeznijo blagoslovilo. Veliki škof Kanterburski sv. Edmund preserčno želi, izverstnega moža v svojo službo dobiti; povabi ga toli — in tolikrat tako nujno in mu odloči tako častito in blagonosno obročje, da naposled res privoli in postane kancelar primacijalne ali pervostolne cerkve Kanterburške. V tem imenitnem poslovanji je svojemu gospodu z modrim svetom vedno na strani, derži tehtnico pravice s terdno roko, oskerbuje opravila z jasnim sprevidom, s serčno udanostjo in z nepremakljivo terdnostjo. Ko pa vél. škof l. 1241 na Francoskem umerje, méni se Rihard službe odvezanega in spolni v Oksfordu storjeni sklep; podá se v Orlean, da bi se bogoslovja učil in duhovno posvečevanje sprejel. Verne se potem v Anglijo, prevzame duhovno vodstvo majhene srenje in se svojemu novemu

poklicu vsega daruje s sveto gorečnostjo in milo ljubeznijo, da je bil v slednji zadevi svoje male čede „dobri pastir.“ Češčen in ljubljen od vseh ima to edino željo, v blagem miru med svojimi ovčicami svoje dni končati.

4. Ali previdnost je drugače obernila. Novi primát (pervostolnik) ga zopet v prešnjo službo pokliče. O tistem času je bil škofijski sedež v Chichestru prazen; po vplivanji in naganjanji kraljevega dvora izvoljenega škofa primát zaverže ko nesposobnega in nevrednega; vsi glasovi zahotevajo zdaj kancelarja Riharda, kterega véliki škof le nerad od sebe pustí. Kralj Henrik III. serdit, da je njegov ljubljenec zaveržen, dene škofijska posestva v prepoved. Rihard gre sam do papeža, kteri njegovo izvoljenje poterdi in ga sam tudi za škofa posvetí. Vzame torej posest od svoje cerkve v prav apostoljski ubožnosti, zakaj njegovi dohodki so mu bili vkljub papeževemu ugovarjanju priderżani, takó da je v ptuji hiši prebival in ptuj kruh jedel. Vendar to pomanjkanje mu ne brani dela poprijeti se z zaupanjem v besedo Gospodovo, da seme, v britkosti in solzah sejano, bode veselo žetev doneslo; prehaja škofijo, obiskuje ubožne in bolnike, da je vsaj — potolaži. Še le čez dve leti neha ta skušnja; ona ga je le še ponižala in v Božjo voljo udala, ga le še bolj čuječega in gorečega za dušni blagor ovčic, le še bolj miloserčnega storila. Njegovo pohišje, njegova hrana in obleka je bila slabeja, ko najmanjšega cerkvenega služabnika; vse je razdelil ubogim in še predno so ga prosili, prihitel je njihovim potrebam na pomoč nikakor ne hoté, da bi se mu miloščina s prošnjo in zahvalo plačevala. — Združeval pa je globoko ponižnost z visoko zavednostjo, z odnehavno pohlevnostjo železno stanovitnost. Kedar je šlo za Božjo čast, mogel se je pripogniti do otroških prošenj, do najnižih opravil; pa se tudi serčno vzdigniti na upor in boj. Odstavil je bil plemenitega duhovnika svoje cerkve, ker je bil Bogu posvečeno devico upeljal. Kralj, véliki škof in mogočni sorodniki, ga izgovarjajo in branijo; ali Rihard reče, da ga ves svet ne bo prisilil, da bi tako pohujšanje brez kazni pustil in cerkveno-kazenskemu redstvu tako rano vsekal.

5. V devetem letu njegovega pastirovanja ga pri posvečevanji neke cerkve huda bolezen napade; njegove moči po dolgem trudapolnem življenji že vse oslabljene smert popolnoma podere na današnji dan l. 1253.

Obrazuje se ko škof brez posebnih znamenj.

Korist posta.

II.

Vsakdanja skušnja nas uči, da učenci, kterim je časna osoda le pičlo hrano odmerila, velikokrat bolj napredvajo mimo unih, ki se v zlož-

nih okoliščinah zibljejo. To nam spričuje življenje sv. Riharda. In kakor se to godi v svetnem oziru, je to tolikanj bolj znatno v duhovnem. Zatorej poglejmo nekoliko korist posta od te plati. Kakor za telo, tako je post tudi za dušo koristen. Sv. očetje sploh navdušeno hvalijo post ko izversten pripomoček za pospeševanje čednosti. Sv. Avguštin kliče: „Post očiščuje dušo, povzdiguje duha, meso uklanja duhu, stori serce poterto in ponižno, razganja megle poželjivosti, gasi plamen spohote, prižiga pa luč čistosti.“ Sv. Ambrozij piše: „Post je smert zadolženja, pogin pregreh, zdravilo zveličanja, korenina milosti, podloga čistosti; po tej poti se hitreje k Bogu pride.“ Vidimo iz teh besed, da je post posebno na tri plati hasnovit: nam pridobi duha molitve, dar čistosti in gnado pokore ter odpuščanje grehov. — Kedaj je človeku manj mar molitev in je manj pripraven zá-njo, kakor takrat, ko je jedi in pijače poln? Zakaj duh se ne more k Bogu povzdigovati, če ga težko telo doli vleče; in kakor je ptici dveh perutnic treba, da kviškoma zleti, tako morata tudi post in molitev združena biti, da človeka z Bogom združita, kakor sv. Bernard pravi: „Molitev doseže moč posta in post zasluži gnado molitve. — Post okrepčuje molitev, in molitev post posvečuje.“ — Post je varh čistosti. Dokler so se naši pervi starši v raji zderžali prepovedanega sadú, živeli so v angeljski čistosti; ko so ga jedli, začutili so upornost mesa. In to upornost bo slednji čutil, kdorkoli svoje telo mehkužno redi, in je posebno z mesom in vinom prenasituje. „Ti daješ svojemu mesu želo, oborožuješ je zoper duha, in je delaš prevzetno, če je nasituješ z meseno jedjó, z vinom preveč razveseljuješ; ti je rediš za mehkužnost in gojiš njegovo spohotnost.“ (Sv. Cir. Al.) Ta poželjivost mora s pritergovanjem in zderževanjem krotena biti, kakor uči sv. Avguštin: „Post telesno pohlepnost tolaži, zatira nápačno gibanje in odvzema dušne stiske.“ — Post budi tudi duha skesanosti in spokornosti, tolaži jezo Božjo in nam pridobiva odpuščanje grehov in kazni. Ali ne vemo, kaj je prorok Jona brezbožnim Ninivljanom v Gospodovem imenu oznanil, da bo v štiridesetih dneh Ninive pogubljena? Tedaj dene kralj ves kinč s sebe, obleče se v spokorno vrečo, potrosi si glavo s pepelom, in vse ljudstvo enako stori; vsi se postijo, tudi živali štirideset dni, in glej, Gospod mestu prizanese. O blagoviti post, kteri kaznujočo roko Božjo uderžuje in jej orožje odvzame, njegovo jezo pa v milost in prizanesenje spremeni! Blagoviti post, po kterem ko maločasni kazni se moremo večne muke odkupiti! „Pekel smo zaslužili“, piše sv. Bernard, „kjer ni nobene jedi, nobene tolažbe, nobenega konca; kjer bogati pojedún ene same kapljice vode prosi in je ne more dobiti.“ — „Zatorej moramo“, opominja sv. Hieronim, „prav pridno skerbeti, da, ker nas je sitost iz raja pregnala, nas lakota zopet tje pripelje!“

Molitev.

O Gospod! usmili se nas ubozih grešnikov! Tvoj serd smo dražili, tvojo jezo nase sklicevali. O vlij v nas svoj sveti strah, da se bomo s postom, z jokom in žalovanjem zopet k tebi obernili, saj, o Gospod! nočeš smerti grešnika, ampak da se spokorí in živi. Amen.

4. Mali traven ali april.

Sv. Izidor, škof.

Le perve, ampak vendar najbolj znatne in vesele sledi duhá za slovstvo in vednost se vnemajočega med novonaseljenimi ljudstvi opazujemo v Španiji nad Izidorom, največim, najbolj učenim in najveljavnišim španskim škofom 7. stoletja. Bog ga je obudil, pravi sv. Bravlio, njegov učenec in škof saragoški, da bi zoper deréčino zdivjanosti in grozovitosti, ki ste orožje Gotov povsod spremljale, terden jez zgradil. Osmi Toletanski zbor, obhajan 12 let po njegovi smerti, imenuje ga najbolj izverstnega učenika, najnovejšo diko katoliške cerkve, najbolj učenega možá v poslednjih stoletjih, kterega imé se smé le s spoštovanjem izgovoriti. Rodil se je v Kartageni okoli 560—570. Oče mu je bil Severijan, mati Teodora, obá visocega rodú, pa tudi velike čednosti. Leander, škof sevilski, Fulgencij, škof kartagenski, in sestra Florentina se med svetnike štejejo. Izidor, najmlajši, je bil na domu staršev po kerščansko izrejen. Po zgodnji njihovi smerti ga sprejme brat Leander v Sevilo. Lepe njegove zmožnosti so se hitro razcvitale pod njegovim vodstvom; kazal je bister um in živo radovednost, ali natora mu je dala nepokojno kri in ubežnega duhá, ki se z rednim in utrudnim delom nikakor ni znašal, tako da je prišlo do strahovanja. Pripovedujejo namreč, da ga je Leander večkrat in po dalje časa v svojo knjižnico priperl, da bi se mu s težo samote neljubnost do dela zaterla in doseglo se je.

2. Izidor se z železno pridnostjo poprime ukov, seznani se z latinskim, gerškim, hebrejskim jezikom in si prilasti duha starih vekov: zajemal je iz klasičnih pisateljev zraven mnogo znanosti tudi tisto zgovornost, ki je po svoji otroški priprostosti toliko mikavna, po svoji moški kreposti pa vse prevladna. Iz teh takrat malo poznanih in cenjenih pisateljskih zgledov je zajemal svojo veliko lahkoto v izrazovanji in redko moč svoje govore razumu in čutu tako prilikovati, da so je prav zvesto poslušali in se za-nje živo zanimivali. Po doveršenih bogoslovskih ukih je bil za mašnika posvečen. Ali je naslednja leta kako cerkveno službo opravljal v bratovi škofiji, ali je v samostanu živel za pobožnost in učenost, to se ne more zagotoviti. Pomljivi razlogi govoré za drugo. Po škofovih prestolih so takrat skor vse skozi sedeli redovni mašniki, zakaj možjé, ki so se od mladosti že Bogu posvetili in se v tihi celici z učenjem in premišljevanjem pečali, bili so za škofe bolj pripravni, ko mašniki, kteri zapleteni v nesveto vsakdanje življenje so bili od posvetnega duha tako opuhnjeni, da ga nobeno posvečenje že prekaditi ni

moglo. Potem tudi je Izidor pri razširjanji in pospeševanji samostanskega življenja razodeval tako gorečnost, kakoršno more le živo iz lastne skušnje pridobljeno prepričanje obroditi.

3. Cerkev na Španskem je bila takrat v hudih stiskah. Zahodnji Gotje, takratni posestniki dežele, so bili zakleti arijanski krivoverci in njih kralj Leovigild je katoličane besno preganjal. Veliko škofov in mašnikov je bilo v ječo pahnjenih, prognanih ali pa pomorjenih in ljuti kralj lastnega sina Hermenegilda dá ob glavo djati, ker je bil katoliško vero sprejel. Tudi škof Leander je bil iz Sevile pregnan; pa namesti njega brani Izidor zapuščeno čredo zoper volčje napade in si vse prizadene, da bi katoličane v pravi veri ohranil in jim v splošni stiski serčnost navdihoval. Resnica zmaga, Rekared, sin Leovigildov, se krivoverstvu odpové in cerkev mir zadobí. Prognani škofje se vernejo in med njimi Leander. Izidor, nad kterim je bila med bratovim prognanstvom v tako nevarnih in težavnih časih vsa pastirska skerb, umakne se truden zopet v samostan, ne tolikanj na počitek, kakor vadit se v vednostih in čednostih. In duhovni zakladi v samostanu pridobljeni naj bodo kmalo obče cerkvena lastina. L. 595 ali 600 namreč umre Leander in kralj, duhovni in ljudstvo enoglasno Izidora za naslednika izvolijo. Bil je Izidor eden izmed tistih precenitih móž, kteri plemstvo svojega rodú in visokost svoje službe z nenavadno ljubeznjivostjo svojega značaja zvekšujejo, daleč sežne vednosti z otroško priprostostjo vežejo, vse prednosti duha in serca v sebi združujejo. Bil je on na Španskem edini učeni mož, sposoben in zmožen, tlečo iskro više omike zopet razpihati; zraven poln ljubezni in milosti, zgolj ponižnost in skromnost, pohlevnost in poterpežljivost in vendar tudi poln visoke resnobe, ves goreč za resnico in pravico. Povsod po vednosti in učenosti pervak — je bil on duša in vodnik vseh deržavnih in cerkvenih obravnav. Na obéh cerkvenih zborih, na Španskem takrat obhajanih, v Sevili l. 619 in v Toledu l. 633 je bil on pervosednik in zlasti njegovo delo so tisti blagoviti zakoni v ohranjenje ali oživljenje nravno-cerkvene rednosti. Tudi za samostane se je po njih skerbelo, da ne bi škofje samovoljno ž njimi ravnali, da se jim ne bi posestva in pravice kratile, da ne bi ženske družbe hirale zavoljo pomanjkanja pripravnih oskerbnikov in zvedenih spovednikov.

4. Pogubila se je bila na Španskem misel, da se more le po groznih puščavah, na stermih gorah in po skritih dolinah duh od sveta ločiti in serce le po mertvenji telesa k Bogu povzdigovati — da je v Bogu skrito življenje le po odmerjenji človeškemu rodu mogoče —, bogoljubni možjé, jasno sprevidni, so učili pobožno premišljevanje z občekoristnim delom in duhovnim izolikovanjem združevati. Iz Afrike pregnani menihi so pri-

nesli velike zaklade bukev s seboj in Izidor je samostanom s svojim zgledom in navodom odkazal še više namerovanje: preosnovali so se v duhovne šole, v kterih so bili učeni in pobožni mašniki izolikovani. Blizo Sevile je bil samostan Honori. Izidor napiše njegovim prebivavcem v tem duhu pravilo, ktero je je razun k molitvi in delu tudi k podučevanju in izrejevanju mladosti zavezovalo. V mestu samem vstanovi javno šolo, v kteri se je v vseh oddelkih vednosti podučevalo brez posebnega ozira na prihodnji poklic učencev; obiskal jo je večkrat, poskušnje napravljal, vodil učenje in se ga sam vdeleževal. — To je nekoliko obrisov, ki so nam znani iz življenja tega vélicega moža, ali že po njih nam mora njegovo ime častito in njegov spomin drag biti.

5. Po skor štiridesetletni delavnosti za blagor njemu izročene črede med vladanjem šestih zapored si nasledujočih kraljev španskih doseže svetnik tisto starost, ki je zgolj težava in slabost in njegova skerb je bila za smert vredno pripravljati se. Zatorej podvoji svojo gorečnost v molitvi, postu in v vaji druzih dobrih del. Že poprej radodaren do ubozih jim zdaj vse svoje premoženje razdeli. Ko čuti, da se mu poslednja ura bliža, da se v v cerkev peljati, kjer zbrani množici, ki je bila trumama privrela, da bi ljubljenega pastirja še enkrat videla, najlepše nauke in opomine zlasti k stanovitni zvestobi do katol. cerkve ko poslednjo zapuščino na serce poklada. Po dokončanem govoru veli ženskam iz cerkve oditi. Na to sleče škofovo opravo in eden k tej slovesnosti povabljenih škofov mu ogerne raševno obleko, eden pa mu glavo s pepelom potrosi. Vpričo vseh povzdigne potem svoje slabe roke proti nebu, moli na glas za odpuščanje grehov, prejme z iskreno pobožnostjo zakramente umirajočih, se priporoči molitvi vernikov in je blagoslovi. Tri dni potem v Gospodu zaspí l. 636. Njegovo sv. truplo je bilo v stolnici sevilski med grobovoma Leandra in Florentine v rakev položeno, l. 1063 pa od kralja Ferdinanda I. iz Kastilije v Leon prepeljano, kjer še zdaj počiva.

Njegovi mnogi spisi obsegajo skoraj vse okrožje človeške vednosti. Oni se vé da niso nobene globoke in temeljite preiskave, ampak se sprehajajo bolj po poveršji. Večidel so le odlomki in sestave iz starih, poganskih in kerščanskih pisateljev in so imeli ob času splošne duševne temote to veliko zaslugo, da so vsaj nekoliko znanja od starodavnosti pogina obvarovali, v poznejih jasnejih časih pa, da so opominjali poiskavati in dvigati te stare zaklade.

Izidor se prišteva poznejim latinskem cerkvenim učenikom in se obrazuje s knjigo v roki.

Od spoštovanja duhovnov in cerkvenih obredov.

Sv. Izidor je vernim posebno živo priporočal natanko spolnovanje cerkvenih obredov, šeg in postav. Njegovo zaničevanje, kakor tudi zaničevanje mašnikov in škofov velja njemu za gotovo znamenje krivoverstva ali saj za ravno pot proti njemu. Po pravici. Skušnja to dovolj priča. Noben pravi katoličan ni takih obredov in postave zametoval; noben ni od njih ali od mašnikov, škofov ali od rimskega papeža sramotljivo govoril, ali njihovega zaničevanja očitno kazal. Le krivoverci in nejeverniki so to zmeraj delali. Je tedaj prederzno početje, s tacimi osebami enake besede govoriti, je znamenje, da se zmoti bliža; zakaj kdor cerkvene obrede in postave zametuje, zametuje lehko tudi cerkev sámo, ki je je vpeljala. Kdor duhovne zaničuje, zaničuje lehko tudi nauke, ktere ti oznanujejo. Če pa kdo cerkev Kristusovo zametuje ali zaničuje nauke, ki je njeni vikši učé, ta resnično ni več daleč preč od krivoverstva, ako že v njem ne tiči, akoravno se po vnanjem še h katoliški veri spoznava. Gorjé pa tacim malovrednim na videz katoličanom! Oni s tacim pohujšljivim blebetanjem, ki je v obredih in postavah cerkve, v duhovnih in v glavarji katoliške cerkve vpričo nekatoličanov nesramno iz sebe pljuskajo, veliko bolj škodujejo, kakor krivoverci sami, poleg besed sv. Bernarda: „Spriden, brezbožen katoličan veliko bolj škoduje, kakor terdovraten krivoverec.“ Njegov greh je teži, odgovor huji, kazen strašneja. In ona jim ne zaostane, zakaj pisano je: „Kazen je zasramovavcem že pripravljena.“ Ne poslušaj torej, kristijan, tacih brezbožnih hudobnežev. Ne delaj pajdašije ž njimi. Ne priglasuj jim, še manj pa govori, kakor oni. Spomni se besed Najvišega: „Ne dotikajte se mojih maziljencev.“ (Ps. 104, 15.)

Molitev.

O Jezus! sveti, nedolžni, neomadežani véliki duhoven nove zaveze, razsvetluj škofe, da bodo le na vredne roke pokladali; podeli jim otroško ljubezen do Tebe in priserčno ljubezen do bližnjega; naj jim Tvoja podoba živo bodi pred očmi in naj vedno po njej ravnajo. Amen.

5. Mali traven ali april.

Sv. Vincencij Fererski.

Žalostnih, nezgod polnih časih, ko dušna sila in reva do verha prikipí, tedaj se Božje milosti pomoč najbliže glasí, najočitniše razodevlje. O časih, ko sta se vera in nrav zdela, da se hočeta potopiti v valovih splošne pokvare, obudil je Bog v svoji cerkvi vselej možé polne gorečnosti in pogumnosti za resnico in pravico; poslal je je kakor žarne bliske švigajoče od vzhoda do zahoda po temni noči nevere in pregrehe, da bi se tudi slepe očí odperle; kakor gromu na nebu jim je dal po zemlji bobneti, da bi tudi gluha ušesa pretresnili; dal

jim je čudapolno moč in krepost, da so serce človeško v globinah razzibali, oblast hudobnega duha in zločeste sile poterli in omahujoče kraljestvo Božje zopet postavili v sercih ljudí. Tak, proroku enak poslanec Božji je bil Vincencij za tedanjo, po vojskah in cerkvenih razporih razdivjano dobo.

Vincencij Fereri je bil rojen l. 1357 iz premožne, zlasti ljubezni do bližnjega goreče rodovine v Valenciji na Španskem. Že ko deček je kazal posebno nagnjenje do samote in serčno veselje do molitve, iger pa in druzega deškega kratkočasovanja še skor po imenu ni poznal in zapustil je hišo le, kedar ga je zvon v cerkev ali šolo klical. Bister um, bogata domišljija in

gorko, kipeče serce so ga ko mladenča odlikovali, ki je tudi v navadnem šolskem učenji toliko napredoval, da je bil že v 17. letu za više uke zrel. Iz notranjega nagona si izvoli duhovski stan in stopi l. 1374 v dominikanski samostan rojstnega mesta. Poleg redovnih pravil je združeval s prenatankim spolnovanjem samostanskih postav premišljevanje, učenje in neprenehoma prebiranje sv. pisma in cerkvenih očetov tako, da je bil po doveršenih ukih in po prejetem mašnikovem posvečenji od vikših za učiteljstvo odločen. Razlagal je najpred v Barceloni modroslovske uke, potem pa na vseučilišču v Leridi, kjer je bil l. 1384 od papeževega poslanca Petra de Luna za dohtarja poslavljen. Poklican nazaj v Valencijo tolmači ondi sv. pismo in pridiguje z vedno večim vspehom. V njegovih pridigah je bila neka posebna, živa in oživljajoča moč, ktera gorkó kipeča iz serca je gorkoto tudi v serca vlivala; one niso bile skerbno gojeni sad učenosti in utrudno delo pridnosti in umetnosti, ampak natoren izliv ognjevite, od Duha Božjega preplivane duše. V tem času se mu dogodí bridka žal, iz ktere pa je njegova čast sijajno izšla. Mladi navdušeni pridigar namreč vname v mladi spohotni ženski plamen, ki pa ni bil iz nebes: hlini se bolno, veli ga poklicati ko duhovnega pomočnika — kar treslikasta ustna ne dopovedó, razložé v koperneči ljubezni plavajoče očí, njemu nasproti steguje roke — Vincencij se prestraši in zbeží. Ženska ima tistega, ki ni maral za njeno „prijaznost“, za svojega najhujega sovražnika, tudi ona se nad njim zmaščuje — z natolcevanjem. Vincencij nosi molčé ternjevo krono sramote, dokler se od strasti preslepljena ne predrami in natolcevanja očitno ne prekliče.

2. Omenjeni kardinal-poslanec ga vzame s seboj na Francosko l. 1390, da bi svoje poslanstvo pri kralji Karolu VI. ž njegovo zgovornostjo zvekševal. Ali življenje na dvoru, ktero s svetom malikuje, slavohlepnosti oltarje zida, ničemurnosti in sladnosti darove kolje, to se s časom Vincenciju tako pristudi, da zopet v tihoto svoje celice hití ter se z vso plamenitostjo svojega duha in z vso krepostjo serca zopet pridigarskemu poslu posveti. Med tem je bil Peter de Luna kot Benedikt XIII. od kardinalov Avinjonskih na papežev prestol povzdignjen; Rimljani pa so bili Bonifacija IX. za papeža izvolili, tako da je zopet velika homatija v cerkvi nastala. Benedikt je znal z zvito umetnostjo najslavniše može po Francoskem in Španskem za-se pridobiti, tudi Vincencija pozove na svoj dvor in ga izvoli za svojega spovednika in za učenika sv. palače. Ta si ga prizadeva z vso mogočno svojo zgovornostjo nagniti, da bi se odpovedal prestolu po krivici zasedenemu, da bi se nesrečnemu razporu konec storil. Ali vse njegove prošnje, vsi njegovi otroški opomini so brez vspeha zdersovali po gladki plani ničemurnosti

in odskakovali od terde stene gospodovavnosti; zatorej poprosi iz službe poslova. Zastonj mu ponuja Benedikt najimenitniše škofije in celó kardinalsko čast — on le hoče postavljen biti za apostoljskega misijonarja ter gre, zakaj enkrat v hudi bolezni ga je prikazen obeh redovnih očetov Franciška in Dominika poklicala, ko oznanovavec pokore zoper takratno hudobnost bojevati se. Prehodi torej okrajine po Španskem, kjer posebno veliko tisoč Judov in Mohamedanov (okoli 30.000) k sv. veri spreoberne, mudi se potem nekoliko časa na južnem Francoskem, gré čez snežnike in popotuje po Lombardiji, Piemontu in po Savojskem noter v Švajco. Od Henrika IV. poklican na Angleško oznanuje po vseh posebnih mestih vseh treh kraljestev, in se verne zopet na Francosko, na pozorišče njegove najbolj vspešne velikanske delavnosti.

3. Duh z gorečimi jeziki je bil nad Vincencija prišel, kakor od apostoljskih časov menda nad nobenega pridigarja ne takó. Ostermljiva je bila njegova zgovornost, silovita njegova beseda, dereč njegov govor, bogastvo njegovih prilik neusušljivo, preživa njegova razlaga in imel je tako čudovito pregibljivo gerlo, da so mu bili vsi glasovi: največe resnobe, najostreje pokore, najmehkeje milote, najbolj prilizne prošnje, najserčnejega veselja, najbolj ginljivega žalovanja, slednje dušne čudi, slednjega vtisa, slednje strasti popolnoma na ponudbo. Kedar je od bridkega terpljenja in smerti Gospodove, od strahot sodbe ali od grozot pogubljenja govoril, izbruhnili so večkrat vsi poslušavci — sirovo kmečko in pastirsko ljudstvo — v tak jok in iht, da je moral prenehati. Njegovih govorov ni iztuhtovala človeška umnost, ampak besede Božje, ki so mu iz ginjenega serca donele na zgovorna ustna brez okrasja in lepotije v izvirni kreposti in polnoti. Enkrat so ga naprosili, da bi pridigoval na dvoru mogočnega kneza, tedaj se prav pridno pripravlja, tuhta lepe misli in prikladno obliko govora, ali njegova pridiga je bila merzla in prazna, brez močí. Na prijateljsko vprašanje, odkod da ni bil njegov govor tako živ in presunljiv kakor sicer, odgovorí on: „Danes je pridigoval brat Vincencij, sicer pa storí to Kristus Križani.“ — Govoril je priprost jezik, ki so ga njegovi poslušavci slednji dan slišali, od rečí, ki so je vsaki dan videli, ali tako, da je bilo za vse novo in osupno. V luči Božji je bilo vse človeško življenje po njegovih globinah in planinah, po očitnih potih in skritih krivinah odperto njegovim očém; popisoval je djanje in ravnanje ljudí po vseh starostih, stanovih, razmerah in okoliščinah tako resnično, prikladno in živo, da je v tem zerkalu sleherni od pike do pike svoje lastno notranje spoznal. On ni bil zadovoljen s paznim poslušanjem, z lakoto in žejo, s ktero je ljudstvo po njegovi besedi zevalo in se ni zdelo nikdar donasiteno biti, ne s hvalo, ki so mu jo pela vseh

serca in usta; on se starega človeka ni hotel dotakniti le, ampak ga pretresniti, ne samo starega podreti, ampak tudi novega sezidati, ki je po Bogu vstvarjen; slavil je Božje usmiljenje, pa tudi h kesanju in pokori opominjal — zapustiti široko cesto pogubljenja, s plugom premagovanja in zatajevanja preorati terda tla serca, populiti ljuliko, ki jo je sovražnik zasejal, saditi pa kerščanske čednosti vere, upanja in ljubezni in sad obroditi za večno življenje. Prosil, rotil je poslušavce, pač se oberniti s svojih slabih potov — ne jutri, ali kedar si bodi, ampak prec, zdaj, ta trenutek, brez pomislika, brez obotave, brez odlaše in odloga; zapovedal je tako oblastno, prosil tako otroško, serčno, strastno, da se mu nobeno serce ne ustavi. Na njegovih potih so ga spremljale večkrat neštevilne trume; kamor je prišel, počivalo je vse delo, nehala vsa kupčija in obertnija po mestih in po kmetih; staro in mlado, zdravo in bolno, vse hití, vre, sopiha proti cerkvi, kjer pridiguje, ali tudi na prostorni terg in ven na široko polje.

4. Vspehi njegovega misijonstva so bili neznanski: najterdovratniši hudobneži strepetajo in spoznajo svoje hudobije, maščevavnosti kipeči sovražniki spravo storé, spohotniki pretergajo pregrešne vezí in divje zakone, nečistnice popusté nesramno lajdrijo, oderuhi in goljufi, roparji in tatovi povernejo krivično blago, igravci pomečejo svoje kostke in deske v ogenj — na tisoče vsakoverstnih grešnikov se spreoberne. Vincencij je imel na svojih potih pevce in orglje s seboj za spodbudno obhajanje službe Božje, goreče mašnike za spovednike, za deljenje sv. zakramentov in za odločevanje primerne pokore, skušene možé za ohranjenje reda, za oskerbovanje živeža in podstrešja za uboge, javne pisarje in notarje, da so storjene pogodbe in sprave postavno zapisali in s pečatom poterdili. Na njegovo besedo se niso dvigale samo cerkve, samostani in duhovni ustavi, ampak tudi miloserčne naprave: ubožnice, gostišča in bolnišnice; na njegovo nagovarjanje so po mnogih krajih napravili ceste, mostove in jezove. Te neslišane storitve pa niso bile samo sad njegove mogočne besede, ampak tudi njegove čeznatorne močí in njegovega sv. življenja. Kakor nekdaj nad aposteljni v Jeruzalemu, tako so stermela zdaj ljudstva nad skrivnostno močjó, ki se je v Vincenciji razodevala; zakaj ne samó v enaki meri so ga slišali, ki so blizo ali pa daleč stali, ampak razumeli so ga tudi vsi po raznih deželah in okrajinah, kakor bi v njih jezicih govoril, in vendar je le špansko ali pa latinsko pridigoval. Slava njegovega imena, ki je po deželah donela, njegova osebna prikazen, ki je tolikanj spominjala na perve apostoljske oznanovavce evangelija, da mu je ljudstvo o prihodu klicalo: „Hvaljen bodi, kteri pride v Gospodovem imenu!“ njegov močni, pregibljivi glas, njegovi posebni pogledi in izrazi na obličji so segali

v dno serca, ko je nasproti zginila vsa moč in milina, če so tolmači njegove pridige prestavljali. Kdor le razumu ljudí govorí, se vé da to mora storiti v njihovem jeziku, kdor pa iz serca k sercu govorí, je v enem jeziku za vse umljiv. — Tudi njegovo vnanje življenje je bilo prav apostoljsko. Čez malo ur spanja na terdem ležišču se dvigne k molitvi in branju sv. pisma, zjutraj po daritvi sv. maše dvakrat ali trikrat pridiguje, potem ljudstva potožbe posluša, daje mu navod in svèt v vsakoršnih zadevah in naposled nad bolniki moli ter je blagoslovi. Nató obeduje in sicer eno samo jed in druge ure čez dan je v spovednici, da na leci začeto delo poboljšanja nad verniki doverši, ali pa podučuje mladino, da bi jo po temeljitem in ljubeznjivem vpeljanji v verske resnice za čednost pridobili.

5. Vincencij je bil čudo tistega časa. Iz mest, v ktere je prišel, prišli so mu knezje in škofje, plemstvo in duhovstvo z banderi in križi in s petjem naproti in sredi svetlih rajd jezdi mož v slabi obleki, s pobešenimi očmí na ubornem osličku — bil je Vincencij. Njegovo mnenje, njegov svèt pa nista veljala samo v duhovnih rečeh, ampak tudi v deržavnih zadevah; zaupanje v njegovo modrost in pravičnost je bilo toliko, da so ga stanovi Aragonski volili v odbor, kteri naj bi razsodil, kteri pač izmed tistih, ki so se hoteli vsesti na prazni prestol aragonski, ima pravico za to? — Bil je čudapoln mož: on ni iskal, česar vsi iščejo in se ni anal, česar se vsi anajo — častí in sramote, veselja in žalosti — on ni imel serca za ta svet. V presrečnem čutilu zedinjenja z Bogom je podil, ne gledé na hvalo in grajo, milost ali nemilost, blagoslov ali netek, terdno in pokojno po odločenem tiru brez oziranja na levo in desno. Kakor tisti, ki stojí na visoki gori, se raduje v zlatem solnčnem svitu in se napaja s čistim zrakom, ko globoko doli goste vlažne megle dolino mračé; tako je bil Vincencij v višavah Božjega mirú povzdignjen čez vse, kar navadnim ljudém serca mlakužno prepljuskava.

Po neznanskih naporih in venomernih spokornih vajah je bilo njegovo telo zgodaj oslabelo in opešalo, ali viri njegovega duha so tekli do konca enako mogočno in bistro; ko brez podpore nič več ne more iti, dá se na leco peljati in pridiguje z mladenško navdušenostjo. Iz ljubeznjive skerbnosti ga prosijo, da bi svojih ohlapelih močí varoval in šel na Špansko, da bi se v milem zraku svoje domovine okrepčal; ali on noče Francoskega, kjer je Bog njegovo misijonsko delo s tolikanjim blagoslovom spremljal, zapustiti, in končá svoj apostoljski tek leta 1419 v Vannes-u v mali Britaniji. Vojvodinja Ivana sama je umíla njegovo truplo in po moči tiste vode, kakor tudi po dotiki njegove obleke, njegovega pasa in njegove podobe jih je mnogo čudapolno ozdravelo. Sploh je čudežev po njem storjenih

čez osem sto sodnijsko poterjenih. Bil je položen v rakvo v tamošnji stolni cerkvi in njegovi sv. ostanki so še zdaj na oltarji v eni kapeli vernim v počeščevanje izpostavljeni. Leta 1455 ga je papež Kalikst III. med svetnike vverstil.

Od njega imamo nekoliko listov in ascetiških spisov; pridige pa, ž njegovim imenom izdavane, so le medle zapisave njegovih pridig.

Obrazuje se v svoji redovni obleki in ima čerke imena Jezusovega: I H S v roki ali pa na persih.

Beseda Božja.

Bral si, kaj je odgovoril Vincencij, zakaj da ena lepa iztuhtana pridiga njegova je serca le merzla pustila, da je namreč pridigoval brat Vincencij, ne pa Kristus križani. Ravno tako vprašaj tudi ti sam sebe, zakaj beseda Božja, ki jo tolikrat poslušaš, vendar pri tebi nobenega sadú ne obrodi? Ker ne poslušaš Božje Besede, ampak pridigarjeve besede. Preimenitna resnica! premisli jo: „V začetku je bila Beseda, in Beseda je bila pri Bogu, in Bog je bila Beseda.“ (Jan. 1, 1.) Po tej Besedi je bil svet vstvarjen, po ravno tej Besedi je imel grešni svet tudi odrešen biti. Zato je Beseda mesó postala in je med nami prebivala, sicer v nizkosti hlapčevske podobe, pa vendar skupno tudi v velikosti in veličanstvu Božjem. — To včlovečeno Besedo nas uči sv. cerkev dan na dan moliti, ker nam trikrat z zvonom znamenje dá k angeljskemu češčenju; zakaj ta skrivnost je perva in najterdneja podlaga našega zveličanja, in nikdo ne more zveličan biti, ako v to Božjo Besedo ne veruje. Kakó pa bi mogel svet v to Besedo verovati, ko se mu ne bi oznanovala? Zató se aposteljni po svetu pošljejo, zató pridigarji svoj glas povzdigujejo, da bi Besedo oznanovali. Ktero Besedo? Tista Beseda, ki se je rodila v človeškem mesu iz telesa prečiste Device, prihaja iz ust mašnikovih oblečena v meso njegovega glasú. Tista Beseda, ki je bila od vekomaj v naročji Očeta, govori zdaj znotraj sercem po navdihovanji sv. Duha, govori zunaj počutkom po čerkah sv. pisma in pobožnih bukev, ki je beremo; zakaj ta čerka je kakor vnanja podoba, je kakor ogrinjalo Sinú Božjega, ki je pravi duh zraven. „Čerka namreč umori, duh pa oživi“ (2, Kor. 3, 6.). „Besede, ki sem je jaz vam govoril, so duh in življenje.“ (Jan. 6, 64.) Iz tega spreumemo, zakaj hoče sv. Avguštin, da naj bi se besedi Božji na prižnici ravno tako spoštovanje, ravno taka čast skazovala, kakor presv. Rešnjemu Telesu; spreumemo, zakaj je n. pr. sv. Frančišek Saleški, sv. Karol Boromej, zakaj je toliko druzih služabnikov Božjih sv. pismo z odkrito glavo, s sklenjenimi rokami, s pripognjenim kolenom bralo, kakor bi bili pred sv. tabernakeljnom. Spoznali so namreč po veri, da je v sv. pismu ravno tista Beseda Božja shranjena, kakor jo pod zakramentalnimi podobami molimo, le na drugačni način. So spoznali, da se v tistem, ki besedo Božjo posluša, skor nekaj enacega godi, kakor v tistem, ki Telo Jezusovo pri sv. obhajilu prejme. Kakor namreč tukaj včlovečena Beseda Božja skozi naša usta v nas pride, in se z našo dušo zedini, tako pride ravno tista Beseda po pridigi skozi ušesa v naša serca, in je za to duhovno zemljo nevidno seme, iz kterega sad vseh čednosti priklije. Kako visoko tedaj bi morali besedo Božjo spoštovati! S kákošnim čutilom bojazni in počeščenja bi jo morali sprejemati, kedar jo slišimo z lece, jo beremo v bukvah, ali znotraj našim sercem govori! Ali kolikokrat se ta beseda Božja

zanemarja, če ne zaničuje, zasmehuje, zasramuje, kjer svet v mašniku ne mara videti poslanca Božjega, ampak le zgolj človeka, čez kterega se sme z derzno oholostjo povzdigovati. Kje tedaj je vera? Večna nevstvarjena Modrost, ki govori iz ust mašnikovih, zdi se ljudem le nespamet in verjamejo raji svoji puhli razhrebrani razumnosti kakor terdni in jasni besedi Božji. Zatorej se ni čuditi, da polje človeških serc, čeravno se obilno obsejava s semenom Božje besede, se vlaževa z roso njegove milosti, ogreva s solncem njegove ljubezni, vendar druzega ne rodi ko ternje in osat. Da bi pač Bog te nerodovitne zemlje še ne obsodil! Ali tedaj je treba reči:

Molitev.

Večna Beseda Očeta, ki si se v času rodila iz telesa prečiste Device in do konca sveta prihajaš iz ust zveličavne, nezmotljive cerkve, v Tebe hočem vedno zvesto in s spoštovanjem poslušati, ter vsigdar reči: Govori Gospod! zakaj tvoj hlapec sliši. Amen.

6. Mali traven ali april.

Sv. Viljem, opat.

Ne vse cvetice na vertu so enako krasne, pisane, dišeče in velike; vsaka ima kaj posebnega nad seboj, po čemur se od druzih odlikuje. Tako je tudi pri svetnikih v cerkvi Božji; slednji ima kaj vlastitega nad seboj, kar ga od druzih razznamva. Tako na pr. so bili eni posebno veliki v pokorščini, eni v ponižnosti, eni zopet v miloserčnosti, drugi v veri in zaupanji, eni v čistosti in nedolžnosti, eni v spokornosti. Čednost pa, v kteri se je Viljem posebno vadil, jo zvesto spolnoval in se pred druzimi svetil, je bila — poterpežljivost.

Rojen l. 1105 v Parizu od imenitnih in pobožnih starišev je bil stricu, opatu pri sv. Germanu, v izrejo izročen. V vedah dobro izurjen sklene v duhovski stan stopiti iz čistega namena Bogu in bližnjemu služiti in posvečen za poddijakona postane kanonik pri cerkvi sv. Genovefe. Zdaj se začne skušnja za njegovo poterpežljivost. Njegovi tovarši nikakor niso pobožno, ampak prav lehkomiselno živeli, in Viljem je bil v veliki nevarnosti, od njihovega slabega zgleda zapeljan biti. Ali on ostane kakor prej, čist, ponižen, tihoten, priden v učenji, goreč v molitvi in v premišljevanji. Drugi kanoniki, ne da bi se nad njegovimi čednostmi zgledovali, ga mar gledajo ko živo grajo njihovega lenega in pohujšljivega življenja, in ker ga ne morejo na svojo plat zvleči, jamejo ga dražiti, zasmehovati, preganjati. Celó njegovo za mašnika posvečenje so skušali z lažmí in natolcevanjem ovreti. Ker pa vidijo, da se ga ne morejo tako znebiti, ker Viljem vse žaljenje z angeljsko nedolžnostjo prenaša, postavijo ga ven na proštijo, ki je bila kapiteljnova last.

2. Pa nevredneži ne vživajo dolgo sadú svojega kovarstva. Ravno takrat pride papež Evgenij III. v Pariz, in ko se prepriča pregrešnega življenja teh kanonikov, nagovorí kralja Ljudevita VI., da namesto svetnih postavi redovne korarje iz reda sv. Avguština. Viljem sprejme sporočilo od te spremembe po opatu Evdonu s povabilom vred, da naj se bratom pridruži. Ali zdaj se je pokazalo, kako je tudi za pobožnega nevarno, če nima serca od časnega popolnoma odločenega. Viljema ni volja proštije zapustiti, zakaj njeni dohodki so bili bogati. Dolgo stojí na križ-potih in ne vé, kaj bi storil. Jezus in svet se pravdata za njegovo serce. Skušeni opat spazi boj v njegovem notranjem, torej ga pelje pred podobo Križanega in mu reče: „Ali Bog, kteri se je zavoljo nas tako ponižal, nebesa zapustil in uboštvo si izvolil, ni vreden, da bi njemu za ljubo, in ko bi treba bilo, tudi cel svet zapustil in se njemu enacega storil?“ Viljemovo serce se je omečilo. Osramoten se zgrudi pred opata na tla, prinese sebe in vse, kar ima, Jezusu v dar in prosi, da bi ga med brate sprejeli. V tem novem stanu si prizadeva s povikšano gorečnostjo hoditi po potu popolnomosti in po natancem spolnovanji redovnih dolžnosti postane on dika samostana. Kmalo ga bratje izvolijo za podprijorja in v zvesti skerbnosti za blagor bratov doseže on 60. leto.

3. Tedaj misli, da bo smel počivati. Ali ko enkrat po noči moli, prikaže se mu Jezus v podobi zalega mladenča in mu reče: „Viljem! ti moraš v službi Božji iti v ptujo, daljno deželo. Tam boš veliko bridkosti in preganjanja terpel; pa ne obupaj; jaz bom do konca pri tebi in v visoki starosti te vzamem v večno veselje.“ — Viljem se udá v voljo Božjo in je pripravljen iti, kamorkoli ga hoče Gospod poklicati. Kmalo potem poprosi Absalon, škof v Roskildu na Danskem, opata, da bi mu Viljema, kterega je ko šolskega tovarša poznal, in tri druge pobožne brate poslal, da bi v samostanu redovnih korarjev v Eskildu, v kterem je posvetni duh silo gospodoval, zopet spolnovanje redovnih pravil v cvet pripravili. Nemudoma se Viljem napravi na pot na Dansko, je od kralja Valdemara in od škofa z veseljem sprejet in prec za opata postavljen. Ali samostan je bil vsled slabega gospodarstva tako obožal, da bi bili morali brez škofove podpore lakote umreti. Tukaj je moral Viljem še veliko več terpeti, ko nekdaj med kanoniki sv. Genovefe, zakaj njegovi podložni so bili v marsikterem oziru še slabeji mimo unih. Njegovi prizadevi, da bi se redovno pravilo na tanko spolnovalo, odgovarjali so le z uporom in kljubovanjem, in ker od svoje gorečnosti ne odneha, mislijo ga v sužnost prodati ali celó umoriti. Ali vse te nakane v zaupanji do Boga terdnega Viljema ne poderó, čeravno ga tudi uni trije francoski tovarši zapusté in se naveličani merzle, odljudne de-

žele in sovražnega obnašanja svojih novih bratov, v domovino vernejo. Svetnik premaga z molitvijo in neomajljivo poterpežljivostjo vse ovire in pogodi se mu sčasoma, da terdovratne brate pod rednost skloni tako, da dosedanji čert do njega v spoštovanje in ljubezen spreveržejo.

4. Ko ljudstvo zvé, kako sveto se v tem samostanu živí, od vseh straní toliko novih udov pristopa, da mora Viljem še en samostan postaviti. To je velika tolažba za svetnika, iskreno se zahvali Bogu za njegovo pomoč in ljubezen do Boga v vseh sercih goreče vnema. Neprenehoma oznanuje besedo Božjo in se trudi, da bi ljubezen do čistosti v vseh serca zasadil. Ubogi in bolniki so bili njegovi ljubljenci in grešnikov je iskal, kakor pastir zgubljenih ovčic. Pri tem pa je bilo njegovo življenje ostro. Njegova obleka je bila siromašna in na golem životu je nosil spokorno vrečo; njegovo ležišče je bilo malo slame, in o prav pičli hrani se je postil neprenehoma. Zato pa tudi ga je Bog oslavil z darom čudežev.

5. Ko je 90 let star, prikaže se mu častitljiv starček rekoč: „Še sedem jih boš živ.“ Bilo je to sedem let. Ko pretekó, poprime ga grozna bolezen. Po celem životu se mu meso ognojí; od glave do pete je ena sama rana, da ga je bilo strašno pogledati. Ali tudi v najhujših bolečinah ga ne zapustí navadna poterpežljivost; nobena nejevoljna beseda ne pride iz njegovih ust; deržé križ v rokah neprenehoma premišljuje terpljenje Gospodovo, poljubuje njegove rane in iz tega presladko tolažbo zajema. Pride štiridesetdanski post, in njegove bolečine ponehajo. Ubogi bolni starček se dvigne na véliki četertek s svojega terdega ležišča, obhaja daritev sv. maše in brate obhaja. Ko jim pa hoče poleg navade tudi noge umivati, mu je vsa moč že bila upadla. Nesó ga v celico in na veliko soboto še enkrat zakramente umirajočih prejme ter hoče, da ga kakor sv. Martina na tla na plahto s pepelom potrošeno položé. Tukaj izročí dušo svojo v roke Božje 6. aprila 1203 star 98 let. Čudežev se je na njegovem grobu toliko zgodilo, da ga že dvajset let po smerti papež Honorij III. slovesno za svetnika razglasi.

Obrazuje se ko opat z opatovo palico.

Ljubezen do križa.

„Kdor ne vzame svojega križa, ta ni mene vreden.“ (Mat. 10, 38.) S temi besedami pové Kristus, da morajo njegovi učenci pripravljeni biti terpeti, in da morajo ljubezen do križa imeti. In kakó naj kristijan svojo ljubezen do križa pokaže? Posebno na dve plati, da namreč rad terpi, in da zavoljo Jezusa terpi. Kristus ne pravi: kdor svojega križa ne nosi, ta ni mene vreden, ampak kdor svojega križa na-se ne vzame. Svoj križ nositi je potrebno, in to storé tudi otroci svetá, tudi brezbožniki. Zakaj svet je poln križev in ni ga, da ne bi svojega križa

imel. Naj se človek še tako brani, vendar se veliko križev ne more iznebiti, mora je nositi, n. pr. bolezni, nesreče in sto druzih reči, ki so nadležne, bridke in težavne. Če jih noče nositi, zató mu še ne bodo odvzete; ampak bodo zá-nj le še teže in grenkeje. Ali vse kaj druzega je, terpeti ali pa voljno terpeti, vse kaj druzega, svoj križ nositi ali pa svoj križ na-se jemati. — Kristijan, ker vé, da je križ svet odrešil, bi moral križ ceniti ko najdraži zaklad, ki se utegne pridobiti; in kakor bi kteri, ki bi našel biser na tleh, ne bersnil ga preč z nogo, ampak ga hlepno pobral in z veseljem s seboj vzel; tako naj tudi mi ne samo križev, ki nam je poleg natornih postav Bog naklada, ne otresajmo in ne odmetajmo, ampak si tudi iz lastnega nagiba pokorjenja in zatajevanja izvolimo, je z veseljem objemimo in z obema rokama te križe na rame dvignimo; to se pravi z druzimi besedami: če vidimo kaj pred seboj, kar je naši počutnosti in samoljubnosti zoperno in nadležno, nikar se tega strahopetno ne ogibajmo, na stran ne porivajmo, ampak je serčno in berhko zgrabimo in si na ramo naložimo. Če se nam pripeti, da se utegnemo v tej ali uni reči kaj umertviti, se premagati, Bogu kakov dar prinesti, nikar te lepe prilike znimar ne pustimo, ampak se je z veseljem poprimimo. O koliko križev vidimo vsaki dan, vsako uro pred seboj ležati, in mi se jih ognemo ali pa je z nogami teptamo!

Kedar je pa na svoje rame vzamemo, naj se to zgodi zavoljo Jezusa, iz ljubezni do Jezusa, v zedinjenji z Jezusom; zatorej pravi on: Kdor svoj križ na-se vzame in hodi za menoj. Tudi poganski modrijani in oholi posvetnjaki razodevljejo časi veliko zatajevanje samega sebe in tudi pekel ima svoje ostroživnike, ki pa tako živé iz samoljubnosti in ne iz ljubezni do Jezusa. Kdor le zató terpi in se premaguje, da bi ga ljudje hvalili in se mu čudili, ali ker si sam v tem dopada, ta sicer svoj križ na-se vzame, pa ne hodi za Jezusom. Učenec Jezusov terpí, ker vidi svojega nebeškega Učenika terpeti, kteremu hoče podoben biti; njegov zgled ga oserčuje, njegova gnada ga okrepčuje, njegova ljubezen mu daje stanovitnost in sterpežnost. Križ, ki ga nosi, zdi se mu le terščica velicega križa Jezusovega, s kterim je bil svet odrešen. S tem križem združi svojega, da mu bode zaslužen za večno življenje. O kako je obžalovati, da je toliko terpljenja zastonj in zgubljenega, ker se ne prenaša zavoljo Kristusa, v Kristusu, s Kristusom! Na njega tedaj, kristijan! oberni svoje okó, in skleni, s križanim življenjem za Križanim hoditi. Kaj se bojiš, križ nositi? „Se ve da“, pravi sv. Terezija, „mora se v duhovnem življenji veliko terpeti, ali če le se sklene terpeti, je terpljenje že nehalo.“ — „Hči moja“, govorí enkrat Gospod sv. Brigiti, „kraj, kjer so moji zakladi založeni, zdi se s ternjem ograjen; kdor se pa po pervih zbadljejih odstrašiti ne da, spremeni se mu vse v sladkost.“ V križi je zveličanje, v križi je življenje, v križi je varstvo zoper sovražnike, okrepčevanje serca, razveseljevanje duhá. V križi je zapopadek čednosti in doveršenje svetosti. Vzemi torej svoj križ na-se in hodi ž njim za Kristusom, da boš ž njim šel v življenje.

Molitev.

O mili Jezus! kteri si nam z bridkim prenašanjem križa in grozovito smertjo na njem edino pot v nebesa pokazal; dodeli, da bomo tudi povoljnem in stanovitnem časnem terpljenji Tebe in večnega Tvojega kraljestva vredni. Amen.

7. Mali traven ali april.

Bl. Herman.

Herman, s pridevkom Jožef, kterega so mu dali njegovi redovni bratje deloma zavoljo njegove preserčne ljubezni do Marije, deloma zavoljo njegove angeljske čistosti, bil je rojen za vlade cesarja Friderika Rudečebradca v Kolinu na Rajnu. Njegov oče, pred premožen mestjan, pade po nesrečah v veliko revščino; vendar pa zapustí sinu draže zaklade mimo biserov in zlata. Prav zgodaj namreč zasadí v njegovo serce ljubezen do Zveličarja in ga učí, v vseh silah in potrebah zatekati se k prečisti Devici ko najmogočneji pomočnici kristijanov. Herman je imel blago in k vsemu dobremu nagnjeno serce in nauki očetovi so padali v sprejetno zemljo. Bil je od otročjih let in ostal je vse žive dni najiskreniši častitelj milosti polne Matere, in težko, da bi bila kdaj ktera človeška duša z večim zaupanjem, s priserčnišo ljubeznijo se je oklepala. Priporočil se jej je slednji dan pri zjutranji molitvi; kar je storil, je storil z Marijo; bila je njegova vedna tovaršica. Vedé, da kraljici nebeški ne more večega veselja delati, kakor z lepim tihotnim obnašanjem, se skerbno ogiblje vsega, kar bi jo utegnilo žaliti, zlasti pa v šolo gredé tacih součencev, kterih govorjenje in vedenje ni bilo prav sramožljivo. Ko so v delopustnih dnevih drugi dečki z igrami se radovali, šel je on natihoma v cerkev in je tam po več ur klečal pred podobo Marijino. V svoji priprostosti je govoril s Preblaženo, kakor bi bila resnično živa pričujoča; razklada jej svoje otroške radosti, potožuje svoje žali in občuje ž njo, kakor sin z ljubeznjivo skerbno materjo. Enkrat prinese lepo jabelko s seboj in je podá Mariji s prošnjo, da bi je pač vzela in glej! — tako pripoveduje legenda — Matere Božje podoba stegne roko in milo smehljaje darilce prejme. Drugikrat pride v najhujši zimi bos v cerkev in moli, dergetaje mraza po vsem životu. Tedaj ga vpraša Marija: „Zakaj pa prideš bos v tacem mrazu?“ „Mati, čevljev nimam.“ „Pojdi tje k unemu kamnu“, pravi Marija, „tam boš toliko denarja našel, da si boš čevlje kupil.“ Teče, vzdigne kamen, in res najde denar ter ga radostno pokaže svoji Dobrotnici. Ona pa mu reče: „Kolikorkrat boš v potrebi, pridi na to mesto, in vselej boš našel, kolikor ti bo treba.“ To čudo ne ostane dolgo skrito. Hermanovi součenci tudi tekó v cerkev, molijo in molijo, ali za-nje nima kamen nobenega denarja, ker tudi oni nimajo do Marije tistega zaupanja, ne tiste angeljske nedolžnosti, kakor Herman. Ta dogodba bi bila komaj verjeti, ko je Herman sam na smertni postelji ne bi bil razodel.

2. Ko Herman dvanajsto leto doseže, gré v samostan Premonstratijanov v Steinfeldu, kjer nekoliko časa redovnikom streže, dokler ga popolnoma v red ne sprejmó. Ker je obljube storiti še premlad, pošljejo ga v Frizijo, da bi se bolj izolikal posebno v latinskem jeziku. Herman se zvesto trudi v vednosti, še bolj pa v bogoljubnosti napredovati. Ko učenik bogoslovje Gerkov in Rimljanov razlaga, je za Hermanovo čisto čutje grozno težko, te umazane baje poslušati in brati, in naravnost reče učeniku, da se pravemu Bogu velika nečast godí, če se izmišljene gerdobne pošasti z božjim imenom obkladajo. Po odločenem času se verne v Steinfeld in storí slovesne obljube. Po

notranjem in vnanjem mertvenji, po postu, molitvi in ponižnosti kmalo dospè do najviše stopinje bogomiselnega življenja. Rad bi bil, kakor Marija, sestra Martina, zmeraj sedel pri nogah Jezusovih, rad bi se bil zmeraj le v svetem premišljevanji topil in slednji trenutek le Gospodu služil; ali naloženo mu je bilo, še z enim bratom obednico oskerbovati, tako da je le malo utegnil, razun notranje serčne pobožnosti tudi po vnanjem pri molitvi pomuditi se. Ves žalosten potoži ljubeznjivi Materi to nadlogo. Ona se mu prikaže v spanji in mu reče: „Vedi, Herman, da mojemu Sinu in meni nič prijetnišega storiti ne moreš, kakor če svoj posel iz pokorščine prav opravljaš in svojim bratom iz ljubezni strežeš.“ Potolažen oskerbuje z veseljem zdaj svoje opravilo, in nič mu ni bilo pretežko, česar ne bi bil prav rad storil iz ljubezni do Jezusa in Marije.

3. Pozneje mu je bilo sakristanstvo izročeno in tedaj je imel več časa in priložnosti moliti. Večkrat ko sicer se mu v cerkvi zdaj prikaže presv. Devica, ga tolaži, podučuje in z nebeško lučjo razsvetljuje. Ni kmalo svetnika, kteremu bi se bila Marija tolikrat prikazala in mu toliko milosti izprosila, kakor nedolžnemu Hermanu, pa tudi ga morda ni bilo človeka, da bi se jej bil z večo zvestobo in ljubeznijo v dar prinesel. Za Bogom mu je bila Marija vse. Zamaknil se je, če je le videl njeno podobo ali slišal njeno ime. Marija mu je bila tudi zgled v ljubezni do Jezusa. Kako plameneče ljubezni do Zveličarja je bilo njegovo serce polno, to spričuje njegova pobožnost do presv. R. Telesa, ktero je, če mu je bilo le mogoče, obiskal, in ne samo po več ur po dnevi, ampak tudi po cele noči je pred njim molil. Kedar je prevzvišeno daritev opravljal, razgrela je njegova razplamjenost tudi najbolj mlačna serca. Večkrat je po več ur neganljivo in neobčutljivo pri oltarji stal in nebešk svit ga je obdajal. Da je pobožni Herman le v svojem Zveličarji živel, kaže tudi njegova ljubezen do zaničevanja. Veselilo ga je, če ga je zasramovanje ali gerdovanje doletelo, in ničesar ni mogel manj terpeti, kakor hvalo. Nosil je mnogo zakerpano halo rekši, da ni bolje vreden. Njegovo geslo je bilo: „Čas tega življenja je čas pokore.“ In po njem je tudi ravnal. Postil se je ostro, spal prav malo in le na terdih tleh, kamen pod glavo in je še mnogo druzih spokornih vaj opravljal, kakor bi on, ki ni nikoli svoje nedolžnosti omadežal, največi med grešniki bil.

4. Marsikdo je imel tihega, zamišljenega brata za topega, pa to ga ni premotilo in Gospod, ki je s priprostimi, obdaril ga je s tako rahlim sramožljivim čutom, da se je zdel angelj v mesu. Večkrat pa je Bog njegovo ljubezen tudi skušal z odtegnjenjem svoje čutljive gnade, s hudim notranjim in vnanjim terpljenjem. Dopustil je, da je Herman nekoliko časa v goreči ljubezni do Marije odnehal in svoje navadne pobožne vaje mlačneje

opravljal. Vzrok tega je bil, ker je Herman preveč skerbel, da ne bi njemu izročena hiša Božja, kar se je tisto roparsko dobo lehko zgodilo, bila oropana. Tedaj se mu prikaže presv. Devica, pa ne v navadni lepoti in milobi, ampak v podobi stare prepadle ženice. Herman se prestraši, Marija pa mu reče: „Prikažem se ti po vnanjem, kakoršna sem v tvojem sercu. Ti opuščaš meni sicer skazovana počastitovanja, ker preveč skerbiš za svoj cerkveni zaklad. Ali ne zamorem jaz s svojim varstvom več, kakor ti s svojo čezmerno skerbjó?“ In Herman, ves osramočen, Presveto ponižno odpuščanja prosi in svojo poprejšnjo pobožnost še kolikor mogoče povikša. Pozneja leta so ga bolečine v glavi in v želodcu večkrat s tako silo napadle, da se je na pol mertev zgrudil; pomnožile so se navadno o približevanji kacega praznika, na praznični dan pa so nekoliko odnehale. Terpel je vse te skušnjave z junaško poterpežljivostjo in pobožno udanostjo v voljo Božjo, dokler ga ni Gospod zopet z nebeško potolažbo obiskal.

5. Naposled se približa čas, da se ne redkokrat ljubezni bolni Herman na vekomaj z ljubljenimi združi. Nune bližnjega samostana Hovenskega zaželé pobožnega brata, da bi jim med sv. postnim časom Božjo službo opravljal in je podučeval. Opat in bratje mu branijo. Ali on sam podpira prošnjo nun rekoč: „Božja volja je!“ Pusté ga. Ko stopi v Hovensko cerkev, pokaže s palico mesto na tleh in pravi: „Tukaj me boste pokopali.“ Pa tega mu noče nihče verjeti, ker je vsa cerkvena opravila, kakor se je zdelo, zdrav in čverst, do sredi vél. tedna zverševal. Ali nanagloma zboli in čisto omaga. V četertek pa po vel. noči svojo dušo izdihne l. 1236. Hermanov spomin se ne samo v njegovem redu, ampak tudi po več nizozemskih krajih obhaja; v rimskem zapisniku pa njegovo ime ne stoji.

Od njega imamo nekoliko duhovnih spisov, ki so pa le za tiste razumljivi in tečni, ki so s Hermanom enacega duha.

Obrazuje se večidel kot deček, ko pred podobo Marijino klečé jej jabelko podaja; pa tudi v redovni obleki s šopom ključev za pasom ali s kelihom v roki.

Od zaupanja do Marije.

Kdorkoli med katoliškimi kristijani Zveličarja Jezusa Kristusa, resnično in iz serca ljubi, mora tudi njegovo prečastito Mater, presv. Devico Marijo, ljubiti. Ljubezen do Jezusa ne more brez ljubezni do Marije obstati; zatorej je komaj kje katoliška hiša Božja najti na zemlji, kjer bi zraven podobe Jezusa, našega preljubeznjivega Odrešnika ne bila tudi najti podoba njegove preblažene Matere, in prepričan sem, da se ne more noben kraj po kerščansko-katoliškem svetu imenovati, kjer bi Jezusa, Sinu Božjega, molili, Marije pa, njegove deviške Matere, ne častili. Vzrok je očiten. Vera nas uči, da je Marija prevzvišena Mati Sinú Božjega, da nam je ona Jezusa, luč in zveličanje sveta, rodila, da je Zveličar ne-

beški meso od njenega mesá na-se vzel, kako tedaj more kristijan to verovati in vendar ne ljubiti in častiti presvete Device, ktero je Bog sam tolikanj ljubil in poveličal, jo k največi časti, ki jo more človeška stvar doseči, k časti Matere svojega edinorojenega Sinú povzdignil. Je pa razun tega rázloga še eden, kteri naj nas nagiblje, Marijo Mater Božjo ljubiti in častiti in to ljubezen pri vsaki priložnosti pokazati, namreč: Marija ni samo Mati Sinú Božjega, ampak je tudi naša Mati. Takrat, ko stoji Marija pod križem svojega preljubljenega Sina, in Jezus vidi Mater in pa učenca, kterega je ljubil, reče Materi: „Žena, glej tvoj sin!“ — in s temi besedami, pravijo sv. cerkveni očetje, nas je Jezus vse v osebi sv. Janeza svoji Materi ko otroke izročil in na serce položil. Zakaj kakor je nas Eva, naša perva mati, ko je jedla prepovedani sad, v smert rodila, tako naj nas bi Marija, druga Eva po spočetji in porojenji preblaženega sadu svojega telesa, Jezusa, zopet v življenje rodila. Mi smo tedaj njena last, njeni otroci. Kje pa je dober otrok, kteri bi svoje matere ne ljubil in častil, kteri bi te ljubezni pri slednji priložnosti ne pokazal in v sili pomoči, v žalosti tolažbe, v dvomu sveta, in v preganjanji varstva pri njej ne iskal? Kakor tedaj ljubezen do Jezusa posebno s tem pokažemo, da prav pogostoma k njemu zahajamo, ga mnogokrat pri sv. Obhajilu prejmemo in ga v presv. Rešnjem Telesu prav radi obiskujemo; enako moremo tudi prav velikrat k Mariji priti in pri njej v vseh silah in potrebah pribežališča iskati. Kakor materi nič ni ljubše, kakor da so njeni otroci radi pri njej in jej z otroškim zaupanjem vse svoje potrebe razodenejo, tako tudi Mariji nič ni ljubše, kakor da k njenemu presv. materinemu sercu, ki ljubezni in usmiljenja prekipeva, v vseh svojih potrebah pribežimo in v njeno premogočno priprošnjo priserčno otroško zaupanje stavimo.

Kličimo torej mnogo — in mnogokrat k svoji preljubeznjivi preblagi Materi z lepo staro molitvijo:

Molitev.

V slednji nevarnosti, sili in potrebi pridi nam na pómoč, o presveta Devica! Ti si naše upanje, Ti naše gotovo zdravje, Ti naša obramba v nevarnostih, Ti luč vseh zmotenih, Ti sidro našega zaupanja, Ti tolažnica v žalosti, Ti pomočnica v sleherni sili, o mogočna, o usmiljena Mati in Devica! Amen.

8. Mali traven ali april.

Sv. Albert, škof.

Albert je zagledal luč sveta v Kastru pri Gvalterih v Škofiji Parmski in je bil plemenitega rodú. Kakor v čednosti, tako je tudi v učenosti napredoval. Posebno je slovel zavoljo svojih temeljitih znanosti v deržavljanskem in cerkvenem pravu. Da bi se ne zapletel v ničemurnosti sveta, stopi zgodaj v samostan regularnih korarjev v Monteri, kjer ga kmalo po

storjenih obljubah zavoljo njegovih vsakoplatnih prednosti za prijorja izvolijo. L. 1183 je bil odločen za škofijski sedež v Bobeji, ali njegova skromnost mu skuje na tisoče izgovorov, s kterimi to čast od sebe odbija. Med tem se sprazni škofija Verčelska, in ker ni bil za Bobij še posvečen, mora po povelji pap. Lucija III. to prevzeti. Vladal je to cerkev dvajset let z vso sprevidnostjo in pastirsko skerbnostjo. Njegova ponižnost, združena z druzimi čednostmi, mu pridobi visoko spoštovanje vernikov, kteri so se v posnemanji zgleda svojega duhovnega očeta z veselim vspehom skušali. Tudi kot škof, kakor prej kot prijor, je iskreno ljubil molitev. Ž njo je pričel dan in jo je iskreno brez prenehanja nadaljeval, dokler so mu opravila dopustila, ker je bil prepričan, da se mu bode vse bolje izhajalo, če bo z gorečo molitvijo pomoči Božje si sprosil. Z veseljem je besedo Božjo oznanoval in Gospod mu je velike darove za to podelil. Ljubil in pospeševal je, kolikor je mogel, okinčevanje hiš Božjih, kterih je mnogo novih sezidal in je z dostojnimi dohodki preskerbel, da bi bil Bog po vseh krajih hvaljen in moljen. Priprostih navad, kakor v samostanu, ni nosil ne svile ne zlatá, in kar mu je ostajalo, delil je ubogim in vstavom.

2. Albert je pri mnogih priložnostih tako sijajno svojo premetenost in sposobnost pokazal, da ga papež Klemen III. in Friderik Rudečebradec za srednika izvolita v prepiru, ki je bil med njima nastal. Albert si je prizadel, Bogu dati, kar je Božjega, in cesarju, kar je cesarjevega, in pogodilo se je njegovemu od nebes blagoslovljenemu trudu, da je nesrečnemu razdoru konec storil. Sploh je imel poseben dar tudi najbolj razdražene nasprotnike pomiriti in k spravi nagniti. Tako se tudi mesti Parma in Piačenca, ki ste bili že v večletnem sovraštvu, do njega obernete, da bi on ogenj prepira med njima pogasil. Henrik IV., Friderikov naslednik, imenuje ga za deržavnega kneza in podelí cerkvi Verčelski velike posebne pravice. Tudi papež Celestin III. je bil proti njemu prav darežljiv in Inocenciju III. je bil v več imenitnih zadevah z velicim vspehom pomočnik.

3. Povsod doni glas blagonosnega delovanja Albertovega; celó čez morje v Sirijo ga slišijo in on nagne duhovščino Jeruzalemsko, da ga po smerti patrijarha Monaka za njegovega naslednika izvoli. Papež Inocencij poterdi to izvolitev, prepričan, da je Albert bolj, ko kteri drugi, pripraven, tej cerkvi predstojnik biti. V listu, pisanem zató do svetnika, položi mu na serce,

da naj omenjeno breme brez zamude na-se vzame, ker je o veliki stiski kristijanov v Jeruzalemu in po Palestini sploh treba moža, krepkega dovolj, da bi razmajano tamošnjo cerkev podperl in nakane Saracenov, kteri očitno namerjajo kerščanstvo zatreti, s pogumnostjo in sprevidnostjo oviral. Papež sklene list s temi ginljivimi besedami: „Jezus Kristus, ki je v unih deželah toliko za blagor človeškega rodú storil in terpel, pač zasluži, da se njegov zvesti služabnik iz ljubezni do njega ne ana nobenega dela, nobenega preganjanja, tudi celó smerti ne.“ Ti opomini in pa pogledi na Križanega presunejo svetnikovo serce. Nemudoma oskerbi svojo škofijo, hiti v Rim in iz Genove se prepelje po morji v sv. deželo, v ktero pride l. 1206.

4. Zavoljo okrotnega zatiranja Saracenov je moral njegov prednik Jeruzalem zapustiti in svoj sedež v Ptolomajdo prestaviti. Tjekaj se oberne tudi Albert. Njegova perva skerb je, se natanko ovéstiti o stanu kerščanstva po Palestini, ali dohajala so mu le žalostna sporočila: povsod stiska, sila in propad. Tedaj se posvetuje z Bogom po dolgi, goreči molitvi in ostrem postu, kako bi pričel in cerkvi Jezusovi zopet kviško pomagal. In Gospod ga čudovito razsvetli, mu osnuje najlepše načerte in njegove trude tako blagoslovi, da se je veliko tistih, ki so bili vero zatajili, v cerkev povernilo, da so bili omahujoči poterjeni in da so bili namesto zaplojenih pregreh kmalo najlepši kerščanski nravi videti. K temu so veliko pripomogle njegove pridige, v kterih je izročene duše skoraj vsak dan z apostolsko gorečnostjo k dobremu opominjal. Največ pa je storilo njegovo prelepo, pobožno življenje, s kterim je celó Saracene do spoštovanja prisilil takó, da so mu marsikaj dovolili, česar bi kteremu druzemu patrijarhu nikdar ne bili. — Albert je sestavil tudi postave karmeliškemu redu. Ti redovniki so bili začetno puščavniki, ki so živeli na gori karmelski. Prorok Elija jim je veljal za začetnika, ker je, kakor tudi njegov učenec Elizej, na tej gori prebival. Neki Bertold je združil te puščavnike v občino. Brokard, l. 1209 predstojnik te družbe, prosi Alberta, da bi jim sestavil redovno pravilo, ktero mož Božji prav modro zloži. Zatorej Karmelitje tudi pobožnega patrijarha med ude tega reda štejejo, in ga časté ko enega izmed njegovih svetnikov.

5. Osem let je Albert svojo trudapolno službo z neodmorno gorečnostjo v blagor podložnih oskerboval, kar ga na praznik vzvišanja sv. Križa pred oltarjem mož napade in mu sredi duhovščine s sulico persi prebode, da kmalo potem dušo izdihne 14. sept. 1212. Morivec je to storil iz maščevanja; bil je namreč od patrijarha v začetku z očetovsko ljubeznijo, potem pa z največo resnobo opominjan, da naj zapustí svoje pregrešno življenje, ali pa bode iz cerkve pahnjen.

Nepopisljiva je bila žalost kristijanov sv. dežele o tej tako

nenadni smerti njihovega višega pastirja. Le ta vera jih je tolažila, da on, ki je je na zemlji tako očetovsko ljubil, jim bode tudi v nebesih zvest priprošnik. In niso se motili; zakaj klicaje v svetnika so dosegli od Boga velike milosti v blagor duše in telesa.

Obrazuje se ko škof s sulico in palmovo vejo.

Od zjutranje molitve.

Pervo opravilo sv. Alberta zgodaj zjutraj je bila molitev. Od nje se ni dal nikdar zaderževati; zakaj prepričan je bil, da se mu bo čez dan vse bolj srečno in vpešno odročevalo, če si z gorečo molitvijo Božje pomoči in njegovega blagoslova za vsa svoja dela izprosi. Kdorkoli si, ljubi kristijan, posnemaj v tem, prosimo te, sv. Alberta, dokler živiš. Prec, ko se zbudiš, oberni svoje misli k Bogu. „Ko se zbudiš," piše sv. Bonaventura, „daruj pervence svojih misli Gospodu Bogu. Ne pomišljaj se, kaj se ti je sanjalo, kaj hočeš delati, kaj nameravaš itd." Na tem je prav veliko ležeče. Hudobni duh skuša, perve tvoje misli za-se pridobiti, in če se je teh polastil, upa skozi celi dan oblastnik tvojega serca biti. Varuj se, da mu tega dobička ne dovoliš, on ne gre njemu; Bogu, tvojemu Gospodu, moraš darovati pervence svojih misli, besed in djanj. Ko vstajaš in se oblačiš, opravljaj tiste kratke molitvice, ki si se jih že v otročjih letih iz glave naučil ali pa je najdeš v vsacih molitvenih bukvicah. Ko si spodobno opravljen poklekni pred oltarček ali ktero sveto podobo, in opravi tam svojo zjutranjo molitev. V tej pervič Boga zahvali, da ti je dal današnji dan doživeti; zakaj s tem ti je resnično veliko milost podelil pred sto drugimi. Ko zjutraj vstanemo, pravi sv. Ambrož, moramo, preden iz sobe gremo, Boga zahvaliti, da nas je čez noč pri življenji ohranil. Drugič mu daruj vse, kar boš čez dan mislil, govoril, storil ali terpel, in obudi misel, da hočeš vse njemu na čast storiti in terpeti. Tretjič stori sklep, ta dan Boga z nobenim grehom ne razžaliti, posebno ne s tem, v kterega si sicer že večkrat padel. Priporoči pa se zraven tudi njegovi milosti, da bi mogel ta sklep zvesto spolnovati. Naposled ponižno prosi Božje pomoči za celi dan pri vsem svojem djanji in nehanji. Iz tega namena kliči tudi v priprošnjo Matere Božje in svojih sv. varhov in patronov. Ko si vse to marno opravil, pojdi na delo, ki ti je tvoj stan naklada; gotovo boš skusil, da je res, kar je rekel sv. Albert: Vse to bo bolje šlo od rok. — Ne rekaj: Ne utegnem, imam preveč dela, imam veliko gospodarstvo itd.; zakaj pervič če utegneš jesti, zakaj ne bi utegnil zjutranjo molitev opraviti, ki je za dušo bolj potrebna, kakor jed za telo. Drugič, če imaš veliko dela ali veliko gospodarstvo, ravno zató ti je molitve tolikanj bolj treba, da bi Bog tvoje delo blagoslovil, in ti zaželeno pomoč delil, brez ktere boš z vso svojo pridnostjo malo ali celo nič ne opravil. Zatorej nikdar ne zanemari svoje zjutranje molitve. Saj se ne zahteva, da bi se po cele ure z njo mudil, kakor so storili nekteri svetniki; tudi četertinka ure zadosti. Kratko pa serčno. Saj je korist tvoja, Bog ti gotovo tisti čas doprinese, kolikor ga z zjutranjo molitvijo zamudiš. Le eno naj te še vprašam: Ali nisi vsaki dan v veliko nevarnostih dušnih in telesnih? Ali ne utegneš vsaki dan v take nevarnosti zaiti? Ali te ne utegne marsiktera nesreča zadeti na telesu? Ali ne moreš priti v hude skušnjave in nevarne priložnosti? Kdo te more v njih varovati? Kdo te jih rešiti? Ali ne sam Bog?

Kako pa moreš po pameti upati, da te bo branil, varoval, rešil, če ga tega še ne prosiš ne in se tako obnašaš, kakor bi njega čisto nič ne potreboval? Pomisli to dobro in ravnaj se po tem.

Molitev.

O Bog! ti hočeš, da bi bili po zgledu tvojih zvestih služabnikov k posnemanju njihovih lepih čednosti spodbudovani; glej, radi bomo po njihovih stopinjah hodili, le daj nam zato svojo milost po Jezusu Kristusu, Gospodu našem. Amen.

9. Mali traven ali april.

Sv. Marija egiptovska, spokornica.

Lepo je smehljanje deviške nedolžnosti, — razveseljuje angelje v nebesih; pa lepe so tudi solze skesanega zadolženja — ginejo angeljem serca. — Marija je velikanski spominek usmiljenja Božjega, sijajen dokaz, kako mogočna je njegova milost tudi v slabih: v sladnostih sveta vzrasla ženska se zamore, gnana od duha spokornosti, pokopati v grozote divje puščave, in tam živeti skoraj petdeset let; kdor hoče, zamore, zakaj moč milosti Božje je ž njim. Egipet je njena domovina. Ime njenega rojstnega kraja okoli 344. l. in stan njenih staršev nam nista sporočena. Natora jo je s posebnimi darovi duhá in berhkostmi telesa obdelila ter jej spletla venec ženske lepote in miline; ali zala postava je nevarno darilo; lepota in nedolžnost sta večkrat podobni skledkama na tehtnici; kolikor više se ena dvigne, toliko niže druga pade. Takó je bilo pri mladi Mariji. Že ko majhena deklica zgubi sveti deviški čut sramožljivosti in še le dvajset let stara ubeži staršem in se poda v Aleksandrijo, na to pozorišče velikih čednosti pa tudi nesramne samopašnosti, da bi tam neoviroma pasla svojo divjo meseno poželjivost. Kmalo tam žalostno glasovitost med moškim spolom zadobí. S svojo strastnostjo omreži in zadergne vse, kar se jej bliža. Kakor je bila lepa, vendar se iz njenega obličja ne sveti noben žarek nebeški, ampak buhtí le žerjavica pekla; ona ni pripravna ljubezen obuditi, ampak le domišljijo môž in čutila mladenčev dražiti, ter počutke zavrévati. Le čudno se je zdelo vsem, da večidel plačila za greh ni marala, ampak da je predla, da si je kruh služila. Tako živi skor sedemnajst let in se ne meni ne za Boga, ne za njegovo zapoved, ne za strašno sodbo. Cvetice mladosti jamejo veneti in bledeti; tedaj je puh Božji oveje, da se poživé in se pomlajene spletó v dišeč venec pokore.

2. Jeseni 374. l. vró, kakor vsako leto, romarske trume iz Egipta in iz Libije v Aleksandriji skup, da bi se od tam podale v Jeruzalem k prazniku „povikšanja sv. Križa.“ Tudi Marijo obide misel, tje iti ne zató, da bi tam Odrešenika v duhu spokornosti počastila in ga milosti prosila, ampak da bi med množicami popotnikov zanjke svoje zapeljivosti tolikanj gosteje nastavljala. Ali kje je vožnina? Ponudi se, plačati jo s telesom, in sprejmó jo brodniki. Iz loke Aleksandrijske plava ladija; vedro ostane nebo, pokojno morje, brez nezgode se vožnja godí, ali na ladiji se gerda pregreha vganja in širi smrad vsaktere gnjusobe. Tako dela Marija v Jeruzalemu. Pride dan slovesnega izpostavljenja sv. Križa; tudi ona vsa bohotno nališpana hiti z množico proti cerkvi Božjega groba, ne Križ Odrešenikov počastit, ampak da bi sama častitelja našla. Ali Preusmiljeni, ki jo je v svojem sklepu odločil v poveličanje svojega imena in cerkvi v spodbudo, oberne drugače; zakaj v trenutku, ko hoče na sveti prag stopiti, čuti se od nevidne roke zgrabljeno in nazaj potegnjeno. Prestrašena in stermeča se ozre in se vidi v — preddvoru; ali brez čuta za migljej milosti, brez razumja za jezik nebes, se oserči zopet in svoje zastanje lastni slabosti pripisuje; zagnjete se med trume in pririje do vrat, ali — zopet je nazaj veržena in čudne misli jej vstajajo; poskusi v tretjič, v četertič prag prestopiti; toda vselej je nazaj pahnjena, dokler se trudna in vpehana ne umakne v kot na dvorišči. Tedaj zbobní po vseh notrinah, zavreta kri se jej ledeno sterdi in pokorno čutilo od Boga zaverženosti jej ogrebe serce. V tistem kraji je podoba Marije, milostive Matere; pred njo pade in reka solzá se jej udere iz oči; ihté kliče k njej: „Devica, Gospa, nisem vredna povzdigniti k tebi svoje oko, vendar saj je tvoj Božji Sin se včlovečil, da bi grešnike k pokori poklical, o sprosi mi od njega milost, da bom mogla iti v cerkev, da bom videla in molila sveto znamenje odrešenja.“ Zraven tega stori terdno obljubo za svoje grehe pokoro delati in le Bogu služiti.

3. Tu občuti uboga grešnica sladko potolažbo v svojem sercu. Dvigne se, gre omahujoče noge in plašnega serca proti durim, stopi brez ovire v cerkev in leži v prahu pred svetiščem, čez bobneči ustnici pa prikipi ta kratka molitev: „Odrešenik, Zveličar sveta, pred tvojimi očmi tekó moje solzé, pred tvojimi ušesmi se glasé moji vzdihljeji; o daj mi zá-te umreti, ker nisem zá-te živela; usmili se, usmili uboge grešnice, ki še moliti ne zna.“ Zopet obljubi zanaprej spokorno živeti in potem se verne k podobi Matere Božje ter jo milo prosi, da bi jej pokazala pot, po kteri naj odsihmal hodi. In ko raztopljena v britkem kesanji in polna pobožnih misli in sklepov zgrudena tam kleči, zdi se jej, kakor da bi iz dalje slišala glas: „Pojdi čez Jordan, če hočeš mir in pokoj najti.“ Priporočivša se še enkrat varstvu

premilostive Device, vstane in gre; ptuj mož jej podari tri srebernike, zanje si kupi tri kruhe, se napoti proti Jordanu in na večer do njega dospè. Tam v cerkvi sv. Janeza Kerstnika najde duhovna, kteremu se skesano spové, kteri jej tudi presv. Rešnje Telo podeli, potem pa se potolažena in okrepčana na duši dalje noter v puščavo poda. In tam na robu ozke tokave sedi v tihi samoti bleda, suha ženska, žalost je na njenem poprej lepem obličji, solze trepté v pobešenem pogledu, temni lasje pokrivajo opaljene rame, in tanka razprezana obleka le revno pokriva medle ude; tako sedi ona tu v molčečem spominu žalostne minulosti pač ure in ure; potem se vzdigne, skozi svetle solze pogleda proti nebu, pade na kolena, in jame na glas moliti. Kakor je enkrat Jeremija na razvalinah Jeruzalemskih žalovaje in plakaje klical: „Veselje našega serca je minulo, krona naše glave je padla, pa ti, o Gospod! ostaneš vekomaj," tako kliče in moli tudi ona: „Veselje mojega serca je razbito, mir moje duše je potert, krona nedolžnosti je poteptana, ali tvoje usmiljenje, o Bog, ostane vekomaj!" In ta žalujoča ženska je Marija spokornica. Leta za leti so minula, kaj pač je v tem dolzem času delala? O, ona je veliko storila, veliko terpela, da bi storjeno — nestorjeno bilo. Njeno življenje je bil veden boj s skušnjavami, s spomini pregrešnih zavžitkov sveta, s presilno razdraženo počutnostjo, z natoro, ki se je merzeče upirala zoper rastlinsko hrano in mlakužno vodo. Njeno življenje je bilo pretakanje solzá; o vročem poletji je skrivala razbeljeno čelo v pekoči pesek in o hladnem deževji je svoje solze mešala s kapljami neba. —

4. Nikoli ne bi bilo Marijino samotarno življenje v spodbuden zgled za spokorno življenje se razvedelo, ko bi ga Bog sam ne bil čudapolno razodel. Cozim, star mašnik v nekem samostanu pri Jordanu, se v začetku posta l. 420 poda v puščavo, da bi sv. čas v samoti preživel. Vedno dalje gre po puščavi, in ko se 20. dan opoldne nekoliko opočije ter po navadi nekaj psalmov omóli, zagleda stermeč v nekoliki daljavi čudno podobo, ki ga v začetku prestraši, ker misli, da je kaka sleparija hudobnega sovražnika in zató berž stori sv. križ; pa ko bolj na tanko pogleda, spozna v podobi pravo človeško truplo, le od solnca hudo zagorelo, glavo pa so dolgi beli lasje pokrivali. Hiti torej proti tej čudni prikazni, pa ona urno zbeži. Cozim, mené, da je puščavnik, kliče za njim, naj se ustavi, da bo blagoslov od njega prejel. Pa odgovori mu: „Opat Cozim, jaz sem ženska in ne morem z moškim govoriti, ker sem naga; verzi mi svoj plašč, da morem préd-te stopiti." On čudé se, da ga po imenu kliče, verže jej plašč, in ona mu s solzami pripoveduje svoje poprešnje pregrešno življenje, pa naroči mu, da naj to tako dolgo za-se ohrani, dokler ona ne umerje. „Še eno prošnjo imam do tebe, o Cozim," pristavi ona na koncu. „Pridi véliki četertek

prihodnjega leta k Jordanu, in prinesi mi presv. Telo Gospodovo, da bom ž njim svojo dušo okrepčala.“ Po teh besedah se loči od opata in zgine v puščavi. Cozim pade na kolena, zahvali Boga za vse, kar je videl in slišal, poljubi stopinje sv. spokornice in se verne v samostan.

5. Prihodnje leto o odločenem času gre opat na breg Jordana in nese v majhenem kelihu Kruh angeljev s seboj. Proti večeru se prikaže svetnica na nasprotnem bregu. Oba tedaj loči reka in zdelo se je nemogoče jej presv. zakrament podeliti. Pa kako ostermi Cozim, ko ona križ čez vodo stori in potem po njej kakor po suhi zemlji gre. Ko pred njim stoji, prosi ga blagoslova in pa, da bi ž njo molil vero ter očenaš. Po prejetem sv. Rešnjem Telesu povzdigne hvaleča roke proti nebu in zakliče v rajski radosti kakor nekdaj sivolasi Simeon: „Zdaj, Gospod, pusti svojo služabnico v miru, ker moje očí so videle zveličanje moje duše!“ Potem reče opatu: „Odpusti mi, oče, trud, ki ga terpiš zavoljo mene in ne odreci mi te ljubezni, da boš prihodnje leto v postu zopet prišel na tisto mesto, kjer sva se pervikrat sešla, ter zopet s seboj prinesel presv. Telo Gospodovo.“ Opat jej ponudi zdaj sadja, ki ga je v jerbaščeku s seboj prinesel, pa ona ga vzame le malo, in gre zopet čez reko nazaj, kakor je bila prišla. Leto nató gre Cozim z brati poleg navade tega samostana zopet v puščavo. Njegova perva skerb je, Marijo poiskati in jej poleg želje presv. Telo prinesti; ali ona ga več ne prejme. Ko namreč pride Cozim na odločeno mesto, najde jo mertvo. Zraven njenega trupla je ležal popisan palmov list, kteri pové, da se je mertva spokornica „Marija“ imenovala, in pa naznani tudi dan njene smerti. Sv. mašnik pokoplje njeno truplo z vso spoštljivostjo. Legenda sporočuje, da je lev od Boga poslan, pritekel in vpričo opata jamo izkopal, v ktero je opat truplo položil.

Leto njene smerti, ker je z 29. letom se spreobernila in je 47 let v puščavi živela, bi bilo leta 421; dan pa rimski in gerški zapisniki razno stavijo, v rimskih je postavljen na 2. dan aprila.

Obrazuje se v opersji ko puščavnica le z dolzimi lasmi pokrita in s križem v roki — ali pa, ko pred mašnikom kleči in sveti zakrament prejema.

Marija, pribežališče grešnikov.

Marija, vélika grešnica, išče pribežališča pri Mariji, Materi Božji in jo prosi, da bi jej ona milost spreobernjenja pri Bogu zadobila. In česar je prosila, to je po Marijini priprošnji popolno dosegla. — Glej, kako spodobno in po pravici je preblažena Devica od sv. cerkve pribežališče grešnikov nazivana. Ali dobro si zapomni, Ona je pribežališče le tistim grešnikom, ki se resnično spreobernejo in v spreobernjenji stanovitni ostanejo, kakor Marija egiptovska. Nekteri grešniki na nobeno spreobernjenje ne mislijo, ampak v svojih grehih terdovratno ostanejo

ter je dan na dan množé, in vendar zraven tega nekoliko vnanje pobožnosti do presv. Device kažejo. Njej na čast opravljajo gotove praznike, nosijo njeni rožni venec ali blagoslovljeni škapulir redno pri sebi, in kar je še kaj več tacega. In zavoljo tega za terdno mislijo, da se po priprošnji Matere Božje gotovo ne bodo pogubili, ker je Marija pribežališče grešnikov. Ali ti ljudje se grozno motijo; zakaj resnica je, da ima Mati Božja, ki svojega predrazega Sinú čez vse ljubi, največi stud nad grehom, ko razžaljenjem njenega Božjega Sinú; kteri pametni človek tedaj bi mogel misliti ali upati, da se bo ona posebno milostivo skazovala tistim, kteri njenega preljubljenega Sinú vedno žalijo in od te svoje hudobnosti še nočejo odnehati ne, razun o tistem času, ko več grešiti ne morejo. Grešnik naj sicer tudi v svojem grešnem stanu ne opusti, kar je navadno Materi Božji na čast opravljal; ako pa hoče pri njej gotovo in varno pribežališče najti, mora vse, kar njej na čast stori, takó in tje naravnavati, da bi po njeni priprošnji svoj revni stan spoznal, stud nad grehom zadobil in terdno sklenil resnično poboljšati se. Če to stori, gotovo bo pozvedel, da je Marija pravo pribežališče grešnikov. „Zateri voljo grešiti, ali stori hrepenenju, grešiti, konec," pravi sv. Gregorij, „in najdel boš, da je Marija bolj pripravljena, ti priskočiti, kakor zamore ktera telesna mati pripravljena biti, svojemu otroku na pomoč priti."

Molitev.

O Bog! kteri si rekel po proroku: Nočem smerti grešnika, ampak da se spreoberne in živi: dodeli milostivo, da bomo glas tvojega klica kakor spokorna Marija zvesto poslušali in k tebi spreobernjeni sladki sad spokornosti v popolni meri vekomaj vživali. Po Kristusu Jezusu Gospodu našem. Amen.

10. Mali traven ali april.

Sv. Mehtilda.

Radosti polno je ozdravljenje iz hude nevarne bolezni: ko se udje zopet očversté in prejšnjo krepko gibčnost zadobé, ko se persi zopet prosto dvigajo in se s čistim zrakom napajajo, ko se oko, žareče v solznem svitu, zopet nad stvarjenjem Božjim, nad lepoto narave raduje; ali draže je nepokvarjeno zdravje in neskaljena kri, ki se kakor ljubodevna gorkota po žilah pretaka in dušne in telesne moči hrabri; — kdo torej bi sebi ali svojim bolezni želel, da bi potem veselje ozdravljenja ali sam občutil, ali se ga sočutno vdeleževal? Veselo je rešenje iz velicih nevarnosti: iz divje vojske, ko meč in strel strahovito žanjeta, iz silnega viharja na morji, kjer peneči brezen s pogoltnim žrelom po plenu hlastá; ali komu ni ljubše varno mirno popotovanje, tiha, pokojna vožnja? — Kteri oče tedaj bi sina na kervavo bojišče poslal, ktera žena pognala moža med grozno

tuljenje valov, da bi potlej rešenega s toliko večo radostjo na persi pritiskala? Vesela dogodba je spreobernjenje grešnika: z rahlo ginjenim sercem spremljamo zmotenega, kteri se, poslušaje pastirski glas Gospodov in se udajaje nagibu gnade sv. Duha, nazaj oberne na pot zveličanja, serčno se veselimo, če se zgubljeni sin skozi vihre strasti in greha verne skesano k očetu, če zjutranja zvezda zveličanja v njegovi duši primiglja, in se mavrica sprave nad njegovim sercem razpne; ali prijetniše in dobrodevniše je videti človeka, ki je zmeraj po potih Gospodovih hodil, je v veri in ljubezni do Zveličarja stanoviten bil in zveze z Bogom nikdar ni nezvesto hlapíl. Lepa je pokora, ki se v

solzah zaupljivo proti nebu ozira, ali lepša in bolj ginljiva je nedolžnost, ktera v preserčnem veselji in otroški ljubezni kliče: Oče, ljubi oče! In táka ljuba podoba neoskrunjene nedolžnosti in premilobne otroške priprostosti se nam danes v pobožno premišljevanje pred oči postavlja.

2. Mehtilda, sestra sv. Jederti, je bila mladika stare rodovine grofov Hakibranskih in rojena v Eislebenu. Nježna deklica je bila že v zgodnji mladosti, v sedmem letu, peljana v ženski samostan Rodalsdorfski, da bi bila tam zahtevam istega časa primerno izrejena. Od oseb, pod kterih vplivom je leta svojega odlikovanja preživela, nam ni nič znano; le toliko vemo, da se jej tiho, bogoljubno življenje tako prilega, in da se jej sladki samostanski mir Božji tako priljubi, da se ne more več ločiti od tam. Upi materni, ki so merili na sijajno zakonsko zavezo, omolknejo o serčnih prošnjah in milih solzah hčerke, ktero plaši omamni šum in puščobna merzlota serc med svetom; njena duša se je že čez pozemeljsko povzdignila in je že obhajala srečno sprejembo v prijateljstvo in ljubezen Božjo; kaj tedaj naj bi se povračala med samopašno, brezserčno dirjanje in preganjanje svetá!

3. Blaga devica, bledega, s komaj znatno rudečico opuhnjenega obličja, lepih očí, svetlih in prijaznih kakor zvezde, stori v samostanu Helpedi (zdaj Helft) blizo Eislebena svete obljube. Občevaje s sestrami je bila odkritoserčna, prijazna, in je z najmilejo resnobo združevala priserčno ljubezen in postrežnost; s svojo priprostostjo, pokojnostjo in častitostjo svojega obnašanja, z gorko ljubeznjivostjo in naravnostjo si je pridobila v visoki meri spoštovanje in nagnjenje vseh. Posebno skerbnost je obračala do bolnih in slabih, jim je ljubeznjivo stregla, je poslušala prijazno njih potožbe, je tolažila, ter z močjó vere in upanja okrepčevala; jokala in molila je ž njimi iz dna serca in jim kolikor je mogla, bolečine in nadloge olajševala. — Domača dela, tudi najniža je opravljala z iskreno pridnostjo, in je bila zraven tako brihtna in vesela, kakor bi sedela na mehkem stolu v zgovornem krogu izvoljenih prijatlic. Čutila je povsod oblaživno pričujočnost Božjo; iz tega studenca je tekla moč in obilnost njene delavnosti, mir serca in berhkota duhá; vsem svojim delom in trudom je vedela dajati viši pomen in pozemeljsko na nebeško navezovati. V prostih urah je brala in premišljevala sv. pismo, ktero je bilo za-njo kakor zelena pisana livada, po kteri je svojega vedoželjnega duha in ljubezni žejno serce pasla. Večkrat je iz njega brala sestram s tako milo priserčnostjo in visoko navdušenostjo, da je vse razplamenila. Kakor solnce s svojimi gorkimi žarki cvetic bogato pomlad iz zemlje privabi, tako je budila Mehtilda z milim svitom svojega duha in z rahlo gorkoto svoje ljubeznjivosti cvetice veselja v sercih

in je preblaženo življenje okoli sebe širila. Njeno največe svetišče, njena najljubša sladčica pa je bila molitev. V njej je izlivala vse svoje misli in čutila, svojo ljubečo bojazen in kopernеče želje po Bogu; večkrat so tihe solze ginjenost njenega serca razodevale. Posebno pa je počeščevala serce Jezusovo, vir njegove ljubezni, sedež njegovega usmiljenja, in tako se je v njegovo premišljevanje zagreznila, da se jej je serce skor v pravem pomenu topilo. Na perutih pobožnosti se je povzdigovala do Božjega, do serca Zveličarjevega tako blizo, da so nebeški glasovi kakor harpe don na njeno uho bili. V tacih trenutkih najtesnejega združenja z Bogom so nebeške reči ko živi, jasni zavzori večnega in neskončnega pred njeno dušo plavali. Iz ponižnosti je molčala o teh skrivnih videnjih in razodenjih; še le poslednja leta je skušala svojemu spovedniku in nekterim sestram z besedo dopovedati, kar je videla in slišala.

4. Ali njeno življenje ni teklo samo v molitvi, premišljevanji in vživanji nebeških sladkosti. Morala se je tudi truditi za čast Božjo in zveličanje duš. Tako je bila poslana kmalo po storjenih obljubah na Bavarsko v samostan Disenski, da bi prevzela tam opatinstvo. Berž vpelje tam najlepši red s svojo prijaznostjo in pohlevnostjo, še bolj pa s svojim spodbudnim zgledom. V samostan Otilštaten se je bila tisti čas vtepla velika mlačnost. Mehtilda dobi od škofa povelje, da naj se tje podá, in nerodnosti tam odpravi. Mehtilda se ponižno brani tega posla, ali nasposled gre in v kratkem času se nune poboljšajo, ker se njenemu svetlemu zgledu niso mogle ustavljati. Kar namreč je sestram velevala, to je sama popred storila. Njeno življenje je bilo preostro: njena postelja je bilo nekoliko slame, jed in pijača zgolj kruh in voda in še tega je prav malo zavžila. Zraven tega je vedno hude bolečine v glavi terpela, takó da je vedno bolehala; ali vse to terpljenje je prenašala z nebeško poterpežljivostjo, le samo to je obžalovala, da se ni mogla z druzimi sestrami vred ponočne službe Božje vdeleževati.

5. Ko jej je 57 let, kterih je 50 v samostanu preživela, se približa njena smertna ura. Tri leta pred tem je bila obiskana s hudo boleznijo, in njena sestra sv. Jedert jej je ljubeznjivo stregla. Ko so se sestram, ki niso svèta vedele, solze serčnega milovanja v očeh utrinjale, je je tolažila, da naj le v Boga zaupajo, Preusmiljeni jej bode že moč dodelil, da bo nosila, kar jej je naložil. Do zadnjega trenutka se je svetila pokojna vdanost v voljo Božjo in veselo hrepenenje po nebeški domovini na njenem obličji. Ob smertni uri pa je tiho molila: „O predobrotljivi, o premili Jezus, tedaj vendar prideš, o kako te zahvalim!“ — in je mirno zaspala tje v boljši svet, kamor sta bila med njenim pozemeljskim bivanjem oko in serce vedno obernjena. Umerla je med leti 1280 in 1290.

Njena videnja in prikazni, izvirno nemško popisane, pa le v latinski prestavi ohranjene, imajo nekaj posebno mikavnega; njihov poglavitni obsežek je: odvmretev svetu in njegovim radostim in pa vse darujoča ljubezen do Boga; in te lepe misli so — v dvogovorih s Kristusom — večkrat s čudovito priserčnim čutilom izpeljane. En posnetek iz njenih in njene bolj slavite sestre prikazni, v spodbudo namenjen, je bil že v starejih časih posebno pa v 17. in 18. stoletji mnogo razširjen pod naslovom: Bukve sv. Jederti.

Obrazuje se v nunski obleki, deržeča kelih na persih, ali pa kakor ti podoba kaže.

Cerkveno leto.

Iz omenjenih bukev razodenj sv. Mehtilde posnamemo nekoliko, kar jej je bilo o posebnih praznikih med letom razodeto.

V adventu je želela Mehtilda dobro naučiti se pozdravljati Mater Gospodovo. In Gospod jo nauči: „Pozdravljaj deviško serce moje Matere, ker je bilo najčistejše — ona je perva na svetu storila obljubo devištva; ker je bilo najponižniše, tako da se je sv. Duhu samemu omililo; ker je bilo najpoterpežljiviše, ker so je o vednem spominjanji mojega terpljenja najhuje bolečine prepekale; ker je bilo najzvestejše, ker je hotelo, da bi edini Sin za rešenje sveta darovan bil; zató je gorelo ljubezni do Boga in do bližnjega.

O božiču je bila razsvetljena z neizrekljivim spoznanjem, kako je Sin Božji luč sveta. Spoznala je, kako v malem Detetu popolnost Božja prebiva, in je v njem vsegamogočnost in neskončna modrost skrita, zakaj v njem je bila ravno taka popolnost modrosti, ko je v jaslih ležal, kakor zdaj, ko kraljuje v nebesih. Zamaknjenega duha objema Dete, ter je pritiska k sercu, tako da sliši in čuti, kako močno bije njegovo serce. Ona se temu čudi, Dete pa jej reče: „Tolk mojega serca ni bil kakor v druzih ljudéh, ampak meni je serce zmeraj enako bilo od detinstva pa do smerti in zató sem jaz tako naglo na križu umerl. Pervi tolk prihaja iz pregoreče ljubezni mojega serca, takó da sem vse nasprotovanje sveta in vse okrutnosti Judov tiho in poterpežljivo prenašal. Drugi tolk prihaja iz modre ljubezni, s ktero sem znal sebe in vse reči tako lepo voditi in v kteri sem vse reči, ki so na nebu in na zemlji, najmodrejše vredil. Tretji prihaja iz sladke ljubezni, ktera me je tako močno preplivala, da mi je vse grenkosti tega sveta sladke storila, in tudi smert, ktero sem za svet terpel. Četerti je tolk dobrotljivosti in pomeni dobroto mojega včlovečenja, ktera me je storila proti ljudem prijaznega, priljudnega in dobrotljivega.

Na novega leta dan, na dan obrezovanja Gospodovega, prosi Mehtilda, da bi njej in njenim sestram podelil novoletni blagoslov, ter na njih obrezal, kar je njemu nedopadljivega. Tedaj jej reče Gospod: „Na svojih sercih imate obrezane biti vseh misli napuha, nepoterpežljivosti in posvetne ničemurnosti; na ustih vseh besedi hinavstva, opravljanja in prederznega obsojevanja; v djanji vsega postopanja; lenobe v dobrem, prelamljanja Božjih zapovedi in nepokorščine.“

Na praznik sv. treh Kraljev reče Gospod Mehtildi po sv. obhajilu: „Glej, jaz ti podam zlato, to je, svojo ljubezen Božjo, in kadilo, to je, vso pobožnost in svetost, in miro, to je, vse grenkosti svojega mu-

čenja. To vse ti dam tako, da je boš mogla ko svoje meni poverniti. In če to storiš, ti povernem potem dva — tudi stokrat, in naposled ti dam večno življenje. Zatorej naj slednji človek na ta dan daruje in sicer ljubezen do Boga, čisto svetost, in sad svojega terpljenja.“

Na svečnice dan vidi Mehtilda preblaženo Mater, kako nese v naročji kraljevo Dete, ogernjeno z odejo modre barve, na persih polno zlatih cvetic, na rami pa mu je zapisano prevzvišeno ime Jezus. Tedaj reče Mehtilda: „O presladka Devica! ali tako krasno oblačiš svojega Sinčeka in ga celó v tempeljnu daruješ?“ — Na to ona: „Ne tako, ali tako krasno sem ga napravila in ga s tolikanjo pobožnostjo in hvaležnostjo darovala, da ko bi pobožnost vseh svetnikov v enega samega človeka se izlila, ne bi dosegla moje pobožnosti. Ali vso mojo radost so spremenile v bridkost besede Simeonove. Velikrat, ko sem Sinčeka v naročji deržala, sem z veliko sladkostjo in pobožnostjo svojo glavo na-nj nagnila, in sem toliko solz prelila, da sem ves njegov obraz s solzami omočila.“

Véliki teden vpraša Mehtilda pri vsaki muki posebej, kako bi mogel človek za njo povračevati? In Gospod jej reče: „Za moje vjetje naj se da radovoljno voditi po potu prave pokorščine; za moje zasramovanje naj spoštuje svoje vikše; za moje ternje naj se skušnjavam z vso silo zoperstavlja; za mojo sramotljivo ogrinjalo naj se oblači, kolikor mu potreba veli, in naj ne nosi nobene prelišpave in predrage obleke; za moje bičanje naj v sreči in nesreči zvestó in terpežno pri meni ostane; za pribitje nog naj vse njegove želje le po meni segajo; za pribitje rok naj se v dobrih delih vadi in se vsega zlega djanja skerbno varuje; za serčno rano, iz ktere je tekla kri in voda naj svojo voljo popolnoma z mojo zedini, in moja volja mu bodi čez vse. Če pa kdo, premišljevaje moje terpljenje, solze preliva, hočem to tako sprejeti, kakor bi bil za-me terpel.“

Na velikonočni praznik je videla nebeško dvorano, pred ktero sta stala dva angelja z razpetimi perutmi in iz njunih ust so prihajale sladke besede kakor harpe glasovi. Mehtilda pride v duhu v to sobano, pade pred noge Gospodove in poljubuje njegove rožnate rane; ko pride do serčne rane, najde jo odperto in iz nje šviga plamen kakor goreče baklje. Gospod pa jej prijazno reče: „Le pojdi in prehodi vso dolgost in širokost mojega Božjega serca. Tvoje je vse dobro, kar najdeš v mojem sercu.“ Dihne va-njo in reče: „Prejmi sv. Duha!“ Tedaj jo napolni sv. Duh in iz vseh njenih udov je plamené ognjeni žarki in vsak, za kterega je prosila, je žarek prejel.

O vnebovzetji reče Gospod: „Postal sem priprošnik ljudí in srednik pri svojem Očetu. Kedar zvest oskerbnik prešteje dohodke svojega gospoda, in zapazi, da kaj zmanjkuje, on iz lastnega doloži; tako tudi jaz. Vse dobro, kar kteri človek stori, darujem v popolni meri svojemu nebeškemu Očetu, da bi duše neprecenljivo bogate Očetu svojemu mogel izročiti.“

O binkoštih reče Gospod Mehtildi: „Sv. Duh je posebno troje storil v aposteljnih. 1. On je je tako razsvetil z ljubeznijo Božjo in tako spremenil, da so oni, ki so bili poprej boječi, slabi in samoljubni, postali tako junaški in močni, da se tudi smerti niso bali in so si v čast in radost šteli za Boga terpeti. 2. Kakor ogenj železo čisti in je sebi podobno stori; tako je tudi sv. Duh aposteljne očistil in je vse posvetil. 3. Kakor se zlato, v ognji raztopljeno in kalup vlito, navzame tudi podobe tega kalupa; tako je sv. Duh aposteljne v svojem ognju omečil, je v Bogu raztopil in poleg Božje podobe prestvaril, tako da se je dopolnila beseda psalmista: „Rekel sem, bogovi ste.“ — Tega naj si slednji kristijan prosi od sv. Duha.“

O praznikih Device Marije je prejela Mehtilda mnogo razodenj in podučenj, izmed kterih hočem eno samo tu navesti. Ona enkrat sama nad seboj žaluje, da ne časti Matere Gospodove, kakor bi se spodobilo. Tedaj jej reče Gospod: „Zavoljo te svoje znimarnosti hvali Mater mojo zavoljo njene zvestobe; ona mi je bila najzvestejša v vsem svojem djanji, ker je zmeraj moji volji prednost dajala pred svojo. Hvali njeno zvestobo, ker mi je v vseh mojih potrebah zvestó na pomoč prispivala, takó, da kar sem jaz terpel na telesu, je ona z menoj terpela na duši. Hvali jo, ker mi je tudi v nebesih v tem najzvesteja, ker išče grešnikov, da bi se spreobernili. Na njeno priprošnjo se je spreobernilo brez števila grešnikov, kteri so bili po moji pravični sodbi že v večne muke obsojeni, po njeni miloserčnosti pa so bili obvarovani.

V noči pred vsemi Svetniki vidi Mehtilda v zamaknjenji živ studenec, jasneji ko solnce, presladek in preprijetno vonjavo iz sebe puhteč. Dno je bilo globoko in prav dragoceno. Vedro za zajemanje je bilo v njem in se je brez človeške pripomoči samo od sebe polnilo in vsem podajalo. Globočina tega studenca je pomenila vsegomočnost Očetovo, napolnovanje posode modrost Sinovo do stvari, sladkost vodé pa neizrekljivo sladkost sv. Duha; preprijetni izpuh pa je zaznamoval, da je Bog življenje vseh stvari. Kakor namreč brez zraka ne more živeti noben človek, tako tudi nobena stvar ne brez Boga. V okrogu studenca je stalo na dnu sedem stebrov s safirnim zglavjem, od kterih je teklo sedem potokov do vseh svetnikov: pervi do angeljev, drugi do očakov in prorokov, tretji do mučencev, peti do spoznovavcev, šesti do devic in sedmi do druzih svetnikov, tako da so bili nasiteni z vsemi blagotami in so vsi preprijeten vonj od sebe dajali, kterega je drug iz druzega prav poželjivo v sé serkal. S tem je bilo naznačeno, da si svetniki vse svoje radosti in vse rajske dobrote z vlito dobroserčnostjo med seboj delé.

Molitev.

O Bog! kteri si sv. Mehtildi popolno modrost in tolažbo po svojih razodenjih delil; stori milostivo tudi nam, da bi po vednostih, odtod prihajajočih, razsvetljeni, s hrepenečo pobožnostjo in potolažbo kakor ona bili oplivani. Amen.

11. Mali traven ali april.

Sv. papež Leon I. véliki.

Bliščobne naslove, ki je hlapčunstvo in prilizunstvo vladarjem in mogočnjakom na zemlji na čelo zapisuje, izbriše smertna roka večidel do zadnje čerke; častna imena, s kterimi se hvaležno ljudstvo resničnemu zasluženju in dušni velevitosti klanja, svetijo se v neizbrisljivih zarisih ven in ven. Priznavajoči potomni rodovi so papeža Leona I., tega blagovito delavnega, preskerbnega očeta in junaškega branitelja kerščanstva s slavnim pridevkom „véliki“ počastili.

Leon je bil imenitne etruške (toškanske) rodovine in v Rimu rojen. Leto se ne vé. Njegovi nam ohranjeni spisi spričujejo, da se je lepoznanstva na vse plati, posebno pa zgovornosti z velicim pridom učil. Posebno temeljito izoliko pa si je pridobil v bogoslovji; ono mu je bilo središče vseh njegovih dušnih prizadev, spona, ki je vse njegove vednosti v terdno lepo enoto vezala. Neki cerkven zbor pravi od njega: „Bog, ki ga je izvolil slavne zmage nad zmoto pridobiti in modrost sveta pravi veri ukloniti, ga je tudi oborožil z bojnim orodjem učenosti in resnice.“ — Leon je stopil zgodaj v duhovski stan, zakaj l. 430 je bil že arhidijakon rimske cerkve in se je cerkvenega vladanja obilno vdeleževal. Zahodnje rimsko cesarstvo, vladano od vdove Placidije in njenega sina Valentinijana III., 21 letnega mladenča, pa po duhu in zmožnosti še dečka, je takrat ječalo in hiralo v silni obnemoglosti. Vsa moč deržave je slonela na vojvodu Aeciji, ki je stal z vojsko v Galiji, da bi branil mali ostanek dežele, ki so ga bili barbari še Rimljanom pustili. Med Aecijem in mogočnim starašinom Albinom pa so bile nastale pomote in razdori, ki so utegnili za deržavo prav žalostne nasledke imeti; cesar, kteremu so Leonovo premetenost in serčnost v obravnavah hvalili, ga pošlje v Galijo, da bi med najimenitnišima možema v cesarstvu spravo storil in nevarnosti kake deržavljanske vojske odvernil. Ravno pa, ko je bil pomirivno delo srečno doveršil, umerje papež Sikst III. l. 440 in duhovstvo in ljudstvo rimsko izvoli enoglasno po učenosti, zgovornosti in pobožnosti izverstnega arhidijakona za nje-

govega naslednika na prestolu sv. Petra. Napoté torej poslance do njega s prošnjo, da naj hitro pride v Rim, kjer ga z največim hrepenenjem pričakujejo. Štirdeseti dan pride v glavno mesto kerščanstva, in ljudstvo ga z neizrekljivim veseljem sprejme.

2. Leon, posvečen 29. sept. za višega pastirja Kristusove čede, je poprijel kermilo Petrove ladije v najbolj viharnih časih. Rimsko cesarstvo, po nedavnem razdeljenji še bolj oslabljeno, je že umiralo. Čez meje so derli divji valovi ljudskega preseljevanja, vse storitve olike z grobljo in gnjusobo pokrivaje. Brez števila katoliških občin prek Rena in Donave, po Galiji in Španiji, po Italiji in Afriki so zginjale pod grozno splavjo poganskih dijakov. Še nevarniša pa, kakor ti sirovi sovražniki, ki so le vnanje rane sekali, so bila za cerkev razna krivoverstva, ki niso nikoli bolj uporno in zvijačno svojih pošastnih glav dvigala, kakor takrat. Resnično torej je bilo treba tako krepkega in veštega kermarja, kakor je bil Leon, ako naj ladije sv. Petra peneče valovje ne potopi. — Vero tedaj čisto ohraniti je bila poglavitna skerb Leonova. Vse njegovo vladanje je bilo nenehoma bojevanje zoper krivoverstvo, in po njem je cerkev slavne zmage obhajala nad Arijani, Manihejci, Donatisti, Nestorijani in Evtihijani. On je bil bič krivoverstva in ni znal samo njegovemu navalu krepko se ustavljati, ampak tudi zasajeno seme naglo spaziti in je v kali zatreti. Najpred se vzdigne zoper Manihejce Kar so bili Vandali l. 439 Kartagino prevladali, derlo je veliko Manihejcev, zločesta, vse podlage človeške družbe spodkopujoča ločina, iz Afrike v Italijo, zlasti v Rim. Da bi se ostrim, od cesarjev zoper nje razglašenim postavam odtegovali, so se vdeleževali službe Božje, so prejemali sv. zakrament, toda le pod podobo kruha, ker vino, so terdili, je žolč hudobnega duha. S svojo zderžnostjo, s svojim brezzakonskim, na videz čistim življenjem, s svojim ponižnim in prijaznim obnašanjem in s svojimi sanjarskimi pripovedkami so jih mnogo izmed ljudstva premotili in zapeljali. Leonovo bistro in čuječe oko kmalo razvidi njihovo hudobno počenjanje: mnogo njih tedaj velí poleg cesarskega ukaza pripreti, posebno njihovega škofa in starašine; skliče potem velik zbor škofov in duhovnov, deržavnih uradnikov, starašin, velikašev in mestjanov, in pripelje prednje izvoljene Manihejcev, ktere dožene, da obstanejo svoje brezbožne nauke in nesramnosti, ki so je pri svojih slovesnih shodih počenjali. Kteri so se skesano svojim zmotam odpovedali, ti so bili v cerkev sprejeti v pokorjenje, terdovratni pa so bili za zmeraj iz dežele pognani. Leon je te obravnave škofom po pokrajinah razobčil, da bi tolikanj bolj skerbno obračali svojo čuječnost zoper to pogubljivo krivoverstvo.

3. Tisti čas je Leon tudi pelagijansko krivo vero zaterl, ki se je okoli Akvileje zopet širila. Sv. Prosper, njegov tajnik, ga

je prav goreče podpiral, da se je Pelagijanom vhod v Rim zabranil. Iz Italije je obernil neutrudljivi pastir svoj pozor na Špansko, kjer je Manihejcem podobna ločina Priscilijanov nevarno napredovala. Do sv. Turibona, škofa Astorškega in serčnega borivca za resnico, napiše spodbuden list, in zapové druzim škofom dežele, v zboru se sniti in kakor rak zjedljivo krivo vero iz kórena zadušiti. Ustavil se je tudi rogoviljenju Nestorijanov in kovarijam Arijanov, ki so bili s svojo zvito prekanjenostjo še zmeraj cerkvi najnevarniši sovražniki. Ali najhujo skerb so prizadele Leonu homatije, ki jih je krivoverec Evtih na vzhodnjem napravil (l. 448). On, opat v Carigradu in strasten nasprotnik Nestorijev, ki je v Kristusu dve osebi učil, zapade v nasprotno zmoto; da je v Kristusu človeška natora čisto se v Božji raztopila, tako, da je samo Božja ostala; ta nas je s smertjo na križi odrešila — zakaj telo Kristusovo je bilo le na videz človeško. Na zboru v Efezu, ki je zavoljo svojih samosilnosti tolikanj zlo na glasu, da se imenuje „tolovajski zbor," so moževali priverniki in podporniki krivoverca z besno silo, in so vkljub ugovorom papeževih poslancev s pravovernim očakom carigrajskim sv. Flavijanom grozno gerdo ravnali. Leon sklepe tega zbora naravnost zaverže; ob enem pa piše tudi do Flavijana, ki ga je še živega mislil, da bi ga v stanovitnosti poterdil, pa tudi do cesarja Teodozija II., varha Evtihovega, pošlje list, v kterim se bridko pritožuje zavoljo okrutnega ravnanja s Flavijanom. „Cesar", mu piše, „ti moraš škofom svobodo pustiti, da vero branijo; ona bo obstala vkljub vsej sili človeški in njenemu pertenju. Tvoja dolžnost je, cerkev varovati in tiste, kteri hočejo njen mir razdirati, krotiti, da bo tudi Jezus varh tvojega cesarstva. Bojim se, da bom morda moral še videti, kako bo maščevanje Božje nad tvojo glavo zagromelo." To je bilo ravno ko prerokovanje nezgod, ki so tega vladarja zadevale in pa nagle smerti, ki jo je storil padši s konja na lovu. Marcijan in Pulherija, naslednika na prestolu, sta vneta za katoliško vero in Leona resno podpirata, kteri občen cerkven zbor skliče v Kalcedon 451. Škofov se snide 630 in papež je predsedoval po svojih poslancih. V 4. seji se bere list Leonov do Flavijana. Zavzeti od priprostega, pa jasnega razloženja katoliškega nauka o skrivnosti včlovečenja, zbrani škofje enoglasno zakličejo: „To je vera očetov, Peter sam je po Leonu govoril!" Slovesno je bila kriva vera Evtihova zaverženа, on sam pa v prognanstvo poslan.

4. Leon si je tudi v zgodovini rimski pridobil neminljivo slavo, dvakrat namreč je rešil Rim kervavega meča in pa goreče baklje sovražnikove. Leta 450 pridere kralj Atila s svojimi groznimi Huni s širocih ogerskih ravnin. Kakor hudournik, ki se s hribov vali in vse pokončuje, previhra on Nemško, razdene renska mesta Kolin, Moguncijo, Strasburg in druga in plane

potem v Galijo. Po kervavi pa nedoločni bitvi z Rimljani na Šalonski ravnini se verne poln gnjeva in serda na Ogersko, prihodnje leto pa udari nad Italijo, razruši Akvilejo, ključ do Italije, obsuje s svojimi divjimi četami bogate pokrajine, zažge Milan, stolno mesto cesarsko in pertí nad Rim planiti, da bi tudi to glavno mesto kerščanstva v razvaline spremenil. Atilovo ime navdaja vse z grozo in obupanjem; slabi cesar Valentinijan beží od mesta do mesta in se naposled skrije za nasipe Ravenske: nobena vojska, nobena moč ni bila tu, da bi deželo branila — Rim je plahega straha ves trepetal. Tedaj se dvigne pastir pripravljen „dati življenje za svojo čedo“; v zaupanji v besedo Gospodovo, da vam bo tisto uro dano, kaj in kako govorite,“ napravi se na pot in gre na čelu poslanstva strahovitemu kralju naproti do Mantove, ter pride do njega na tistem kraji, kjer se Minčij v Pad izliva. V višeduhovski opravi in spremljan od konzulov stopi Leon pred Atila, sedečega v šotoru na prestolu v neokusni bliščobi: veličast svete resnobe, krepost terdnega značaja in osvitna navdušenost mu poseva z obličja in on govori: „Kralj, starašinstvo in ljudstvo rimsko me pošlje prosit milosti; vse si premagal, tudi rimsko ljudstvo, ki je gospodovalo čez vse narode sveta, se ti zdaj uklanja; ena sama moč ti je premagati, le ena slava ti je še pridobiti: Premagaj sam sebe in svoj serd, bodi milostiv do premaganih — človeška kri je draga, ne prelivaj je. Ti se imenuješ „šibo Božjo,“ glej, da je Vsemogočni ne izterga tvoji roki in tebe samega ž njo ne udari.“ Častitljiva prikazen vélicega duhovna, njegova nestrahoma obnaša in jasna beseda neutrudljivega barbarja tolikanj osupne, da se pod pogodbo letnega davka zopet umakne v svojo leseno stolnico pri Tokaji na Ogerskem. Ko ga njegovi vprašajo, zakaj se je proti rimskemu škofu tako prizanesljivega skazal, je neki odgovoril: „Ne proti njegovi osebi — ali videl sem zraven njega starega moža nadzemeljske postave, ki mi je z golim mečem žugal, ako škofa ne poslušam?“ — Manj srečen, pa vendar visoke zahvale vreden je bil vspeh druzega njegovega posredovanja. Leta 455 prijadra Genzerih, kralj arijanskih Vandalov, z mogočnim brodovjem iz Afrike in mahne naravnost nad Rim, da bi se ga polastil. Rimljani, pri kterih je bila stara možatost že davno zginila, se ne upajo braniti, velikaši pobegnejo in ljudstvo se ne gane. In zopet gre Leon, edini krepostni in serčni mož, ven pred mesto v sovražnikov tabor, ali od krivovernika ne more doseči, kar mu je pogan dovolil. Genzerih mu sicer obljubi, v Rimu nobene kervi ne prelivati in ga ne požigati, ali od ropanja ga nobena prošnja ne ustavi, samo trem vélikim cerkvam hoče prizanesti. In Vandali odidejo po štirnajstdnevnem ropanji z neizmernim plenom.

5. Leon zopet skerbi za popravljanje in ozaljšanje cerkev, sezida več javnih poslopij in napolnuje Rim s spominki svoje pobožnosti. Po prihrumenji divjih narodov vse zmedene razmere po zahodnjih deželah so imele tudi za cerkveno življenje duhovščine in ljudstva prav škodljive, žalostne nasledke; zatorej obrača Leon poslednja leta vso svojo pozornost na notranji stan cerkve. Sklical je v Rim zbor, ki se je pečal večidel z vravnavami cerkveno-nravne rednosti, čegar naredbe pa niso do nas prišle. Eno in dvajset let je Leon, od sv. Petra do tistihmal največi papež, v najbolj viharnih časih z modrostjo in krepostjo vladal cerkev Kristusovo, dokler se ni približal konec njegovega trudapolnega življenja 10. novembra 461. Njegovo truplo je bilo v cerkvi sv. Petra pri vhodu v rakvo položeno, kamor so se do tistihmal pokopovala le trupla papežev, ki so ko mučenci umerli; v 17. stoletji pa so bile njegove kosti prenesene v novo cerkev sv. Petra.

Vsi njegovi izverstni spisi so se popolno ohranili, in obsegajo 96 govorov do ljudstva in 141 listov.

Obrazuje se v papeževi opravi, kot cerkven učenik, z bukvami v roki.

Govor sv. Leona zoper Evtihovo krivo vero v cerkvi svete Anastazije.

Kakor je, preljubi, skušenih in razumnih zdravnikov dolžnost, izbruhom človeške slabosti z zdravili v okom priti in pokazati, kako naj se zdravju škodljivo odvrača; tako je tudi pastirska dolžnost poskerbeti, da čredi Gospodovi krivoverska hudobnost ne škoduje, ter jo podučiti, kako naj se zalezovanja volkov in nepoštenosti tolovajev varuje; kajti nikdar se ni mogla krivoverska brezbožnost tako skrivati, da je ne bi bili naši sveti očetje še vselej zasačili in po pravici obsodili. Skerbnosti torej naši, ki jo vam preljubim naklanjamo, ni moglo prikrito ostati, da je nekaj Egipčanov, posebno kupčevavcev, v naše mesto prišlo, ki tisto, kar so v Aleksandriji krivoverci zločestno dopustili, branijo in terdijo, da je bila v Kristusu samó Božja natora in da kratkimal ni imel resnično človeškega mesa, ktero je iz presv. Device Marije na-se vzel; ktera brezbožnost pravi, da je bil na videz človek in Bog zmožen terpeti. S kakovim duhom in namenom da se to prederznejo, ne moremo dvomiti. Ker so namreč sami od resnice evangeljske odstopili in se laží hudičeve poprijeli, zato hočejo tudi druge za tovarše lastnega pogubljenja storiti: in zatorej vas z bratovsko in očetovsko skerbnostjo opominjamo, da sovražnikov katoliške vere in cerkve, tajivcev včlovečenja Gospodovega in nasprotnikov od sv. apostoljnov sostavljenega simbola (apostoljske vere) v nobeno priglasno prijaznost ne sprejemajte, ker apostelj pravi: „Krivovernega človeka se ogibaj po enem ali drugem posvarjenji, ker veš, da je takošen ves spačen in grešnik, ker je z lastno sodbo obsojen.“ (Tit. 3, 10—11.) Po lastni namreč terdovratnosti se pogubí in po lastni blaznosti odstopi od Kristusa, kteri se tiste brezbožnosti derží, po kteri vé, da se jih je že toliko pogubilo, in misli, da je pobožno in katoliško, kar je po sodbi svetih očetov že v Fotinovi znejevernosti, v Manihejevi brez-

umnosti in v Apolinarjevi zblojenosti že davno zaverženo: da še kakor novi in ne še obsojeni pokvarjenosti v pogubo svojih duš priglasvajo, kteri tajé skrivnost Gospodovega včlovečenja. Kakor bi nas vse evangeljsko branje kaj druzega učilo, kakor tega, da je po tej edini skrivnosti Božjega usmiljenja človeški rod in sicer v tistih, ki verujejo, bil rešen, ker je edinorojeni Sin Božji, Očetu v vsem enak, po privzetji naše natore, ostal, kar je bil in se ponižal postati, kar ni bil: pravi človek namreč in pravi Bog, kteri je brez kacega madeža greha celó našo in popolno natoro s pravo dušo in s pravim mesom zedinil, in se, spočet v telesu prečiste Device po moči sv. Duha, ni anal ne rojstva, ne začetkov detinstva: da je Beseda Boga Očeta, da je v njej človeška natora, govorila po vsemogočnosti Božji in po slabosti mesa, ker je po telesu razodevala telesna djanja, po božestvu pa duhovne moči. Človeško namreč je lačnemu, žejnemu biti in spati; človeško je, bati se in jokati, žalovati; človeško naposled je, križanemu biti, umreti in pokopanemu biti; Božje pa je, po morji hoditi, vodo v vino spremeniti, mertve buditi, svet z lastno smertjo v trepet pripraviti in z oživljenim telesom se nad vse nebeške višave povzdigniti; da, kteri to verujejo, ne morejo dvomiti, kaj je človeški natori pripisovati, kaj Božji prilastovati, ker je v obeh en sam Kristus, ki vsegamogočnosti svoje Božje natore ni zgubil, in je pravega in polnega človeka o spočetji na-se vzel.

Pred tacimi torej, preljubi, od kterih govorimo, bežite kakor pred smertnim strupom, se zvesto ogibajte in se vseh pogovorov ž njimi, ker se od vas posvarjeni nočejo poboljšati, skerbno zderžujte, ker kakor je pisano, „njih govorjenje razjeda okoli sebe kakor rak.“ (2. Tim. 2, 17.) Po pravični sodbi namreč iz cerkvene edinosti pahnjenim jim ni nobeno občevanje naklanjati, ker ga ni naše čertenje, ampak so je njihove pregrehe pretergale. Vi tedaj preljubi Bogu in preimenitni po aposteljskem spričevanji, kterim apostelj Pavel učenik narodov pravi, „da se vaša vera po vsem svetu oznanuje“, ohranite v sebi, kar veste, da je toliki oznanovavec od nas govoril. Nobeden izmed vas ne bodi nevreden te pohvale, da, ktere skozi toliko stoletij nobeno krivoverstvo ni oskrunilo, tudi kuga Evtihove brezbožnosti ne more omadeževati. Zaupno pa, da varstvo Božje bo vaša serca in vašo vero ohranilo: da, kteremu ste bili dosihmal zvesto pokorni, mu boste tudi vekomaj po stanovitnem ohranjenji katoliške vere dopadljivi.

Molitev.

O Bog, kteri si sv. papeža Leona storil tako mogočnega v besedi in si po njem tako slavno svojo cerkev vladal: dodeli nam, da bi se po njegovih besedah in zgledih zvesto ravnali in tako v lepoto Tvoje cerkve Ti služili. Amen.

12. Mali traven ali april.

Sv. Saba, mučenec.

Ne samo Rimljani so čertili in preganjali kristijane, ampak tudi drugi narodi so bili sovražniki kerščanskega imena. Pravica in resnica ima povsod svoje neprijatelje, in taki

nasprotniki resnice Božje so bili tudi divji Gotje. Oni, izvirno nemški narod, so bili naseljeni na Švedskem, potem prideró na Pomoransko in od tam na bregove Donave, kjer Rimljanom kos Dacije — Moldavijo, Valahijo in Sedmograško iztergajo in potem celó do Španije pridejo. Bili so pogani; po duhovnih pa in druzih kristijanih, v vojski vjetih, seznanijo se s kerščansko vero in mnogo njih se da kerstiti, pa veliko jih tudi v poganstvu terdovratno ostane. Med njimi, ki so bili že od detinstva kristijani, je bil tudi Got, Saba po imenu. Bil je zgled pokornosti, mirnosti in ponižnosti. Njegova največa radost je bila, oltarje po cerkvah ozalševati in slavo Božjo prepevati; časi je po cele noči v molitvi prečul; vse njegovo življenje je bilo vedno mertvenje. Jezusa slaviti je bilo skerbno njegovo prizadevanje, in Bog je naredil, da se mu je ta njegova serčna želja popolno spolnila. Glavarji Gotov, ki so bili pogani, niso mogli kristijanov terpeti in so skušali je zatreti. Nastane torej preganjanje kristijanov, ktero se s tem prične, da silijo pogani kristijane jesti malikom darovano mesó.

2. Nekteri teh malikovavcev, ki so bili s kristijani sorodni, so prišli na to misel, jim po podkupljenih kraljevih služabnikih namesto darovanega navadno meso predkladati, kterega pa se vé da brez pohujšanja niso smeli vživati. Tudi Saba, zametaje tako sramotno utékanje, se ne dotakne mesa, ter reče očitno, da noben vernik, kteri bi je vžil, mu ne bode več veljal za kristijana. Tedaj ga preženó besni pogani, da komaj življenje otme. Ko pa preganjanje poneha, verne se zopet v domovino in Kristusa nestrahoma oznanuje. Leto potem pride nenadoma poveljnik kralja Atanariha v selo, kjer je Saba prebival, poiskat kristijanov. Ker so ga prebivavci čislali in ljubili, hoteli so ga nevarnosti rešiti in zatorej so sklenili, s prisego poterditi, da v njihovem selu ni nobenega kristijana. Bil pa je še edini Saba, zakaj drugi verniki so bili pred preganjavci v gozde pobegnili. Ali svetnik kratkimal noče, da bi se zavoljo njega Bog žalil in se njemu z lažjó življenje otelo. Tedaj prisežejo pogani, da je med njimi en sam kristijan. Uradnik zaukaže ga pred-se pripeljati in Saba serčno pred-nj stopi. Poprašan stran vere in premoženja odgovori Saba: „Jaz sem kristijan in sicer katoliški kristijan; kar moje premoženje zadevlje, razdelil sem je ubozim, in ničesar ne posedem razun te suknje na sebi.“ Na to se uradniku ne zdi vredno, kaj več ž njim opraviti imeti, kajti taki siromak ne more ne koristiti ne škodovati.

3. Proti veliki noči l. 372 se preganjanje zopet vname in sicer posebno zoper duhovne, kterih je bilo veliko mučenih in pomorjenih. Tedaj zbeži tudi mašnik Sansala, ki je v rojstnem kraji našega svetnika službo Božjo opravljal, in Saba gre, da bi v bližnjem mestu sveti praznik obhajal. Ali na potu se mu

častitljiv mož prelepe postave nasproti postavi in mu velí, verniti se k mašniku Sansalu. Začuden reče Saba, da Sansala ni doma; zakaj on ni vedel, da je bil zavoljo velikonočnega praznika skrivaj domú prišel in zatorej hoče dalje iti; ali tu začne tako gost sneg padati in mesti, da ne more noge prestaviti. Spoznavši opomin Božji, se verne domú in v veliko svoje veselje najde Sansala, kteremu vse pové, kar se mu je bilo pripetilo. Sansala se sluté pripravlja na terpljenje in ni se motil. Tretjo noč prihrumi Atarid, sin mogočnjaka te dežele, z oboroženimi v stanovališče Sansalovo, ki je mirno spal, ga zgrabi in v verige vkovanega na voz verže. Tudi Saba iz postelje izvlečejo in mu še ne pusté obleči se. Vojaki ga vlečejo nazaj po sečji in ternji in ga verh tega še z biči grozno pretepajo.

4. Ko dan napoči, reče Saba preganjavcem: „Ali me niste po ternji vlačili in me s palicami bili? Glejte, ali najdete najmanjšo rano na mojem telesu?“ Ko res pogani tudi najmanjše rane na njem ne najdejo, se še bolj stogoté, zvežejo mu roke in noge in ga obesijo z glavo na tla visečo na soro voza, na kterem so Sansala peljali. In tako popotovajo dalje celi dan do pozne noči. Naposled pridejo do koče pri cesti in vojaki se trudni vležejo k počitku. Po noči vstane gospodinja, da bi gostom zajutrek napravila, in zapazi, ko gre po vode, premučni stan svetnika. V serce se jej smili in odveže ga, da bi bil lahko utekel; ali on hoče za Kristusa terpeti, zatorej ostane. Tako ga zgrabijo pogani zjutraj in muka se z novega začne. Obesijo njega in Sansala na tram v hiši in prinesó malikom darovanega mesa, da bi jedla, ali služabnika Jezusova se stanovitno branita. „Recite Ataridu,“ sta rekla, „da naju naj križati ali pa kako drugače umoriti dá, te jedi pa se ne dotakneva; ona je nečista in pogubljenje tudi za Atarida, ki jo je nama poslal.“ Razljuten od teh prostodušnih besedi zažene en vojak bet s tako silo v svetnika, da vsi mislijo, da mu je persi razdrobil, Saba pa se oberne proti njemu ter reče: „Pač meniš, da si me ubil, pa bilo mi je, kakor bi bil koder volne v me vergel.“ Ali Atarida vse te čudapolne dogodbe nič ne omečé; on zaukaže, da naj se Sansala izpusti, Saba pa potopí v reki Muzeji (Musava v Valahiji). „Kaj pa je Sansala pregrešil, da naj ne umerje z menoj za svojega Gospoda in Zveličarja?“ vpraša svetnik. „To tebi nič mar,“ zakričé vojaki in ga odpeljejo. Na potu pa kliče on: „Hvaljen bodi Bog in Gospod; vekomaj bodi češčeno ime Sinú Božjega! Atarid se sam pahne v večno pogubljenje, mene pa pošlje v večno življenje; zakaj ti, o Gospod! imaš dopadenje nad svojimi služabniki.“

5. Ta neomahljiva stanovitnost spoznovavca gine celó sirove vojake. Ko pridejo ž njim do reke, govoré med seboj: „Ta človek je nedolžen; ako nam obljubi na rimsko zbežati in

se nikdar več ne verniti, ga hočemo izpustiti; saj Atarid nič od tega zvedel ne bo.“ Saba to slišavši jim reče: „Kaj tu mislite? Storite, kar vam je zapovedano. Jaz vidim, česar vi videti ne morete. Unkraj reke me čakajo, kteri naj mojo dušo sprejmejo, da jo peljejo v kraljestvo slave.“ Na to ga veržejo v reko in ga držé pod vodo z lesom, ki so mu ga na vrat privezali. Ker je tedaj tako po vodi in lesu umerl, opomni popisovatelj njegovega mučenja, je s to dvojno muko izrazil dvoje znamnje človeškega zveličanja, namreč sv. kerst in pa sv. križ. Njegova smert se je dogodila v torek po veliki noči, 12. aprila 372, ko je bil 38 let star. Vojaki truplo iz vode potegnejo ter je pusté na bregu ležati, pa niso se ga dotaknile ne zverine ne ptice. Tedaj pošlje po nje Junij Soran poveljnik v Scitiji in pobožen katoličan, ter je da prepeljati v svojo domovino Kapadocijo, kjer je bilo slavno sprejeto in častito pokopano.

Od odkritoserčnosti pri vsem djanji.

Nad sv. mučencem Sabom vidiš, kerščanska duša! krasen vzor odkritoserčne misli in ravnega namena. On je čertil zvijačnost, hlimbo, prikrivanje. Kakor je mislil, tako je tudi govoril; kratka in odrezna je bila njegova beseda, in strahú pred ljudmi ni poznal. Lehko bi bil utekel preganjanju, ko bi se bil delal, kakor bi jedel malikom darovano mesó. Ali to hlinjenje mu je bila velika gnjusoba. On se je spomnil očesa Božjega, kteri vse vidi, kteri tehta ledja in serca ljudí, in sodbe Božje, ktera zločince na vekomaj pogublja. Saj stoji pisano, da ni nič tako skrito, kar se ne bi razodelo, nič tako tajno, kar se ne bi pozvedelo. Ko bi se bil tedaj hlinil in hinavsko se obračal, kaj bi mu bilo to koristilo? Svoje življenje bi bil morda za nekoliko let podaljšal, ali kako bi se mu bilo godilo o smerti? Ali bi se bil mogel z zaupanjem prikazati pred obličje neskončno pravičnega sodnika? Pomisli to, kristijan, in bodi vedno odkritoserčen, to je, ravnaj zmeraj poleg glasú svoje vesti in poleg nespremenljivih Božjih in cerkvenih zapovedi, serce, usta in djanja naj vedno soglasvajo. Kar poleg sv. vere spoznaš za pravo, pravično in dobro, to govori, terdi in spolnuj brez obotavljanja, brez strahú, in Bog, kteri ljubi odkritoserčnost, se bo z dopadenjem oziral na tvoje serce; skerbno pa se varuj vsega hlinjenja, iz kterega nikdar nič dobrega ne prihaja. Ljudi pač utegneš prevarati, Boga nikdar ne! Sam sebi se moraš gnjusiti, kedar prikrito ravnaš; spolnilo se bo nad teboj, kar je pisano, da se sercu, ki po dvojih potih hodi, nič ne pogodi, in kdor je spačenega serca, najde v tem svoj pogin. Posebno v naših časih, ko samo hinavstvo kraljuje, je silo treba, da katoliški kristijan naravnost, brez pristranosti, brez prikrivanja svojo vero očitno pred svetom spoznava z besedo in z djanjem. Koliko jih je, ki se po notranjem še držé katoliške vere, po zunanjem pa se je sramujejo, da bi veljali za olikance in razsvetljence; in narobe, kako mnogo jih odpade znotraj od sv. vere, ali vendar še ohranijo vnanjo pobožnost in se držé katoliških običajev, hodijo v cerkev, prejemajo sv. zakramente, ker jim je zgolj to mar, da bi ljudje mislili, da imajo vero. Povej, ali ni to ostudno? Ali bo enkrat Gospod Jezus te hinavce za svoje spoznal? Ako hočeš torej res biti katolišk kristijan, bodi ves, bodi v resnici, bodi

odkritoserčno kakor Saba, in Bog bode s teboj. Stori torej berž naslednji sklep.

Molitev.

O Gospod Jezus! kteri si rekel, kdor ni z menoj, je zoper mene, obljubim Ti, da hočem vselej in povsod biti določno odkritoserčen v veri in v djanji. Hočem se zmeraj očitno, brez strahu in brez hlimbe kazati ko pravega otroka Tvoje sv. cerkve; samo pomagaj mi milostivo, da bom to dosegel. Amen.

13. Mali traven ali april.

Sv. Hermenegild, mučenec.

Sredi šestega stoletja je vladal na Španskem gotišk kralj, Leovigild po imenu. Imel je od svoje perve žene, sestre sv. Leandra, dva sina Hermenegilda in Rekareda, ktera oba je, ker je bil sam zaklet arijanec, tudi v tej krivi veri dal izrediti in jima čert do katoliške vere in do njenih spoznovavcev globoko v serce vcepiti. Ali „človek nareja, Bog pa naredí;“ zakaj ravno ta dva kraljeviča si je Bog izvolil, da se je po njih krivoverska zbloda na Španski zemlji zaterla in se je ljudstvo k katoliški veri spreobernilo.

2. Deržava gotiška na Španskem je bila volitevna; zatorej je stari kralj, ker je želel sinovoma vladarstvo prihraniti, še dokler je bil živ, jo med nju razdelil. Hermenegild je bil postavljen za kralja v Sevili; Rekared pa naj bi po smerti očetovi ostali del Španije podedoval, za čas pa pri njem ko sovladar v Toledu ostal. Iz politiških nagibov izberó Hermenegildu Jugundo, hčer avstrazijskega kralja Zigeberta, za nevesto. Bila je ona katoličanka, ali zdelo se jim je, da jo bodo brez posebnih težavnosti za arijanstvo pridobili. Ko pride tedaj kraljeva nevesta v Adgo, pozdravi jo tamošnji škof ter jej ginjenega serca vošči srečo in blagoslov Božji, zakaj tega bo na dvoru Toletanskem, ki je arijanstvu ves udan, grozno potrebovala; naj torej med vsemi nevarnostmi in zapeljivostmi sveto vero v Božjega Zveličarja zvesto ohrani v sercu in jo serčno spoznava z besedo in z djanjem. In ta žalostna slutnja pobožnega škofa se je kmalo dopolnila. Komaj je bila poroka obhajana, se že Gosvinda, druga žena Leovigilda, njenega spreobračanja loti. Ali vsa njena prekanjenost se zguli nad verno zvestobo Jugundino, ktera vnukinja sv. Klotilde, se je katoliške resnice stanovitno deržala. Ker prošnje in prilizovanja nič ne zdajo, jame Gosvinda brusiti vanjo zle besede, jej perti in gerdo ravna ž njo; enega dne se togotna

babura tako daleč zapozabi, da kakor divja v kneginjo plane, jo za láse zgrabi in z nogami po njej teptá. Ali ravno s tem postane ona zoper svojo voljo orodje, ktero naj po sklepu Božjem Hermenegilda v naročje kat. cerkve pripelje. Prelepo obnašanje njegove žene v tem terpljenji ga močno gane in ga napolni s spoštovanjem do vere, ktera svojim spoznovavcem tako krepost delí. Da bi torej ženo tacih zopernosti obvaroval, poda se v njemu odločeno okrajino Andulizijo, v Sevilo. Ginljive prošnje in milo prigovarjanje ljubljene Jugunde, in pa priserčni opomini njegovega ujca Leandra njegovo za resnico sprejetno serce kmalo tako omečé, da se arijanskemu krivoverstvu odpové in se slovesno v kat. cerkev sprejme.

3. Leovigild, zaklet arijan, se silno raztogoti, ko mu sporočé sinovo spreobernjenje. Razglasí ga za odstavljenega od kraljevanja in mu žuga z najhujimi kaznimi, celó s smertjo, ako se k arijanstvu ne poverne. Tedaj se zberó okoli Hermenegilda vsi katoličani in on sklene zvezo tudi s cesarskimi, ki so še nekaj okrajin prek morja posedli. Ta dvojni odpad sina: od pokorščine, pa očeta popolnoma razljuti. Ker si je spreobračevavnost katoliške duhovščine mislil vir te dogodbe, zató se najprej nad njo njegov gnjev izsuje; zapira, preganja in mori škofe in mašnike in cerkvene dobrine sebi prilastuje. Ali to preganjanje gorečnost katoličanov le še povikšuje in zvezo med njimi tesnejo dela; kralj tedaj odneha in skuša spravo storiti. Skliče torej cerkven zbor v Toled l. 583, v kterem arijanski škofje katoliškim marsikaj privolijo, da bi je za mir pridobili; pošlje tudi do Hermenegilda list, v kterem je manj serd kraljev govoril, kakor pa ljubezen očetova. Ali on vse ponudbe zaverže s tem kratkim odgovorom: „Ako se zavoljo vere nad menoj serdiš, moram žalovati, nad tvojo terdoserčnostjo, ker mi nočeš dovoliti, da bi smel svoj dušni blagor nad vse druge reči staviti; toda vedi, da oblast očetova ni čez zapoved Božjo.“ Uterdi torej mesti Sevilo in Kordovo in se kolikor mogoče pripravi za obrambo. Leovigild pride z veliko vojsko pred Sevilo, in ko jo oblega čez eno leto, prisili jo naposled, da se podá; Hermenegild zbeži v Kordovo. Tukaj je upal, s pomočjo zaveznikov, se krepko v bran postaviti, ali zavoljo svoje stare nezvestobe že tako znani Gerki za zlato vse prisege prelomijo in od katoliške stranke odpadejo. Hermenegild se umakne z malo zvestimi v terdni grad Osiet, in ko tudi ta pride Leovigildu v oblast, zbeží v zavetje neke cerkve. Tedaj prevzame Rekared posredovanje, in nagne brata, da, ako mu oče s prisego zagotovi popolno odpuščenje, se hoče brez pogojev njegovi milosti izročiti. Hermenegild posluša svet, Leovigild ga prijazno sprejme, ga poljubi in potem s seboj v tabor pelje. Tukaj pa nanagloma prelomi svojo prisego in pozabi na poprejšnjo se ve da le hli-

njeno ljubezen, ga obsipa z očitanjem in psovanjem, veli kraljevo obleko z njega stergati in ga ko jetnika v prognanstvo odpeljati. Hermenegild poverne to besedolomnost z zvijačo: uide namreč stražnikom, zbere novo vojsko, in gre očetu nasproti; ali potolčenega od mogočneje armade zgrabijo na begu k sorodnikom na Francoskem, tirajo ga natihoma v Toled, potem v Taragono, Valencijo in na zadnje v Sevilo. Tam v močnem stolpu v verige okovanega naj bi muke in grozote ječe nagnile k odpadu od katoliške vere; ali on je nikakor ne mara zatajiti, temuč moli noč in dan ter prosi serčnosti in stanovitnosti v hudem boji.

4. Ko se l. 585. približa velika noč, pošlje Leovigild arijanskega škofa k jetniku, da bi iz njegovih rok sv. Obhajilo — ž njim vred pa tudi očetovo pomiloščenje prejel. Hermenegild zaverže s studenjem to ponudbo ter naravnost reče, da tudi življenja, svobode, krone in žesla ne mara z zatajenjem vere si kupiti. Z blago prostodušnostjo zaverne tudi škofu njegovo brezbožno krivovernost ter mu odkritoserčno pové, da iz rok krivoverca nikdar ne bo sv. Obhajila prejel, da bi sam za krivoverca ne veljal. Škof kralju to natanko sporočí, in ta bolj ko kdaj razkačen, priseže, v kervi lastnega sina svoj čert do katoliške vere ohladiti. V noči 14. aprila pošlje rabeljne v ječo. Hermenegild, kteremu se dozdeva namen njihovega prihoda, povzdigne vklenjene roke k poslednji molitvi in — mah s sekiro mu glavo prekolje, da se možgani po tlaku razškropé. Takó je blagi kraljevič pokoro storil za svoje politiško zadolženje; zakaj ni tajiti, da je zoper očeta orožje sukal; pa ravno tako očitno je, da njegova kervava smert ni bila nasledek njegove upornosti, ampak njegovega zvestega spoznovanja katoliške vere, in da je, kakor mučenci starih časov, za svojo vero v Kristusa ko pravega Boga kraljevo čast, kri in življenje daroval. Ta misel je vodila papeža Siksta V., da je njegov spomin ko svetnika velel obhajati.

5. Po tem kervavem djanji se zbudi vest grozovitega očeta. Bridko kesanje ga prepeka do zadnje ure življenja. Na smertni postelji pokliče Leandra ter mu naroči, da naj njegovega druzega sina Rekareda v katoliški veri podučí. Njemu samemu pa je pravična sodba Božja odrekla milost spreobernjenja. Čeravno namreč je zdaj katoliško resnico sprevidel, vendar se ni hotel zmoti odpovedati iz zgolj praznih ozirov, da bi arijanskih velikašev zoper sé ne razdražil. Rekared pa postane katoličan, in ž njim prestopi vse zahodnje — gotiško ljudstvo v katoliško cerkev.

Truplo svetnikovo pokopljejo katoliški duhovni; ko pa Arabljani Sevilo v oblast dobé, rešijo pobožni verniki njegovo glavo v Saragoso, kralj Filip pa jo velí v kraljevo rako v Eskurialu prenesti.

Obrazuje se s krono in sekiro zraven sebe, pa tudi v kraljevi obleki s palmovo vejo v roki.

Od zopetnega pada v greh.

Kakor je oče sv. Hermenegilda, ko se je komaj nekoliko spametoval od svoje čezmerne slepe strasti do lastnega sina, vendar potem zopet v ta greh, v nepotolažljiv serd do njega, padel: takó tudi drugi grešniki pogostoma drugič, tretjič in še večkrat v greh padejo in se v njem pogubé. Ali kako je mogoče, da bi kdo, ki je spoznal pregrešnost in pogubnost svojega početjanja, zopet in morda še večkrat v greh se povernil? — To se prav lehko zgodi, ali čez vse je nevarno.

Vemo, da tudi najbolj zavreli krop postane polagoma mlačen in potem se ves shladi, če se zmeraj pri njem ogenj ne kuri: takó se tudi največa gorečnost ohladi, ako se človek v eno mer za dobro ne vnema; zakaj človek je omahljiv in nestanoviten v svojih sklepih. Vemo, da če dalje časa človek ne je, tolikanj bolj lačen prihaja: tako tudi greh, kteremu se je kdo sklenil odpovedati, njega toliko bolj skuša in mika, kolikor bolj mu je bil človek v življenji privajen, morda tako, da je postal kakor druga njegova natora. Naposled vemo, da, kedar se hoče človek kterega greha odvaditi, ako ne pazi, lehko zapade v nasprotnega, n. pr. da zapravljivec postane lakomnik itd.

Kaj naj tedaj človek stori, da več ne bi padel v greh, kterega grozno škodljivost in pogubljivost je spoznal?

1. Mora sam na-se skerbno paziti, se pripravljati za boj in, znaje svojo slabost, Boga pomoči prositi. Ko bi bolnik, kakor hitro uteče smertni nevarnosti, berž hotel kakor popolnoma zdrav se vesti, vse želje do jedi in pijače tolažiti in na merzle sape hoditi: čudo bi bilo, ko se tacemu smertna nevarnost ne bi povernila. Tako tudi grešnik, ako sam na-se ne pazi, naglo pade v stari greh nazaj; n. pr. pijanec, kakor hitro se znajde v družbi dobrovoljnih tovaršev, se zopet napije in vsi sklepi njegovi splavajo po vodi.

2. Mora zapuščenemu grehu dati popolnoma slovo in ne sme na-nj še misliti ne. Kakor voda jez predere, ki jo loči od rodovitnega polja, je pomoč še mogoča, če se predor urno zamaši; če se pa to opusti, si voda skoplje tako široko verzel, da ves jez podere in vse poljane zalije. Tako moraš tudi ti, kristijan! ako se hočeš kterega greha čisto odvaditi, precej v začetku se ga braniti, to je, še na-nj ne smeš misliti, ampak moraš vsako misel, ki se na-nj v tebi budi, slednjo željo, ki se v tvojem sercu do njega jame gibati, urno zatreti in narejeni predor zasuti, da se greh dalje ne razplavi; sicer si privzame satan še več druzih hudobnih duhov, hujih kakor je on, in poslednje reči tega človeka so huje kakor perve.

3. Naposled moraš naložena spokorna dela zvestó opravljati, in se tako zoper greh oboroževati. N. pr. kedar lakomnik ne poverne samó krivičnega blaga, ampak tudi sicer obilno miloščino daje, je zoper lakomnost terdno zavarvan. Tako se veleva lehkomiselnemu, da naj premišljuje poslednje reči; nezmernemu, da naj si priterguje pri jedi in pijači itd. in kolikor bolj vestno grešnik take in enake od spovednika naložene ali nasvetovane leke zavživa, toliko bolj zagotovljen sme biti, da zapuščeni greh ne bode zopet njegovega serca v oblast dobil.

Molitev.

O Bog! kteri si sv. Hermenegilda učil, večno kraljestvo nad pozemeljsko staviti; prosimo te, dodeli, da bomo po njegovem zgledu časno in minljivo zaničevali in le večnega iskali. Po Jezusu Kristusu, Gospodu našem. Amen.

14. Mali traven ali april.

Sv. Lidvina, devica.

Veselje in žalost, oboje pride od Gospoda. Od sreče in radosti v življenji bi se utegnili mnogo dobrega in blagotnega učiti: hvaležnosti, ljubezni, dobroserčnosti, vnemati v sebi vsa blaga in mila dušna čutila, za kterih tihe spomine na dobrotljivega daritelja pa je večidel gluha polnota zadovoljnega serca: srečni namreč, kterih življenje kakor potok skozi hladne loge in med zelenimi travniki brez ovire, brez kaljenja teče; veseli, ki v vsej zložnosti jedó in pijó in se radujejo, — se kaj radi potopé v pozemeljske dobrine in se ne spominjajo Boga, ker ne čutijo nobene potrebe po pomoči. Nesreča in bridkost ste boljši učenici, one svoje opomine rezneje in globeje vtiskate; one človeka predramite, da se sam v sé zazre, pogled svoj proti nebu oberne, stiskano serce k Bogu povzdigne, pri njem tolažbe išče in pa pri Kristusu, ki je po potu terpljenja pred nami šel. Skušnje, terpljenje in bolečine od Boga nam poslane niso vselej zgolj le vdarci njegovega serda in zasluženo pokorjenje, ampak so večkrat le pušice ljubezni, ki naše serce ranijo, da je ulés pozemeljske ljubezni ozdravijo ter hrepenenju po nebesih odpró. V globočini pozemeljske reve spoznamo visokost Božjega usmiljenja, pod križem pridemo do živega spoznanja Križanega in kličemo: „Resnično, ta je Sin Božji!“ Na ternjevem germu rastejo in cvetó prekrasne rože milosti — blagor njemu, kteri se o njihovi vonjavi okrepčuje in si je spleta v venec večnega življenja, kakor sveta terpinka, ktere podobo njenega terpljenja hočemo tu kratko obrisati.

2. Lidvina je bila rojena l. 1380 v Šidamu na južnem Holandskem. Njen oče, prej plemenit, je po Božjem pripuščenji bil tako obožal, da je moral s službo ponočnega čuvaja sebe in svojo družino preživiti. Ali on in njegova pobožna žena sta z udanostjo v voljo Božjo zvesto hodila po potih Gospodovih. Lidvina tedaj zraste v šoli ubožnosti in nizkosti v najčistejši nedolžnosti in preotroški ponižnosti in se zgodaj nauči vse svoje zaupanje le v Boga staviti, le od njega vse pričakovati. Že ko sedemletna deklica je gojila priserčno češčenje do prečiste Device: imela je dvema bratoma malico ali kaj druzega v šolo nositi, in tedaj nazaj gredé nikdar ni opustila, lepo Marijino podobo v farni cerkvi z angeljevimi besedami pozdraviti in jej v otroški priprostosti svoje male potrebe in želje razložiti; — večkrat se jej je zdelo, kakor bi nebeška kraljica svoje premilo obličje k njej nagnila in se jej prijazno smehljala. Pobožna deklica se razcvete tako lepo in milobno, udje njeni se razrastó tako rav-

nomerno, in njeno obličje se sveti v tako divni lepoti, da že v dvanajstem letu vseh oči ná-se obrača, in da nekaj mladenčev njenim staršem s poštenim namenom ponudbo stori, jo na lastne stroške više izreje in olike deležno storiti.

3. Dersanje na ledu je bilo že od njega dni na Holandskem priljubljeno ljudsko razveseljevanje, kterega se je tudi ženski spol prav rad vdeleževal. Ko Lidvina enega dne (okoli svečnice 1395), stara takrat petnajst let, gleda veselo uganjanje tovaršic na ledu, jo ena v hitrem diru tako nanagloma in hudó sune, da pade in si eno rebro zlomi. Šala in igra se umakne splošni plahoti: ta nesrečni pad je bil za Lidvino vir neizrekljivega terp-

ljenja, pa tudi čudovite poterpežljivosti in čeznatornega posvečenja. Dobila je na persih in pod rebri hude otiske in naredilo se jej je notranje ulé, ki jej je grozne bolečine prizadelo in je vsej umetnosti, vsem prizadevam zdravnikov zopervalo. O močnem zgibu v presilnih bolečinah jej ulé sicer poči, ali gnojni strup se razlije po žlahnih delih života; bila je tako revna in slaba, da je mogla le po berglah po hiši laziti in večkrat po rokah in nogah od kota do kota, od klopi do klopi plaziti se. Verh tega še dušna bolečina zale, prekrasno se razcvitajoče deve: polagoma namreč od tovaršic in prijatlic zapuščena, pozabljena biti, vedeti, kako cvet mladosti list za listom vene in usiha, kako njen život v grozno hrodje zmedleva — ona živ merlič postaja. Zleg čedalje huje pritiska, bolečine se od leta do leta naraščajo in jo tako čezmerno prepekajo, da se je ko červ zvijala: notranje života jej jame gnjiti, spodnji del červi na dveh krajih prejedó, desna rama segnjije, desno roko pa sveti ogenj do kosti zgloje, tako da se le po eni sami kiti še telesa derži; sredi na čelu, med očmi, kervava razpoka; eno oko čisto slepo, eno pa tako slabo, da ne more svetlobe prenašati; vsi udje razun glave in levice, terdi in nepregibljivi — verh tega še vodenica, merzlica, kamen, davica —. Vendar, ne stresujmo čutil bralca s temi grozotami. Zverhoma mera terpljenja je bila vsuta v slabo posodo enega samega telesa, — bila je ona živa grozna podoba človeške reve; in vse te bolečine so jo mučile, — ene čez mesce in leta z druzimi se versté, ene pa ven in ven, do njene smerti — osem in trideset let. Tako je ležala revica na terdem ležišči, ker mehkega ni mogla prenašati, in v vedni temoti in tri in trideset let se njena noga ni tal doteknila; ležala je brez vsega okrepčala, brez vse hrane, zakaj časi košček pečenega jabelka, nekoliko kapelj mleka ali vina pač ni jed in pijača imenovati.

4. Perva tri do štiri leta je bila Lidvina nepoterpežljiva, je jokala, zdihovala mnogo in britko tožila, je bila razdražljiva in silno občutljiva; z vsemi dušnimi nitkami se je poprijemala zdravnikov in pozemeljskih upov; se je potem zopet pogreznila v nemo obupanje in je vse opominovanje in tolaženje od sebe odmétala. V tem žalostnem stanu jej pošlje Bog modrega in razsvetljenega duhovna, ki je bil potem tudi njen spovednik; prijazno in ljubeznjivo jej prigovarja, da naj odneha od vednega plaka in strastnega tarnanja, ker to njeno terpljenje le povikšuje; da naj se pokojno udá v voljo Božjo, pri kterem edinem je pomoči dobiti; da naj se obrača h križu Kristusovemu in naj le v premišljevanji njegovih smertnih muk tolažbe išče, zakaj v terpljenji Gospodovem sta založena krepost in blagoslov, ki bolnika čez vse bolečine povzdigneta in ga kakor okrepčavno vino prešineta. — Lidvina poskuša storiti po tem nasvetu; ali grenki kelih ne gre

od nje in nobeden angelj je ne pride okrepčat; zatorej zopet popusti molitev in premišljevanje. Toda spovednik obstane pri svojem nasvetu in jo prav resno opominja, da naj se premaguje in bode stanovitna v pobožnosti do Križanega, ker to je edini pripomoček njene čezmerne bolečine olajšati; na tisoče mučencev že je v terdnovernem zaupanji v Kristusa prestrahovite muke veselo preterpelo; čudapolna moč sv. križa še ni usahnila, in iz ran Zveličarjevih bo pač tudi v njene rane kaj hladivnih kapljic se pocedilo. Ona posluša ta lekoviti nauk in čuti in skuša bolj in bolj pretolažne nasledke njegovega spolnovanja. Z vsemi dušnimi močmi se potopí v premišljevanje terpljenja Gospodovega in ga zvesto spremlja po njegovem kervavem potu stopinjo za stopinjo, od kraja do kraja; gre ž njim iz verta Getzemanskega v Jeruzalem, stoji pri njem, ko ga bičajo; kliče s Pilatom: „Glejte, človek“; spremi ga na goro Kalvarijo in zajme iz poljubljeja njegovega križa moč, da tudi ona svojega z vsemi bolečinami na-se vzame, in da vse poterpežljivo nosi in ko bi se jej tudi še kaj več naložilo. Kipeča terpinske serčnosti celó prosi Gospoda, da bi njeno terpljenje pomnožil — zgodi se: k dvema za perst debelima ranama na životu pride še tretja na persih. Smert jej vzame mater, ki jej je kolikor mogoče skerbno stregla, in njena svakinja, svojeglavna, prepirljiva, sirova ženska osorno ž njo ravna. Nekteri so jo imeli tudi za hinavko in goljufinjo in so jo z natolcevanjem in gerdenjem obsipali. Enkrat prihrumi kerdelo vojakov v Šidam in nekaj častnikom in zdravnikom, ki so slišali od Lidvinega čudnega terpljenja, se sproži misel, obiskati jo. Ali ne, da bi se jim bolnica smilila, marveč gerduni vse mogoče norčije ž njo vganjajo, odejo z nje potegnejo, jo silijo na ples, in naposled njeno že tako vse ranjeno telo s palicami bijejo. Scurkoma je tekla kri in s korcem so jo morali iz postelje zajemati. In vendar Lidvina ni še najviše stopinje britkosti dosegla. Umerje jej tudi Petronila, zvesta, postrežna sorodnica. Ker ona preveč po njej žaluje, zato jo kaznuje Gospod, ter jej odtegne notranjo tolažbo, da je mogla z Zveličarjem klicati: „Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil!“ Še le čez pol leta se nagne Gospod zopet k svoji nevesti in jo okrepča z nebeškimi videnji: angelji se jej prikažejo, jo zovejo sestro ter jej obetajo krono zveličanja. Zveličar sam s presv. Devico in z druzimi svetniki jo obišče, in njeno sicer temno izbico razsveti nebeška luč in jo napolni rajska dišava.

5. Bog ne hiti s terpinko iz tega čezmerno nadložnega življenja, da pokaže, kako mogočna je njegova milost tudi v slabih. Velikonočni dan l. 1433 sliši v zamaknjenji duha angelje nebes alelujo peti ter sprejme obljubo, da bo tudi njen glas kmalo se pridružil nebeškemu hvalnemu prepevanju. V torek potem, 14. aprila, prosi spovednika, ki jo zjutraj obišče, sker-

beti za tó, da bi tisti dan do večera nobeden k njej ne prišel, razun dečka, ki je zmeraj pri njej bil. Zgodi se; ali kmalo hudo bljuvanje dečka prestraši, da berž po spovednika hiti; pride, pa najde — merliča; zadnja nit, ki jo je še na zemljo vezala, se je pretergala, prestala je bridko skušana terpinka, da bi bila deležna poveličanja Kristusovega, kakor je bila skozi osem in trideset let tudi terpljenja njegovega deležna. — Da obličje pravičnih, sladko v Gospodu zaspalih ljudi, nekaj osvitnega na-se vzame, je znana in lehko razumljiva prikazen; ali čudapolno je bilo, da je bilo to od vseh bolečin razmučeno telo po smerti tako čisto, lepo in zdravo videti, kakor bi ga nikdar nobena hromota lomila ne bila, in da so le tanke proge kazale poprejšnje rane. Glas te čeznatorne prikazni privabi na tisoče ljudí iz vse Holandije. Po dotiki njenega trupla in spokornega pasa je mnogo bolnikov ozdravelo, in Tomaž Kempčan sporoča od več čudežev, kterih je sam priča bil.

Postavili so jej marmeljnat grobni spominek v farni cerkvi Šidamski, ki se je od l. 1434 po njej nazivala. Hišo njenega očeta so spremenili v samostan za sive sestre tretjega reda sv. Frančiška. Kalvinci pa so pozneje kapelo poderli in iz samostana sirotnišnico naredili. Kosti njene so bili že poprej verniki v Bruselj rešili, kjer se v cerkvi sv. Gudule častito hranijo.

Obrazuje se s križem v roki, in razpuščene lase ima z rožami prepletene — Devica Marija neki sama jej je enkrat v prikazni tak venec podarila.

Od človeških solz.

Sv. Lidvina je bila tako čudne poterpežljivosti, da se je slednji nad njo moral milovanja zjokati. Ona sama pa ni plakala, ampak je s svojim voljnim poterpljenjem učila, kar je Jezus rekel plakajočim ženam: „Ne jokajte se nad menoj, ampak nad seboj in svojimi otroki!“ — Vsi moramo skerbeti, da svojo dušo rešimo, in v ta namen nam je v se iti, to je, nad svojimi grehi nam je jokati se. Ali niso morda naši grehi v pravem pomenu naši otroci? Karkoli človek, ali dušno ali telesno iz sebe rodí in plodi, to je njegov otrok, kakor piše sv. Jakob: „Poželenje, ko spočne, rodí greh; greh pa, ko je storjen, rodí smert“ (1, 15.). Kakor je otrok telesni plod, tako je greh dušni plod, in ko je Jezus rekel: „jokajte se nad svojimi otroki,“ nas vse opominja, da bi grehe ko svoje dušne plode objokovali. In, ali more še kaj hujega biti, kar bi morali še bolj oplakovati, kakor je greh, ta največi zleg? Ko je bil Jezus 38 let hromovega človeka pri ribnjaku v Jeruzalemu ozdravil, rekel mu je: „Idi, pa več ne greši, da se ti kaj hujega ne prigodi.“ Ali more še kaj hujega biti, ko osem in tridesetletna bolezen in trapilna hromota? In vendar pravi Kristus, da je še kaj hujega. In ta veči zleg je greh in nasledek greha — večna smert. Ali ne bi imeli tudi mi med vsemi zlemi rečmi najbolj oplakovati, kar je Kristus oplakoval in kar je bilo krivo njegove grozovite smerti, — ne bi imeli tedaj objokovati svojih grehov? In vendar kako malo tacih pravih, rešilnih solz teče iz človeških oči! Nasproti pa, koliko nevrednih, pregrešnih solz pretoči nepotolažena poželjivost, nepremagljiva

termoglavnost in neukrotljiva strast! Zakaj namreč preceja solze večina ljudí? Navadno gnjev iztiska solze, ker se človeku njegova volja ne spolni. Kako bridko plaka n. pr. marsikteri mladeneč, ki ves telesne ljubezni gori, ker mora ljubljenko zapustiti in pretergati vezi nečiste zvade, s ktero je Boga tolikanj žalil! Kako milo se joka marsiktera deklina, ker ne sme na to ali uno razveseljevanje, na plesišče, v gledišče, ali če jej šivilja skazí obleko, ktere se je tolikanj veselila! Kako marsikteri, sicer na videz postaven mož tarna kakor baba, če mu kaka dobra služba uide, ga kakova čast in viša stopnja zgreši, na ktero se je zanašal, pa jo je kteri drugi mesto njega dosegel! Kako marsiktera ženska preliva solzé zavoljo nenasitene ničemurnosti in iz nevošljivosti, ker vidi na drugi lepšo obleko ali dragoceneje lepotičje, ki si ga sama ne more napraviti! Ali kdaj bi do konca prišel, ko bi hotel našteti vse prilike, ob kterih ljudje prazne in nepotrebne solze pretakajo! Zakaj se jokaš nad svojo boleznijo, ki si jo sam s svojim samopašnim življenjem si nakopal? Zakaj cediš solze nad kaznijo, ki si jo sam zaslužil, nad sramoto, ki si je sam kriv? — Glej, sv. Lidvina je bila čista, nedolžna devica, in Bog jej je tako težek križ naložil, ali ona ni plakala, ampak si ga je tolikanj priljubila, da ga ni marala rešena biti, ampak je še po večem hrepenela. Ti pa, ki si grešnik in bi se moral edino le nad svojimi grehi jokati, poglej na svojo poterpežljivost v bolezni in nadlogi: oh, kako žalostna pač prikazen si ti, omahovaje in se sprehajaje ko bleda pošast, ki je ravno iz groba vstala, kako tarnaš z otožnim glasom, kako plaho obračaš zatemnele oči in obledelo obličje na vse strani, odkod ti dojde milovanje in pomoč! Zatorej si zapomni, kar piše sv. Janez Krizostom: „Če tudi plakaš in tarnaš, zavoljo svojih solzá še ne uideš zasluženi kazni; ako pa solze prelivaš nad svojimi grehi in iz globočine skesanega serca k Bogu zdihuješ, tedaj bo sodba nad teboj sklenjena milostno overžena in zaslužena kazen te zadela ne bo.“

Molitev.

O Jezus! dodeli mi ljubezen do terpljenja in voljno prenašanje križa; daj mi, da bom le nad svojimi grehi solze prelival in takó tvoje milosti se vrednega storil. Amen.

15. Mali traven ali april.

Sv. Peter Gonzalez.

Peter, imenitne rodovine, je bil rojen l. 1190 v Astorgi na Španskem. Ker ga je natora z izverstno bistroumnostjo obdarila, zato je v ukih hitro napredoval. Stopil je potem v duhovski stan toda brez pravega poklica, brez tehtnega pomisleka, kako imenitna da je ta stopinja, ktero storiti ga je le bolj gnala želja po pozemeljski časti. Škof Astorški, njegov stric, ves vesel njegovih visocih zmožnosti, podeli mu korarijo pri svoji stolni cerkvi in kmalo potem tudi čast stolnega dekana. Mladi

Gonzalez ni imel sicer posebnih napak nad seboj, ali vendar je bil poln tistega posvetnega duha, ki ga evangelij obsojuje. Na svoji novi častni stopinji vidi le, kar njegovo samoljubnost in slavohlepnost čehljá; hoče torej, da se slovesnost njegovega vstanovljenja s kolikor mogočo sijajnostjo obhaja, in v ta namen jezdi oholo po mestu na krasno opravljenem konji, da bi ga vse gledalo, vse le od njega govorilo. Ko vidi konec necih ulic veliko množico zbrano, spodbode konja, deloma iz radovednosti, deloma, da bi se pred obilo ljudstvom skazal, ali nenadoma se konj spotakne in jezdeca v blato verže. Prejšnje občudovanje zijalaste derhali se spreverže v glasno hrohotanje. Bog pa njegov pad oberne v njegovo rešitev. Ves osramoten namreč Peter na glas zakliče: „Ker mene svet tako zasmehuje, hočem se še danes nad njim zmaščevati in jaz njega zasmehovati.“

2. Peter, ker je sprevidel, da je bilo to ponižanje le zaslužena kazen za njegovo ničemurnost, jame od tiste ure z vso dušo zaničevati goljufivi svet in vse njegove radosti ter sklene, sebe in vse svoje edino le v Bogu posvetiti. Najpred se umakne v tihoto v Palencijo. Odločenost, post in molitev so bili pripomočki, kterih se je poprijemal za spoznovanje volje Božje. Premagoval je prevzetnost z vajo vednega mertvenja, in postal je zgled spokornosti in ponižnosti. Toda čeravno je bil spridena nagnjenja svoje natore popolnoma v jarem vklenil, vendar je zmeraj sam do sebe nezaupljiv ostal; in da bi sadú nad strastmi pridobljenih zmag ne zgubil, stopi v versto duhovnih sinov sv. Dominika, ki so ravno takrat na Španskem zavoljo svojih čednosti najbolj sloveli. Tako znani svetni modrijani sicer vse návore natezajo, da bi ga pregovorili zopet stopiti v zapuščeno častno službo; ali on ostane nepremakljivo pri storjenem sklepu, svetu se popolnoma odpovedati. Po doveršenem novinstvu stori slovesne obljube in si prizadeva z nadaljno neutrudljivo gorečnostjo po natancem spolnovanji redovnih pravil v čednostih se vterditi. Da bi prav veliko mogel storiti za čast Božjo in za zveličanje ljudí, zato se z vso pridnostjo poprime bogoslovskih ukov, tako da časi po cele noči z branjem in premišljevanjem sv. pisma prečuje. Z učenjem je združeval gorečo molitev in je nenehoma Boga prosil vseh tistih milosti in darov, ki jih je oznanovavcu besede Božje treba, če hoče kaj dobrega storiti. Vikši, ki so spoznali njegovo sposobnost, mu izročé prižnico in spovednico, in Bog je oboje opravilo obilo blagoslovil.

3. Pobožni kralj Ferdinand III. serčno želí moža Božjega videti in se sam kmalo prepriča, da je vse resnično, kar so mu od njega pravili. Precej torej sklene, ga k sebi vzeti in ga za vednega spremljevavca, tudi na vojsko, pri sebi imeti. Gonzalez to knezovo zaupanje skerbno obrača v pospeševanje častí Božje, in s svojo molitvijo in z resnimi opomini stori, da so morale

nerodnosti, ki so se na dvoru in med vojaki godile, večidel nehati. Njegov lastni zgled je dajal njegovim govorom novo moč; zakaj sredi časti in vpričo vse obilnosti je živel ravno tako pravilno in zmerno, kakor v samostanu. Le za en las ga niso videli odjenjati od njegovih vaj dušne zbranosti, mertvenja in druzih čednosti. Ko bi bil on le navaden človek, nikakor ne bi bil mogel uiti nastavljenim zanjkam. Neka nesramnica si je domišljala, da bi ga lehko zapeljala, ko bi jej bilo dovoljeno ž njim samim govoriti; in nekaj spohotnikov, kterim se je svetnikovo vedno očitanje in karanje že silo nadležno zdelo, jo še poterdi v tem gerdobnem naklepu, ker jej veliko denarja obljubijo, če to srečno dopolni. Gre tedaj k Gonzalezu in ga nagovori: „Častiti oče! prav imenitne reči se imam z vami pomeniti in zató morava sama biti.“ Potem pade na kolena, preliva hinavske solze, zagotavlja, da hoče svoje življenje poboljšati in začne svojih hudobij se obtoževati. Nató pa hinavska zapeljivka krinko s sebe potegne in mu s peklensko zvitostjo svoja nesramna čutila do njega razodene. Gonzalez pa gre k bližnjemu ognju, plašč čez goreče oglje razgerne ter reče nečistnici: „Tukaj na tej postelji naj se ti tvoja želja spolni.“ Izgovori in se vleže na plašč. Ko precej časa leži, vstane in ne on ne plašč ni od ognja čisto nič poškodovan. Omenjeni dvorjani, ki so skrivej opazovali, to čudo tolikanj presune, da vsi skesani svetniku svoj gerdi namen obstanejo, ga odpuščanja prosijo in odsihmal prav visoko časté. Nesramnica pa, razsvetljena od milosti Božje, stori resnično pokoro in postane iz umazane posode — posoda najbolj sramožljive čistosti.

4. Gonzalez je spremljal kralja v vseh njegovih vojskah zoper Mavre in po pravici se sme terditi, da je k zmagam tega kneza veliko pripomogel deloma s svojo molitvijo in svojimi sveti, deloma pa tudi po lepi kerščanski obnaši, ki jo je vpeljal med vojaki in poveljniki. Pridobitev Kordove odpre njegovi delavnosti novo polje; kroti namreč razdraženost zmagavcev, varuje nedolžnost devic zoper razuzdanost vojakov in otme več tisoč sovražnikov smerti. Mošeje očedi in je v katoliške cerkve predela. Ferdinand mu zvesto pomaga pri teh dobrih delih in podpira vsa njegova početja s svojo kraljevo veljavo. Največa mošeja v Kordovi, in najimenitniša na Španskem, je bila v stolnico spremenjena. Tukaj so najdli zvonove in vse cerkveno orodje, ki so jo dali Mavri pred dve sto leti na ramah kristijanov iz Kompostele tje prenesti. Ferdinand zaukaže premaganim, ravno tako v Kompostelo je nazaj nesti. — Vendar pa Peter dvor zapusti vkljub vsem prošnjam in prigovarjanju. On hoče svoj notranji nagon poslušati, in ubogo kmečko ljudstvo podučevati. Najbolj sterme gore, najbolj nedohodni kraji, nevednost in sirovost ljudstva, — nič ga ne odstraši. Njegove pri-

dige so posebno po Tujski in Kompostelski škofiji čudovit sad obrodile, in po daru čudežev, s kterim je Bog svojega služabnika oslavil, je njegova beseda še močneja bila. Gonzalez je imel posebne zmožnosti, ubogim zveličanske resnice razlagati in ljubezen do njih jim vnemati. Zlasti brodniki so se mu vredni in potrebni zdeli, da za-nje skerbi: hodil je k njim na ladije in le s smertjo je nehal je podučevati.

5. Ko mu notranj glas dan njegove smerti naznani, zapusti Tudo in se hoče v Kompostelo podati, da bi tam med brati umerl; ali na potu tje ga taka slabost obide, da se mora v Tudo verniti. Njegov prijatelj, škof Tujski, mu je zvesto na strani v bolezni in ob smerti. Umerl pa je 15. aprila 1246 in pokopan je bil v stolni cerkvi. Njegovi po velicih čudežih oslavljeni ostanki se še zdaj hranijo tam v prekrasni sreberni škrinjici. Brodniki na Španskem in Portugalskem ga kličejo o viharjih na pomoč, in mnogokrat že so se prepričali njegovega mogočnega varstva. Imenujejo ga sv. Telm ali Elm.

Obrazuje se v dominikanski obleki, ležeč na plašču sredi ognja.

Prava in goljufna velikost.

Kdor je le količkaj vertoglavosti podveržen, temu se, če gre po visoki lestvi, čedalje bolj v glavi verti, in nevarnost prihaja za-nj čedalje veča, da ne bi grozno padel. Tako se žalibog, le prerado tudi tacim zgodi, kteri vedno veče časti in službe dobivajo; poprime je vertoglavost napuha, kakor vidimo nad sv. Petrom. Ko je bil Jezus v hiši farizeja, kjer je hotel kruh jesti, vodeničnega ozdravil, povedal je povabljenim priliko, ker je videl, kako si perve sedeže izbirajo in jim je rekel: Kedar si povabljen na ženitnino, ne sedaj na pervo mesto, da, ko bi bil morebiti častitljiviši, kakor tí, od njega povabljen, ne pride, kteri je tebe in njega povabil in ti ne reče: Ugani se temu; in se takrat ne začneš s sramoto na zadnje mesto presedati. Temuč, kedar si povabljen, pojdi in sedi na poslednje mesto, da ti poreče, če pride, kteri te je povabil: Prijatelj, pomekni se više. Takrat ti bo čast vpričo tistih, kteri so s teboj vred pri mizi. Zakaj vsaki, kteri se povišuje, bo ponižan; in kdor se povišuje, bo ponižan.“ (Luk. 14, 7—11.) Večkrat svari Jezus učence napuha in slavohlepnosti ter jim priporoča, poniževati se, da bodo dosegli pravo čast in visokost. Je tedaj ena velikost prava, ena goljufna; te se moramo ogibati, za uno pa si prizadevati. Na trojin način pa utegne kdo velik biti, velik sam pred seboj, velik pred ljudmí in velik pred Bogom. — Velik sam pred seboj biti, se pravi, slep, nespameten in prevzeten biti, in to se pravi manj ko nič biti. Zakaj prevzetnež ni samo brez vseh tistih prednosti, ki si je sam priklada, ampak je tudi poln napak in slabosti, ki jih pa ne vidi. On je podoben vodeničnemu, kteri misli, da je debel in popolnoma zdrav, pa mu vendar manjka debelosti in zdravja, in je nevarno bolan. Dobro pravi sv. Avguštin: Napuh ni debelost, ampak oteklost; kar je oteklo, zdi se sicer veliko in debelo, pa je le bolno in nevarno. Naglo otók odjenja, in domišljevana velikost in debelost — kako majhena in prazna se pokaže! —Kako velik je bil Nabuhodonozor sam pred seboj! Kakor Boga je hotel, da naj ga molijo, in ves svet naj

se mu uklanja. In prevzetni kralj je bil kmalo takó ponižan, da je ko brezumna žival po vseh štirih po gozdu lazil in njeno kermo vžival; še le ko je Bogu čast dal, in je sam pred seboj majhen postal, je zopet začel ko človek živeti. In enacih zgledov nam sv. pismo, cerkvena in svetna zgodovina mnogo pripoveduje. O kako mnogokrat se zgodi, da človek, ki se sam sebi velik zdi, in se baha s svojo imenitnostjo, z bogastvom, z učenostjo in celó s pobožnostjo svojo, velikrat v največo sramoto, revščino, v največe nespametnosti in najhuje gerdobije zapade. Zakaj kdor se povišuje, bo ponižan. Kaj sem namreč sam iz sebe, ko prazen nič? Če tudi imam ktere prednosti duha ali serca, če tudi imam kaj dobrega in hvale vrednega nad seboj, od koga pa sem vse to prejel, ako ne od Boga, kteri mi zamore vse to hipoma vzeti? In zakaj se baham, kakor bi prejel ne bil? Velik torej sam pred seboj biti, je goljufna velikost; velik biti pred ljudmi, pa je dvomljiva, negotova velikost. Zakaj ljudje se velikrat motijo v svojih sodbah, celó nalašč se hočejo motiti. Oni sodijo po vnanjem in notranjega ne vidijo; sodijo poleg bliščobnega videza in ne poleg resnice. Sodijo po primerjanji, in imajo bolnika za zdravega, ker ni takó bolan kakor oní. Majhene in malovredne reči visoko cenijo, kaj resnično vrednega pa ne čislajo, celó zaničujejo. Svoja mnenja radi spreminjajo, in kasneje grajajo, kar so poprej hvaliti. Kako omahljiva, kako dvomljiva tedaj je velikost pred svetom! Sv. Janez Kerstnik je bil velik pred ljudmi; taki sloves je šel od njega, da so ga eni imeli celó za Mesija, ali vsaj za enega izmed največih prorokov, ki je od smerti vstal; in tega glasú si ni pridobil s čudeži, ampak s svojo svetostjo in z močjo svoje besede. Ves Jeruzalem je šel ven gledat in poslušat moža puščave; ljudje vseh stanov: farizeji, saduceji, vojaki, duhovni in pismouki, tudi udje visocega zbora so bili njegovi poslušavci in mu niso mogli svojega občudovanja odreči. Janez tedaj je bil velik mož, tudi pred svetom; vendar ravno ta svet, ki ga je občudoval in poveličeval, ni opustil ga poniževati in obrekovati, zakaj eni, kakor Zveličar sam pravi, so rekali, da se Janez le z močjo hudičevo tako ostro posti. Kako nestanovitna torej je sodba ljudí! Kako omahljiva je velikost, ki se opira na sodbo svetá. In koliko jih bega za to ničemurno senco, ki hočejo v očeh ljudí veliki biti, med svetom glas in veljavo zadobiti, zraven pa Boga pozabijo! Kaj li bi bilo Janezu hasnilo, velicemu biti pred ljudmi, ko bi ne bil tudi velik pred Gospodom? Da je pa to bil, prorokoval je od njega že pred rojstvom njegovim angelj Gabriel, in je to spričeval od njega Kristus rekoč, da ni vstal izmed od žene rojenih veči mimo Janeza Kerstnika. O prava velikost, ki pred Bogom samim veljá, in jej Bog sam spričevanje daje! Po njej torej je hrepeneti, in sicer tako, da majheni sami pred seboj in pred svetom si le prizadenemo, milost najti pred Gospodom.

Molitev.

O Gospod Jezus Kristus! kteri si sv. Petru dodelil, da je tam, kjer je padel, berž se obernil in je iz grešnika svetnik postal: daj tudi nam, ki tako pogostoma padamo, hitro vstati, ga v kesanji in pokorjenji posnemati in k Tebi srečno priti. Amen.

16. Mali traven ali april.

Bl. Benedikt Labre, berač.

Cerkev katoliška je rodovitna mati, ki zmeraj nove otroke za nebesa rodí; njena plodnost ne neha do konca svetá. Eden najbolj jakih njenih otrok pa je častitljivi Benedikt Labre (beri: Laber), ki je bil trinajst let reven berač in je pri tem najlepše čednosti spolnoval ter najbogateje darove od Boga prejemal. Rodil se je 26. marca 1748 v Amettesu (beri Ametu) na Francoskem. Njegov oče, premožen tergovec, ga pošlje v šolo. V šestnajstem letu pa ga obide takov stud do latinskih knjig, da se je moral silo premagovati pri njihovem branji, nasproti pa ga obhaja tako mogočno hrepenenje po branji duhovnih bukev in do premišljevanja sv. pisma, da kakor hitro tako knjigo odpre, njegovo serce prec zagorí plamena sv. pobožnosti. Njegov stric, fajmošter Erinski, ga poprašuje, zakaj se latinskega učiti ne mara? Benedikt pa mu odgovori, da čuti v sebi drugi poklic in da noče med svetom ostati, da Bog od njega zahteva, da naj svet zapusti in mu v samostanu služi. Zato se v cvetu mladosti z vso gorečnostjo uda vajam pobožnosti. On se skerbno ogiblje vsega radovanja, v kterem se mladost navadno ziblje, in se rad pusti zato pitati s hinavcem in pobožnikarjem odgovarjaje, da ga to najbolj veselí, kedar se more sam doma v sobici svoji razveseljevati. Tam se pečá z branjem svetih bukev, z molitvijo in s premišljevanjem. Njegova največa radost je bila, kedar je mogel samotno mesto najti in se tam brez motenja v molitev potopiti. Ko gredó nekega dne nekteri iz mesta ven na deželo na nekako veselico, mora tudi on poleg volje stričeve se njim pridružiti, ali tam se vsemu radovanju berž umakne, in po dolgem iskanji ga najdejo v lopi, kjer v pobožnem zamaknjenji kleči pred križem na drevo obešenim in je v molitev tako potopljen, da kar nič ne čuje korakov njih, ki se mu bližajo.

2. V jedi je bil tako zmeren in zderžen, da so ga morali vselej siliti, vsaj toliko zavžiti, kolikor je za ohranjenje življenja potrebno. Časi se je po dva, tri dni tako postil, da čisto nič ni okusil. Dobro hrano, ki so mu jo dali, je pustil družini in sam je bil z najslabejo zadovoljen; kar je lastnim ustom pritergal, dal je revežem. Čedalje bolj pa ga obhaja želja, samostanskemu življenju se posvetiti. In ko mu strica, ki ga je v tem vedno opoviral, o neki kužni bolezni med spolnovanjem miloserčnega djanja smert ugrabi, verne se k staršem, ter jim svoj sklep razodene, stopiti v najostreji red, namreč v red trapistov. Po dolgem odpovedovanji mu starši to dovolijo, ali vikši trapistov mu zavoljo njegove šibkosti in na videz bolehnosti trikrat sprejembo

odreče. Ko ga potem 21 let starega v neki tudi oster samostan cistercijanov sprejmó, mora tudi tega zavoljo bolezni zapustiti. Bog namreč je bil drugače ž njim sklenil; on namreč naj po svetu hodi in svetu daje zgled revnega spokornika in puščavnika ter vpodobuje revno skrito življenje Jezusovo; pa to naj ne stori v puščavi ali v samostanu, ampak kakor rečeno, sredi šumečega sveta in sicer na ta način, da bi kolikor mogoče, najslavniša Božja pota obiskoval in na tem popotvanji ljudí s svojim zgledom spodbudoval. To mu pové notranji glas, in ta glas je bil Božji glas, kterega je tudi zvesto poslušal.

3. L. tedaj 1770, ko se še bolj z Bogom in svojimi spovedniki posvetuje, prične svoje občutljivo življenje. Zapusti namreč očeta in mater in vse na svetu, in ko reven popotnik roma

od kraja do kraja. Po vseh teh potih hodi v revni raztergani obleki, ktere nikdar ne spremeni; hrane tudi ne nosi seboj nobene, ker se je popolnoma izročil previdnosti Božji. Ali je vreme lepo ali gerdo, ali burja brije in sneg pada ali vroče solnce pripeka, njega to nič ne zanimiva; časi jo ukrene z navadnega pota po najtežavniših stezah, da bi občeval z edinim Bogom, čegar roka ga je ravno vodila. Navadno je spal pod milim nebom na goli zemlji, da se je ogibal gostišču, kjer je hrum in šum, in da ne bi moral poslušati preklinjevanja in gerdega govorjenja. Tako je delal Benedikt zmeraj na svojih težavnih potih. Čeravno pa je pred ljudmi le za ubozega berača veljal, vendar je bil zavoljo svojih čednosti pred Bogom velik bogatin. Hodil je po svojih potih zmeraj v največi zamišljenosti in zbranosti duha; nikdar si ni dovolil ozirati se po krasnih pokrajinah, ktere oko slednjega popotnika tolikanj mikajo; vedno le je bil v Boga potopljen, kteri mu je v globocem spoznanji razsvetljeval svoje nebeške resnice. Kamorkoli pa je prišel ali v selo ali v mesto, povsod je posnemaje gospoda Jezusa Kristusa dobrote delil. Benedikt je tolažil žalostne, je stregel bolnim, dajal vsem zveličanske svete, in tem, ki so pod streho ga sprejeli, je sprosil milosti Božje.

4. Perva njegova romarska pot ga pelje v Loret k sv. hišici Nazareški, in tje je vsako leto enkrat popotoval. Potem je romal v Fabrijan k grobu sv. Romualda, je obiskal grob sv. Nikolaja v Baru, sv. mesta v Rimu, grob sv. Januarja v Neapolu in sv. Franciška v Asisu; potem je popotoval k Devici Mariji v Ajnzideln, je polagoma obiskal vsa najbolj sloveča Božja pota po Nemškem in Francoskem in je povsod svetil s prekrasnim zgledom največe čednosti in prečudapolnega mertvenja samega sebe. Deviško čistost je tolikanj ljubil, da je bil pri obravnavi oblaževanja imenovan „angelj v človeškem telesu.“ Na žensko se nikdar ni ozerl, ampak je glavo pobesil ter odšel. — Pokorščina njegova je bila nenavadna. Nikdar se ni podal na pot brez vednosti, brez dovoljenja ali svèta spovednikovega; kamorkoli je prišel, rekel je fajmoštru ali kteremu druzemu duhovnu, da mu je popolnoma pokoren. Čeravno je zmeraj počival le na golih tleh, vendar je, ako mu je bilo rečeno, tudi na posteljo legel. Nikoli ni pristopil k ognju, da bi se pogrel; ali na pervo besedo se je približal, ter se nekoliko ogrel. Jedel je le čisto malo in zvečer nič ne; ali če mu je bilo veleno, berž je zavžil, kar mu je bilo predloženo; oblačil se je le v cape, ali iz pokorščine je sprejel tudi dobro obleko ali berž jo je kteremu revežu oddal. — Plameneča je bila njegova ljubezen do Boga in to je posebno s tem razodeval, ker se je greha grozno bal. Posebno pobožnost je gojil do skrivnosti presv. Rešnjega Telesa. Ker je po toliko cerkvah v Rimu zdaj v tej zdaj v

tej presv. R. Telo v štirideseturno počeščenje izpostavljeno, da celo leto izpolni, imel je Benedikt prav obilo priložnost to pobožnost opravljati in res se je je on tolikanj pridno vdeleževal, da so ga ljudjé, ki niso vedeli njegovega imena, le zvali „berača štirideseturne molitve.“ Njegovo obličje je bilo bledo ko smert; ali komaj je pokleknil pred prevzvišeno skrivnost, mu je spotoma zarudelo, in se kakor angelj smehljal. Kamorkoli je prišel, videli so ga noč in dan klečati pred tabernakeljnom. Posebno goreča in vsa zamaknjena je bila njegova molitev po sv. Obhajilu. Ravno tako iskrena pobožnost je plamenela v Benediktu do Device Marije. Kedarkoli je klečal na Božjih potih pred njeno podobo, dvigal se je vsemu zamaknjenemu le ta vedni vsklik iz kipečih pers: „O Mati moja, Marija, o Mati moja!“

5. Kjer biva ljubezen do Boga, tam gotovo tudi gorí ljubezen do bližnjega; zatorej je ljubil Benedikt slednjega človeka z največo priserčnostjo, in to ljubezen si je tudi v djanji spolnovati prizadeval. Vse svoje življenje je prejeto miloščino druzim revežem delil. Enkrat juho, ki jo sam zeló potreben dobi pri samostanskih durih, berž druzemu da, ki se mu še bolj potreben zdi. Njegova največa radost je bila, kedar je mogel bolnikom po bolnišnicah streči; in ko je enkrat kuga razsajala v Erinu, bival je kakor junak pri posteljah okuženih in je skerbel zá-nje kakor mati za svoje dete. — Največo poterpežljivost je imel Benedikt z ubozimi grešniki; za-nje je molil, za-nje se jokal in pokoril. — Bilo bi še mnogo pripovedovati o čednostih njegovih, pa poslušajmo en sam zgled njegove poterpežljivosti. Enkrat, ko roma v Loret, sreča samopašno derhal, ktera se s tem kratkočasva, da se iz Boga norčuje. Benedikt, ki se jej ne more s pota ogniti, jo, ko pride do nje, ljubeznjivo pokara. Ali ta brezbožni ljud se posmehuje njegovemu posvarjenju in ga obsuje z vsakterim gerdovanjem. Služabnik Božji molčí k temu; to pa derhal še bolj razdraži takó, da ga verže na tla in z nogami po njem teptá. Tedaj prijezdi po potu nekaj mož, kteri mučenemu beraču berž na pomoč priskočijo, da gerduni prestrašeni ubežé. Ko si Benedikt polagoma na noge pomaga, resnega obraza možem pripoveduje, da gotovo ga ne bi bili branili, ko bi bili oni vedeli, kako velik grešnik da je in kakó vreden takovega gerdenja. — Ko enega dne v neki nunski cerkvi klečí nepremakljivo kakor kip in moli, zdi se nuni, ki ga vidi, da je angelj. Vikša ga želi videti in pripeljejo ga pred njo. Ko pred njo v tisti raztergani obleki, pa mirno in pokojno stoji, ne more neka nuna, kteri se smili, da bi ne opomnila: „Ubogi mož! Oj revež!“ Dozdaj služabnik Božji ni odperl ust, ali ko sliši besedo „revež,“ hitro zaverne: „Imenujte reveže samo tiste, ki so v peklu, na vekomaj od Boga zaverženi.“ Te besede so globoko zasegle redovnicam, in milovanje

se je spremenilo v veliko spoštovanje. — Pa prihajal je njegov poslednji dan in kolikor bolj se mu je smert približevala, tolikanj veče je bilo njegovo hrepenenje po njej, ktera ga res dohiti 16. aprila 1783. Čeravno ves bolehen gre ta dan še v cerkev Matere Božje dei Monti, kamor je posebno rad zahajal. Tam ga vidi pobožen mesar dve uri klečati. Preslabosti pa mora iz cerkve iti, ali zunaj na stopnicah obsede, da ga mesar le z velicim trudom v svojo hišo pripelje. Tam zvečer po prejetih sv. zakramentih, ko ravno mašnik moli: „Sv. Marija, prosi za nas!“ — sladko v Gospodu zaspi, star 36 let. Po Rimu so tekali nedolžni otročiči semtertje, ter klicali: „Svetnik je umerl!“ Zavoljo silnega pritiskanja ljudstva je moralo truplo v cerkev preneseno biti, kjer je bilo tudi v rakvo položeno. Njegov grob je brez števila čudežev oslavilo. Papež Pij IX. so ga za blaženega razglasili, in ravno se godi nadaljna obravnava, da bi bil med svetnike prištet.

Volja Božja.

Kaj je pač Benediktu do tolike stopinje svetosti pripomoglo, ako ne natanko spolnjenje volje Božje, ktera ga je v tako nenavadno življenje poklicala? „Zgodi se tvoja volja!“ molimo tudi mi dan na dan. Glej, to je najviše pravilo in merilo vse kerščanske čednosti in popolnomosti; zakaj te besede nam kratko in jasno povedó, kaj nam je storiti, storiti namreč, kar Bog hoče. Kaj pa je volja Božja? Od vekomaj hoče Bog samega sebe, ker je on od vekomaj in samega sebe ko zapopadek vse popolnomosti ljubi. Bog pa je hotel tudi, da bi bila še druga bitja zunaj in zraven njega in vstvaril jih je v času; zavoljo samega sebe jih je vstvaril, da bi se njegova neskončna popolnomost in veličast tudi zunaj njega razodevala. Vstvaril je tudi umna in prosta bitja — angelje in ljudi; tudi ona naj bi svojega Gospoda hvalila in poveličevala, uklanjaje svojo vstvarjeno voljo nevstvarjeni Božji. Ali more stvar Stvarnika bolj poviksevati, kakor če lastne darove pred-nj poklada, ga ž njimi časti? Ali pa ima človek kteri draži dar, kakor svojo prostost? Zatorej pa je tudi med tremi obljubami redovnih oseb, ki po viši popolnosti hrepené, najvekša pokorščina. Zakaj z obljubo uboštva daruje človek le vnanje posestvo in premoženje svoje; z obljubo devištva daruje svoje telo; s pokorščino pa daruje svojo dušo in sicer najblažo njeno moč, voljo. Človek je prost, to je, on more poleg svoje natore Bogu služiti, pa tudi Bogu se zoperstaviti. Če se Bogu zoperstavi, skazuje mu nečast, ktero more le s tem popraviti, če se vedno pokori, ali pa če z večno peklensko kaznijo neskončno pravičnost Božjo poveličuje. Če se pa človek Božji volji uklanja, tedaj Boga časti pripoznavaje s tem, da ga je Bog vstvaril, da je Bog njegov Gospod. Ni torej dovolj samo spoznanje z ustmi, kakor Jezus sam pravi: „Ne vsak, kteri mi pravi: Gospod, Gospod! pojde v nebeško kraljestvo; ampak kteri stori voljo mojega Očeta.“ (Mat. 7, 21.) Spolnovanje Božje volje, to edino stori človeka svetega, to edino pelje v zveličanje. Ko bi mogel kdo, pravi Rodriguez, tu ali tam 100.000 ljudi spreoberniti, ko bi ktero službo prevzel ali ktero delo opravil, kterega pa Bog od njega noče, vendar bi nič dobrega ne storil, in Boga ne poveličal. Le kar Bog hoče, to je sveto; in le

Bog sam vé, kaj njega poveliča in človeka zveliča, ker le on sam z očesom najviše modrosti in vsegavednosti vse pregleda. Zatorej je razodel Bog sv. Katarini iz Genue, da je najbolj blagovita prošnja v Očenašu: Zgôdi se tvoja volja. — Lehko so izgovoriti te besede, ali nič težega ne spolniti. Zakaj odkler je naša natora po pervem grehu spridena, ima človek lastno voljo, voljo mesa in kervi, ktera zmeraj volji Božji nasprotuje. Kristus sam pravi: „Duh je voljan, ali meso je slabo.“ To je izvir vsega greha. Kaj namreč je greh, ako ne nasprotovanje človeške volje Božji? Tako prihaja ves zleg iz svojevoljnosti, vsa čednost pa iz soglasnosti z Božjo voljo. Grešnik pravi: „Jaz storim, kar sam hočem.“ Dobri človek pa pravi: „Gospod, kaj hočeš, da storim?“ Tvoja volja se zgôdi nad menoj in po meni. Gospod, ne kakor jaz hočem, ampak kakor ti hočeš. Ne, kar svet od mene hoče, kar prijatli od mene hočejo, kar meso in kri hočeta, ampak kar ti hočeš. Če tudi je za mojo meseno natoro težko in grenko, tvoja volja osladí vso grenkost: lastnovoljnost pa ogreni vso sladkost, skali vse veselje. Ako moja volja obvelja, kaj občutim potem, kakor le nepokoj in omerzo. Če pa storim tvojo voljo, je mir v moji duši; karkoli naj se mi prigodi, dobro ali hudo, vedno kličem s sv. Jobom: „Kakor je Gospodu dopadlo, tako se je zgodilo. Bodi hvaljeno Gospodovo ime!“

Molitev.

O Gospod Jezus, kteri si dal služabniku svojemu Benediktu tako ljubezen do uboštva, da si je izvolil biti berač: daj nam deležnim biti bogastva njegovih čednosti in svetosti. Amen.

17. Mali traven ali april

Sv. Justin, mučenec.

Kakor je Jezus učencem svojim prerokoval, da je bode svet zavoljo njega sovražil in preganjal ter vse hudo zoper nje govoril, tako se je tudi zgodilo. Ko se pozornost poganov na rastočo in cvetočo cerkev oberne, berž se prične tudi gerdenje in preganjanje kristijanov. Besni malikovavski duhovni zavzdignejo svoj hrupni glas zoper nje in je imenujejo bogokletno zalego, ki se mora z ognjem in mečem pokončati, hudobno, kovarno derhal, ki omajuje stebre tempeljnov in prestole prekucuje, da bi v rovariji in homatiji in o razdoru vsega božjega in človeškega reda svoje nesramne strasti pasla. Nevedno ljudstvo je vse nadloge: potres in povodenj, sušo in močo, lakoto in kugo, vsako občno nesrečo in šibo serdu in maščevanju bogov zavoljo kristijanov pripisovalo. Raztrošalo se je, da pri svojih ponočnih shodih hudobije in zarote kujejo, da zatirajo vsa človeška čutila, da nedolžne otročiče moré in ž njih kervjo in mesom strahotne pojedine napravljajo, da vse vezí natore in po-

stave tergajo in neizrekljive gerdobije počenjajo. Veljali so ne samo za osorne sanjače, ampak tudi za potuhnjene sovražnike človeškega rodú, za zaveznike hudobnih duhov, za nevarne čarovnike in snovače slednjega zlega. Kristijani so tem napadom in zasrambam stavili nasproti molčečo poterpežljivost ter je tiho odbijali s svojim kerščanskim vedenjem, pa so tudi glasno besedo v obrambo zavzdigovali. Možje namreč, zvedeni v učenosti in v pravnih razmerah, so se serčnó za natolcovane brate potegovali in med perve in najbolj izverstne te može, ki se imenujejo apologeti ali zagovorniki katoliške vere, se šteje Justin.

2. Justin se je rodil okoli leta 100 v Flaviji Neapolski v starem, že o času očakov slovečem mestu Sihemu v Palestini,

ki je stalo pri vodnjaku Jakobovem in blizo gore Garizimske. Bilo je o judovski vojski razdjano, pa od cesarja Flavija Vespazijana zopet sezidano ter z Gerki in Rimljani naseljeno. Ene teh gerških rodovin je bil Justin. Njegovi lepi dušni darovi nagnejo starše, da ga odločijo za učenost, in ko si potrebno podlago vterdi, pošljejo ga v višo izoliko v malo Azijo, berž ko ne v Efez. Že od mladega je imel veliko hrepenenje po spoznanji resnice. Zatorej se oberne do raznih mož, ki so se modrijane delali in so hoteli tudi za take veljati, da bi po njihovem poduku pravo spoznanje čeznatornega, Božjega zadobil. Ali nobeden teh tako znanih modrijanov ni mogel njegovega hrepenečega duha potolažiti. Enega dne se sprehaja po morskem bregu sam ves potopljen v premišljevanje čeznatornih reči, kar se mu nenadoma pridruži častitljiv starček, kteremu se na obličji visoka resnoba in ljubeznjiva prijaznost sveti. Poda se v pogovor z resnice žejnim mladenčem in mu dokaže, da pravega spoznanja Boga in namembe človeške nikdar ne bo najdel pri poganskih modrijanih ter reče: „Poslušaj me, mladeneč! Davno pred vašimi greškimi modrijani so živeli proroki, od Boga razsvetljeni in navdušeni možjé, ki so oznanovali, kar jim je Bog sam razodel, in so spričevali svoje Božje poslanstvo s čudeži in znamenji; njihovi spisi so vir resnice in luči; oni slavijo stvarnika nebes in zemlje in pripravljajo za vero v Jezusa Kristusa, v kterem se je prikazalo zveličanje svetá; potopi svojo dušo v molitev, da se ti odpró vrata modrosti, zakaj Božje reči se ne morejo spreumeti, ako Bog sam spreumljenja ne da.“ Izgovorí in odide in Justin ga nikdar več ne vidi.

3. Te besede starega moža so v duši Justinovi, kakor sam pripoveduje, pregoreče hrepenenje po teh svetih spisih vnele. Jame je prav pazno prebirati in se kmalo prepriča, da je le iz njih prava modrost zajemati. Skerbno tudi opazuje vedenje kristijanov, in močno ga gane njihovo sveto življenje ter neomajljiva stanovitnost mučencev. On sam pravi: „Ko sem slišal kristijane najhujše natolcovati in je vendar videl smert in kar je strahotnega, stanovitno in neprestrašeno terpeti, sem sam pri sebi mislil, da je nemogoče, da bi bili res udani pregreham in mesenim poželjivostim, kterih je dolžé. Zakaj kdo neki, kterega goni meseno poželenje, ki je spohotnik in svojega blagra ter sreče edino le v tolaženji mesenih željá išče, bi mogel veselo v smert iti, ktera ga vsem sladnostim odtegne?“ Justin tedaj se sčasoma resnice katoliške vere popolnoma prepriča in prejme sv. kerst. Ko kristijan še nadalje nosi plašč in brado, ko znamenji modrijanski, ne sicer iz oholosti, ali da bi svojo kerščansko vero z njima zakrival, ampak da je tolikanj lože zahajal k Gerkom in Rimljanom in pa, da je dal spoznavati, da je le nauk Kristusov prava modrost. Popotoval je mnogo po raznih

krajih in deželah, po Aziji in Gerškem, nekoliko da bi še sam obširniše vednosti si pridobil, in nekoliko, da bi izobražene pogane po potu učenega spoznanja k resnici pripeljal. Tako pride tudi v Rim, kjer se dalje časa mudi, očitno šolo za kerščanski nauk vstanovi in kmalo glasovit mož postane. Ali je bil za mašnika posvečen, ali ne, ne more se nič gotovega povedati.

4. Sv. Justinu tedaj ni bilo dovolj, da je po sv. kerstu postal ud katoliške cerkve in da se zove „kristijan.“ On ni imel, kakor sam pravi v pervem zagovornem spisu, nobene serčneje želje, kakor biti popolnoma kristijan. In tacega se skazovati si je prizadeval iz vseh moči. Odtod izvira njegova neutrudljiva skerbnost, tudi druge k spoznanju resnice kerščanske vere pripeljati. Njegovo neprenehoma opravilo je bilo, z učenimi Judi in pogani o verskih naukih pogovarjati se, se ž njimi očitno prepirati, njihove dvome pojasnovati in ugovore odbijati, ter je tako za resnico pridobivati; on se ni anal ne zaničevanja, ne zasramovanja, se ni strašil nobene nevarnosti, tudi smerti ne, kedar je bilo treba ali kristijane v veri poterjevati ali pa kerščansko vero zoper njene sovražnike braniti. V pogovoru z Judom Trifonom sam pravi: „Meni je edino le resnice mar, in pri tem se nikogar ne bojim in ko tudi bi moral na kosce raztergan biti.“ Svojo stanovitnost v kerščanski veri in pa gorečnost razširjati jo ter braniti, pokazal je posebno s svojimi spisi, kterih je nekoliko previdnost Božja do današnjih časov ohranila. Posebno znamenita sta dva zagovorna spisa, ki ju je v obrambo kristijanov cesarju izročil, in pa njegov pogovor z Judom Trifonom. Sovražniki namreč kerščanstva niso nič opustili, da bi modrega in blazega cesarja Antonina zoper kristijane našuntali in zatorej so mu najhuja natolcovanja zoper nje natvezovali in sicer, da so bogotajci, da človeško meso jedó in da se v njihovih zborih najgerja nečista djanja godé. Da bi kristijane tega in še druzega natolcovanja branil, spiše Justin l. 150 svojo pervo zagovornico, v kteri lepo in jasno razlaga kerščansko življenje poleg nauka in obreda, in jo cesarju Antoninu samemu pokloni. Ni bila brez vspeha, zakaj Antonin prepové zopet in zopet po razglasih, kristijane zavoljo vere pred sodbo tirati. Pod naslednjim cesarjem Markom Avrelijem se vname novo preganjanje kristijanov. Justin spiše drugo zagovornico. Ali v njej že sam izreče, da mu bode ona naklonila kervavo sodbo, da bo po zalezovanji sovražnikov kerščanstva kmalo mukam izročen. In kar se mu je dozdevalo, to se je res kmalo dopolnilo.

5. Krescent, maščevanja želján modrijan, kterega je bil Justin večkrat v vsej goloti njegove nevednosti in nesramnosti razkril, zatoži ga ko učenika kristijanov, ki je vstanovil šolo razuzdanosti in zapeljevanja mladosti. Mestni poglavar Rustik ga

zaukaže vjeti in pred sodbo pripeljati z več druzimi kristijani, kterih so bili eni berž ko ne njegovi učenci. Rustik je nagovori: „Bodite pokorni bogovom in ukazom cesarskim.“ Justin odgovori: „Nikdo se ne more na odgovor klicati ali obsojevati, ki je pokoren zapovedim Zveličarja našega Jezusa Kristusa.“ Rustik vpraša: „S kakovo vednostjo se pečaš?“ Justin: „Trudil sem se vsakterih vednosti naučiti se. Noben nauk mi ni neznan ostal. Naposled pa sem se poprijel kerščanskega nauka.“ „Kaj je nauk kristijanov?“ vpraša Rustik. Justin odgovori: „Mi verujemo v enega Boga, stvarnika vseh vidnih in nevidnih stvarí, in spoznavamo Jezusa Kristusa, Sinú Božjega, kterega so davno poprej proroki napovedovali, kteri bo tudi prišel ko sodnik človeškega rodú, kteri je svoj nebeški nauk razobčil vsem, kterikoli ga hočejo sprejeti. Preslab sem, da bi mogel od njegove neskončne slave mnogo govoriti, spoznam pa, da so proroki že pred veliko stoletji po Božjem navdihnjenji oznanovali prihod tistega na zemljo, od kterega sem rekel, da je Sin Božji.“ Tedaj vpraša Rustik, kje se kristijani shajajo, in Justin reče: „Slednji pride k drugim, kjer more in hoče. Ali pač meniš, da se vsi na enem kraji zbiramo? Nikakor ne! Zakaj Bog kristijanov ni na eno samo mesto omejen, ampak napolnuje nevidno nebo in zemljo; povsod se mu verniki klanjajo, povsod ga hvalijo.“ Ko so bili še njegovi tovarši vero v Kristusa stanovitno spoznali, se poglavar zopet oberne do Justina rekoč: „Poslušaj ti, od kterega pravijo da si zgovoren, in ki terdiš, da imaš pravi nauk, ali si prepričan, da boš, ako te dam po vsem telesu bičati, potem v nebesa šel?“ „Če to terpim,“ zaverne Justin, „bom prejel, kar je Kristus tistim obljubil, ki njegove zapovedi spolnujejo.“ „Tedaj misliš, da boš šel v nebesa in tam plačilo prejel?“ Justin: „Tega ne mislim samo, temuč to vem in sem tega gotov.“ „Pristopite torej, in darujte bogovom,“ kliče Rustik. „Ako niste našim poveljem pokorni, boste vsi brez milosti mučeni.“ „Nič bolj ne želimo,“ pravi Justin, „ko muko terpeti za Gospoda Jezusa Kristusa in zveličani biti.“ Enako so rekli tudi tovarši njegovi ter pristavili: „Stori urno, kar misliš, zakaj mi smo kristijani in malikom ne darujemo.“ Poglavar, to slišavši, to-le sodbo sklene: „Kteri nočejo bogovom darovati in povelju cesarskemu ne pokorni biti, naj bodo bičani in potem v smert peljani, kakor postave velevajo.“ In zgodi se; Justin in tovarši so bili najprej bičani, potem pa s sekiro ob glavo djani okoli l. 166. Trupla njihova so verniki skrivaj vzeli in pokopali.

Justinovih mnogoterih spisov se je več ko polovica pogubila; ohranjeni pa so dragoceni spominki kerščanske starodavnosti in neomajljivo spričevanje, da je nauk kerščansko-katoliške cerkve skozi vsa stoletja do današnjega dne eden in tisti ostal.

Obrazuje se Justin v starorimski obleki s sekiro v roki.

Služba Božja pervih kristijanov.

Kočem ti zdaj, ljubi bralec! v tvoje podučenje posneti iz spisov sv. Justina eno mesto, iz kterega zamoreš spoznati, kako svetó so pervi kristijani živeli, zlasti, kako so službo Božjo opravljali in kako že takrat najsvetejšo daritev novega zakona obhajali. Piše namreč: „Kristijani ne čertijo samo krive prisege, ampak oni sploh neradi prisegajo; oni se varujejo tudi najmanjšega greha zoper čistost; oni zaničujejo bogastvo in so poterpežljivi in tihi v nadlogah; oni ljubijo vse ljudi, tudi sovražnike; davke plačujejo z natanko vestjo, so pokorni oblastim in cesarja časté. — V dan nedelje se snidemo ti, ki so v mestu in ki so po deželi, v zbor; tam se beró spisi aposteljnov ali prorokov, kakor čas nanese, in ko se branje dokonča, povzame predstojnik besedo, s ktero slišane nauke vernim na serca poklada in k posnemanju spodbuja; potem vsi vstanemo in v občni molitvi svoja serca povzdignemo, zraven pa ponovimo in zaterdimo svojo zvezo ljubezni s poljubljejem in objemom. Na to se prinese kruh in vino, predstojnik povzdigne zdaj iz vse močí svojo molitev in zahvalo Božjo in vse ljudstvo kliče: Amen. Slednjemu izmed pričujočih se podá zdaj od tega, kar je bilo posvečeno, nepričujočim pa od tega nesó dijakoni. Ta hrana se pri nas zôve evharistija. Nje se vdeležiti ni dovoljeno nikomur, razun kdor ima vse za resnično, kar naša vera učí in kdor je v odpuščenje grehov in v prerojenje prejel kerstno kopel in je živ poleg zapovedi Kristusove. Nje nikdar ne prejemamo, kakor navadni kruh in navadno pijačo; ampak, kakor je po besedi Božji Odrešenik naš Jezus Kristus človek postal, in je mesó in kri na-se vzel v naše odrešenje: tako smo tudi podučeni, da ta hrana po molitvi posvečenja, ž njegovimi besedami izrekovani, telo in kri ravno tega včlovečenega Jezusa postane, da naše telo in kri živí za večno življenje.“ Naj dostavimo k tej dragoceni razlagi še, kar je cesarski namestnik Plinij pisal cesarju Trajanu, „da se kristijani pred dnem shajajo in Kristusu kakor svojemu Bogu hvalo prepevajo.“ Iz tega lehko spoznamo, da so bili obredi pri službi Božji tedanjih kristijanov po bistevnem ravno taki, kakoršni so dandanašnji, namreč branje besede Božje in potem njeno razlaganje, molitev in petje, posebno pa obhajanje Gospodove večerje, kar so oni imenovali evharistijo, to je hvalodajanje, mi pa daritev sv. maše, s tem edinim razločkom, da je takrat vsaki kaj prinesel k darovanju, in je ravno tako vsaki tudi pristopil k mizi Gospodovi. Iz nabranih darov so se napravljali obedi ljubezni (agape) ali pa so se ubozim razdelili. S kakošno pravico tedaj tajé luterani pričujočnost Jezusovo v presv. Rešnjem Telesu in zametajo daritev sv. maše? Ali mar oni bolje vedó, kakor pervi kristijani, ki so z aposteljni občevali, in od njih slišali, kaj je katoliška resnica?

Molitev.

O Gospod Jezus Kristus! dodeli mi to milost, da se bom z besedo in z djanjem skazoval kot pravega katoliškega kristijana in takó kakor sv. služabnik Justin dosegel krono večne slave. Amen.

18. Mali traven ali april.

Sv. Apolonij, mučenec.

Po smerti Marka Avrelija, rimskega cesarja, kteri je iz zgolj sanjarske zatelebanosti v pogansko modroslovje in slepe udanosti za malikovavstvo kristijane kervavo preganjal, je vladal okoli dvajset let mir in pokoj; zakaj njegov sin, Komod, ki je za njim cesarski prestol zasedel, je čeravno prav samopašen gerdun, vendar manj grozovito zoper Jezusove učence ravnal. To pa je storil Marciji za ljubo, s ktero je nezakonsko živel in jo je bil z naslovom „cesarica“ počastil. Ta ženska sicer ni verovala v Jezusa Kristusa, pa potegovala se je za vernike njegove, ker so se jej njeni nauki tolikanj občudovanja vredni zdeli. Med tem časom pokoja je videla cerkev silo se množiti število njenih otrok, in več najbolj imenitnih rodovin se je vverstilo pod bandero sv. Križa. Med njimi, ki so se malikom odpovedali, je bil tudi starašina Apolonij.

2. Bil je Apolonij poleg spričevanja sv. Hieronima visoko spoštovan, bogat mož, ki je posebno zavoljo učenosti slovel. Le zgolj radovednost ga je v začetku ganila, da je segel po sv. pismu in je jel tudi druge kerščanske knjige prebirati. Ali duh resnice, ki je iz njih govoril, je kmalo globoko poprijel v njegovo serce. Da bi vero kristijanov še bolj na tanko spoznoval, obiskoval je njihovo službo Božjo, je poslušal podučevanje njihovih duhovnov in se je večkrat pogovarjal s tedanjim papežem Elevterijem o verskih rečéh. Tako je njegova vera v Jezusa čedalje živeja prihajala, vedno močneje tudi in serčneje njegovo hrepenenje, kerščen biti in njegovim učencem se pridružiti. Res sprejet po zakramentu sv. kersta med kerščansko družbo, je bil kmalo druzim svetel zgled kerščanske čednosti. Goreč v vsem dobrem, si je zlasti prizadeval, svojim someščanom oči za pravo luč odpirati, in kako močán da je bil njegov zgled, kako krepko njegovo prigovarjanje, lehko povzamemo iz obilnega števila tistih, ki so ga nasledovali in sv. kerst prejeli.

3. Čeravno pa Komod sam nič ni započel zoper kristijane, pustil je je vendar brez vse obrambe starašinstvu nasproti, da bi si ohranil prijaznost in zvestobo te vedno še mnogo veljavne skupščine, ki je pa kristijanom sovražna bila. Postava cesarja Marka Avrelija, poleg ktere naj se kristijani zavoljo vere s smertjo kaznujejo, je še popolnoma veljala in starašinstvo se je je pri slednji priložnosti poprijelo. Posebno čudna prikazen pa pri tedanjih rimskih postavah, ktere so kristijane zadevale, je bila ta, da, čeravno je spoznanje Jezusovega nauka veljalo za smerti vredno hudodelstvo, je bilo vendar na drugi plati prepovedano,

kristijane zasledovati. Da! celó ravno tista postava, ki je kristijane s smertjo kaznovati velevala, je v smert obsojevala tudi tistega, kteri je vernika pri sodniji zatožil. In vendar se je dobil hudoben človek, suženj našega svetnika, Sevér po imenu, ki je lastnega gospodarja zavoljo nekacega le domišljevanega razžaljenja pred sodnikom Perenijem kot kristijana zatožil. Izdajavec prejme za svojo hudobijo smertno plačilo, in Perenij Apolonija pred sodbo pokliče.

4. Silno mu tedaj sodnik prigovarja, da naj se kerščanstvu odpové, in tako svoje življenje in premoženje ohrani; toda svetnik s terdno pogumnostjo izreče, da hoče raje umreti, ko svojega Odrešenika zatajiti. Na tó mu zapové Perenij, da naj se pred vsem starašinstvom, kterega ud je, zavoljo svoje vere odgovarja. Apoloniju ne more nič ljubšega biti in nemudoma sestavi prekrasen zagovoren spis, od kterega Evzebij in sv. Hieronim, ki sta ga brala, z velicim občudovanjem govorita. V njem je na eni plati dokazal slepoto in brezbožnost poganstva, na drugi pa je jasno razložil resnico in svetost kerščanske vere in je ta spis s presunljivim glasom najterdnejega prepričanja starašinom bral. Ti, čeravno zakleti sovražniki kerščanstva, niso vedeli nič ugovarjati in so molčé obsedeli, kakor bi bili okamneli. Tedaj se dvigne Perenij, ki se je morda slabih nasledkov bal za-se in za starašinstvo, in si zopet vse mogoče prizadeva, da bi nagnil Apolonija vero zatajiti. „Kakor tudi te vsi visoko spoštujemo," pravi on, „vendar te ne moremo oprostiti, ker si ko kristijan zatožen, se ko tacega sam spoznavaš in si torej postavi zapadel. Pa vendar ti je še pomagati. Obiskuj le za malo časa tempelj in daruj bogovom, da se bo zdelo, kakor bi se bil k veri svojih očetov povernil. V sercu pa misli, kar hočeš." Blage nejevolje zaverne svetnik: „Čudim se, kako mi moreš ti, ki si vendar slišal moj neoveržljivi zagovorni spis, še od zatajenja kerščanske vere govoriti, in ko bi bilo tudi le na videz in za malo časa. Pač dobro vem, da me poleg postave čaka muka in smert, ali že davno je bila moja preserčna želja, za svojega Zveličarja terpeti in ga ne samo z besedami, ampak tudi z djanjem spoznati in z lastno kervjó spričevanje mu dati." Potem pričujoče za Božjo voljo prosi, da naj zapusté nagnjusne poganske vraže in sprejmó kerščansko postavo, ko edino varno pot, ki pelje v nebesa. Večina njih je bila presunjena od njegovih besed, ali strah pred ljudmí in drugi časni nagibi so je zaderževali, da se niso spoznane resnice poprijeli.

5. Zdaj sklene Perenij z dovoljenjem druzih starašin sodbo, da bode Apolonij zavoljo zaničevanja bogov in nepokorščine do cesarskih ukazov z mečem ob glavo djan. Radostno posluša svetnik to sodbo in še enkrat poterdi, da hoče ko kristijan živeti in umreti. Njegova smert se je dogodila 18. aprila l. 186.

On je bil pervi, kteri je čast rimskega starašina oslavil s krono mučensko.

Obrazuje se v rimski obleki, ogernjen s plaščem modroslovskim in z mečem v roki.

Strah pred ljudmí.

Kakor ti velemožni gospodje starašini niso hoteli sprejeti kerščanske vere, da ne bi zgubili časti, kruha in morda tudi življenja ne, tako vlada strah pred ljudmi še dan danes, in morda bolj ko kedaj. Pa vzemimo si zgled te pogubljive prikazni iz svetopisemske zgodovine in oglejmo se nekoliko v njegovem zerkalu. Pilat je nedolžnosti Jezusove popolnoma prepričan, skuša ga sprostiti, pa ga vendar strahú pred ljudstvom ne izpusti. Imel je zapertega v ječi strahovitega tolovaja, ki je po pravici zavoljo groznih morij smert zaslužil. Ker je bila pri Judih navada, o veliki noči enega jetnika izpustiti, stopi Pilat pred ljudstvo in vpraša: „Kterega hočete, da vam izpustim, Barába ali Jezusa?“ O kakošna primera svetosti s hudobnostjo, nedolžnosti s pregrešnostjo, najbolj pravičnega z morivcem, Boga z grešnikom, ko vendar Bog brez preklinjanja še s Serafom primerjan biti ne more! Slednji pa se more zgoditi le na podlagi kake podobnosti. Vprašanje torej Pilatovo toliko pomeni, kakor bi bil rekel: Enega hudodelnika vam moram izpustiti; imamo pa letos posebno dva velika hudodelnika, kterega nju imate za večega? — O grozno zasramovanje Jezusa! Ali enako sramoto in krivico sem tudi jaz večkrat storil svojemu Jezusu, ko sem sam pri sebi pomišljal, sam sebi na zber dajal, ali naj spolnim zapoved Božjo, ali naj se deržim uboge stvarí in pasem svojo lastno strast. Svet, prostost, poželjivost, — to je bil Baraba, ki mi je večkrat več veljal, kakor Bog in njegova milost. — Veliki duhovni in starašini so bili ljudstvo pregovorili, da naj Baraba hoteva. Baraba, glej! dobi mnogo ljudí, ki se za-nj potegnejo; Jezus nima nikogar, da bi besedico za-nj spregovoril. Nejevera, pregreha, prederznost, razuzdanost mesa ima veliko braniteljev in zagovornikov, ki iz vsega gerla kričé; vera, cerkev, sploh reč Jezusova najde le malokterega varha, in celó tisti, kterih posebna dolžnost bi bila, se velikrat bojé ljudstva, govoré le natihoma, ali pa čisto molčé. Vse ljudstvo je kričalo: Baraba nam izpusti, Jezusa križaj! Grozen klic! Tedaj ni bilo zadosti, Jezusa z Barabom primeriti; ne! morivec in ropar zadobi pred njim milost in prostost, svetnik svetnikov pa je zasramovan in obsojen. Nekaj enacega tudi mi storimo, kedar meseno pred duhovno, čast sveta pred čast Božjo, lastno slast pred Božjo zapoved stavimo. Oh kakova spridenost! Grešnik ne vé, kaj dela. O ko bi pač narobe klical: „Baraba mora križan biti, ta moja strast se mora umoriti, ta pregrešna navada zatreti. Jezus edini naj živi v moji duši, on v njej gospoduje vekomaj!“

Ker je bil Pilat ljudstvu že preveč dovolil, zato ga ni mogel več berzdati. Silnost njegova je bila čedalje huja, strah oblastnikov čedalje veči. Učimo se iz tega, da se strastim in poželjivostim najmanje ne sme dovoliti, sicer so čedalje silniše in huje, volja k dobremu pa čedalje slabeja, duša čedalje bolj plašna in omahljiva. Pilat si več ne upa, Jezusa izpustiti, čeravno ga za nedolžnega spozna; vendar pa tudi ne vé, kako naj bi Nedolžnega kaznoval, zatorej se z ljudstvom posvetuje, kaj mu je storiti: „Kaj tedaj naj storim z Jezusom?“ O ubogi Jezus! vsem je na potu; Judje se ga hočejo s silo iznebiti, da bi po volji strasti svoje pasli; Pilat je pa v zadregi, kako bi se ga rešil, zakaj tudi za-nj je ta kralj nadležen,

tudi za-nj brez koristi. In koliko jih je še zdaj, ki ne vedó prav, kaj bi z Jezusom storili; ker se namreč zavoljo ljubezni do svetá in mesá ne morejo predramiti in skleniti, da bi Jezusa iz vsega serca ljubili, njegovo cerkev častili, in ko pravi kristijani živeli, na drugi plati pa vendar niso tako nejeverni in terdovratni, da bi Jezusa in njegovo sv. cerkev zaničevali, marveč resnico, svetost in lepoto kerščanstva spoznajo in nagnjenje do njega v sebi občutijo, so v veliki zadregi in nepokojni, govoré zdaj za Jezusa, zdaj zoper njega, omahujejo semtertje, sami sebe ne razumejo, in so zavoljo svojega nedoločnega, nedoslednjega obnašanja sami sebi v nadlogo, in drugim v zaničevanje in zasramovanje. Tako se spolnuje resnica, da se dvema gospodoma ne more služiti. Kdor ni za mene, ta je zoper mene, kdor z menoj ne pobira, raztresa. — In Pilat si umije roke rekoč: „Jaz sem nedolžen nad kervjó tega Pravičnega, vi glejte!“ Pilat je sicer mnogo poskušal, da bi Jezusa otel; vendar pa je sam za-se veliko bolj skerbel, kakor za Jezusa. On je hotel Jezusa rešiti, ko bi bil mogel vred tudi ljudstvo potolažiti, kajti bal se je zavoljo svojih mnogo krivic pri cesarji zatožen biti. Tako se pregrehe človeka v celo verigo spletajo; druga drugo za seboj vleče in naslednja je vselej veča od prednje. Da bi se poprejšnje krivice zakrile, mora se nova, vnebovpijoča storiti; in da bi se tudi pekoča vest ohladila, zató si Pilat roke umije in dolg na ljudstvo zverne! Neznanska slepota! Varujmo se torej tega prokletega strahú pred ljudmi, ki vse na dvojno tehtnico devlje. Kedar namreč je treba očitno ko pravega kristijana se kazati, pravi ta strah: „Kaj pa bodo ljudjé rekli? Očitali mi bodo, da sem pobožnjak, hinavec, jezuitar, papeževec itd.“ O raznih pregrehah pa ti on šepta na uho: „Kaj so ti mar ljudjé, naj govoré, kar hočejo!“ — Ali pomisli, človek, kaj je Gospod rekel: „Kdor me ne bo spoznal pred ljudmi, njega tudi jaz ne bom spoznal pred svojim Očetom, ki je v nebesih.“

Molitev.

O moj Jezus! zahvalim Te, da sem ud Tvoje sv. cerkve in Tvoja ovčica; obljubim Ti, da Te hočem povsod spoznavati in s tem kazati, da sem otrok katoliške cerkve; le daj mi, prosim Te, milost, da bom mogel ta svoj sklep zmeraj terdno spolnovati. Amen.

19. Mali traven ali april.

Sv. Leon IX., papež.

Po Nemškem in po laških deželah rimsko-nemškega cesarstva si je bila duhovščina velika zemljiščina posestva in pravice pridobila pa ž njimi tudi ná-se vzela dolžnosti, ki se niso vjemale z njenim svetim poklicem: škofje namreč in opatje so postali deržavljanski fevdniki in so morali ko taki marsiktero svetno službo opravljati. *) Kralju torej ni moglo zni-

*) Cesarji ali kralji, ko viši lastniki zemljišč, so je dajali duhovnim in svetnim v časno posest in vživanje s tem pogojem, da so prevzeli gotove dolžnosti in so jim vedno zvestobo obljubili. Takó podeljeno posestvo se je imenovalo fevd.

marno biti, kdo da se za tako čast izvoli; moral je pravico imeti, tacemu duhovnu, ki se mu je nesposoben zdel, odreči deržavljansko kneštvo in pa podeljenje fevda s perstanom in s palico. Iz tega je pa samo po sebi izhajalo, da so po časti hlepeči duhovni si prizadevali, ga z raznimi obljubami in na druge načine nagniti, da je njim in nobenemu druzemu ne fevd ali podelil ali podeliti zagotovil. Ta razvada je bila čedalje bolj splošna in se je zvergla naposled v pravo kupčijo s cerkvenimi službami. Kralji so tiste, ki so največ ponudili, volili za škofe, ti pa so potlej, da so se odškodovali, fare in druge službe prodajali. Ta način, za denar in za denarno vrednost posvečenje in službo doseči, imenuje se simonija, po tistem vražnem Simonu, ki bi bil rad od aposteljnov kupil moč deliti darove sv. Duha. Ako je hotela cerkev zopet svojo častitost in moč nazaj dobiti, morala se je ta grozno škodljiva navada zatreti; to pa se je moglo le tako zgoditi, da so duhovni neoženjeni, tedaj brez družine ostali in tako od pozemeljskih dobrin bolj neodvisni bili. In to pot so v rešenje in okrepčanje sv. cerkve nastopili papeži, ki so se tega težavnega dela lotili. Med njimi se v tej zadevi posebno sveti sv. Leon IX.

2. Brunon, rojen 21. junija l. 1002, je bil rodovine grofov Dagsburških, ki so imeli po Elzasu bogata posestva in so bili s frankovsko cesarsko hišo v bližnjem rodu. Legenda pripoveduje, da je bilo ob rojstvu dete vse polno rudečih križcev, in to prikazen so pripisovali iskrenemu vsakdanjemu premišljevanju njegove pobožne matere o terpljenji Gospodovem. Kot petletnega dečka ga izročé starši Bertoldu, škofu Tulskemu, v odrejo in izoliko. Ta namreč je bil v svoji palači nekako šolo za plemenite mladenče tiste okrajine vstanovil ter jo preskerbel z izverstnimi učitelji. Brunon, sprejemnega in lepo obdarjenega duha, je urno napredoval v vseh znanostih, ki so takrat veljale za višo oliko; toda on ni bil zadovoljen s to vednostjo in njenim lesketom, ampak jo je s pobožnostjo posvečeval: nedolžnost in blagoserčnost ste bili diki njegove mladosti. Ko doseže telesno in dušno zreloto, mu podeli škof duhovnijo pri stolni cerkvi. V tej službi deli svoj čas med pobožne vaje in priučevanje bogoslovskih vednosti; ne mine

dan, da ne bi bolnikov obiskal in je tolažil, revežev ne obdaroval. Ko je bil za dijakona posvečen, bil je poklican na dvor cesarja Konrada, kteri ga prav blagovoljno sprejme, v deržavna opravila vpelje in mu vso prijaznost, vse svoje zaupanje nakloni. Življenje na dvoru s svojimi bohotnostmi in radostmi nič ne oskruni njegovega čistega serca in vedno ostane takó zbran in trezen, kakor bi živel pod najostrejim samostanskim pravilom; ne hlepí, kakor drugi, željno in hlastno po visocih cerkvenih službah, ampak čaka ponižno, dokler ga Gospod sam ne pokliče. Ko ga torej l. 1026 duhovni in ljudstvo v Tulu enoglasno za svojega škofa izvolijo, to malo škofijo rad prevzame, ker meni, da bo — proč od nevarnih skalín slavohlepnosti in lakomnosti tolikanj lože svoje duhovne dolžnosti spolnovati mogel. Prizadeva se priti v okom nadlogam, ki je je njegova med Nemškim, Francoskim in Burgundijo ležeča škofija vsled vojske in vednih sovražnih navalov terpela; poprime se zboljšanja nravnega redstva po samostanih in obhajanja službe Božje, k čemur mu njegova temeljita muzikalna znanost veliko pripomore. V lastnih očéh najmanjši, vsaki dan revežem noge umiva, in jim pri mizi sam streže. Duha skesanosti nikdar ne pogubi, ampak ga vedno vnema s skrivnim mertvenjem. Njegova pohlevnost in poterpežljivost je nespremenljiva, in ravno ž njo osramotí hudobnost tistih, ki hočejo med njim in cesarjem zdražbe napraviti. Goreč iskrene pobožnosti do sv. ap. Petra in Pavla vsako leto njuna groba v Rimu obišče.

3. Po nagli smerti papeža Damaza II. l. 1048. je bil rimski sedež več ko pol leta prazen. Tedaj pridejo rimski poslanci do cesarja Henrika III. s prošnjo, da bi jim vrednega in sposobnega glavarja zaznamoval ter ga branil zoper trinoštvo mogočnih grofov Tuskulskih. Henrik skliče v tej imenitni zadevi velik deržavni zbor v Vormacijo, h kteremu je posebno tudi Brunon povabljen. Oči vseh duhovnih in svetnih knezov so se na-nj obernile ko na tistega, ki naj potolaži želje, spolni vse upe katoliškega sveta. Brunon se grozno prestraši, ali vendar začne tem nameram tako krepko ugovarjati, kakor bi se bil nalašč za ta upor pripravil; njega ta visoka čast kratkimal ne mika, njemu je pred očmí le neznanska odgovornost ž njo sklenjena. Ker je pa vse ugovarjanje zastonj, prosi vsaj tri dni odloga za pomislek. Ta čas ne jé, ne pije, ne počiva; misli na terpljenje in rane sv. cerkve, na neduhovno življenje duhovnov, na sirovo kljubovanje knezov, na nevednost in zanemarjenost kerščanskega ljudstva in lastno slabost mu plašivno in viharno notrine preplivajo; hoče moliti, pa ne more in to ga vpokoji, to tudi mu velja za znamenje, da človekova volja ni tudi Božja volja. Solznih očí stopi pred zbor in se začne očitno svojih grehov obtoževati; ali to spoštovanje do njega še povikša in cesar in veli-

kaši enoglasno kličejo: „Bog te hoče imeti; njegova cerkev ne sme pogube terpeti!“ Brunon tedaj se vdá, toda le s tem pogojem, da, ako ga duhovni in ljudstvo v Rimu ne marajo sprejeti, ga nadalje silili ne bodo. Najprej se verne še v Tul, da božične praznike tam obhaja in potrebne priprave oskerbi, in potem se le z malo spremljevavci in v romarski obleki poda na pot v Rim; povsod, kamorkoli pride, ljudstvo trumama skupaj vré, da bi videlo v apostoljski priprostosti in ponižnosti potujočega naslednika sv. Petra. V Besansonu mu pride naproti opat Hugon iz slovečega Klunijaškega samostana s prijorjem Hildebrandom, poznejim papežem sv. Gregorijem VII. in ta snitev je bila za cerkev silo važna. Brunon se čuti od njega čudno nagibanega, ker je zapazil v njem za vse veliko in blago vneto serce in bistrovidnega duha. Toda le s težkoma ga pregovori, da ga spremi v Rim. Prišedši tje peš in slovesno sprejet pred vsem ljudstvom izreče: „Od cesarja in knezov sem izvoljen biti vaš škof in poglavar sv. cerkve. Ako pa vi te volitve ne poterdite, spotoma sem pripravljen v domovino verniti se.“ Ali enoglasno poterjen je razglašen za papeža po imenu Leon IX. — v februarji 1049.

4. Malo tednov po povzdignjenji na papežev prestol skliče zbor v Rim, da bi se z najbolj pobožnimi in modrimi laškimi in francoskimi škofi posvetoval stran zboljšanja cerkvenega stanja, ktero je bilo vsled vednih vojská desetega stoletja in obnemoglosti apostoljskega sedeža prav žalostno postalo. Po poterjenih sklepih pervih čveterih občnih zborov nameri zbor svoje prizadeve zoper simonijo in ženitev duhovnov, dva poglavitna zlega, ki sta zjedala mozeg sv. cerkve. Ponoví torej prepoved ženitve duhovnov, kteri naj bi zanaprej ne posebej, ampak skupaj stanovali; razloži razne verste simonije, da bi v okom prišel ničnim izgovorom in goljufnim zvijačam; odstavi brez milosti vse simonije krive škofe in razglasi vse po simoniji podeljena duhovna posvečenja za neveljavna. Ta poslednji sklep sploh velik strah napravi: opomni se torej papežu, da bi tako le malo po postavi posvečenih mašnikov ostalo, pri marsikteri cerkvi morda še eden ne; olajša tedaj to postavo in krivim le štirideset dni pokore naloží. Potem se poda na dolgo in težavno okrožno popotovanje po Lombardiji, po Nemškem in Francoskem, da bi v okrajinah in narodnih cerkvenih zborih osebno se dvignil zoper razgrajajoče nerodnosti, gerdobijam brez strahu počenjanim jezove zastavil, cerkvene prepire poravnal, terdovratne kaznoval, skesane v pokorjenje in poboljšanje sprejel, škofe in opate pa za krepko ravnanje in zvestobo, branje in spolnovanje cerkvenih postav spodbudil. Obhaja tedaj zbor v Paviji, gre čez snežnike k cesarju v Saksonijo in potem ž njim v Kolin; od tam gre obiskat svojo škofijsko cerkev v Tulu, ktero si je bil prideržal

in potuje v Rem (Rheims). Na sto tisoče ljudí iz vseh francoskih pa tudi angleških okrajin skup privre, da bi njegov blagoslov prejeli; tukaj posveti novo cerkev sv. Remigija in z veliko slovesnostjo dvigne njegove kosti. V zboru tu obhajanem se mnogo postav sklene in razglasi: zoper simonijo, zoper posestvo duhovnij po svetnih ljudéh, zoper nepostavne zakone in ločenje zakonov, zoper lomljenje samostanskih obljub, zoper nošo orožja in lovsko radovanje duhovnov. Iz Rema se poda v Moguncijo, kjer škofe iz enacega namena zbere, od tam pa se verne prek Rena čez Rezen na Laško. S pomladi 1050 dospe v Rim in se tam nadalje trudi za blagor sv. cerkve, opominjaje z naukom in z zgledom, s postavo in prepovedjo, kaznovaje iz ljubezni in spodbudovaje z milim prizanašanjem. Veliko zavoljo simonije odstavljenih višjih duhovnov pride v Rim prosit odpuščanja in Leon, ki se prepriča, da je njihovo kesanje resnično, jim blagoserčno odpusti in časi takó majheno pokoro naloží, da ga prijatli zavoljo te premehkote resno grajajo, on pa jim odgovorí: „Ljubi bratje! ali naj grešnik grešniku ne odpusti, ko je to vendar storil Jezus Kristus sam; ali kje je v evangeliji zapisano, da je on skesanim kaj kazni naložil, ali ni mar vselej rekel: Pojdi v miru in nikar več ne greši?“ — Njegova pastirska skerbnost ga pelje še tisto leto v Apulijo in v sosednje okrajine, posebno da bi poravnal prepire med domačimi in pa med Normani. Med tem pa Berengar, predstojnik neke šole v Turu (Tours) iz zgolj učene prevzetnosti med druzimi krivimi nauki jame tudi to terditi, da se v presv. Rešnjem Telesu kruh in vino ne spremenita, da se pri sv. maši ne daruje pravo telo in prava kri Gospodova, ampak le nekaka njegova podoba. V zboru v Rimu je bila ta reč sprožena in preiskana, Berengar do preklica iz cerkvenega občestva pahnjen ter pozvan, priti prihodnjo jesen k zboru v Verčele; ali on se ne prikaže in tako je bil on in njegov nauk očitno obsojen. Iz Verčel popotuje Leon čez Lotaringijo drugič na Nemško, obišče več cerkvá in samostanov in jim posebne pravice podeli, obhaja svečnico 1051 v Avgsburgu s cesarjem vred, in je pred veliko nočjo zopet v Rimu. Ker pa Leon spozná, da zamore nerodnosti, ki se v cerkvi godé, odpraviti le od svetne oblasti neodvisen sodnik, ima on za sveto svojo dolžnost, više pravice rimskega sedeža krepko braniti in kolikor mogoče množiti, zato tudi prisili več gospodov in vitezov, da gradove in posestva rimske cerkve, kterih so se bili krivično polastili, poverne, čeravno se mu to zavoljo prevelike zmešnjave povsod ne pogodí. — Prihodnje leto se podá v tretje na Nemško in od tam na Ogersko, da bi med tema deržavama mir sklenil. Po velicem trudu razpor sicer poravná, toda ne, kakor je želel; tukaj namreč je obveljala beseda Gospodova, da nikdo ni prorok v domači deželi — nemški papež je malo

zamogel pri nemškem cesarji. O vernitvi razglasi v Reznu dva škofa Wolfganga in Erharda za svetnika, ravno tako v Padovi tri druge, obhaja v Mantovi zbor; ali več škofov v Lombardiji se s pravo silo zoper sklepe njegove uprè, da Leon le s težo upor potolaži. Še v postu pride Rim, kjer zopet skliče zbor, zakaj nove homatije so se na vzhodu spletale. Prevzetni namreč, pa nevedni očak carigrajski Mihael Cerularij napiše list do škofa v Tranin, v kterem med drugim latinski cerkvi tudi očita, da se katoličani v soboto postijo, da se duhovni ne smejo ženiti, da se daritev sv. maše z nekvasnim kruhom opravlja itd., in tako tudi več vzhodnjih cerkvá premoti, da se od rimske odločijo. Leon velí praznoto tega očitanja očitno pojasniti in opominja serčno k slogi in ljubezni; ali ker s tem nič ne opravi, osnuje sam obširen spis zoper tega puhloglavega kalimira, kteri vsaj nekoliko svojo strastnost oberzda.

5. Med temi notranjimi cerkvenimi homotijami dohajajo v Rim prežalostni glasovi od groznega pokončevanja Normanov, kteri so se bili po pregnanji Saracenov in Gerkov Apulije in rimskih posestev, zlasti Beneventa, polastili. Cesar Leonu, čeravno mu je bil obljubil, nobene pomoči ne pošlje; zatorej nabere po lastnih deželah precej močno vojsko, kteri se pridruži okoli 700 nemških prostovoljcev — junaških vitezov iz Lotaringije in Švabije. Leon sam, ko udari Normane še s cerkvenim prokletstvom, se postavi na čelo te vojske. Blizo mesteca Čivitele se vname boj 18. junija 1053. Italijani se o pervem napadu Normanov razkropé, Nemci pa, čeravno se hrabro bojujejo, vendar omagajo o presili sovražnika. Leona samega Normani vjamejo, in skoraj devet mescev ga kot jetnika v Beneventu obderžé, toda z visocim spoštovanjem ž njim ravnajo. Premagani papež se pogodí zdaj z Normani, poterdi vse njihove prisvojitve po Siciliji in jim je podeli kot fevd. Ali po tej premagi in zavoljo smerti toliko drazih sorodnikov, ki so za-nj in za cerkev kri prelili, je bil Leon globoko presunjen; nikdar ni počival v Beneventu na postelji, vedno se je oblačil v raševino, spal je, kamen pod glavo, na plahti, postil se je čezmerno, molil po vse noči in razdelil, kar je mogel prihraniti, ubogim. Pa pri vsem tem djanji nenavadne pobožnosti nikakor ni opustil skerbi za splošne cerkvene zadeve. Med 205 škofijami v Afriki jih je bilo po prihrumenji Vandalov in Saracenov le pet ostalo, pa še med temi se stran prednosti hud prepir vname. Leon urno in modro to reč vravna. Pa plazivna bolezen je napovedovala konec njegovemu trudapolnemu življenju; zatorej odide v marcu 1054 iz Beneventa, da bi je sredi svoje čede izdihnil. V Rimu se da v cerkev sv. Petra nesti, kjer vpričo škofov očitno spoved opravi, sv. zakramente prejme in ljudstvo blagoslovi. V pristranskem poslopji one cerkve čez malo dni srečno v Gospodu zaspí 19.

aprila 1053. v 52. letu svoje starosti, ko je pet let in dva mesca cerkev Božjo vladal. Poleg njegove lastne volje je bilo truplo zraven oltarja sv. Gregorija I. v rakev položeno; žalovanje za njim je bilo splošno. Zdaj pa počivajo njegovi sv. ostanki pod oltarjem sv. Marcijala. Kmalo po smerti je bil med svetnike prištet, ko ga je Bog bil poveličal po mnogo čudežih, ki so se godili nad vsakoverstnimi bolniki in terpini.

Obrazuje se v papeževi opravi brez posebnih znamenj.

O pričujočnosti Jezusovi v presv. Rešnjem Telesu.

Kar je solnce na oboku nebeškem, to je prečastita skrivnost presv. R. Telesa v cerkvi Božji. Prepodi solnce in vsa natora zapade v temoto in smert, vse življenje zgine, zakaj solnce mora vse, karkoli živi, s svojimi žarki razsvetljevati in ogrevati. — Vzemi cerkvi skrivnost presv. Rešnjega Telesa: to je, ko bi zginila vera v pričujočnost Jezusovo v tem presv. zakramentu iz serc pravih kristijanov, vesoljni svet bi se zgreznil v temoto nejevere, v gnjusobo poganske razuzdanosti. V presv. zakramentu je Jezus, Sin Božji, Odrešenik in Zveličar, ki je solnce pravice, resnično, djansko in bistveno pričujoč (vere, realiter et substantialiter). Kterikoli vredno zavžijejo njegovo telo in pijejo njegovo kri, kterikoli se v tej živi veri in vredno približajo njegovi mizi, tem pomnoži on življenje milosti (posvečujočo gnado), se ž njimi na tanko sklene, je varuje smertnega greha in zasadi va-nje kal častitega vstajenja in večnega življenja. Zato je rekel on: „Jaz sem živi kruh, ki sem z nebes prišel. Ako kdo jé od tega kruha, bo živel vekomaj; in kruh, kterega bom jaz dal, je moje meso za življenje sveta.“ (Jan. 6.). Da bi tedaj za našo dušno hrano bil, je Jezus Kristus, Sin Božji, pričujoč v presv. zakramentu z dušo in s telesom, kakor Bog in človek.

Ali si moreš tedaj misliti grozno žalost, ki je prepekala serce sv. papeža Leona, ko sliši, da se je učenik mladosti tako daleč zamotil, da terdovratno taji pričujočnost Jezusovo v presv. zakramentu pod podobo kruha? Do tiste dobe ni bil še ne najmanjši dvom o tej pričujočnosti vstal, vsaj nikdo še ni kaj tacega dvoma razglasil. Od apostoljskih časov so bili vsi kristijani te vere, da je Jezus v presv. zakramentu resnično pričujoč, in to je bila za kristijane perva tri stoletja o hudem preganjanji največa, najslaja, najmočneja tolažba, da so zamogli, preden so bili v ječo in v smert peljani, še s to nebeško jedjo okrepčati se za silni boj. Oni so, ker so je časi rabeljni nenadoma zgrabili, v belih pertičih nosili presv. Jezusovo Telo seboj na dom, da so je v nevarnosti zavžili.

Kako tedaj se je moral s papežem vred ves kerščanski svet začuditi, celó silno prestrašiti, ko sliši, da gerdobni učitelj v Turu taji bistveno spremenjenje kruha in vina pri sv. maši in s tem tudi djansko pričujočnost Jezusovo v presv. zakramentu! Ali sv. Leon je to hudo zmoto berž slovesno obsodil, poterdil pa dosedanji nauk sv. cerkve. — Poleg tega nauka pa moraš vedeti in verovati, kristijan! da se pri sv. maši pri povzdigovanji kruh in vino, kedar mašnik vsemogočne besede Božje nad njima izreče, spremenita v telo in kri Gospoda našega Jezusa Kristusa, takó da od kruha in vina ostane le vnanja podoba, to je barva, duh, okus in oblika, ali ob kratkem, kar s telesnimi počutki vidimo in občutimo. Po povzdigovanji tedaj kruh ni več kruh in vino ni več vino, ampak pravo telo in prava kri Jezusova, ki je Bog in človek skupaj.

Čeravno je to velika, čudapolna, za človeka nerazumljiva skrivnost, vendar more in mora katoliški kristijan va-njo verovati. Zakaj Jezus Kristus, ki je na svatovščini v Kani Galilejski vodo v vino bil spremenil, zamore s svojo vsegamogočno voljo ravno tako tudi kruh in vino v svoje sv. telo in kri spremeniti. Ali ni ravno tako čudapolno in nerazumljivo, kako iz zemlje s pripomočjo vode, zraka in solnčnega žarka obilo priraste zlato zerno in sladko vino? To dela Bog s svojo vsemogočno voljo, in vendar se temu ne čudimo, čeravno ne razumemo. Ali tedaj ne bi mogel vsegamogočni Sin Božji spremeniti kruha v svoje sv. telo? Kdo bi mogel o tem dvomiti? In, kristijan! ti o tem ne dvomiš, ti to terdno veruješ, ker ti Jezus in njegova sv. cerkev to verovati zapovedujeta. „Blagor jim, kteri ne vidijo in vendar verujejo," pravi Kristus. Ker pa to veruješ, dajaj svojemu v presv. zakramentu pričujočemu Zveličarju največo zahvalo in ljubezen. Če ti kaj serce teží, potoži in predloži to Gospodu Jezusu, kteri je noč in dan v cerkvi pričujoč, on se te bo usmilil in te potolažil, saj on vedno kliče: „Pridite k meni vsi, ki ste trudni in obloženi, jaz vas bom okrepčal." Prejemaj pogostoma in z gorečim hrepenenjem presv. Jezusovo telo, da se boš ohranil v milosti Božji, da boš k vsemu dobremu pokrepčan in boš dosegel nebeško plačilo.

O kako velika je ljubezen Jezusova do tebe, kako rad bi se s teboj sklenil in svoje milosti ti podelil! Tedaj mu tudi ti daruj svoje serce, imej goreče zaupanje do njega, ljubi ga! Hočeš li to storiti?

Molitev.

O Bog! kteri si nam v prečudnem zakramentu spomin svojega terpljenja zapustil, daj nam, Te prosimo, svete skrivnosti Tvojega telesa in Tvoje kervi tako častiti, da sad tvojega odrešenja vedno v sebi čutimo. Kteri živiš in kraljuješ z Bogom Očetom v edinosti sv. Duha Bog vekomaj. Amen.

20. Mali traven ali april.

Sv. Neža Montepulicijanska.

Prav blizo k Bogu pripelje čistost, pravi sv. pismo, in to se je poterdilo, kakor pri mnogo druzih svetih devicah, tako tudi v življenji sv. Neže, ktera ima svoj priimek od rojstnega mesta Monte Pulciano (Gora pulcijanska) na Toskanskem. Že ko prav nježna deklica je razodevala posebno nagnjenje do pobožnosti; komaj namreč je mogla govoriti in jo je pobožna mati naučila moliti očenaš in češčenamarijo, ni marala za nobene igrače, bila je nenavadno tihotna, je z veselja žarečim očesom poslušala kerščanski nauk in ljubila samoto, da je tam klečé s povzdignjenima rokama molila k Očetu v nebesih. Če so jo vprašali, kaj tam dela, z otroško odkritoserčnostjo je odgovorila: „Učim se svoje naloge, molitve." Že edini zagled

Jezusove podobe ali njegove deviške Matere jo je serčno razveselil. Ni bila še šest let stara, in že je staršem razodela, da bi prav rada šla k nunam; te namreč so zmeraj pri ljubem Jezusu in pri njegovi dobri Materi Mariji. In z leti je tudi to hrepenenje po samostanskem življenji čedalje bolj rastlo. Ko pa devet let spolni, je tolikanj goreča njena želja biti nevesta Kristusa, da njeni sicer imenitni in bogati, pa zraven tudi pobožni in bogaboječi starši v njeno milo prošnjo privolijo ter jo peljejo v domačem mestu v samostan, v kterem so prav ostro živele nune po pravilu sv. Dominika.

2. Sprejeta v samostan je bila priporočena posebni skerbnosti pobožne in skušene nune, po imenu Margarete, ktera pa kmalo spozna, da njena učenka, namesto spodbudovanja, marveč berzdanja potrebuje. Ponižnost in pokorščino, ta stebra kerščanske popolnamosti, je tolikanj na tanko spolnovala, da so se najbolj skušene redovnice temu čudile ter rekale, da mora ta deklica brez vse lastne ljubezni biti. Le migljej predstojnice jej je bil že dovolj, da je tudi najtežavniša opravila radovoljno in veselo prevzela in je na tanko zveršila. Karkoli jej je časa od zapovedanega dela ostajalo, posvečevala ga je molitvi, premišljevanju in drugim bogoljubnim vajam. Z druzimi čednostmi je zvestó združevala tihotnost in angeljsko nedolžnost. Že od njene prav zgodnje mladosti se ni v vsem njenem vnanjem obnašanji in ravnanji, v njenem govorjenji ali v njeni obleki zapazil ne najmanjši sled nespodobnosti. Pri vsi svoji mladosti postane ona kmalo zgled samostanskega življenja. S spoštovanjem in z ljubeznijo gledajo nune na cvetočo devico, in neka prav pobožna razsvetljena opatinja, ki je po povelji škofovem samostan pregledovala, spozna v njej natanka znamenja prihodnje svetosti ter reče: „O! prosim vas, imejte pač vso skerb za to mlado hčer; zakaj resnično, ona bo enkrat našemu redu na veliko čast.“ Še le štirnajst let staro jo postavijo nune za ključarico ter jej izročé s tem vso skerb za kuhinjo in klet, tedaj vse oskerbovanje časnega. In pri tem opravilu, ktero sicer bolj zrelo starost zahteva, je razodevala tolikanjo sprevidnost in gospodarnost, takó premetenost in izurjenost, da so se vse čudile, zraven pa tudi tako gorečnost in resnobo, da se je jasno spričevala njena lepa vera, da namreč v hiši Gospodovi, v očéh Božjih ni nobeno opravilo zaničljivo. Pa pri vsej skerbnosti se je vendar vedela zmeraj v zedinjenji z Bogom obderžati in duha molitve ohraniti. V svojih sestrah je videla le osebo Kristusovo in jim je tudi v tem duhu stregla; pa med tem, ko je marna Marta gospodinjila, je v svojem notranjem sedela z Marijo pri nogah ljubljenega Učenika, potopljena z mislijo v „edino potrebno“.

3. Takó mine eno leto; tedaj se prigodí, da redovnice novega samostana v Porčenu, mestecu v grofiji Orvieški, eno iz-

med nun slavno znanega samostana Montepulcijanskega za predstojnico zaželé; sestre se posvetvajo in izvolijo Margareto, Nežino učiteljico, ali ona se iz ponižnosti brani predstojništvo prevzeti, in na zadnje le s tem pogojem privoli, da jej pridružijo tudi ljubljeno učenko Nežo. Ali od te se sestre ne marajo ločiti, ker preserčno so jo ljubile in častile ko diko in biser domačega samostana: le z veliko žalostjo se udajo naposled Margaretinim prošnjam. Devici tedaj greste v Porčen in novi ustav tako blagotno in modro vredite, da je kmalo bil v cvetočem stanu in v opatijo povzdignjen. Sestre tedaj izvolijo mlado Nežo za predstojnico in se obernejo s prošnjo v Rim, da bi jej papež prizanesli pomanjkanje postavne starosti — bila je takrat še le 16 let stara; papež Nikolaj IV. jim spolnijo prošnjo ter izvolitev poterdijo. Mlada opatinja, kteri je bila stara prijateljica Margareta ko prijorica pridružena, je sestram zgled duhovne popolnamosti; ni jih podučevala in opominjala z besedami, ker to, je menila, se ne spodobi za njeno mladost, ampak jim je v lastnem zgledu postavljala zerkalo vseh čednosti. Bila je prepričana, da jej njena prednost naklada še večo ponižnost, spokornost in zatajevanje; zatorej se je vedno postila ob kruhu in vodi, spala je na golih tleh in si ni privoščila ne najmanjše zložnosti. V tacem mertvenji je preživela petnajst let, dokler huda bolezen spovedniku in zdravniku priložnosti ne da, večo zmernost jej zapovedati. Ta bolezen, ktere nikdar več ni bila popolnama rešena, je morda v njeno in njenih sestra poblaževanje in posvečenje več pripomoglo, kakor vse nebeške prikazni, kterih je bila v svojem večkratnem zamaknjenji deležna; zakaj prenašala jo je s čudovito poterpežljivostjo in z ginljivo udanostjo v voljo Gospodovo. Glas njene svetosti ni privabil samo mnogo hčer, ki so se pod njenim vodstvom samostanskemu življenju posvetile, ampak tudi druge svetne ljudi, kar jej je pa kaj težko djalo. Najbolj nadležni in silni so bili njeni rodovinci, kteri so gnani od duha ničemurnosti, neprenehoma jo nagovarjali Porčen zapustiti in k njim v Monte-Pulciano se verniti; ali ona se ni udala tem nameram. Naposled jo za Božjo voljo prosijo, da bi je vsaj z enim obiskanjem razveselila, da bi se ne zdelo, kakor bi se bila iz zgolj nezadovoljnosti ž njimi za zmeraj iz domovine ločila. Morala je torej zgolj zavoljo pokoja in mirú njihovo željo spolniti.

4. Poda se torej v rojstno mesto okoli l. 1307, pač ne veselega, ampak otožnega serca, kajti njena rahločutna sramožljivost se je anala očitnosti in praznega govorjenja; sijajni sprejem v Montepulcijanu je zabolel njeno ponižnost — pa saj je bila navajena radost in žalost na oltar Gospodov pokladati. — Na višini pred mestnimi vratmi je stala prostorna hiša, stanovališče tistih nesrečnih ženskih stvari, ki so prava kužna zgonoba za moško mladino. Nežina čista duša ne more prenašati ne

tega pogleda ne misli: izreče torej živo željo ta berlog greha v hišo pokore spremeniti. Prijatelji in sorodniki se poprimejo te prilike, da jo ostati nagnejo: storé namreč pri mestni gosposki, da to hišo nečistosti zatere, kupijo kraj v last in ga v samostansko bivališče prenaredé. Neža spozna v tem migljej Božji, da naj tam ostane; preseli se torej v osnaženo in prenarejeno hišo, sezida cerkvico, zbere kmalo zadostno število pobožnih devic okoli sebe in živi ž njimi po pravilih sv. Dominika. Zadobi tudi odpust iz Pročena in cerkveno poterjenje novega ustava in si neutrudljivo prizadeva tudi duhovno poslopje bogoljubnosti v sebi in v sestrah doveršiti. Milost Božja, obilo na njo izlivana, jo hrani in okrepčuje, da pri vseh težavnostih svojega početja in pri vsem terpljenji, ki jo obiskuje, terdno stoji v veri in v ljubezni.

5. Ali njena telesna slabost je zlasti v novi naselitvi čedalje veča prihajala. In zopet se je tako nevarna bolezen loti, da se mora po nasvetu zdravnikov v bližnjo kopel podati, kjer jo pa nekaj porednih kalinov hudo zasramuje in z najgerjimi priimki obklada. Njeno čisto serce je moralo to grozno boleti, ali vendar z vso pohlevnostjo to nesramno žaljenje terpi ter celó obdari tiste prešerne samopašnike, v zahvalo, ker so jej dali priložnost v poterpežljivosti vaditi se. Pa zdravje se jej v kopeli ne poverne in vsa slaba gre nazaj v samostan. Umiraje reče žalujočim sestram: „Kaj tugujete, drage moje? Mar se veselite, ker zdaj bom šla v slavo nebeško svojega ženina. Zaupajte v Gospoda, in ne boste zapuščene. Ljubite se med seboj, ljubezen je znamenje izvoljenih Božjih.“ 20. aprila 1317 angelji njeno čisto dušo pred Gospoda spremijo. Njeno smert mestu in grofiji najprej nedolžni otročiči naznanijo, klicaje: „Neža, svetnica, je umerla.“ K njenemu grobu je romalo tolikanj ljudi nej se priporočevat, da se je kmalo kapelica imenovala cerkev sv. Neže, in Bog jo je posebno s tem poveličal, da je na njeno priprošnjo dodelil milost spreobernjenja tudi najterdovratnišim grešnikom. Njeno truplo je bilo l. 1435 k dominikankam v Orviet preneseno, kjer še zdaj počiva. Benedikt XIII. jo je 1726 razglasil za svetnico.

Obrazuje se ko dominikanka.

Pobožnost in pobožnija.

Sv. Neža je bila velika prijatlica pobožnosti; pa čeravno je tako rada sama za-se bila in molila, vendar se je tudi bližnjim tako omilila, da je slednjega serce prevzela, kdorkoli je ž njo občeval. In ravno to je znamenje: ali je pobožnost resnična in iz sv. Duha. Je namreč mnogo ljudi, ki so prav goreči v vseh pobožnih vajah, ki veliko časa obračajo za molitev, ki gredo vsaki dan v cerkev, ki skorej vsako nedeljo gredó k sv. obhajilu, ki so v mnogo bratovščin zapisani in se kjerkoli morejo

odpustkov vdeležujejo: ali kolikor pobožniši po svoji meri prihajajo, toliko osorniši in zoperniši bivajo proti tistim, s kterimi morajo občevati. Ko so polni lastne volje in hočejo le po svoji glavi ravnati, zatorej ne marajo kaj svojih duhovnov poslušati; imajo nad druzimi vedno kaj grajati in popravljati, ali z besedo ali s pogledom, ali vsaj v sercu s terpkim presojevanjem; če se jih kdo le količkaj dotakne, že se jim huda krivica zgodi in neodpustljivo razžaljenje; da bi sami pri takem prepiru in kregu kaj krivi bili, to se jim še ne sanjá ne. Če imajo posle, ti reveži so pri njih pravi mučenci, zmeraj namreč nad njimi režé in je s svojim omahljivim velevanjem takó preganjajo, da jim ni preterpeti. Če delé miloščino, ne dadó je tistim, ki so je najbolj potrebni, ampak tistim, ki se najbolj pobožne delajo, se najbolj hliniti znajo. Pri tem so taki ljudje časi tudi precej olikani in učeni in z bogoslovnimi vedami seznanjeni; ali ravno zató se tolikanj bolj stogoté nad tistim, ki se je prederzne le količkaj razžaliti, se morda čez nje kaj povzdigniti, ali v čem z njihovim mnenjem se ne zlágati; tu bi si skor v dobro djanje šteli tacega pokončati, izgovarjaje vse z gorečo pobožnostjo. Ali taka pobožnost je laž, ne donese nobene koristi, marveč rajše škoduje, ker si človek terdno domišljuje, da po pravi poti hodi. Odrešenik je rekel: V tem naj se spozna, da ste moji učenci, ker se med seboj ljubite. — In sv. Pavel je pisal, da ko bi tudi vse svoje premoženje razdelil ubozim in bi daroval svoje telo, da bi gorelo, pa ne bi imel ljubezni, vse bi mu nič ne pomagalo; ravno tako opominja sv. Peter vernike, da naj terdno stojé v ljubezni med seboj, ker ljubezen pokrije obilnost grehov; in sv. Janez piše, da kdor nima ljubezni, ni iz Boga, ker Bog je ljubezen, in kdor ne ljubi svojega brata, ostane v smerti.

Grešnik vé, da je pogubljen, če se ne spreoberne; marsikteri pobožnjak pa, ki nima ljubezni, ampak le terdo in ledeno serce do bližnjega, kteri ni po njegovi volji, misli, da mu nebó ne odide in da pojde po smerti ravnega pota va-nje, in zatorej je on teže poboljšati kakor očiten grešnik. Sploh je prevzetni, hinavski farizej slabeji kakor ponižni, odkritoserčni cestninar.

Molitev.

O Jezus! vlij tudi v mene kakor v svojo služabnico sv. Nežo ljubezen do molitve, in dodeli mi pravo pobožnost, da bom s tem Tebi dopadel in dosegel potrebne milosti, ktere si obljubil vsem, ki za-nje verno v Te kličejo. Amen.

21. Mali traven ali april.

Sv. Anzelm, škof.

Visoki učeniki v šoli so ne redkokrat le pritlikovci v djanskem življenji; možjé, ki so globoko pretuhtali vsaktero vednost, velikrat pogrešajo vso zvédenost v marsikterih opravilih, ki so sklenjena z javno, v vnanji red zasegajočo službo. Le malokteremu je dano, v višem okrožji učenosti in

pa v vsakdanjih bojih in homatijah življenja enako velicemu biti: med te se šteje Anzelm, eden največih mož njegove dobe.

Anzelm, izversten po bistroumnosti in učenosti, in eden najslavniših bogoslovcev srednjega veka, se je rodil v Aosti 1034. Njegovi imenitni starši so vso skerb v to obračali, da bi sinka dobro izredili. Zlasti mati je njegovo serce za pobožnost vnemala, njegovo nedolžnost varovala, in za dobre učenike mu skerbela, da je v vednostih urno napredoval. Petnajst let star čuti v sebi poklic za samostansko življenje; ali znan opat, pri kterem se oglasi, ga ne sprejme, ker nima očetovskega privoljenja, njegovega serda pa noče dražiti. Otožen odide, in pade v nevarno bolezen, med ktero pa hrepenenje po meniškem stanu vedno razodevlje. Ali ko se mu zdravje poverne, te misli zginejo; svet mu jame dopadati, navadne pobožne vaje zanemarja in raja za šumečimi veselicami. V svojo nesrečo zgubi ravno v tem nevarnem stanu mater, do očeta pa, resnega, preostrega možá, nima nobenega pravega zaupanja. Nesrečni mladeneč zajde na napčna pota, in svojim strastim berzde ohlapí. Serd očetov zavoljo njegovega razuzdanega življenja čedalje bolj skipeva, celó do okrutnosti, da Anzelm iz očetove hiše zbeží. Gre na Francosko, kjer se po raznih okrajinah tri leta klati in marsiktere nezgode preterpi, dokler se mu ljubezen do vednosti in bogoljubnosti zopet ne obudí. Napoti sè torej proti Beškemu samostanu v Normandiji, da bi poslušal uk slovečega Lanfranka, ki je tam prijor bil. Ta izverstni učenik kmalo spozna darove, skrite v svojem učencu, in veliko upanja v njega stavi. V Beku dobi Anzelm sporočilo o smerti očetovi, tedaj jame resno premišljevati, kteri stan bi si izvolil. Zdaj ga je volja med svetom ostati in svoje premoženje v pobožne namene obračati; zdaj ga mika samotnost, ker v njej se lože svetó živi. Naposled sklene v red sv. Benedikta stopiti in v Beku l. 1060 sv. obljube storí star 26 let.

2. Ko je Lanfrank 1063 poklican za opata v drug samostan, izvolijo menihi Anzelma za prijorja. Nekterim starejim menihom pa ni ta izvolitev mladega, ne davno kar sprejetega redovnika po volji, in zatorej mu kakor le morejo, nasprotvajo. Pa Anzelm je s pohlevnostjo, ponižnostjo in poterpežljivostjo svojo tako pridobi, da se njihova nevoščljivost in zlovoljnost kmalo v

ljubezen in spoštovanje spreverže. Njegovo globoko poznanje človeškega serca in strasti, ki je pregibavajo, mu veliko koristi. Kakor bi na dno serca videl, vé slednjemu za njegov stan priležne nauke dajati. Bil je sovražnik presilne ostrosti, zlasti do mladosti, in je hotel, da se naj le z očetovsko ljubeznijo in modro rahloto ž njo ravna rekoč, da osorno žuganje in čezmerno kaznovanje mlade ljudí le spakuje; s tem namreč zgubé zaupanje do vikših, in zdaj preostro deržani, potem, ko šibi utekó, prostost tolikanj bolj razuzdano vživajo. — Podložnim redovnikom je svetil s svojim svetim zgledom. Postil se je skoraj neprenehoma. Po dnevi je podučeval druge v Božjih vednostih in v skrivnostih sv. vere; noč pa je večidel prečul v molitvi in premišljevanji. Bolnikom je stregel neutrudljivo. Do križanega Jezusa je gojil preserčno pobožnost. Solze so se mu ulile, kedar je slišal, da se Odrešnik pri vsem svojem neprecenljivem darovanji za blagor človeštva vendar tolikrat in tako hudo žali. Greh je tolikanj sovražil, da je večkrat rekel, da bi se raje prec v pekel pogreznil, kakor smerten greh storil. Skerbno se je varoval vsega le količkaj pregrešnega, ker se kratkimal ne sme za malo šteti, kar Boga razžali, in ker večkrat na videz le malenkasta reč večno življenje ali pa večno pogubljenje nakloni. Posebno goreče je tudi Mater Božjo častil in bil je izmed pervih, ki so njeno brez madeža spočetje z besedo in s pisanjem terdili. Slava njegova se je razširjala tudi po sosednjih kraljestvih in je mnogo ukaželjnih v Bek privabila. L. 1073 umerje opat Herluin in menihi Anzelma, ko najboljšega, za naslednika izvolijo. Kot opat izroči oskerbovanje časnih zadev nekaj razumnim in skušenim menihom, da bi se bolj utegnil z dušnim pastirstvom in z vednostmi pečati. Vendar tudi sam semtertje razglegduje, in zató večkrat popotva na Angleško, kjer je njegov samostan obširna posestva imel. Tudi sicer je bil s to deželo v tesni zvezi, ker je bila Normandija, in tedaj tudi Bek, pod oblastjo angleških kraljev.

3. Pervo njegovo popotvanje tje se je zgodilo še za kralja Viljema Prevládnika. Sprejet je bil z veliko častjo, ker je že takrat njegovo ime sila slovelo. Celó oholi, okrutni kralj, strah Angležev, se je rad ž njim pogovarjal. Tam se snide tudi s svojim starim prijateljem in mučenikom Lanfrankom, ki je bil med tem véliki škof v Kantuáriji (Canterbury) postal. L. 1092 gre zopet na Angleško, toda pobitega serca, zakaj ljubljeni Lanfrank je bil že tri leta mertev in cerkev tega kraljestva v prav hudi stiski, ker je tedanji vladar, Viljem Rudeči, vnebovpijoče krivice jej delal. Izpraznjenih sedežev škofijskih ni hotel z novimi škofi preskerbeti, tudi novih opatov ni pustil voliti, da je sam dohodke škofij in samostanov pograbil in pogoltnil; še to edino milo prošnjo je zasramljivo zametal, da bi vsaj Kantuarijski

cerkvi pastirja dal in je pri vsem se zaprisegal, da, dokler bode on živ, ta pervostolnica škofa ne dobí. Zapravljivost je zaklade kraljeve izpraznila, cerkev naj je zopet napolni; zatorej še mertvim ni prizanesel, vse dragocenosti je iz rakev poropal, vsa sreberna okrasja z mašnih bukev potergal. Pa nanagloma ga huda bolezen zadene, in strahú pred smertjo in sodbo Božjo obljubi, ako ozdravi, vso storjeno škodo in krivico poravnati, po postavah vladati in cerkvi prostost podeliti. Res ozdravi in začetek stori s tem, da Anzelma za škofa Kantuarijskega izvoli. Vsa Anglija je tega vesela, edini Anzelm se ustavi tej izvolitvi, izgovarjaje se z nesposobnostjo, starostjo, s puhlim zdravjem, z dolžnostmi do lastnega samostana. Kralja dela ta upor nepokojnega, zatorej mu reče: „Zakaj mi hočeš na unem svetu pogubljenje pripraviti? Moje zveličanje je v tvojih rokah in gotovo mi Bog milostiv ne bo, če Kantuarijska cerkev pred mojo smertjo škofa ne dobí.“ Enako mu tudi škofje in drugi prigovarjajo: „Tvoja branitev nam je v pohujšanje, in če se ne udaš, boš pred Bogom odgovarjal za vse nadloge, ki zadevljejo cerkev in ljudstvo angleško.“ Skorej s silo ga vlečejo k postelji bolnega kralja, da prejme pastirsko palico, in ga potem peljejo v cerkev, kjer Te Deum zapojó — 6. marca 1093. Anzelm preliva solzé in še zmeraj noče nadškofijske častí prevzeti, razun če mu kralj, kterega značaj je dobro poznal, obljubi, vsa cerkvi Kantuarijski odvzeta posestva poverniti in Urbana II. — Viljem je dozdaj se deržal proti-papeža Gilberta — za pravega papeža pripozna. Kralj obljubi in zdaj še le je Anzelm bil za škofa posvečen (4. dec. 1093).

4. Ali kmalo po nastopu škofije se začnó za Anzelma bridke skušnje. Komaj kralj ozdravi, že pozabi vse lepe sklepe in obljube. Pervo znamenje ozdravljenja dá podložnim z novim davkom, naloženim za vojsko zoper lastnega brata, vojvoda Roberta v Normandiji. Anzelm mu dá 500 funtov srebra; v začetku zadovoljen, kmalo kralj našuntan, hoče še 1000 funtov. Anzelm, se brani rekoč, da cerkveni zakladi so delež ubozih; zraven pa ga resno opominja, da naj krivično blagó poverne in zapuščenim opatijam in škofijam dá pastirje. Viljem se silno raztogotí, Anzelma, kakor more, muči in si na vse kriplje prizadevlje, škofove častí ga oropati; iz tega namena skliče vse škofe in velikaše v Norkingham. Pač je mnogo prilizunskih škofov na svojo stran pridobil, ali toliko terdneje so stali plemenitaši za Anzelma. Ko Viljem sprevidi, da se mu njegovo kovarstvo drobi, berž pošlje poslanca v Rim ter pripozná Urbana za pravega papeža, toda le zató, da bi mu papež podal roko zoper Anzelma. Ali Urban namesto tega Anzelmu v znamenje popolne zadovoljnosti palijo pošlje. To Viljema še bolj razserdi, in najhujega celó umora se je bilo od njega bati. Tedaj sklene Anzelm, v Rimu

svéta in pomoči v taki sili iskati. Papež blazega spoznovavca prav častito sprejme in ko iz Anzelmovih ust samih zasliši žalostne prigodbe na Angleškem, kralju prav krepko piše, naj Anzelmu vse pravice poverne. Zrak v Rimu mu je škodljiv, zató se poda v nek samostan v Kalabriji, kjer se mu samotnost takó priljubi, da papeža milo prosi, da bi smel škofovi častí se odpovedati, česar mu pa papež ne dovoli. V oktobru 1098 ga pokliče papež v Bar, kjer se je bilo 123 škofov zbralo, da bi se verski prepir z Gerki poravnal. Po dolgem praznem besedovanji zakliče naposled papež: „Anzelm, naš oče in učenik, kje si?“ Tedaj poprime on besedo, in govori s tako krepostjo in s tolikanjim znanjem sv. pisma in očetov, da so morali krivoverni Gerki omolkniti. Zbor pa je enoglasno obsodil in proklel vse, kteri terdijo, da se sv. Duh tudi od Sina ne izhaja. Zdaj pride zadeva angleškega kralja na versto in zbor je bil te misli, da se mora najostreje ž njim ravnati in s cerkvenim proklestvom ga udariti. Ali Anzelm milo priprošnjo za-nj vloží, in ta priprošnja moža, ki je moral od terdovratnega kralja že toliko preterpeti, vseh serca gine, svetniku vsega zbora občudovanje pridobi. Po zboru v Rimu l. 1099 gre Anzelm v Lijon k svojemu prijatlu, nadškofu Hugonu, kjer mu teče čas v pisateljstvu in vedno višem posvečevanji, ktero Bog z velicimi čudeži oslaví. Tukaj se mu sporoči smert Viljema, ki je na lovu zadet od pušice nesrečno končal brez spovedi, brez odveze. Od njegovega naslednika, Henrika I., v Anglijo nazaj poklican, se berž tje verne in njegov prihod je bil dan veselja za vse kraljestvo. Tudi kralj ga prav prijazno sprejme. Ali čez tri leta se tudi med njima sloga razdere vsled takó zvanega investiturnega prepira, ki je takrat vesoljni kerščanski svet pregibaval. Henrik je naimenoval škofe in opate, ter jim podeljeval škofije in opatije v fevd s perstanom in palico ko znamenjema škofijske in opatijske oblasti. Pervo se je razkvášalo v gerde nerodnosti, drugo je rodilo nápačno mnenje, kakor bi duhovna oblast od kraljev izhajala. Anzelm se opira na sklepe občnih cerkvenih zborov, ki so svetnim s proklestvom zažugali, ki bi si pravico prilastovali, opatije in škofije oddajati, duhovnom pa, je iz njih rok prejemati. Naposled se pogodita, da naj papež sam razsodi. Poslanci hodijo semtertje, pa brez vspeha; tedaj popotva Anzelm sam v Rim, da bi te homatije med vlado in cerkvijo poravnal, ali po praznem prizadevanji se zopet v Lijon umakne. Naposled, 1106. l., ko se v Normandiji snideta, to pogodbo skleneta, da kralj opusti podeljevanje fevda s perstanom in s palico, pa škofje in opatje naj mu vendar zvestobo ko fevdni podložniki priseżejo, predno posestvo fevda nastopijo.

5. V splošno veselje se verne častitljivi starček v svojo škofijo. Čeravno so bili vsled takó mnozega terpljenja in truda

njegove močí vse oslabele, ostal je vendar zmeraj delaven, da bi odpravil nerodnosti, ki so se med njegovim prognanstvom v cerkev vteple. Šest mescev pred smertjo se mu je jela vsaka jed gnjusiti, kar ga je popolnoma pokončalo. Vendar se je dal vsaki dan na stolu v cerkev k sv. maši nesti. Jutro njegovega življenja je bilo megleno, njegov dan se je lesketal v solnčnem svitu, večer njegov so mračili silni viharji, njegovo ločenje pa — je bilo ločenje solnca, ktero se z milim žarjem topí v morske valove. 21. aprila 1109 je bil poklican v više življenje, v kraljestvo duhov, ki Boga od obličja do obličja gledajo v neizrekljivem veselji.

Obrazuje se ko škof s peresom in z bukvami v roki. P. Klemen IX. ga je 1720 sprejel med cerkvene učenike.

Strah do greha.

Sv. Anzelmu se je greh tolikanj gnjusil, da je navadno rekal: „Ko bi videl na eni plati greh, na drugi pa odperti pekel, in bi moral eno izmed teh dveh si izvoliti, raji bi se brez greha v pekel pogreznil, kakor pa greh storil.“ Greha tedaj se je bolj bal, kakor pekla. Tako govoré in sodijo o grehu tisti, ki spoznajo, kaj je greh, in kako neznansko hudobnost on v sebi obsega. Kako govoriš, kako sodiš pa ti o njem? Kako se tebi studi? — Tvoje djansko življenje odgovarja namesto tvojih ust. Ti tako lehkomiselno greh za grehom delaš, samo zató, da bi kako majhino škodo ali časno nadlogo od sebe odvernil, ali da bi kaj časne koristi pridobil, kako kratko veselje si napravil. Ali bi storil to, ko bi imel pravi stud in strah do greha? Gotovo da ne. In zakaj pa vendar se ti greh ne studi? Vzrok menda temu je, ker ne spoznaš neizrekljive hudobnosti greha. Ko bi jo prav spoznal, sovražil bi greh kakor sv. Anzelm in drugi. Kaj tedaj ti je storiti? Prosi Boga goreče, kakor slepi v evangeliji: „Gospod! daj, da vidim.“ (Luk. 18, 41.) Dodeli mi milost, da bom hudobnost in ostudnost greha spoznal! „Začetek zveličanja je, svoje grehe prav spoznati in je objokovati,“ piše sv. Hieronim. —

Ali sv. Anzelm ni samo smertnega greha čez vse sovražil, ampak tudi majhinega, ker tudi ž njim se Bog razžali in ker tako velikrat na videz malenkasta reč večno življenje ali pa večno smert nakloni. Iz poslednjega posnemi za danes ta-le nauk: Večkrat človeka na videz le majhina reč večno pogubi, n. pr. če se odpustljiv greh radovoljno stori, če se hudobna misel prec ne zatare ali ktero dobro delo opusti. Človek, ki to stori, zahaja dalje in dalje, dokler v smertni greh ne pade in se pogubi. Pogubljenje veliko ljudí je izviralo le iz majhine rečí. Kajn je Bogu slabeje daroval. Ko pozneje vidi, da je Gospodu Abeljnov dar bolj dopadljiv, ko njegov, vname se v njem sovraštvo in nevoščljivost, ki se konča z umorom Abeljnovim, za njim pa pride obupanje in pogubljenje. Ko bi bil prec v začetku boljši njegov dar, vse drugo ne bi bilo naslédovalo; Kajn ne bi bil tako hudo grešil — ne bi bil pogubljen. Kralja Savla je na videz le majhina nepokorščina zapeljala v velike grehe in na zadnje v pogubljenje. Kakor se namreč telesna smert časi le od majhine reči začenja, n. pr. če človek enkrat samo vroč pije, ali enkrat samo napak stopi, če se le nekoliko rani itd.; tako je mnogokrat majhina reč začetek večne smerti. Enkrat pridigo zamuditi se zdi majhina reč. Vendar ne dvo-

mimo, da je bilo ravno to enokratno zamujenje pri veliko ljudeh že krivo njihovega večnega pogubljenja. Ko bi bili pridigo poslušali, bili bi morda svoj grešni stan spoznali, se poboljšali in spokorili. Ker so jo pa zamudili, ostali so v grehih, v pekel se pokopali. Tako sodi tudi o druzih majhinih rečeh. — Kaj izhaja iz tega? Sv. Krizostom pravi: „Tisti ljudjé, ki v največe grehe padejo, začnó z majhinimi. Zatorej se moramo, ne samo velicih, ampak tudi majhinih grehov, vsega celó, karkoli je le majhina priložnost v greh, skerbno varovati, ne smemo pa tudi, kar zamoremo dobrega storiti, iz lenobe in znimarnosti opustiti.“

Molitev.

O sv. Anzelm! kteri si se brez vsega strahú do ljudí s serčno pogumnostjo bojeval za pravice in prostost sv. cerkve, izprosi tudi nam pri Bogu enako hrabrost, da se sovražniku vsega dobrega in našega zveličanja ne umaknemo, ampak da ko stanovitni bojevavci nezvenljivo krono zmage dosežemo. Amen.

22. Mali traven ali april.

Sv. Epipodij in Aleksander, mučenca.

V mestu Lijonu na Francoskem sta živela dva mladenča, Epipodij in Aleksander, uni Lijonec, ta Gerk, oba krasne postave, izverstna v vednostih in čednostih. Že ko šolska tovarša sta se ljubila, in ta ljubezen je dozorela z leti v preserčno, Bogu dopadljivo prijateljstvo. Že od staršev v kerščanski veri podučena in izrejena, sta se še sama vzajemno v veri in pobožnosti poterjevala. S treznostjo, tihotnostjo, čistostjo in z vsemi deli kerščanskega usmiljenja sta se zgodaj pripravljala za Bogu prijeten dar in se storila vredna slavne krone mučenstva.

2. Prijatelja sta bila v cvetji svoje mladosti in še neoženjena, ko l. 177 zopet kervavo preganjanje zvestih spoznovavcev Kristusovih zahrumí. Gosposka in ljud sta se bila kakor v popolnoma pokončanje kristijanov zarotila, — s tako serditostjo se je zoper nje divjalo. Z najhujimi, od pekla samega izmišljenimi mukami so je trapili in celó trupla pomorjenih so požgali v prah in pepel ter ga potresli v reko Rodan, da ne bi tudi najmanjši njihov sled na zemlji ostal. Z ošabnim hvalisanjem samega sebe se je bahal cesarski namestnik, da je vsa dežela, kar je je pod njegovo oblastjo, spoznovavcev križanega Galilejca potrebljena. Epipodij in Aleksander se poleg sveta evangeljskega, ko se ogenj preganjanja razvname, skrivej umakneta iz mesta in se skrijeta v bližnji vasi v koči pobožne kerščanske vdove. Vdovina zamolčljivost in pa ubornost njunega skrivališča ju je varovala

nekoliko časa, da ju ne zasačijo; ali dolgo ni moglo njuno zavetje poganom prikrito ostati. Najdejo ju in, ravno ko hočeta rabeljnom skozi majhene duri uíti, zgubi Epipodij en čevelj, kterega blaga vdova ko drag zaklad skerbno shrani. Komaj vjeta sta bila spotoma v ječo pahnjena, brez vsega izpraševanja in preiskovanja, čeravno je rimska postava to določno zapovedovala.

3. Tri dni potem ju peljejo z na herbtu zvezanimi rokami pred sodnji stol namestnika. Ko tukaj očitno svojo kerščansko vero spoznata, zarjove serdita derhal z divjim krikom, namestnik pa ves razkačen nad njima zavpije: „Kaj nam je pomagalo vse naše mučenje, križanje, zverine, meč, ogenj, in vsa druga trapila, s kterimi smo to kerščansko zalego pokončevali, ko se vendar še oni ne anajo, neumerljive bogove skruniti, cesarske postave prederzno zaničevati in tistega Kristusa spoznavati?“ Skerbeč pa, da bi se svetnika z besedami ali znamenji vzajemno ne spodbudovala, pelje Epipodija, kterega je za mlajšega in tedaj za slabejega imel, na stran, in skuša na vso moč premotiti in iznejeveriti ga. Opominja ga njegove mladosti, mu kaže zgled vseh ljudstev, cesarjev samih, ki se bogovom klanjajo, mu otožno, z vsem mogočim tveganjem in zatajevanjem sklenjeno službo Križanega z radosti polnim in slastnim češčenjem bogov v primero postavlja, popisovaje mu z živo besedo in leskečimi barvami sladčice in dobrine tega sveta. Mladeneč pa mu z blago pogumnostjo odgovori: „Tvoje milovanje in razveseljevanje, ktero mi ponujaš, me nikakor ne gane. Kakovo pač je to življenje, v kterem najblaži del človeka škodo terpí. Vaše nesramne veselice radujejo le telo, dušo pa moré. Zavoljo sveta se vojskujemo z mesom, zavoljo duše pa se bojujemo zoper pregrehe. Vaš bog je trebuh, in vi mislite, da je, kakor pri živalih, po pregrešnem, razuzdanem življenji s smertjo vse preč. Mi pa, če nas preganjanje še toliko pokonča, gremo, ko časno zapustimo, v večno življenje.“ Ta resni odgovor sodnika vsega razdraži, zatorej zapové beričem, da naj usta mučencu s pestmi razbijejo. Ali Epipodij, čeravno ves kervaveč, na dalje govori: „Spoznam, da je Jezus Kristus z Očetom in sv. Duhom en Bog; in spodobi se, da mu darujem dušo, ktero je vstvaril in odrešil. Zakaj takó mi življenje ne bo odvzeto, ampak le v boljše spremenjeno.“ Na te besede ga velí namestnik na trapilu raztegniti in mu strani z železnimi kremplji razmesariti. Spoznovavec pa ostane med temi mukami tako stanoviten in pokojen, da kervoželjna derhal, kteri se ravnanje rabeljnov prepočasno zdi, silen hrup in krik zavzdigne ter mladenča zahteva, da bi ga sama kamnjala ali pa na kosce raztergala. Sodnik, boječ se okrutne sile in oskrumbe sodniške veljave od ljute derhali, urno zapové, mučenca odpeljati in spotoma ob glavo djati.

4. Blaga mladenča, ktera je v življenji tako serčno prija-

teljstvo vezalo, sta bila po nagli smerti Epipodijevi sicer za nekoliko časa ločena, pa kmalo zopet združena, ker si je tudi Aleksander v malo času nebeško krono mučenstva izbojeval. Dva dni namreč potem tudi njega pred sodnji stol pripeljejo. Namestnik ga nagovori: „Še je v tvoji moči, žalostni osodi prednikov svojih uteči. Pomisli dobro! tako čisto smo spoznovavce Kristusove zaterli, da si ti edini še ostal; kajti tudi Epipodij, tovarš tvoje norije, je prejel zasluženo kazen. Zatorej bodi sam sebi dober in daruj bogovom!“ Svetnik zaverne: „Kar mi tu govoriš, to me le oserčuje, da naj nasledvam zgled mučencev, posebno pa svojega drazega prijatelja Epipodija.“ Zdaj mu po povelji sodnikovem noge močno razkréčijo in trije rabeljni ga, verstė se, neusmiljeno s šibami tepó. To mučenje je trajalo dolgo, ali svetnik le enkrat ne vzdihne; in ko ga vprašajo, ali še zmeraj pri svojem spoznanji ostane, odgovori: „Kako da bi ne! Vaši bogovi so hudiči, Bog pa, kterega jaz molim, je vsegamogočen, je večen. On me bo v moji veri in v mojem sklepu obvaroval.“ Ko sodnik vidi, da stanovitnosti mučenca ne more premagati, obsodi ga na križ rekoč: „Tem norim kristijanom se ne sme priložnost dati, da bi si z dolgim terpljenjem kaj slave pridobili.“ Aleksander, po vsem životu grozno raztepen, da so se mu čeva videla, ne živi dolgo na križi, in izdihne, z umirajočim glasom še klicaje ime „Jezus,“ kmalo svojo sveto dušo.

5. Kristijani so trupli mučencev skrivaj po noči odnesli ter ju zagrebli na griču blizo mesta v votlini, ktero je gosto germovje zakrivalo. Ta kraj je kmalo imeniten postal po mnogo čudežih, ki so se vedno tam godili. Prah z grobov teh mučencev se je raznašal v vse dežele in je povsod bolnikom zdravje podelil. Enaka čuda so se godila tudi po črevlji, ki ga je bila una pobožna vdova kot spomin na Epipodija shranila, tako, da se je morala nejevera tudi najbolj terdovratnih toliko neoveržljivim znamnjem uklanjati.

Obrazujeta se mučenca v rimski obleki eden z mečem, eden s križem v roki.

„Začetek modrosti je strah Gospodov.“

Tega zlatega reka, za vse rodove zapisanega v sv. pismu po navdihnjenji sv. Duha, sta se terdno oklépala sv. mladenča in mučenca Epipodij in Aleksander. V zgodnji mladosti že sta se učila spoznavati Boga, Očeta nebeškega, in Jezusa Kristusa, njegovega edinorojenega Sina, Odrešnika svetá in njegov sveti nauk. To blagotvorno spoznanje je obrodilo po milosti sv. Duha najpriserčnišo ljubezen do Boga in do Jezusa Kristusa, ter stanovitno skerb, pač ničesar ne storiti, kar bi bilo zoper voljo Stvarnikovo in zoper nauk Odrešenika nebeškega. Bog je bil njuna najviša dobrota. V spolnovanji čednosti sta nahajala največe veselje, sladek mir in pokoj serca. Čistost in nedolžnost sta branila ko najdraži biser. Razsvetljena od sv. nauka kerščanske vere se nista nikakor dala premotiti

in oslepiti poganskim vražam. Oborožena s ščitom vere, okrepčana po ljubezni do njenih skrivnosti, vterjena po pobožnih vajah, in vnemana po vzajemnem spodbudovanji in oserčevanji se nista dala zvabiti med poganško kerdelo, da bi vživala ž njim vred tolikanj mikavno popisovane mesene slasti. Po veri in ljubezni razsvetljena sta pač lehko sprevidela, kako nespametno je, z minljivim veseljem večno terpljenje nakopavati si; bila sta krepostna dovolj, raje vse tukaj darovati, vse pogubiti, vse preterpeti, tudi življenje izkervaviti, samó da bi bila deležna krone večnega življenja.

Kako krasen zgled sta ta dva mučenca za kerščansko mladost! Mladenči, dekliči! ozrite se pač pogostoma na ta zgled, in globoko v serce si zapišite besede: „Spominjaj se svojega Stvarnika v svojih mladih letih, predno pridejo hudi dnovi, predno se približajo leta, od kterih boš rekel (rekla): Niso mi všeč.“ Sklepaj, mladeneč! z vživanjem mladostnega veselja vedno tudi blagotni spomin na Boga, in bodi mu hvaležen, da ti je dal bivati na zemlji. Naj te nauki sv. vere na vse zgodaj že vodijo po polzkem potu življenja, in ne odlašaj spolnovanja njenih zapoved na pozno starost, v kteri, če je morda tudi doživiš, se ti nobeno meseno radovanje več priljubilo ne bo. Ali mar meniš, da ti bo šteto v zasluženje, ako iz zgolj neljubnosti za njim pohajkoval ne boš? Nikar ne pasi te abotne misli, zakaj tedaj bo t e b e — betežnega, izgubljenega — pregreha zapustila, in ne ti pregrehe. Zdaj torej v gibčni, čversti mladosti se ti je ž njo bojevati; ali brez strahú Božjega nagnjenja do pregrešnega samopašja kratkimal premagovati ne moreš; ne moreš se braniti silnim zahtevam slastne poželjivosti; ne moreš o mogočnem mikanji pregrehe nedolžnosti svoje neoskrunjene ohraniti. Odpiraj torej svoje še rahlo, in za slednji vtisek sprejetno serce bogoljubnim čutilom ljubezni, hvaležnosti, bojazni in pokorščine do svojega stvarnika! Ta blaga čutila bodo v trenutku skušnjave in zapeljevanja tvoji mogočni, dobrotljivi varhi, in ti bodo v nadložni starosti, ki ti bo s svojimi težavami bridke dnove rodila, v sladko tolažbo. „Sin moj! Imej Boga vedno pred očmi, in varuj se, da v noben greh ne privoliš!“

Molitev.

O Bog! dodeli mi, da bom tako po tvojih zapovedih živel in tako srečno umerl, kakor svetniki Tvoji; pomagaj mi, da bom zdaj na zemlji vse slabo poželenje mesa neprenehoma krotil in premagoval, in takó enkrat dosegel tisto življenje, v kterem kraljuje večni mir in pokoj. Amen.

23. Mali traven ali april.

Sv. Vojteh (Adalbert), škof in mučenec.

Kar je človek dobrega in velevitega želel in si doseči prizadeval — če tudi zastonj, šteto mu je v pravo in stanovitno zasluženje; zakaj ne dobro delo samó, ampak tudi sveti namen in pošteno prizadevanje veljá pred Bogom, kteri ne sodi in ne plačuje poleg vnanjega vspeha, ampak poleg dobre

volje, ki je podlaga in nagib vsakterega djanja. Kdor svoje delo z zaupanjem v Boga prične in je s prošnjo za njegovo pomoč zveršuje, njega trudi niso zgubljeni, če tudi se mu početje po volji ne izide in pred Bogom nič manj vreden ni, kakor ko bi bil slavna dela res izpeljal.

Adalbert, iz mogočne hiše Slavnikov, ki so razun druzih gradov prek Labe tudi terdno mesto Libic v posesti imeli, je bil rojen okoli l. 956. Živelo je takrat na Pemskem še veliko poganov, ali njegov oče, bogat in imeniten mož, je bil pobožen kristijan, pravičen in milodaren, in zató od vseh visoko čislan; enako tudi njegova mati. Pri sv. kerstu dobi dete ime Vojteh (vojskina tolažba). Čudo zalega sinka odločijo starši za svet, ali ko mu Bog že v zgodnjih letih smertno bolezen pošlje, obernejo se starši k Materi Božji, položé ga na njen altar in obljubijo, duhovskemu stanu ga posvetiti, ako mu ljuba Devica zdravje izprosi. Vojteh ozdravi in starši ga devetletnega poleg storjene obljube pošljejo v takrat slovečo škofijsko šolo v Devin (Magdeburg) ter ga priporočé tamošnjemu vélicemu škofu Adalbertu, kteri lepe darove mladenčeve skerbno goji in si ga tako priljubi, da mu dá pri sveti birmi svoje lastno ime Adalbert, po kterem se je pozneje zmeraj imenoval. Po smerti rednika in učenika (leta 981.) se verne Adalbert v domovino, kjer je za mašnika posvečen in cerkveno službo prevzame. Njegov škof Ditmar, pervi v Pragi, je bil mož visoko olikan in zgovoren, ki je za vterjenje kerščanstva po Pemskem veliko storil; ali ko je na smertni postelji ležal, se mu vse storjeno tako malovredno zdelo, da ga obide grozen nepokoj in med glasnim obtoževanjem samega sebe pred domačimi duhovni strahú in trepeta obupno milosti kliče. Adalberta ta prigodba silno presune in taka groza ga spreleti, da v britkem kesanji vseh dozdanjih napak berž spokorno obleko na-se dene, obilno miloščino delí in od cerkve do cerkve roma, da bi milost Božjo na-se sklical.

2. 19. febr. 982 je bil sklican deželni zbor zastran volitve novega škofa in Adalbert je enoglasno izvoljen. Primoran je škofovo čast prevzeti ali prijatlom, ki mu k njej srečo voščijo, z veliko resnobo odgovori: „Mitro na glavi in palico v roki nositi ne utegne ravno težko biti; ali strašno je, če se pomisli, kako natančen odgovor se bo moral enkrat sodniku živih in mertvih za to dajati.“ Poda se še tisto leto s pemskimi poslanci v Verono k cesarju Otonu II. kteri ga poterdi in ravno tam bivajoči veliki škof Mogunški, Vilig, za škofa posveti. Po vernitvi v Prago pa obhaja svoj vhod v stolnico z globoko ponižnostjo, bos in z iskreno molitvijo za krepost in serčnost. Novi škof razodevlje najlepše lastnosti duha in serca; plemenitost, lepoto in bogastvo mu je podelila natora, oliko in učenost mu je pridobila pridnost,

čutila blagovoljnosti in pohlevnosti mu je milost Božja v serce založila. Le eno si je postavil za merilo: biti namreč pravi naslednik aposteljnov, škof po misli in zgledu sv. Pavla. Dohodkov je poleg starih postav le četerti del za-se prihranil, vse drugo je obernil za cerkve in uboge. Njegovo življenje je bilo prava podoba ostrosti in zatajevanja, popolne oblasti duha nad mesenimi počutki. Oznanoval je pogostoma svojim ovčicam besedo Božjo z močjó žive vere in z ognjem plameneče ljubezni. Veliko časa je obračal za podučevanje mlajše duhovščine, je prehajal svojo preobširno škofijo, ki je obsegala Pemsko, Moravsko, Šlesko in južno Poljsko. Kazal je pri vsem svojem djanji mehko, rahločutno serce, pa tudi terdno krepko voljo, in je znal priserčno prijaznost vezati z resnim verdevanjem. Kerščanska vera, še le pred sto leti na Pemskem zasejana, ni bila nad vkoreninjenim poganstvom še vse oblasti dosegla, še ne premagala in zaterla nagnjusnih šeg. Med velikaši in mogočnjaki je bilo še v navadi očitno mnogoženstvo, pri njih je še gospodovala divja prevzetnost, sirova sila, ropanje in prodajanje ljudi, ktero so zlasti s pripomočjo Judov vganjali. Med duhovni so bile zakonske in nezakonske zveze pogostoma prikazni, ljudstvo se je možilo in ženilo v prepovedanih pokolenjih, je stávilo svoje verstvo le v vnanje obrede in je praznike obhajalo z nezmernostjo in s poganskimi vražami. Adalbert pri vsem pregorečem prizadevanji ne more tem nadlogam v okom priti, in vendar ne sme znimarno gledati in molčati k tem groznim napakam; ali tedaj postane ostri in venomerni grajavec in zavračevavec nadležen, da ga začnó čertiti, mu na vse plati zopervati, ga naposled kleti, psovati. Silo žalosten te razuzdanosti pretaka pastir bridke solzé nad svojo zaslepljeno in terdovratno čedo in misli, da bi pač bilo bolje jo zapustiti, ker ne more ničesa pri njej storiti.

3. Dolgo nastavlja ščit poterpežljivosti pušicam in naskokom hudobnosti, ali naposled po mnogoletnem brezvspešnem boji se mu ohlapi natezna moč upanja in hrepenenje po pokoji ga jame tako prevzemati, da izroči vladbo cerkve Mišenskemu škofu, brez privoljenja vel. škofa nagloma Prago zapustí (v začetku l. 989) in v Rim odide, da bi molil na grobu aposteljnov in se s sv. Očetom posvetoval. Sv. Oče (Janez XV.) priterdi njegovemu begu od nehvaležnega in nepokornega ljudstva in v Adalbertu se sproži misel, v sv. deželo romati. Vdova cesarja Otona II., ki je bila ravno takrat v Rimu, mu dá v ta namen precej denarja, ali on ga razdeli med uboge, poslovi služabnike, in se peš in v romarski obleki podá na pot s svojim mlajim bratom Radimom (Gavdencijem) in z dvema druzima tovaršema. Gre pa čez goro Kazinsko, da bi obiskal grob sv. Benedikta. Tam ga čeravno nepoznanega, prijazno in gostoljubno sprejmó;

ali malo dni potem, ko hoče odriniti, jamejo ga opat in stareji menihi nagovarjati in prositi, da naj bi opustil na razne plati nevarno popotovanje ter raji pristopil v njihovo družbo, v kteri kraljuje tihi Božji mir. Ali ko še zraven pristavijo, da njih namen je, da bi on (ker so ga bili spoznali) škofova opravila prevzel, njih redovnike in nove njim lastne cerkve posvečeval, ga to zeló speče: da le, kako bi on, ki se je med domačimi škofove službe odpovedal, zdaj med ptujimi jo opravljal. Skor nejevoljen se odpravi k slovečemu opatu Nilu, ki je bil za opata v samostanu med Beneventom in Kapovo, v kterem so živeli gerški menihi po pravilu sv. Bazilija. Milo ga prosi, da bi ga med družbo sprejel, ali Nil ga ne more kot latinca, pošlje ga pa s priporočnim listom k svojemu prijatlu Leonu, opatu v samostanu sv. Bonifacija in Aleksija na aventinskem griču v Rimu, kteri samostan je bil sicer vstanovljen za Gerke, pa tudi latinske menihe sprejemal. Leon ga sprejme in mu s papeževim privoljenjem (o veliki noči 989) dá redovno obleko; ali ponižnost in pokorščino bivšega škofa najostreje skuša: veli mu namreč derva in vodo nositi, sobe pometati in najslabeja kuhinjska dela opravljati. Adalbert stori vse voljno, živi v goreči pobožnosti in svetem veselji, Gospod pa ponižnega svojega služabnika z več čudeži poveliča.

4. Štiri do pet let živi Adalbert v tem samostanu in dan na dan v čednostih raste. Tedaj pa nenadoma pridejo pemski poslanci z vojvodovim bratom s prošnjo do papeža, da naj bi se vernil pastir k zapuščeni čedi, saj ovčice poboljšanje obetajo. Adalbert se prestraši, vendar se tiho v Božjo voljo uda, njegovi redovni bratje pa glasno ugovarjajo zoper odhod tega samostanskega bisera, tega živega zgleda vseh čednosti. Papež tedaj skliče zbor, kteri sklene: Adalbert naj spolni voljo svoje čede, pa da se utegne zopet v samostan verniti, ako bodo njegovi pastirski trudi spet brez vspeha ostali in „Pemci svojih slabih navad (gori omenjenih napak) ne bodo opustili.“ Težkega serca se loči od bratov in pride v Prago, kjer ga s splošnim veseljem sprejmó in mu zvesto pokorščino in resnično poboljšanje obljubijo. Zopet se veselega upanja težkega dela poprime, cerkvene postave krepko v veljavo pripravlja in pripravne naredbe oskerbuje za blagor vernikov; ali kmalo sprevidi, da je nemilo ogoljufan: za njegovo ljubeznjivo opominjevanje le malo marajo, sčasoma pa je naravnost zametajo in še očitno zasramujejo; njegovo resno zavračevanje sprejemajo v začetku z molčečo merzloto, potem z glasnim serdom, z žuganjem in s kljubovanjem. Serce mu poka in upada; vse okoli njega je temno in puščobno, in o splošnem mraku le e n a mila zvezdica še njegovemu otožnemu očesu iz dalje miglja — samostan. — Imenitna gospa, obdolžena prešeštvanja in preganjanja od moževih sorodnikov k

njemu pribeži in iz zgolj usmiljenja, da bi jo rešil po duši in telesu, odkaže jej zavetje v terdnem ženskem samostanu sv. Jurija; ali besni preganjavci prihrumé z orožjem v samostan, nesrečno ženo od oltarja odtergajo in jej glavo odsekajo. To derzovito oskrunjenje posvečenega zavetja škofa grozno razžali; dvigne se in beži zopet v Rim v prejšnjo samostansko tihoto l. 995. Bratje ga radostno pozdravijo, izvolijo ga za prijorja in so mu pokorni v zvesti ljubezni. Od njega, vedno bogatejega milosti in čednosti, je rekel opat menihom. „Adalbert je bil zunaj samostana svetnik, v samostanu pa je dosegel verh popolnamosti.“ Najimenitniši možje postanejo njegovi prijatli in mladi cesar Oton III. sam ravno takrat v Rimu kronan ga večkrat obišče. Ali ta srečni mir Adalbert le malo časa vživa, kajti nadškof Mogunški zahteva, da naj se v svojo škofijo verne in v tej zadevi do novega papeža, Gregorija V. resno tožbo napiše: da je za kerščanskega škofa sramota in greh, maloserčnemu in strahopetnemu biti; kermar naj le skuša o viharji v varno loko pribroditi, kmet naj o hudem vremenu le beži pod streho; vojaški poveljnik pa ne sme svojih čet v stiski zapustiti, ne pastir svoje čede, ker ravno takrat mora svojo krepost in modrost pokazati. Papež priterdi tem besedam, vendar pa Adalbertu reče: „Ako ne moreš pri izročenih dušah blagonosno delati, potem oznanuj evangelij med poganskimi narodi.“ Solznih oči se loči od bratov in gre s cesarjem Otonom čez snežnike v Moguncijo, kjer se nekoliko pomudi, zakaj bil je cesarju in vsemu dvoru drag zavoljo svoje ljubeznjive prijaznosti. Konec leta 996 se napoti proti domovini, ali med potjo mu dojde žalostno sporočilo, da je neka njegovi rodovini sovražna stranka štiri njegove brate z vsemi domačimi vred pomorila, rodovinski grad razdjala in vseh posestev se polastila. To hudodelstvo je pač zamoglo vez med njimi in med ljudstvom čisto pretergati, vendar pa dá po posredovanji poljskega vojvoda Pemce poprašati, ali je je volja, sprejeti ga, ali ne; toda oni bojé se, da se pod krinko svete gorečnosti zavoljo storjenega ne bi maščeval, odgovoré, da ga ne marajo. To mu je znamenja dovolj, da je svojih škofovih dolžnosti popolnoma odvezan. Zdaj gre na Ogersko, kjer ga vojvoda Gejza, kteremu je bilo spreobernjenje njegovega sirovega poganskega ljudstva zeló mar, z velicim veseljem in spoštovanjem sprejme. Od njega krepko podpiran oznanuje tam sv. vero, pridobi jej mnogo velikašev, in kersti v Ostrigonu Gejzovega nadepolnega, menda sedemnajstletnega sina Štefana, kterega cerkev kot svetnika časti. In tako je vložil terdno podlago, na kteri je njegov kneški kerščenec krasno stavbo cerkve na Ogerskem izverševal.

5. Z Ogerskega ga pelje pot na Poljsko k prijatlu, vojvodu Boleslavu Hrabremu. Ko po Poljskem mnogo poganov za sv.

vero pridobi, nagovori ga vojvoda, da bi sosednjim Prusom, divjemu ljudstvu naseljenemu po bregovih baltiškega morja, ki se je vedno s Poljci vojskovalo, srečo kerščanske olike donesel. Spremljan od trideset vojakov se pelje doli po reki Visli proti Gdanskemu. Ko jih tam mnogo spreoberne, pošlje, da ne bi nobenega suma budil, vojake in ladijo nazaj, in gre z dvema tovaršema, z bratom Gavdencijem in z mašnikom Bonifacijem proti Kraljevcu (Königsberg), kjer z velicim zaupanjem Kristusa oznanujejo. S časom se mnogo ljudstva okoli njih nabere, pa bolj iz radovednosti, kdo so ti ptujci. Po mnozem popraševanji in odgovarjanji jim reče Adalbert, da so prišli, je srečne storiti za ta svet in za drugi, kjer je življenje brez konca; da naj se torej odpovedó mertvim malikom in verujejo v živega Bogá, stvarnika vseh reči. Ali Prusi ne marajo nobenega novega Boga, zatorej začnó poslušavci kričati in kleti: „Zavoljo tacih ljudí, kakor ste vi, se nam je žito na polji pokončalo, in drevesa niso več sadú obrodila. Zatorej se hitro poberite, ako nočete pobiti biti.“ Berž torej se morajo odpeljati v majheni ladiji. Ko zopet stopijo na suho, vsedejo se lačni in trudni, da bi nekoliko počivali, pa kmalo terdno zaspé. Ali pogani prejšnjega kraja, kterim je žal, da so ptujce tako zlahkoma pustili, za njimi prideró, planejo čez spijoče in je zvežejo. Adalbert kliče tovaršema: „Nikar ne žalujta, brata moja, saj to terpimo za Kristusa; kaj je lepšega in boljšega, kakor za Jezusa življenje darovati?“ Tedaj pa malikovavski duhoven serdito plane iz derhali, zavihtne silno kopje in mu prebode serce kričé: „Zdaj imaš, kar si želel, umri za svojega Jezusa!“ Nato ga še šest druzih s sulicami prebode, glavo mu odsekajo, in jo na kol nataknejo. To se je zgodilo 23. aprila 997. Tovarša so kot jetnika odpeljali.

Skor bolj ko s svojim trudom v življenji, naj Adalbert Kristusa s svojo smertjo poveličuje. Boleslav pošlje k divjakom po truplo njegovo, ali oni toliko srebra za nje tirjajo, kolikor bi truplo tehtalo. Ali po čudu se zgodi, da v škodo in sramoto lakomnikov truplo prav lahno postane. Bilo je v Gnezno prineseno in slavno shranjeno. Pemci in Ogri, Poljci in Prusi so goreče častili sv. škofa in mučenca; njegov grob, kterega je tudi cesar Oton obiskal, je bil pribežališče vsakoverstnih terpinov. L. 1039 premagajo Pemci (Čehi) mesto Gnezno in ostanke Adalbertove z vso slavo v Prago prepeljejo.

Obrazuje se ko škof z eno ali s sedmimi sulicami v roki; imenuje se apostelj Prusov, čeravno ni bil daleč v njihovo deželo prišel.

Narodnost in vera kerščanska (domoljubnost in pobožnost).

Ko se je sv. Adalbert vernil iz Rima na Česko, pripeljal je seboj perve benediktine, kteri so se v Brunovo naselili. Pripoveduje se, da so

pobožni narodnjaki, ko so dospeli do meje Češke zemlje, poljubovali zemljo, na kteri so zagledali luč sveta. Tako močna je ljubezen do domovine, to je, tiste zemlje, v kteri smo rojeni in izrejeni, da tudi čez leta še po njej zahrepenimo, da je nam tudi na ptujem mila in draga, in da želimo vedno, v njej enkrat počivati. Odtod tudi to prihaja, da se nam na ptujem, kedarkoli se snidemo z domačini ali zaslišimo tam domače glasove, prec serce zaigrá. So pa nekteri, kterim veljá ta ljubezen do domovine ali národnosti za nekaj poganskega, in terdijo, da tacih misli in čutil ne bi smeli kristijani gojiti, da bi se torej morale pregnati iz vseh glav in serc kerščanskih. — Ali to je gerda zmota. Eden najslavniših pisateljev katoliških sedanje dobe, Möhler, piše o tem tako-le: „Ko se je bil jezik (o babilonskem zidanji) razcepil, vtisnil se je slednjemu narodu gotov in določen značaj, po kterem se je od druzih narodov razznaval, in kteri je kakor njegov splošni genij (duh, varh) vse njegovo domače in občinsko življenje prešinil; v narodnem duhu je ohranjen gotov zaklad misli, čutil in želj, ktere se kakor podedovani duhovi po izrekovanji prehajajo od roda do roda. Ta narodni genij je načelo življenja slednjemu narodu, in le do tistihmal se snova njegovih djanj kakor živa tkanina spleta; kedar se pa preterga nit, ktera veže sedanjost z minulostjo, kedar oboleha duh narodni, da se ne more več povzdigniti do visocega narodnega djanja, kedar narodovi sinovi ta od očetov podedovani zaklad zanemarijo, zapozabijo, mora tudi smert celega naroda nastopiti, — njegov genij umerje.“

Gospod Jezus sam in pervi njegovi aposteljni so bili judovskega rodú, in le, da bi se ta izvoljeni narod ne ponašal še dalje s svojimi prednostmi, piše sv. Pavel, da je v Kristusu nehal razloček med Greki in Judi, to je, med Judi in pogani, v Kristusu so vsi narodi enako opravičeni otroci Božji, ktere v zveličanje vodi sv. mati cerkev. Vendar pa ta apostelj, goreč národnega čuta, piše, „da je želel sam proklet biti, ločen od Kristusa, za svoje brate, kteri so njegovi rojaki po mesu.“ (Rim. 9.) Tako je tudi Jezus sam v polnoti národnega čutila se jokal nad Jeruzalemom. Čut tedaj in misel národna je kaj svetega, velevitega; greh se začenja še le tam, kjer se domoljubnost sprevrača v zaničevavno prevzetnost in zatiravno sovražnost proti drugim narodom; kakor se je godilo v poganstvu, ko je Gerku slednji drugi bil barbar (divjak, sovražnik); kerščansko domorodstvo pa se mora naslanjati na priznavanje vsake druge národnosti, zakaj tù velja tisto kerščansko geslo: „Česar nočeš, da bi se tebi zgodilo, tudi ti druzemu národu ne delaj.“ Kakor je stran vere govorica, da so komu vse vere enake, nespametna in pogubljiva, tako je tudi tega in unega, Bog vé, kako modrijanska beseda, da se k nobeni národnosti ne priznava, prav šlevasta, neslana bedarija. Ravno današnje dobe geslo je postalo gojenje narodnega jezika in zgodovine, ker v teh národ živi. Človek, čeravno ud vesoljnega človeškega rodú, je vendar tudi ud posebne manjše narodne celote, in v tej najprej mu je odločeno opravilo oskerbovati. Misel v glavi pač celoto obseže, roka pa le za malo prime. Skerbeti pa za vse je toliko, kakor ne marati za nikogar. In vendar, komú imamo darovati vse svoje moči, vso svojo delavnost, ako ne svojemu narodu, s kterim nas en izvir, en jezik, eno izrejenje, ena in tista slast in strast z mogočno vezjo sklepa, in kteremu moramo, kar smo iz njegove zakladnice prejeli, z obrestmi potem nazaj vračati. Saj je sedanji čas sploh priznano, da se kerščansko občinstvo razodevlje v pravi domoljubnosti. To je vedel že sv. Adalbert, in zato se je najprej med domačim narodom trudil, in še le potem, ko ga niso domači več marali, si je iskal nove domovine ko misijonar.

Cerkev ljubi in njeguje vse národnosti ko otroke svoje, in to ona spričuje s tem, ker v Propagandi (ustavu za misijonarje) se učé vsi znani jeziki zemeljskega kroga, in se res tudi med osmino razglašenja Gospodovega govori v vseh jezicih tam slišijo; neprenehoma tudi razpošilja ona misijonarje do najdaljniših pokrajin, da bi Kristusa oznanovali. Dar jezikov je podelil sv. Duh sam aposteljnom na binkoštni praznik in neki Francoz, ki je bil pričujoč pri tej slovesnosti jezikov v Rimu, je ves navdušen vskliknil: „To je slavna zmaga cerkve naše.“

Molitev.

O Bog! kteri si sv. mučenca Adalberta obdaril s tolikanjo ljubeznijo do domovine, dodeli tudi nam, da svoji pozemeljski domovini tako služimo, da bomo za to v nebeški domovini ž njim vred Tebe slavili. Amen.

24. Mali traven ali april.

Sv. Jurij, mučenec.

Mučenstvo v katoliški cerkvi je pač najkrasneja, najsijajniša, najbolj blagovita prikazen, ktero nam zgodovina svetá pred oči stavi. Mučenci niso s prelivanjem kervi samó terdnosti in visokosti svoje lastne vere v Boga, ne samo plemenitosti svoje lastne ljubezni do Kristusa, ne samo lastnega bogastva milosti sv. Duha in živega upanja srečne večnosti spričevali in tako ne samo lastne nravne velevitosti in lastnega vernega junaštva pokazali; ampak so s svojo vero in ljubeznijo ter s svojim upanjem tudi brez števila svojih bratov vnemali in navduševali, in si za razširjanje in vterjevanje kerščanske vere neumerljive zasluge pridobivali. S svojo pohlevno udanostjo, s svojo nepremagljivo poterpežljivostjo, o mučenji, s svojo čeznatorno veselostjo o smerti so veliko, veliko poganov nepokvarjenega serca in duha prisilili k visocemu občudovanju, k resnemu premišljevanju in prevdarjanju, mnogokrat tudi k nanagloma spoznanju vere v Kristusa, in jej pridobivali nove prijatle, nove bojevavce in zmagovavce. Mučenci torej niso bili samo podpore in stebri sv. cerkve, ampak tudi njeni pomnoževavci in zverševavci; njihova prelita kri ni bila samo slava in zmaga sv. vere, ampak tudi rodovitno seme prihodnjih vernih vojakov in slavnih zmag Božjega in svetega čez svetno in nesveto, kraljestva Božjega čez kraljestvo teme in pekla. Zatorej je cerkev že od prezgodnjih časov njih spomin z veliko častjo obhajala. Slednja srenja je svoje kervave spoznovavce skerbno zapisovala in je njihova imena, in njihovega

raznega mučenja začetek, nadaljevanje in konec, tedaj zgodovino njih slavnih bojev tudi drugim srenjam priobčevala. Tako se je zgodilo, da se je češčenje mučencev, zlasti tacih, kterih kervavo smert so še posebne, znamenite okoliščine spremljale in poveličevale, s čudno hitrostjo po vseh kerščanskih cerkvah po vzhodu in zahodu razširjalo. Eden najbolj slavljenih in češčenih bojevavcev Kristusovih je „vitez sv. Jurij.“

2. Pač malo zanesljivega vemo iz življenja sv. Jurija, in vendar je njegovo češčenje ravno tako starodavno kakor splošno. Ali ravno iz gorečnosti, s ktero so že v pervih kerščanskih stoletjih tega mučenca častili, ko ste le nenavadna čednost in visoko kerščansko junaštvo pozornost obudovali, smemo sklepati,

kako visoka je bila njegova svetost. V Carigradu je bilo nekdaj pet po njem imenovanih cerkev; najstarejo med njimi in uno, kakor pravijo, na njegovem grobu pri Diospolu v Palestini je neki zidal cesar Konštantin Véliki. Gerška cerkev ga imenuje „vélicega mučenca“ in njegovega godú dan je tam še zdaj zapovedan praznik. Tudi po zahodu se je njegovo češčenje zgodaj razširilo, posebno po romarjih. Sv. Klotilda na Francoskem je dala v začetku 6. stoletja več oltarjev sv. Juriju na čast postaviti, ravno tako je dal sv. Gregorij Véliki neko cerkev sv. Jurija v Siciliji, ki se je hotela podreti, popraviti. Papež Leon II. je posvetil l. 683 cerkev na čast sv. mučencev Boštjana in Jurija. O križanskih vojskah se je posebno med Angleži pobožnost do njega vnela zlasti zato, ker se je poleg legende bil križanski vojski pred bojem pri Antijohiji prikazal, in so bili Saraceni na njegovo priprošnjo premagani. Tudi terdijo, da se je bil prikazal angleškemu kralju Rihardu I., kar je vojake tako navdušilo, da so grozno nejevernike bili potolkli. Zatorej so angleški kralji kraljestvo pod njegovo varstvo postavili in zbor v Oksfortu 1222 je zapovedal njegov god po vsi deželi ko zapovedan praznik obhajati. Republika Genovenska ga je kasneje izvolila za svojega poglavitnega patrona in rusovsko cesarstvo ima njegovo podobo sredi gerba. Ves srednji vek so ga posebno bojeviti vitezi ko patrona častili in ni ga bilo skor po nemških pokrajinah gradu brez kapele sv. Jurija. Toliko bolj obžalujemo, da nam je od tako znanega svetnika tako malo znano. Sicer se ne moremo pritožiti, da nam manjka popisov njegovega življenja; viri bogato tekó, ali tako so kalni in polni sóderge, da je le malo čistega iz njih zajeti. Zraven pravih popisov so se že prec perve čase popačeni raztrošali, polni neslanih pravljic, da je je že papež Gelazij na zboru v Rimu 494 ko zmešanico in izmišljijo obsodil. Vendar pa se od sv. Jurija naslednje sploh pripoveduje in ko verjetno terdi.

3. Sv. Jurij je bil imenitne rodovine v Kapadociji in v kerščanski veri izrejen. Po smerti očetovi, ki je ob enem tistih preganjanj, ki so naglo zahrumela pa naglo spet potihnila, s palmo mučenstva se ločil odtod, podal se je z materjo v Palestino, ki je bila njena domovina in je tam posestva imela. Iskreni viteški mladeneč čuti posebno nagnjenje do vojaškega stanú, stopi torej va-nj in se obnaša ko hraber junak. S svojo pogumnostjo in svojim prelepim življenjem se kmalo povzdigne do časti polkovnika. — Cesar Dioklecijan se je skor dvajset let blagovoljnega proti kristijanom kazal, takó da niso samo popolnega miru vživali, ampak so tudi na cesarskem dvoru samem in med vojsko visoke službe dosegali. Ali proti koncu svojega vladanja, vsled sijajnih zmag sklene, za to misel vnet, pogansko rimsko deržavo v njeni poprejšnji kreposti in mogočnosti obuditi in pa kerščan-

stvo, ki se s tem ne strinja, popolnoma zatreti. Iz tega namena skliče vse cesarske namestnike, vojaške poveljnike in druge v Nikomedijo. Črevesa živali so se preiskovala, vedežija Apolonova se popraševala, najviših vradnikov misel se pozvedovale: vse govori zoper kristijane. Razglašajo se grozni, pregrozni ukazi: da naj se kristijanom vse službe in častí vzemó, cerkve podró, svete bukve požgó; vsi duhovni, mašniki in škofje naj se v ječe pahnejo; jetniki naj se z mučenjem silijo malikom darovati — terdovratni naj se s smertjo kaznujejo. Kmalo so bile vse ječe prenatlačene, vsa trapila mučencev polna, vsa morišča s kervjo preoblita. Tedaj stopi Jurij pred cesarja in mu reče: „Cesar, kako dolgo boš še divjal z ognjem in mečem, kaj li so ti kristijani storili? Oni se nikdar tvojim bogovom klanjali, nikdar jim darovali ne bodo, ampak oni molijo za cesarstvo k živemu Bogu in so tebi z zvesto pokorščino podložni.“ Razkačeni cesar mahoma zaukaže hrabrega spoznovavca Kristusovega v težke verige vkovati in v ječo pahniti, potem pa, ko ga vsa obetanja, vse muke v stanovitnosti ne omajejo, v smert peljati; in njegova sveta glava pade 23. aprila l. 303.

4. Obrazovanje svetnikovo ne zadevlje vere, ampak to je reč umetnika slikarja, kteri sme, kakor znano, s pesniško svobodo svoje žive domišljije vpodobovati. Sv. Jurij, slikan ko lep, mlad junak na belem konji z nastavljeno sulico v boji z drakonom, je očitno bolj pomen, kakor zgodba, bolj tedaj pripodoben izrazek kake resnice, kakor pa pred očí stava kacega djanja. Vendar pa pravega pervotnega pomena zmagovitega boja z drakonom ne moremo določno pojasniti zavoljo pomanjkanja zgodovinskih sporočil. Drakon (lintvern), ta zver s pošastno glavo, z gorečimi kolesnatimi očmi, z odpertim žrelom, iz kterega razcepljeni jezik slastno po plenu šviglja — ta pošastna, hudobna, požrešna, v temni votlini ali v blatnem močvirji po žertvi oprezujoča zmija je „stara kača,“ ktera je od raja sem že toliko zlega na svet pripravila, je „hudič,“ kteri kakor rjoveč lev okoli hodi in išče, koga bi požerl. Ali pa pomeni poganstvo, ki se je z vso besnostjo in grozovitnostjo: s strupenim puhom natolcevanja, z vertečimi očmi oprezovanja, z zvijačami in krivudinami kovarstva, z ostrimi zobmi in kremplji trapila in moriynimi udarci sile dvignilo zoper deviško cerkev Kristusovo. Še bolj natanko pa utegne drakon ravno cesarja Dioklecijana samega pomeniti, kteri pač, ko začetnik poslednjega občnega preganjanja, lehko velja za podobo premaganega in razrušenega malikovavstva, ki zdaj poslednjič ves svoj serd izkipeva.

5. Nevedno ljudstvo zna le slikarsko pisanje brati, in večkrat ne brez spotikljeja, ker vidi in gleda le podobo samo na sebi, pa ne vé njenega pomena. Odtod je prišlo, pa je na le pomenljivo podobo drakona ljud marsikaj djanskega natvezal, po-

sebno na domišljije bogatem Jutranjem, in da se je legenda od sv. Jurija in drakona ob času križanskih vojsk naslednje osnovala: Na skali, v morje šterleči, pri starem Beritu, zdaj Bajrutu v Siriji, je imel svoj berlog strašan drakon, groza in poguba za vso okolico. Da so njegovo silno pogoltnost tolažili, zato so mu morali prebivavci vsaki dan dve ovci, in ko je teh zmanjkalo, eno ovco in enega otroka dati; v kratkem so bili vsi dečki in vse deklice pogoltnjene; tedaj zadene strašna osoda edino hčerko kraljevo. Žalost očetova je neizrekljiva, ker oteti je ne more. Ko ovenčano deklico že ven peljejo, pridirja sv. Jurij, takrat še polkovnik, v svetli bojni opravi; drakon povzdigne pihaje in sikaje svojo pošastno glavo, vitez pa spodbode konja, švigne proti drakonu in strašen boj se vname, ali drakon se kmalo vije in valja v svoji černi kervi.

Boj s sovražnikom dušnega zveličanja.

Sv. ap. Pavel, podajaje orožje zoper hudičeve napade, piše: „Oblecite Božje orožje, da zamorete obstati pred zalezovanjem hudičevim; stojte opasani okoli svojih ledij z resnico in oblečeni z oklepom pravice, in obuti na nogah za oznanovanje evangelija mirú; pred vsem pa vzemite v roko ščit vere, čelado zveličanja in meč duhá, kar je beseda Božja“ (Efež. 6.).

Za oklep tedaj, ki persi vojakove ranjenja varuje, svetuje nam vzeti pravico, to je, deržati se prave vere in po njej pravično živeti. Ako pokrijemo svoje persi s pravičnostjo, s tem sadom kerščanske ljubezni, ako raznetimo svoje serce z gorečo ljubeznijo do Boga in do bližnjega, zastonj bo peklenski sovražnik streljal v nas pušice svojih skušnjav. Kjer namreč je ljubezen stanovališče si izvolila, tam greh ne gospoduje; kjer ljubezen s svojim plamenom dno serca razgreva, kokalj hudobije ne bo rastel. Kdor ljubi Boga, ne bo njegovih zapoved lomil, kdor ljubi svojega bližnjega, ne bo ga žalil, ne bo mu krivice delal. In tako je po pravici oklep, ki se ne da prebiti, zoper napade hudičeve postala in rodi sad dobrih del kerščanska ljubezen, ali kakor pravimo kerščanska pravičnost, kakor apostelj pravi: „Ljubezen ne ravná nápačno, ne misli hudega.“

Za pas, ki varuje ledja, bodi nam resnica, zakaj tudi tega pasú hudič in njegove pušice ne prebodejo. Resnica vse reči premaga in ne more nikdar v boji omagati; kdor si jo pa ko pas opaše, jo gotovo iskreno ljubi. Zakaj resnica, ki je v Kristusu Jezusu, svoje prijatle vedno opominja, da je vse na svetu prazno, minljivo, da človeku nič ne pomaga, če tudi ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpí, da torej vse, karkoli mu more svet prijetnega in veselega ponujati, nikakor ni vredno, da bi zato svoje življenje v nevarnost pripeljal, dušo svojo pogubljal. Kdor se torej z resnico terdno opasuje, ta bo vse peklenske skušnjave junaško premagoval.

„In imejte noge obute za oznanovanje evangelija mirú.“ Tako nas dalje apostelj oborožuje zoper hudobnega duha. Tudi ta svèt je prekoristen. Ako imamo noge poleg evangelija obute, bomo vedno hodili po tisti poti, ktero nam Kristus, on prava pot, sam kaže z besedo in z zgledom; ogibajmo se krive poti greha, in sovražnik nas nikdar zapeljal ne bo.

„In vzemite čelado zveličanja.“ Čelada pokriva glavo vojakovo, in ta čelada nam ima biti upanje večnega zveličanja. V to namembo svojega življenja se nam je vedno ozirati, misel na njo si moramo globoko v serce zasaditi; in ker čelada tudi oči nekoliko zakriva, zatorej naj nas ta misel nikakor ne pusti ozirati se po ničemurnostih in minljivih radostih tega sveta, da bi nas mikale za njimi pohajati, kakor za ubežnimi vešami, in bi takó pravo pot v nebesa zgrešili. Glej, zopet močna obramba zoper satonovo zapeljevanje.

S ščitom, kakor vemo, varuje vojnik svoje telo zoper mahe sovražnikove, z mečem pa ga sam skuša raniti. Ako tedaj poleg svèta aposteljnovega vzamemo za škit terdno živo vero in oboróžimo desnico svojo z mečem besede Božje, ne bomo samo brez nevarnosti prejemali udarce hudobnega duha, ampak ga bomo sami s krepkimi mahi podirali, v beg poganjali. Če namreč verujemo, „da nismo s strohljivimi rečmi, z zlatom ali srebrom, ampak z drago kervijo Kristusa, neomadežanega in nedolžnega Jagnjeta“ odkupljeni in rešeni oblasti hudobnega duha: bomo se pač krepko njegovim skušnjavam ustavljali in sadú smerti Kristusove ne bomo z grehom in zadolženjem lahkomiselno nad seboj v nič devali. In kdor poprime za meč besede Božje, kdor si ob uri skušnjave nauke Kristusove v spomin sklicuje, in pomoči prosi milega Jezusa, gotovo bo odpodil nevarnega skušnjavca, zakaj grozno je poleg sv. Bonaventure in nepremagljivo za peklenskega duha ime Jezusovo; kakor bi ga strela z jasnega udarila, omami ga že edini serčni poklic tega presvetega imena.

Molitev.

O Bog! kteri nas z zasluženjem in varstvom svojega sv. mučenca Jurija razveseljuješ: dodeli nam milostivo, da bomo dobrot, za ktere se Ti po njegovi priprošnji priporočamo, po Tvojem neskončnem usmiljenji deležni. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

25. Mali traven ali april.

Sv. Marka, evangelist.

Kakor je iz verta veselja izvirala reka, da je namakala raj, in se je delila na štiri plati: tako teče tudi iz duhovnega raja sv. cerkve mogočna reka evangelija po štirih strugah na četvere kraje sveta, da je napaja z vodo življenja. Drugi teh čveterih evangelij se imenuje evangelij sv. Marka.

V sv. pismu se omenjata dva svetnika po imenu Marka. Eden tudi Janez Marka imenovan, je bil zvest tovarš sv. Pavla in Barnaba na njunem popotvanji po vzhodnih pokrajinah; drugi pa je bil evangelist, in njega god cerkev na današnji dan obhaja. (Mnogo pisateljev terdi, da sta oba Marka ena in tista oseba.) Bil je iz Ciren v Afriki in judovskega rodú. Eni menijo, da je bil izmed dva in sedemdesetih učencev Kristusovih;

ali najbolj določno spričevanje in splošno sporočilo terdi, da je bil še le po vstajenji in vnebohodu Gospodovem na binkoštni praznik po pridigi sv. Petra spreobernjen in kerščen. Zatorej ga imenuje ta apostelj v pervem svojem listu svojega sina, kakor iz enacega vzroka tudi sv. Pavel v listu do Korinčanov zove Onezima svojega sina, kterega je po evangeliji v Kristusu Jezusu rodil. Stari očetje ga imenujejo tolmača sv. Petra. Kaj ta priimek pomeni, se učeni v mislih ne zedinijo; eni menijo, da je bil Petru pomočnik pri spisovanji listov do vernih po raznih pokrajinah Azije, eni da je le pisavo Petrovo bolj izolikal, eni zopet, da je on, kar je Peter po hebrejsko govoril, v gerško ali latinsko prestavil; to pa ni verjetno.

2. Spremil je apostelj na Rim, in se je vdeležil njegovega truda in dela za vstanavljenje Božjega kraljestva; videl je tudi obilni sad, ki so ga pridige Petrove v glavnem mestu sveta obrodile, kjer se je število vernikov od dne do dne naraščalo. Peter, ves goreč ljubezni do svojega Gospoda in Učenika, in pa želje, vse za-nj pridobiti, je od čudapolne velevitosti njegovega življenja, od moči njegove smerti in pa od slave njegovega vstajenja govoril s tako navdušenostjo, da se poslušavci niso mogli nasititi; ali zavoljo svojega apostoljstva je moral večkrat mesto zapustiti, da je tudi po druzih krajih evangelij oznanoval. Tedaj pa prosijo rimski verniki njegovega zvestega učenca, kteremu je skerb za-nje bil izročil, da bi jim spisal evangeljske zgodbe, da bi je zmeraj v svoje duhovno veselje in posvečevanje mogli brati in premišljevati. Marka spolni njihovo serčno željo in sestavi ter spiše vse, kar je slišal sv. Petra očitno govoriti, ali pa je sam kot njegov učenec in zvest spremljevavec od njega pozvedel. Njegov namen ni bil djanja Gospodova zaporedoma, kakor so se dogodila, popisati, ampak njemu je bilo le mar, vse temnote in neresnice ogniti se; zatorej je njegov evangelij le kratek osnutek,

ali zavoljo natancega vezanja in priproste pisave preljubo branje. Papija, škof Hierapolski in učenec sv. Janeza, nam o tem tako sporočuje: „Marka, tolmač Petrov, je skerbno zapisal, kar mu je bilo v spominu ostalo, vendar pa ne po versti, kakor je bilo od Kristusa govorjeno ali storjeno. Zakaj on sam ni Gospoda ne slišal ne spremljal, pač pa sv. Petra, kteri je učil poleg potrebe poslušavcev, in ne kakor bi bil namerjal življenje Gospodovo na tanko popisati. In tako je tudi Marka spisal. Njegova skerb se je le na to obračala, da bi ničesa ne izpustil, in nič neresničnega ne povedal.“ Da je Marka svoj evangelij poleg navoda Petrovega spisal, sprevidi se iz tega, da skor vse zamolči, kar bi bilo Petru na čast, n. pr. da je stopil iz čolniča in je po viharnem morji proti Jezusu šel, da mu je Jezus, ko ga je Peter za Kristusa in Sinú Božjega spoznal, slavno obljubo storil, da bo na-nj svojo cerkev zidal itd. Nasproti pa obširno popisuje Petrove napake in posebno njegovo trikratno zatajenje; zakaj s čutilom najbridkejega kesanja je hotel pervak aposteljnov, da naj se ta njegov greh razznani, nasproti pa vse zamolči, kar bi ga moglo pred ljudmi povikševati. In poleg tega je Marka tudi spisal svoj evangelij, da ne bi žalil preponižnosti aposteljnove. Ko se Peter verne, ga prebere, s svojo veljavo poterdi in ga veli v zborih vernikov očitno brati.

3. Brez dvombe je Marka ko goreč učenec in pomočnik sv. Petra tudi po Italiji za razširjevanje evangelija delal, ali o tem imamo le omahljiva sporočila. Nekteri menijo, da ga je bil sv. Peter v stari Oglej poslal, od koder je luč sv. vere tudi v naše kraje bila prisijala. Bolj gotovo, ali vsaj bolj zanesljivo pa je, da ga je okoli l. 50 poslal ko oznanovavca Božjega kraljestva v Egipet. Stopil je na suho v Cireni in je prehajal potem Libijo od okrajine do okrajine, od mesta do mesta. Povsod se razodeva glas sv. evangelija, povsod njegova navdušena beseda Križanega oznanuje; njegov iskreni govor, izvirajoč iz bistrega duha in plamečega serca je mogočno oblastoval nad ljudmí; globoko jim je zasegal v serca, in je budil željo po pravem spoznanji Božjem, dramil je tleče hrepenenje po odrešenji in spravi. Na tisoče jih je poslušalo njegovo besedo ko Božjo besedo, in so prejemali po njem delež s Kristusom, ki je resnica in življenje. Toda nikjer se dolgo ne mudí, ampak povsod zapusti učence, kteri naj bi zasajeno mlado drevo kerščanske vere oskerbovali in zalivali, in gre dalje po navadi aposteljnov, dokler vsega zdoljnega in zgornjega Egipta ne prehodi. Egipet, bogóv najbogateja dežela na svetu, berložje najostudniših vraž, kjer so celó leve in volkove, ovce in kozle, tice, ribe in kače posebno pa černega vola z belo liso po božje častili, — Egipet ta postane rodovitno polje za evangeljsko setev, dežela svetnikov, zibel višega kerščanskega življenja — meništva. Poglavitna pot, po kteri ga je vodilo njegovo apostoljsko po-

slanstvo, ga je peljala v Aleksandrijo, stran imenitnosti takrat drugo, stran kupčijstva pervo mesto svetá; ali pot tje je bila dolga in težavna in je peljala po širocem obkrožji skozi veliko veliko poganskih serc; še le, ko so se ta dala radovoljno vkleniti v sladki jarem Kristusov, oberne se proti glavnemu mestu, v ktero dospè l. 60. Zmagavna moč milosti Božje je bila ž njim in ž njegovo pridigarsko besedo; z veseljem je mogel že v kratkem obilno verno množico okoli sebe zbrano videti — v deželi, ktere staro prokletstvo je bilo zdaj v nov blagoslov spremenjeno. Eden pervih in najizverstnejih spreobernjencev je bil Anijan, kterega čez dve ali tri leta za škofa-namestnika postavi. Število vernikov se je po Aleksandriji in po okolici tako množilo, da je bilo več cerkvá, to je, zbirališč za obhajanje službe Božje treba. Ali ta hitra rast in krasno cvetenje mlade kerščanske občine obudi tudi nasprotnike in sovražnike; vsi skup, Gerki Egipčani in Judje jo jamejo čertiti, zlasti pa so se domačini zoper judovskega učenika vzdigovali, kteri jim po tako mnozem spreobračanji zares žuga staro božanstvo dežele pokopati. Kujejo torej kovarstvo zoper njega in mu očitno po življenji strežejo. Ko Marka sliši viharje bučati in vidi, da valovi preganjanja že čez njegovo glavo pljuskajo, umakne se iz Aleksandrije in gre po pokrajinah Libije vernikov obiskat, jih v veri poterdit, in jim v nadaljno podučevanje in okrepčanje škofov in mašnikov postavit. Vendar od časa do časa skrivej pride v Aleksandrijo, da čuje nad blagrom perve egiptovske kerščanske občine in njene zadeve vravnava. Hotel je v vinogradu delati, dokler je bil dan, in potem, ko bi prišla noč, svoje delo v poterpežljivosti in upanji doveršiti.

4. In noč po tako viharnem mraku kmalo nastopi. Pogani ga vedno preganjajo ko sovražnika njihovih bogov in ko zlovoljnega čarovnika, kteri s sleparijami hudih duhov (s čudeži namreč, ki je je delal) ljudstvo zapeljuje, da se domačim bogovom znejeverja. Posebno malikovski duhovni so se bili zoper njega zarotili, in ker je bil ravno poganski praznik na čast malika Serapija, kteremu so veliko žertev klali, kričali so, da se mora tudi Marka njemu darovati. Našuntana derhal zgrabi svetnika, ko ravno na velikonočni praznik Bogu molitev opravlja, to je, presv. skrivnosti obhaja; verv mu okoli vratu zadergne in ga cel dan po mestnih ulicah vlači, da je bil ves pot kervav in njegov život ves raztergan. Med temi mukami Marka neprenehoma Boga goreče hvali, da ga je vrednega spoznal, da sme terpeti za njegovo presveto ime. Pride noč in trudni rabeljni ga pahnejo v temno smerdljivo ječo. Pa Gospod pošlje svojemu zvestemu hlapcu tolažbo in okrepčanje. Prikaže se mu namreč angelj in mu reče: „Marka! ti služabnik Božji! tvoje ime stoji zapisano v bukvah življenja in tvojega spomina konec ne bo!

Tvojo dušo bodo arhangelji v miru sprejeli.“ Kmalo potem se mu prikaže Gospod sam v podobi, v kakoršni je na zemlji bival, in ga pozdravi rekoč: „Marka! mir bodi s teboj!“ Tako sporočuje častitljivi Beda v svojih bukvah mučencev. Drugo jutro zgodaj že prihrumé pogani v ječo in ga zopet po ulicah vlačijo, dokler med temi okrutnostmi svoje blage duše ne izdihne. To se je zgodilo 25. aprila l. 68.

5. Besna derhal hoče razmesarjeno truplo na germadi sežgati, ali glej! tako grozen vihar jame razsajati, in med bliskom in gromom se od jutra do mraka taka ploha s točo vliva, da pogani vsi preplašeni truplo zapusté in zbežé. Tako tedaj so mogli kristijani drage ostanke pobrati ter je častito pokopati v skalnatem grobu v Bukolesu na tistem kraji, kjer so se večidel k službi Božji shajali. L. 310 se je cerkev nad njegovim grobom sezidala. V 8. stoletji so bile njegove kosti v Aleksandrijo in l. 815 po benečanskih kupčevavcih prenesene v Benetke, ki so ga za poglavitnega svojega patrona izvolile, njemu na čast prekrasno cerkev sezidale, in za svoj gerb si izvolile znamenje sv. evangelista: leva z mečem. Plašč sv. Marka so v cerkvi aleksandrijski, ki je bila perva za rimsko, do 6. stoletja hranili. Kdor je bil za škofa tega mesta izvoljen in posvečen, ni mogel poprej postavno sedeža v posest vzeti, predno se ni s tem plaščem ogernil. Sv. očetje so Marku oziroma na I. poglavje preroka Ecehiela leva ko pomenilo pridjali, ker se njegov evangelij prične z mogočnim klicem Janeza Kerstnika: „Pripravite pot Gospodu!“ kakor z rjovenjem leva, kralja puščave. Vzhodnja in zahodnja cerkev obhaja njegov spomin 25. aprila, in na ta dan se pojejo pri procesiji psalmi in litanije vseh svetnikov, da bi rosa nebeška na sadeže zemlje padala. Navadna misel je, da je papež Gregorij véliki te prošnje procesije vpeljal.

Sv. evangeliji.

Najdraži ostanek sv. Marka za nas je njegov sv. evangelij. — Sveti evangeliji so dar Previdnosti Božje, ktera zasluži našo preserčno zahvalo in največe spoštovanje. Oni obsegajo neprecenljiv zaklad Božje modrosti, nauk zveličanja, ktero je večna Beseda večnega Očeta iz nebes prinesla in z nebeškimi deli poterdila. Po tem nauku je Božji začetnik naše vere Jezus Kristus še zmeraj med nami. Mi slišimo njegove govore, mi vidimo njegova dela, mi čutimo moč in krepost njegovih nebeških izrekov in njegovih Božjih potolažb. Kot luč, ki naj sveti v temi, je prišel Jezus na svet; kakor luč svetijo tudi evangeliji vsem, kteri hočejo po potu prave modrosti in popolnoma pavičnosti hoditi. Na tisoče jih je zdihovalo po potolažbi in pokoji serca — in oboje so tukaj zadobili.

Pervi kristijani so dobro poznali neprecenljivo vrednost tega predrazega bisera; vse so bili voljni dati, da bi njega pridobili, vse so hoteli raji kakor njega zgubiti. — Imamo pa od štirih različnih pisateljev čvetero različno popisovanje naukov in djanj Jezusovih — štiri različne

evangelije tedaj. Tudi ta okoliščina je milostiva naredba Božje previdnosti. Cveteri sv. evangelisti — Matevž, Marka, Luka, Janez — so spisali sveto zgodovino vsaki po svojem, na raznih krajih, o raznih časih, iz raznega namena, in vendar vsi štirje v poglavitnih rečeh in večidel tudi v pristranskih okoliščinah popolnoma soglasvajo, tako da je drugi za druzega priča, in da imamo za resnico popisanega življenja Jezusovega ravno toliko popolnoma veljavnih prič, kolikor evangelijev. Kar en evangelist poleg namena, ki ga je pisati nagnil, le ob kratkem omeni, ali čisto zamolči, to drugi dostavi ali pa obširneje pové. Če gredó sv. evangelisti, pri pripovedovanji ene in tiste reči saksebi, zgodi se to le pri malenkastih pristranskih okoliščinah, ali pa nesoglasnost je le videzna, to se pravi, ona se le tistim dozdeva, ki niso dovolj zvedeni, da bi mogli sveta pisanja drugo z druzim primerjati. Ali ravno te različnosti so neomajljiv dokaz, da se evangelisti pred pisanjem niso med seboj bili pogovorili.

Če tudi pa so sv. evangeliji tako velik zaklad, vendar ne morejo biti edini vir vseh naukov in naredeb cerkve od Jezusa Kristusa vstanovljene. Saj tacega namena sv. evangelisti tudi imeli niso. Slednji evangelist je iz posebnega nagiba pisal svoj evangelij, in nobeden ni imel namena, popolne bukve kerščanskega nauka spisati. Vsaki torej je le tisto in le toliko povzel v popis življenja Jezusovega, kolikor in ktero se mu je zdelo treba, da doseže svoj namen. Jezus je aposteljnom le ustmeno svoje nauke razlagal; le ustmeno so jih oni v začetku drugim oznanovali nepopačeno in popolno, za kar nam je najzvesteji porok značaj aposteljnov in pa sv. Duh, ki je je razsvetljeval in vodil. To ustmeno podučevanje se je potem v vseh naukih, od stoletja do stoletja in po vseh krajih nadaljevalo, takó, da vesoljna cerkev ravno tiste nauke, in ravno tako popolno in nepopačeno uči, kakor so je aposteljni oznanovali; in za to nam je porok Božja pomoč sv. Duha, kteri je cerkev Kristusovo, kakor aposteljne njegove, zmeraj vodil in jo bo vodil do konca sveta. V tem splošnem cerkvenem učenji, ki se imenuje tudi ustno sporočilo, morajo sv. evangeliji svojega doveršenja iskati, in le iz njega morejo svojo pravo in veljavno razlago dobivati. Živa beseda je bila pred mertvo čerko pisanja — beseda je bila čerke vir, in beseda je skozi vsa stoletja čerko spremljala, da se je mogla razumevati; kje tedaj bi mogla čerka druzega tolmača iskati, ako ne ravno in edino le v živi besedi? Kristijan! beri večkrat, in beri s sveto gorečnostjo sv. evangelije. Poslušaj verno nauke sv. cerkve, in spoštuj tudi njo, kakor sv. evangelije, kot negoljufivo delo Božje! Prizadevaj si neprenehoma, brano in slišano spolnovati in tedaj bodeš hodil po poti prave modrosti in Bogu dopadljive pravičnosti proti večnemu življenju!

Molitev.

O Bog! kteri si sv. Marku dodelil dar sv. evangelij oznanovati, daj tudi nam po svoji milosti, da bomo po njegovih naukih živeli in da bomo po njegovi priprošnji vseh zlegov rešeni. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

26. Mali traven ali april.

Sv. Peregrin.

Laška dežela je bila pozneji srednji vek, čez tristo let dolgo razvihrávana in pokončevana po strastnih nepotolažljivih prepirih in silnih bojih med Gvelfi in Gibelini. S tema imenoma so v začetku zaznamovali mesta, ki so ali s papežem ali pa s cesarjem potegovala, pozneje pa ste se po teh imenih zvale ljudska in pa plemenitaška stranka. V drugi polovici trinajstega stoletja pa je plamen razpertja vnovič zašvignil in sicer s tako silo in razdraženostjo, kakoršnokoli le more strastni hudourni ljudski značaj in pa politično sovraštvo vnemati in podpihovati. Po Lombardiji in po Toskanskem so bili Gibelini skorej povsod premagani; ali po rimskih pokrajinah, zlasti po nekterih mestih, so se še terdno deržali. Tedaj pride l. 1280 sv. Filip Benicij, general ali vikši ravno popred vstanovljenega reda „služabnikov Marijinih“ (glej 11. febr.) na svojem popotvanji ko apostoljsk misijonar tudi v mesto Forli, da bi z oznanovanjem evangelija, evangelija mirú in sprave, žalostne razpore poravnal in razdražene nasprotnike potolažil. Ali njegove besede se brez vspeha porazgubé med splošnim hrupom in vrišem, ki ga je čedalje veča serditost zoper njega zavzdigovala; uporniki ga zasramujejo in celó gerdo ž njim ravnajo; eden najhujih togotnežev pa je bil Peregrin Laziosi, mlad plemenitaš, kteri preklinjevaje zamahne s stisnjeno pestjo nad oznanovavcem mirú in ga z vso močjo po obrazu udari. Ali svetnik, spomnivši se Gospodovih besed, mu pokojno še drugo lice nastavi, zapusti mesto, in moli za-nje, ki so ga razžalili. Peregrina ta pohlevnost in poterpežljivost tako presune in omami, da mu kar besedo zaprè in on ves stermen odstopi; ali kmalo občuti bridko kesanje zavoljo svojega divjaškega obnašanja, hiti za služabnikom Božjim, pade pred-enj, in ga milo prosi odpuščenja in blagoslova.

2. Peregrin, rojen v Forliji v Romanji, okoli 1260, je bil edini sin plemenitih staršev, ki mu pa niso skerbeli za izoliko serca in duhá, ampak za izurjenost v gibčnem sukanji orožja in pa za pripravnost v javnem življenji. Takratne politiške razpertije in homatije so tudi njega, tako vroče kervi mladenča, potegnile v ta zgonobljivi vertinec, ki je pogolten brezen vseh blazih čutil in viših prizadev in ga niso pustile priti do jasne, pokojne zavesti. Pač ga je morda milost Božja že dalje časa ljubeznjivo oferfravala, čakaje in opazovaje, kedaj se jej bodo duri njegovega serca odperle; ali njegovo oko je bilo proč obernjeno, njegovo uho zamašeno, in njegovo serce prepolno časnih

reči in namér; on ni imel za darove sv. Duha nobenega prostora, nobene spretnosti. Ali prikazen Filipova je njegovo življenje po čisto inaki strugi napeljala; on sicer je bil že davno odšel, ali njegova podoba, podoba milobe, mirú in ljubezni je bila zmeraj pred Peregrinovimi očmí. Začel je nepokojno, od raznih strast premetavano, od viher sovraštva razdraženo življenje med svetom primerjati s tihim, mirovitim tokom dni v samotnosti; praznoto in ničnost posvetnega dirjanja začne čedalje bolj spoznavati, in obudi se v njem hrepenenje po viših dobrinah, po svetejem namenu življenja, in tedaj za glas nebeški bolj sprejeten postane. Ko enega dne v cerkvi pred oltarjem presv. Device moli, in se z vso dušo v take misli potopi, vidi v duhu nebeško Kraljico pred njim stati in sliši te besede: „Pojdi v Sieno, tam boš najdel bogoljubne može, moje služabnike; pridruži se jim.“ Peregrin se dvigne in nemudoma preterga vse svetne vezi, da bi poleg nebeškega povelja iz zmešnjav nesvetega življenja ubežal v zavetje svetega mirú. Zapustí torej dom, popotuje v Sieno in prosi ponižno, da bi ga služabniki Device Marije v svojo družbo sprejeli, kar se tudi zgodi.

3. Čez nekaj let, v kterih je na potu bogoljubnosti mnogo napredoval, je bil poslan v rojstno mesto Forli, kjer je imel ravno nov samostan tega reda postavljen biti; vikši namreč so menda pač mislili, da bo Peregrinova veljava pri sorodnikih in znancih veliko pripomogla k njegovemu vstanovljenju; in niso se motili. S svojim čistim, svetim življenjem, po milem mirú, ki je svetil iz vsega njegovega obnašanja, iskreni ljubezni, ki je žarela iz njegovih oči in donela iz njegovih besed, ni samo sebi spoštovanja vseh, ampak tudi samostanu mnogo prijatlov in dobrotnikov pridobil. Ker ni bil za mašnika posvečen (eni pravijo, da je bil) se ve da ni bil poklican, besedo Božjo oznanovati, spovedovati in kruh življenja vernim deliti; ali vendar je imel pri vsaki priložnosti krepko podučno, posvarilno ali potolažno besedo v svojih ustih, in je kolikor je mogel po svoje pri visocih in nizkih kerščansko vero in ljubezen oživljal; on ni bil mašnik, pa imel je duha svetosti in posvečevanja. Da bi v lastnem sercu vsa počutna nagnjenja in mesene želje izkórena zaterl, naložil si je najostreja zatajevanja, najhuja pokorila, da so skoraj čez vso pravo mero segala; skozi več ko trideset let se ni vsedel in da bi si počil, je le pokleknil ali pa na kamen se naslonil.

4. Vsled tega neprenehoma stanja, da govorimo, kakor svet — ali, po Božjem poskušnjem pripuščenji, da po kerščansko govorimo, se zgodi, da mu ena noga hudo oteče in se na njej zgnojí nekako rakovo ulé, ktero je takov smrad razširjalo, da nikdo ni mogel zraven njega prebivati. Takó tedaj leži revež s svojimi ranami in bolečinami sam in zapuščen, ali voljno

in poterpežljivo, kakor Job; neizrekljive muke terpi, ali ne en glas potožbe ali nejevolje ne pride iz njegovih ust, ampak le molitev in hvala; njegovo terpljenje je bilo podobno kadilu, ki se na žerjavici raztopi in prijeten vonj proti nebu puhtí. Imeniten zdravnik na tanko pregleda njegovo nogo, in reče, da za tako rano ni nobenega primernega mazila, nobenega tečnega zelišča, rak bo dalje in dalje zjedal, in le en pripomoček je, da bi se mu življenje otelo: berž namreč se mu mora noga odrezati. Tisto noč pred dnevom, ki je bil za odrezanje noge odločen, se ne more nekake natorne groze ubraniti; bolečina, strah in tesnoba mu ne dadó počivati; tedaj pripleza z največo težavo v kapelo pred podobo Križanega, in moli z vso gorečnostjo za polajšanje bolečin, za voljno poterpežljivost, pa tudi za ozdravljenje in življenje, ako je Božja volja, zakaj pri njem ni nič nemogoče.

5. Prošnja gre gori, milost pride doli, pravi sv. Avguštin. Kolikor više in polneje se prošnja dviguje, toliko globeje in bogateje se uslišanje znižuje, kolikor živeja in resničniša je prošnja, toliko gotoveje je njeno spolnjenje. Peregrinova molitev je uslišana, pekoče bolečine ponehajo; s solzami najserčneje zahvale se proti križu ozre in potem nekoliko ur sladko zaspi. Drugo jutro pridejo zdravniki z orodjem in z obezami, ali on jim smehljaje reče: „Mislim, da hoče dobrotljivi Bog vas dela in truda prevzdigniti, mene pa bolečin in okruljenja obvarovati; moja noga je dobra in zdrava, viši zdravnik mi jo je to noč zacelil.“ Zdravniki ga začudeni gledajo — ali naj pobožni mož v tacem stanji in tacem trenutku še šalo vganja; ali so ga morda prehude bolečine ob pamet pripravile? Saj resnice pač ne more govoriti — poleg postave, ki jo imajo zdravniki. Pogledajo mu torej nogo in popolnoma je zdrava; zdaj spoznajo, kterega zdravnika je Peregrin mislil in čudapolno ozdravljenje oznanujejo po mestu in po deželi.

Še mnogo let je živel in delal pobožni „brat Job“, dokler se v visoki starosti l. 1330 v večnost ne preseli. Dan njegove smerti pade na 1. maja, in na ta dan stoji tudi v rimskem zapisniku, ali v njegovem redu obhajajo njegov spomin prej ta dan, 30. aprila zavoljo praznika sv. aposteljnov Filipa in Jakopa.

Obrazuje se v meniški obleki z razgaljeno bolno nogo sedeč pred podobo Križanega.

Evangeljski svetje. I.

Ludovik Granaški pripoveduje od neke svetnice, da je Boga vprašala, ktero besedo v sv. pismu naj si posebno v spomin vtisne, in da jej je odgovoril: „Ljubezen.“ „I kaj pa je ljubezen?“ vpraša sv. Frančišek Saleški. Ljubezen je ljubezen, in kdor hoče ljubezen spoznati, jo mora spolnovati. In Bog, ki je ljubezen, pač nič druzega od nas noče, kakor le ljubezen. Popolnoma ljubezen ničesa za-se ne prihranja, ker ne išče

svojega, ampak da vse ljubljenemu, ker razun ljubljenca ničesa ne išče; ako je njega najdla, najdla je vse. To tesno zvezo ljubijočega z ljubljenim jasno in kratko izreče nevesta v visoki pesmi: „Ljubljenec moj meni in jaz njemu.“ (2, 16.) Kakor bi rekla: „Edino in največe dobro moje je ljubi, v kterem sem vse prejela, karkoli sem zaželela; pa tudi jaz njemu dam, kar imam, tudi sama sebe, in ko bi mu dala vse bogastvo svoje hiše, ne zdelo bi se mi nič. Karkoli namreč more stvar dati svojemu stvarniku, je skončno, je malenkasto in tedaj veliko niže cene, kakor neskončno dobro, ktero človek za plačilo svoje ljubezni prejme. „Jaz bom tvoje obilno plačilo.“ (Mojz. 51, 1.) Zatorej so že od začetka kerščanske cerkve, ki je najviša in vesoljna naprava ljubezni, bili in so še dandanašnji ljudje, zlasti imenitni in velikodušni, kteri, da bi si kupili biser evangeljske popolnamosti, to je, ljubezen, niso nikakor mislili, da so preveč storili, ako so se vsem časnim rečem odpovedali, tudi sami sebe zatajili in vse pozemeljsko za smet imeli, samo da so Kristusa pridobili. Te verste so tisti, kteri v djanskem, resničnem uboštvu, v popolnoma čistosti in v zvesti redovni pokorščini nasledvajo Kristusa ubozega Zveličarja, neomadežano Jagnje, Sinú Božjega, pokornega Očetu do smerti, do smerti celó na križu. Te tri namreč samostanske obljube so pravi klavni dar ljubezni, ker ž njimi človek Bogu vse daruje, karkoli posede — z uboštvom vnanje posestvo, s čistostjo svoje telo, s pokorščino svojo dušo. S to trojno daritvijo, s ktero človek Bogu vse daruje in posveti, pa odpravi tudi vse ovire, ki so pravi ljubezni nasproti, in kolikor popolniša in resničniša je ta daritev, toliko bolj popolnoma in čisteja tudi ljubezen prihaja.

Odtod izvira toliko in tako gorkih evangeljskih opominovanj, da naj bo kristijan prijatelj uboštva. Nikakor namreč ne more imeti ljubezni ne do Boga ne do bližnjega, kdor ljubi bogastvo in posestvo. Kaj li nam to resnico bolj jasno dokazuje, kakor besede Kristusove: „Nihče ne more dvema gospodoma služiti; ali bo namreč enega sovražil in enega ljubil, ali se bo enega deržal in enega zaničeval. Ne morete služiti Bogu in mamonu.“ (Mat. 6, 24.) Kolikrat, žalibog, se prigodi, da ljubezen do bogastva prodá in izda Stvarnika Boga. Pomislimo Juda Iškarjota, ki je iz zgolj lakomnosti svojega nebeškega Učenika za malo srebernikov izdal. Nikoli namreč ni sita prokleta poželjivost po blagu, in da svojo lakomnost potolaži, grabi skopúh po ptuji lastnini in skruni ptuje pravice. Kako more v takem človeku ljubezen do bližnjega kaj prostora imeti? Ljubezen je dobrotljiva, in ne išče svojega, koliko manj ptujega. Zatorej Kristus resno opominja, da se varujemo vse lakomnosti in skoposti, ker to je poleg aposteljna malikovanje. Ali je treba še kaj več, da naj bi se nam prizadevanje in tekanje po minljivem blagu in bogastvu ostudno zdelo, pristudilo? Kaj namreč človek, ki ga goni edino poželenje po časnem blagu, sam sebi pridobi? Kaj druzega neki, kakor le zgolj skerbi, ki mu ne dajo pokoja in ga preganjajo ko plaho zver od zore do mraka, od mraka do dne? Poslušaj aposteljna (Tim. 6.): „Velik dobiček pa je pobožnost z zadovoljnostjo. Nič namreč nismo prinesli na ta svet: gotovo je, da tudi nič ne moremo odnesti. Ako pa imamo živež in obleko, bodimo s tem zadovoljni. Zakaj kteri hočejo obogateti, ti padejo v skušnjavo, in v zadergo hudičevo, in v veliko nepridnih in škodljivih želj, ktere potopé človeka v pogubljenje in pokončanje. Korenina namreč vsega hudega je lakomnost; nekteri, ki so po njej poželeli, so zašli od vere, in se zapletli v hude nadloge.“ Bogastvo je ternje, ki dušo vedno zbada in jej napravi kervavo rano, ktera se ne da več zaceliti, ker bogat človek rad poreče svoji duši: „Duša! veliko blaga imaš

spravljenega za prav veliko let; počivaj, jej in pij in bodi dobre volje.“ Ali kako se goljufa, zakaj Bog mu reče: „Neumnež! to noč bodo tvojo dušo tirjali od tebe; kar si pa spravil, čegavo bo? Tako je s tem, pravi Jezus, kteri si bogastvo nabira, in ni bogat v Bogu... Zato vam povem: ne skerbite za svoje življenje, kaj bote jedli, tudi ne za telo, kaj bote oblačili ... Vsega tega namreč neverniki na svetu iščejo. Vaš Oče pa vé, da tega potrebujete. Za tega voljo iščite najpoprej Božjega kraljestva in njegove pravice, in vse to vam bo priverženo ... Prodajte svoje premoženje in dajte ubogajme. Storite si mošnje, ktere se ne starajo; zaklad, kteri ne mine v nebesih, kamor se tat ne približa, in kterega molj ne razjeda. Kjer namreč je vaš zaklad, tam bo tudi vaše serce.“ (Luk. 12.) „Ne imejte ne zlata ne srebra, ne denarjev v svojih pasêh, ne torbe na poti, tudi ne dveh sukenj, ne čevljev, ne palice.“ (Mat. 10, 9. 10) „Nobeden izmed vas, kteri se ne odpové vsemu svojemu premoženju, ne more biti moj učenec.“ (Luk. 14, 33.)

Molitev.

O Bog! kteri si svojemu poterpežljivemu in zaupanja polnemu služabniku sv. Peregrinu dodelil čudapolno telesno ozdravljenje in tako rešenje časne smerti: ozdravi tudi nam, te prosimo, naše dušne bolezni, da bomo, oteti večne smerti, srečno k Tebi prišli v večno življenje. Po Kr. Jezusu Gospodu našem. Amen.

27. Mali traven ali april.

Sv. Cita, devica.

Cita je bila hči ubožnih staršev iz neke vasi blizo Luke na Laškem. Njen oče je zgodaj umerl, in breme odrejevanja je nosila mati sama, po imenu Bonisina. Ali ta odreja je morala kaj dobra biti, ker ne samo Cita se ko svetnica časti, ampak tudi njena sestra, nuna cistercijanka, je umerla v slovesu svetosti, ravno tako tudi materin brat Gracijan. „Moli in delaj!“ To geslo je mati dan na dan hčerki priporočevala in vživala je veselje videti, kakó njeni nauki pri Citi najlepši sad rodé. Pohlevnosti in skromnosti, ljubeznjivosti in pokorščini njeni se je slednji čudil. Govorila je malo, delala neprenehoma in dušo svojo je ohranila v vedni zbranosti. Še ne dvajset let stara, stopi v službo pri plemenitaši v Luki, po imenu Fatineli, čegar hiša je bila zraven cerkve sv. Frigidijana. V tem novem stanu je nahajala mnogo pripomočkov, v domači hiši srečno pričeto delo posvečevanja nadaljevati in zverševati, kajti mogla je v njem delavno, spokorno in zatajevavno živeti in lastno voljo darovati nebeškemu Zveličarju, kteri je enako na svetu živel, ne da bi se njemu streglo, temuč da bi on stregel. Življenje Citino

je za slednjega posla prelep zgled, zatorej hočemo poglavitne obraze iz njega posneti.

S. ZITA.

2. Ko poglavitne lastnosti kerščanske dekle je Cita zaznamovala: bogaboječnost, pokorščino, zvestobo, in delavnost, in tako je tudi sama na tanko ravnala. Vsaki dan je že pred odločeno uro vstala, da je svojo molitev opravila, in pri sv. maši bila, ter nikdar ni pozabila, tudi za svojo gospodo moliti. Pogostoma je pristopala k mizi Gospodovi, in ko je presv. Telo zavžila, žarelo je njeno obličje rajskega veselja. Zvečer ob nedeljah in praznikih je vedno bivala v cerkvi, ali pa je brala sv. pismo in druge pobožne bukve. Nikdar je ob delopustnem

času niso videli na plesišču ali pri kterih druzih veselicah, s kterimi se dnevi Gospodovi tolikanj skrunijo. Tudi med delom je vedno bivala v Božji pričujočnosti, in njene misli so bile le nanj obernjene. Vsako delo, predno je je pričela, posvetila je s kako kratko molitvico ali s serčnim vzdihljejem k Bogu. Vsako soboto je obiskala šest laških milj od Luke oddaljeno cerkev angelja varha na gori, in časi je tudi dalje kam romala. Pri tacih priložnostih so se večkrat dogodile čudne reči. Enkrat je môgla zavoljo premnogo dela še le pozno z domu iti. Ko tedaj že trudna peš gre, dojde jo jezdec, kterega je k ravno tisti cerkvi pot peljala. Norčevaje jej zakliče: „S to pošto bo devče le počasi tje prišlo.“ Cita mu mirno odgovori: „Le jezdite, gospod, kakorkoli hitro hočete; tudi mene bo Kristus tje pripeljal, kamor sem se namenila.“ In glej, ko gospod tje prijaha, najde že devico v molitev potopljeno. Ves začuden jo vpraša, kako da je tako naglo sem prišla? Ona pa odgovori: „Kakor je Bogu dopadlo, tako se je zgodilo.

3. V gospodarji in gospodinji je častila Cita Boga, in je bila vsem njunim spodobnim poveljem in naredbam na tanko pokorna in iz serca podložna. Brez ugovarjanja in godernjanja je z veseljem in z dobro voljo vsa povelja njuna dopolnovala, je le za njuno korist skerbela in škodo, kolikor mogoče odvračala, raje bi jo bila sama terpela. Ne najmanje hišne rečí si ni prilastovala in tudi pri soposlih ni terpela nobene nezvestobe. In kakor za blago in imetek, ravno tako je bila tudi za ime in čast svoje gospôde skerbna. Če so jo vpričo nje kaj obrekovali, se je za-njo potegnila, in izgovarjala njene napake in slabosti, prav zoper navado toliko poslov, kterim nič bolj ni mar, kakor gospodarja in gospodinjo v vseh malenkostih zapazovati in ju kakor le mogoče raznašati. Delavnost jej je bila kakor prirojena in postopanje je čertila ko začetek vseh pregreh. Ves čas njenega bivanja v Fatinelijevi hiši je niso videli ne eno četert ure brez dela. Če sicer ni bilo hišnega dela, dala si je sama kaj opraviti. Svoje službe pa ni opravljala zavoljo vganjenega plačila, ampak iz ljubezni do Bogá, in tako je bilo vse njeno delo neprenehoma molitev. Odtod je izhajalo, da so bila najteža opravila za-njo lehka in je bila vedno vedrega lica, kar se je ž njenim sicer postavnim vedenjem kaj ljubo vjemalo. Čeravno sama prav ubožna, bila je vendar revežem skerbna, usmiljena mati. Sama sebi je jed od ust odtergovala, da jo je, se vé da s privoljenjem gospodinje, potrebežem podelila. Veči del plačila je podarila ubogim, pričakovaje pravo plačilo od Boga, ker le njemu je ona hotela služiti. Zmeraj je skerbela, da je imela za uboge kaj pripravljenega; nobenega ponošenega oblačila ali kar se sicer po hišah, kot ne več za rabo, zameta, ni ona pustila, da bi se pokončalo, ampak vse je skerbno zbirala, popravila,

zašila ter kacega reveža obdarovala. Tudi je bila ona zvesta priprošnjica ubozih pri svoji gospôdi; zakaj za-njo je bila grenka bolečina, videti koga terpeti in mu ne môči terpljenja olajšati. Kako prijetna da je bila Bogú ta ljubezen uboge dekle do bližnjega, nam legenda prav ginljive prigodbe pripoveduje. Žito v kašči, moka v shrambi, če je Cita z gospejnim privoljenjem revežem kaj podelila, — vse je bilo potem čudno pomnoženo. Enega dne jo prosi bolen berač požirek vina, ali ona ga nič nima, vzame pa vendar posodo in jo natoči z vodo. Berač jo s pravo slastjo pije, zakaj voda se je bila spremenila v najbolje vino. Na sveti večer, ko je k polnočnicam šla, jej gospodar zavoljo hudega mraza lastni kožuh posili. Ko pa vidi v cerkvi revnega starčeka mraza trepetati, ponudi mu gorki kožuh z opominkom, da jej ga po Božji službi nazaj da. Božja služba mine, ali starčeka nikjer ni videti, in Cita mora brez kožuha domú, kjer jo gospodar ostro pokrega. Opoldne, ko gredó k jedi, se starček na stopnicah prikaže, kožuh z zahvalo izroči in vpričo gospodarja zgine, kteri o tem pač ne malo in v nedopovedljivo razveseljenje ostermí.

4. Zraven njene delavnosti in radodarnosti do ubozih je nad Cito še posebno njena ljubezen do čistosti slaviti. Zapeljive, nesramne besede, ki so za dušo največa nevarnost, ker človeku najbolj ogenj mesene poželjivosti netijo in v nečisto djanje nagibljejo, so bile za-njo grozna gnjusoba. Kakor je bila sicer pohlevna, vendar se je vnel svet serd, kedar je tako govorjenje, slišala in je gerda derzna usta spotoma zamašila. Necega mladega kalina, ki jo je hotel poljubiti, je z gorko berluzgo tako zdatno zavernila, da se pač ni kmalo potem prederznil, pri poštenem dekletu kaj nespodobnega začenjati. Ob najhuji poletni vročini, ko je bila pri težkem delu vsa s potom oblita, si vendar še tega hladila ni hotela privoščiti, da bi bila zavratno ruto odložila, ker se jej je razgaljenje nespodobno zdelo. Tudi v druzih deklah tovaršicah si je prizadevala kolikor mogoče stud nad zgonobljivo pregreho nečistosti buditi. „Nedolžnost zgubljena, vse zgubljeno!“ Tako je je večkrat serčno opominjala. Ona pa se hitro in nevedoma zgubi, če se človek vseh slabih priložnosti skerbno ne ogiblje. Ker se pa nježna cvetica čistosti le med ternjem varno in srečno ohrani, zatorej je Cita s svojim telesom prav ostro ravnala. Pri vseh svojih težavnih opravilih se je skoraj celo leto postila ob kruhu in vodi, nikdar ni do dobrega nasitena od mize vstala in je le redkokrat kaj vina pokusila, čeravno je vino v njeni domovini navadna pijača. Nosila je na golem životu žimnat pas, ki jo je v meso vrezoval in jej velike bolečine napravljal. Njena postelja je bila grudava deska ali pa terda tla, za-njo pripravljeno posteljo pa je zdaj temu, zdaj unemu revežu prepustila. — V čednostih poterpežljivosti in po-

nižnosti se vaditi, imela je Cita v svoji službi pač priložnosti dovolj. Začetkoma so z nespoznano revo prav terdo ravnali. Njena tihotnost in pohlevnost jim je veljala za topost, njeno na tanko spolnovanje póselskih dolžnosti za skrivno prevzetnost, njena pobožnost za hinavsko pobožnijo in prenapetost. Gospodinjo so hudobni jeziki zoper njo našuntali in gospodarju je bila tolikanj zoperna, da brez nejevolje ni mogel ž njo spregovoriti, ne je pogledati. Gotovo da prav otožno stanje za blago serce! In vendar, če so jo še tolikanj žalili, ni bila slišati iz njenih ust ne najmanjša potožba ali kako godernjanje. Vsa pokojna je zvesto svoje dolžnosti spolnovala, mirno, kakor bi se v zgolj prijetnostih zibala, je svoja dela opravljala, da bi, ako ne ljudem, vsaj Božjemu vsevidnemu očesu dopadla. Tudi od svojih tovaršev in tovaršic je morala veliko terpeti, čeravno je v svoji ponižnosti najbolj zaničljiva opravila na-se jemala, in si je vedno prizadevala vsem postrežna biti. Grozno jih je ona v oči zbadala zavoljo svoje nepodkupljive poštenosti, zavoljo svoje skerbnosti, s ktero je čula nad hišno lastnino, zavoljo svojega studa do tistega, zlasti med posli ženskega spola navadnega znanja in ljubovanja. Da bi kaj norčije ž njo vganjali, so soposli dobro Cito o najslabšem vremenu s tem ali unim izgovorom iz hiše kam poslali, da bi se jej prav v slast smejali, ko bi vsa premočena domú prišla. O takovih naročilih je vselej radovoljna šla, ali kako je ona prešerne poredneže osramotila, ko o njeni povernitvi ni bilo ne kapljice dežja na njeni obleki videti, kakor bi bila svoje opravilo o najlepšem solnčnem svitu izveršila.

5. Naposled pa tako vterjena čednost zmaga nad hudobnostjo in krivimi mislimi strastnih ljudi. Gospôda njena spozna, da ravno ta sovražena in zaničevana Cita je njena najzvesteja služabnica. Pri gospodarji svojem, ki je bil prav togotne natore, je zadobila tako veljavo, da je že ena sama njena beseda jezo njegovo potolažila. Večkrat je pred-nj pokleknila in odpuščenja prosila za tiste, ki so ga razdražili, in vselej jim je milost dosegla. Tudi soposlov serca si je sčasoma pridobila in njihovo čertenje se je spreverglo v občudovanje. Tedaj je tudi priložnost imela, od mnogo pregreh je odvračevati in k molitvi, k zvestobi v službi, k poslušanju besede Božje in k pogostoma prejemanju sv. zakramentov napeljevati. Blago Cito je pa zdaj osupevalo spoštovanje, ki so jej je od vseh strani skazovali, ali svoje ponižno serce je obvarovala slednjega opuha kacega prevzetovanja. Ostala je priljudna, prijazna, skromna in postrežna tudi potem, ko jej je bila gospôda izročila više vodstvo vseh hišnih opravil in nadzorništvo nad vsemi posli, ter ni več ž njo kakor deklo, ampak kakor s hišno prijatlico ravnala. Poslednja leta je bila prevzdignjena in jej dovoljeno, čas poleg lastne volje

obračati za vživanje pokoja in za skerb za svoje vse bolehavo telo. Ali ona, dela tolikanj navajena, ktero je tako lepo znala posvečevati, se s to blagovoljno ponudbo ni mogla sprijazniti. Delala je, dokler je mogla z rokama in nogama gibati, in če jo je gospôda ljubeznjivo opomnila, da naj počiva, je Cita hvaležnega obraza odgovorila: „Mar li hočete, da me smert v postavanji zaleze?“ Osem in štirideset let je Cita ko dekla v Fatinelijevi hiši preživela in nikdar ni ne najmanjše nezadovoljnosti s svojim nizkim in težavnim stanom razodevala. Tedaj pa se približa ura njenega preseljevanja v večni mir in pokoj. Majhena merzlica, ki pa čedalje bolj nevarna prihaja, jej napové smert. S sveto resnobo in s spokornim duhom se pripravlja na prihod Gospodov, prejme z gorečo pobožnostjo zakramente umirajočih in zatisne očí 27. aprila 1272, stara 60 let. Komaj poči o zgodnjem jutru glas, da je zavoljo svojih visocih čednosti že v življenji ko svetnica češčena Cita umerla, so si otročiči po ulicah klicali: „Sv. Cita je umerla, hitimo je gledat.“ Poleg splošne želje je bilo njeno truplo v cerkvi sv. Frigidijana očitno izpostavljeno, in vse mesto je skup vrelo, da bi se radovalo nad obličjem oslavljene svetnice. Vsaki je hotel kaj spominka od nje imeti in košček njene obleke si odrezati, zatorej so jo morali večkrat na novo obleči. Mnogo čudežev se je godilo na njenem grobu in papež Inocenc XII. jo je leta 1696 slovesno med svetnike postavil. Slava te dekle ostane na svetu v večnem spominu, posli jo časté ko svojo patrono in se njeni posebni priprošnji priporočajo.

Kerščanski posel.

Razun druzih naukov so iz življenja sv. Cite posebno nauki za hlapce in dekle in za vse služabnike sploh posneti. Sv. Cita je zares v vsem svojem djanji in nehanji izversten zgled čednosti in svetosti za vse služabnike. Želeti je, da bi vsi njeno življenje vedno pred očmi imeli in jo v vsem posnemali. Pred vsem druzim pa bi imeli na sledeče gledati: Sv. Cita ostane 48 let pri eni gospôdi v službi, ne léta iz malih vzrokov iz službe v službo; zadovoljna je s svojim stanom, ne godernja nikdar nad njim, ne želi se ga iz lenobe ali iz hlepenja po nepremišljenem zakonu iznebiti; služi zvesto, svoji gospôdi je pokorna, pri delu vselej marljiva, skerbna in dobre volje, nikdar ne nejevoljna ali čmerna; tudi noče brez dela biti, ampak do konca v službi ostati. Kar jej od dela časa ostaja, ne trati ga z lenuhovanjem, ampak ga v molitev in duhovno branje obrača; nikoli ne hodi k posvetnim, veliko manj k nevarnim veselicam, na ples itd. Varuje si svojo čistost skerbno in serčno; miloserčna je do ubozih, pa ostra do sebe in poterpežljiva o preganjanji. Od svoje pobožnosti se ne da ne po zasmehovanji in zasramovanji, ne po krivičnih tožbah odverniti.

Sv. Cita je rekla, da so najimenitniše lastnosti dekle: strah Božji, pokorščina, zvestoba in delavnost. K tem rečem je posel gotovo v svoji vesti zavezan. Bogá se mora bati in sicer bolj kakor svoje gospôde in

soposlov; zató ne sme nikdar, da bi se svoji gospôdi ali svojim soposlom prikupil, Boga žaliti, ali k temu, kar je pregrešno, pomagati. Poleg četerte zapovedi je dolžen, svoje gospodarje in gospodinje spoštovati in jim v vsem, kar ni pregrešno, pokoren biti. Ako ni svoji gospôdi pokoren, če jej dolžnega spoštovanja ne skazuje, če jo zaničuje, gerdi in zasramuje, ako jej beseduje in kljubuje, ali če se celó prederzne, da jo kolne in roti, kar se večkrat zgodí, pregreši se in časi tudi smertno pregreši. Dolžen je, naloženo delo zvesto opravljati, kar se mu izročí in zaupa, si lepo v skerb jemati in gospódino korist ter njen dobiček po zaukazanem potu pospeševati; zakaj zavoljo tega ima hrano in plačo. Ako je po svoji nemarnosti kriv kake znatne škode svoje gospôde, če svoja dela nezvesto in zanikerno opravlja, če več časa s postopanjem potrati — pregreši se in svoji gospôdi plačilo krade. Zlasti posel je dolžen, svoji gospôdi v vseh rečéh zvest biti. To dolžnost jih današnji dan, bodi Bogu potoženo! veliko veliko v nemar pušča. Ukanjajo svojo gospôdo, kjer jo le morejo; izmikajo, zdaj denarje, zdaj blagó; zdaj vzamejo naenkrat precej kake reči, zdaj po trohah; nosijo skrivej vino iz kleti, jedi iz kuhinje in je povžijejo s soposli ali drugim vnanjim dajejo. Drugi se loté tudi zernja v žitnicah, oblačil in platna po škrinjah. Drugi molčé, ko bi je vendar morali zaverniti, ustaviti in gospôdi razodeti. In kar je najhuje, nekteri si tega celó v greh ne štejejo in nič ne mislijo ne na pravo, ne na povračilo tega, kar so izmaknili. Vsi pa imajo vedeti, da po svoji nezvestobi, kakoršnekoli se krive storé, smertno grešé; in lehko večno pogubé; zakaj njih nezvestoba je tatvina, ktera je v sedmi zapovedi prepovedana. Vedeti imajo, da so kakor tatje, pred Bogom dolžni, popraviti in poverniti, kar so pokvarili in ukradli. Izgovori, ktere imajo, da ž njimi svojo krivico pravičijo, veljajo ravno tako malo pred Bogom, kakor izgovori druzih tatov. Verh tega si že tudi na tem svetu nakopavajo zaničevanje, zadrege, nadlogo in nesrečo. Zveste služabnike ima vse rado, nezveste pa vse čerti in zaničuje. Kar zvest posel s svojim potom nabere, je od Boga blagoslovljeno in se vpričo množi; kar pa nezvest posel pridobi, nima teka, ker ni od Boga blagoslovljeno. Vsakdanja skušnja uči, da se nevidoma samo žre in pogolta, kar tak posel tudi po pravici pridobi. Zatorej naj se vsi posli, kteri nočejo v časno in večno nesrečo zagaziti, skerbno prizadevljejo, da se tudi najmanje krivičnosti v svoji službi obvarujejo. Komur pa vest očita, da se je poprej v tej reči pregrešil, naj prosi sprevidnega spovednika za nauk in svet, kaj ima zastran povračila storiti; zakaj ta reč je veliko imenitniša, kakor se misli; in po pravici se je bati, da bo marsikteri zavoljo nje vekoma pogubljen. Bog daj, da bi si vsi hlapci in dekle in sploh vsi služabniki ta nauk dobro zapomnili in po njem zvesto se ravnali! K temu pa bo veliko pripomoglo, če sledeče besede svetega Pavla dobro pomislijo. V listu namreč do svojega učenca Tita (2, 9. 10.) piše: „Hlapce uči, da naj bodo svojim gospodarjem podložni, v vseh rečéh dopadljivi, da naj zoper ne govoré; da naj ne goljufajo, ampak v vsem dobro zvestobo skazujejo.“ V teh besedah so najimenitniše dolžnosti hlapcev zapopadene. V listu do Efežanov pa piše: „Hlapci! bodite pokorni svojim telesnim gospodarjem s strahom in trepetom, v priprostosti svojega serca, kakor Kristusu; in ne služite le na oko, kakor da bi hoteli ljudem dopasti, ampak kakor hlapci Kristusovi storite voljo Božjo iz serca radi, in služite z dobro voljo, kakor Gospodu in ne kakor ljudém, ker veste, da bo sleherni to, karkoli je dobrega storil, prejel od Gospoda, bodi hlapec ali prost.“ (6, 5. i. d.) Pervič si tukaj zapomni, da ima posel s spodobno spoštljivostjo, resničnostjo in dobro voljo, ne pa posiljeno ali le na videz slu-

žiti. Drugič, da ima svoji gospôdi iz ljubezni do Boga in sicer takó služiti in jej pokoren biti, kakor bi Kristusu Gospodu samemu služil. Kdor se potem ravná, temu se ne bo nikdar nič namerilo, česar bi rad in z veseljem ne opravljal. Zakaj, ali nima človek vse iz ljubezni do Boga z veseljem storiti in preterpeti? Poslednjič pravi apostelj, da bo Bog sam zvestega, pokornega in pobožnega hlapca plačal. Kolika tolažba za bogaboječega posla! Mnogo gospodarjev ne spozna zveste službe svojih poslov; jih kakor se spodobi, ne plačuje, jim celó večkrat brez pravičnih vzrokov zasluženo plačilo priterguje. Ako se ti to zgodi, ljubi kerščanski posel! nikdar ne obupaj, če le svojo službo zvesto in iz ljubezni do Boga opravljaš; Gospod Bog sam ti jo bo enkrat obilo plačal.

Molitev.

O Jezus! kteri si sam iz ljubezni do nas podobo hlapčevo na-se vzel, dodeli mi po priprošnji sv. Cite milost, da bom gospodarju in gospodinji tako pokoren, kakor bi Ti sam meni zapovedoval. Vnemaj v meni spoštljivo ljubezen do nju, le Tebe pa, najvišega mojega Gospoda, daj mi čez vse hvaliti, edino le Tebe se bati. Daj mi njima zvesto služiti in se tako proti njima obnašati, kakor se dober otrok proti svojim staršem obnaša. Amen.

28. Mali traven ali april.

Zvel. brat Egidij.

Egidij je bil iz mesta Asisa na Laškem. Tam je živel v največi priprostosti serca in v iskreni bogoljubnosti, dokler ni začutil notranjega nagona, kterega je v goreči molitvi prevdarjal, pridružiti se namreč sv. Francišku. To se je tako-le dogodilo: Ko enkrat v hiši Egidijevi z začudenjem od sv. Franciška govoré, začuti on v svojem sercu nepremagljiv nagon, njegov zgled posnemati. Drugi dan se poda zgodaj v cerkev sv. Jurija in goreče prosi Gospoda, da naj ga popelje k sv. vstanovitelju novega reda, ako je njegova volja, da bi on svoj sklep spolnil. Res poišče sv. Franciška in ga klečé prosi, naj bi ga sprejel med svoje učence. Tisti dan ju sreča ubožna žena, ktera milo vbogajme prosi. Tedaj reče Francišek Egidiju: „Daj ubogi svojo suknjo;“ in učenec z veseljem spolni povelje svojega učenika. Dan potem prejme redovno obleko. To se je zgodilo leta 1209.

2. Med vsemi pervimi učenci sv. Franciška ni nobeden v meri, kakor Egidij, najimenitniše čednosti posedel, namreč: ponižnost, ljubezen, pohlevnost — posebno pa priprostost serca, ki je bila njegova poglavitna čednost in ga je izmed vseh odliko-

vala. Nekoliko čertic iz njegovega življenja in iz njegovih naukov bode to spričalo. Kmalo po sprejetji spremi svojega duhovnega očeta v okrajino (marko) Jakinsko. Sicer takrat sv. Frančišek ni še očitno pridigoval, vendar pa je po vseh mestih in vaséh, kamorkoli je prišel, kristijane k pokori opominjal, in tedaj je Egidij v svoji priprostosti vedno ljudem priporočal: „Resnico je govoril, le verjemite mu.“ Drugi podoben zgled njegove priprostosti beremo v življenji sv. Bonaventura. Ko mu namreč ta slavni mož opomni, „da zamore neveden in priprost človek, pobožna žena Boga ravno tako popolnoma in še bolj ljubiti, kakor kteri sloveč bogoslovec,“ leti brat Egidij, veselja kipeč, med vertna vrata, ki so na cesto peljala, in na ves glas ljudem kliče: „Pridite sem, vi priprosti in neučeni ljudjé! pridite, ve pobožne žene, pridite vi vsi in ljubite Gospoda našega

Jezusa. Zamorete ga ljubiti in še bolj ljubiti, kakor oče Bonaventura in najbolj učeni bogoslovci.“ Nato je bil tri ure zamaknjen.

3. Kmalo potem roma Egidij na Špansko, da bi obiskal grob sv. apostelja Jakopa. Na tem potu dá svojo obleko necemu revežu in veliko zasramovanja od zlovoljnih ljudí s čudovito poterpežljivostjo preterpi. Po vernitvi se mudí nekoliko časa v poglavitnem mestu kerščanskega sveta, v Rimu, kjer se kakor tudi drugod, živi z delom svojih rok. Potem popotva v Jeruzalem s tem namenom, da bi Saracenom nauke sv. evangelija oznanoval; ali kristijani ga kmalo na Laško nazaj pošljejo, ker so se bali, da bi ga perteče preganjanje v smertno nevarnost pripravilo. Zdaj je živel v Rimu, ali v Reatu in Fabrijanu. Ko enega dne v poslednjem mestu svoje grehe premišljuje, ga njihov spomin tolikanj presune, da zbeži v bližnji gozdič, obleko s sebe verže in se dá z vervijo k redovni cerkvi vleči klicaje mimogredočim: „Usmilite se me, bratje! usmilite se ubozega grešnika!“

4. Večidel svojega življenja je bival sv. Egidij v Perozi, kjer je tudi v noči od 22. do 23. aprila 1272 v Gospodu zaspal. Prec po njegovi smerti je njegov grob močno slovel zavoljo splošne in očitne pobožnosti ljudstva, in nekoliko časa so ga res v cerkvi njegovega reda ko svetnika častili; ali ta pobožnost je sčasoma pojenjala, kar morda od tod izhaja, ker njegovo češčenje ni bilo še od rimskega sedeža spodobno poterjeno. Vendar pa se njegov grob še zmeraj obiskuje in nad njim stoji oltar, na kterem se, vsled stare navade, še zmeraj na njegovega godú dan slovesna sv. maša poje.

5. Kaj pomeni ta podoba? — Enega dne pride k Egidiju učen mož iz reda dominikanov, kterega je že več let mučil dvom, je li Mati Božja zmeraj bila devica? Ko sliši, da je Egidij od Boga razsvetljen mož, gre k njemu, da bi ga v tej zadevi poprašal. Egidij, vedoč, kaj ga stiska, mu gre naproti in zasadí palico v zemljo rekoč: „Brat dominikan! Marija je devica, predno je porodila,“ in hipoma na tem mestu limbar iz zemlje vsklije. Ko drugič palico zasadi, reče: „Brat dominikan! Marija je devica v tem trenutku, ko je porodila,“ in drugi limbar iz zemlje vsklije. Ko tretjič palico zasadi, reče: „Brat dominikan! Marija je devica tudi potem, ko je porodila“ in tretji limbar vsklije. Egidij odide, in učeni redovnik nikdar več ni dvomil, da je Marija vedno ostala devica.

Nekoliko njegovih naukov.

Ko smo življenje tega zveličanega služabnika prav ob kratkem popisali, hočemo ga spoznavati tudi iz njegovih lastnih besed in prelepih njegovih naukov.

Kakor smo že opomnili, živil se je Egidij z delom svojih rok. Enkrat mu škof Tuskulski ponudi, da naj bi kot ubožnik potrebni kruh od njegove mize prejemal. Egidij pa mu odgovori z besedami psalmista: „Vžival boš delo svojih rok; srečen si in dobro se ti bo godilo. Tako je učil brat Frančišek svoje brate pridno in zvesto delati in za plačilo ne denarja, ampak potrebni živež prejemati.“

Če se je kdo pogovarjal ž njim od časti Božje, to je, od njegovega preljubeznjivega „raja“, zamaknil se je berž in dalje časa se kar ni ganil. Pastirji in otroci, ki so to vedeli, so mu, kedar so ga zagledali, berž klicali: „Raj, raj!“ in prec se je zamaknil. Če so drugi redovni bratje ž njim se pogovarjali, so se skerbno ogibali teh besed, bojé se, da bi ga ne obšlo kako zamaknjenje in bi bili potem oropani blagovitega pogovora ž njim. Na njegovem obličji je žarela svetla brihtnost in neizrekljiva radost, in če je bil od Boga pogovor, bili so njegovi odgovori deroči izlivi njegove preserčne veselosti. Ko enega dne svojo samoto zapusti in se bratom pridruži, začne s sveto gorečnostjo peti: „Noben jezik ne more razložiti, nobene besede ne dopovedati, noben vstvarjeni duh ne spreumeti prelepote dobrin, ktere Bog tistim, ki ljubezni do njega goré, v nebesih pripravlja.“

Ko enkrat papež Gregorij IX., ki je od l. 1234 do jeseni l. 1236 v Perozi svoj dvor imel, pobožnega brata pred se pokliče in ga o njegovem življenji jame izpraševati, odgovori mu mož Božji: „Jaz si prizadevam jarem Božjih zapoved z veseljem nositi.“ „Prav imaš,“ mu reče papež, „pa tvoj jarem je sladák in tvoja butara je lehka.“ Pri teh besedah se zdi Egidij nekako razmišljen; potem pa se zamakne in pozno v noč se ne gane in nič ne spregovori. Papež sam je to čudapolno dogodbo povedal kardinalom in več druzim osebam.

Ko mu ravno ta papež pri neki drugi priložnosti reče, da bi mu kaj od njegovih dolžnosti povedal, se Egidij dolgo izgovarja, dokler ne začne: „Dve očesi imaš, desno in levo, ki ste zmeraj odperte. Z desnim razgleduj reči, ki so nad teboj, z levim pa vôdi vse, kar je pod teboj.“

Od ponižnosti je tako-le govoril: „Le po ponižnosti pridemo do spoznanja Božjega. Kdor hoče gori, mora poprej doli.“ — „Kako se moremo,“ vpraša ga brat, „napuha varovati?“ „Če dobrote Božje premišljujemo, moramo se ponižati in glave svoje pobesiti. To storimo, če se ozremo na svoje grehe. Gorje mu, kteri se z lastnimi napakami hvali. Perva stopinja ponižnosti je spoznanje, da je vse, kar od nas prihaja, našemu blagru nasproti. Vejica te ponižnosti je, da drugim dajemo, kar njim gre in sebi ničesa ne prilastujemo, kar je njihovo; to se pravi, mi moramo za vse blagote in dobrote, ki je vživamo, in celó za spoznanje, da vse hudo, ki je v nas, od nas samih izhaja, Boga zahvaliti. Blagor njemu, kdor se ima pred ljudmi, kakor je res v Božjih očeh, namreč za brezen vse revščine in ničnosti! Blagor njemu, ki je zvest v pokorščini! Kdor hoče notranji mir vživati, naj ima slednjega za svojega višega, in za večega in boljšega v Božjih očeh, kakor je sam! Blagor mu, kdor zna milosti Božje zakrivati. Ponižnost ne vé, kako bi govorila, poterpežljivost pa se ana govoriti bojé se, krono zgubiti, ki je le tistim obljubljena, ki terpé brez tarnanja, in ker je terdno prepričana, da se človeku vendar le še zmeraj bolje godí, kakor pa zasluži. S ponižnostjo se doseže milost pri Bogu in se v miru z bratom živí. Le ponižnim, ne pa prevzetnim deli Bog zaklade svojih gnad.

Stran napuha moramo zmeraj čuječi in v vednem strahu biti, sicer nas v brezen podere. Kako namreč bi bilo mogoče, da bi človek, ki

smert zasluži in je v verige vkovan, zmeraj ne trepetal? Človek je sam iz sebe le revščina in nadloga, bogat pa le po Božjih darovih; te darove naj ljubi, samega sebe pa naj zaničuje. Kaj je pač večega in boljšega za-nj, kakor dobrot Božjih hvaležno se spominjati, se v ponižnosti pogrezovati, in sramovanja ves presunjen biti o pogledu lastne nadložnosti?“

Zoper ničemurno slavohlepnost je rabil to-le priliko: „Mislimo si človeka, vsega obožanega, vsega ranjenega, brez čevljev in nogovic, le z nekoliko zakerpanimi capami pokritega; in v tem žalostnem stanu naj ga kdo pozdravi rekoč: Velemožni gospod! vsi te občudujemo; bogat si čezmerno; v lepoti in imenitnosti ga nimaš verstnika; nič ni krasnejega, ko tvoja obleka. — Ali ni moral tak človek že popolnoma ob pamet priti, ko bi ga tako hvalisanje veselilo in bi si mislil, da je res, kar se mu pravi, čeravno je prepričan, da je ravno narobe?“

Njegovi pohlevnosti se niso mogli ljudje načuditi. „Mi ne smemo bližnjemu dobrega, ktero ima, ne jemati, ne sami sebi prilastovati; čem bolj se ptujega dobrega veselimo, tem bolj smo ga sami deležni. Če torej hočeš prednosti druzih deležen biti, moraš se jih veseliti, žalovati pa nad zlegom, ki se drugim prigodi; ti moraš lastno revo videti in spoznati, pri bližnjem pa le dobro nahajati, druge častiti, sebe pa zaničevati. Mi molimo, se postimo in delamo; ali mi zgubimo vse zasluženje tega, če krivic in nezgod s poterpežljivostjo in ljubeznijo ne prenašamo. Vendar si toliko prizadevamo, da bi si čednost pridobili; zakaj se pa ne učimo to storiti, kar je tako lehko?“ Prenašaj torej bremena druzega, ker nimaš pravice čez kaj se pritoževati, zakaj ti zaslužiš, od vseh stvari čerten in preganjan biti. Hočeš se očitanja in pogubljenja na unem svetu obvarovati, kako tedaj moreš želeti, na tem češčen biti: kako moreš po večnem pokoji hrepeneti, ko se tukaj ogiblješ dela in truda? Prizadevaj si, da strasti svoje premagaš, in skušnje in poniževanja voljno prenašaš. V vsem je treba samega sebe premagovati. Malo ti pomaga, če druge k Bogu vlečeš, če tudi ti sam sebi ne odmerješ.

Od molitve, ki je bila njegova radost in poglavitno opravilo, je to-le izrekel: „Molitev je začetek in izveršenje vsega dobrega. Slednji grešnik naj Boga prosi, da bi mu dal slabosti in hibe svoje spoznati, in ravno tako tudi dobre, ktere je od njegovega neskončnega usmiljenja prejel. Kdor ne vé kako moliti, ta Boga ne pozná. Vsi, kteri hočejo zveličani biti, so dolžni moliti, kedar k pameti pridejo. Mati, še tako plašna, boječa in priprosta, bi gotovo ne zamudila, na persi se terkati in milosti prositi serditega kralja, po čegar povelji so njenega sina zavoljo storjenega hudodelstva v ječo pahnili, na vislice obsodili.“

„Sad molitve je: 1. razsvetljuje naš um; 2. nas poterjuje v veri in v ljubezni do dobrega; 3. nas uči lastno revščino spoznavati in občutiti; 4. nas napolnuje s strahom Božjim, nas dela ponižne in zaničljive v naših očeh; 5. budi kesanje v našem sercu; 6. odpira v nas obilen in sladek vir solzá; 7. očiščuje našo dušo; 8. vpokojuje našo vest; 9. nas uči pokorščine; 10. nas popelje do popolnomosti; 11. nas stori deležne vednosti svetnikov; 12. po duhovno prestvarja našo pamet; 13. vnema v nas nepremagljivo serčnost; 14. nam pridobiva poterpežljivost; 15. nam zasluževa pravo modrost; 16. nam daje Boga spoznavati, kteri se tistim razodevlje, ki ga v duhu in v resnici molijo. Od tod prihaja, da duša ljubezni Božje gori, da teče za vonom nebeškega veselja, da je preoblivana z reko neizrekljivih radosti, da vživa notranji mir in ide naposled po plačilo v kraljestvo večne slave.“

Molitev.

O Bog! kteri si preponižnega svojega služabnika tolikanj razsvetlil v nebeških rečeh, prosimo te, vlij tudi v nas tako zveličansko modrost, da bomo po njegovem nauku edino dušo, ki si jo nam po svojem obličji vstvaril, edino le Tebi Stvarniku z vso ljubeznijo darovali. Amen.

29. Mali traven ali april.

Sv. Peter, mučenec.

Tisto dobo, v kteri se je rodil sv. Peter l. 1205, so razgrajali po zgorenji Italiji o razporu, ki se je bil posebno vnel med cesarjem Friderikom Rudečebradcem in apostoljskim sedežem, posebne verste krivoverci, ki so se zvali Katari, to je, čisti in so bili nekako podobni nekdanjim Manihejcem. Terdili so, da se je rimsko-katoliška cerkev popačila stran učenja nravstva, da ona ni več čista nevesta Kristusova, in da so oni poklicani očistiti jo vseh peg in spak. Te pošastne domišljije prenapeti ljudjé pa so pozabili, da je cerkev zmeraj vladana od sv. Duha, in da se ona nikdar ne v učenji, ne v nravstvu ne more zmotiti, ktero je vedno tisto, čeravno se tajiti ne da, da nekteri njeni udje, ki se te vere in njenih naukov ne deržé, na kriva pota zajdejo; zakaj med pšenico je zmeraj kaj ljulike. S tem krivoverstvom so bili okuženi tudi starši sv. Petra, ki so živeli v mestu Veroni. Deček torej je bil največi nevarnosti izpostavljen, da tudi on ne bi hodil po tem potu pogubljenja; ali v njegovo srečo sklene oče, dati ga visoko izolikati in ker ni bilo ravno nobene krivoverske šole v domačem kraji, izroči ga katoliškemu učeniku. Mislil je namreč, da bodo pri tolikošni mladosti Petrovi verski vtiski, kterih se utegne navzeti, kmalo shlapeli in da bode zlahkoma stalo, pozneja leta načela krivoverstva in sovraštvo do katoliške cerkve vcepiti mu. Ali človek nareja, Bog pa naredi; in Bog ni hotel, da bi Peterček bil krivoverec. Peter se v šoli ni učil samo brati in pisati, kakor je oče namerjal, ampak najprej apostoljske vere, in kmalo se je čutil s čudovito močjó h katoliški cerkvi nagibanega. Enega dne, ko gre ravno iz šole, sreča ga stric njegov in ga vpraša, kaj se je naučil, in Peter mu gladko odmoli apostoljsko vero. Strica, zakletega krivoverca, posebno razdražijo besede: „Stvarnik nebes in zemlje,“ in se na vso moč prizadeva, Petru dopovedati, da ne Bog, ampak hudobno pervo bitje (hudič) je vse vidno vstvarilo; zastonj mu trobi, da so na svetu reči, ki so že

same po sebi spridene, zle, in da torej ne morejo biti delo Boga ali kterega druzega neskončno popolnoma bitja. Ali Peter kratkimal ne odjenja od apostoljske vere in brani njeno katoliško razlago z razumnostjo in stanovitnostjo, ki je njegova leta visoko presegala. Ves serdit gre stric k očetu pregovorit ga, da bi pač sina nič več v katoliško šolo ne pošiljal. Ali oče se nič ne zmeni za te opomine, marveč pošlje sina na visoke šole v Bolonijo, ker on je zmeraj upal, da bo Peter razsvetljeni veri zvest ostal in da bode enkrat, bogat vsakoverstnih vednosti, izversten učenik njihovega krivoverstva.

2. Med učenci v Boloniji je razsajala grozna razuzdanost in skoraj nobeden ni utekel zadergam, ki je je pregreha povsod nastavljala. Ali Bog, ki je svojega služabnika rešil krivoverstva, ga je varoval tudi zoper zapeljivost samopašnega življenja. Obudil je v njem živo studenje do nečistosti in nezmernosti ter gorečo marnost, v katoliški veri popolnoma podučiti se. Zoper zapeljevanja se je oborožil Peter z molitvijo in čuječnostjo, pravo terdnost v katoliški veri pa si je prizadeval z branjem dobrih katoliških bukev doseči, in za to so mu knjižnice Bolonijske dovolj priložnosti dajale. Pri vsem tem pa je vendar oziroma človeške slabosti občutil sveto nezaupljivost do samega sebe, in zatorej, da bi vsem nevarnostim, ki so ga obdajale, srečno utekel, sklene svet popolnoma zapustiti. Malo popred je bil sv. Dominik vstanovil slavni pridigarski ali dominikanski red in od vseh plati so krepki in plemeniti mladenči prihajali, da bi njegovi sinovi postali. Tudi našega Petra je nagnalo njim se pridružiti. Dominik ga sam poskusi, in ko ga spozná, da je terdne vere in čistega serca, sprejme ga, čeravno še le petnajst let starega, z veseljem med svoje. Kmalo je Peter s svojo gorečnostjo v spolnovanji vseh čednosti tako visoko dospel, da ga je Dominik ko svojega sina ljubil, drugi redovni bratje pa so nad njim stermeli ter ga kmalo ko zgled popolnomosti visoko čislali. Dominik umerje; ali Petrova gorečnost še viša prihaja, ker je hotel v vsem svojemu duhovnemu očetu podoben biti. Ali on je svoje telesne močí s pogostnim ponočnim bedenjem in s preostrim postom preveč obložil; zatorej ga napade med poskušnjim letom nevarna bolezen, ktera ga na pravo pot zaverne in ga uči, da mora gorečnosti tudi previdnost tovaršica biti. Ko stori redovne obljube, od svojega ostrega življenja toliko odneha, da je bilo telo duhu sicer podložno, pa je vendar imelo potrebne moči za opravljanje naloženih del. Občudljiva je bila njegova ponižnost, njegova zbranost duha, njegova ljubezen do samote, njegova pobožnost. Posebno se je varoval postavanja, ktero je čertil ko strup vseh čednosti. Dan je bil na tanko razdeljen v čas molitve, učenja, branja, strežbe pri bolnikih. Casi je tudi najniža opravila v samostanu prevzel, da bi napuh iz kórena

zaterl. Poleg spričevanja rimskega brevirja je dušo in telo vse žive dni tako čisto ohranil, da ju nikdar ni s smertnim grehom omadeževal. Spomin na tisočere nevarnosti, kterih je bil po tako čudnih potih otet, je v njegovem sercu vedno pregoreča čutila ljubezni Božje netil. Da bi se Bogu za to hvaležnega skazal, je sklenil, spreobračanju duš vsega se posvetiti.

3. Ko je bil za mašnika posvečen, so mu vikši, ker je bil v sv. Pismu in v vseh bogoslovskih vedah popolno izurjen, izročili pridigarstvo. Tedaj jame očitno delovati ko oznanovavec in branitelj katoliške vere in sicer s tolikanjim vspehom, kakor se ga nikdo ni nadjal. Prehajaje Románijo, Jakinsko, Toskano, okolico Bolonijsko in Milansko spreoberne s svojimi pridigami na trume grešnikov in krivovercev; slednji dan pri njem je bil oslavljen s kako zmago nad pregreho, lažjó in krivo vero; povsod se je njegovo imé z visocim spoštovanjem izrekovalo. Ali tudi dnovi britkosti naj mu napočijo. Gospod je skazoval svetniku nenavadne milosti in je bil v svoji sobici obiskovan od nebeščanov in nebeščank, ki so se o duhovnih rečéh na glas ž njim pogovarjali. To se je zgodilo tudi v samostanu sv. Janeza pri mestu Komu in je v necem redovnem bratu, ki je poslušaje pri durih stal, misel obudilo, da je Peter zoper natanko prepoved redovnega pravila ravnal, ter ptujce in celó ženske v svoji celici sprejel. Poslušavcu se nič ni tako mudilo, kakor berž k višemu iti in svetnika zatožiti. Svetniku ponižnost ni dopustila, da bi bil milosti Božje, kterih je bil deležen, razodel in se s tem opravičil. Ni tedaj v svojo obrambo druzega storil, kakor da se je na tla vergel ter rekel: „Grešnik sem in za vsako kazen pripravljen!“ Te besede so veljale za poterjenje njegovega zadolženja in vikši mu prepovedó pridigovanje ter ga pošljejo kakor v zapor v Ješki samostan na Jakinskem. Peter molčé sprejme to ponižanje, in je voljno terpí s terdnim upanjem, da bo že Bog njegovo nedolžnost razkril. Ko mu pa v takem stanu veliko mesecev preteče, jame mu serce upadati; poklekne torej enkrat pred bridko martro in Križanemu tako-le toži: „Ljubi Jezus! ali ne veš, da sem nedolžen? Ali naj se za milosti, ki si je meni nevrednemu skazal, ko hudodelnik pokorim? Ali nočeš tedaj ti govoriti, ko sem jaz molčal? Ali me nočeš čez toliko časa že braniti, nočeš moje nedolžnosti razodeti?“ In od križa, kakor legenda pripoveduje, zasliši glas: „In v čem sem se jaz zadolžil, Peter, da so me na križ pribili? Uči se od mene potrpežljivosti v svojem terpljenji, ktero ni z mojim primerjati!“ Te besede osramoté svetnika, pa ga tudi s tolažbo napolnijo in zdaj želi še več terpeti, da bi Odrešeniku svojemu bolj podoben bil. Ali zdaj ga Gospod v svoji neizmerni dobrotljivosti kmalo reši bridke skušnje in njegovo nedolžnost razodene. Petra v Kom nazaj pokličejo in z vso častjo v prejšnjo službo nazaj postavijo.

4. Odsihmal je opravljal svoje misijonstvo po mestih in okrajinah laških noter do smerti s povikšano gorečnostjo. Cerkve niso obsegale neštevilnih poslušavcev, ki so skup vreli, da bi zveličanske nauke iz njegovih ust slišali, in večkrat je moral pod milim nebom ali pa na javnih tergih pridigovati. Tako je bil mnogokrat v nevarnosti o presilni gnječi množice stlačen biti. Povsod, kamorkoli je prišel, so ga s preserčnim veseljem sprejeli. Na Milanskem so ga sprejemali s procesijami, s petjem in s trombami in so nosili križ in bandero pred njim. Ljudstvo mu je poljubovalo roke in obleko, prosilo ga je blagoslova ter prinašalo bolnike, da je je ozdravil. Na tisoče grešnikov je spreobernila njegova navdušena beseda, in zopet na tisoče krivovercev je zadobilo po njem spoznanje prave vere. Tolikanj vspešnemu in zaslužnemu delovanju ni moglo častno pripoznanje oditi. Vikši izročé Petru nadzorništvo in vodstvo več samostanov, in papež ga postavi l. 1232 za general-inkvizitorja. Ko inkvizitor (preiskovavec) je imel dolžnost, zasledovati zblode in zmote, ki so se na skrivnem, in po temi plazile, krivoverce na pot resnice popeljevati in spreobernjene voditi; pa je imel tudi moč in oblast, terdovratne kaznovati in neškodljive storiti. Pooblaščen tedaj od apostoljskega sedeža postopa Peter z vso resnobo in z vso krepostjo svojega duha zoper rovársko počenjanje krivovercev, kterih gerdobna načela so namerjala le spodkopavanje kerščanske družbe in kerščanske nravnosti. Zatorej so ga pa tudi peklensko čertili in se v njegovo smert zaprisegli. Svetniku so bili znani njihovi naklepi, zatorej je v neki pridigi v Milanu očitno rekel: „Vem, da so krivoverci že veliko denarja potrošili, da bi podkupili ljudí, ki bi mene zavratno umorili; ali vedó naj, da me ne morejo srečnejega storiti, kakor če mi priložnost dajo, za vero, ktero oznanujem, kri preliti. Za to milost sem dozdaj neprenehoma prosil, in vselej, kedar pri maši presveto Telo Gospoda našega Jezusa Kristusa povzdignem ali je druge mašnike povzdigniti vidim, prosim ga, da naj mi da za svojo katoliško vero umreti. Toda moji sovražniki naj nikar ne mislijo, da se me z mojim umorjenjem rešijo; zakaj po smerti se bom še huje zoper nje vojskoval, kakor pa v svojem življenji.“

5. Štirinajst dni potem ga napadejo morivci na potu med Milanom in Komom; eden izmed njih ga mahne dvakrat s sekiro po glavi in prebode njegovega tovarša, brata Dominika. Svetnik, ko se zgrudi, jame apostoljsko vero moliti, kakor se je je kot otrok bil naučil, pomoči perst v kri, ki mu je vrela iz ran in zapiše na zemljo besede: „Verujem v Boga Očeta.“ Morivec, to videti, mu bodalo potisne v bok, in takó Peter življenje konča 6. aprila 1252. Njegovo truplo je bilo z veliko slovesnostjo neseno v dominikansko cerkev sv. Evstorgija v Milanu, kjer se njegova glava posebej hrani v predragoceni svetinjski

škrinjici. Pri njegovem grobu se je zgodilo toliko čudežev, da ga je že leto potem papež Inocenc IV. med svetnike vverstil in njegov praznik na današnji dan obhajati zapovedal. Ti čudeži so tudi brez števila krivovercem oči odperli in je v cerkev nazaj pripeljali; in tako krivoverci res s svojim hudodelstvom niso nič pridobili, kakor je Peter prerokoval. Celó Karin, njegov morivec, se je zmoti odpovedal, in je, sprejet med dominikane ko brat preostro se pokoril.

Obrazuje se v dominikanski obleki s sekiro v glavi.

Cerkvena inkvizicija.

Beseda „inkvizicija“ je latinska in pomeni preiskovanje; tedaj je inkvizicija toliko, kakor preiskovanje zmote ali odpada od cerkvenega nauka, kteri odpad se zgodi ali po radovoljnem zametanji ali pa po radovoljnem prenarejanji, tedaj pačenji kterega verskega člena. Kristus Jezus, kteri hoče, da bi vsi ljudje, tedaj tudi najpozneji rodovi, po spoznanji vesoljne in čiste resnice od njega razodete in po njenem natancem spolnovanji zveličanje svoje dosegli, je zapovedal aposteljnom in njihovim naslednikom, škofom, da naj nad čistostjo in nepopačenostjo zveličanskih naukov skerbno čujejo, in njihovega prenarejanja nikakor ne terpé, ker le „resnica oprosti“ (Jan. 8, 32.) sužnosti greha in k zveličanju pelje; zmota pa ko kriva pot odpeljuje od zveličanske namembe in zopet tira v staro sužnost greha, iz ktere nas je Kristus odkupil. Ni tedaj dvomiti, da, kedar- in kjerkoli se kaka zmota med kerščanskim ljudstvom jame oglašati, imajo škofje ne samo pravico, ampak tudi dolžnost, to zmoto preiskovati ali najprej jo zasledovati, in spregledati, v čem da se tega ali unega nauk od cerkvenega nauka loči, potem verne s podučevanjem in opominjanjem te zmote varovati, zmotene pa k preklicanju zmote pozivati in kteri terdovratno v nji ostanejo, je z izobčenjem iz cerkve neškodljive storiti. — To vse skup imenujemo cerkveno inkvizicijo. In kdo ne sprevidi, da je takova inkvizicija ne samo opravičena, ampak da je naravnost dolžnost sv. cerkve, in da ona s tem nič druzega ne dela, kakor vsaka druga družba, ktera svoje uporne in nepokorne ude iz svoje srede izpahuje. Táko inkvizicijo nahajamo že v apostoljskem djanji, ko je n. pr. sv. Pavel izobčil iz cerkve Himeneja in Aleksandra, ker sta zveličanske nauke predrugačevala; ali kakor je ravnal sv. Janez, ljubljenec Gospodov, z Doketi, ki so Kristusu le na videz telo pripisovali, ktere je on antikriste nazival in je verne pred občevanjem ž njimi skerbno svaril. Tako so ravnali tudi nasledniki aposteljnov, n. pr. sv. Ignacij ali sv. Polikarp, kterih poslednji je krivovercu Marcijonu na vprašanje: „ali ga pozna?“ odgovoril: „Poznam te pervorojenca satanovega,“ ali sv. Ciprijan, ki je krivoverca Novata iz cerkve izobčil; ali sv. papež Kornelij, ki je enako storil z Novacijanom i. t. d.

Še le v IV. stoletji, ko je rimska deržava kerščanska postala, je sklenil pervi kerščanski cesar Konštantin s cerkvenimi kaznimi tudi deržavljansko namreč prognanstvo, da bi krivoverce, ki so mir deržave mnogoverstno kalili, neškodljive storil. In to kazen ali prognanstvo so rabili najprej zoper katolike krivoverski cesarji. Tem podobno so s kervavo silo ravnali s katoličani arijanski vladarji po novih germanskih kraljestvih, n. pr. vandalski kralj Geizerih, Hunerih, Trazimund v Afriki, ali zahodnje-gotiški kralj Leovigild na Španskem, kteri je lastnega sina

Hermenegilda zavoljo katoliške vere umoriti dal i. t. d. Od katoliške plati se je nekaj podobnega godilo najprej s Priscilijanci proti koncu VI. stoletja, kterih glavarje je cesar Maksim s smertjo kaznovati zapovedal. Ali imenitni škofje tistega časa (sv. Ambrož, sv. Martin, in pozneje sv. Leon I.) so silo ugovarjali zoper to smertno kaznovanje, ter razglasili takov pripomoček za nedopuščen. Ž njimi se zlaga tudi sv. Avguštin, čeravno ni bil sicer zoper to, da kerščanska deržava zoper rovarske in razuzdane ljčine tudi silne pripomočke rabi in je neškodljive stori, „samo — je dostavil — ta kazen ne bodi smert.“ Tako tudi sv. Bernard.

Cerkev se je proti krivovercem zmeraj mirno obnašala, nakladaje jim po svoji lastni sodniji le cerkvene kazni, da n. pr. niso smeli prejemati sv. zakramentov i. t. d. To se je spremenilo za papeža Inocencija III., kteri je vredil, da naj se ne čaka zmeraj, da bi kdo krivoverce zatožil, ampak da naj škofje sami po enkrat ali dvakrat na leto svojo škofijo prehodijo, in v slednji fari zanesljive može postavijo, kteri bi po dve leti po krivovercih zasledovali in je njim naznanovali. Pri preiskovanji potem pa ni bil zaslišan samo tožnik, ampak tudi zatoženec, in še le po nepostranskem prevdarku je bila sodba sklenjena.

Ta novi način cerkvene sodnije je moral pa zavoljo tega vpeljan biti, ker je ravno takrat silo burno hrumelo grozno nevarno krivoverstvo Albigencev, ki so s svojimi zblodami cerkev in deržavo spodkopavali, in so se morali zoper njegovo očitno in skrivno širjenje terdni jezovi zgraditi. Od teh krivovercev, ki so se zoper duhovsko in deželsko oblast puntali in kterih poglavitni podpornik grof Rajmund Tuluški je ob enem pet žen imel, je rekel sicer miroljubni papež Inocencij III., da so gerji kakor Mahomedani. Zatorej je je deželska oblast z ognjem in mečem preganjala, in ko nič ni pomagalo, in so bili tudi papeževega poslanca Petra umorili, se je križanska vojska na južnem Francoskem zoper nje vzdignila in je pokončala.

Sploh je zapomniti, da je bila deržava v srednjem veku skozi in skozi kerščanska; kdor tedaj se je s krivim naukom upiral zoper cerkev, upiral se je tudi zoper najglobeje podlage deržavljanske in je je spodkopaval. Zatorej je upor zoper cerkev veljal tudi za upor zoper deržavo in so ga zadevale tudi deržavljanske kazni. In te kazni so bile časi res okrutne, pravi poganski ostanki. Tako n. pr. je zapovedal cesar Friderik II. v deržavnem zakoniku, da naj se krivoverci sežgó ali pa se jim jezik odreže. Manjše kazni so bile: Zgubljenje premoženja, prognanstvo, dosmerten zapor.

Slišal si pa gotovo ali bral, da je bilo posebno na Španskem na tisoče krivovercev sežganih, in sicer vsled sodbe inkvizicijne, zatorej si zapomni!

Na Španskem ni bila inkvizicija duhovska, ampak deželska naredba, bila je kraljeva sodnija in je imela opraviti z Judi in Mavri, kteri poslednji so bili iz Afrike čez morje prišli in Špansko prevladali, ki so hotli kerščansko vero in špansko narodnost popolnoma zatreti.

Judje pa so se dali le na videz kerstiti, da so visoke cerkvene službe na-se grabili, pri tem pa so ostali Judje le Judje, in so le skušali kristijane prekanjati in kaziti. Tudi Mavri so bili le posiljeni kristijani, in nevarni sovražniki Špancev, hoteči, da bi se Španci v Mavre spreverg li.

Zoper te ljudi tedaj so rabili španski kralji inkvizicijo, da bi je storili neškodljive. Kralj sam je postavljal sodnike, med kterimi so bili tudi duhovni, in ti sodniki so res mnogo tacih terdovratnih krivovercev in upornikov obsodili v smert z mečem ali na germadi, ker so uganjali

razna ostudna čarovanja in druge tajne umetnosti, pa tudi grozne gerdobije, n. pr. sodomijo, mnogoženstvo itd., kteri so morali po tedanjih postavah s smertjo na germadi kaznovani biti.

Kralji so hoteli svojo oblast razširiti in povikšati, in v to jim je bila pripomoček inkvizicija, da so bogate Jude in uporne plemenitaše (grande) lože berzdali. Tako je postala ona bogat vir deržavnih dohodkov, kajti marsikteri je bil po tem potu premoženja oropan. Ali za te krivice ne more cerkev kaj, in duhovni, se ve da, bi se ne smeli v to podajati, kakor zloglasni Toskvemada. Ali tudi škofje, ki niso bili kralju po volji, so bili po tej inkviziciji s poti spravljeni.

Papeži so bili vedno zoper to deželsko inkvizicijo in njene okrutne kazni. Vendar pa tudi ta sodnija ni bila tolikanj grozovita, kakor jo sovražniki katoliške cerkve razvpivajo.

Molitev.

O Bog! kteri si sv. Petra tako v veri poterdil, da je za-njo svoje življenje dal, dodeli nam, da se, s ščitom vere oboroženi, za pravico zoper vse sovražnike našega zveličanja serčno vojskujemo. Po Jezusu Kristusu, Gospodu našem. Amen.

30. Mali traven ali april.

Sv. Katarina Sienska, devica.

Duh Gospodov, ki je bil prišel čez učence, ostane v cerkvi Kristusovi do konca dni: o slednjem času je ona rodila otroke, sinove in hčere, kteri so žareči v vseh darovih sv. Duha, razodevali neznansko moč in krepost in so v nenavadni meri širili blagoslov po zemlje obličji. Resnico tega nam spričuje tudi priprosta nuna Katarina, ktera ni samo gledé notranjega življenja na čudoviti višini stala, ampak je tudi v javne cerkvene zadeve mogočno zasegala.

Ko se je pisalo tisoč tristo in sedem in štirideset po Kristusovem rojstvu, rodila se je v Sieni devica, ktere sveto čudapolno življenje popisati, bi res bilo treba angeljskega jezika. Katarina jej je bilo ime; njen oče, Jakob Beninkaza, je bil premožen meščan in barvar, in je rodil s svojo ženo Lapo v res blagoslovljenem zakonu pet in dvajset otrók. Katarina je bila ljubljenka staršev in vseh, ki so jo poznali; zakaj ne samo njena vnanja podoba — njeni bistri očesci, njeni zali ličici, njeno otroškoljubo gibanje — je vseh serca prevzemala, ampak razodevala je tudi prav zgodaj že najlepše lastnosti duše, dobrotljivost, pobožnost in posebno razumevnost v Božjih rečéh. Sploh so jo imenovali le malo svetnico. Še le pet let stara, je že z gorečo pobožnostjo molila očenaš in češčenomarijo in vselej, ka-

dar je šla po stopnicah gori ali doli, poleg lepe šege tistega časa Preblaženo z eno češčenomarijo počastila. Ta ljubezen do molitve je rastla z leti in že v nježni mladosti jej je Bog prav obilne milosti delil. Enega dne — bila je stara šest let — ko gre s starejim bratom od omožene sestre Lize domú, vidi nad dominikansko cerkvijo stati Gospoda, opravljenega v škofovo obleko in obdanega od dvanajsterih aposteljnov. Ljubeznjivo se je na njo oziral ter jo blagoslovil. Nad tem se Katarina takó veselo zamakne, da jo mora brat siloma seboj potegniti. Kakor bi se bila iz terdega spanja prebudila, reče mu zdaj: „O preljubi brat! Ko bi ti videl, kar jaz vidim, na vekomaj bi tukaj ostal.“ Da ta prikazen ni bila prazna domišljija otroških sanj, pokazali so nasledki. Vneta in ranjena od žarka Božje ljubezni, je odsihmal le samoto ljubila, je malo govorila, prikrajševala si navadni počitek, vadila se v raznih spokornih delih in je tudi druge otroke, ki so se okoli nje zbirali, k enacemu življenju napeljevala. V sedmem letu stori obljubo vednega devištva, da bi njeno serce ne bilo razdeljeno med Stvarnikom in med stvarmi, in je prosila previsoko Gospo, ki je perva izmed vseh njenega spola svoje devištvo Gospodu bila posvetila, da bi jo v svoje mogočno varstvo sprejela in jej v bojih zoper mesenost milostno na strani stala. Tako je postala Katarina nevesta Kristusova, in je ostala, čista in neoskrunjena, do konca svojega življenja.

2. Ali njen bogoljubni sklep mora hudo skušnjo preterpeti; komaj namreč stopi v dvanajsto leto, že jamejo starši od njenega skorajšnjega zaročenja govoriti. To jo hudo zaboli; zakaj na eni plati je starše preserčno ljubila, in jih ni hotela žaliti, na drugi plati pa ne bi hotela za nobeno ceno svetá svojemu nebeškemu ženinu zvestobe lomiti. V tej stiski je mogla le od Boga pomoči pričakovati, zatorej še bolj moli, bedí in se mertví. Starši pa, ko vidijo, da se Katarina noče v vsakdanje življenje

podati, zatekó se k svoji posvetno premeteni hčeri Lizi in jej naroče, da naj poskuša sestro na druge misli pripraviti. Liza tedaj jej prigovarja, da naj opusti svoje resnobno, sanjarsko obnašanje, naj bo bolj z ljudmi in vživa dopuščeno veselje. „Prava čednost," jej ona razklada, „ne sme biti odljudna in čmerna, ona ni sovražnica veselosti in družnosti in tudi ne zameta spodobnega lišpa." In Katarina se da vjeti tem na videz nedolžnim besedam, se jame bolj skerbno oblačiti in vdeleževati veselic, ki se jih je prej ogibala. Ali kmalo se kesa svoje poslušnosti; smert njene sestre, ki je kmalo potem, ko jej je bila ta nevarni svet dala, v otročji postelji umerla, jej oči odprè, da jasno spregleda ničnost tega svetá. Znebi se torej berž in za vselej vsega lišpa, se spovedniku britkih solzá obtoži te storjene napake kakor kacega smertnega greha, ker je sestro bolj poslušala kakor Boga in je z lišpanjem svojega umerljivega telesa čas nepotrebno zatratila, ter se zopet poprime poprejšnjega življenja. Vendar pa starši še ne obupajo, Katarino za svoje misli pridobiti, in jo silijo s prijaznimi besedami pa tudi z osornim žuganjem, da bi si med mladenči, ki so jo snubili, ženina izvolila. Tedaj pa reče sveta devica terdno in naravnost, da se nikdar ne bo možila, in si v znamenje svojega neomajljivega sklepa odreže lepe lase. To pa sicer pobožne starše tako razdraži, da odsihmal s hčerjo prav terdo ravnajo. Zapró jej sobico, v kteri je dozdaj svoje pobožnosti opravljala, in jej, da bi jo razmotili in samotarnosti odtegnili, opravila dekle naložé. Katarina mora zdaj kuhinjo oskerbovati in vsa druga domača dela, tudi najniža, opravljati. Z veseljem to ona stori in voljno terpi nagajanja sestrá. Za zgubo samote se s tem odškoduje, da si v lastnem sercu sezida izbico, v kteri se pri svojih delih z Bogom pogovarja. Ona sama pravi o tem v svojem spisu od previdnosti: „Gospod me je učil, v svoji duši samotno izbico si postaviti, da bi se vedno va-njo zaklépala; in obljubil mi je v njej vživanje mirú in pokoja, ki ga nobena nezgoda ne bode mogla kaliti. Po vnanjem ne moreš zmeraj samotna biti, ali dušno samoto si prizadevaj vedno ohraniti." Pa naposled naj neha bridka skušnja služabnice Božje. Očeta presune hčerina stanovitnost in ponočna prikazen ga nagne, da jej prejšnjo ljubezen nakloni. Neko noč jo najde klečečo in s sklenjenima rokama s pečo v kotiču, nad njeno glavo pa vidi goloba, belega ko sneg. Iz tega povzame, da Duh Božji Katarino vodi, in da njenemu početju ne sme dalje zaprek zastavljati. Dovoli jej torej popolno poleg nagonov svojega bogoljubnega serca ravnati. Oproščena vseh ovir se Katarina z novo gorečnostjo udá notranjemu gnanju po ostrem življenji. Mesnih jedi nikdar več ne zavžije in od dvajsetega leta tudi kruha ne. Kuhana zelišča so njena navadna hrana, voda njena pijača, gola tla njena postelja; nosi spokorno obleko

in železen bodeč pas, daje obilno miloščino, streže bolnikom, tolaži jetnike in stiskane. Njeno mertvenje je izviralo iz globoke ponižnosti, iz natanke pokorščine in popolnoma zatajevanja lastne volje. Bila je takrat še le v petnajstem letu. Bog jo takrat obišče tudi z raznimi boleznimi, ktere pa zdravila, ne da bi je odpravile, temuč pohujšajo. Udana v naredbe Gospodove vživa pri najhujih bolečinah nespremenljiv dušni pokoj, ker spozna v njih najbolj hasnovite pripomočke za spokorjenje svojih grehov in za očiščenje serca.

3. Leta 1365 stopi v tretji red svetega Dominika. Sestre jo s serčnim veseljem sprejmó. Duhovni oče jej da obleko, po kteri je tako dolgo zdihovala — belo halo, podobo nedolžnosti, in černi plašč, podobo ponižnosti. Tri leta zdaj svetnica samotno v izbici živi, je ne zapusti, razun kedar gre v cerkev, in z nikomur ne govori, kakor s spovednikom. Veliko časa po dnevi in po noči se vadi v nebeškem premišljevanji, iz kterega bogato zajema čeznatorno luč, preserčno ljubezen do Boga in gorečo marljivost za spreobernjenje grešnikov. Pri tem prizadevanji po notranjem zedinjenji z Gospodom pa bogoljubno devico hudo napada sovražnik zveličanja. Najpred jo hudobni duh preganja z nesramnimi podobami in jo previhrava z najgerjimi mislimi; po njeni duši pa se plazi tako gosta temota, da je res v prežalostnem stanu. Ko po tem Zveličar svojo hudo skušano služabnico zopet obišče, mu milo potoži: „Kje si pa bil, moj ženin nebeški, da si me takó pustil v teh groznih skušnjavah?“ „Bil sem pri tebi,“ jej odgovori Jezus. „Kako si mogel pri meni biti sredi tega ostudnega blata, v ktero se je moja duša pogreznila?“ „To blato te ni omadeževalo, ker te ga je bilo groza. Zatorej je boj, kterega si prestala, za te vir neskončnih zaslug in le, ker sem jaz pri tebi bil, si premagala.“ Za duhom nečistosti jo trapi duh napuha s prehudimi skušnjavami. Preiskrene molitve in najbridkeje vzdihljeje pošilja v tej sili k Jezusu in ž njegovo pomočjo tudi zdaj satana premaga. Odsihmal pa je vseh skušnjav rešena. Njeni očiščeni duši je bil zveličar vedno blizo, in v njenem življenji nahajamo najbolj ginljive dogodbe, ki nam spričujejo, kako je on svojo nevesto ljubil. Tedaj po triletni samotnosti pride za blago devico ura, da naj se v čast Najvišega tudi pozemeljskih opravil vdeležuje. Gospod jej zapové, da naj gre zopet med ljudi, da bi jim z deli ponižnosti in ljubezni na duši in telesu koristila. Pokorna njegovemu povelju, pomaga deklam v kuhinji posodo čediti, tla pometati, in poprime za vsako delo, kterokoli jej vikše naročé. Njena ljubezen do ubozih, ki jo je že v domači hiši pri vsaki priložnosti razodevala, je bila brez mere. Darove svoje pa je vedno spremljala z rekom: „Vse tebi za ljubo, o Jezus! daj svoj blagoslov!“ In najmanjši dar je bil velik in bo-

gat. Najpred je skerbela za sramožljive hišne uboge, ki so bili od vseh zapuščeni „in večkrat je Gospod s čudežem pokazal, kako prijetna mu je njena ljubezen. Mnogokrat so se pod njenima rokama pomnožile zaloge za reveže pripravljene in večkrat je bila tako okrepčana, da je pri vsi svoji šibkosti nesla takó težek jerbas hrane in pijače, da bi bil tudi najmočneji možak pod njim opešal. Z enako ljubeznijo je skerbela tudi za bolnike; in posebno rada je stregla tacim terpinom, od kterih so drugi kar bežali. Takrat je enkrat stregla stari ženi Toki, ki je bila tako gobova, da jo je gosposka iz mesta vernila, iz strahú, da bi tudi druzih ta grozna bolezen ne okužila. Svetnica je šla dvakrat na dan k nji in jej je stregla s hčerino ljubeznijo in skerbnostjo. Stara nadložnica pa je plačevala dobrotnici z očitanjem in zmerjanjem; ali Katarina je ne zapusti, čeravno je bila ena njena roka že gobova. Zopet drugi bolnici je tako strašen rak persi zjedal, da se je je zavoljo neznanskega smradú in strahú vse ogibalo. Katarina pa je čedila in obvezovala grozno rano. Tudi za to preusmiljeno delo je prejemala le nezahvalo, zakaj žena jo je klela, gerdovala in jo po podpihovanji hudobnega duha po vsem mestu celó za nesramnico raznašala rekoč, da je njeno obiskovanje pri bolnici le zagrinjalo za skrivna nečista znanja. In ta zločesti glas pride tudi do ušes sestrá, ki jej tako hinavsko djanje hudo očitajo. Katarina pa jim pokojno odgovori: „Resnično, drage sestre, da po milosti Kristusovi sem devica!“ Vendar pa se z gorkimi solzami zateče k svojemu Jezusu. „Gospod,“ je klicala s psalmistom, „hude reči čez-me trosijo in v serdu svojem čez-me padajo. Ti, začetnik in priča moje čistosti, prevzemi mojo obrambo!“ Tedaj se jej prikaže Kristus z dvema vencema: enim zlatim, enim ternjevim, in jej veli enega si izbrati. Katarina seže po ternjevem in si ga sama tako na glavo potisne, da prav bodeče bolečine občuti. Kmalo potem obrekovavka prekliče svoje gerde laži in čednost Katarinina se krasneje lesketa, ko poprej. Svojo velevito darovitost pa je Katarina posebno pokazala, ko je l. 1374 kuga v Sieni razsajala. Kdor je le sive ali černe pike po životu dobil, imel se je edino le še Bogu priporočiti in umreti. Že samo govorjenje ali sopenje blizo tacega bolnika je okužilo. Duhovni so bili vedno na ulicah s sv. zakramenti. Tam pa, kjer je bila žalost in nevarnost najviša, se je prikazala Katarina, angelj v človeški podobi, in je ravno najbolj zapuščenim in revnim pomoč donašala.

Še bolj kakor za telesni, je ljubezen njena skerbela za dušni blagor bližnjega, in odtod izhaja njeno nenehoma delovanje za spreobernjenje grešnikov. Iz tega namena je darovala Bogu svoje molitve, solze, čuvanje in na tisoče druzih spokornih del. Vse njeno djanje in govorjenje, celó njeno molčanje je

serca s skrivnim ognjem za čednost vnemalo, zatorej je rekel papež Pij II., da se nikdo ni mogel jej približati, da bi boljši ne postal. Ne opomnino čudapolnega spreobernjenja Jakoba Tolomeja in njegovih sestrá, ne v smert obsojenega hudodelnika Nikolaja Tulda, ne Palmerine, nune polne peklenskega sovraštva do Katarine, — hočemo pa vendar povedati spreobernjenje dveh glasovitih razbojnikov. Ona dva, v smert obsojena, nočeta nič vedeti od duhovne tolažbe in še na potu v smert grozno obupljivo govorita in najhuje Boga preklinjata. Katarina to vidi in prosi, vsa presunjena tega prežalostnega stanu tolovajev, da bi se smela k njima v voz vsesti in ju do vrat spremiti. Tedaj pa milo in z vročimi solzami prosi Boga, da bi vendar teh duš ne pustil pogubiti se. Kmalo omolkneta preklinjavavca, njuna besnost se potolaži, žarek milosti Božje razsvetli njuni temni serci. Zaželita duhovna in, ko se z Bogom spravita, voljno kazen preterpita. — Če je serca hudo sovraštvo razdiralo, se kje kuhala jeza in netil nasproten čert, prikazala se je Katarina ko angelj mirú med prepiravci in je med najbolj serditimi spravo sklenila. Imeniten meščan v Sieni, Nan po imenu, je živel v vednem sovraštvu. Svetnica mu priserčno prigovarja, da naj vendar že opusti to nekerščansko prepiranje; ali njegovo serce je terdovratno. Tedaj neha ona govoriti, da bi za nekoliko trenutkov svoje serce k Bogu povzdignila. Njena prošnja je uslišana; terdovratnež je omečen in za to jej je tako hvaležen, da jej neko pristavo v last podari, ktero ona s papeževim dovoljenjem v samostan spremeni. Njen spovednik Rajmund piše, da ni mogoče dopovedati, koliko je storila njena molitev, koliko doseglo njeno opominjevanje, koliko sovražnikov je po njej spravo storilo, koliko terdovratnih do spoznanja samih sebe prišlo, in koliko ničemurnih do zaničevanja sveta bilo napeljanih. Naslednje nam bodi v spričevanje čudapolne moči, ki jej jo je Bog v spreobernjenje grešnikov bil podelil. Papež Gregorij XI. je nalašč postavil tri dominikane, da bi spovedovali tiste, ktere bi Katarina k poboljšanju nagnila. Ti redovniki so sedeli noč in dan v spovednici in so komaj shajali pri toliki gnječi spreobernjencev. Ravno tako bi v preobširnost zahajali, ko bi hoteli sporočevati vsa njena nebeška zamaknjenja in razodevanja, s kterimi je Gospod Katarino pomiloščeval, ali ko bi hoteli njene čudeže in prerokovanja bolj natanko popisati. Bodi dovolj, ako povemo, da je imela posebno dar dolzega posta, kakor enkrat od pepelnične srede do vnebohoda nič ni zavžila, kakor le sv. hostijo, — in da jo je Gospod osrečil tudi z vtisnjenjem svojih peterih ran. Te so sicer, dokler je živela, ostale skrite druzih očem, ker si je bila preponižna svetnica to skritje izprosila; ali po njeni smerti so se rane znatno pokazale in papež Urban VIII. je poterdil resnico tega vtisnjenja.

4. Kdo pač bi si bil mislil, da je Katarina, ta plaha go-

lobica, ktere veselje je samota, ktere radost moliti in premišljevati, poklicana, tako mogočno v zgodovino tiste dobe segati in jo voditi, kakor skoraj njega dni sv. Bernard. Tistihmal je punt svoje kervavo bandero po Laškem razpenjal; cerkev ni vživala nobene ljubezni več od svojih nehvaležnih otrok, ljudstva so pozabila varstva, ktero jim je skala Petrova, papeštvo, v vsaki sili delila in so jo gerdovaje zametala; knezom samim je bilo mar le oblastovanje in rajanje. Vojska, nadloga, požar in mor, kuga in druge bolezni — te pošasti so se tergale za oblast čez lepo deželo in da je bila mera polna, zgrabili so še Florentinci v zvezi z druzimi mesti orožje zoper apostoljski sedež, da bi ga njegovega posestva oropali. Zberó torej močno vojsko junija 1373 in zarotniki zapišejo na bandera goljufno besedo: „Svoboda.“ Gregorij XI. ki je imel sedež v Avinjonu, dene Florentinsko škofijo v prepoved in pošlje vojsko nad puntarje, kteri premagani in oplašeni sklenejo papeža milosti prositi. Katarino si izvolijo za srednico, zakaj glas njene svetosti, modrosti in čudapolne močí se je že razlegal po svetu. Posebni poslanci hité v Sieno, da bi bila sv. devica njihova priprošnjica pri sv. Očetu. Ona vsa hrepeneča, da bi se mir povernil, potuje, čeravno vsa bolehna, v Avinjon, kjer jo z visocim spoštovanjem sprejmó (18. jun. 1376). „Dajte Florentincem,“ reče papežu, „s hrano ljubezni in milosti tudi blagotno pokoro in rahlo očitanje, kakor vaši svetosti dopade; samo povernite nam, svojim otrokom, ki smo vas razžalili, mir.“ „Mir je edina moja želja,“ odgovori Gregorij; „vso zadevo prepustim tvojemu preudarku, samo priporočim ti, varuj cerkve čast.“ Ali zavoljo zopetnega spuntanja kljubujočih Florentincev je ostalo njeno poslanstvo brez vspeha; pa storila je nekaj veliko imenitnejšega, s čimur si je ves kerščanski svet v zahvalo zavezala. Od l. 1314 so imeli papeži v Avinjonu na Francoskem svoj sedež, in so svoje pravo glavno mesto Rim osiroteno bili zapustili, kar je bilo vir neizrekljivih nerodnosti, rovarij in homatij. Gregorij XI. stori skrivej obljubo v Rim se verniti, pa nima serca, jo izveršiti, ker se je francoski dvor z vso močjó zoper to upiral. Zdaj se posvetuje s Katarino in ona mu reče: „Spolni, kar si Bogu obljubil!“ Papež, ki še nikomur ni bil razodel te obljube, spozna, da jo je le Bog sam moral svetnici razodeti. Vsled tega jo še bolj časti in to ga nagne, ta pobožni sklep kolikor najhitreje mogoče spolniti. In ko mu potem Katarina še več listov, še zdaj ohranjenih, v Avinjon piše, da bi ga v sklepu poterdila ter ga hitro spolniti opominjala, verne se res 13. sept. 1376 v Rim. — Po doveršenji teh imenitnih opravil v blagor cerkve in deržave živi Katarina zopet v Sienskem samostanu, potopljena v molitev in premišljevanje in skerbna za dušni in telesni blagor bližnjega. Zavoljo njene zvedenosti v nebeških rečéh prihaja njena veljava dan na dan

viša, da je celó učeni jamejo zavidati. Eni teh gospodov se prederznejo, jej staviti zvita vprašanja s tem zvijačnim namenom, da bi jo ko navadno sanjavko razvpili. Ali skušnjavci morajo osramoteni spoznati, da je njena modrost le občudovati. Tudi nekteri škofje, kterim ona zavoljo svoje velike veljave pri papežu ni bila po volji, so jo skušali z vprašanji o duhovnem življenji v zadrego pripraviti; ali njeni odgovori so je tako osupnili, da so sv. Očetu spoznali, da nikdar še niso dobili osebe, ktera bi bila v Božjih potih tako razsvetljena, zraven pa v ponižnosti tako vterjena, kakor Katarina Sienska. Mnogo učencev in učenk se je pridruževalo od Boga tolikanj pomiloščeni devici, da bi je podučevala v najviši vednosti, — v spoznanji in ljubezni Gospodovi. Eden najbolj gorečih učencev je bil Štefan Makani, plemenitaš iz Siene, kteri od mogočnih sovražnikov preganjan, v najhuji sili h Katarini pribeži in se od nje nauči, svet zaničevati in le v Boga zaupati. Spremlja jo potem po njenih potih ko tajnik in postane naposled kartuzijan. Poprošen od več kneških oseb, popiše po njeni smerti njeno življenje; kajti nikdo ni bil bolj pripraven za to, kakor on, ki je bil priča njenih besed, djanj in čudežev. — Še zmeraj pa so po Laškem razgrajali kervavi prepiri, in Katarino je silo bolelo splošno razdjanje in čedalje veče odivjanje. Da bi se tej nadlogi vendar že v okom prišlo, pošlje papež častito služabnico v terdovratno uporno Florencijo. Sicer cvetoče mesto dobi od besnih strank vse razmesarjeno in v grozne nerodnosti pogreznjeno. Dan na dan sliši le od morij in roparij, in sama je večkrat v smertni nevarnosti; ali nje tudi goli meči ne prestrašijo; njena molitev in serčnost premaga vse, in rovarji res miru brez hlimbe zaprosijo. Ta imenitna sprava se je zgodila l. 1378. — Njeno gorečnost za čast Božjo je slednje pohujšanje močno ranilo; ali nič jej ni delalo veče bridkosti, kakor nesrečni razpor, ki se je pričel po smerti Gregorija XI., ko se je zoper postavno izvoljenega papeža Urbana VI. dvignil protipapež Klemen VII.. ki v Avinjonu stoluje. Cerkev, med dva papeža razdeljena, — kako ostudna prikazen za-njo! Ona poskuša vse, da bi se ta razpor prec v začetku zaterl, piše preginljive liste do kardinalov, ki so bili krivi tega zlega, pa tudi do več vladarjev, da bi je k edinosti nazaj pripeljala. Tudi do Urbana se oberne in ga milo prosi, da bi serčnosti ne zgubil, pa da bi svoje osorno vedenje opustil, ktero mu je že toliko sovražnikov nakopalo. Papež njene opomine blagovoljno sprejme.

5. O bil je res grozno žalosten čas, vendar pa gnjusobe, ki je iz tega nesrečnega razpora cerkvenega nastala, Katarini ni bilo treba več gledati. Neskončni trudi, preostro življenje, težke skerbi za blagor cerkve Božje so moči te velikanske svetniške prikazni vse izpile in jo položile na smertno posteljo

v Rimu. Prec spozna, da se je dolgo zaželeni trenutek približal, ki jo bode za vekomaj z nebeškim ženinom sklenil, prejme z največo pobožnostjo sv. zakramente in je deležna tudi odpustkov, ki sta jej je za smertno uro podelila papeža Gregorij XI. in Urban VI. Potem se ginljivo poslovi od svojih učencev in od svoje stare matere Lape, ki je po njeni priprošnji rešena smerti brez sv. zakramentov, zdaj ihté stala pri smertni postelji svoje svete hčere, ktera še po enem hudem boji s sleparijami hudobnega duha in po vedni molitvi z besedami: „Gospod, v tvoje roke izročim svojo dušo!“ se preseli v srečno večnost 29. aprila 1380, stara tri in trideset let. Bila je ona ena izmed največih, najbolj pomiloščenih, najbolj čudovitih hčer sv. cerkve. Njeno truplo je bilo položeno v rakvo v cerkvi alla Minerva, glavo pa so shranili pri dominikanih v Sieni.

Razun svojega presvetlega zgleda je Katarina kristijanom še drug spominek zapustila — svoje spise, kteri bodo v rokah tistih, ki jezik pobožnosti ljubijo in razumejo, zmeraj dragocen zaklad zveličanja ostali. Imamo pa od nje šest latinskih obravnav od previdnosti Božje v podobi pogovora in 364 listov — neminljiva spričala njene globoke preserčnosti in njene visoke dušne kreposti. Med svetnice jo je vverstil papež Pij II. l. 1461.

Obrazuje se v dominikanski obleki, s perstanom v roki v znamenje njenega zaročenja s Kristusom; ali pa s križem v naročji in z ranami Jezusovimi na rokah — časi tudi s ternjevo krono na glavi.

Evangeljski svetje. II.

Ena je postava popolnomosti — evangelij, evangeljske popolnomosti začetek in konec pa je — ljubezen, in posebna podpora v dosego in vajo popolnoma kerščanske ljubezni so evangeljski svetje. Pervi svet, dragi moj, namreč radovoljno uboštvo, sva premišljevala nedavno (26. apr.); nadaljujva torej danes s premišljevanjem še druzih dveh — vednega devištva in zveste pokorščine pod duhovnim poglavarjem.

Razun uboštva tedaj je posebna podpora ljubezni tudi popolnoma zderžnost ali deviška čistost. Ona namreč spozna Kristusa samega ko edinega svojega ženina in zatorej se z najserčnejo ljubeznijo Boga oklene. Ktera namreč ljubezen more serčneja biti mimo ljubezni med ženinom in nevesto, ker ta ljubezen se ne oklepa ljubljenega samo z najbolj gorečim nagnjenjem, ampak mu tudi največo ceno prišteva ter ga pred vse druge stavi. Ljubezen namreč ženina in neveste vsako drugo ljubezen izklepa, in vso moč svojo v edino ljubljenem tako rekoč strinja. Iz tega je jasno, da popolnoma zderžljivi človek lože Boga čez vse ljubi, kakor pa zakonski. Zakonski namreč je nekako sam med-se razdeljen, ker je del ljubezni drugu svojemu (druži svoji) skazovati dolžen; zatorej se ne zgodi redkokrat, da ta zakonska ljubezen zavoljo presilne poželjivosti, ki je v človeku po grehu tako mogočna, ljubezni do Boga veliko škodo dela. Zatorej svetuje sv. Pavel, dobro to vedoč, Korinčanom: „Želim pa, da bi bili vsi brez skerbi. Kdor je brez žene, skerbí za to, kar je Gospodovega, kako bi Bogu dopadel. Kdor je pa oženjen, skerbí za to, kar

je svetovega, kako bi ženi dopadel in je razdeljen. In žena neomožena in devica misli, kar je Gospodovega, da bi bila sveta na telesu in na duhu. Ktera je pa omožena, misli na to, kar je svetovega, kako bi možu dopadla. To pa k vašemu pridu govorim, ne da bi vam zadergo napravljal, temuč zavoljo tega, kar je pošteno, in kar vam dá priložnost, brez zaderžka Gospoda moliti.“ (I. 7, 32—35.) Kaj hoče s tem druzega reči, kakor da se deviški človek lože povzdiguje do ljubezni Božje, in le po njej hrepeni, ker ga nobena mesena slast, ki po spolnovanji tolikanj rada raste, od neskončne, vse ljubezni vredne dobrote ne odteguje? Iz tega pa tudi to izhaja, da zamore v popolnoma zderžljivem človeku tudi ljubezen do bližnjega veča in čisteja obroditi, kajti z ljubeznijo do Boga enako stopa tudi ljubezen do bližnjega. Kdor prehude mesene nagone veleserčno premaguje, od tega se sme nadjati, da bo tudi druge nepoštene namene, iz kterih marsikteri po vnanjem sijajna dela usmiljenja skazuje, n. pr. iz slavohlepnosti ali iz skrivne lakomnosti, zvesto zametal in bližnjega le zavoljo Boga ljubil. Verh tega, ker deviški človek vse časno zaničuje, se le Boga oklepa in si le njegovo čast povikševati prizadeva, bo tudi potrebam bližnjega toliko lože in sicer obilno postregel, in se za blagor druzih daroval. Poprašaj skušnjo in ona ti bo odgovorila, da so naprav iz ljubezni do bližnjega začetniki večidel le taki ljudje, kteri so zavezani k devištvu po obljubi, edino le skerbeli, kako bi Bogu služili in bližnjemu zavoljo Boga stregli. Ali niso ravno deviški duhovni in redovniki ter redovnice, kteri vso skerb obračajo in ves trud v podučevanje mladosti, v podpiranje ubozih, v izrejevanje sirot, v postrežbo bolnikov in v to večkrat vse svoje premoženje, tudi življenje darujejo? Vendar pa, kolikor veči je dar, ki ga popolnoma zderžnost daruje Bogu in bližnjemu, toliko veseleji je mir in pokoj deviškega človeka, rešenega toliko zadreg in skerbi, ki mučijo zakonske. Zatorej piše apostelj: „Menim tedaj, da je to dobro zavoljo obstoječe nadloge; res, dobro je človeku tako biti. Če si zvezan z ženo, ne išči razveze; če si prost od žene, ne išči žene. Ako se pa oženiš, nisi grešil; in ako se devica omoži, ni grešila. Toda nadloge mesa bodo imeli taki; jaz vam pa prizanesem.“ (I. Kor. 7, 26—28.) Res tedaj sam sebe ljubi, kteri se odpové čisto vsem mesenim strastim in vso ljubezen le do nebeških reči obrača. Kaj? lože se zdi in varneje, uporno poželjivost popolnoma zatreti, kakor pa jo tako spolnovati, da se ne prestopajo meje kerščanske čistosti in zmernosti, da telesa ne ugonobuje, ali celó duha, ki po višem hrepeni, v svoj jarem ne vklepa. „To tedaj rečem, bratje: Čas je kratek; tedaj naj bodo tudi, kteri imajo žene, kakor bi jih ne imeli; ... in kteri vživajo ta svet, kakor bi ga ne vživali; ker podoba tega svetá prejde.“ (I. Kor. 7, 29—31.)

Kaj tedaj naj rečemo od pokorščine in njene čudapolne pripomoči v povikšanje ljubezni? Kristus sam nam jo priporoča rekoč: „Ako hoče kdo za menoj priti, naj zataji sam sebe“ (Mat. 16. 24.). Te besede, primerjaje z unimi: „Ako se kdo vsemu ne odpové, ne more biti moj učenec,“ sv. Gregorij tako-le razlaga: „Tam se reče, da zatajimo svoje; tukaj se reče, da zatajimo sebe. In morda ni hudo za človeka, zapustiti svoje; ali silo težavno je, zapustiti samega sebe. Manjše namreč je, zatajiti, kar ima; silo veliko pa je, zatajiti, kar je.“ Kdo pa se more reči, da zataji, kar je, ako ne tisti, kteri lastni razum in lastno voljo ptuji volji vkloni, tedaj pokorščino skazuje? Res je to težavno za človeka, ki je pokvarno samoljubnost po padlih pervih starših podedoval, in želi iz nekacega prirojenega napuha sam svoj gospod biti. Ali kolikor bolj težavna in sitna je pokorščina, toliko močneji navor je za popolnomost ali ljubezen. Bere se: „Pokoren človek bo zmagovavno govoril.“ (Preg. 21, 28.) pa tudi: „Nepokoren biti, je kakor hu-

dobija malikovanja.“ (I. Kr. 15, 28.) Kdor noče pokoren biti, in le po lastni volji ravna, ta sam sebe za malika postavi, sam sebe moli. Kako tedaj bo ljubezen Božja v nepokornem? Ljubezen edini serca, pokorščina pa volje. Ljubil je, ki je rekel: „Ne moja volja, ampak tvoja se zgodi.“ „Glej pridem, da storim, o Bog, tvojo voljo.“ „Jaz vselej to delam, kar je njemu dopadljivo.“ „Naj svet spozna, da ljubim Očeta,“ odkod spozna? poslušaj: „in kakor mi je Oče zapovedal, tako delam“ (Luk. 22, 42; Hebr. 10, 7; Jan. 8, 29; 14, 31.); pokoren sem mu namreč do smerti na križu. O skrivnost pokorščine! kdo ljubi, ako ni pokoren? kdo je pokoren, če ne ljubi? Ko ne bi bil Abraham ljubil Boga, ne bi bil voljan sina darovati. Ker je bil pa pokoren, kakó pač je rastla njegova ljubezen? Ker se je namreč voljnega skazal, najljubšega sina zaklati, kaj tedaj bi Abraham ne bil še pripravljen darovati! Tako bo tudi slednji človek, ki je lastno voljo z mečem pokorščine zaklal, vse karkoli ljubezni Božji daroval, ter dospel do tiste višave, da res Boga ljubi čez vse, iz vsega svojega serca, iz vse svoje duše. Pa tak bo tudi bližnjega ljubil, rad postrezaje druzih željam, rad spolnovaje njihovo voljo, tedaj ne iskaje, kar je njegovega, ampak kar je druzih, in to je popolnoma ljubezen. „Odkod pridejo boji in pravde med vami?“ vpraša sv. Jakob. „Ali ne iz vašega poželenja, ktero se vojskuje v vaših udih? Poželite in ne dobite; ubijate in ste nevoščljivi; in ne morete doseči; se pravdate in bojujete, in nimate, ker ne prosite.“ (4, 12.) Res obilen vir prepirov je nepokorščina in upornost; pokorščina pa je mati mirú in sreča. Nič se mu hudega ni bati, kdor je Bogu pokoren, ali pa tistim, ki mu v Božjem imenu zapovedujejo. Varno hodi po poti zveličanja, kogar pokorščina vodi, kogar ne zapeljujejo zvijače samoljubnosti, ne premetavajo dvomi negotovega prevdarka. Kdor se pod druge poniža, ta se sam nad-se povikša, in kdor se uklanja ptujemu povelju, ta sam vsem zapoveduje. Prava ljubezen do samega sebe obstoji v pokorščini, ktera goljufno samoljubnost, to je, uporno samovoljnost, umori.

Molitev.

Vsegamogočni Bog! obudi si med nami zveste služabnike in služabnice, da bodo grešniki po njih spreobernjeni, slabi okrepčani, močni ohranjeni in bodo s Tvojo nebeško pripomočjo srečno k Tebi prišli. Amen.

Mesec majnik ali véliki traven.

1. Majnik ali véliki traven.

Sv. Filip in Jakop, aposteljna.

In napočil je lepi, prijetni maj; prijazno se nam smehljá z zelenih višav in blagodarno razsiplje spomladanske natorne miline ter širi blagonosno življenje čez goro in plan, čez vert in log; prišel je zaželeni veseli mesec, in poklical je na dan s vstvarivno besedo buhteče cvetje, povabil iz zemlje krila dišeče rože, obudil pod sinjim nebom škerjanca veselo žvergolenje in po košatem gaji kosa jutranje popevanje. Vse pozdravlja ljubeznjivega oznanovavca vstajenja in življenja; vse se oživlja in giblje v spomladanski radosti; vse se dviga proti nebu in šviga s hvalnimi glasi; tenkovisoki mlaji se postavljajo in zalšajo z zelenimi venci in pisanimi traki ko verni kazavci proti nebeškemu raju. Kaj nam je prinesel z nebeškega verta, da bomo pervi dan maja zasadili na prostorni vert pobožne legende? — Ta dan nam cerkev postavlja dva mlaja vpričo Gospoda in kerščanskega svetá, toda ne suhih debel brez korenin, brez cvetja in sadú, ampak dve živi oljki, ki zelenite, cvetite in ste polne sladkega sadú: sv. aposteljna Filipa in Jakopa.

Sv. Filip,

2. iz Betzajde, mesta na bregu genezareškega jezera, je bil ribič in oženjen; ali pozemeljska skerb za ženo in otroke, in trudapolno njegovo rokodelstvo ga ni oviralo pridobivati si tudi duhovnih dobrin spoznanja in ljubezni: bral in tuhtal je rad v svetih bukvah postave in prorokov, in iz njih se učil spoznavati

Mesija, ter ga pričakovati. — Zveličar je bil po kerstu v Jordanu v puščavo se umaknil, da bi se z molitvijo in s postom za svojo sveto misijonsko delo pripravljal; Janez Kerstnik pa je navdušeno učencem svojim oznanoval, da je Jezus Nazareški maziljenec Gospodov. Čez šest tednov se verne Jezus iz puščave in pride tje, kjer je Janez kerščeval. Ko ga ta zagleda, reče učencema Andreju in Janezu: „Glej, Jagnje Božje!“, in onadva gresta za Jezusom ter ostaneta pri njem tisti dan do večera. Drugi dan hoče Jezus zopet v Galilejo iti, in najde Filipa ter mu reče: „Hodi za menoj!“ Morda je utegnil Filip že poprej slišati od spričevanja Janezovega, pa tudi od teh dveh učencev kaj pozvedeti, ali ne — ta beseda je bila živa iskra za njegovo po zveličanji Izraelovem hrepeneče serce. Njegove temne mesijanske nade se razsvetlé v bistrojasno resničnost, in — on gre za njim. Tako priprosto in tihotno se godí v Božjem kraljestvu; naglo in živo udari, potisne moč milosti Božje na človeško serce; ena misel, ena beseda morda le pošeptana, en klic, le mimo gredé storjen, globoko zaseže v dušo in razsodi za vse žive dni. Tako se je zgodilo s Filipom in tako se godí ven in ven. Tudi v lastnem življenji nahajamo trenutke, ko vera, kot svitel žarek z viškega, v dušo našo posije in vse dvome pojasni; hipe, ko se ljubezen Božja s svojo gorkoto v naša ledena serca potopi in vso merzlino skerčene samoljubnosti iz njega prežene; ure, ko neka skrivna moč našo voljo za vse dobro vname in za slednji povzdig čez dremotno pozemeljsko življenje okrepča; čase, ko se nam nebesa odpró in vse naše hrepenenje, vse naše bitje mogočno kviško potegnejo; glasove, ki nam kličejo iz viših svetóv: Hodi za menoj! Filip je „šel za njim“ — tudi mi idimo brez pomude in jaderno, množímo svojo vero z branjem in premišljevanjem Božje besede, povikšujmo ljubezen z otroško molitvijo, vterdimo dobro voljo z vajo čednosti; sicer bi utegnila luč vere utreniti, ogenj ljubezni ugasniti, serce omerzniti in moč oslabeti — klic razdoneti po puščavi znimarnosti in Božje pozabljivosti.

3. Filip postane ob enem učenec in oznanovavec Mesija. Komaj sam spozna pravega Mesija, že hiti, tudi druge te sreče deležne storit. Pervi, ki ga k Mesiju pripelje, je bil njegov prijatelj Natanael. Gre k njemu in mu reče: „Njega, od kterega je pisal Mojzes v postavi in proroki, smo našli, Jezusa, sinú Jožefovega, iz Nazareta.“ Ali ko mu Natanael, z mislimi še ves zadergnjen v judovske presoje, ne mara verjeti in ne more spreumeti, kako bi mogel Mesija biti takó neznanega rodú in priti iz zaničevanega Nazareta. Filip ne neha mu prigovarjati in ga sili s sveto gorečnostjo, da naj le „gre in pogleda,“ zakaj on je bil terdno prepričan, da bo njegov prijatelj, če bo Jezusa le videl, precej za Sinú Božjega ga moral spoznati. Natanael gre

in ko ga Jezus vidi iti, reče od njega: „Glej! to je pravi Izraelec, v kterem ni zvijače.“ Natanael se temu čudi in reče: „Odkod me poznaš?“ Jezus pa mu odgovorí: „Preden te je Filip poklical, ko si bil pod figovim drevesom, sem te videl.“ In Natanael odgovori: „Učenik! ti si Sin Božji, ti si kralj izraelski.“

4. Od tistihmal je bil Filip zvest spremljevavec Jezusov. Tri dni po tej dogodbi je bil on priča pervega čudeža Kristusovega v Kani Galilejski, kar ga je s terdno živo vero tako napolnilo, da je bil prihodnje leto za vrednega spoznan, med število dvanajsterih sprejet biti. Jezus mu nakloni posebno prijaznost in bil je pri Zveličarji, ko je množico pregledal, ki je bila lačna njegovih nebeških naukov, ktere jej je v dušno hrano delil za njim prišla, pa je bila telesnega kruha pozabila. K našemu svetniku tedaj se oberne Gospod rekoč: „Odkod bomo kupili kruha, da bi ti jedli?“ To pa je vprašal Jezus, da bi ga skušal, to je, skušal njegovo vero, in pripravil na misel, da bo pač Gospod in učenik sam najbolje vedel pomagati. Ali Filipa ne obide taka misel, zatorej odgovorí: „Za dve sto denarjev kruha jim ni dosti, da bi vsakteri kaj malega dobil.“ — Nadalje beremo v sv. evangeliji (Jan. 12.), da malo dni pred terpljenjem Gospodovim, ko potuje v Jeruzalem na velikonočni praznik, pristopi nekoliko nevernikov k Filipu, ki bi Gospoda radi videli. Gotovo skor je je nagnil k tej prošnji glas o nedavnem od smerti obujenji Lazarjevem po čudodelniku Jezusu. Filip pride in pové Andreju, ker bal se je kakovega morivnega naklepa; slišal je namreč, da Gospodu strežejo po življenji. Še le, ko zvesti učenec sprevidi, da ni nobene nevarnosti za Jezusa, može neverne k njemu pelje. Resnično! lepo znamenje ljubezni in čuječnosti Filipove. — Ko se je čas dopolnil, da bi se Kristus daroval, in je on zadnjo večerjo z učenci obhajal, jim je v prelepem slovesnem govoru, tudi rekel: „Ako bi mene poznali, bi gotovo tudi mojega Očeta poznali, in odsihmal ga boste poznali, in ste ga videli. Tedaj zakliče Filip poln svete nepoterpežljivosti: „Gospod! pokaži nam Očeta in nam je dosti.“ — Jezus pa mu reče: „Toliko časa sem pri vas in me ne poznate? Filip! kdor mene vidi, vidi tudi Očeta. Ali ne verujete, da sem jaz v Očetu in Oče v meni?“ — Toliko časa namreč že so bili aposteljni v najtesnejem združenji z Gospodom, in vendar še Nebeškega in Božjega, in tudi Očeta v njem niso poznali, ker so si mislili Božje kraljestvo še zmeraj, da bode vstanovljeno v pozemeljski veličasti poleg prostora in časa, in zatorej so hoteli Božje veličastvo tudi s telesnimi očmi videti. Če tudi tedaj s svojimi besedami le preveč pokaže, da ima še marsikaj nápačnih zaumkov od Jezusa in njegovega nebeškega poslanstva na zemljo, vendar razodevlje njegova velika želja, Očeta nebeškega videti, njegovo serčno hrepenenje po nebeškem.

5. Filip je bil priča vnebohoda Gospodovega, kterega je videl po njegovem vstajenji in je z druzimi aposteljni vred prejel sv. Duha. Ko se aposteljni po vsem svetu razkropé, oznanuje Filip evangelij po véliki in mali Frigiji in spremlja ter poterjuje čudapolno besedo z znamenji in čudeži. Spolnoval je svoje apostoljstvo do visoke starosti, kar iz tega sprevidimo, ker je s sv. Polikarpom, ki se je bil še le 80. leto po Kristusovem rojstvu spreobernil, še nekaj časa občeval. Ali je po navadni ali siloviti smerti življenje končal, to je dvomljivo, ker najstareji cerkveni očetje molčé od njegovega mučenstva. Pozneji zgodovinarji pa sporočajo, da je dosegel starost sedem in osemdesetih let, in da so ga v Hierapolu zgrabili poganski duhovni in malikovavsko ljudstvo ter ga na križ pribili. „Ko pa je na križu visel, jela se je zemlja stresati, zidovi so se rušili, tempeljni majali, palače pokale in je grozno bobnenje germelo iz zemlje naročja“ — — Oplašeni in mertvaško bledi malikovavci ga hočejo s križa sneti, ali on prosi, da naj ga pusté na njem umreti, da bo svojemu Učeniku v terpljenji podoben. Ljudstvo mu prošnjo spolni, da hitreje umerje, ga s kamnjem pobije. To se je zgodilo l. 81 po Kr. r. Kristijani so njegovo truplo v Hierapolu pokopali, pozneje pa je bilo preneseno v Rim, kjer počiva v cerkvi, tema aposteljnoma na čast l. 560 sezidani. Ena roka je v Florenciji. Gerki in vzhodnjiki obhajajo njegov praznik 14. nov.; Latinci pa na današnji dan, ker so bili ostanki obeh ta dan v Rim preneseni.

Sv. Jakob,

imenovani mlajši v razloček od unega starejega Jakoba, sina Cebedejevega, je bil sin Alfeja (Kleofa) in pa Marije, ki je bila poleg Jan. 19, 25. sestra presv. Device; bil je torej v bližnjem rodu z Gospodom, in zatorej ga sv. ap. Pavel po hebrejski šegi imenuje „brata Gospodovega.“ Bil je z bratom Judom (Tadejem) vred od Jezusa drugo leto njegovega oznanovanja med aposteljne poklican. Brat mu je bil tudi sv. Simon, njegov naslednik v škofijstvu jeruzalemskem. Bil je neki Jezusu tako podoben po postavi in obličji, po jeziku in obnaši, kakor bi bila dvojčka, in se jih je veliko v njunem pogledu motilo. To utegne tudi ta okoliščina poterjevati, ker je Juda beričem znamenje dal: „kterega bom poljubil, tisti je,“ zakaj le pri tolikanji podobnosti je bila premenja mogoča; zatorej piše tudi sv. Ignacij, škof antiohijski, da neizrekljivo hrepeni v Jeruzalem priti, da bi aposteljna Jakoba videl, in si po njem živo podobo Kristusa Gospoda v dušo vtisnil. — Po svojem vstajenji se mu je Jezus posebej prikazal in mu podelil dar vednosti, kakor sv. Petru in Janezu, ter mu priporočil cerkev jeruzalemsko; zatorej so ga aposteljni,

ko so se razšli, da bi po vesoljnem svetu evangelij oznanovali, za škofa tega mesta izvolili.

2. Res, velika čast, slavna prednost, izvoljenemu biti za predstojnika, perve cerkve — matere vseh druzih; pa tudi grozno težko breme, ravno v mestu, kjer so pervi in najhuji sovražniki Križanega bivali, ko njegov najzvesteji vernik ko vodnik in glavar vseh druzih očitno se vesti. Kaka težava tedaj — pervo kerščansko cerkev vrediti in vterditi tam, kjer je bil Jezus Kristus sam grozovito križan, aposteljni pa večkrat že v ječe pahnjeni, bičani in sicer hudo preganjani! Ali sv. Jakob se je s pravo apostoljsko modrostjo v svojem preimenitnem poslu obnašal. V znamenje svoje svete, visoke časti je nosil, kakor nekteri stari očetje pripovedujejo, zlato ploščico na čelu, kar se tudi od sv. aposteljna Janeza v Efezu in sv. Marka v Aleksandriji sporočuje. Ker je bila cerkev jeruzalemska vir sv. vere, mati vseh cerkvá, tako je bil njen škof Jakob v tako visokih číslih, da so ga celó glavarja in škofa aposteljnov imenovali. Gotovo je, da je za Petrom najimenitniše mesto med judovskimi kristijani zavzemal; v zboru apostoljskem v Jeruzalemu je njegov glas razsodno poravnal nasproto med kristijani izmed Judov in poganov; sv. Pavel (Gal. 2, 9.) ga imenuje zraven Petra in Janeza steber cerkve; in apostelj Juda se ponaša z dvojnim: da je hlapec Jezusa Kristusa in pa — brat Jakobov. To visoko spoštovanje pa je izviralo tudi iz njegove tolikanje duhovne podobnosti z Božjim „bratom," bil je tako goreč v preiskreni molitvi, da je bila poleg spričevanja očetov, ki so bili pravi učenci aposteljnov, od podnevnega in ponočnega klečanja koža tako terda kakor velblodja. Že pred svojim poklicom v apostoljstvo je bil on Nazarejec. Bile so namreč že med Judi pobožne duše, ktere so se izmed hrumečega sveta v samoto umikale in so tam bogomiselno in spokorno živele. Po spričevanji Hegesipa, najstarejega cerkvenega zgodovinarja, je živel v vednem devištvu. Vina nikdar ni pil, ne druzih enacih pijač, tudi las si ni dal nikdar ostriči; nikoli se ni kopal ne mazilil, ni zavžil ne mesa ne rib, sploh, kar je kedaj živelo, razun velikonočnega jagnjeta, ki je bilo zapovedano. Tudi ni nosil čevljev, ne druge obleke, kakor le platneno halo in plašč. Poleg sv. Epifanija je enkrat po dolgi suši sprosil dežja. Po vnanjem se je njegovo življenje še gibalo po oblikah in pravilih judovstva, in se ravnalo po vseh starozakonskih šegah in postavah. Zatorej so ga vsi po Jeruzalemu visoko častili in bil je takó na glasu svetosti, da so ga sploh „pravičnega" imenovali, in mu je bilo celó dovoljeno moliti v tistem predelu tempeljna, v kterega so smeli le duhovni stopiti. Celó Judje, sovražniki kerščanskega imena, so se gnjetili, da so rob njegove obleke poljubovali.

3. Leta tedaj 51. ali 52. po Kr. so obhajali aposteljni v Jeruzalemu zbor, da bi razsodili, ali naj se spreobernjenim vernikom naklada tudi spolnovanje Mojzesove postave, ali ne. Za Petrom in po njegovi misli govori Jakob rekoč: „Možje bratje! poslušajte me. Simon je povedal, kako je Bog pervikrat nevernike obiskal, da bi zbral iz njih ljudstvo svojemu imenu. In s tem se sklepajo besede prerokov, kakor je pisano: Po tem se bom vernil ter bom zopet sezidal Davidovo hišo, ktera je razpadla; in njene razvaline bom spet sezidal in je bom vzdignil, da bodo ljudje, kar jih ostane, iskali Gospoda in vsi narodi, nad kterimi se kliče moje imé, tako govori Gospod, kteri to dela. Gospodu je od vekomaj znano njegovo delo. Za tega voljo jaz sodim, ne nadlegovati jih, kteri se izmed nevernikov spreobernejo k Bogu; ampak da se jim piše, da naj se zderžé ognjušenja malikov in kurbanja in zadušenega in kervi. Zakaj Mojzes jih ima od nekdanjih časov v vsacem mestu, kteri ga oznanujejo v shodnicah, kjer se vsako soboto bere.“ To je: po vseh mestih stanujejo Judje in se Mojzesova postava bere, ktera te reči prepoveduje in zatorej razumnost hoče, da se judovskemu prepričanju nekoliko prijenja. Zato je tudi on ko škof jeruzalemski še dopustil šege postave, zakaj njegova cerkev je bila zbrana le iz spreobernjenih Judov, za ktere je bilo obderžanje staročastitljivih navad nekako potrebno.

4. Leta 59. je pisal apostoljsk list, ki se imenuje katoliški ali vesoljen, ker ni bil namenjen kteri posebni kerščanski občini, ampak vsem dvanajsterim po raznih delih zemlje razkropljenim judovskim rodovom; on namreč je veljal ko škof svetega mesta za glavarja vseh, tudi zunaj Palestine živečih judovskih kristijanov. V njem zavrača krive učenike, ki so nektere izraze sv. Pavla nápak tolmačili in terdili, da je že vera sama zadostna za zveličanje, tedaj so dobra dela nepotrebna: „Kaj pomaga, moji bratje! če kdo pravi, da ima vero, del pa nima? Ga bo li vera mogla zveličati? Če vera nima del, je sama v sebi mertva. Ali ne vidite, da je človek iz del opravičen in ne samo iz vere? Kakor je namreč telo brez duše mertvo, takó je tudi vera brez del mertva.“ Sicer pa ima list tri dele. V pervem poduča verne od prida skušnjav, od izvira hudega in dobrega in od sadú Božje besede. V drugem je svari zavoljo mnogoterih napak, razvad in zmot, zavoljo enostranosti in človeške veljave, zavoljo razširjenega krivega uka zastran opravičenja, zavoljo vrivanja v cerkveno službo, zavoljo razuzdanega življenja. V tretjem pa je tolaži zavoljo preganjanja, in jim poterpežljivost priporoča ter jim daje mnoga vodila za razne okoliščine.

5. Število vernih v Jeruzalemu se je vedno naraščalo in tolikanj bolj se je vnemal tudi serd pismarjev nad aposteljnom. Rimski oblastnik Fest je bil l. 61. ali 62. umerl, in njegov na-

slednik še ni bil prišel. Pri tej ugodni okoliščini zbere véliki duhoven Anan, sin unega vel. duhovna Ana, znanega iz evangelija, veliki zbor: in pred njim toži Jakoba, da postavo lomi in da ljudstvo zapeljuje; obsojen je, da mora kamnjan biti, ako očitno ne reče, da Jezus, Križani ni pravi Mesija. Zatorej ga peljejo verh tempeljna, da bi od tam brez števila zbranemu ljudstvu govoril. Tedaj on mogočno povzdigne glas ter reče: „Poslušajte me, bratje moji, kar vam po resnici pričam. Jezus Kristus, Križani, je ravno tisti Mesija, kterega so naši očetje tako dolgo čakali. On je edinorojeni Sin Božji, in sedi zdaj na desnici svojega nebeškega Očeta, ter bo enkrat zopet prišel sodit žive in mertve. Kdor va-nj ne veruje, bo vekomaj pogubljen.“ To pa zraven stoječe duhovne tako razkači, da na ves glas kričé: „O! tudi pravični se je zmotil!“ ter ga na tlak pahnejo. Ali ta pad ga ne usmerti prec; pomaga si še na kolena, roke in oči proti nebu povzdigne, in na glas moli: „Odpusti jim, Gospod! saj ne vedó, kaj delajo.“ Derhal ga obsuje s kamnjem in suknarski valjavec mu z betom častitljivo glavo razdrobi; bilo je okoli velike noči 62, ko je Jakob živel 96 let, čez dvajset pa vladal cerkev Jeruzalemsko. To kervavo zločinstvo vélicega duhovna je vse grozno osupnilo, in celó najhujim gorečnikom za postavo se je gnjusilo. Poleg judovskega zgodovinarja Jožefa Flavija je Judom pogin njihove deržave in razdjanje Jeruzalema veljalo ko kazen zavoljo umora „pravičnega.“ Na Jakobovo mesto stopi Barnaba v versto aposteljnov; na škofijskem sedežu pa mu je naslednik njegov brat Simeon.

Sv. Filip in Jakob se obrazujeta z orodjem njune smerti: uni s križem, ta z valjarskim kijem v roki.

Vera in dela.

Prigodilo se je, da je šel Jezus neko soboto v shodnico, in je učil. In je bil tam človek, in njegova desna roka je bila usušena. Pismarji pa in farizeji so gledali, ali bo v soboto ozdravljal, da bi kaj našli, o čemur bi ga tožili. On pa je njih misli vedel in je rekel človeku, ki je imel usušeno roko: Vstani in stopi na sredo. In ko se vstopi, mu reče: Stegni svojo roko. In jo je stegnil; in njegova roka je bila zdrava. Poglejmo djanje farizejev in pa tega človeka. Oboji so Jezusa iskali, toda različno. Farizeji so prišli v tempelj iz hudobne radovednosti, bolnik iz resnične ukaželjnosti; uni iz prevzetnega modrijanstva, da bi Jezusov nauk presojevali, ta iz ponižnosti in voljnega serca, verovati, kar bo Jezus učil; saj je bil že dovolj prepričan, da je Jezus učenik resnice; takó namreč ni še nobeden prerok učil, to je ljudstvo enoglasno terdilo, in tacih čudežev tedaj še nobeden ni delal. Bolnik veruje in se čuti srečnega v svoji veri. Mirno torej stoji sredi množice in s priprostostjo posluša besede, ki tekó iz ust nebeškega Mučenika. — Tedaj zlovoljni farizeji zavzdignejo vprašanje: Kaj se sme ob sobotah delati, in kaj ne? To vprašanje je najprej zadevalo unega bolnika, ki je ozdravljenja pri-

čakoval. Ali se ne bo prec stogotil nad ošabnimi popraševavci, ki hočejo njegovo ozdravljenje ovirati. Nikakor ne; on stoji mirno, in se prepira nič ne vdeležuje. On veruje, da Jezus pač vé, kaj se sme ob sobotah delati, kaj ne, in njegovi naredbi se hoče ponižno ukloniti. In kako poplača Jezus njegovo priprosto vero. Predno še zvijačnim farizejem odgovori, reče bolniku: Vstani in stopi na sredo. Kakor bi hotel prav zaničljivo reči oholim učenjakom: Vi niste vredni odgovora, napuhnjeni dvomljivci, odstopite, častni prostor gre veri! Bolnik neutegoma sluša klic Gospodov: vstane in stopi na sredo. O presrečni, kako blizo je tvoje ozdravljenje, ker si veroval! Resnično, ne globoka tuhtarija in velika vedarija pelje k resnici in zveličanju, ampak ponižna vera. Koliko pač so vedeli ob času Jezusovem farizeji, oni, ki so se pečali le s prebiranjem sv. Pisma, je tuhtali in drugim razlagali, in vendar kako malo njih je verovalo v Jezusa, od kterega je sv. Pismo prerokovalo. priprosto ljudstvo pa, kako malo seznanjeno s sv. Pismom in z verskimi prepirkami, — ono je dospelo do vere. Tako je resnično, kar sv. Duh govori: „Osramotil bom modrost modrih, in se bom malim razodel.“ Zatorej pa tudi miluje apostelj prevzetne vedeže tistega časa rekoč: „da se vedno učé in nikoli k spoznanju resnice ne pridejo“. (2. Tim. 3, 7.) Pismarji so vedno tuhtali in so mislili, Bog ve, kaj da znajo; zatorej so tudi radi govorili, da so svoje vednosti razprodajali. Komaj je Jezus v shodnici začel učiti, in že se oglasé ter mu zastavijo vprašanje, na ktero odgovoriti se jim je kaj težko zdelo. Dopadali so si v tem, od verskih, zlasti učenih reči besedovati, zvita vprašanja postavljati, svoja mnenja izrekovati, in druge podučevati, ali prav za prav s svojo neslano vedarijo nadlegovati. Zatorej, kakor jim Jezus sam očita, so ljubili radi „rabi“ (učenik) zvani biti in perve sedeže — učiteljske po shodnicah zasedati. Mar jim je bilo le besedovanje, pozabili pa so na djanje: Drugače se je vedel verni bolnik. On nič ne govori, stori pa, kar mu Jezus velí. Ko mu reče: „Stopi“, se neutegoma vstopi. In ko mu reče: „Stegni roko“, jo precej stegne. Res, občudljiva pokorščina! Vendar bi si vsaki mogel misliti, da bo odgovoril: „Gospod! tega ne morem. Saj moja roka je usušena in nezgibljiva. Ozdravi jo poprej, in potem jo bom rad stegnil.“ Toda ne! bolnik tacih dvomov ne pase, ker mu Jezus zapové, to storiti, misli, da tudi zamore storiti. Stegne roko, ozdravljena je v tistem trenutku: in ravno ker jo stegne, je ozdravljena po milosti in moči tistega, ki njegovo dobro voljo podpira in njegovo vero poplača. Se vé, da bolnik ne bi bil mogel storiti, kar mu je Jezus rekel, ko bi ga ne bila njegova vsegamogočnost okrepčala; ali ravno ker mu je Jezus zapovedal, je veroval tudi, da mu bo Jezus sam pomagal; in njegovo djanje je pokazalo, da je resnično veroval. Ni je prave vere brez djanja poleg vere. „Ne tisti, kteri mi reče: Gospod, Gospod, pojde v nebeško kraljestvo, ampak kteri stori voljo mojega nebeškega Očeta“. Kako lehko bi bilo, vero z ustmi spoznavati, z besedami braniti, druge v veri podučevati, od verskih rečí se pogovarjati itd. Vendar vse to ne zadosti — brez del. Kakor je telo brez duše mertvo, tako tudi vera brez del. — Ali kedar je treba delati, velikrat izgovarjamo svojo lenobo z mislijo: Tega ne morem, to mi ni mogoče. Rad bi storil, ko bi mi moči ne manjkalo. O ničemurni dvom, o malovernost! Stegni roko, poprimi se brez pomislika dela, ki se ti nemogoče zdí, in videl boš, da je z Božjo pomočjo vse mogoče. Zakaj Bog, pravi tridentinski zbor, ne zapoveduje nič nemogočega, ampak ko kaj zapové, dá tudi gnado, ktera nas zmožne stori spolniti, kar zapové. „Vse je mogoče verujočemu“. (Mark. 9, 22). Kdor veruje, živo veruje, djansko veruje, njemu je vse mogoče. — Dve

roki imamo: leva, s ktero za to življenje, za to zemljo delamo, je večidel popolnoma zdrava in krepka, desna pa, s ktero naj bi delali za večnost, veršili svoje dušno zveličanje, je, kakor pri unem bolniku, usušena, hroma, nestorivna. Tako lehko se gibljemo za zemljo, pa tolikanj neukretno za nebo. Kaj je tega krivo? Ne tožimo Boga, kakor bi nam kaj nemogočega zapovedoval. Le naša lastna malovernost in lenoba je tega kriva. Stegnimo roko, delajmo si silo, in potegnili bomo na-se nebeško kraljestvo. Kličimo z zaupanjem k Gospodu s svetim Avguštinom: „Gospod, daj, kar zapoveš, in zapovej, kar hočeš;“ to je, daj nam, o Gospod! gnado, storiti, kar zapoveš, in potem zapovej, karkoli hočeš; kajti vse je mogoče verujočemu.

Cerkvena molitev.

Bog! kteri nas z obletnim godom aposteljnov svojih Filipa in Jakoba oveseljuješ; daj, prósimo, da, ki se veselimo njunega zasluženja, se tudi podučimo od njunih zgledov. Po Gospodu našem itd. Amen.

2. Majnik ali véliki traven.

Sv. Atanazij, škof.

Komaj je bil kerščanski svet po skorej tristoletnem pregnanji pod milo senco rimsko-cesarskega prestola mir in pokoj zadobil, zopet mu ga je skalilo gibanje in hrumenje, ki je edinost razcepilo in pokrajine po vzhodu in zahodu za dolgo dolgo časa z žalostnimi razpori napolnilo.

Véliki škof Aleksander v Aleksandriji je govoril enkrat v zboru o skrivnosti presvete Trojice, da so Oče, Sin in sv. Duh sicer različni stran osebnosti, ali vendar enega Božjega bitja, tedaj se dvigne zoper njega mašnik Arij in terdi, da je Sin le stvar, ktero je Bog pred vsemi druzimi stvarmi sam iz sebe vstvaril, da je torej poleg natore in časti manjši ko večni Oče, da je Bogu podoben, pa ne Bogu enak, je Božji, pa ne Bog; da ga torej Boga ne imenujemo v ostrem pomenu besede. Zastonj si ga prizadeva škof z ljubeznjivim podučenjem od te napačne misli odverniti; Arij, častitljiv mož, visoko učen in izverstno zgovoren, pa tudi čezmerno slavohlepen in ničemuren, je znal svoj nauk, ki se je zavoljo lehkotne razumljivosti svoje mnogo priporočal, kmalo med svet razširiti, ne samo med nevedni ljud, ampak med mašnike in škofe, tako da se je njegova zmota v malem času po vseh vzhodnjih cerkvah zasejala. Silno gibanje je pretresnilo kerščanski svet: saj se je vendar ravnalo za njegovo največo dobrino, za vero namreč v Božestvo Kristusovo — za vero, ktera človeškemu sercu najvišo tolažbo deli in v duši najterdneje zaupanje in najbolj gorečo ljubezen do Zveličarja budi; ali so se potoki mučenske kervi skozi tri sto-

letja le za lepo domišljijo prelivali. V Niceji v Bitiniji se zbere čez tri sto škofov, najbolj pobožnih in modrih učenikov, da bi to glavno vprašanje sv. cerkve rešili in pravo apostoljsko vero za zmeraj zaterdili. Arij razloži pred zborom svoj nauk, tedaj se dvigne Atanazij, mlad dijakon iz Aleksandrije, ko od Boga izvoljeno orodje, in brani staro vero z apostoljsko navdušenostjo, s pregloboko bistroumnostjo in z doveršeno zgovornostjo.

Atanazij se prikaže skor nanagloma iz temote življenja ko zmagaven junak na bojišču, zakaj od njegove zgodnje mladosti nam je le malo znano. Vemo le, da je bil okoli l. 296 v Aleksandriji rojen in od pobožnih staršev prav skerbno izrejen. Sv. Aleksander, takrat še ne škof, spozna izverstne zmožnosti mladenčeve in ga vzame v svojo hišo, da bi vodil njegovo izučevanje. Učenec si marljivo prizadeva čednosti učenikove posnemati in njegovega duha ter pravila njegova si prilastovati. Zraven se pridno vadi v vseh tedanjih vednostih. Hrepeneč po popolnoma življenji se podá l. 315 v puščavo in se izročí vodstvu sv. Antona. Po daljnem občevanji s tem očetom menihov podučen v ascetiškem življenji, v vednostih izolikan ko nobeden ne tiste dobe, v veri terden in neomahljiv kakor kteri aposteljnov, z bistrim očesom razgledovaje najbolj zamotane zadeve, spreviden v zbiranji pripomočkov, odjenljiv in pohleven pa tudi junašk ko mučenec, zmagavno zgovoren, bistro natancih besed, otroško čistega serca, brez kterega se globoki duh sv. pisma in Božjih resnic nikdar ne more prav spreumeti, zraven tega pa še mile, častitljive postave — je bil Atanazij izmed najslavniših spoznovavcev Kristusovih in največi bojevavec sv. cerkve v četertem stoletji.

2. Malo mescev po dokončanem zboru zbolí Aleksander za smert. Ker Atanazij vé misel duhovstva in ljudstva, da ga bo za naslednika njegovega izvolilo, skrivaj zbeží iz mesta. Zastonj poprašuje umirajoči škof po ljubljenem dijakonu; nikjer ga ni najti. Tedaj škof prerokovaje reče: „Atanazij! Atanazij! ti sicer misliš z begom se umakniti, ali motiš se.“ Res po smerti škofovi vso okolico preiščejo, in ko ga naposled najdejo, ga z vsem slavjem v Aleksandrijo pripeljejo in na škofov prestol posadé. Bil je posvečen l. 326, star okoli trideset let. Njegovo pervo opravilo je bilo, da je vse cerkve po Egiptu obiskal in v Etiopijo sv. Frumencija za škofa poslal. Po njegovem zmagoslavnem vojevanji na zboru v Niceji so se okoli njega zbirali pravoverniki kakor okoli banderonosca katoliškega kerščanstva — cerkveno občevanje ž njim je bilo znamenje pravovernosti. Zatorej so Arijani vso svojo sovražnost, ves svoj serd in gnjev vsipali zoper njega ko središče, ko glavarja katoličanov; njegovo obsojenje se jim je zdelo toliko, kakor bi bili katoliških škofov spoznanje na Nicejskem zboru zaterli. Vojska zoper njega se

je s tem začela, da so ga tožili pri cesarji Konštantinu ko rogovileža, ki se je krivega storil celó gerdega ravnanja s pravovernimi (melecijanskimi) škofi in mašniki. Cesar sicer spozna to tožbo ko krivično, ali besnih nasprotnikov to ne osramoti; oni ga obdolžé novih izmišljenih hudodelstev: da je neko devico oskrunil, škofa Arzenija umoril in njegovo roko za peklenske vraže porabil. Zató skliče cesar zbor v Tir. Došli škofje so bili Arijani; vendar pa pride tudi Atanazij zagovarjat se pred sovražniki svojimi. Tedaj poprime dijakon Timotej mesto Atanazija za besedo in vpraša nečistnico: „Ali sem jaz tisti, ki sem te oskrunil?“ Nesramnica to naravnost poterdi, in tako je bila goljufija očitna. Ravno tako postavi Atanazij škofa Arzenija, od nasprotnikov poprej vjetega, pa od njega rešenega, pred-nje živega in z dvema rokama. Torej se je tudi tukaj hudobnost njihova jasno razodela. Edino, kar so zoper njega dognali, in le po podkupljenem spričevanji judov in poganov, je bilo to, da je dal enkrat melecijanskemu mašniku med mašo kelih razdrobiti. In na edino to neresnično, kdo bi bi verjel? odstavi ga zbor škofijstva ter mu prepové, v Aleksandrijo se verniti. Atanazij gre v Carigrad, ali cesar ga še pred-se ne pustí; bil je namreč nanj nejevoljen, da ni hotel Arija, čeravno si je cesar sam mnogo za to prizadeval, zopet v sv. cerkev sprejeti, ampak mu je škof nestrahoma bil odgovoril, da cerkev nima nič opraviti s krivoverci, ki Božestvo Jezusovo tajé. Cesar sam kakor arijanski zbor škofov ga spozna za krivega in ga obsodi v prognanstvo v Trevir (Trier). Atanazij gre tje brez ugovora in tam ga sv. Maksimin, škof, in pa Konštantin mlajši, z vso častjo sprejmeta. Tam ga sporočilo o verni zvestobi aleksandrijskih prebivavcev najbolj v njegovi nesreči tolaži. Ko hočejo namreč Arijani, da bi svojo zmago nad sv. škofom vsemu svetu pokazali, svojega krivoverskega glavarja prav sijajno v Aleksandriji zopet v cerkveno občestvo vpeljati, nastane takó strašan hrup med ljudstvom, da to gerdobno slovesnijo v Carigrad preložé. Ali Zveličar, kterega večno rojstvo od Očeta je Arij tako derzno tajil, jim skazi čudapolno ta hudovoljni naklep. Ravno namreč, ko hočejo Arija v cerkev peljati, zadene ga strašna smert; dobé ga namreč na stranišču, ko so bila že vsa čreva iz njega šla. Cesarja ta prigodba takó presune, da berž dá skesan povelje, Atanazija nazaj poklicati. Kmalo potem tudi on umerje kerščen še le na smertni postelji. Njegovi trije sinovi cesarstvo razdelé. Konštancij dobi vzhodnje pokrajine in kmalo tudi njega Arijani v svoje zanjke vlové.

3. Komaj se Atanazij poverne, že ga krivoverci pri Konštanciji sumničijo in z njegovim privoljenjem skličejo zbor v Antiohijo, kjer ga pa ne odstavijo samo, ampak mu tudi, čeravno papež Julij I. krepko ugovarja, izvolijo naslednika in sicer sirovega Kapadocijana Gregorija, kteri z orožjem, z morom, ro-

pom in druzimi gnjusobami v Aleksandrijo prihrumí. Atanazij, kterega so hoteli ob glavo djati, zbeži z druzimi tovarši v Rim, kjer ga papež v zboru škofov vseh obdolžeb odveže in slovesno v cerkveno občestvo sprejme. Zastonj! Atanazij mora tri leta ločen od svoje verne čede v Rimu preživeti. Naposled vendar se snide zbor 340 pravovernih škofov v Sardiki v Iliriji (l. 347). Odvezan od tega velicega in svobodnega zbora se verne Atanazij po osemletnem prognanstvu v svojo zvesto občino. Ali njegovo neradovoljno bivanje v zahodnjih krajih je bilo za-nje blagonosno, zakaj on je zaselil tje dozdaj tam neznano meništvo in sicer iz pervega vira, od sv. Antona puščavnika namreč, zlasti ker sta ga bila dva meniha v Rim spremila, in je mnogo Rimljanov njuno življenje jelo posnemati. — V svitu slave se verne Atanazij v škofijo, in se ne obnaša samo ko mogočen varh prave vere, ampak tudi ko krepak branitelj vnanjega politiškega reda in mirú; kajti ravno zató, ker se je tolikanj viteško bojeval zato, kar je Božjega, je tudi vedel dati cesarju, kar je cesarjevega, ko so narobe vsi, kteri v obrambo kake krive vere svetnim vladarjem v duhovskih rečeh najvišo oblast prilastujejo, o pervi priliki tudi politiški puntarji. In ravno vplivu Atanazijevemu edinemu je pripisovati, da se Egipet raznih puntov tiste dobe, zlasti puntarije Magnencija in Veteranija ni vdeleževal, ampak je zvesto stal pod banderom pravega cesarja. Konštancij sam je moral pripoznati to zaslugo verskega junaka, kterega je pa ko najbolj bojevitega podiravca arijanstva iz dna serca čertil; ali ne, da bi ga to kaj na bolje misli predramilo, mar novo sumnjo zoper njega v sebi pase ko zoper spodkopovavca njegove moči in veljave. Taka sumnja pa, ako se v trinogu, kakoršen je bil Konštancij, izkuha, ga tudi brez šuntanja najhuje razdraži; ali zraven tega so ga še Arijani podpihovali, ker so mu našeptavali in trobili, da je Atanazij njegov oseben sovražnik, da je zdražbo delal med njimi in njegovim bratom, da je skrivaj upor Magnencijev podpiral in da mu je le mar, cesarjevo veljavo v nič pripraviti. Konštancija to tako razdivja, da vsklikne, da više ceni zmago nad enim možem (Atanazijem) kot zmage, ki je je rimsko kopje zbojevalo nad sovražniki deržave.

4. V nesrečo za Atanazija pade v boji zoper upornega Magnencija Konštant (pravoveren brat krivovernega Konštancija), in tedaj tudi njegova najmogočneja podpora. Priprave torej za Atanazijev podòr se pričnó na zboru Arelaškem 353, kjer Konštancij z najstrašnejim grozenjem prisili, da podpišejo Atanazijevo obsodbo. Celó papežev poslanec se je dal oplašiti, čeravno je imel vse pripomočke v obrambo po nedolžnem toženega pripravljene; edini blagi škof sv. Pavlin Trevirski se je ustavil, pa je bil zató tudi potiran v prognanstvo, kjer je čez nekaj let

tuge in glada umerl. Papež Liberij, prepričan, da z Atanazijem se katoliška vera sama preganja in zatira, nagovori cesarja, da skliče 355 drugi zbor v Milan, ali še s slabejim vspehom. Cesar sam pričujoč, se je obnašal ko pravi besnik, ker je z namahnjenim mečem škofe silil, Atanazija obsoditi, in kteri se je branil, ta je bil prognan. Med več druzimi stanovitnimi je tudi papeža Liberija ta osoda zadela. Ko Konštancij tako zoper katoličtvo po zahodnjih krajih razsaja in cerkev v vnebovpijoče siloviti, oplakuje Atanazij v Aleksandriji žalostni stan kerščanstva in goreče Boga prosi za ohranjenje sv. vere. Ne dolgo! Kmalo mu dojde (l. 356) cesarsko povelje cerkev Arijanom prepustiti, iz mesta se umakniti. Ljudstvo se uprè. Boječ se, da bi Aleksandrijci z orožjem svojega preljubljenega pastirja ne branili, veli cesar cerkev, v kteri Atanazij z duhovščino ravno svojo ponočno službo Božjo opravlja, z vojaki obstaviti in napasti; duri se razbuhnejo, pušice švigajo med ljudstvo, meči se leskečejo v svitu sveč, ranjeni in mertvi se gomilijo po cerkvenem tlaku; Atanazij zaglasí z mirno častitljivosti psalm Davidov, kteri zmago Boga izraelskega poveličuje, in le po čudu, ker je previdnost Božja v tolikanj bridko-težavnih časih še potrebovala tako velevitega moža za svojo cerkev, je bil smerti otet. Ubeží in ostane šest let nerazvedljivo skrit. Progonski oklici se zoper njega razglasujejo, velika cena na njegovo glavo stavi, deželskim in vojaškim oblastnikom se naročuje ga zalezovati, ovaduhi in vojaki se razpošiljajo — Atanazij bega od hriba do hriba, od puščave do puščave, po peščenih sipinah brez travé, brez vodé, po grozno divjih krajih, ktere je vraža z zločestnimi duhovi obljúdila; biva po preperelih razvalinah, po posutih rakvah in grobiščih, po skritih samotarnijah in daljnih samostanih, pa tudi po mnogoljudnih mestih, kjer gnječa zasačenja varuje; ali pri vseh nevarnostih ostane pokojen in spreviden, veselega serca, brez strahú in trepeta, terdno svest si zmage svoje vere v Kristusa ko Sinú Božjega. Dvajset let je živel odločen od svojega škofijskega sedeža, po raznih okrajinah deržave, ko begún ali prognanec; pa vedno je bil delaven, je tolažil, učil, spravo delal med strankami, je pisal liste do prijatlov, skladal spise zoper nasprotnike; bil je v nizki kočici puščavnika, v ozki celici samostana to, kar je bil v svoji visoki palači v Aleksandriji: véliki škof (očák) egiptovski. Njegova plameneča verska gorečnost in njegova neomajljiva pogumnost ste mu pridobili pri Aleksandrijcih in med vsem katoliškim svetom previsoko spoštovanje; njegov spomin je bil v vseh sercih, njegovo ime na vseh jezicih, serčna voščila sreče in blagra so ga spremljevala povsod. Ako je bila stara podoba življenja in morja kdaj prilična, je bila gotovo pri Atanaziji; njegovo življenje je bilo vedno gibanje, zdaj dvigano od rahlih vetrov, zdaj premetovano od divjih

viharjev. Petkrat je bil po kovarstvu in silovitosti sovražnikov od svoje cerkve pregnan, in petkrat se je v slavji k njej povernil. Preganjanje mu je pridobilo prenatanko poznanje ljudi in čudovito bistrovidnost; vedel je vselej pravega trenutka se poprijeti, ubežno priložnost ročno v prid oberniti in tudi v največih težavah, v najhujih silah, ko se je vse kresalo in lomilo, še zmeraj ugodnih pripomočkov, rešivnih podpor si poiskati. Znal je s priljudnim obnašanjem pri visocih in nizkih zaupanje si pridobiti, povsod v osebno zavezo in pismeno občevanje stopiti, zalezovanju sovražnikov s pripomočjo prijatlov uiti. Bojeval se je junaško, ali presili tudi premeteno se umaknil, uklonil se je, da bi se ne zlomil in je izšel, ali je zmagal ali bil premagan, iz slednjega boja ko na novo okrepčan. Bil pa je preganjan s tako ljuto silo, kakoršno zamore le najbolj zaklet fanatizem obroditi. — Konštancij umerje. Njegov naslednik, Julijan znejeverjenec, skliče sicer prognane škofe nazaj, toda le s tem kovarnim namenom, da bi se krščanstvo po notranjih razporih samo po sebi zaterlo. Ali Atanazijevo možato ravnanje mu te peklenske naklepe podira, zatorej mora zopet iz Aleksandrije. Ko po Nilu jadra, pošlje Julijan za njim svoje rabeljne, ker ga je bil sklenil umoriti. Ali glej! Atanazij veli ladijo zaberniti in preganjavcem naproti veslati. Kmalo se srečajo in poglavar rabeljnov vpraša Atanazija samega, ali so morda Atanazija kje videli. Atanazij pa mu odgovori: „O le hiti, kmalo ga dojdeš.“ Glavar vesla dalje, Atanazij pa srečno pride v Aleksandrijo nazaj. Ali opreznemu cesarju se njegova povernitev ne more dolgo prikrivati, in zopet morda do, hvala Bogu! kmalne smerti tega „mimogredoče nevihtnega oblaka“ po ptujih krajih zavetja iskati. Cesar Jovijan ga zavoljo njegovega apostoljskega junaštva in zavoljo njegovih izverstnih čednosti visoko ceni: žalibog pa le osem mescev vlada. Valent, zaprisežen arijanec, v vsem posnema kruto ravnanje Konštancija, in vse katoliške škofe v prognanstvo požene, tedaj tudi Atanazija. Ali zdaj se dvigne vsa Aleksandrija in burno zahteva svojega slavnega škofa nazaj. Cesar preplašen, prekliče svoj ukaz in Atanazij ostane po tako dolgih hudih bojih do konca v mirni posesti škofijskega sedeža. Takó namreč je hotel Gospod, ki viharjem zapoveduje in razpenjenim morskim valovom pokojnim biti veli, svojemu zvestemu služabniku že tukaj mir podeliti — podobo in zastavo nebeškega miru. Vladal je še več let svojo cerkev z navadno čuječnostjo in neopešano krepostjo in je v visoki starosti 2. majnika 373 šel prejet krono pravičnosti ko zasluženo plačilo za junaško bojevanje za vero.

5. Ne bi pa imeli popolnoma podobe tega moža Božjega, ko bi ga sodili le poleg njegovega slavnega djanja v boji za vero in cerkev. Tudi njegovo skrito življenje je opazovanja

vredno in sv. Gregorij Nazijanski nam je tako-le popisuje: „V ponižnosti ga ni imel verstnika. Bil je prijazen tudi proti najnižim. Njegovo vedno milo serce je gorelo iskrene ljubezni do nesrečnih in ubozih. Njegove besede so imele premagovavno nagibno moč, da so vseh serca pridobile, ali še večo moč je imel zgled njegovega življenja. V njegovi obnaši so vsi brali svoje lastne dolžnosti. Slednji stan je imel nad njim kaj občudovati in posnemati. Redkokrat se je videl primoranega, s podložnimi ostro ravnati. Pa tudi če je grajal, se je zgodilo brez terpkosti; zavračal in svaril je z očetovsko ljubeznjivostjo. Stanoviten in goreč je bil v molitvi, oster v postu, neutrudljiv v bdenji in v prepevanji psalmov.“ Vsa stoletja do dandanes je kerščanski svet njegov spomin visoko častil, in ga nazival s slavnim priimkom „véliki.“ Tudi njegovi raznoverstni spisi so se vsigdar zeló cenili. „Ako najdeš kaj spisov sv. Atanazija,“ rekel je pobožen učenjak necemu svetemu opatu, „in ako nimaš popirja, da bi je prepisal, zapiši je na svojo obleko.“ Šteje se tudi med vélike učenike vzhodnje cerkve.

Obrazuje se ko škof s knjigo v roki. Arijansko krivoverstvo, zoper ktero se je ustmeno in pismeno z vsemi močmi boril, je že ob njegovi smerti bilo skor čisto obnemoglo; ali prekrasno cerkev aleksandrijsko so ti viharji tako razmajali, da je čedalje bolj zapadala, dokler je ni sila mohamedanska do tal razrušila. Sedanjo dobo se je Aleksandrija zopet povzdignila in se kerščanska vera tam obudila, in zdaj je ona škofijski sedež apostoljskega namestnika.

Sovražniki sv. cerkve.

Sv. Bernard šteje tri poglavitne sovražnike sv. cerkve: trinoge, krivoverce in pa slabe kristijane. Raznoverstno je orožje, s kterim se zoper kraljestvo Kristusovo vojskujejo; ali enaka sovražnost, enaka besnost navdaja vse zoper Gospoda in njegovega Maziljenca; ena in ista namera ter prizadeva je druži v eno bojno kerdelo, eno in isto geslo je hujska v ljuti bor: „Razdenite, razdenite Jeruzalem do tal!“ (ps. 136, 7). Ta bojni krik so vrišali prec v pervih stoletjih sv. cerkve Judje in pogani, posebno pervaki shodnic in pa oblastniki rimske deržave, tako da se je dopolnila preroška beseda kraljevega psalmopevca (ps. 2): „Zakaj hrumé narodi in si ljudstva umišljujejo prazne reči? Kralji zemlje se vzdigujejo, in pervaki se zbirajo zoper Gospoda in zoper njegovega Maziljenca.“ Oh, da bi se pač to grozno prerokovanje tudi pozneje čase, ko je bilo kerščanstvo že pregloboke korenine odgnalo po zemlji človeškega rodú in svoje sadonosne veje že raztegnilo, razkošatilo po vesoljnem krogu sveta, ne bilo v tako žalostni meri spolnovalo v brezštevilnih sovražnih napadih in stiskah od strani tistih, ki so se celó sinovi cerkve imenovali in so bili poleg svoje, od Boga jim podeljene više oblasti poklicani, svojo mater varovati in braniti. Tudi oni so rekli večkrat v prevzetnosti svojega serca: „Nočemo, da bi ta kraljeval čez nas“. (Luk. 19, 14.) Mi nočemo, da bi Kristus čez nas gospodoval. „Raztergajmo njih vezi, in verzimo s sebe njih jarem.“ (ps. 2.) Raztergajmo vezi vere in cerkvenega občestva, ki našo samovoljnost ovirajo; otresimo s sebe jarem duhovne oblastnije in njenih zapovedi, ki vklepa in kerha našo moč! Pa naj

se ljudstva, kakor hočejo togoté, naj se knezi zemlje roté zoper Gospoda in njegovega Maziljenca — Gospod je zasmehuje in sramoti njihove naklepe. Nevesta Kristusova, vedno oborožena z orožjem molitve, poterpežljivosti in neomajljive krepkodušnosti, stavi sirovi sili sovražnikov nasproti duhovno moč svojih spoznovavcev in mučencev, kteri, ko padajo pod rabeljnovo sekiro, trinoge premagujejo in je njihova kri rodovitno seme kristijanov. O kako slavno je sv. cerkev izšla iz tristoletnega boja in preganjanja, ktero je morala prec v svojem začetku terpeti! — Zatorej je tuhtala peklenska zmija nove zvijače, da bi zmago in slavje kerščanstva vničila. Obudila je ošabne krivoverce in z umnostjo bahačaste svetne modrijane, ki se z orožjem najbolj prostopašnega norčevanja in zasramovanja, najbolj zvijačnih goljufnih izvodov in modrij, najderznejega natolcevanja in skrunjenja neprenehoma zoper cerkev vojskujejo, jo neusmiljeno dan na dan klestijo. Huje, ko najbolj kervava preganjanja poganska, so večkrat ti pogostni krivoverski volkovi čedo Kristusovo mesarili, skozi stoletja serce sv. cerkve tergali. Ali čuvaj Sionski ne dremlje; Kormar ne spi, ko ladijo cerkveno vihra in val premetavata. Tem vešam nasproti prižge Bog na cerkvenem nebu najsvetleje luči svetosti in učenosti in grozni časi novih krivover so večidel rojstni dnovi velicih cerkvenih učenikov, krepkodušnih škofov, slavnih vstanoviteljev redov, čudapolnih svetnikov, mnogoštevilnih misijonarjev, ki po novih mirnih pridobitvah kraljestvo Božje razširijo. Le spomnimo se četertega in šestnajstega stoletja. O visokost modrosti Božje — kako neizrekljiva so njena pota, kako počastljivi njeni sklepi! Česa naj se cerkev boji, ki pod tako mogočnim varstvom stoji, in iz slednje solzne kaplje in terpinske sile le še lepša in slavniša izhaja? — Še en sovražnik je, ki nevesti Kristusovi bridke solze prizadeva — en sovražnik, ki njenemu sercu najbolj pekoče, najnevarniše rane seka — slabi kristijani. Poslušajmo sv. Bernarda: „Enkrat je bilo prerokovano, in zdaj je napočil čas spolnjenja: Glej v miru je moja grenkost najgrenkeja, grenka poprej o morjenji mučencev, grenkeja potem v kovarstvu krivovercev, najgrenkeja zdaj o nravih domačinov; ta notranja rana cerkve je neozdravljiva in zatorej je v miru grenkost njena najgrenkeja. Ali v kakovem miru? Je mir, pa ni mir, mir od strani poganov in krivovercev, toda resnično ne od sinov. Sinove sem izredila in povikšala, oni pa so me zaničevali. Zaničevali in omadeževali so me z gerdobnim življenjem, z gerdobno dobičkarijo, z gerdobno pajdašijo, naposled z deli temote.“ O kako resnično so s temi tožnimi besedami zaznamovani tisti nesrečniki, ki se celó bahajo, da so katoličani in da hočejo katoličani ostati, pa so že davno kerščanski veri se odpovedali, vse kerščansko življenje očitno zatajili. Ti so najnevarniši sovražniki sv. cerkve, ker po vnanjem še stojé v njenem občestvu, pa jo zjedajo ko strup mozeg in kosti; ki še veljajo za njene otroke, pa jo divjaško teptajo, s terdovratno nepokorščino očitno zasramujejo, s hudobnim jezikom nemilo žalijo, z gerdobnim življenjem neozdravljivo ranijo.

Molitev.

Gospod Jezus Kristus, verujemo, da si od vekomaj Bog, da si z Očetom enega bitja in ene natore. Dodeli nam milostivo, z vsemi svojimi besedami in z vsemi svojimi deli pokazati, da smo zvesti poslušavci in spolnovavci svetih evangeljskih naukov, in da se tudi v terpljenji srečne štejemo, da smo tvoji učenci. Amen.

3. Majnik ali véliki traven.

Najdenje sv. Križa.

Sv. Križ, na kterem je Jezus Kristus na gori Kalvariji s svojo grozovito smertjo vesoljni grešni svet odrešil, je bil po njegovi smerti od vseh vernikov visoko počeščevan. Zatorej poje sv. cerkev na današnji dan: O Križ, svetleji ko zvezde na nebu, svetu veličasten, ljudem čez vse miloben, svetejši mimo vsega, ki sam si bil vreden nositi Jagnje — sladko breme, ceno sveta! Prezalo žarno drevo, okinčano s kraljevim škerlatom, maziljeno z rešnjo kervjó! Gozd in gaj tacega ne rodi; ne list, ne cvet in sad nobenega druzega ni temu enak! Reši, zveličaj pričujočo množico, zbrano v tvoje hvaljenje. — Križ poprej sramotljivo znamenje hudodelstva in prokletstva, je Jezusova bridka smert na njem spremenila v častno podobo blagoslova in zveličanja; zakaj Zveličar ni hotel samo svoje ljubezni, ampak tudi orodje, na kterem jo je s svojo smertjo tako očitno spričal, kervavo zapečatil, človeškemu rodu ko drago sporočilo zapustiti. In Božja previdnost je vidno skerbela, da je sv. Križ kerščanskemu svetu ohranila, ker ga je skoraj tri sto let pred Judi in pogani skrivala.

2. Sveta cesarica Helena, mati cesarja Konštantina vélicega, je serčno želela, kakor je sama bila kristijana, tudi svojega še poganskega sina k Jezusovi veri spreoberniti. Konštantin, ker je bil blazega serca, je sicer rad poslušal nauke in opominovanje svoje skerbne matere, vendar pa je ven in ven odlašal sveti kerst prejeti. Ravno pa se je imel zoper grozovitega Maksencija vojskovati, ki se je njemu nasproti za cesarja bil v Rimu postavil. Že gre skozi Francosko na Italijansko nad njega,

ker pa vidi, da je sovražna armada veliko močneja, kakor njegova, ponižno se oberne k Bogu kristijanov za pomoč, od katerega mu je pobožna mati toliko pripovedovala. Kmalo na tó zagleda z vso svojo armado pri belem dnevi na nebu žareč križ z opisom: „V tem znamenji boš premagal.“ Po noči se mu Jezus sam s tem znamenjem prikaže, in mu veli, temu enak križ narediti, in ga ko bojno bandero pred armado nositi dati — zmaga bode potem gotovo njegova. Z veseljem spolni Konštantin to naročilo, in da za vojsko velik križ, sebi na čelado pa majhnega narediti. Tako oborožen svojega sovražnika na Italijanskem napade, in najprej tri njegove vojvode, poslednjič pa tudi Maksencija premaga ter po slovesni zmagi v Rim pride.

3. Od tistega časa je postal Konštantin goreč častitelj križanega Jezusa, in ker je spoznal, da je le s pomočjó kristijanskega Boga in po moči sv. Križa bil zmagal, zato je iz hvaležnosti ukazal, na vseh vojskinih banderih namesto rimskega orla znamenje sv. Križa postaviti; in zlasti sreberni denar s tem znamenjem kovati: verh tega je tudi prepovedal, hudodelnike še dalje križati. Tudi je vsem podložnikom na voljo dal, kerščansko vero sprejeti ter zapovedal, malikovavske tempeljne podirati; nasproti pa je dal mnogo kerščanskih cerkev sezidati in lepo okinčati. Ko pa še vzhodnjega cesarja Licinija, svojega svaka, premaga in tako samovladar vse rimske deržave postane, sklene na gori Kalvariji prekrasno cerkev postaviti. Serčne želje torej obhajajo njega in njegovo sveto mater Heleno, pravi križ Jezusov najti. V sanjah od Boga opominjana se sv. Helena, že blizo osemdeset let stara, podá v Jeruzalem z mnogim spremstvom in z drazimi zakladi. Pač težavna lotitev. Pač je bila lega po Zveličarji posvečenih krajev po Jeruzalemu in po njegovi okolici že po natornih spominkih: po gori Sionski, po dolini Jozafatovi, po potoku Cedronu, sploh zaznamovana: pač se je nekoliko znanje o njih po skerbnem izročevanji v spominu vernikov bilo ohranilo, ali tudi najbolj natanka preiskovanja niso mogla mesta smerti in groba Zveličarjevega določno pokazati. Zakaj Rimljani so bili po razdjanji Jeruzalema vsa kerščanskemu spominu sveta mesta visoko s perstjo in z grobljo zasuli, verh tega pa je bil cesar Hadrijan pred skorej dve sto leti na Golgati še tempelj sezidal in va-nj — v zasrambo Božje ljubezni — kip poganske boginje nečistosti — Venere postavil, da kratkimal niso mogli kristijani tje zahajati, da bi si sum nesramnega malikovavstva ne nakopavali. Tolikanj gorečniše je torej hrepenenje Helenino, mesto skritega počivališča križa Jezusovega gnjusobne nesnage otrebiti in njega samega na dan častne svetlobe izkopati. Po skerbnem popraševanji pozve, da je bila judovska šega, vse orodje, ki se je rabilo pri usmertenji hudodelnika, prav blizo njegovega groba v zemljo zakopati. Torej se mora tudi

križ Jezusov blizo njegovega groba najti. Pobožna in goreča cesarica skliče tedaj meščane in vojake, dá poganski tempelj podreti, perst krog in krog odkopati, in prostor boja med nebom in peklom po znamenji zmage preiskati. Po dolgem in trudapolnem delu najdejo naposled zasuto skalnato votlino svetega groba in prav blizo nje na vzhodnjo plat tudi tri križe; gotovo je bil eden izmed njih Odrešnikov, ali vsi trije so bili enako iztesani in prevotljeni in deske z napisi so posebej ležale. Globoka otožnost kali zdaj visoko veselje: najdli so predrago svetinjo, pa je niso mogli spoznati, niso mogli križa Gospodovega od križev razbojniških razločiti. Sv. Makarij, častitljivi škof Jeruzalemski, napové očitne molitve, da bi Bog dozdaj njim podeljene milosti hotel doveršiti in po čudapolnem znamenji jim razodeti, kteri da je križ Gospodov, „na kterem je življenje smert terpelo in s smertjo življenje rodilo.“ Poln vernega zaupanja, da bodo uslišani, velí vse tri križe k za smert bolni ženi nesti in ž njimi se je dotakniti. Dotika pervega in druzega je bila čisto nezdatna, pri dotiki tretjega pa se jame umirajoča gibati, gorko življenje jej preplivati merzle, oterpnjene ude, rahla rudečiča jej pokrivati obledela lica, zamerlo oko se zasveti v mladostnem žaru — zdrava in čversta se dvigne. Topeča se v svetem veselji pade Helena pred sveti les, ne da bi les, kakor pravi sv. Ambrož, ampak da bi slavnega Kralja, ki je bil na njem razpet, molila. To se je zgodilo leta 326.

4. Konštantin, ko se mu sporočí srečno najdenje groznega orodja, pa od tistihmal predrazega znamenja našega odrešenja, pošlje Makariju zlata, biserov in drazega marmeljna, da bi na mestu, kjer je bil Zveličar naš v grob položen in je častito od smerti vstal, cerkev zidal, ki je še zdaj tolikanj sloveča po imenu Božjega groba. Bilo je prav za prav silo prostorno poslopje, ki je obsegalo dve s stebrenimi mostovži sklenjeni cerkvi. Doveršena in posvečena, je bila še le l. 335. V tej cerkvi je dala sv. Helena večo polovico sv. križa v predrago, sreberno shrambo položiti; manjo polovico pa je poslala sinu Konštantinu v Rim, ki jo je ravno tako v prelepi cerkvi, še zdaj sloveči po imenu „sv. Križa v Jeruzalemu“, shranil. Tje je poslala tudi napis, napisan v hebrejskem, latinskem in gerškem jeziku z rudečimi čerkami na pobeljeni deski.

5. Od tistega časa so verniki trumama romali v Jeruzalem, da bi počastili sveti grob in križ Zveličarjev. Tam je bil poseben čuvaj predrazega zaklada milosti Božje postavljen; le s posebnim škofovim dovoljenjem so se smele majhene terščice tega sv. lesa odrezati in vendar so se kmalo bile zanesle po vsem kerščanskem svetu. Čeravno pa se je toliko koščekov sv. križa razdelilo, vendar se poleg spričevanja sv. Cirila, ki je dvajset let po sv. Makariji za škofa v Jeruzalemu bil, sv. križ nikakor

ni zmanjšal, česar se je on sam, kakor pravi, prepričal. Ravno to čudo poterjuje tudi sveti Pavlin — Latinska cerkev obhaja praznik najdenja svet. Križa od 5. ali 6. stoletja sem 3. majnika; gerška pa že od nekdaj o „povikšanji sv. Križa“ 14. sept. praznuje spomin prikazanja križa na nebu in pa najdenja križa Kristusovega po cesarici Heleni.

Sv. Križ.

Pripoved sicer sv. Pavlina, da se les sv. Križa, čeravno obrezovan, ne manjša, ampak vedno nadorašča, ni cerkveno poterjena; ali to je neutajljiva resnica, da čudapolno moč Križa Kristusovega po vdeleževanji toliko in tolikov milijonov ljudi nikakor ne peša, ne zginja, ampak zmeraj enaka, neusušljiva ostane. Iz Križa Kristusovega so zajemali apostelјni in drugi oznanovavci sv. vere krepost in moč, postavo Judov, modrost Gerkov in velemožnost Rimljanov, vso velikost in visokost sveta pod ponižnost evangelija ukloniti; iz Križa Kristusovega so zajemali mučenci serčnost, vse muke in smertne strahote neprestrašeno preterpevati; iz Križa Kristusovega se je prižigalo spoznovavcem pravo razsvetljenje, se jim krepila njihova stanovitnost in zvestoba v poklicu, iz Križa Kristusovega se je netil ženam in devicam ogenj zatajevavne, darovite ljubezni neomadežane čistosti. Križ Gospodov je vir vsega blagoslova, vse posvečbe, vsega pokojenja in okrepčevanja, vsega upanja in blagra. Ženin in nevesta se hočeta pred oltarjem v pobožno ljubezen in zvestobo zediniti z nerazvezljivo zavezo, da bi se vzajemno posvečevala in svoje otroke za Božje otroke izredila: z znamenjem sv. Križa se blagoslovita in v milostivo varstvo Božje postavita. Novorojeno dete se s križem zaznamva, za lastnino Kristusovo izreče, in z molitvijo ter blagoslovilom njegovi ljubeznjivi skerbnosti in pastirski zvestobi priporoči. Mladeneč kristijan se z maziljenjem in prekrižanjem za službo Gospodovo posveti in za kerščansko življenje pokrepča. Skesanemu grešniku, ki mu obtežena in plašivna vest pokoja ne da, je križ znamenje odpuščenja in sprave, poterjenja zopetne ljubezni in sprejetja v otroštvo Božje. Za bolnega in umirajočega je on znamenje krepke tolažbe, sladkega upanja in srečne neumerljivosti, on mu zvest ostane, če ga tudi vsi zapusté, on prejema njegove poslednje poljubljeje, posluša njegove zadnje vzdihljeje ter je spreminja v vesele glasove zaupanja in udanosti v voljo Gospodovo. Tudi mertvega še spremlja križ k njegovemu počivališču in ostane ko čuječa straža na njegovem grobu. Križ Kristusov je za nas šola modrosti in sreče. On nam razlaga skrivnosti mirú in ljubezni, da je otroška priserčnost in udanost do našega Očeta tam gori in do naših bratov tukaj doli blaženost, sreča, čast in lepota našega življenja. Nas uči poterpežljivosti in nas tolaži v dušnih in telesnih nadlogah, da brez svéta, brez djanja v obupnosti ne poginjamo: zdihujemo namreč v telesnih bolečinah, tarnamo o sramotenji in zaničevanji, tugujemo o domačem pomanjkanji, in da nimamo vspeha pri nobenem delu ne opravilu, žalujemo o svoji osamelosti in zapuščenosti, ali vse to je tudi Gospod na križu terpel in premagal: on resnično ne more naše reve gledati, našega zdihovanja ne poslušati, da bi nam ne pomagal, našega pobitega serca z zaupanjem ne poživil, vaše duše s krepostjo ne napolnil. On nam kaže, kako se nam je bojevati z mamami in skušnjavami: da, nič ne maraje za miganje in klicanje, za hvaljenje in grajanje sveta, naj svoje oko le proti

nebu obračamo, k Očetu, ki pri stiski svojih otrók utegne pač molčati, pa jih nikdar ne more zapustiti.

In kakor dušno življenje posamnega, tako zamore tudi blagor človeštva le v senci Križa Kristusovega tečno rasti. Že osemnajst stoletij je Križ podloga vseh olikanih deržav, vir vseh slavnih in blagonosnih dogodeb: na tem svetu sužnosti in hlapčinstva je on bandero svobode, ki pelje v boj zoper zatiranje in trinoštvo; na tem svetu laží je on podoba zvestobe, pečát pogodeb in zavez; je podoba pravičnosti in milosti za zakonske, je oslava umetnosti in posvetilo vednosti.

Bodi nam torej Križ Kristusov v temoti življenja naša luč, v nevarnostih naše zavetje, v stiski naša krepost, v preganjanji naš ščit, bandero našega boja in znamenje našega zveličanja — bodi nam predmet naše ljubezni, našega počeščevanja. Ozrimo se v svoje podučenje in spodbujenje v boljše minule čase. Naši kerščanski prededi so posvečevali vse svoje življenje in djanje s križem: zaznamovali so se ž njim zjutraj, ko so vstali, pri izhodu in vhodu, pri vživanji jedi in pijače, pri razveseljevanji, pri vsacem važnem sklepu, pri vsacem posebnem opravilu, pri slednji težavni lotitvi, pri začetku in koncu podnevnega dela. Posnemajmo to lepo šego, ona donese blagoslov in tek; zaznamovanje s križem je živ spomin na nauk in ljubezen Zveličarjevo, je tako krepko, kakor najkrepkeji svetopisemski izrek, je tako zdatno, ko najbolj pobožna molitev. Toda proč z vso vražo in prazno vero: ne tumpasto navajena roka naj le nekoliko zmedenih poteg po obrazu naredi, ampak vernopobožno serce naj to sveto znamenje stori: kaj pomaga križ na čelu, ktero le zvijače tuhta, goljufijo in kovarstvo; na ustih, ki govoré le kletev, laž in obrekovanje, na persih, v kterih se kuha le sovraštvo, nevošljivost in nesramna poželjivost? In tedaj končajmo te besede od križa s † čez sé! —

Molitev.

O Jezus, kteri si pri slavitem najdenji zveličanskega Križa čuda svojega terpljenja ponovil, dodeli, da bomo po vrednosti tega lesa življenja vso pomoč za večno življenje dosegli. Kteri živiš itd. Amen.

4. Majnik ali véliki traven.

Sv. Florijan, mučenec.

Kakor Bog posamnega človeka po skritih potih, natihoma, krahloma in skrivnostno popeljuje do spoznanja svojega in do ljubezni svoje, takó da ne moremo reči: to je bilo začetek in to je bilo nadaljevanje Božjega vodstva; ravno takó se godi tudi z ljudstvi: ona dospejo do vere v Kristusa, do vere, ki je nobeno preganjanje, nobena pozemeljska moč omajati ne more; pa po kakovih potih, po kakovih vodilih in načinih so ona ta zaklad si pridobila, to nam ostane neznano. K večemu zapazimo semtertje posamne sledí, da se je med njimi moč evangelija pospešno razodevala; ali kdaj da je glas besede Božje

malikovske kipe njihove razmajal, kdaj se iskra milosti Božje med njimi raznetila v plamen, ki je njihova poganska svetišča razdjal — to nam zgodovina zvesto zakriva. Taka nepredirljiva temota zagrinja tudi začetek in čast kerščanstva po rimskem obbrežnem Noriškem — po prekdonavskih pokrajinah avstrijanskih. Naj zgodnjeje zasledbe kerščanske vere nahajamo tam po rimsko-vojaških postajah in naselbinah, zakaj Rimljani so pospeševali postavljanje mest ob sovražni meji in pa blizo taborov. Med rimskimi vojaki in naselniki iz Italije in iz vzhodnjih krajev pa je bilo že v pervih stoletjih mnogo gorečih kristijanov, ki so gotovo marljivo širili sv. vero po okolici med nemškimi prebivavci, ali njih prizadevanje je imelo le malo vspeha. Zakaj oni so bili ali so vsaj veljali za Rimljane, govorili so rimski jezik, bili so po rimsko olikani, živeli so po rimsko in zatorej so je podjarmljeni domačini le čertili; njihova vera se jim je zdela le nekakov izrodek rimske, in zató se ni mogla med njimi vkoreniniti. Se ve da so kerščanki vojaki rimskih posadek terdili, da ne verujejo v rimske bogove, ampak le v e n e g a pravega Boga, da se jim malikovavske daritve gnjusijo ko poklombe hudobnim duhovom, ali oni so se vendar vojskovali le za Rim, za oblast rimske deržave, tedaj tudi za njene varhe bogove. Iz tega si lehko pojasnimo, zakaj da nimamo ne samó iz apostoljskih, ampak tudi iz poznejih časov do konca tretjega stoletja nobenih gotovih in natankih sporočil o kerščanstvu po donavskih pokrajinah. Še le iz dobe Dioklecijanovega preganjanja nahajamo nekoliko mučenskih djanj ali popisov mučenja, ki nam kerščansko stanje v teh krajih vsaj nekoliko razložé, in med njimi je posebno — djanje sv. Florijana.

2. Cesar Dioklecijan razglasí proti koncu svojega vladanja celo versto preganjavskih ukazov zoper kristijane; v pervem je bilo zapovedano, vse kerščanske uradnike in vojake, kteri bi

se malikom darovati branili, iz službe spoditi in pa izmed armade pahniti; v poslednjem pa je bilo zapovedano, vse terdovratne zaničevavce malikov, to je, vse zveste kristijane brez razločka pomoriti. Ko to kervavo povelje tudi v daljno Noriško dospè, hiti cesarski oblastnik Akvilin, znan od službine in malikovavske gorečnosti, v staro taborsko mesto Lavreak, da bi tam stanujoč kristijane z mukami v malikovavsko darovanje prisilil, ali pa s smertjo je kaznoval. Mnogo vernikov ubeží pertečemu viharju v skrite nedohodne kraje, v gozde in gore; nekoliko njih pa je bilo zgrabljenih in pred oblastnika tiranih. Med vjetimi je bilo tudi štirideset kerščanskih vojakov; bili so pahnjeni v temno ječo, da bi je tam lakota in žeja in druga mnogoverstna muka prisilila malikom se ukloniti, ali pa, ko tega ne bi hoteli, s kervavo smertjo njih terdovratnost se kaznovala.

3. Florijan — poleg sporočila rojen v sedanjem tergu Cajzelmavru na spodnjem Avstrijanskem — doslužen ali pa vsled pervega cesarskega ukaza izmed vojakov pognan častnik rimske armade, pozvé od te žalostne dogodbe. Bil pa ni on takrat v Lavreaku. Tedaj pa se vname in v plamen švigne njegova goreča ljubezen do sv. evangelija; ne najde ne mirú ne pokoja, njega le žene proti Lavreaku iskrena želja, da bi spoznovavcem Kristusovim, deloma svojim prejšnjim vojaškim tovaršem na pomoč in v tolažbo bil in tudi — njih osodo delil. Na poti ga srečajo vojščaki, poslani od oblastnika kristijanov iskat in lovit. Ko Florijan njih namen zve, vpričo se za kristijana spozna rekoč: „Tovarši! kaj s toliko trudom tekate za ubežnimi kristijani? Tu imate enega, jaz sam sem kristijan; le pojdite in povejte to oblastniku.“ Vojaki ga spotoma vklenejo in pred oblastnika peljejo. Oblastnik ga nagovarja, da naj spolni cesarsko povelje in daruje malikom, ako si hoče življenje oteti. Florijan pa mu naravnost odgovori, da tega nikdar ne stori. Akvilin se mu grozi in žuga z groznimi mukami. Svetnik nič ne odgovori, ampak oči proti nebu povzdigne in moli: „Moj Bog in moj Gospod! že od mladosti sem le v Té zaupal — Tebe ne morem nikdar zatajiti — Tvoje ime bodi hvaljeno v nebesih in na zemlji. Za Te se hočem bojevati in svoje življenje darovati, Tvoja mogočna roka naj me varuje in podpira. Vzemi me med svoje svete in izvoljene vojščake, ki so že pred menoj Tvojemu imenu spričevanje dajali.“ Akvilin pa mu zasramovaje reče: „Kako moreš take bedarije blebetati in povelja cesarjev ne spolniti?“ Florijan mu odgovori: „Ko sem nosil pozemeljsko orožje, sem natihoma služil svojemu Bogu in nikoli me ni mogel satan od njegovega češčenja odverniti. Zdaj imaš ti oblast čez moje telo, čez mojo dušo pa nič ne premoreš: čez njo ima le Bog oblast. Rad sem cesarju pokoren v vsem, v čemur me veže moja vojaška dolžnost; da bi pa jaz malikom daroval, tega mi

nihče zapovedati ne more.“ To pogumno spoznanje mu donese grozno terpinčenje: ves razkačeni oblastnik namreč ga velí sleči in neusmiljeno tepsti. Florijan pa reče: „Vedi, da se vseh tvojih muk nič ne bojim; daj germado zažgati, in rad bom šel ná-njo v imenu Jezusovem.“ Ko ga vojaki še dalje pretepajo, zakliče sv. mučenec: „Ravno zdaj pravi dar darujem svojemu Gospodu in Bogu, ki me je okrepčal in povzdignil do te časti, da smem za-nj terpeti.“ Ukaže ga tedaj ljuti Akvilin z železnimi grebeni po plečih razmesariti, ali tudi v teh strašnih mukah sv. Florijan Boga hvali in na glas priča, da je kristijan. Ko pa oblastnik vidi, da vse to kruto mučenje serčnega spoznovavca Kristusovega omečiti — znejeveriti ne more, obsodi ga v smert, da naj se v mimo Lavreaka tekoči Aniži utopi.

4. Z visocim veseljem sprejme Florijan to obsodbo in z navdušenim slavljenjem Božjim nastopi pot v vodeni grob. Vojaki peljejo ga na most, ki je peljal čez Anižo. Tam je poprosi, da bi še nekoliko moliti in svojo dušo Bogu priporočiti smel, kar mu tudi dovolijo. Potem ga zvežejo in mu težek kamen na vrat obesijo; ali vojaki se obotavljajo in se anajo svojega višega poveljnika res v valovje pahniti. Nejevoljen pa tega odlašanja, sune besen poganec mučenca v vodo — ali ni ga videl pasti, ker v tistem trenutku je oslepel. Zgodilo se je to leta Gospodovega 304. Reka spoštovanja osupne, ko sv. mučenca sprejme, in s povzdignjenim valovjem ga nese na skalo pod bregom, potem po Božjem povelji prileti velikansk orel in s prostertimi perutnicami straži pri sv. truplu, dokler ga pobožna žena Valerija, kteri se je bil svetnik v noči po svoji smerti v spanji prikazal, na naznanjenem njej kraji ne pokoplje. Tam so vsi, kterikoli so verno molili, usmiljenje Božje dosegli. Kmalo sta se nad njegovim grobom povzdignila cerkev in samostan sv. Florijana, ki je še zdaj eden največih, najbolj zaslužnih in slovečih na Avstrijanskem, in bivajo v njem redovni kanoniki. Sv. truplo je bilo pozneje v Rim preneseno in tam združeno z ostanki sv. Štefana in pa sv. Lavrencija; ali časa tega prenesenja nam nobene zgodovinske listine ne povedó. Ko so v enajstem stoletji Tartari in Prusi Poljsko pokončevali, poprosita l. 1183 kralj Kazimir in škof Gedeon iz Krakovega papeža Lucija III. za kaj ostankov sv. mučencev, in on njima pošlje ostanke sv. Florijana, kteri je odtistihmal tudi varh in patron Poljskega.

5. Obrazuje se v vojaški opravi, izlivajoč iz golide vodo na gorečo hišo; zakaj on veljá za priprošnjika in pomočnika o nevarnostih ognja. To zaupanje kerščanskega ljudstva se opira pač najprej na to okoliščino, ker je sv. Florijan v vodi svoje mučenstvo dokončal; potem pa tudi na to pripovedko, da je bil oglar, ki je bil padel v oglarnico od viharja razkrito, po poklicanji in po priprošnji sv. Florijana po čudežu smerti otet. Nje-

gova podobščina je videti pogostoma na vnanjih hišnih stenah ali pa nad vratmi naslikana. Po nekterih mestih gredó na današnji dan slovesne procesije do ktere cerkve sv. Florijana v mestu ali v okolici; po nekterih krajih pa se vsaki večer znamenje dá, moliti na čast. sv. Florijana, „da bi nas obvaroval časnega in večnega ognja.“

Ogenj strasti.

Pač prosimo sv. Florijana, da bi nas obvaroval časnega in večnega ognja. Pač utegnemo časnega ognja vse žive dni obvarovani biti, pač se utegne posestnikovo oko radovati nad zlatimi poslopji in mu rekati: „Glej vse to je tvoja last“. Ali če tudi mu pogled po začernelem pogorišču njegovega življenja nikdar ne grení, vendar mu utegne ogenj, buhteč po njegovih notrinah, vse radosti kaliti, in ako ga na tem svetu spridoma ne pogasí, utegne ga pahniti v ogenj, ki vekomaj gorí. In ta ogenj, goreč po spridenih sercih grešnih Adamovih otrok, je strast. Ona človeka vedno muči v tem, kar vidi, kar govori, in kar mora slišati. Resnično! kolikor prijetnosti in radosti rodí čednost, toliko muke si napravlja strastnost, pervič v tem, kar vidi. Ona namreč vidi, da to, kar bi sama rada imela, spada drugim v delež, in to je za strast grozna muka, ker glavni značaj strasti je sebična samogoltnost. „Ko bi le jaz to imel, ko bi le jaz tako srečen bil,“ misli si strastnik, in ker to misli, zato se čuti že nesrečnega, ker nima, kar ima drugi. Taka se godi s prevzetnikom, z lakomnikom, nečistnikom, nápačnim pobožnikom. Od prevzetnega Amona na perziškem dvoru nam pripoveduje sv. Pismo, kterega je, čeravno je bil pervi kraljevi služabnik, vendar nejevolja terla, ker edini Mardohej ni maral pred njim kolena pripogibati. In ker je moral potem tega svojega tekmeca celó v slavji po mestu prepeljevati in berzdo njegovega konja deržati, zgolj nejevolje ni mogel ne jesti ne spati; kajti ta nenavadna čast bi se bila po njegovi misli le njemu spodobila, ne pa kteremu drugemu. — Juda Iškarjot je ljubil denar, in ni ga poznal večega veselja, ko njemu izročeno mošnjo polniti. Tedaj pa vidi predrago mazilo s potratno ljubeznijo po nogah Jezusovih izlivati, in ne da bi ga ljubezen Magdalenina razveselila, mar misli le na mazilo, ktero ceni na 300 denarjev, ki so pa zgubljeni, ker jih on — tat — ni dobil (Jan. 12.) Vsi gostje se veselé časti, ki jo Marija Božjemu buditelju mertvih skazuje, vse raduje duh mazila, s kterim je bila hiša napolnjena, edini Juda je otožen in nejevoljen. O žalostni stan sercá, v kterem strast gospoduje! Strast se meša celó v službo Božjo; zakaj ko je Kajn videl, da je dar njegovega brata Abeljna Bogu prijetniši, kakor njegov, „silno se je zjezil in obraz mu je upadel.“ — Ti zgledi naj zadosté ter naj nas nagnejo, nobeni strasti v sercu prostora ne dovoliti, ako nočemo sami sebi v muko biti. Zakaj če kaj silno poželimo, kako čast, kakov dobiček, kako prijetnost — kako mučno je potem videti, da drugi dobi, posede, vživa, česar mi ne moremo doseči.

Strast je mučena v tem, kar govorí. Ona ne more molčati; ona se mora razodeti ali z besedo ali z obnašo. Ali ona ne sme tako govoriti, kakor misli. Ona mora posnemati govorjenje čednosti, to je, mora se hliniti. Kakova muka! Zakaj hlimba se le težko pogodi. In da ne more svoje nejevolje skrivati, povzdigne torej glas in očitno graja potratno maziljenje. Da bi mu pa lakomnosti ne očitali, izgovarja se z ubogimi ter reče: „Zakaj se to mazilo ni prodalo in dalo ubogim?“ Hinavec! ali

je bilo 30 srebernikov, za ktere je čez malo dni svojega učenika izdal, tudi miloščina za uboge? To Judovo govorjenje, kako mnogokrat se mora v raznih oblikah iz ust strasti slišati! Ona se sramuje, lastni greh spoznati, in zató druge greha toži. Mlačen kristijan imenuje dragoceni kinč hiše Božje potrato, in le pridiguje od miloščine za uboge, čeravno jim sam le malo ali pa nič ne dá, ker mu tega sladkosnedni malik trebuh ne dopušča, ko pa narobe pobožni kristijani v oba namena donašajo. Nezadovoljen podložnik toži čez mnoge vladine napake, čez slabe postave krivične sodnije, in on sam s svojim nepostavnim obnašanjem mir kalí itd. In kaj strastniku to donaša dobička? Kakorkoli se hoče hliniti s svojimi opazkami in opombami in namerami, čeravno so na videz znamenja pametnosti in gorečnosti, vendar se le kmalo spregleda njegova goljufnost in prevarnost; in če se tolikanj s presojevanjem in grajanjem svoji nejevoljnosti duška daje, peklenski ogenj, ki mu prepeka notrine, se le še bolj podpihuje, zlasti če se njegovemu besedovanju ne priglasva, ne ploska, ampak pohlevno razumno nasprotuje.

In ravno to je tretja muka za strast, da mora marsikaj slišati, kar jej je zoperno. Hvali se, kar ona graja; taji se, kar ona terdi. Tega strast ne more preterpeti; ker njej je lastna — terma, svojeglavnost. Po zlovoljni opombi Juda Iškarijota reče Jezus: „Pustite jo, da to za dan mojega pogreba prihrani“ (da me že zdaj mazili z ozirom na moj pogreb); zakaj uboge imate zmeraj med seboj, mene pa nimate vselej.“ Kako rahlo je bilo to posvarjenje in vendar kako občutno je moralo biti za strastno Judovo serce! Ne bahaj se, Juda, s svojo hlinjeno miloserčnostjo do ubozih; Marija je najrevnišemu dar podelila. Kdo namreč je revniši, mimo tistega, ki bo kmalo umerl? In ko bi se na ulicah dobil umirajoč, zraven njega pa revež, ali bi se ne poprej priskočilo umirajočemu na pomoč, da bi se krepčal in tolažil? Juda ni vedel, koliko dni bo Jezus še živel na zemlji. Tudi Marija tega ni vedela, ali njena velika ljubezen je zaslužila, da je s svojim maziljenjem pogreb Jezusov predpodobovala. Tako se človek večkrat premoti z mislijo, káko bolje delo v prihodnosti storiti, in med tem se zamudi sedanjost, ko bi se utegnilo najbolje spolniti. Pa kako-li bi mogla strast na tenko spregledati in prevdariti? Njene oči so oslepljene, in njeno notranje kuhanje ne dopusti ne pokojnega prevdarjanja ne djanja. Že pogani so sprevideli, da je pregreha sama sebi v kazen. Zatorej nam je treba Gospoda prositi, da bi ž njegovo milostjo svoje strasti prav spoznavali in krepko premagovali, ker le tako bomo najdli svoji duši mir. Grešniki nimajo mirú; velik mir pa imajo tisti, ki ljubijo postavo Gospodovo.

Molitev.

Dodeli nam, o Gospod Bog! na priprošnjo svojega sv. mučenca Florijana, ki ga posebnega varha zoper ogenj častimo, plamen grešnega poželenja srečno pogasiti, da bomo večnega ognja obvarovani in nebeškega veselja deležni. Po Jezusu Kristusu, Gospodu našem. Amen.

5. Majnik ali véliki traven.

Sv. papež Pij V.

Le premnogokrat sovražniki sv. vere, pa tudi tako imenovani katoličani silo zasramljivo govoré in pišejo od najviših pastirjev sv. Cerkve — papežev. Oni ne vedó, ali pa vedeti nočejo, koliko velicega so papeži že storili za vesoljni človeški rod; in da vsega druzega nič ne opomnimo, zato je zavernemo le na to ogromno resnico, da brez njihove skerbne čuječnosti, gorečnosti in serčnosti bi bili vso Evropo poplavili divji Turki, križ bi se bil moral umakniti njihovemu polomescu in zginila bi bila vsa olika, vednost in učenost. To sprevidimo iz življenja vélicega sv. papeža Pija V. On, imenovan poprej Mihael Gizleri, se je rodil 27. januarja 1504 iz stare, plemenite, pa po nezgodah ubožane rodovine v malem mestecu Bosku v škofiji Tortonski. Njegova otroška leta je dičila najčisteja nedolžnost in zgodnja živa pobožnost. Bolj odraščen se pod vodstvom Vogérskih dominikanov z najboljim vspehom peča z vednostmi in pobožnimi vajami; štirinajst let star stopi v njihov red in pri vsej svoji mladosti spolnuje dolžnosti svojega sv. stanú s tolikanjo ostrostjo in natankostjo, da je bil celó starejim menihom v zgled. Slednji dan dosega višo stopinjo ponižnosti in pokorščine. V vsem ga je vodilo preserčno hrepenenje le Bogu dopasti in njegovo voljo spolniti. Molitev, post, bdenje, premišljevanje je bilo za-nj rajsko veselje. Njegovo odločenje od vsega pozemeljskega je bilo občudljivo in evangeljsko uboštvo je spolnoval po vsej njegovi popolnamosti. Ko hoče enkrat v Milan iti spovedovat grofa Guasto, opomnijo ga, da naj si kupi plašč zavoljo dežja. On pa odgovori: „Ubogi učenci Jezusovi morajo z enim oblačilom zadovoljni biti.“ Popotoval je vedno le peš, vžival le najpotrebnišo hrano, molčal zmeraj, in kedar se je s tovarši menil, govoril je le od nebeških rečí. Vendar pa pri tem mertvenji ni zamudil v vednostih čedalje bolj izurjevati se, kajti njegovo pravilo je bilo, da redovnik mora sicer svetó živeti, pa zraven pobožnosti tudi učenost posesti, ako se hoče vsestranski verski in nravski spridenosti zdatno v upor postavljati.

2. Po poskušnjih letih za mašnika posvečenega ga postavijo vikši za učenika modroslovja in bogoslovja, in to službo šestnajst let prav blagovito opravlja. L. 1556 ga izvoli papež Pavel IV. za škofa Nepiškega in Sutrijskega in leto potem za kardinala. Ali treba je bilo prav določnega povelja cerkvenega poglavarja, da je ponižni mož te časti prevzel. Pij IV. ga prestavi na škofijski sedež Mondovijski v Piemontu, ker se mu noben pripravniši ni zdel pasti čredo, po vojskinem hrumu vso za-

nemarjeno in zdivjano. Njegov trud in zgled kmalo stori, da se verne mir in edinost in njegova cerkev do prejšnje častitosti povzdigne. Od papeža v Rim poklican je zasegal v vse tedanje cerkvene razmere in je krepko potezal se za ohranjenje cerkvenonravnega redstva, zlasti da se visoke cerkvene službe niso izročevale še skor otroškim mladenčem, če tudi visoko plemenitim, kakor v kakovo igračo. Ravno tako terdno je stal za neoženjenstvo duhovnov. Cesar Maksimilijan namreč je pismeno papežu silo priporočal, da bi duhovnom dovolil, oženiti se, ker to bi bil najbolji pripomoček krivoverce zopet s cerkvijo zediniti. Ali Mihael, dobro poznaje duha verskih prenavljavcev, ki po odjenljivem ravnanji ž njimi le še bolj kljubujejo, izreče, da se nič na starih nravnorednih postavah ne sme prenarejati, in vsi drugi kardinali njegovo mnenje poterdijo. Cerkev namreč je na zboru Tridentinskem poleg svoje milosti do najskrajniše meje šla krivovercem naproti, še dalje iti se je zdelo svetniku celoto cerkveno v gotovo nevarnost pripraviti.

3. Po smerti Pija IV. l. 1568 ga kardinali nenadoma izvolijo za njegovega naslednika, se ve da ne brez posebnega prizadevanja sv. Karola Boromeja, kteremu je bila znana njegova gorečnost in visoka zmožnost. Ko je on zasedel rimski sedež, bila je cerkev, na zemlji že tako zmeraj bojevavna, od dveh sovražnikov grozno hudo stiskana, od vedno rastočega krivoverstva, ki se je na Nemškem bilo izleglo, in pa od divjesilnih Turkov, ki so s svojim polomescem po kervavih in požarnih tirih že zmagovito bili prihrumeli do Dunaja. Ali Pij je bil mož, kterega so dičili vsi darovi cerkvenega poglavarja, kakoršnega je tista nevihtna doba zahtevala. Že začetek prec njegovega vladanja je bil zaznamovan po vreznem odpravljanji raznih napak. Bila je dosihmal navada, da so papeži pri zavzemanji rimskega prestola veliko potrošili za javna radovanja. Pij odloči te potroške za uboge in usmiljene vstave. Svoj dvor skerbno vgospodari in odpravi vse spotikljivo rekoč: „Kdor hoče popravljati, mora sam pri sebi začeti.“ V enako pregospodarjenje je nagnil tudi kardinale. Prepovedal je živalske boje, ki gledavca le podivjačijo, odpravil je nerodnosti po očitnih kerčmah, oberzdal nepokojne ponočevavce in iz mesta popodil vse vlačugarice. Njegova resna skerbnost je rimsko deželo otrebila tolovajev, in povsod je pripravljal postave v zopetno veljavo, ki so bile po nespolnovanji skor vse stuhinile. Pred vsem pa mu skerb dela stanje sv. cerkve. Duhovne je vnemal v ljubezni do lepega vedenja in do vednosti, opominjal je sv. Očete marljivo prebirati in je vpeljal zato v lastni palači na vsaki teden tri bogoslovska razravnovanja. Ostro je zahteval, da naj škofje v svoji škofiji stolujejo, in enako naj tudi drugi duhovni v to zadevne dolžnosti spolnujejo. Z največo čuječnostjo in delavnostjo je pod njim

ravnala inkvizicija. On sam poprej prisednik inkvizicijske sodnije se je neprestrašeno bojeval zoper krivoverstvo in je zlasti zoper okužne bukve krivovercev oroževal. Tudi je z razpisom stare postave stran cerkvam dolžnega spoštovanja ponovil. V njem med drugim prepoveduje, po cerkvah beračiti ali miloščine prositi, dovoljuje pa revnim pri durih stati in tam darove vernikov prejemati. Da bi poleg svojega pobožnega namena cerkveno stanje resnično in stalno prenovil, razoznani sklepe zbora Tridentinskega in oskerbi tudi izdanje po pravilih in sklepih tega zbora sestavljenega izverstnega „rimskega katekizma." Z najmodrejimi poprimki si je prizadeval razvade po kerščanskem svetu zatirati in vse moči je naviral, da bi se krivoverci zopet s cerkvijo zedinili in nejeverniki spreobernili. Njegova višepastirska skerbnost se je stezala tje v Azijo, po Afriki in do najdaljnih krajev svetá. Povsod tje je razpošiljal verske oznanovavce, in posebno je podpiral družbo Jezusovo, ktere udje so krivoverstvo posebno serčno in razumito pobojevali, kakor tudi luč evangelija neutrudljivo med pogani prižigali.

4. Ni je čednosti, ktera se ne bi bila svetila v življenji tega svetega moža. Vsaki dan je opravil Gospodu daritev sv. maše in je potem klečé pred križem dve uri premišljeval in molil. Njegove molitve so se Turki bolj bali kakor oboroženih armad kerščanskih vladarjev. Večkrat se je utegnilo videti, kako je sv. Oče ubogim stregel in jim tudi noge umival; enkrat to stori enemu, kterega život je bil ves s prestudnimi ulesi pokrit, in ta zgled junaškega premaganja samega sebe gine luteranskega plemenitaša tolikanj, da se berž poverne v katoliško cerkev. Mertvenje mu je bilo tolikanj priljubljeno, da celó v bolezni ni maral navadnega posta prelomiti. Kakor pa je bil oster sam do sebe, tako rahloten in ljubeznjiv je bil proti drugim. Uboge in bolne je sam obiskoval ter jim donašal telesno in dušno pomoč. Njegova modra varčnost ga je zmoževala, da ni zamogel samo obilno miloščino deliti, ampak tudi pobožne ustave vlagati, namenjene zlasti za poblaževanje in olikovanje mladosti. Tudi je odmerjal obilne zneske, da je zamoglo odločeno število ubožnih devic v zakon stopiti. O neki lakoti v Rimu je dal na svoje stroške navoziti veliko žita, ktero je potem večidel zastonj revnim oddajal. Služabnike svoje, ktere je vedel, da mu bolj iz udanosti, ko zavoljo plačila zvesto služijo, je preskerbel pošteno, ali lastnih sorodovincev ni nikakor pod posebno krilo jemal; celó iz Rima je je odpotil. Ko ga nekteri opominjajo, da bi pač za svoje bolj maral, reče on: „Bog me je za papeža postavil, da bi za njegovo cerkev skerbel, ne pa za lastno kri in meso." Razžaljenje je odpustil vselej iz serca rad, proti sovražnikom je bil zgolj krotkost, in je obrekovanje in preganjanje prenašal s kerščansko poterpežljivostjo. Ni je bilo slišati ne

osorne besede, ne pritožbe iz njegovih ust. Nekega Španca, ki je bil spis, gerdovanja poln, zoper njega na svitlo dal, sodnija v smert obsodi. Pij mu veledušno prizanese, samo opomni ga, da ko bi imel vprihodnje ktero napako nad njim grajati, naj to z bolj spodobnim spoštovanjem stori. V svojem visocem poklicu je delal s premarno neutrudljivostjo: „Postavljen sem od nebes v ta visoki stan, ne da bi svojo zložnost pestoval, temuč da bi blagor svojih podložnikov pospeševal. Cerkven predstojnik se mora bolj ozirati na svojo vest, kakor na svoje telo.“ Ko pa je kraljestvo čednosti si prizadeval širiti, ni zapozabil, učenjake in umetnike spodbadati, in zaslužni možje so zmeraj pri njem nahajali dobro zavetje.

5. Stanje dežélá, po kterih se je bilo krivoverstvo terdno razkoreninilo, na Angleškem, po Francoskem, Nemškem in Nizozemskem, mu je prizadelo veliko skerbí. Žalostnega serca je gledal skerbni oče na milovanja vredni stan vernih katoliških otrok po teh deželah, zlasti na Angleškem, preganjanih in zatiranih; ali ker jim ni mogel pomagati, večkrat jim je pisal liste, v kterih je je k poterpežljivosti opominjal in v njihovem dolgem jetništvu tolažil. Zraven razširjanja krivoverstva je papežu zlasti vedno huje derenje Turka v kerščanske dežele serce grenilo in vse moči in sile je napenjal, da bi temu hudourniku jezove zgradil. Iz tega namena je poslal malteškim vitezom, tem hrabrim vojnikom zoper nejevernike, denarjev in vojakov in je ves kerščanski svet klical v molitev in v pomoč. Ko sultan Selim II. strašno brodovje oboroži, da bi Italijo pridobil in vse kerščanstvo pokončal, združi Pij kralja španskega Filipa in pa Benečane v zvezo in sam je njen glavar. Poveljstvo čez to morsko armado izroči Don Juanu Avstrijanskemu, in on sam brodovje blagoslovi. 7. okt. 1571. se vname slavna morska bitka pri Lepantu. Don Juan razvije bandero s podobo Zveličarjevo, ki mu jo je bil papež izročil, in je tako kristijane navdušil za boj. Turki so zgubili okoli 30.000 mož in 130 ladij; oproščenih je bilo 15.000 kristijanov; plen je bil neizmeren; Carigrad se je tresel. Ob uri, ko je bila ta slavna zmaga pridobljena, imel je Pij ravno kardinale okoli sebe zbrane; kar se dvigne, k oknu stopi, žarečih očí se proti nebu ozre ter reče: „Zdaj pa le vsa opravila na stran; le zahvalne molitve hočemo k Bogu pošiljati za zmago, ki jo je naši armadi podelil.“ Svetnik namreč je v duhu gledal zmagovanje kristijanov. To gledanje je gola resnica, ono se opira na neoveržljiva spričevanja in je tudi v posvečevanjski razpravdi tega papeža ko nedvomljivo navedeno. V zahvalo za to rešivno zmago kristijanov je bilo pristavljeno v lavretanskih litanijah „pomoč kristijanov.“ In ker so ravno na ta dan roženkranske bratovščine slovesne procesije in druge pobožne vaje obhajale, da bi zmago izprosile kristijanom, torej je papež Gregorij

XIII. l. 1573 vpeljal praznik sv. roženkranca, ki se imenuje tudi praznik „Marije od zmage.“ Leto na to zopet oboroži vojsko zoper obnemoglega Turka; tedaj pa zboli za hudo boleznijo 1. majn. 1572 star 68 let. Kristijani so žalovali, Turčin pa se je veselil in v Carigradu so tri dni z gromovitim rajanjem njegovo smert obhajali.

Obrazuje se v papeževi opravi.

„Pomoč kristijanov.“

Prevprično pomoč Božje porodnice v premaganje sovražnikovo kerščanske vere je katoliškemu svetu že mnogokrat po čudapolni poti in meri došla, zatorej, kakor smo ravno poprej slišali, je sv. papež Pij V. po imenitni zmagi katoliškega brodovja čez silneje nejeversko turško pri Lepantu zapovedal, v lavretanskih litanijah Kraljici nebeški zraven po druzih slavnih nazivkih tudi ko „pomoč kristijanov“ v njeno mogočno priprošnjo se priporočevati. In zraven druzih spričevanj, da je premilost Božja izvoljenemu kerščanskemu ljudstvu nebeško Kraljico ko nepremagljivo pomočnico odločila, je posebno to spomina vredno in ko popolnoma čudo terditi, da, ko je bil rimski papež Pij VII. po naklepih in nasvetih hudobnežev in z njihovim orožjem z apostoljskega Petrovega sedeža pregnan, ko je bil on v tesna jetništva zlasti v Savoni, skozi pet let in še dalje zaklepan, ko so mu bila vsa pota zaperta, vsa mogočost mu zaverta, da bi cerkev Božjo vladal — da ga ni brati enacega zgleda cerkvenega trinoževanja v starodavnih dobah preganjanja, — se je nenadoma, mimo vseh pričakovanja dogodilo, da je bil z neznansko priznavo in slavo in tako rekoč z rokami vesoljnega sveta na svoj apostoljski prestol nazaj vstanovljen. To se je dogodilo tudi drugič, ko je po razvihrani puntariji zapustil sv. mesto in spremljan od svetega zbora kardinalov odšel v Ligurijo. Ali ko po preočitni Božji milosti nevihta pojenja in uima neha drobiti kerščansko čredo, verne se v neizrekljivo veselje katoliških ljudstev v Rim. Popred pa, kar je poleg storjene obljube želel pa zavoljo jetništva ni mogel dopolniti, je z zlato krono preimenitno podobo Božje Porodnice in Device po imenu „Mati usmiljenja“ s slovesnim obredom in z lastnimi rokami v Savoni okinčal. V popolnoma tedaj spominu vseh teh dogodeb in v natankem spoznanji, da se je o omahljivosti osode srečni izid le po pripomoči presvete Božje Porodnice, ktero je na pomoč sam preserčno klical in tudi druzim vernim jo klicati priporočeval, na njegovo plat nagnil, je na čast ravno te Device napovedal slovesen praznik po imenu „Pomoč kristijanov“, kteri naj se vsako leto obhaja 24. majnika, ko na dan njegove presrečne povernitve v sveto mesto, da se tolikanje dobrote ohrani določen in veden hvaležen spomin.

Molitev.

Vsegamogočni in usmiljeni Bog, kteri si v obrambo kerščanskega ljudstva v presveti Devici Mariji vedno pomoč čudapolno postavil: dodeli mi milostivo, da ko se s tako obrambo zavarovani bojujemo v življenji, bi zamogli ob smerti zadobiti zmago čez hudega duha. Po Gospodu našem Jezusu Kristusu. Amen.

6. Majnik ali véliki traven.

Sv. Janez Damaščan.

Po leta 673. je bil Jeruzalem z druzimi svetimi kraji vred, posvečenimi po Jezusovem življenji in terpljenji, v oblasti kristijanov; ravno tako tudi mesto Damask, kamor se je bil enkrat sv. Pavel, takrat še Savel, napotil, preganjat ondašnjih kristijanov. L. 673 pa je bil Jeruzalem premagan od nejevernih mohamedanskih Arabljanov, in kmalo potem tudi Damask, kjer so kalifi ali poglavarji Arabljanov svoj prestol postavili in kristijane hudo stiskali. V tem mestu tedaj se je iz ene najimenitniših rodovin v Siriji rodil Janez, dika in steber gerške cerkve v osmem stoletji, po rojstnem mestu Damaščan, tudi Krizoroas, to je, zlatotekoči, imenovan. Njegova rodovina je bila med prekucijami, ki jih je Izlam (mohamedanstvo) v premagani deželi napravil, zvesta ostala kerščanski veri; njegov oče, Sergij, bogat in imeniten mož, in zavoljo svojih znanosti in visocih čednosti tudi od Mohamedanov spoštovan mož, je bil od kalifa Abdul-Meleka postavljen za blagajnika ali finančnega ministra — zakaj Saraceni so računili z gerškimi pismenkami in so zato v računarske službe večidel le kristijane jemali. Ali tudi tako visoka čast ga ni ovirala v spolnovanji kerščanskih dolžnosti, in velik del svojega premoženja je obračal v odkupovanje jetnikov in pa v podporo puščavnikov v sv. deželi, ki so bili od Mohamedanov na vse plati stiskani.

2. Želel je on svojega sina učenostne olike deležnega storiti, ali bil je v tej zadevi v veliki zadregi, zakaj Arabljani so bili še presirovi, Sirijani pa preubožni in prestiskani, da bi se z vednostmi in umetnostmi pečali: tedaj mu previdnost po čudapolnem potu pripelje pripravnega moža! Med kristijani, od arabljanskih morskih roparjev vjetimi in na suženjski terg v Damask pripeljanimi, je bil enega dne tudi menih iz Kalabrije, Kozma po imenu, dobro zveden v modroslovskih in bogoslovskih vednostih; in kakor je že sicer večkrat slabotne kerščanske vjetnike sužnosti rešil, odkupi zdaj tudi tega meniha; z veselim stermenjem zapazi njegove mnogostranske temeljite znanosti, ga sprejme ko gosta v svojo hišo in mu izroči izrejevanje ter poučevanje svojega sina. Mladi Janez je imel izverstne zmožnosti duha in zatorej mu je prejemani poduk obilen sad rodil. Pridobil si je v svetnih in bogoslovskih vedah za tisto dobo res velike znanosti, zraven pa je tudi v oblaženji serca ali v pobožnosti visoko napredoval; kajti prepričan je bil, da vsa visočina in globočina učenosti nič ne koristi brez pobožnega serca, brez verskega posvečevanja življenja. V malo letih že nadvišuje

učenec učenika takó, da ta spoznavši se za nadalje nepotrebnega, poprosi dovoljenja, umakniti se v samostan sv. Sabe pri Jeruzalemu, ktero se mu s serčno zahvalo tudi podeli.

3. Oče kmalo potem umerje; Janez tedaj ostane sam, ali stanovitno se brani, zakonsko zavezo skleniti; celó kalif, ki je blagovoljnost očetu skązovano tudi sinu naklonil, ga komaj premore, da častno službo očetovo prevzame. Tisti čas, leta 727, objavi bizantinski cesar Leon Izavrijan razglas, v kterem češčenje podob Kristusovih in druzih svetnikov za nekako malikovavstvo izrekuje ter ostro prepoveduje. Ta razglas, ki je bil potlej strašno vojsko napravil zoper podobščine in kipe, je vse verne silno razvihral. Janez tedaj piše liste v obrambo podobščin do mnogih, njemu znanih vernikov v njihovo poterjenje o preganjanji, ki so je morali zavoljo češčenja podob terpeti. V ta namen spiše tudi „tri govore.“ V njih pokaže, da se počutnemu človeku Bog sam ne more po podobščinah poobrazovati, pač pa marsiktere razmere in pritike Božjega bistva; v njih dela natanek razloček med moljenjem, ktero gre le najvišemu bitju in pa med češčenjem, ktero se služabnikom in prijatlom Božjim skazuje, in da se to češčenje ne steguje na podobščino, ampak na predmet, kterega predočuje; da sv. podobščine niso samo za nevedne — kterih knjige so — ampak tudi za olikane koristne in da je zató njihova raba od častitljivih cerkvenih očetov poterjena itd. „Zakaj,“ vpraša slikoborce, „zakaj pa nočete slik častiti, ko vendar goro Kalvarijo, kamen sv. groba, evangeljske bukve, križ in druge svete podobe častite.“ Ti z derečo hitrostjo po vsej gerški deržavi razširjeni govori so obudili med pobožnim ljudstvom tako gibanje, da legenda pripoveduje, da je maščevanja željni cesar, ker mu naravnost nič ni mogel, zvijače in goljufije se poprijel: da si je namreč pridobil njegovo rokopisje, in da so je morali njegovi pisači tuhtati in na tanko posneti; potem si je dal s ponarejenimi čerkami v Janezovem imenu list pisati téga-le obsežka: „Bodi pozdravljen, cesar! dam ti ko kristijan iz udanosti do tvoje visokosti vedeti, da je naše mesto Damask od nejevernih Saracenov prav slabo in pičlo obstraženo. — — Zarotim te pri naši sv. veri, reši je, pošlji urno hrabro vojsko — jaz sam bom tvojo lotitev kolikor mogoče pospeševal.“ To izmišljeno pismo pošlje Leon kalifu v dokaz, kako nezvestega služabnika da ima. Ta pa ves serdit veli, videznemu visokoizdajcu mahoma desno roko odsekati. Janez pa poklekne z odsekano roko pred podobo Marijino, goreče jo proseč, da bi njena mogočna priprošnja pri Sinu mu pridobila, da bi mogel začeto delo branjenja podob zoper slikoborce nadaljevati — in njegova roka je scéljena. To sicer je spričalo njegovo nedolžnost, ali vendar ne mara dalje v službi ostati, ampak sklene svetu se za zmeraj odpovedati.

4. Kakor nezagotovljena pa je ta dogodba — sporočuje jo namreč še le dve stoletji kasneje popisovavec njegovega življenja — vendar je to gotovo, da se je Janez kmalo iz homatnega vervranja sveta umaknil v tihotno pokojnost samostanske samote. Sužnjim svojim podeli prostost, razdeli svoje obilno premoženje med sorodnike, uboge in duhovne ustave, popotuje vsega gol v Jeruzalem, in od tam k svojemu prejšnjemu učeniku v samostan sv. Sabe. Opat ga izroči v uk in v vodstvo enemu najstarejih in v duhovskem življenji najbolj zvedenih menihov; ta pelje svojega imenitnega in učenega učenca v celico in tam mu zaterdi ko poglavitne pogoje duhovskega življenja: v nobeni reči ne lastne volje spolnovati, vsa svoja dela, težave in tveganja Bogu darovati, vse svoje vednosti in zmožnosti za nič ne imeti, vse misli in spomine na svet iz svojega duha poditi, nikomur ne dopisovati, nikomur ne ugovarjati, ampak poterpežljivo in stanovitno molčati. Da bi vadil njegovo ponižnost in pokorščino, pošlje ga enkrat v Damask jerbase na prodaj nest in sicer po določeni — veliko previsoki — ceni. Janez na tenko spolni povelje, nastopi težavno pot in pride ponižno, v slabi meniški opravi in z jerbasi otovorjen na terg v mesto, ki ga je poprej v njegovi mogočnosti in sijajnosti gledalo; zavoljo prenapete cene mora veliko zasmehovanja terpeti, dokler ga en poprejšnji njegov služabnik ne spozna, in mu, ginjen tega velevitega zatajevanja samega sebe, drazega blaga po postavljeni ceni ne odkupi. Po tacih skušnjah mu dovolijo vikši popolno rabo jezika in peresa v podučevanje vernikov in v zavračevanje krivovercev. Odsihmal se spet zatopi v tuhtanje duhovskih rečí, in zloži mnogo spisov o raznih predmetih, zlasti bogoslovskih. On je bil pervi in edini med Gerki, ki je kerščansko verozakonstvo v redni osnovi spisal v svojem velicem verozakonskem delu: „od prave vere.“

5. Njegovo ime je čedalje bolj slovelo; očak jeruzalemski ponižnega meniha le po dolgem prigovarjanji komaj pripravi, da se dá za mašnika posvetiti okoli l. 740; zakaj takrat je le malokteri menih mašnik bil; ali Janez se zopet verne v svojo samotno celico, v kteri se pečá le z bogoljubnimi vajami in pa s pisateljskimi deli. Marljivo prebira stareje vzhodnje očete in sestavi prelepo izbirko iz njih; zoper krivoverce se vojskuje s posebno gibčnostjo, zasledovaje vse njihove modroslovske krivudine in razkrivaje ter razdevaje vse njihove zvijačnosti in dvojezičnosti. Mnoge popačene in pokvarjene gerške cerkvene knjige pripravi v izvirno čistoto; zbira popise življenja in zapisnike svetnikov za cerkveno rabo in zlaga sploh všečne sv. pesmi in himne. Ko v bizantinski kerščanski deržavi pod cesarjem Konštantinom, sinom Leonovim, najgrozneje preganjanje zoper častivce podob razsaja, in so bili menihi preganjani, pretepani,

pohabovani, davljeni, živi Janez pod nejevernim vladarstvom v nekaljenem miru. Ali se je bil tisti čas, kakor neki pozneji sporočevavec pripoveduje, vkljub cesarskega serda in očitne smertne nevarnosti na Gerško in celó v Carigrad podal, da bi častivce svetih podob spodbujal, tolažil in krepčal, to se ne more na tenko določiti. Končal je svoje dolgo, učenju, pisateljstvu in bogoljubnosti posvečeno življenje berž ko ne okoli l. 780.

Čudno je, da gerške cerkvene knjige, ktere spomin sv. Janeza na 29. nov. ali pa na 4. dec. stavijo, čisto nič ne povedó ne od dneva njegove smerti, ne od kraja njegovega pokopa. — Latinska cerkev obhaja njegov spomin na današnji dan.

Obrazuje se ali ko cerkven oče s knjigo v roki, ali pa ko menih z jerbasi na rami.

Od podob.

Sv. Janez tedaj je branil ustmeno in pismeno čast svetih podob. Svetih podob sicer ne molimo, vendar pa je častimo zavoljo tistega, kar nam pred očí stavijo Delajo se in hranijo po cerkvah in hišah in tudi druzih krajih zavoljo mnogotere koristi, ki jo donašajo. Zakaj one, kakor sv. Tomaž učí, so nam pervič v podučevanje v verskih skrivnostih, pa tudi za spodbudo in navod v čednostih. Drugič nam sklicujejo v spomin in v njem ohranijo, kar je Jezus ali kar so svetniki storili in terpeli. Zatorej je sv. Janez prav storil, da je tistim stanovitno in krepko nasprotoval, ki so je hoteli odpraviti, pokončati. Ravno tako tudi tisti prav hvalevredno ravnajo, kteri je po hišah, sobah, molitvenih bukvicah in druzih krajih shranjajo. Kaj pa naj se reče ali misli od tistih, kteri namesto svetih ali podučnih podob razne brezbožne, nesramne in spodtakljive podobe delajo, prodajajo, kupujejo, po sobah ali kje drugod postavljajo, in obešajo? Kdor hoče poleg kerščanskega nravouka govoriti in soditi, ne more tajiti, da utegnejo taki ljudje, da sploh rečemo, velikrat smertno se pregrešiti, zavoljo velike škode, ktera iz tega priraste ali vsaj večkrat izrasti zamore. Ena sama nesramna beseda, ena sama nečista pesem, en sam list ktere nesramne knjige utegne na sto enakih hudih misli obuditi in mnogo druzih na to sledečih grehov vir biti. Kdo more to tajiti? „Kar stori knjiga pri tistem, ki jo bere, to stori podoba pri tistem, ki jo pogleda. Zakaj nad-njó vidijo tudi nevedni, kaj naj posnemajo. Tisti, ki čerk ne poznajo, beró na podobi. Učí se človek nečistosti, ko jo vidi“ (namreč na podobi naslikano). Tako piše sv. Gregorij. — Svetonij, poganski pisatelj, pripoveduje, da je prenečistni cesar Tiberij sobe po svoji palači z najgerjimi podobami dal napolniti, da bi tudi druge, kteri bi k njemu prišli, zvabil v enaka najnesramniša djanja, nad kterimi se je on, kakor svinja nad blatom, radoval. Po naši misli ima hudobni duh enak namen, ko si prizadeva, da najbolj nečiste podobe človeku pred oči slepari. In kdo bi grehe štel, ki so se po tem predočevanji zgodili, ali pa brojil uboge, neprecenljive duše, ktere je po tem načinu v večno pogubljenje seboj potegnil? Groza, pregroza, ako je resnica, kar piše razsvetljen učenik, da tretjina pogubljenih zavoljo madeža nečistosti v peklu gorí! Celó poganski zakonodajatelji so zapovedovali, tacih podob nikakor ne terpeti, da se zgonobljiva gerdobija v kvar deržave preveč ne porazplóši. Aristotel, poganski modrijan, piše: „V mestu se nesramni pogovori

ne smejo terpeti, zakaj iz prostosti, nesramno govoriti, izvira tudi prostost, nečisto živeti. Ko pa nesramno govorjenje prepovedujemo, je jasno, da še bolj gledanje nesramnih slik prepovedujemo. Zatorej naj gosposka skerbí, da se nobena nesramna slika ali podoba v mestu ne nahaja.“ Že slepi pogani tedaj so spoznali, da je nesramna podoba že prilika za v greh in gerdobnost. Ali hočemo mi kristijani slepeji biti, ko pogani? Sv. Avguštin pripoveduje, da je neki mladeneč po gledanji neke nesramne, na steno naslikane dogodbe bil zapeljan v spolnovanje najostudniše pregrehe. Oh! ali se to morda ni že tudi pri neštevilnih druzih zgodilo in se še zgodi? Da bi to ovirali, so sv. očetje, kakorkoli tudi so si prizadevali, rabo in češčenje sv. podob ohraniti in braniti, na drugi plati ravno tako goreče delali za zatiranje slabih podob. Namesto vseh poslušajmo, kaj je blagovitega v tej zadevi sklenil za svojo škofijo sv. Karol Boromej v nekem cerkvenem zboru: „Hišni gospodar naj v svoji hiši vse, kar se znajde v njej, odpravi, kar se za kerščansko pohištvo ne spodobi. Gerde in nesramne podobe naj sežgè.“ Svetega kardinala pa v to nič druzega ni nagnilo, kakor neizrekljivo velika škoda, ktera iz tacih podobščin kakor iz strupenega studenca v okuženje in pogubljenje duš izvira. Zaukazal je, da take podobe plamen na tem svetu pokončá, kakor da bi s predrago kervjo Kristusovo odkupljene duše po njih v smertne grehe in zopet po teh v peklenski ogenj se pogrézvale. Pa slepi svet! kaj ti je mar za tó!

Molitev.

O usmiljeni Bog, dodeli nam milostivo, da bomo hodili po stopinjah tistih, kterih podobe častimo, in da bomo takó sami na sebi izobrazovali podobo pravih učencev našega Gospoda Jezusa Kristusa, kteri s Teboj in sv. Duhom Bog živi in kraljuje na vekov veke. Amen.

7. Majnik ali véliki traven.

Sv. Stanislav, škof in mučenec.

Skušnja nas uči, da kralji, knezi in drugi visoki gospodje, zapeljani po puhlem prilizovanji ali pa prevzetni na svojo moč, radi vganjajo največo prostopašnost ter tlačijo svoje podložne, dajaje jim najbolj pohujšljive zglede. Ali ravno naša Cerkev se more ponašati z možmi, kteri so, kakor nekdaj sv. Janez Kerstnik, mogočnjakom tega sveta nestrahoma resnico pred oči stavili ter je bratovsko opominjali, če tudi jim je bilo časi to kerščansko derznost z življenjem plačevati. Takov mož je bil sv. Stanislav.

Stanislav Ščepanovski, tako znan po rojstnem kraji svojem v škofiji Krakovski, rojen l. 1030, je bil mladika plemenite rodovine. Njegovi pobožni starši so bili obilo blagoslovljeni s časnimi dobrinami; le enega blagoslova, najlepšega in svitejšega na zemlji,

so pogrešali, velikrat so goreče Boga prosili, da bi jih pač ne pustil s sveta se ločiti, predno ne bi zerli v ljubeče otroško oko. Po tridesetletnem hrepenenji je bila njihova molitev uslišana — Stanislav se jim je rodil. Sprejeli so ga ko drag dar nebes in so ga v zibeli že posvetili službi Gospodovi. Deček je bil pohlevne, tihe, odkritoserčne natore, bistrega uma in iskrenega serca. Njegovo pervo izrejevanje in olikovanje jim ni prizadelo mučnih skerbi, ampak živo veselje. Ko v dostojna leta stopi, pošljejo ga v šolo v Gnezno, in ko je bil v začetnih vedah dovolj vterjen, na visoke šole v Pariz, zavoljo učenih mož takrat najbolj sloveče. Tukaj se je s posebno marnostjo učil bogoslovja in cerkvenega prava in si je s svojo čistostjo, ponižnostjo in blagoserčnostjo pridobil spoštovanje učenikov in učencev. Hoteli so mu dvojno dohtarstvo podeliti, ali njegova ponižnost mu je zarekla to čast. Po sedemletnem bivanji v frankovskem glavnem mestu se verne na Poljsko in prevzame bogato dedšino, da bi jo po rokah ubozih na obresti pri Gospodu naložil; obresti pa, ktere je upal, so bile milost in mir, ktera Bog v vsega pozemeljskega prazno serce navadno vliva. Izvoli si potem duhovski stan, škof Krakovski ga posveti za mašnika ter mu podelí korarijo pri ondašnji cerkvi.

2. Stanislav živi prav izgledno; pridno prebira in tuhta sv. pismo; iz njega je zajemal tisto popolno in živo zgovornost, ktera, ogrevana od plamena bogoljubnega serca, je v njegovih pridigah tolikanjo moč razodevala, da je vse k njim vrelo, in da se nobeden neginjen, nepotolažen, nepoboljšan od njih ni vernil. Njegov škof je imel tolikanje zaupanje do njega, do njegove modrosti in pobožnosti, da mu je veči del škofije v oskerbovanje izročil. Ko je tedaj leta 1071 po njegovi smerti škofov sedež izpraznjen, sternejo se glasovi plemenitašev, duhovnov in ljudstva, ter kanonika Stanislava kot najbolj vrednega za to visoko službo zaznamvajo; ali njegov upor je tolikanj resen, da je bilo treba naravnost povelja iz Rima. Kot škof podvoji svojo gorečnost in čuječnost; obišče vsako leto cerkve svoje škofije in pozveduje na tenko po verskem in nravnem stanu, po življenji duhovnov in svetnih ter rabi pohvalo in kazen; zahteva povsod zapisnik resnično ubozih, zapuščenih vdov in sirot in je kolikor mogoče podpira. Njegova palača v mestu je bila v pravem po-

menu postala hiša ubozih in bolnih — napolnjena z vsakoverstnimi pomoči potrebnimi; dobrotljivi škof pomaga vsem — če ne v telesnem, vsaj v dušnem oziru: prigovarja jim tolikanj ljubeznjivo in serčno, vaditi se v poterpežljivosti, udanosti in v zaupanji v Boga, da večkrat do solz ginjeni od njega odidejo. Njegovo življenje so zálšale najlepše čednosti: njegova obleka, njegovo pohišje je bilo prav po domače, in vendar ga je obžarevala nekaka tiha častitost, tako da je imenitnim v njegovi palači dobro delo, pa so tudi prostaki radi vanjo zahajali; občeval je s slednjim enako prijazno in neposiljeno, tako da so vseh serca živo za-nj bila in da mu je visoko in nizko častí skazovalo, kakor nobenemu prelatu tiste dobe ne.

3. Oblastoval je takrat na Poljskem kralj Boleslav II., ki si je bil po svojem zmagovitem vojevanji zoper Pemce in Ogre, Pruse in Ruse pridobil pridevek „Prederzni," pa mu je zgodovina zavoljo njegovega čez mero razuzdanega življenja in krutega ravnanja s podložniki tudi napečatila priimek „Grozni"; pa zaslužil je tudi „gerdobni" nazivan biti zavoljo svoje prenesramne poželjivosti, ki se ni anala ne čistosti devic ne svetosti zakona. Čeravno oženjen, vendar je hčere in žene svojih najbolj plemenitih podložnikov siloma skrunil in je bil sramožljivosti čutilo tolikanj v sebi zaterl, da je svojo neznansko razuzdanost očitno pred vsem svetom uganjal. Plemenitaši kraljestva so skrivali svoj pravični serd zoper samopašnika strahú pred trinogom; duhovščina, dvorski škofje in drugi so natihoma zdihovali, pa si niso upali svojega pastirskega glasú očitno povzdigniti. Tedaj pa stopi Stanislav pred kralja, mu prijazno, toda resno očita njegovo pregrešno življenje, ga milo prosi, serčno opominja, tako da kralj v nekaki zadregi izgovorov išče, in se poboljšati obljubi. Prazni izgovori, hinavske obljube! Komaj svetnik palačo zapusti, jame Boleslav svojo hudobijo še više natezati. Prelepa gospá, žena necega plemenitaša, obudí njegovo spohotnost, in ker je ne more s prilizovanjem in z darili pridobiti, dá jo možu s silo upeljati in ž njo v najgerjem prešeštvu otroke rodí. Groza prešine ljudstvo o tem strašnem pohujšanji in razžaljeni plemenitaši silo prigovarjajo škofom, da naj bi pač kraljévega grešnika spreobernili. Ali izmed mutastih Sionskih čuvajev se ne mara nobeden nevarnega posla lotiti, le Stanislav se zopet pokaže vrednega pastirja in stopi neprestrašeno pred kralja, da bi ga odvernil od njegove grozne gerdobije. Zarotí ga, da naj vendar pomisli zveličanje svoje duše, da naj se verne od hudobnih potov, kteri gotovo v pogubljenje peljejo; z Bogom se ni norčevati. Zažuga pa mu tudi, ako terdovratno v svojih pregrehah ostane, iz cerkve ga izobčiti. Slišavši od izobčenja — se Boleslav razljuti, škofa s psovkami obsuje in odpodi. Priseže pa mu bridko maščevanje in ker je bilo življenje škofovo popolnoma

brez graje, poprime se obrekovanja. Bil je pa Stanislav od necega plemenitega Petra nekaj zemlje za stolno cerkev prikupil, in jo tudi gotovo plačal. Peter umerje in serditi Boleslav dediče nadraži, da naj tožbo zoper škofa zavzdignejo, kakor bi bil isto zemljišče iz sorodnika izgoljufal in ga ne plačal. Podkupljene priče molčé in Stanislav ne more svoje pravice spričati. Ali on pravde ne zgubi, zakaj kakor legenda pripoveduje, on skliče, z iskreno molitvijo mertvega iz groba in ga pelje pred sodnike rekoč: „Tu je Peter sam ko živa priča! Bog ga je obudil v razodenje resnice.“ In to čudo je poterjeno, je resnično.

4. Toda ne to čudo, ne prikazanje druzega necega mertvega v hudobijah oterpnelega kralja ne more predramiti. On ne neha s podložnimi okrutno ravnati in prenesramne svoje strasti kakor more razuzdano pasti. Ko ga enkrat po dolgem vojevanji po Ruskem plemenitaši zapusté in domú hité, ker so morale njihove žene domá od lastnih hlapcev razna nasilstva terpeti, se verne tudi Boleslav kakor razdražena zver in divjá zoper ubežnike z ropanjem, prognanstvom, mečem in bodalom; preganja celó nedolžne žene, jim veli dojenčke iz naročja tergati in mlade pse na persi pokladati. Stanislav se posti, plaka, moli za nesrečnega kneza; ali on terdovratno zapira serce milosti Božji; in ko zopetno ustmeno opominjanje Stanislavovo nič ne zdá, ga sv. pastir naposled iz cerkve izobči. Ali Boleslav, v kterem se zakuha ljut serd, hodi v kljub temu, zasramovaje prokletstvo v obče pohujšanje s svojim spremstvom v stolno cerkev. Ko škof to zvé, ostro zapove, s službo Božjo prec prenehati, ko bi se s prokletstvom obloženi kralj zopet prederznil svetišče s svojim vhodom oskruniti. Boleslav sklene kervavo se maščevati. Zatorej gre enega dne z nekoliko lastnimi stražniki k cerkvi sv. Mihaela unkraj Visle, kamor je zvedel, da je sv. škof ravno maševat šel, ter jim da povelje, Stanislava pri priči usmertiti. Gredó, kakor so bili poslani, ali v cerkvi je taka groza obide, da kar pobegnejo in kralju naravnost povedó, da jim ni mogoče častitljivega škofa se lotiti. Kralj pošlje druge, pošlje tretje z enacim ukazom, ali vsi se vernejo ter rekó, da jim nebeška svetloba, ktera sv. škofa obdaja, brani dopolniti, kar jim je bilo zaukazano. Zdaj kralj sam, preklinjevaje strahopetnost služabnikov, plane v cerkev, in z enim mahljejem škofu glavo prekolje, potem velí truplo iz cerkve vleči in na drobne kosce razsekati in raztrositi, da bi je roparske ptice požerle. Ali Bog tega ni dopustil, štirje veliki orli so koščeke varovali, dokler jih niso korarji pobrali, da bi je spodobno pokopali. In glej, novo čudo se zgodi! Po Božji vsegamogočnosti se koščeki tako sternejo, da je celo truplo videti. Sv. truplo so pred cerkvijo pokopali, v kteri je sv. škof 8. majnika 1079 grozovito smert

terpel; potem pa je bilo preneseno v stolno cerkev Krakovsko, kjer se še dan danes slovesno časti.

5. Neznanska groza spreleti glavno mesto. Ali Boleslav, v svojem peklenskem serdu celó prepové, za umorjenega škofa slovesne molitve opravljati in po njem očitno žalovati. Toda zaslužena kazen ne izostane. Papež Gregorij VII. udari njega in njegove tovarše s cerkvenim prokletstvom, deželo pa dene v cerkveno prepoved ter odveže podložnike vse pokorščine do kralja in prisege zvestobe. Odpad duhovščine, čert plemstva, stud ljudstva, upori in zarote, in pekoča vest potira morivca iz dežele; pobegne k ogerskemu kralju Ladislavu. — O koncu njegovega življenja se raznotero pripoveduje. Nekteri pravijo, da mu tudi ogerski kralj ni privoščil zavetja, ker se ga je sramoval. Zatorej bega od kraja do kraja, naposled pa se sam končá in lastni njegovi psi ga raztergajo. Bolj verjetno pa je, da ga je bila silna nadloga vendar-le omečila. Enega večera poterka na duri samostana Osojanskega na Koroškem ptuj romar in prosi z znamenji prenočišča — bil pa je visok, čverst mož, pomenljivega obraza, pa potert po nezgodi in britkosti. Drugo jutro podá opatu listek z napisom. „O usmilite se za Božjo voljo mutastega Gotšalka in sprejmite ga ko brata — hlapca v samostan.“ „Prošnja se mu spolni. Mutast brat opravlja v ponižnosti in pokorščini najmanja, najbolj težavna opravila: seka derva, nosi vodo, pometa, pomiva posodo v kuhinji in dela na svetu. Nikdo ni slutil njegovega zatajevanja samega sebe, vendar pa se je menihom čudno zdelo, da zna mutasti brat brati in pisati, ali vse popraševanje je zastonj. Čez osem let pa, na smertni postelji, se mu jezik razveže in on razodene opatu ter bratom svojo skrivnost: mutasti brat Gotšalk je bil — kraljevi spokornik Boleslav.

Cerkveno občestvo in cerkvena oblast.

Ako pa greši zoper tebe tvoj brat, pojdi in ga posvari med seboj in med njim samim. Ako te posluša, pridobil si svojega brata. Ako te pa ne posluša, vzemi seboj še enega ali dva, da v ustih dveh ali treh prič stoji vsa reč. Ako jih pa ne posluša, povej cerkvi, če pa cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nejevernik in očitni grešnik. Resnično vam povem, karkoli boste zavezali na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih, in karkoli boste razvezali na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih.“ (Mat. 18, 15 — 18). Te besede nam dajejo v premišljevanje visoko vrednost cerkvenega občestva, da je skerbno ohranimo, velikost cerkvene oblasti, da se jej spodobno uklanjamo.

Kristus je na zemlji cerkev vstanovil, to je, vidno družbo vseh tistih, ki njegove nauke verujejo in so po sv. kerstu za njegove učence sprejeti — pod vodstvom duhovnih predstojnikov, ktere je Kristus sam za svoje namestnike postavil. Tej družbi vernikov ali cerkvi je Kristus zapustil nauk, ki ga je iz nebes prinesel, tej družbi je izročil zaklad

milosti, ki ga je za nas na križi pridobil, pri tej družbi je on obljubil sam ostati s svojim sv. Duhom in ko neviden poglavar po svojih vidnih namestnikih jo vladati do konca svetá. Kdor tedaj hoče besedo resnice poslušati, se mora pridružiti tej družbi, v kteri edini je dobrina prave vere založena. Kdor išče blagra odrešenja, ktero je Kristus v svoji kervi doveršil, mora se vtelesiti tej družbi, ki je varovavka in delivka zaklada gnad. Kdor hoče Kristusa za glavo imeti, mora biti ud cerkvenega telesa, in mora tiste poslušati, ki je je Kristus za svoje namestnike na zemlji postavil: mora ud cerkve Kristusove biti, v njenem občestvu živeti; zakaj le tam je Kristus, kjer je njegova cerkev; in kakor se brez Kristusa zveličanje ne more doseči, ravno tako tudi ne brez občevanja s cerkvijo. — Kakova sreča torej, ud cerkve biti; kakova nesreča od nje ločenemu biti! Ali sem to že prav pomislil? Ali sem Boga zahvalil za neprecenljivo milost, ki me je storila za uda cerkve Kristusove? Kako velika n. pr. je korist tega občestva stran molitve! Če sam za-se molim, bati se mi je, da ne bi bila moja molitev preslaba in nevredna, ker sem ubog grešnik, ki mar kazen ko milost zasluži. V družbi cerkveni pa, v družbi toliko pobožnih in pravičnih, celo v družbi Jezusovi, kteri ko glava cerkve v svojih udih in z njimi moli in vedno ko priprošnik na desnici Očetovi sedí, smem zvesto upati, da bo Bog moje vzdihljeje milostno sprejel, mojo molitev uslišal.

Ako je cerkev družba, mora predstojnike imeti, kteri va-njo sprejemajo ali iz nje izobčujejo in vse ude družbine tako vodijo, da se blagor posameznega kakor vseh skupaj pospešuje. Zatorej je izročil Kristus aposteljnom in naslednikom njihovim oblast, zavezovati in pa razvezovati. Kakó pa naj to oblast rabijo? Cerkev na zemlji ne more iz zgolj pravičnih in svetih obstati; ali ona je učiteljica in odgojiteljica padlega človeštva in ima nalogo, iz nevernikov verne, iz grešnikov pravične storiti. Kristus je prišel zavoljo grešnikov in ravno nje je priserčno ljubil. Tako naj storé tudi njegovi namestniki. Kratkimal torej ne, da bi aposteljni in njegovi nasledniki grešnika prec iz cerkve pahnili; marveč naj oni, pa tudi drugi verniki z največo poterpežljivostjo vse poskušajo, da bi zmotenega na pravo pot nazaj pripeljali, naj ga v cerkvenem občestvu, kolikor dolgo mogoče, prideržujejo; ker le v tem občestvu najde zmoteni luč prave vere, ktera naj bi njegovo dušno noč razsvetlila, nahaja toliko gnadnih pripomočkov, kteri ga zamorejo z Bogom spraviti in v dobrem okrepčati. Ločenje od te družbe je za-nj največa nesreča, je začetek večnega pogubljenja. Predno se torej zmoteni in grešnik od cerkve odloči, naj se poprej natihoma zaverne, da se mu osramotenje zavoljo pregrehe, ktera je še morda skrivna, prihrani, in da se z edino močjo pohlevnosti in ljubezni njegovo serce pridobi. Ako ne posluša, naj se privzameta dva ali trije, da bi ga enoglasno prigovarjanje njih več od krivice odvernilo. Ako tudi teh ne posluša, naj se reč razodene cerkvenim predstojnikom, da bi oni s svojo višo premetnostjo in svojo večo veljavnostjo grešnika k spoznanju pripeljali, in skesanega rešili vezi satanovih. O kako veselo opravilo za cerkvene predstojnike, sužnika satanovega odrešiti in ga v prostost otrok Božjih postaviti! In ker se utegne pri veliki slabosti človekovi zgoditi, da v greh nazaj pade, zatorej naj ne bo samó enkrat, ampak večkrat, da! vselej dobrote rešenja deležen, kedarkoli se skesano s svojih krivih potov verne. — Ako se pa zgodí, da kteri grešnik vkljub vsej ljubezni in poterpežljivosti, s ktero si ga prizadevajo poboljšati, terdovratno v svoji pregrehi ostane, sovernike v eno mer pohujšuje, cerkvenim predstojnikom zoperva, in je takó ne samo sebi, ampak vsej občini v kvar in pogubljenje, tedaj naj ne velja več za kristijana, ampak za pogana in je iz cerkvene družbe brez milosti pahniti. Zakaj Kristus je

dal svojim namestnikom razun oblasti odvezovati tudi oblast zavezovati — oblast, ktero morajo tudi v spovednici večkrat rabiti ko nespokornega grešnika iz cerkve sicer ne izobčijo, pa ga vendar njegovih grehov ne odvežejo, ker se jih resnično ne kesá in resničnega poboljšanja ne razodevlje.

Molitev.

Prosimo te, o Gospod! dodeli nam, da, kakor je sv. škof Stanislav za Tvojo čast svoje življenje po krivičnih rokah dal, na njegovo mogočno priprošnjo tudi mi Tebe vedno takó častimo, da se ž njim kedaj pri Tebi veselimo. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.

8. Majnik ali véliki traven.

Sv. Monika, vdova.

Sv. Monika, ktera ko mati preslavnega učenika sv. Avguština je bila že od starodavnih časov od cerkve visoko češčena, je bila rojena v Tagasti 332. Svojim kerščanskim in pobožnim starišem se je imela veliko zahvaliti, še več pa neki stari dekli, ki je že njenega očeta v naročji nosila. Zavoljo njenih čednosti so dobro starko starši sv. Monike visoko čislali in jej izročili celó izrejo svojih hčerá. To nalogo je spolnovala z ljubeznijo in z vestnim strahom Božjim. Mlade deklice je skerbno podučevala ter je zaderževala k natancemu redu, tako da otrokom razun zmernih obedov ničesa ni dovolila jesti, še celó vode ne piti rekoč: „Zdaj hočete le vodo piti, ker nimate nič vina; ko pa boste enkrat čez lastne kleti oblastovale, se vam bo voda studila in boste poželenje po nepravočasnem pitji z vinom tolažiti hotele.“ Prepovedano mika sprideno človeško natoro že v otrocih. Mala Monika je bila večkrat od starišev z eno deklo vred v klet poslana natočit vina za vsakdanjo potrebo. Tedaj začne v mladostni prešírnosti iz kozarca nekoliko vina poserkavati. K temu malemu še nekoliko pridevaje je kmalo po polne kozarce na en dušek zamogla izprazniti. Ali Bog jej pristudi to nevarno navado po zbodljivi besedi déklini, ktera jo v necem prepiru ž njo pijanko imenuje. To očitanje občutno zadene Moniko in odtistihmal se svoje napake iznebi. Ne dolgo potem prejme Monika sv. kerst in ohrani milost tega zakramenta s svetim življenjem. Že v otroških letih je imela veliko veselje do molitve. Ko enkrat od svoje matere sliši, kako lepo, Bogu prijetno premagovanje da je, če se spanje preneha in nekoliko noči v pobožni molitvi prebdí, si to prec v navado stori. Do ubozih in nadložnih je gojila serčno sočutje; sama si je pritergovala jedi

in je lačnim delila. Prepričana, da so mladi ljudje, ako najskerbneje sami nad seboj ne čujejo, neštevilnim nevarnostim izpostavljeni, ogiblje se vseh priložnosti v greh in je v vsem svojem djanji in besedovanji sramožljiva in tihotna. Ničemurni lišp je nikdar ne veseli. Ko doraste, želi zmeraj v deviški čistosti živeti. Ali pokorna staršem, stopi v zakonsko zavezo.

2. Mož, ki so jej ga bili starši izvolili, je bil Patricij, meščan Tagaški, iz dobre, toda ne prav premožne hiše, zraven pa še pogan in jezovite natore. Monika mu skazuje zmeraj popolno podložnost, ga spoštuje ko svojega gospoda in zapovednika in si vse prizadene za sv. evangelij ga pridobiti. Poglavitni pripomoček, s kterim ga je od njegovih napak odpeljevala, je bil, da se je zmeraj ko prava kerščanska gospodinja obnašala. S tem si je pridobivala čedalje večo njegovo spoštovanje. Njegovo zakonsko nezvestobo je voljno terpela, njegovo čmernost poterpežljivo prenašala, njegovo viharno strastno jezo molčé izrohneti se pustila. Ko se je spametval in potolažil, mu je rahlo za vse svoje djanje odgovor dala. On je spoznal svoje krivično ravnanje in jo je ljubil bolj in bolj. Večkrat so se žene proti Moniki pritoževale, koliko hudega morajo od svojih mož preterpeti. Tedaj jim je rekala: „To imate svojim jezikom pripisovati.“ Čeravno je bil njen mož hude nagle jeze, vendar nikoli ni gerdo ž njo ravnal, ker je vedela o pravem času molčati in poterpeti ter še le ob ugodni priliki rahlo besedo ž njim spregovoriti. In vsem ženam, ki so njen zgled posnemale, se je potem dobro godilo. Ko pride Monika v hišo moževih staršev, dala se je tašča po našeptavanji dekel mnogo zoper njo našuntati. Ali prelepo vedenje mlade žene jej kmalo oči odpré in potem živi s svojo sinaho v najserčneji sloščini. Monika je imela tudi prelepi dar pomirovanja. Kjer se je vnel kreg in prepir, je ona kmalo razdražene potolažila. Njena molitev in njene čednosti so tudi njenega moža Kristusu pridobile. L. 370 se da podučevati in se pripravlja za sprejetje sv. kersta. Leto potem umerje.

3. Kakor popred ko hči in žena je zdaj tudi ko kerščanska vdova druzim v zgled. Umakne se čisto v svojo hišo, se ogiblje vseh javnih veselic, se oblači priprosto in živi le Bogu in svojim otrokom. Rodila je svojemu možu dva sina, Avguština in Navigija in eno hčer, ktere ime pa ni znano. Nje je oklepala z najserčnejo ljubeznijo in si je vse prizadjala, le za Boga je izrediti. Bolj ko unima je Avguštinu svoje serce naklanjala in je čula nad njim z neutrudljivo skerbnostjo. In le prezlo po pravici je bilo stiskano njeno materino serce! Zraven mnogo obetavnih zmožnosti duhá je razodeval Avguštin hudo jezovitost, poželjivost in upornost. Že ko otroka ga je dala mati med katahumene sprejeti, ali niso se upali mu sv. kerst podeliti, bojé se, da bi z razuzdanostjo zakramentalne milosti zopet ne zgubil. Avguštin

odrašča, ali molitev in kerščanska čednost mu je malo mar, mar edino le, prav veliko vednosti si pridobiti, da bi enkrat slovel ko mogočen učenjak. Oče pospešuje to prizadevanje, ker mu je veljalo za pot, po kteri zamore sin visoke časti in službe doseči, in tudi Monika ne zaznava začetkoma nič nevarnega v tem nagnjenji. Ali navirana le od pozemeljskih gonil se ta nezmerna ukaželjnost Avguštinova kmalo spači in v Kartagini, kamor se je šel modroslovja učit, vjame se v zaderge manihejske krivovere ter od sv. vere odpade. Brezkončna je britkost Moničina, ko čuje od te zblode sinove in grenke solze nad njim preteka, kakor je druge matere le na grobu svojih otrok prelivajo, Noč in dan prosi Boga in nebesa jo potolažijo z neko prikaznijo. Zdi se jej, kakor bi stala na merilu, blizo pred seboj pa vidi mladenča v svetli obleki, kteri jo nagovori: „Zakaj pustiš, da tvoje serce britkost zgloja?“ Ona reče: „Obžalujem svojega zgubljenega sina.“ Angelj: „Kjer si ti, tam je tudi on.“ Na to se ona ozré, in vidi sina na ravno tistem merilu stati. Avguštin je hotel sanje tako razložiti, da bi mati k Manihejcem prestopila, ali ona se živo zoper to zabrani rekoč: „Ne, ne! Angelj ni rekel: kjer on, tam tudi ti, ampak — kjer ti, tam tudi on.“ Sv. Avguštin spoznava, da ga je ta izlaga bolj presunila, kakor sanje same. Vendar pa ostane še devet let v krivoverstvu in v svojih samopašnostih. Kakova žalost za mater! Enkrat išče tolažbe pri necem pobožnem škofu in ta jej reče: „Pojdi tje in se jokaj, kakor dozdaj. Ni mogoče, da bi se pogubil sin, za kterega zveličanje je mati toliko solz prelila.“ Te besede so jej donele kakor glas iz nebes.

4. V devet in dvajsetem letu sklene Avguštin v Rim iti in govorništvo tam učiti. Mati mu ta sklep podira v strahu, da bi se njegovo spreobernjenje v tem slastnem mestu še bolj ne odlašalo. Tedaj se on skrivej čez morje prepelje. Ali kmalo po prihodu nevarno zboli. Le neprenehoma prošnja materina, da bi Bog ne zapustil sina v nespokornosti umreti, ga otme smerti. To pravi Avguštin sam. Ko ozdravi, potuje v Milan, kjer je bil sv. Ambrozij za škofa. S tem sv. možem ima večkratne pogovore, kteri ga sicer od manihejstva odvernejo, vendar pa njegovega oholega duhá tako ne spognejo, da bi se katoliški resnici uklonil. Tudi pobožna, krepkodušna mati gre za sinom. Vožnja po morji je bila nevarna, in celó vešči mornarji niso bili brez strahú. Pa Monika je oserčuje in srečno do suhega prijadrajo. V Milanu najde sina v nekaki blagotni otožnosti; to jej je v veliko tolažbo. Se vé, da je bil to še le začetek spreobernjenja, ali upanje, da jej bo Bog vse dopolnil, kar jej je po svojem angelji obljubil, je bilo pregloboko vkoreninjeno v njenem sercu. Vendar pa mora še dve leti v serčnem hrepenenji preživeti, predno naposled njen sin klic milosti Božje posluša in svoje

serce kesanju in spoznanju resnice odpre. Zvesta mati se raduje in hvali Boga, ker vidi zdaj vse svoje želje dopolnjene. Zdaj svojega v drugič rojenega sina nič več ne zapusti. Prevesela milosti, ktere je bil sin deležen, skerbi zdaj Monika za-nj in za prijatle, ki so se bili v skupno življenje ž njim združili, kakor bi bila, pravi sv. Avguštin, ona nas vse rodila.

5. Na velikonočni praznik 387 je bil Avguštin kerščen. Kmalo potem se misli z materjo in bratom Navigijem v Afriko verniti. Ali v Ostiji, kjer hočejo na ladijo stopiti, zboli Monika in umerje. Sv. Avguštin sam popisuje njene poslednje dni in njeno blaženo smert. Ko se približa dan njenega ločenja, prigodi se, da ona in jaz sama stojiva pri oknu. Tedaj se začneva pogovarjati o presrečnosti prihodnjega življenja in moja mati reče: „Sin, kar mene zadevlje, ni za-me nobenega mika več v tem življenji. Kaj naj tukaj še delam, in zakaj sem še tukaj, ne vem, ker ni nobenega pozemeljskega upanja več. Eno je bilo, da sem še dalje želela živeti, — da bi te videla kot katoliškega kristijana, preden umerjem. Cez vse nade mi je Bog to dopolnil; zakaj zdaj si njegov služabnik.“ Pet dni potem zboli za hudo merzlico in vse upanje ozdravljenja zgine. Omedlica, nasledek največe slabosti, naznani bližnjo smert. Ko se zopet zavé, reče sinovoma: „Tukaj zagrebita svojo mater.“ Avguštin molči, Navigij pa razodene željo, da bi pred smertjo še v Afriko dospela. Monika odgovori: „Pokopljita moje truplo, kjer hočeta, in si zavoljo tega ne delajta nobene skerbi. Le enega vaju prosim, da se me pri oltarji Gospodovem spominjata.“ Umerla je 387 stara 55 let. Avguštin jej zatisne oči, brez vsega plaka, terdno prepričan, da kdor je tako sveto živel in v Gospodu zaspal, ne potrebuje nobenih solzá. Ko pa je sam, ne more več bolečini sile delati in solzam zatvornic ne graditi o preserčnem spominu njene velike ljubezni in njenih prelepih čednosti. Svoj jok opravičuje s temi besedami: „Ko bi mi hotel kdo solze zameriti, ki sem je nekoliko trenutkov posvetil spominu matere, ki je toliko let plakala, da bi od Boga milost dosegla, me živega pred seboj videti vendar upam, da mu ne bom v zasramovanje. Ako ima ljubezen, bo sam jokal, da bi ti, o Gospod, moje grehe meni odpustil.“ Truplo sv. Monike je bilo l. 1430 iz Ostije v Rim preneseno.

Obrazuje se ko jokajoča žena.

Življenje sv. Monike

zamore vsacemu in vsem v podučevanje biti, in v nasledovanje se priporočati. V samskem stanu je bila sramožljiva in tihotna, je ljubila molitev, ni imela veselja do ničemurnega lišpa, ni se omožila brez vednosti ali zoper voljo staršev, bolj iz pokorščine do njih, kakor iz lastnega nagnjenja. Zgolj reči, v kterih naj posebno samske osebe sv. Moniko posnemajo. — V zakonskem stanu je razodevala čudovito pohlevnost in poterpežljivost. Krivde, ki so se jej godile, in pa osorno moževo ravnanje je prenašala molčé;

vendar pa si je prizadevala, z ljubeznjivim prigovarjanjem in pa z gorečo molitvijo od njegovih napak odvračati ga; za otroke je kazala največo skerbnost, da bi je po kerščansko izredila. Zakonski naj se tukaj učé, kaj jim je v njihovem stanu storiti, zlasti če je enemu od druzega veliko terpeti. — V vdovskem stanu je svoj čas prav svetó obračala v spolnovanje raznih dobrih del. Ljubila je samoto, ogibala se posvetnih, tudi pripuščenih radovanj, in se skerbno varovala vsega ničemurnega vnanjega obnašanja. O da bi vse vdove ta zgled dobro v premislek vzele in svoje življenje po njem naravnale! Zakaj resnično, če ktera po smerti moževi ravno tako ničemurno, derzno in samopašno živi, se ravno tako prevzetno oblači, ravno tako rada in tolikrat k posvetnim veselicam zahaja, kot poprej; če se ravno tako leno kaže v spolnovanji dobrih del, kot poprej; če hoče le zložno in počutno-sladno v tacem stanu živeti ali se celó še v veče nevarnosti podaja, rečemo naravnost, da tako življenje se ne spodobi za človeka, kteri v tem stanu resnično želi, zveličan biti. Besede sv. Pavla se glasé: „Ako ima kaka vdova otroke ali vnuke, naj se učí poprej svojo hišo vladati in dobro za dobro povračevati staršem; to namreč je prijetno pred Bogom. Ktera je pa res vdova in zapuščena, naj upa v Bogá in naj prebije v molitvah in prošnjah noč in dan. Zakaj ktera v sladnosti živi, je živa mertva“. — (1. Tim. 5.) — Sv. Monika je imela nerodnega moža, spridenega sina. Oba je spreobernila. Pa kako? Ne s kregom in prepirom, ne z očitanjem, zmerjanjem in s preklinjanjem, ampak s poterpežljivostjo, z ljubeznjivim prigovarjanjem in s stanovitno gorečo molitvijo. — O ko bi se pač vsi zakonski, vsi starši teh pripomočkov poprijemali! S preklinjevanjem in s prepiranjem se nič ne opravi. Če eden zakonskih v jezi, v pijanosti ali sicer ni za podučenje, mora drugi odnehati in molčati, potem pa ugoden čas počakati, da mu napako pred oči postavi in ga posvarí. Z zopervanjem in rotenjem se olje v plamen vliva in števílo grehov množi. Kar starše zadevlje, naj vedó, da jim nikdar ni pripuščeno, otroke preklinjati, ali jim kaj hudega priželevati, če tudi so otroci še tako hudobni in sprideni. Starši se s svojim preklinjanjem hudó pregrešé. Oni so krivi veliko grehov, ki je otroci sčasoma ravno tudi s preklinjanjem storé; saj vidimo dan na dan, da se otroci najbolj od staršev te gerdobije učé. In kdo bo enkrat za vse kletvice otrok odgovarjal, ako ne starši, od kterih so se jih naučili! Znani so nam izgovori staršev v tej reči, ali mi naravnost rečemo: Preklinjati staršem nikdar ni dopuščeno. Bog prepoveduje. Preklinjanje ni noben dopuščen, noben pripraven pripomoček, otroke izrediti po kerščansko in k poboljšanju pripraviti. Kteri le oče, ali ktera le mati je otroka s preklinjanjem pobožnega storila? In ko bi se tudi mogel otrok s preklinjanjem dobro izrediti, pobožen storiti, bi vendar ne bilo dovoljeno. Bog prepoveduje. „Izredite je“, namreč vi starši svoje otroke „v podučenji in svarjenji Gospodovem“ piše sv. Pavel (Efež. 6). Svarjenje Gospodovo pa pač ne dopušča kletve, ampak jo prepoveduje.

Molitev.

O Bog! tolažnik vseh žalostnih, zveličanje vseh, ki v Te zaupajo, kteri si pobožne solze sv. Monike za spreobernjenje njenega sina Avguština milostivo uslišal: dodeli nam po priprošnji te svete matere in njenega svetega sina, da bomo svoje grehe objokovali in njih odpuščenje po Tvoji milosti dosegli. Amen.

9. Majnik ali véliki traven.

Sv. Gregorij Nazijančan, škof in cerkven učenik.

Najbolj slavljena, najsvetleja doba starokerščanskega časa zavoljo vélicih izverstnih mož, je četerto stoletje, ki so s svojo čednostjo, modrostjo in učenostjo poveličevali cerkev, ki je bila iz tristoletnega boja s poganstvom častito in zmagavno vzšla, tedaj je sicer zaničevana Kapadocija med vsemi kerščanskimi deželami tista, ki je največ tacih mož rodila; trije najslavniši — znani po imenu kapadocijske trojice — so sv. Bazilij véliki, njegov brat sv. Gregorij Niški in njegov prijatelj sv. Gregorij Nazijančan.

Gregorij, „bogoslovec imenovan," je bil rojen med letom 312 in 318 v Arijanzu, selu blizo mesteca Nazijanca v Kapadociji. Sin svetega očeta enacega imena, kteri je bil zavoljo svojih visocih čednosti, ko je bil zakonsko zderžljivost zaobljubil, za škofa v Nazijancu povzdignjen, in pa sv. None, kteri je bil po iskreni stanovitni molitvi od Boga podarjen, in brat sv. Cezarija in sv. Gorgonije, je hodil že v zgodnjih letih po tistem potu, ki edini pelje k pravemu srečnemu koncu po potu, namreč pobožnosti. Že od mladosti je bila njegova poglavitna namera spoznanje Božje, in da bi se v njem čedalje bolj izverševal, zato je pridno prebiral sv. pismo in druge pobožne bukve. Še ko deček je imel skrivnostne sanje, v kterih ste se mu prikazali dve prelepi devici, zmernost in pa čistost, in ste mu rekli: „Idi z nama, in povzdignile te bove do svetlobe neumerljive Trojice." Odtistihmal je imel Gregorij živo hrepenenje v deviškem stanu živeti, in kako visoko da ga je čislal, spoznamo iz njegovih spisov. Zdi se, da se je Gregorij nekoliko časa v Cezareji v vednostih podučeval, kjer se seznani s sv. Bazilijem, s kterim se pozneje zopet snide v Atenah, kajti tudi tje se je bil zavoljo učenja podal. Mlada moža skleneta med seboj najterdneje vezí svetega prijateljstva. Da bi se slednje nevarne druščine ognila, občujeta le s tistimi součenci, ki so ljubezen do vednosti s čednostjo družili; varujeta se igre, postopanja in vseh pri mladosti navadnih pregreh in drugi druzega za spolnovanje dobrih del in za bogoljubnost vnemata. Po dokončanih ukih se verne Bazilij v domovino, Gregorij pa ostane v Atenah in je izversten učenik govorništva. Tje pride tudi Julijan, pozneje „iznejeverjenec" imenovan in že takrat neki je rekel Gregorij od njega: „O kákošno pošast rodi cesarstvo v svojem naročji!" Drugo leto zapusti Gregorij Atene, da bi se v Nazijanc podal, pot ga pelje

skozi Carigrad, kjer se snide z bratom Cezarijem pervim zdravnikom cesarja Konštancija. Prišedši domu, prejme od lastnega očeta, ki je bil med tem za škofa izvoljen, sv. kerst in odsihmal vravna svoje življenje na tanko po velevah in svetih evangeljskih; Bogu daruje vse, kar ima, ali bi imeti utegnil: bogastvo, čast zdravje, vse dušne in telesne močí; svoja počutna nagnjenja strogo oberzda in ostro straži nad očesom, ušesom in jezikom; je tako trezen, da je mnogokrat le z vodo in s kruhom zadovoljen; dela po dnevi, in moli dolgo po noči; celó svoje drage preljubljene knjige: modroslovske, pesniške in govorniške položi na stran ter je pozabi o preblaženem spoznanji Jezusa Kristusa.

2. Že v Atenah je bil Gregorij s svojim prijatlom Bazilijem sklenil, ž njim vred se v tihi samotarnosti, v premišljevanji in molitvi službi Božji posvetiti. Bazilij ga tedaj povabi v Pont; ali kakor tudi se je to strinjalo z nagnjenji in z načeli Gregorijevimi, vendar se za zdaj izgovarja s spolnovanjem otroških dolžnosti v hiši svojih staršev. Še le l. 358 se poda k svojemu prijatlu, ki je bil blizo Cezareje nekako samotarsko naselbino vstanovil. Svetnika delata, molita in bereta skupaj besedo Božjo in njene tolmače. Koča njuna ni imela ne strehe ne vrat in dim se ni dvigal iz nje, ker nista potrebovala ne ognja ne ognjišča, terd kruh z nekoliko zeliščem je bil edina njuna hrana. Tukaj tedaj najde Gregorij popolno zadovoljnost in veselost sercá. Ali otroška dolžnost ga primora, to blago mesto mirú in pokoja zopet zapustiti. Stari, osemdesetletni oče ga potrebuje v podučevanje spreobernjencev in v oznanovanje Božje besede do vernikov; pokliče ga torej domú in ga okoli božiča l. 361 nenadoma in zoper njegovo voljo za mašnika posveti. V pervem kipenji nejevolje nad tem preseganjem očetovske oblasti zbeži Gregorij k svojemu ljubljenemu Baziliju v Pont; ali kmalo se potolaži, udá se ginljivemu prigovarjanju očetovemu in združenim prošnjam občine in se verne v Nazijanc, kjer podpira očeta s krepko delavnostjo in z obilnim blagoslovom. Nekaj let pozneje zapusti tudi brat Cezarij svet. Ali kmalo ga zadene smert, kakor tudi njegovo sveto sestro Gorgonijo. Leta 372 je bila Kapadocija v dve okrajini razdeljena, kar je v cerkvi to zmešnjavo napravilo, ker je Antim škof v Tiani, v glavnem mestu druge Kapadocije, hotel zdaj ko nadškof čez to okrajino oblastovati. Bazilij, škof v Cezareji, in dozdaj nadškof cele Kapadocije, se temu zahtevanju krepko ustavlja. Med tem prepirom poprosi prijatla Gregorija, prevzeti oskerbništvo male škofije Sasinske, da bi tam rastoče krivoverstvo zaterl. Gregorij se da pregovoriti in Bazilij ga za škofa posveti. Ali Sasima je bila v tianski okrajini in Antim mu brani v to škofijo priti. Bazilij mu očita maloserčnost, Gregorij pa mu odgovori, da ga ni volja za ktero cerkev se prepirati. Verne se v Nazijanc, kjer ga s slavo sprejmó in za očetovega namestnika postavijo; ko pa ta leto potem skoraj sto let star umerje, on sam cerkev vlada, ali njegov naslednik biti se naravnost brani in ker škofje z izvolitvijo novega škofa nalašč odlašajo, zato se umakne v Selevcijo v Izavriji, da bi našel tam zaželeni mir. Tukaj pozvé smert sv. Bazilija, ki se je dogodila 378, in ta zguba ga je hudo bolela.

3. Več let živi Gregorij v prijetni samotarnosti, kar ga stanje cerkve carigrajske zopet v javno življenje stopiti nagne. Veliko ločin, zlasti Arijani so tam rogovilili, in katoličanov število se je bilo pod njihovim stiskanjem v majheno kerdelce stopilo, ki dolgo niso nobenega pastirja, celó nobene cerkve ne

imeli. Ko tedaj l. 378 po smerti krivoverskega cesarja Válenta cerkev zopet prosteje dihati jame, obernejo se očak aleksandrijski in več škofov do Gregorija, da bi se v Carigrad podal in vodstvo ondašnje katoliške občine prevzel. Le nerad se loči od mile samote ali, prišedši v Carigrad, je slabo sprejet. Ničemurnega lišpa navajeni prebivavci zaničevaje gledajo na starega, majhenega, šibkega, plešastega, revno oblečenega moža; Arijani pa ga očitno zasramujejo. Ker ne najde po celem obširnem cesarskem mestu nobene katoliške cerkve, mora z malo pravoverniki v hiši necega sorodnika službo obhajati in je tam podučevati. Čez nekoliko časa spremeni to hišo v cerkev, in jo zove Anastazijo — vstajenje, v opomin, da je na tem mestu v Carigradu tako dolgo zatirana vera vnovič vstala. Arijani kmalo sprevidijo, koga so zasramovali. Gregorij oznanuje besedo Božjo s tolikanjo krepostjo in navdušenostjo, da niso bili samo verni močno poterjeni, ampak se je tudi veliko krivovercev spreobernilo. Kar gnjetli so se k njegovim pridigam in mnogo učencev se mu je pridružilo. Celo sv. Hieronim, že takrat sloveč mož, zapusti Sirijsko puščavo, in pride v Carigrad, da bi njegov učenec postal in se v svojih spisih srečnega šteje, da je tacega moža, najbolj zgovornega in najmodrejega v postavi Gospodovi, za učenika imel. Zatorej ni čuda, da so sovražniki prave vere tega borivca za resnico ljuto čertili in silovito preganjali, mu celó enkrat po našuntani derhali stanovališče razdjali. Za vse to se je on po kerščansko maščeval: s poterpežljivostjo in dobrotljivostjo. To preganjanje pa je njegovo veljavnost, njegov slovez le še bolj povikševalo; ne le pravoverniki, ampak tudi krivoverci in pogani so vreli k njegovim pridigam: njegova globoka znanost sv. pisma, udarna moč njegovih dokazov, čudovita lehkota o najviših skrivnostih besedovati, visokost in bogastvo domišljije, ki je njegove govore oživljala, vse to ni budilo samo tihega občudovanja, ampak tudi glasno, čezmerno navdušenost. Ko pa Gregorij tolikanj vspešno dela, ne počiva peklenski sovražnik, da bi nove zmešnjave napravil. V to se posluži modrijana Maksima, hinavskega, slabovernega, spridenega človeka, ki se dá po podkupljenih egiptovskih škofih za škofa carigrajskega posvetiti. Hudó žali svetnika to pohujšanje, ali Gospod berž vniči to derzno početje in vrinjenec je s sramoto iz mesta iztiran. Tudi cesar Teodozij je silo nejevoljen tega rogoviljenja. Berž, ko pride v Carigrad, zaukaže, Arijanom vse cerkve vzeti, Gregorija pa očitno objame in mu reče, da ga hočejo vsi katoličani ž njim vred enoglasno za škofa imeti. Čeravno se svetnik s prošnjami in solzami tega bremena brani, vendar je bil od vzhodnjih škofov, takrat v Carigradu zbranih, za škofa poterjen. Ker se pa njegovi sovražniki na vsako plat hočejo čertenega iznebiti, ga sklenejo zavratno umoriti. Ali najetemu mladenču, predno to hu-

dodelstvo doverši, predrami se vest in skesan svetnika odpuščanja prosi.

4. Arijanske homatije, zlasti krivoverstvo Macedonija, ki je tajil Božjo natoro sv. Duha, so dale priliko k sklicanju občnega cerkvenega zbora (381). Tudi zadeve carigrajske cerkve so prišle v pretres in škofje iz Egipta in Macedonije so jeli marsikaj ugovorov prožiti zoper veljavno izvoljenje Gregorijevo. On jim pojasnuje, da se ni vrinil v škofijsko čast, ampak da jo je prisiljen prevzel. Ko pa vendar ugovori ne nehajo, vstane svetnik in govori zboru: „Ljubi tovarši in sopastirji črede Kristusove! Ne bi se spodobilo za vas, da bi vi, ki bi imeli druge k miru opominjati, sami med seboj se prepirali. Ali sem jaz vzrok vaše razpertije? Tedaj rečem s prerokom Jonom: Primite me in me verzite v morje, da boste vihar potolažili, čeravno ga nisem jaz napravil. Serčno rad se umaknem nazaj v zapuščeno samoto, da bode cerkvi Božji mir. Le tega vas prosim, skerbite, da boste na sedež carigrajski povzdignili moža, kteri bo z gorečnostjo vero branil.“ S temi besedami zapusti zbor in se ga več ne vdeležuje, ter očitno naznani svoj odstop. Prijatli in častivci ga solzni in plakaje prosijo, naj bi jih ne zapustil; ginejo ga, ne preprosijo ga pa ne; cesar ga osiplje z dokazi prijaznosti in spoštovanja, ali on stanoviten ostane; ne blagovoljnost cesarjeva, ne visoka čast, ne bogati dohodki škofije, ne duhovni vžitki glavnega mesta — nič ga ne mika. Ko zadobí cesarjevo privoljenje v odstop, vzame še z ginljivim prekrasnim govorom vpričo svojih škofov in neštevilne množice od svoje črede slovó, naredi svojo oporoko, v kteri poslednji svoj imetek razdá, in zapusti Carigrad, kjer je večidel prebivavcev od arijanstva bil odvernil, kjer si je goreče prizadeval, s ponovljenjem vere tudi poboljšanje nravnega življenja združevati, kjer je v obojem oziru tolikanj vspešno delal, kjer mu pa čudno ravnanje škofov ni dovolilo doveršiti, kar je bil tako srečno začel.

5. Po povernitvi v domovino prevzame zopet iz ljubezni do ljudstva, ki še zdaj ni imelo višega pastirja, vodstvo cerkve Nazijanške, dokler ni bil 383 Evlalij za škofa posvečen. Potem se podá v svoj rojstni kraj Arijanz, in živi tam na samotnem selu, po očetu podedvanem, med vednim telesnim mertvenjem in obdelovanjem verta. On sam piše: „Živim med skalovjem in divjimi zverinami. Nikdar ne vidim ognja in čevljev ne nosim. Priprosta hala je vsa moja obleka. Slama mi je postelja in za odejo vreča. Tla so vedno mokra mojih spokornih solzá.“ Proti koncu življenja jame pesmi skladati o raznih verskih predmetih, v spodbudo vernikov, ki so petje in pesništvo ljubili. On je tako rekoč oče kerščanske poezije; on je bil pervi, kteri je namesto poganskih malikov in junakov ter njihovih spotikljivih djanj jel popevati, in sicer s prijetno milino in mladostno

navdušenostjo, resnico in lepoto evangeljskih naukov, častitost in srečo čednosti, nesrečo in nadlogo greha, ničemurnost svetá in hrepenenje po večnem. Tudi v listih in govorih se je še nadalje zoper krivoverstvo bojeval in je spolnoval, kar jim je bil v slovesnem govoru v Carigradu zažugal: „Zdaj tedaj veselja z rokami ploskate, da ta hudobni in blebetavi jezik vendar že enkrat neha vas sekati. Da! nehal bo; ali roka še ostane. Pero in černilo se bosta zanaprej vojskovala.“

L. 389 se je preselil v večni pokoj. Njegovi ostanki so bili 950 v Carigrad preneseni in v cerkvi sv. apostoljnov zraven ostankov sv. Krizostoma položeni, ob času križarskih vojsk pa v Rim preneseni, kjer še zdaj pod nekim oltarjem vatikanske cerkve počivajo. Njegovi spisi se na tri verste delé: v govore, liste in pesme; govori so večidel bogoslovske obravnave o nauku od presv. Trojice, polni globoke učenosti in izverstnega sklada; listi do prijatlov pa so jako zanimivi za cerkveno zgodovino tistega časa.

Obrazuje se ko škof s knjigo cerkvenega učenika v roki — tudi z golobom na rami.

Molčanje.

Sv. Gregorij je majheno z govorjenjem storjeno pregreho sam nad seboj s štiridesetdanskim molčanjem kaznoval. Ker ni znal prav govoriti, moral je nekoliko časa molčati, da bi se prav govoriti naučil. Kdo pa govori prav? Kteri tako govori, da Bogu dopade in bližnjega spodbuja. In k tej umetnosti nič bolj ne pripomore, ko molčanje. Ono donaša dvojno korist: da človeka bolj z Bogom združi, in da bližnjega spodbuja. Mutasti zamore drugim le z znamenji ali pa s pisanjem kaj dopovedati. Znamenja ali čerke so pa le nepopolnoma ali pa nadležna, okorna dopovedála. Ljudje se tacega pomenkovanja kmalo naveličajo, ker ga polovico ne razumejo; in kteri naj z znamenji govorí, tudi kmalo to spozna za težavno, ker se zamore le malo umljivo izrazovati. In tako se pač zgodi, da se mutasti kmalo pri miru pusti, in kakor domá, je tudi sredi gnječe in množice sam, ker on ne more z nikomur, in nikdo noče ž njim govoríti. Kolikanjo korist torej donaša molčanje, ktero človeka od ljudi loči, pa ga toliko tesneje z Bogom združi. Od vnanje plati manj moten, zamore toliko lože sam v sebi prebivati, da, tihota okoli njega ga sili sam v sé podati in pogovarjati se z Bogom, s kterim edinim se zamore brez težave pogovarjati. Zakaj Bog, ki je duh, razume jezik duha in serca; in slednja dobra misel, slednji dober vzdihljej, slednja iskra ljubezni je glasen klic, ki doni na ušesa Gospodova. In koliko zlatega časa se tako Bogu na čast in duši v blagor oberne, kteri bi se sicer s praznimi, abotnimi, pregrešnimi pomenki zatratil! Koliko torej grehov človeka molčanje obvaruje! Kdor se pa z jezikom ne pregreši, njega imenuje sv. Pismo ne samo pravičnega, ampak popolnoma človeka in ga naravnost blagruje. — Sv. Frančišek reče enkrat necemu bratu: „Pojdiva v mesto pridigovat.“ In res zapustita samostan, podasta se v mesto, prehodita veliko ulic, v tihi resnobi vštric stopaje in nobene besede ne govoreča. Po dolgem semtertje prehajanji se Frančišek zopet oberne proti samostanu in ona prideta, od koder sta izšla. Tedaj vpraša spremljajoč brat svetega

očeta: „Kdaj pa boš pridigoval v mestu?“ Mislil je namreč, da je pridigo za kteri drugi čas odložil. „Ljubi brat“, odgovori Francišek, „sva že pridigovala. Ali meniš, da si ljudje po mestu, ko so naji videli v tej uborni obleki, tako tiho in sama v se zamišljena, iti, nobenega nauka niso iz tega posneli? Morda je najino molčanje bolj in krepkeje jih podučilo, kakor bi to najina pridiga storiti zamogla.“ — Gotovo! molčanje je skrivnosten jezik, ki mogočno do serca govori, in zagrinja tiste, ki je deržé, s svetim zagrinjalom, ki je velikrat tudi zasramovavcem vere častitljive dela. Beremo od mnogo nevernikov in prostodušnikov, ktere je o popotvanji zgolj radovednost peljala v kakov samostan, kjer je pravilo najostreje molčanje nakladalo, in so zagotovili, da so se jim ta mesta nepopisljivo vtisnila in jim nekako bojazno spoštovanje do njih nanudilo. O ko bi bilo več molčanja, koliko bi bilo manj greha, več mirú! Kaj namreč kali mir in dela prepir? Jezikovanje. Kako torej bi se mogel človek spoštovati, ki vedno le blebetavost, prešernost in razmišljenost razodevlje, ki se s toliko neprevdarjenimi besedami pregreši, ktere kakor pušíce tje ferčé pa njih strupenih nasledkov ne more več ubraniti! Koliko častitljiviši pa se bo tisti zdel, kteri, vedno zbran v notranjem, le to govori, kar sta um in pamet pretehtala in vé o pravem času molčati. „V molčanji bo vaša krepost.“ „Kdor se v besedi ne pregreši, ta je popolnoma mož“.

Molitev.

O Bog! prijatelj mirú, obudi v naših sercih miroljubna čutja, da vezi edinosti nikdar ne bomo razdirali in tako enkrat večni mir vživali. Po Jezusu Kristusu Gospodu našem. Amen.

10. Majnik ali véliki traven.

Sv. Antonin, škof.

Sv. Antonin je bil rojen v imenitnem mestu Florenciji l. 1389. Bil je edini sin pobožnih staršev, ki so ga zató toliko skerbneje izrejali. Pri sv. kerstu je dobil imé Anton; ker je pa vedno majhene postave ostal, zató so mu sploh rekali Antonin (Antonček). Že z mladega je tako sveto živel, da so ga povsod malega svetnika imenovali. Ni šel od doma, razun v cerkev ali pa v šolo. V cerkvi ga nobeden ni videl, razun klečečega; najrajši je pokleknil pred podobo Device Marije, ktero je goreče častil in na ktere priprošnjo je, kakor je sam hvaležno spoznal, svojo čistost neomadeževano ohranil. Pogostoma je prejemal sv. zakramente, in je vse kerščanske dolžnosti zvesto spolnoval, ker je bil silo skerben za zveličanje svoje duše in v Boga ves zaljubljen. Zraven tega se je pridno in dobro učil in ker je bil ravno tako obdarjen z bistrim razumom, kakor s terdnim spominom, zató je v vednostih urno napredoval. Pred vsem pa je pro-

sil Boga milosti, njega nikdar ne razžaliti in vselej njegovo sv. voljo spolniti. Dolgo je molil in premišljeval, da bi spoznal, kteri stan mu je od Boga odmenjen. Njegove želje so bile že z mladega k dominikanom pristopiti; zatorej se po doveršenih ukih oberne do slovečega pridigarja Dominicija, dominikana, kteri se sicer veselí deviškega serca in lepih vednosti mladenčevih, ali pri petnajstih letih se mu zdi še premlad, premajhen, prešibak, da bi ostrosti samostanskega življenja mogel prenašati. Ker ga pa noče z naravnost zanikavnim ogovorom žaliti, zato mu svetuje, še nekoliko časa počakati in se med tem s temeljitim priučenjem kakega bogoslovskega uka pečati. Ko Antonin reče, da čuti posebno nagnjenje do cerkvenega prava, dominikan šaljivo odgovori: „Pojdi, in ko se boš Gracijanove zbirke cerkvenih postav iz glave naučil, tedaj spet pridi;“ menil je, da je s to presiljeno, čez mero težavno nalogo prošnika za vselej odpravil. Ali Antonin, obdarjen z neznanskim spominom in gnan od preserčnega hrepenenja po duhovskem življenji, doverši svojo ogromno nalogo čez leto in dan in se postavi menihu v poskušnjo; redovnik, ves začuden in ginjen o toliki kreposti duha in terdnosti volje, spozna Božji poklic mladenčev, in mu neutegoma, vkljub mladosti in šibkosti njegovi, pridobi sprejetje v samostan Fiezolski.

2. Šestnajstletni novinec kmalo prepodi vse skerbi menihov: Božja moč je nadomestovala njegovo naturno šibkost, takó da je v bedenji, v molitvi in v učenji veliko svojih tovaršev prekosil in je bil kmalo vsem menihom duhovske popolnamosti najlepši zgled. K skupni molitvi je vselej pervi prišel, od nje zadnji šel. Veči del noči je molil in duhovske bukve bral. Od mesa ni nikdar kaj jedel, razun od bolezni primoran. Ležal je le na terdi deski, v visoki starosti pa na slami. Spokorne obleke nikdar ni slekel, in čeravno vedno slab in bolehen, je vendar zmeraj ostro živel, tudi še pozneje ko nadškof. In tako je rastel od leta do leta v čednostih; njegova otroška ponižnost, njegova natanka pokorščina, njegovo čisto življenje, njegovo priljudno vedenje, njegovo tveganje vseh pozemeljskih reči, njegova neumorna pridnost v tuhtanji sv. pisma in njegova velika zvedenost v cerkvenem pravu, zavoljo ktere so ga v najbolj zamotanih cerkvenopravnih zadevkih celó iz Rima za svet poprašali — vse to mu je pridobilo spoštovanje in zaupanje redovnih vikših. Postavijo ga sčasoma za prijorja po raznih svojih samostanih v Rimu, Neapolu, Gaeti, Sieni, Florenciji in naposled za vélicega namestnika redovne okrajine Toskanske in Neapolitanske. Trudapolna pota, ki mu je je to opravilo nakladalo, težave in skerbi za ohranjenje ali popravljanje samostanske rednosti, veliko bdenje, ki so je zahtevala njegova kúpoma opravila ali pa mu je nakladala njegova gorečnost v molitvi in njegova ljubezen do vednosti, so polagoma njegove moči tako zglodale

da je bil podoben usušenemu hrodju in mertvaški senci; in vendar mu je ostala berhkota duha in gorkota serca — Bog mu ju je ohranil še za višo delavnost.

3. L. 1445 je bil izpraznjen nadškofijski sedež v Florenciji. Papežu Evgeniju IV., rojenemu Florentincu, je bilo veliko mar, na-nj posaditi izverstnega kterega moža, ali bil je v veliki zadregi; bilo je mnogo prošnikov, ki so v Rimu in na papeževem dvoru imeli mogočne prijatle in podpornike, ali Florentinci so zahtevali domačina, kteri bi bil pobožen in učen ter seznanjen z domačimi zadevami in s posebnimi potrebami ljudstva. Več mescev se ne more papež za nobenega odločiti — naključna opomba necega priprostega dominikanskega brata mu oči odpré; začuden in skor sramovaje se, da se ni spomnil zaslug bogatega vélicega namestnika Antonina, ga neutegoma za to čast odloči. Antonin zvé to izvolitev na potu obiskovaje samostane, in vernivši se s pota v Neapol, hoče pred namenjeno častjo v Sardinijo ubežati, ali spremljevavci mu beg zabranijo. Izroče se mu dotični papeževi dopisi in pa njegov poziv do neutegoma pokorščine. Za škofa posvečen zdihuje k Bogu rekoč: „Gospod! ti veš, kakó nerad jaz to težavno službo prevzamem; ker pa vendar moram tvojemu namestniku pokoren biti, prosim te, vodi me takó, da bom vselej po tvoji volji živel, in storil, kar ti hočeš.“ Sušca 1446 obhaja svoj slovesni vhod v Florenciji. Pred vsem vravna svojo hišo prav po škofovo; odpravi namreč vso gizdo in bliščobo, in ima služabnikov le prav potrebno število. Njegova hrana in obleka, in vse njegovo pohišje je razodevalo, kako visoko da ceni uboštvo, ponižnost in priprostost. Njegovo geslo je bilo: „Naslednik aposteljnov ne sme drugega bogastva imeti, razun čednosti.“ Po redovnem pravilu se je še zmeraj ravnal, kolikor mu je sedanji njegov stan dopustil in škofovo poslopje je bilo bolj podobno samostanu ko palači. Oskerbovanje časnih zadev je izročil poštenemu in skušenemu možu, da bi se edino le z duhovnimi rečmi pečati mogel. Nikoli niso videli pri njem dragocenosti. Ni imel ne psov ne konj in je jezdil na mezgu, pa še tega je prodal, da je ubogim pomagal. Vselej o polnoči je molil s kanoniki in duhovniki svojimi v koru in zjutranje ure so bile odločene učenim delom; ob devetih je obhajal daritev sv. maše in ves ostali dan je obernil za škofijska opravila. Do njega je prišel lehko vsaki in vsako uro je sprejel bogatina in reveža, gospoda in kmeta z enako prijaznostjo in ljubeznijo in je vse voljno poslušal; zavoljo njegove znane pravne zvedenosti in njegove ljubezni do pravice so mu mnogokrat tudi svetne pravde v razsodbo izročevali. Pri tej nenehljivi delavnosti pa je bil zmeraj pokojnega duha in veselega serca; najbolj raznotere zadeve in najbolj različne rečí je obravnoval s tako jasnoto in prevdarnostjo, kakor bi imel eno samo opravilo

pred seboj. Glas njegove modrosti in pravičnosti je bil tako velik, da kake pritožbe od njegove razsodbe pri najviši papeževi sodniji niso bile sprejete. Do gosposke in do postav ljudovlade se je vedno obnašal spoštovaje in ko zvest podložnik; ali to ga ni oviralo, da ne bi bil o priliki cerkvenih pravic krepko in pogumno branil in svojih dolžnosti ko viši pastir po vsej obširnosti ne spolnoval. Med drugimi zlegi je v Florenciji posebno eden razgrajal, ki so ga bogatini tiho prikrivali, reveži pa naglas kleli — odertija. Premožni so grabili od svojega denarja čezmerne obresti in so si iz zadreg nepremožnih kovali največe dobičke; tergovci so dražili in kazili blago z zvijačo in goljufijo in ubogi so jim morali celó potrebna jedila z lastnim potom in kervjó plačevati. Gosposka je znimarno gledala stiskanje in ropanje ljudstva in ni rabila kazenskih postav; tedaj se dvigne Antonin, popisuje tožbe revnih, solze vdov, ječanje otrok in kliče neusmiljenim bogatinom: „Nespametnik! to noč bodo tvojo dušó od tebe tirjali, čegavo pa bo to, kar si nabral?“ In njegovi ostri opomini in govori so zleg zaterli in ljudstvu olajšanje pridobili.

4. On sam, škof po volji Božji, je skor vse svoje dohodke med uboge razdelil. Za domače revne, ki so se beračiti sramovali, je vstanovil ubožnico pri sv. Martinu in jo takó bogato obdaril, da je v njej 600 rodovin živež dobivalo. In sicer se nam marsikaj zanimivega iz njegovih dotik z ubogimi sporočuje. Enkrat zvé, da sta si dva slepa berača, eden sto, eden tri sto cekinov že nahranila. Veli je njima vzeti, med druge reveže razdeliti, nju pa do smerti v ubožnici preživiti. Gredé eno nedeljo po mestu pride do revne hišice in vidi nad njo angelje v velicem veselji. Stopi v hišico, da bi pozvedel vzrok te prečudne prikazni. Najde pa v njej vdovo in tri njene hčere uboge, slabo oblečene, v pomanjkanji vsega. Usmiljeni škof se zjoka nad njimi, je obilno obdaruje in tudi še v prihodnje zadostno podpira. Čez nekaj mescev gre zopet mimo hišice in vidi nad njo namesto angeljev gerde hudiče silno vesele. To videvši ostermí in stopi v hišico, ali matere in hčere ne najde več pri delu, ampak v veseli družbi, pri igri in plesu in namesto pobožnih vidi na mizi le malopridne zapeljive knjige. Ostro je posvari in to ga zanaprej bolj sprevidnega stori pri deljenji miloščine. — S svojo darovito miloserčnostjo je sklepal Antonin najponižnišo poterpežljivost. Vse je preterpel, vse odpustil iz ljubezni do Jezusa. Neki Čiardi je bil obdolžen velicih gerdobij. Antonin ga pred-se pokliče in mu očita njegovo pregrešno življenje. To gerduna tako razkači, da z bodalom po svetniku zavihtne, pa Bog obvaruje, da ga ne zadene. Ali nikakor ne, da bi se nad krivičnikom zmaščeval, mar mu Antonin veledušno odpusti in moli za njegovo spreobernjenje. In res, Čiardi se spokori in postane fran-

ciškan. — Nekdo mu prinese skledo jabelk v dar in se nadja lepega nasprotnega darila; ali škof se mu le prijazno zahvali rekoč: „Bog poverni!“ Mož odide nejevoljen in godernjaje. Antonin ga nazaj pokliče, zapiše te dve besedi na listek, ga položi v eno, jabelka pa v drugo skledico tehtnice in tehta oboje: skledica z listkom globoko pade! Kaj je človeška zahvala proti Božjemu plačilu!

5. Sploh so nazivali Antonina modrega in na vse plati izverstnega moža; najimenitniše osebe so se z zaupanjem do njega obračale in njegove izreke visoko cenile. Zatorej je dobil ime; „Antonin svetovavec.“ Papež Evgenij IV. ni hotel na smertni postelji nobenega drugega tolažnika in spovednika ko njega in v njegovem naročji je izdihnil svojo dušo. Kozma Mediški je imel tako zaupanje do njegove priprošnje, da je rekel, da ljudovlada Florentinska se ima za svoje ohranjenje le njegovim molitvam zahvaliti. Ko je po mestu kuga razsajala, so se vseh oči le na-nj obračale, vse je le od njega pomoči pričakovalo. Ravno tako o potresu 1453. In svetnik je to zaupanje poterdil, s svojim neutrudljivo skerbnim djanjem. Z vsemi pripomočki nesrečo in nadlogo lajša in s svojim zgledom tudi druge k miloserčnosti nagiblje. In splošne stiske so mu dajale priliko, v zgovornih pridigah velikaše in ljudstvo opominjati, s pokoro Bogu orožje iz rok jemati in zanaprej poleg evangelija živeti. Tako je svetnik sedemdeseto leto dosegel, kar ga zgrabi huda bolezen. Berž še vse, kar posede, med uboge razdeli in ko tako časno poravna, misli le še na večno, prejme s plamenečo pobožnostjo sv. zakramente in izdihne dušo s klicem: „Bogu služiti se pravi gospodovati!“ 2. maja 1459. Poleg lastne želje je bil v dominikanski cerkvi sv. Marka v rakev položen in papež Pij II. sam, ki je ravno takrat v Florenciji bival, je bil pri pogrebu pričujoč.

Obrazuje se v dominikanski obleki z mitro na glavi.

Edino potrebna želja.

Sv. Antonin je imel edino željo le Bogu dopasti, le njegovo voljo dopolniti. Le eno tedaj je potrebno,“ da si edino le prizadevaš Bogu dopasti in njegovo čast povikševati. Pod to željo častí Božje ali svoje lastne pravičnosti se morajo vse druge želje uklanjati, to je, ničesar ti ni pripuščeno poželeti, razun kar in kolikor pripomore k povikšanju Božje častí, in kar in kolikor tebe Bogu bolj prijetnega ali bolj pravičnega dela. Naj ima kaka reč še take prednosti, vendar tebi zavoljo njih ni po njej poželevati, ampak edino le zavoljo tega, ker po njej boljši in Bogu prijetniši prihajaš, in zamoreš ž njo njegovo čast pospeševati. Na to tedaj posebno naj se tvoje nagnjenje do kterihkoli reči opira, ker so oné pripomočki izvoljeni od Boga v tvoje posvečevanje; in to jim daje pravo ceno, zavoljo ktere jih smeš in tudi moraš poželeti.

Ali pri tej presoji se moraš skerbno varovati, da te o lepotičnem

videzu, da je kaka reč pripomoček za tvoje posvečevanje in pa za povikševanje Božje časti, lastnih počutkov in misli goljufiva dozdeva ne prevara. O kolikrat, žalibog! se zgodí, da nam ktero reč nekaka natorna in skrivna ljubezen do nje ko izverstno in za zveličanje ko prekoristno opisuje! Marsikteri si želí več premoženja pridobiti, da bi ubogim pomagal in veliko miloserčnih del spolnil; ali komaj zaželeni denar posede, ga pač le malo oberne v podporo revežev in v dela usmiljenja, in ga raje večidel zatrati za radovanja in zložnosti življenja. Kteri drugi si želí visoko službo ter veliko oblast, da bi jo rabil cerkvi v bran; ali komaj zaželeno službo doseže, že zapozabi cerkev in njeno obrambo, in mu je edino le mar svojo slavo zvikševati in lastno ničemurno častilakomnost pasti. In tako v stotero druzih ozirih. Resnično je, kar prerok toži: „Vseh serce je hudobno in nepretuhtljivo; kdo je bo spoznal?“ (Jer. 17, 9.). Kakor zaželimo iz necega natornega nagnjenja nektere reči kot našemu duhovnemu napredovanju prav primerne, in za-nje bolj koristne, tako nektere zametamo kot zveličanju našemu ne služivne ali za-nje celó škodljive, in vendar, če vse na tanko pretehtamo, nas le natorna meržnja do njih in nekaka zopernost spodbada, ne pa ozir na slavo Božjo in lastni blagor. Da se varuješ teh zvijač lastne napačne ljubezni ter je premagaš, bodi prepričan, da so v Božji roki vse stvari enako pripravno orodje za njegove namene. „Vemo pa, da njim, kteri Boga ljubijo, vse k dobremu pomaga“ (Rim. 8, 28.), zakaj Božja modrost zasega krepko od konca do konca in vse razravnava prijetno. „Jaz sem Gospod,“ govori preroku, „in ni ga drugega; ki delam svetlobo in temo vstvarjam, ki mir dajem in hudo vstvarjam: jaz sem Gospod, ki vse dodelam.“ (Iz 45, 6. 7.) Kaj tedaj? Gospodu večkrat dopade, vsegamogočnost svojo v tem razodeti, da za pripomočke, za orodje v dosego svojih namenov izvoli take reči, ki se po svoji natori za to kratkimal ne zdé pripravne. „Kar je nespametno pred svetom, izvolil je Bog, da bi osramotil modre; in kar je slabo pred svetom, izvolil je Bog, da bi osramotil, kar je mogočnega; in kar je neimenitno in zaničljivo pred svetom, je izvolil Bog, in kar nič ni, da bi razdjal, kar je: da se noben človek ne hvali pred njegovim obličjem“ (I. Kor. 1, 27—29.) Zatorej ne pomišljuj toliko, kteri pripomočki da so boljši sami na sebi in bolj pospešivni tvoje posvečevanje, kakor mar to, kaj da Bog od tebe hoče, da storiš. Tiste reči ti bodo najbolj k zveličanju pripomogle, kterih rabo ti je Božja najsvetejša, najmodrejša volja odločila. Tisti je Bogu prijeten, kteri v vseh rečéh lastno voljo z Božjo strinja.

Tako nenasitljivo hrepeneč, bolj in bolj Bogu dopasti, želiš edino le, kar je resnično dobro; nič namreč ni dobro, s čimur Bogu ne dopadeš, in vse je za-te dobro, kar te Bogu prijetnega dela. In tedaj, kakor moraš želeti, Bogu dopasti, moraš tudi poželeti vse reči, po kterih zamoreš Bogu ljubši prihajati. Vse dobre želje so obsegane kakor v jedru v tej blagi in veledušni želji: Bogu dopasti. „Sicer pa, bratje! karkoli je resnično, karkoli sramožljivo, karkoli pravično, karkoli sveto, karkoli ljubeznjivo, karkoli je dobrega imena, če je kaka čednost, če je kako hvale vredno obnašanje, to mislite.“ (Fil. 4, 8.)

Molitev.

O Bog! kteri si nam v življenji sv. Antonina pokazati blagovolil, kako velik dobrotnik ljudi je pravi katoliški duhoven: dodeli nam to milost, da bomo dobrih pastirjev vedno dobivali, dobljene pa visoko cenili. Amen.

11. Majnik ali véliki traven.

Sv. Mamert, škof.

Sv. Mamert je ena najsvetlejih prikazen med gáliškimi škofi petega stoletja; zatorej ne moremo dovolj obžalovati, da nam njegovi verstniki niso nobene prave slike njegovega življenja obrisali in nič ne sporočili ne od njegovega rodovinstva ne od okoliščin njegove mladosti. Ko nadškof v mestu Vieni, kterega viši pastirji so skoraj vsi ko svetniki češčeni bili, se je slavni versti svojih prednikov vredno pridružil ter si pridobil ljubezen in češčenje vernega ljudstva s svojimi vednostmi, čednostmi in s svojo gorečo delavnostjo za čast Božjo in za blagor ljudstva. On ni le sam učil in pridigoval, ampak je tudi druge goreče in učene duhovne privabil, da so ga v učeništvu podpirali; in med njimi je njegov lastni, bistroumni brat Klavdijan, zložitelj prekrasne hvalne pesmi: „Pange lingua gloriosi certaminis“ pervo mesto zavzemal.

2. Ko metropolit Vienski je bil za mesto Deo (Dié) škofa posvetil in postavil terdno mené, da to mesto spada pod njegovo nadškofijsko oblast; ali prebivavci niso bili z novim škofom zadovoljni, in so zavzdignili dvome in ugovore, ali je pač Mamert imel oblast škofa jim postaviti. To prepirno vprašanje je majhen zbor zoper njega rešil in razsodil, in papež Hilarij, kteri ga, premoten od zborovega sporočila, ima za častilakomnega in zaukaznega duhovna, ga graja z ostrimi besedami ter mu strogo prepové zanaprej ptujih pravic si prilastovati. Mamert se noče ne braniti ne izgovarjati, ampak to užaljenje od cerkvenega glavarja voljno in molčé sprejme in poterpí ter se tolaži s tolažilom pobožnega: „Bog vé, da moje djanje ni imelo nobenega hudobnega namena.“

3. Ali čakala so ga še huja terpljenja, še veče skerbi in bridkosti, ki so ga tolikanj bolj občutljivo stiskale, ker so tiste zadevale, ktere je on ljubeče v svojim sercu nosil. Hude nesreče so teple takrat njegove vernike. Morivne vojske, kervavi boji so razgrajali po Daufineji; silni potresi zemlje so rušili hiše in poslopja, pokopavali pod grobljo ljudi in živino in spreminjali sela v puščobne razvaline; požari so se sem ter tje hitro verstili in pokončavali imetje prebivavcev; hude nevihte s švigajočim bliskom in bobnečim gromom so strašili ljudi in živali; divje roparske zveri so vabljene od mertvaškega smradú prihrule o belem dnevi v mesta in vasí; strah in trepet je vseh persi prešinjal; čulo se je le od ponočnih pošasti in strašnih prikazni na nebu, od rožljanja orožja in otožnega plakanja po zraku, od ognjenih krogelj, ki iz oblakov padajo, od groznih brezen, ki

iz zijavnih globin le dim in smrad valé. Žalost in groza raste od dne do dne; vsa sila Božje jeze, se je zdelo, da se je nad Vieno nagomilila ko nevihten oblak, ki žuga v bučeči vihri le pogubo in smert nad mesto izsuti.

4. Blaženo, presveto véliko noč, ko so bili prebivavci Vienski v stolni cerkvi zbrani, da bi vstajenje Gospodovo obhajali, poči nagloma strašni glas, da se je v mestni hiši, na mali višini stoječi, ogenj vnel; ljudstvo se gnjete, dere bledó in trepetaje iz cerkve, da bi na pomoč hitelo ali vsaj najboljši svoj imetek rešilo. Pobožni škof edini ostane pri oltarji, in derži kakor nekdaj Mojzes, ko so se Izraelci s sovražniki bojevali, roke proti nebu povzdignjene, ter ne neha klicati, moliti in prositi s solzami in z zdihovanjem: da bi Bog milostivo s svojimi kaznovavnimi sodbami nehal in ustavil strašne nadloge, ki njegovo ubogo ljudstvo takó nemilo tepó, je v obupanje tirajo in mu branijo, veselega serca mu služiti. Njegova goreča prošnja je bila ključ, ki je odperl zaklad Božjega usmiljenja, njegove solze so bile dež, ki je pogasil plam in požar; z jutranjo zoro poneha sila ognja, rudečica na nebu ni bila več odsev požigajočega plamena, ampak oglasnica oživljajočega solnca, ki se je veličastno dvigalo iz naročja nočí, kakor nekdaj Zveličar iz temnega groba. Stermeče ljudstvo se verne polno iskrene zahvale v cerkev, škof dokonča sveto slovesnost in razloži v preserčnem govoru obljubne besede Gospodove: „Prosite, in vam se bo dalo; iščite in boste najdli; terkajte, in se vam bo odperlo.“

5. V spomin te čudapolne pomoči, ki je bila mestu došla, in v očitno spričevanje za potomni rod: da Oče v nebesih sliši klicanje svojih otrok in se jih usmili v sili in nadlogi, zaobljubi in napové Mamert slovesen obhod; duhovščina in ljudstvo mu vesela priterdita; tudi deželska gosposka, ki se je navadnih pobožnosti dozdaj komaj vdeleževala, za to novo glasuje in se je tudi vdeležuje. Izvolili so za to tri dnove pred praznikom vnebohoda Gospodovega, in tedaj so šli vsako leto v slovesnem sprevodu ali procesiji z glasno molitvijo in s prepevanjem psalmov ven pod milo nebo, da bi pred obličjem vsegamogočnosti in dobrotljivosti Božje s tolikanj večo bojaznijo in s tolikanj živejim zaupanjem va-nj klicali in ga molili. To pobožno šego so tudi druga mesta in škofije posnemale in se je kmalo razširila po vsej Galiji in po bližnjih deželah; konec osmega stoletja jo je papež Leon III. tudi v Rimu vpeljal in od tam se je razplodila med ves zahodnji kerščanski svet.

Mamertovo življenje je sklenila sveta smert l. 475 in cerkev mu je od nekdaj visoko čast skazovala. Njegovi ostanki so bili pozneje v Orleans preneseni, pa v šestnajstem stoletji so je besni Hugenoti sežgali in na vse vetrove razprašili.

Obrazuje se v škofovi opravi.

Prošnji obhodi ali procesije,

od sv. škofa Mamerta vpeljani, so še zdaj med kerščanskim svetom v navadi. Njihov čas je prav lepo in pomenljivo izvoljen; ravno te poslednje dni, ko je Zveličar v spremenjeni oslavljeni podobi še na zemlji bival, čutijo verniki njegovo blizoto, njegovo pričujočnost posebno globoko in živo; zbirajo se okoli njega — zmagovavca nad terpljenjem in smertjo — in ga milo prosijo, jih ne zapustiti, ampak tudi gori pri Očetu v vseh potrebah in nadlogah še zmeraj njih priprošnik, pomočnik in rešnik ostati. S križi in banderi gredó verne občine ven na zelene poljane, v tempelj natore, ki ga prepihavajo mile spomladanske sapice, zálšajo dišeče cvetice in pisane rože, da bi se o pogledu te natorne lepote in njenega bogastva čutila pobožnosti okrepčala in povikšala. Glasna molitev, doneče hvalno petje se razlega kviško proti sinjemu nebu; bogati blagoslov poljá, zelena, krepko rastoča žita, zelišča in trave, jutranji rosni lesket po travnikih, košata drevesa po hribu in dolini, vse kliče v tihem, pa dobro razumljivem jeziku z vernimi obhodniki: „Oče naš! kteri si v nebesih.“ Povsod mlado, berhko, veselo življenje: zelena obleka zemlje, olepotičena s pisanimi cveticami, na kterih je s svetlimi čerkami zapisano imé Božje; neštevilno rožnoperutnih živalec, ki v veseli delavnosti nad rodivno zemljo semtertje ferčé, ali pa cverčeče pod mehko travo počivajo; na milijone komarjev, bučelic, metuljev in ptic, ki v solnčnih žarkih radostno plešejo, cvetice bučeče obletavajo, lehkega zleta po zraku plavajo in s svojim petjem napolnujejo — ali se ti tisučerni glasovi in razdoni veselja ne mešajo tudi v molitev vernikov: „Oče naš! posvečeno bodi tvoje imé.“ O takih slovesnih obhodih se otajajo stiskana serca in se porazgubé otožne misli ter se oživé s čutili tolažbe in zaupanja. Iz zatuhlih, ozkih zimskih čumnat stopijo verniki ven v lepoto in krasoto razprostrane oživljene natore, pozabijo skerbí, ki so je stiskale, bridkosti, ki so je glodale, nadlog, ki so je tlačile, najdejo zdravila za slednjo žal in zadobé novo moč, novo serčnost za vse trude življenja. Kdor se samotnega in zapuščenega čuti in tarna, da je njegovo življenje tolikanj revno in otožno, temu se o splošnem veselji, ki mu odmeva iz višav in nižav in iz vseh kotov zemlje, otaja ledena skorija serca, da se ogreje in rožice radosti rodí. Komur je dolga zima shrambe in predale izpraznila, da je v skerbéh za kruh in obleko za-se in za svoje, njemu obilni blagoslov polja popodí morivne skerbi; pa tudi revež, ki nima poljá, se tolaži o pogledu ptičic in limbarjev polja ter si misli: „Saj sem vendar več, ko ti; dobrotljivi Oče dá žitom tudi za-me rasti in tudi meni bo odločil zadostni del.“ Kdor žaluje po ljubljenem mertvem, kterega je po zimi zagrebel v zamerznjeno zemljo, čuti se olajšanega o pogledu, kako iz smerti povsod novo življenje klije in enokratno vstajenje oznanuje. Takó budé in oživljajo prošnji obhodi, kakor je je Mamert s svojo občino obhajal, čutila pobožnosti, vere in upanja, ali oni gojé in krepčajo tudi ljubezen. Oni so kmečkemu ljudstvu duhovna potreba, blagotno okrepčalo: ubogemu kmetovavcu pač tolikanj dobro dé razgledovati se po zelenem polji in zreti v sinje nebo, ki je nad njim razpeto — sprehajati se po polji brez motike, vil in grabelj v roki; serčna sladkost je za-nj, s sosedi, znanci, prijatli iz ozkega doma in dvora ven se sprostiti, in pod milim nebom vire misli, skerbi, želja in nad odpirati. Občine, po ptujih cerkvah s slovesnim zvonjenjem sprejete, se poterdijo v svoji kerščanski zavednosti; med seboj se terdneje in tesneje sklenejo in se k drugim v ljubezni Jezusa Kristusa ko občine sestre pridružijo.

Molitev.

Dodeli nam, o Gospod! po priprošnji sv. Mamerta gnado, da bomo časne zlege in nadloge ko zaslužene kazni iz tvoje očetovske roke sprejemali, grehu se odpovedali in pred vsem tvojega kraljestva iskali. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

12. Majnik ali véliki traven.

Sv. Pankracij, mučenec.

Doba okrutnega preganjanja kristijanov, velikanski bor in boj oboroženega poganstva z neoboroženim kerščanstvom ne zanimiva samo mislečega duha z velevitostjo svojih prizorov, ampak pregibava tudi občutljivo serce s svojimi resnično ginljivimi prigodbami. Stavi nam pred očí najbolj raznotere dogodbe in prikazni: neznanske in zmagovite boje krepostnih, po svojem stanju imenitnih mož, pa tudi blede mertvaške podobe šibkih devic in nježnih mladenčev. Zakaj tudi majhene in slabe si je Bog v svoje poveličanje izvolil: dečke in deklice, da so v sveti navdušenosti za vero, v ljubečem hrepenenji po Kristusu, v blaženem upanji večnega življenja veselo v kervavo smert hiteli in spričevanje dajali Božji moči kerščanstva.

Pankracij je bil edini sin bogatih poganskih staršev v Sinadu v Frigiji. Njegov oče Kledonij je pri cesarju Dioklecijanu veliko veljal zavoljo svojih izverstnih zaslug na vojski. Na smertni postelji serčno priporoči desetletnega, z vsemi natornimi darovi bogato obdarjenega sinka svojemu bratu Dioniziju ter ga milo prosi, pač prav po očetovsko za njegovo izrejo si prizadevati in zapuščeno dedšino zvesto v njegov prid oskerbovati. Stric tedaj Pankraciju vso svojo ljubezen kakor lastnemu sinu nakloni in mu skerbi z očetovsko zvestobo za kolikor mogoče dobro izoliko duha in serca. Menda čez tri leta gre Pankracij s svojim stricem v Rim, da bi tam po návodu najboljših učenikov svojo vednostno izrejo doveršil in pa naklenil zveze, ktere bi ga sčasoma na sijajne tire v življenji pripeljale, ali pa, da bi v središči rimske olike učil se navadnih šeg in gladkega kreta med svetom, da bi se v viših krogih življenja vdomačil in se z lahno milino gibal po njih; ali previdnost Božja, ktera po neizvedljivih potih človeka prehiti, ta mu je drugo namembo bila odločila.

2. Bilo je ob času najhujega preganjanja kristijanov pod cesarjem Dioklecijanom. Pankracij in njegov stric sta s svojimi služabniki in sužnjimi stanovala v veliki hiši na célijskem griču;

za vse istodobne prikazni sta se močno zanimavala in za vse vsakdanje dogodke njima je bilo živo mar. Blizo nju v ravno tistih ulicah je bival takrat rimski škof Marcelin skrit pri necem kristijanu, na kterega zavoljo njegove službe ko hišnika v cesarski palači ni mogel dozdevno noben sum ko skrivatelja škofovega leteti. Zapazila sta veliko skrivnih obiskovanj v tej hiši; mnogo namreč zavitih mož in zagernjenih žen, ki so v ponočni temoti plaho prihajali in nanagloma zginjali, kakor bi se v tla vdirali; po dolgem natihoma popraševanji in pozvedovanji izpazita, da so kristijani, ki se pri svojem škofu v obhajanje presvetih skrivnosti zbirajo. Njuna radovednost se obudí; pozvedujeta torej na dalje in čujeta — pač od kterega skrivnega kristijana — toliko od prelepih čednosti kristijanov in od premile ljubeznjivosti njihovega škofa, da najserčnejo željo občutita, spoznati ga. Pri čistih, nespridenih dušah je treba le majhene iskre, da velik ogenj nažge, kteri, podpihovan od puha milosti Božje, kmalo vso žlindro abotnih presoj iztrebi, in čisto méd notranje človeške blagote na dan pripravi. Dionizij in Pankracij si pridobita nekoliko znanja od Kristusa in njegovega nauka; hrepenenje po višem spoznanji raste v njima, in ju poprijemlje ter tako mogočno naganja, da ne najdeta ne mirú ne pokoja, dokler se njima ne posreči, pred škofa kristijanov priti. „Ljubi Pankracij!“ reče Dionizij rejencu, „take čudapolne reči se mi pripovedujejo od očeta kristijanov, kako z modrostjo svoje besede prave resnice uči in jih je že toliko za vero kristijanov pridobil, ki so se poprej ravno tako zvesto klanjali svojim bogovom, kakor jaz in ti. Ako ti je ljubo, pojdiva in ga poiščiva in poslušajva njegove nauke; ako so resnični, hočeva je s kristijani vred verovati.“ „Jaz grem s teboj,“ reče za vse dobro vneti deček.

3. Pred hišo sv. papeža dobita Evzebija, moža visoke svetosti, od kterega se njima je dozdevalo, da je kristijan. (Pobožni namreč in za papeževo življenje skerbni kristijani so stražili pri njegovih durih). „Ali poznaš škofa kristijanov, in veš, kje stanuje?“ vpraša ga Dionizij. „Zakaj poprašuješ po njem?“ odgovori Evzebij. „Nikar se ne boj,“ zaverne Dionizij, „midva nisva izdajavca, ampak le želiva nauk kristijanov poznati, in če je resnica, po njem zveličana biti.“ Evzebij njima zazná, da je pošten njun namen in reče: „Tedaj pridita v imenu Gospodovem; Bog daj, da bi najdla, kar jih toliko zaničuje.“ Odklene torej duri in reče papežu: „Preblaženi oče! dva blaga Rimljana prosita, da bi smela pred-te priti.“ Papež to slišavši, veli ju pripeljati. Pred-nj pripeljana ga prav spoštljivo pozdravita in prosita podučevanja ter sprejetja v občino kristijanov. Častitljivi pastir ju posluša s solzami veselja in Boga serčno zahvali, da med kervavim preganjanjem zopet in zopet nove ovčice med verno čedo pripeljuje in nesrečne odpadnike, ktere mu muka in

smertni strah nezveste dela, zmeraj z novimi verniki nadomestuje. Podučuje ju torej v svetih naukih vere in življenja in čez tri tedne njima podeli zakrament prerojenja. Kmalo se vidi nad njima moč in sad prejete vere, zakaj v pervi gorečnosti hočeta prec pred cesarja iti, in se za kristijana spoznati. Papež njima to prepové, marveč njima v ljubeznjivi skerbnosti za cvetoča leta blazega mladenča prigovarja, Rim zapustiti in se deleč ven na deželo podati; zakaj vihar grozno tuli, kakor deroč hudournik se preganjanje nad glavno mesto, vali, kakor ognjeno morje pljuska serd poganov zoper občino Gospodovo; mnogo vernikov, kterih ne vežejo ne službine ne družinske dolžnosti, se je razkropilo, da bi po skritih krajih, po kamnolomih in katakombah zavetja iskali — Pankracij naj njihov zgled posnema, dokler nevihta ne izbuči in se milostno oko Gospodovo zopet mirosvitno ne ozrè na njegovo v ognji očiščeno cerkev.

4. Pankracij se dobrotljivemu škofu ginjen zahvali, ali Rima, rojstnega mesta svojega zveličanja, on ne more zapustiti; ljubezen prežene ves strah in on se tudi čuti močnega z Božjo močjó. Stric kmalo potem zboli in umerje v miru, Pankracij pa se vsega nebesom posveti; le malo zahaja med ljudí, ogiblje se druščine nevernikov, prebira svete knjige, premišljuje skrivnosti vere, izpolnuje drugi čas z deli usmiljenja in se popolnoma Zveličarju v dar prinese. Ali vkljub temu umikanju izmed svetnega hruma in morda ravno zavoljo njegá obrača na-se sovražne oči in je poganom v hudo spotiko: „Če že mlečnobradi dečki bogove zaničujejo, kaj bo iz tega?“ so rekali in ga zatožijo ko kristijana. Peljan je pred sodbo; sodniku se smili zali mladeneč, govorí mu od njegovega velikega bogastva, od njegove rožnate mladosti in od cvetočih upov življenja; silno ga prosi popustiti nerazumljivo bedarijo, grozno aboto kristijanov, ki tako pogubno duhove opleta in deržavo razdira; dokazuje mu, da je ves upor zastonj, da kerščanska vera mora in bode tudi v kratkem pokončana in zaterta, da „večna“ Roma se bode zopet dvignila v stari mogočnosti in veličasti ter zapovedovala narodom svetá pod varstvom neumerljivih bogov. Pankracij mu gleda bistrega očesa v obraz ter smehljaje reče: „O vaši neumerljivi bogovi, kakovi bogovi! blagor vam, da ste vi boljši, kakor oni, zakaj vi rabite zoper tiste, ki zgled vaših bogov posnemajo, kazenske postave. Jaz sem kristijan še le postal, pa ostal bodem kristijan do vekomaj; moja vera ni prazna abota, nobena slepivna sanjarija, ampak djanska resnica življenja; pač sem mlad poleg let, pa moja misel je terdna, in se ničesa ne bojim; Kristus je moje življenje, za Kristusa umreti je moj dobiček.“ Sodnik se ne upa navdušenega mladenča mučenju izročiti, bodi si ali iz človeškega usmiljenja, ali ker se je bal sramote, od dečka premagan biti; obsodi ga torej naravnost v smert z mečem.

5. Lahne stopinje in veselega serca gre blagi mladeneč, ne kakor v kervavo smert, ampak kakor k sijajnemu slavju ven na avrelijsko cesto in njegova cvetoča glava pade pod mečem, kakor roža pod vertnarjevo rokó. Zgodilo se je to leta 304. — Kakor so enkrat svete žene na zgodnje velikonočno jutro z dišečimi mazili ven hitele k grobu Zveličarjevemu, tako so skerbele pobožne gospé tudi za trupla mučencev: kerščanska ljubezen je je povzdigovala čez prirojeno plašnost in boječnost njihovega spola, da so po noči, velikrat s smertno nevarnostjo trupla mučencev po moriščih iskale, je v čisto tančico zavijale in v katakombe nosile ali pa na lastnih pristavah pokopavale. To ljubeznjivo delo je storila Pankraciju blaga gospa Oktavila; skrivej namreč gre po njegovo truplo, je mazili in na svoji pristavi pokoplje. V petem stoletji sezida — ali prenovi — papež Simah sv. mučencu na čast nad grobom cerkev, ki je bila tudi pozneje čase mnogo obiskovana.

Obrazuje se ko viteški mladeneč z mečem v roki.

Katakombe.

Skoraj tri sto let so bili kristijani po vseh pokrajinah rimske deržave z ognjem in mečem pokončevani. Poganski cesarji so hoteli kerščansko vero izkórena zatreti in malikovavstvo med svetom ohraniti. Posebno okrutno je bilo preganjanje v Rimu, kjer se je po prekrasnih tempeljnih okoli 30.000 malikov častilo in so se vsakoverstne, vse le mogoče poganske gerdobije vganjale. Ali ravno v tem glavnem mestu svetá in malikovavstva je bil poleg volje Jezusove sv. Peter svoj sedež postavil; tukaj je vladal vesoljno kerščansko občino, ki se je od dne do dne množila, tukaj je terpel za kervoločnega vladarja Nerona mučensko smert na križu. Da bi pa čeda brez pastirja ne ostala, berž je eden izmed učencev njegovo mesto zavzel, da je čez malo časa s stomi svojih ovčic za Kristusa kri prelil. Grozno so razgrajali cesarji in njihovi namestniki; kakor divjo zverino so kristijane hujskali, ki niso nikjer pokoja našli; povsod so je zasledovali in pred sodnji stol vlačili. V teh groznih stiskah so kristijani iskali zavetja po globocih peščenih jamah, ki so se nahajale okoli in okoli Rima; in da bi bili toliko bolj zavarovani pred zasledovanjem sovražnikov, in da bi svojim mertvim, zlasti sv. mučencem, častite grobe mogli napraviti, zato so po teh peščenih jamah izkopali podzemeljska hodišča in votline, pa naredili tudi majhene cerkvice in kapelice, kjer so službo Božjo skrivej obhajali. Teh podzemeljskih hramov je bilo brez števila in so se pod mestom na vse plati razširjali; obstajali so po straneh iz hodišč ali galerij, kterih je bilo po nekterih hramih po dvanajst eno verh drugega. Prek teh hodišč so bile zaporedoma izdolbene precej globoke votline, po kterih so se trupla sv. mučencev pokladala, potem pa s kamnom zadevale s kratkim napisom imena, stanu in popisom smerti umerlega. In po teh hramih je bilo vedna tema, zatorej so se morali z veliko lučmi razsvetljevati. In te podzemeljske jame s svojimi hrami, s svojimi razkrižnimi hodišči, z izdolbinami ob straneh se imenujejo katakombe, to je, počivališča, ker so za pokopavanje mertvih se rabile. Skoraj vse rimsko mesto je s takimi katakombami podrazrito. Sem torej so begali, tukaj se skrivali ubogi kristijani, kedar je preganjanje najhuje vrelo; tukaj pri

grobéh ljubljenih naprej poslanih bratov so se zbirali okoli svojih duhovnov in svetih višjih pastirjev; tukaj so obhajali presveto daritev v tihi noči pri berlenji svetilk; tukaj so prejemali angeljski kruh in se ž njim okrepčevali za silni boj; tukaj so poslušali besedo Božjo; tukaj so prepevali psalme ali pa oplakovali terpljenje cerkve in smert svojih ljubih; tukaj so bili kerščevani otroci in pogani, ki so postali kristijani in odtod so izhajali na beli dan junaki kerščanstva, da bi kmalo potem postali mučenci za vero v Gospoda Jezusa in da bi na strani svojih bratov tukaj pokopani bili. Ali tudi po teh temotnih skrivališčih niso bili kristijani zmeraj v zavetji. Bili so časi od poganov zasledeni in vojaki so vhode zastavili ter slednjega, kteri je hotel v te jame iti, zgrabili in pred sodnika vlekli; ali pa so časi pogani te vhode zasuli in vsi kristijani, ki so bili notri, so morali glada poginiti! To tedaj so bila za čas preganjanja bivališča pervih kristijanov, naših očetov v veri, za ktero so morali v takovih stiskah in nevarnostih živeti; med vednim šviganjem rabeljnovega meča nad njihovimi glavami so jim tekli žalostni dnovi, in vendar so v veri in v ljubezni do Jezusa stanovitni ostali okrepčevani z nado zveličanega od mertvih vstajenja in večnega življenja. O ko bi pač tudi mi posedli enako vernost, enako zvestobo skazovali do Jezusa Kristusa, in ne tolikanj radi množili trume njegovih nasprotnikov!

Molitev.

Pomagaj mi, sv. mladeneč! s svojo priprošnjo, da bi se modrosti nebeške, ktere si me s svojim zgledom učil, prav in popolnoma naučil, namreč rajše vse zgubiti, kakor Kristusa; draži kakor vsi zakladi svetá mi bodi Jezus Kristus, da bom le v njegovi ljubezni živel in umerl. Amen.

13. Majnik ali véliki traven.

Sv. Servacij, škof.

Od sv. Servacija, škofa v Tongernu, se pripoveduje, da je bil sv. Atanazija (gl. 2. maj.), ko ga je bil cesar v Galijo prognal, častno sprejel in preganjanemu junaku in vojaku Kristusovemu vsakoplatno pomoč naklonil; nadalje, da je na cerkvenem zboru v Sardiki (337) sveto gorečnost za vero sv. cerkve razodeval. Bil je tudi med številom škofov, po povelji cesarjevem v Riminiji zbranih in je nasprotval z vso krepostjo in močjo naklepom Arijanov. Ker so se bili pravoverni škofje po dvomljivi, pa zapeljivi arijanski verski sestavi dali premotiti in nekoliko v zaderge krivovercev zaplesti, zato si je Servacij na vso moč prizadeval to neradovoljno napako poravnati in zlegom v okom priti, ki bi utegnili iz nje izvirati. Njegovi iskreni molitvi, njegovemu do serca segajočemu podučevanju se je pospešilo, da je veliko zapeljanih zopet s cerkvijo združil.

2. Kakor piše sveti Gregorij Turonski, Servacij je prerokoval Hunov prihrumenje v Galijo, in da je njegovi pastirski skerbnosti bilo silo mar, jezo Božjo z bdenjem, s postom, s solzami in z molitvijo potolažiti. Kmalo potem se divjaki res do Rena privalé, in ni je bilo armade, da bi bila deželo zoper njihovo strahovito silo branila. V tej grozni stiski se zberó škofje in plemenitaši Galije, da bi kterega svetega moža poslali v Rim k grobu pervakov apostelinov, da bi njihovo pomoč in priprošnjo izprosil za deželo, ki jej tolike nevarnosti proté. Izvoljen je za ta imenitni posel Servacij, kteri se na dolgo in težavno pot radovoljnega serca podá.

3. Prišedši v Rim, moli sveti škof tri dni in tri noči v cerkvi apostelinov, ne jedoč ne pijoč, ne sicer trudnih udov s čem okrepčevajoč. Naposled premaga gorečega prošnika terdno spanje in tedaj vidi v sanjah žareč prestol, na kterem sedi Jezus Kristus sam, obdan od angeljskih korov. Pred Zveličarjem klečita sv. apostelina Peter in Pavel, in pred Gospoda, kakor se mu je zdelo, goreče svoje priprošnje pokladata. Čez nekoliko časa se dvigne Peter, gre k Servaciju in mu reče: „Mož Božji, zakaj že ne nehaš, mene in mojo priprošnjo s tako silnostjo na pomoč klicati? Vedi, da je Gospod neomajljivo sklenil, Galijo in druge dežele poganski oblasti izročiti v kazen za grehe kristijanov, ki so k njemu v nebo vpili. Verni se domú, oskerbi svojo hišo in pripravi si grob, zakaj tvoje oči ne bodo gledale pokončevanja, ki se bo po Galiji godilo. Mestu Mastrihtu pa bo Bog zavoljo tebe prizanesel, da boš v grobu pokoj imel.“

4. Ponižno udan v voljo Božjo se Servacij neutegoma verne v Tongern, oznani svojim solznih očí sklenjeno sodbo Božjo, da bi resnično pokoro storili in potem vse pripravi za svoje grobno popotovanje v Mastriht. Duhovščina in ljudstvo prideta k njemu in ga milo plakaje prosita: „Sveti oče, o ne zapusti nas, ko je sovražnik že pred durmi!“ Ali Servacij ju zaverne na besede in opomin sv. Petra in odide v Mastriht, kjer malo pred prihrumenjem Hunov blaženo v Gospodu zaspi.

5. Rimski martirologij pravi, da sneg, ko pozimski čas deželo krog in krog pokrije, vendar groba svetnikovega nikdar ne zagerne. To čudo se je veliko let ponavljalo, dokler ni bila cerkev na tistem postavljena. Tongern je bil od Hunov tako čisto do tal razdjan, da se nikdar več do prejšnje imenitnosti ni mogel povzdigniti, Mastrihtu pa je bilo prizaneseno, in nasledniki Servacijevi so zanaprej tukaj svoj škofijski sedež postavili.

Greh katoličana.

Ob času sv. Servacija je Bog pripustil, da so več katoliških dežel poganski, divji Huni pokončali in njihove prebivavce neusmiljeno mučili ali celó pomorili. Enako se je zgodilo o druzih časih po Arijanih

in inakih za njimi krivovercih. — Zakaj to? Sveti škof Salvijan piše: „To se je zató zgodilo, da bi katoličani spoznali, da so njihovi grehi veliko veči, pred Bogom bolj nagnjusni in zatorej tudi veče kazni vredni, kakor grehi krivovercev in nejevernikov; da bi se morali torej toliko skerbneje greha varovati, in po svoji pravi veri živeti toliko resneje si prizadevati.“ In kar sveti škof pravi, poterjujejo tudi drugi sveti očetje. Grehi katoličanov so nekako veči, ostudniši in bolj kaznovanja vredni, kakor grehi krivovercev, nevernikov in poganov; zakaj katoličani imajo več spoznanja Božjega, hudobnosti greha in tedaj tudi njegove kazni vrednosti. Bog skazuje njim veliko več in veče dobrote, ko krivovercem, poganom in nevernikom. Bog jim daje v svoji pravi cerkvi veliko več in krepkeje pripomočke, greha se varovati, ko drugim — da nič ne omenimo od toliko raznih navdihovanj in opominov, ktere jim ali po notranjem sam od sebe, ali po vnanjem po pridigarjih, spovednikih, duhovnih bukvah in zgledih drugih pobožnih katoličanov deli. Ako tedaj katoličan vkljub vsem tem posebnim gnadam, ki jih drugoverniki niso deležni, vendar greši, je njegov greh tudi zavoljo velike nehvaležnosti tolikanj veči, hudobniši, gerdobniši in bridkega kaznovanja vredniši, kakor greh krivoverca, nevernika in pogana. Njemu je enkrat ostreji odgovor dajati pred sodnjim stolom Božjim in tudi huja kazen na unem svetu terpeti. „Gorje pravovernikom,“ piše sv. Bonaventura, „kteri ne služijo Bogu in ga ne časté poleg svoje vere! Oni bodo strašneje kaznovani, kakor vsi neverniki.“ Vse to ti rečemo, katoliški bralec, da boš o prevdarjanji in premišljevanji te imenitne resnice tolikanj veči stud nad grehom v sebi budil in se ga z vso resnobo prizadeval varovati, da si ne nakoplješ tolikanj težkega odgovora in se ogneš tolikanj bridke kazni.

Molitev.

Glej, o Gospod! mi obhajamo spomin Tvojih svetnikov, kteri so po Tvoji milosti do visoke stopinje popolnamosti dospeli; svoje zaupanje stavimo v Te, da nas boš po njihovi mogočni priprošnji rešil sedanjih in prihodnjih zlegov. Po Jezusu Kristusu Gospodu našem. Amen.

14. Majnik ali véliki traven.

Sv. Bonifacij, mučenec.

V začetku četertega stoletja je živela v Rimu mlada, lepa plemenita ženska, Aglaja, hči prokonsula Akacija. Posedla je toliko bogastvo, da je trikrat na lastne stroške javne igre bila napravila. Tri in sedemdeset oskerbnikov je bilo treba, da so pobirali dohodke njenih prostranih posestev. In kakor je bogastvo le premnogokrat roča, pri kteri duh temote človeka zgrabi, je tudi Aglajino serce s pogubljivo ljubeznijo do sveta napolnil. Čeravno kristijanka, živela je v popolni znimarnosti za svoje dušno zveličanje, v vednem vertoglavji sladnosti

in se je bila z Bonifacijem, višim oskerbnikom, z nesramno vezjo zavezala. Ta človek je bil vinu in vsem razuzdanostim silo udan; vendar pa je imel dve dobre lastnosti. Ubogim je delil obilno miloščino in gostoljubnost je spolnoval v veliki meri. Ne redkokrat je povabil revne ptujce z ulic v svojo hišo ter je preskerbel z vsemi potrebnimi rečmi.

2. Naposled čez mnogo let jame Aglaja spregledovati svoje nesrečno pregrešno življenje in serčno zahrepeni, po milosti Božji razsvetljena, odpuščanje grehov zadobiti. Ko enkrat z Bonifacijem pri mizi sedí, jame mu zdihovaje besedovati: „Midva jeva tukaj pitane kopune in pijeva cipersko vino, ko na Jutrovem služabniki Jezusovi pod sekirami rabeljnov kervavé. Midva sva podobna bogatemu pojeduhu, uni preganjani in mučeni pa ubogemu Lazarju. Oni bodo šli po smerti v nebesa, naju čaka pekel. Zatorej proč s tem gerdobnim življenjem! Oberniva se, Bonifacij, dokler je še dan! Bog najinih skesanih serc ne bo zavergel.“ Bonifacij po tem nenadnem besedovanji gospejnem in njeni skesanosti ves presunjen, pade préd-njo in obljubi vse storiti, karkoli bi od njega zahtevala. In Aglaja nadaljuje: „Popotvaj torej na Jutrovo k našim bratom in sestram, ki raji v mukah in trapah umirajo, kakor da bi svojega Zveličarja zatajili. Prinesi od tam kaj ostankov teh mučencev, da bova njihov spomin častila in bova po njih priprošnji rešena.“ Bonifacij je z veseljem prec pripravljen, na napovedano pot se podati in se previdi z obilnim denarjem, da bi uboge podpiral in trupla svetnikov od poganov kupil. Ko se od Aglaje poslovi, jej reče: „Vse si hočem prizadeti, da ti kaj ostankov pridobim. Kaj pa, ko bi ti moje lastno truplo prinesli, ali bi je hotela ko truplo mučenca sprejeti?“ Aglaja ga zavoljo teh besedi zaverne, ker se jej zdé nespodobna šala, ali kmalo naj se spolnijo. Kajti Bonifacij se je bil ves spremenil. On, ki je dozdaj dan na dan pri polnih kozarcih žleval, vso pot ne pokusi kaplje vina in zavživa le kruh in sočivje. Kamorkoli pride, znamnjuje pot svojo z zdatnimi milodari in po mestih ne poprašuje kakor dozdaj po slastnih gostilnicah, ampak poiskuje cerkev in bolnišnic. Želja, za svoje poprejšnje pregrešno življenje se spokoriti kolikor mogoče, je vse njegovo notranje prevzemala.

3. Cerkev po zahodnjih okrajinah rimskega cesarstva vživa hasnovito pospešen pokoj in mir, ali cerkev po vzhodnjem ječi v nevihti, v ktero se zarotí veletuhtna terma cesarja Diokle-cijana in jo nadalje razvetrava sirova krutost razdivjanega podcesarja Maksimina Galerija. Zlasti pa so bili kristijani po Ciliciji, v kteri je Simplicij bil cesarski namestnik, v najgrozovitejših stiskah. V Tarz, v poglavitno mesto te okrajine, ukrene Bonifacij svojo pot. Dospevši tje, pošlje služabnike s konji v gostilnico, on sam hiti pa na javni terg, kjer ravno Simplicij

sedeč na visocem sodnjem stolu, kervave sklepe zoper kristijane treska. In kaki prizori so mu tukaj v razgledovanje! Tu je mučenec za eno nogo obešen in ogenj gorí pod njegovo glavó; tam visi drugi razpet na kolih daleč saksebi postavljenih; tretjega tam rabeljni žagajo in četertega zopet so z osastim lesom skozi gerlo na tla pribili. Da bi druge pekli, belijo železne ražne. Kristijanov, takó po nečloveško mučenih, je bilo okoli dvajset. Ljudstvo gleda s stermo grozo mučence, ki z neomajljivo dušno pokojnostjo terpé. Bonifacij si razriva skozi množico tir (pot), prignjete do sredi morišča in objemaje mučence glasno kliče: „Velik je Bog kristijanov! Velik je Bog mučencev! Prosite za me, vi služabniki Jezusovi! da se morem tudi jaz vašega boja zoper satana vdeležiti“. Potem poklekuje pred mučence, objema in poljubuje njihove verige rekoč: „Borite se možato, vi junaki in spoznovavci Gospodovi! Poterite satana s svojimi kervavimi nogami! Težko je delo, ali sladek je pokoj! Grozovita je muka, pa neizrekljivo je veselje!“ Namestnik, kteri se misli po tem vsilovanji ptujčevem zasramovanega, se z oblastno namerdo serdí in popraša, kdo je ta, ki se derzno vriva v njegovo slovesno sojenje? Bonifacij odgovori: „Jaz sem kristijan! Ako hočeš pa vedeti tudi moje navadno ime, morem ti reči, da mi je Bonifacij ime.“ Namestnik zarohni nad njim: „Predno te na trapilo dam raztegniti, zapovem ti: daruj neumerljivim bogovom!“ Bonifacij: „Nikdar ne darujem vašim lesenim in kamnenim malikom. Moja daritev, darovanje mojega serca in življenja, gre le mojemu zveličarju.“ Simplicij tedaj zaukaže, zvestega spoznovavca mučiti. Najprej ga z železnimi grebeni po vsem životu raztergajo, in ko ga ta muka na omaje, veli mu bodeče terne za nohte zariniti. Tudi to neizrekljivo bolečino terpi Bonifacij z nepodirljivo pokojnostjo in oči proti nebu povzdignivši moli na glas: „Zahvalim te, Gospod Jezus! za terpljenje, kterega si me vrednega storil. Pomagaj svojemu služabniku, saj veš, da zavoljo tvojega imena vse to terpim. Potem kliče, drugim mučencem: „Prosite za-me, da srečno z vami dokončam in krono zveličanja zadobim.“ In ti kakor iz enih ust odgovoré: „Gospod naj hitro dokonča tvoj tek in naj zapiše tvoje ime med pervorojene.“ Med tem rabeljni svetnike nadalje mučijo. Ali zdaj zahrumi glas nevolje med gledajočim ljudstvom, ktero se s klicem: „Velik je Bog kristijanov!“ zavali proti sodnjemu stolu in namestnika v beg požene.

4. Ali Simplicij je bil, kakoršni njegovi maliki; imel je ušesa, pa ni slišal, oči, pa ni videl, njegovo serce je bilo oterpnjeno. In takó zaukaže drugi dan Bonifacija zopet pripeljati ter mu reče: „Budalež! kako moreš tako nespameten biti in upati v človeka, ki je bil pribit kot hudodelnik na križ?“ „Molči!“ preseka mu svetnik besedo, ki ga je to preklinjevanje v dno serca speklo,

„molči in ne prederzuj se ime Tistega izgovarjati, pred kterim se hudiči v peklu tresejo in angelji v nebesih kolena pripogibljejo! Trepetaj tudi ti, stari hudobnež! V kratkem boš poskusil moč Gospodovo.“ Tedaj ga veli Simplicij, togote škripaje, na glavo prekucniti v kotel, poln vrelega olja. Ali angelj Gospodov se dotakne posode, in olje zgubi vso moč do svetnika, nasproti pa tiste, ki so ogenj netili, razškropljeno nemilo opari. Ali tudi to čudo zdersne ob kamenitem sercu oblastnikovem; češ, da je le čarovnija; da se torej mučenje dokonča, zapové mu glavo odsekati. Preden ga zadene smertni mahljej, moli še za blagor svoje gospé Aglaje in za stiskano kerščansko ljudstvo ter zakliče: „Gospod! ne spominjaj se mojih hudobij, ki jih iz serca obžalujem. Vzemi dopadljivo dar mojega življenja, kterega ti prinesti si mi po svoji veliki milosti dodelil. Daj pa tudi vsem pričujočim pravo spoznanje in spokorjenje.“ Ko njegova glava pade, potrese se zemlja, da poke dobi. Ljudstvo preplašeno razbeži in kliče: „Velik je Bog kristijanov! Veliko poganov je verovalo v Jezusa. Slavna zmaga Bonifacijeva se je dogodila okoli leta 307.

5. Ko se to na tergu godi, tovarši Bonifacijevi v gostilnici počivajo in se okrepčavajo. Ko se pa drugi dan njihov gospod še ne poverne, gredó ga po mestu iskat. Tedaj srečajo brata jetničarjevega, kteri jim na njih popraševanje pové, da je bil zjutraj na tergu neki ptujec zavoljo kerščanske vere ob glavo djan, ki se je Bonifacija pred sodbo imenoval. Služabniki ne morejo v začetku verjeti, da bi bil njih gospod, ki so ga dolgo za slastnika poznali, kot mučenec umerl, pa ta neverjetnost zgine, ko res njegovo truplo na morišču zagledajo. Tedaj je odkupijo od poganov za pet sto zlatov, mazilijo je, v drago tančico zavijó in v Rim odpeljejo. Aglaja pričakuje svojega oskerbnika in pa ostankov, ktere naj seboj pripelje. Pa angelj se jej prikaže ter reče: „Tistega, ki je bil nekdaj tvoj služabnik, zdaj pa je naš brat, sprejmi ko svojega gospoda in pokoplji ga s častjo, ker po njegovi priprošnji ti bodo vsi grehi odpuščeni.“ In Aglaja se dvigne, gre spremljana od duhovnov z bakljami in s kadilom svetemu truplu naproti in je slovesno pokoplje pet tisoč korakov od Rima na latinskem potu, kjer grobni spominek postavi in lepo cerkvico sezida. Potem se odpové vsem ničemurnostim svetá, oprosti vse svoje sužnje, razdeli premoženje med uboge, in živi petnajst let po smerti mučenca v ostri spokornosti v hišici, zraven groba Bonifacijevega postavljeni. Leta 1603. najdejo ostanke sv. mučenca in pa sv. Aleša v cerkvi, ki se je poprej po sv. Bonifaciji imenovala, zdaj pa se po sv. Alešu nazivlje. Obeh kosti so pod velikim oltarjem v dveh krasnih marmeljnatih rakvah shranjene.

Obrazuje se v rimljanski obleki z mečem v roki.

Pravo spreobernjenje in pripomočki njegovi.

Če Božje usmiljenje hvalimo, ktero je največe grešnike v svetnike spreobernilo, moramo ob enem pa tudi prositi, da bi naša serca, ki so posoda spridenosti in hudobnosti, spremenilo v posode gnade in ljubezni. Žalost nad storjenimi grehi ima več stopinj; toda dokler ona nobenega pravega spreobernjenja volje ne obrodi in serčnih nagnjenj ne očisti, ne more za zveličansko kesanje veljati, ne za tisto ljubezen, ki novo stvar oživlja in jo vso pregreva. Pravo spreobernjenje zahteva najpopred popolnama zmago čez vse, kar spolnovanje dobrega ovira. „Kteri je rojen iz Boga, premaga svet.“ Če le nekoliko pomislimo evangeljska pravila, veleve sv. cerkve, in celo izreke lastne pameti, ne bomo nikdar koga za spokornika imeli, čegar omahljivo, dvomljivo djanje in življenje le zgolj nasprotnosti razkazuje; kteri se danes čednosti, jutri pregrehi uklanja: kteri zdaj posluša navdihe sv. Duha, in se zopet strahopetno napadom sovražnikovim premagati daje; kteri nevarnost ljubi in nima dovolj serčnosti odpovedati se v greh zapeljivim priložnostim. Krepkovoljnosti torej je treba v pravo spreobernjenje in pa terdnega zaupanja v milost Božjo. Sv. Bonifacij in Aglaja sta bila velika grešnika, ker sta posebno v nečistosti dolgo živela; vendar sta svetnika postala in sv. Bonifacij celó mučenec. Če ravno je poleg sv. očetov veliko in redko čudo, da bi se grešnik, ki je dolgo časa v hudobijah, posebno v nečistosti živel, popolnama spreobernil, vendar je Bog to milost, kakor že kteremu drugemu, tudi sv. Bonifaciju in Aglaji dodelil, da bi grešnik nikdar nad Božjo milostjo ne obupal, naj še toliko in tolike grehe imá. Sv. Avguštin uči: „Grehi imajo svojo mero; milost Božja pa je neizmerna. Zató naj noben grešnik ne obupa, temuč naj milost Božjo spozna in se za svoje grehe spokori.“ In sv. Krizostom pravi: „Ako si brezbožen, spomni se očitnega grešnika; ako si nečist, poglej na prešestnico v evangeliji; ako si ubijavec, vzemi si pred očí razbojnika z Jezusom križanega; ako si velik grešnik, pomisli na Pavla, prej preganjavca, potem aposteljna Kristusovega.“ Lehko se tudi pristavi: spomni se sv. Bonifacija in Aglaje, da ne boš nikdar obupal, če tudi se v strašnih grehih že dolgo let znajdeš. Sv. Hieronim pravi: „Spreobernjenje ni nikdar prepozno; razbojnik je prišel s križa v raj.“ Sv. Avguštin pa uči: „Resnično spokornega Bog nikdar ne zaverže. Dokler smo živi, moremo po pokori odpuščenje svojih grehov zadobiti.“ — Imej te resnice vedno v svojih mislih, toda ne obračaj jih v svoje pogubljenje. Nikar pokore ne odlagaj, ker je Bog milostljiv; temuč brez odloga se svojih grehov spokori, ker ne veš, kako dolgo bo Bog tvojega spokorjenja čakal. „Bog nam je varno zavetje pokore dal,“ pravi sv. Avguštin, „da zavoljo svojih grehov ne obupamo. On je pa tudi nam neznan dan smerti odločil, da bi s prederznim zaupanjem grehov ne množili.“ — Potegnila je vsemogočna roka usmiljenega Boga te dve duši iz najgerje pregrehe in ju povzdignila do velike svetosti! Storil je Bog to čudopolno spreobernjenje po priprošnji sv. mučencev, pri kterih sta Bonifacij in Aglaja pribežališča iskala. Tudi ti grešnik se poprijemlji tega krepkega pripomočka, da boš zlasti za spreobernjenje potrebno gnado od Boga dosegel. Oni so prijatli Božji; oni vživajo njegovo pričujočnost; oni nas resnično ljubijo in nam le dobro želé. „Véliki Bog“, govori sv. Ambrož: „odpusti zavoljo zasluženja enih druzim. Ako si zavoljo svojih velicih grehov, kterih teža te stiska, ne upaš, njih odpuščenje zadobiti, zateci se

k druzim, ki zá te prosijo, da bi ti Gospod oziroma na-nje odpustil to, kar bi tebi samemu odreči utegnil. K komu pa hočeš prej pribežati, kakor k svetnikom Božjim, ki v nebesih kraljujejo? — Bonifacij je bil celó ob času svojega pregrešnega življenja posebno usmiljenega serca do ubozih in morda ravno to mu je od Boga milost spreobernjenja zadobilo, zakaj: „po miloščini se milost Božja doseže“, pravi sv. Pismo, „in miloščina grehe izbriše“, to je, zavoljo podeljene miloščine Bog velikrat milost grešniku skaže, da se spreoberne in takó odpuščenje svojih grehov zadobi. Zatorej tudi ti, dokler še v grehih živiš, nikar nobene priložnosti ne zamudi, dobra dela delati, posebno pa moliti, postiti se in vbogajme dajati, ker Bog mnogokrat grešniku zavoljo njegovih storjenih dobrih del milost dodeli, da pravo pokoro stori in večno zveličanje doseže. Toda nikar ne misli, da si človek s tacimi dobrimi deli v grešnem stanu storjenimi toliko milost zasluži, ampak da jo Bog le iz zgolj dobrotljivosti, zgolj po svojem neskončnem usmiljenji podeli. Zato se pa tudi ne zanašaj, da bi te dobra dela, pa v grešnem stanu storjena pogubljenja rešila, ker Bog za taka dela večnega življenja obljubil ni, marveč nas pogostoma zagotavlja, da bo grešnik, kteri se ne spokori, vekomaj pogubljen. „Ako ne boste pokore storili“ uči Jezus, „boste vsi enako pogubljeni“.

Molitev.

O usmiljeni Bog! obvaruj milostno, Te prosimo, da nas tvoja poterpežljiva prizanesljivost ne bo še bolj prederzne v grešenji delala, ampak stori, da bomo po premišljevanji te prizanesljivosti v Tvoje očetovsko naročje nazaj hiteli in bomo od Tebe milostljivo sprejeti. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

15. Majnik ali véliki traven.

Sv. Izidor, kmet.

Kmečki stan zasluži gotovo veče spoštovanje, kakor mu ga prevzetni meščani navadno skazujejo; ali ni namreč obdelovanje poljá naj potrebniše in natori človeški najbolj primerno opravilo? Ono je posvečeno po zgledu starih očakov, ki so v kmetovski priprostosti živeli; ono daje na tisoče priložnosti, Boga se spominjati in serce k njemu povzdigovati. Vse, karkoli kmeta obdaja, natora s svojo bogato rodovitnostjo in lepo raznoternostjo mu glasno oznanuje mogočnost in dobrotljivost Gospodovo. In opravila kmečka — ali ne sklicujejo kmetu tako pogostoma evangeljskih naukov v spomin, ker je naš nebeški Učenik tolikanj rad svoje prilike jemal ravno iz opravil kmetijskega življenja? Ali se morda na pr. od kerščanske vere navdihovan

mož, kedar svojo njivo obdeluje, ne bo spomnil prilike od sejavca, ali kedar svoje ovčice pase, ne prilike od dobrega pastirja? Potem je kmet bolj ko kteri drugi človek pod oblastjo natornih moči. Dež in solnčni svit odločujeta vspeh njegovih trudov, in Gospod, to on dobro vé, zapoveduje oblakom in zvezdam. In koliko natornih grozot protí posebno hribovskemu kmetu, kterih ga more le varstvo Najvišega braniti? Zatorej se nahaja pa tudi med kmeti več pobožnih duš, kakor po druzih stanovih, in če sedanji čas sem ter tje tudi kmet bolj in bolj omerzuje v službi Gospodovi, kriv je tega veči del strup tiste puhle, goljufive izobraže, ki se iz mest po kužnih bukvah in veri sovražnih časnikarskih pomijah trosi po deželi.

2. Pobožen kmet v popolnem pomenu besede je bil svetnik, čegar življenje naj naslednja legenda nekoliko obrisa. Izidor je bil rojen blizo Madrida, poglavitnega mesta na Španskem. Njegovi pobožni, pa revni starši mu niso mogli višega poduka preskerbeti in torej še pisati in brati ni znal. Ali olika njegovega serca ni pri tem nobene zgube terpela. Navdihi sv. Duha, kteri svoje gnade posebno ponižnim in priprostim deli, so mu obilo nadomestovali pomanjkanje vse učenosti, ktera le prerada domišljujočo si prevzetnost podpihuje in tako Duha Božjega, ki je sovražnik napuha, od človeka bega. Da bi odvzel staršem težo prerejenja in si prislužil z lastno roko kruha, stopi, ko komaj nekoliko v leta pride, v službo pri plemenitašu, po imenu Janez Vergos, ki je blizo Madrida pristavo posedel. Pervi čas je gospodar precej terdo ž njim ravnal in moral je posebno zavoljo tega marsikaj osornega očitanja od njega slišati, ker je dokaj pozneje, ko sosednji kmetje, na delo hodil. Gospodar ga torej zmerja z zaspanetom in lenuhom. Ali Izidor ni nemarnosti pasel s poleganjem na postelji, ampak on je bil že z doma od

svojih bogaboječih staršev navajen, o najzgodnjeji uri v cerkev iti in pri daritvi sv. maše biti. Z vso pohlevnostjo prenaša očitanje gospodarjevo in mu nič druzega ne odgovori, kakor da ga prosi poterpljenje ž njim imeti in počakati, ali ne bo Bog njegovega dela obilniše blagoslovil, kakor delo njegovih sosedov. In tako se tudi zgodi. Ko se žetev približa, polje plemenitaševo veliko več pridelka daje, kakor druzih naokoli. Tedaj spozna Vergos, da je Gospod ž njegovim pobožnim služabnikom; on mu dá popolno prostost, svoje pobožne vaje opravljati in ravná zanaprej ž njim ko z lastnim bratom, ker se je pač spomnil nauka Sirahovega: „Ljubi modrega hlapca, kakor sam sebe“. Dá mu tudi privoljenje ali marveč ga sam nagovarja, stopiti v zakon z Marijo Toribijo, sicer ubožno devico, ki je pa zavoljo svojih čednosti bila vredna, tovaršica biti svetnikova. Po zgodnji smerti njunega edinega sinka pa skleneta oba Bogu na čast vse žive dni zanaprej v zakonski zderžnosti živeti in to obljubo spolnujeta do smerti.

3. Moli in delaj! To je bilo stanovitno geslo Izidorjevo, po kterem se je on zvesto ravnal. Prec, ko se je zjutraj iz spanja prebudil, je Bogu vse delo čez dan daroval in ga njegovega nebeškega blagoslova prosil, dobro vedoč, da brez te tečne rose je zastonj vse prizadevanje človekovo. Od Boga podpiranemu in okrepčanemu mu je šlo tudi najtežavniše delo zlahkoma izpod rok in večkrat se je zdelo, kakor bi imel več pomočnikov, in vendar je bil sam na polji. Odtod pobožna pravljica, da je Izidorjev gospodar na njivi, ktero je ravno obdeloval, več ko enkrat videl še dva druga pluga, v ktera so bili vpreženi snežnobeli voli, vojeni od neznanih mož. To se mu čudno zdí, in prav resno Izidorja popraša, odkod bi bila oratarja, ki sta ž njim orala. Izidor mu pohlevno odgovori: „Jaz nisem nikogar najdel, nikogar ne videl. Svojega Boga prosim vsako jutro, naj bi mi pomagal in moje delo blagoslovil, in svojemu angelju varhu sebe in svoje delo izročim.“ Gospodar spozna, da angelji sami so neznani pomočniki Izidorjevi, zatorej ga še sam nagovarja, da naj le še pobožneje moli, ker se je po njegovi molitvi še večega blagoslova na polji od Boga nadjal. In res; pristava, poprej zelo zanemarjena, se pri obdelovanji Izidorjevem vidno zboljšuje; njive in travniki dajejo po dvojen pridelek in čede se množé; nobena toča, nobena živinska bolezen ne obišče blagoslovljenega mesta, kjer je Izidor molil in delal. V resnici tedaj je mogel svojemu gospodarju reči, kakor nekdaj Jakob Labanu: „Prečul sem nočí, prenašal vročino in mraz, da bi tvoje premoženje ohranil in povikšal. Malo je bilo, kar si imel, predno sem te jaz služil; in zdaj se je razširilo in pomnožilo.“

4. Nedelje in praznike je Izidor popolnoma službi Gospodovi posvečeval. Imel je živo hrepenenje po besedi Božji in nikdar je ni zamudil poslušati. Pogostoma je prejemal tudi zakrament sv. pokore in sv. rešnjega Telesa, da bi se okrepčeval za trude in težave tega življenja in svojo dušo očiščeval za dan sodbe. Iskrena je bila njegova pobožnost do presv. Device in s preserčnim veseljem je govoril od njene hvale. Ko pravi učenec Gospodov je zvesto tudi spolnoval zapovedi ljubezni do bližnjega, in je od svojih pičlih dohodkov radodarno ubogim delil. Njegovo milodarnost so poskušale celó živali. Ko gre enkrat o hudi zimi v mlin in vidi, kako ptički lačni po snegu kljujejo in vendar nobenega zerna ne najdejo, razreže vrečo in kopičico žita na tla usuje. Kmet, ki zraven pride, smeje se tej, kakor misli, priprosti radodarnosti Izidorjevi. Ali glej! zmleto žito je danes več moke dalo, kakor sicer iz polne vreče. Občudljiva je bila tudi poterpežljivost in pohlevnost svetnikova. V stanu, v kterem trudapolno delo, nagajljivost in nevrednost vožne živine in na tisoče inacih zopernosti človeka tako lehko v nejevoljo in jezo pripravi, deržal se je on vedno opomina aposteljnovega: „Nobena zla beseda ne pridi iz vaših ust.“ In res se nikdar ni videlo nad njim kako znamenje razdraženosti, še manj pa je kaka kletev iz njegovih ust izbruhnila.

5. Svetu neznano je teklo tako njegovo in njegove enako pobožne žene tihotno in v Kristusu skrito življenje in je bil blizo šestdeseto leto svoje starosti dosegel, kar ga huda merzlica napade, ktera naglo vse njegove močí popije. Z radostjo smerti pričakuje in dan in uro njenega prihoda napové. Zaspal je v Gospodu 15. majnika 1170 in v trenutku ločenja je njegovo obličje nebeška svetloba obžarévala, tako da so pri njegovi smertni postelji zbrani zaklicali: „Svetnik je to zemljo zapustil!“ Truplo so zagrebli na navadnem pokopališču sv. Andreja v Madridu. Štirideset let je tukaj počivalo, dokler niso bile nektere pobožne osebe v prikaznih spominjane, vzdigniti je dati. V ostermenje najdejo vkljub mokrotnemu prostoru, ne samo truplo nestrohnelo, ampak tudi obleko čisto nepohabljeno in torej sv. truplo v cerkvi v rakev položé. Mnogo čudežev se je zgodilo na priprošnjo Izidorjevo — čudeži, dovolj poterjeni, da tudi dvomljive prepričajo. Filip III., kralj španski, zboli na nekem popotvanji tako hudo, da zdravniki kar obupajo nad njegovim ozdravljenjem. Tedaj sklenejo nesti ostanke Izidorjeve v procesiji iz Madrida tje, kjer je kralj bolan ležal, ali komaj so ostanki iz cerkve prineseni, že merzlica bolnika pustí. Iz hvaležnosti izvoli Filip svetnika za varha in patrona mesta Madrida in pa kraljeve hiše. Tudi Toribija, njegova žena, se na Španskem ko svetnica časti; umerla je 1175, pet let za možem.

Obrazuje se ko kmetovavec in zraven njega dva angela, ki s plugom orjeta.

Kmečki stan — vsega spoštovanja vreden.

Kmečki poklic in stan spoštuj, dragi bralec; on nam skerbi za vsakdanji kruh. Kmečki stan se marsikterim mestnim prebivavcem zdi tolikanj srečen, in vendar je on med vsemi stanovi najtežavniši. Natorna nesreča kmetu časi ves trud in obrod celega leta v trenutku pokonča; kuga pomori vso živino; silni davki se mu komaj oddahniti pusté; njegovi sinovi, komaj izrejeni in odraščeni, ko bi mu na starost pomagati imeli, morajo na vojsko — v boj za dom in cesarja. — Mestni prebivavci nahajajo mnogo pripomočkov v obrambo zoper neprijetnosti letnih časov: rokodelec, tergovec, umetnik izveršuje svoje delo v suhem staništču in zagernjena okna ga varujejo pekočih solnčnih žarkov; svoje sprehode odlaga do hladnega večera — kmečki ljud za vse te zložnosti nič ne ve. On dela po zimi in po leti, po noči in po dnevi, na mrazu in v vročini, mnogokrat tudi, ko dež lije in se toča usiplje, pod milim nebom, da bi sebi in mestnim prebivavcem živeža preskerbel. Tam mergoli vinograd zagorelih kopačev in plevic; tam je travnik poln koscev, grabačev in delavcev; tukaj oratar na njivi orje in seje; tam pastir čedo pase, čez malo časa bodo tudi ženjci potní in oprašeni omedlevali v poletni soparici. Pridite mehkužni meščani, in glejte, kako težak je kmečki stan, ki vam vsakdanjega kruha prideluje! Kmetje so tisti ljudje, kterih trud in delo vas živi; ta kruh, ta zel, to sadje, to meso, ktero vas nasituje, dobivate le iz žuljavih kmečkih rok! — Kakova nehvaležnost torej bi bila, ko bi vi tega, sploh najpotrebnišega stanú visoko ne spoštovali, ko bi morda sami sebe za ljudi boljšega plemena imeli in kmeta zaničevaje čez ramo gledali!

Od francoskega kralja Ludovika II. se pripoveduje, da je nekemu panožu na svojem dvoru za dle časa prepovedal mesa, kruha in vina kaj dati, ker se je ta plemeniti mladeneč proti nekemu kmetu gerdo obnašal. Ko se potem pri kralji pritoži, da kruha ne dobiva, odgovori mu kralj: „Zanaprej ne zaničuj kmeta, razun če misliš kruh zaničevati.“ — Vsaki stan pa ima za dušo posebne skušnjave in nevarnosti, ali zraven tega tudi mnogo pripomočkov za pospeševanje pobožnega življenja. Kmet je rad lakomen; ker namreč vé, s kákošnim trudom, s kakovimi težavami si mora svoj kruhek pridelovati, zatorej se pogostoma zgodi, da preveliko ceno stavi v denar in blagó; odtod tudi največ prepira prihaja med kmečkimi ljudmi stran časnega blagá. Kako pa bogatega kmeta rad mamon v zaderge lovi, revnega pa stiska skerb in strah, kako bo sebe in svoje preživil in mu vse serce in vse misli zavzema, s tem se lehko prepričamo, če poslušamo, kaj se na ulicah in na tergu kmetje med seboj pogovarjajo. In vendar v tem stanu v primeri več pobožnih ljudi najdemo, kakor po vseh drugih stanovih. Svet nima za kmeta takih in toliko zapeljivih mikov, da bi mogel čisto na Boga pozabiti. Zatorej najdemo po mnogih kmečkih občinah še veliko lepih znamenj resnične bogaboječnosti in vidimo, da jim je pobožnost še zmeraj poglavitna reč. Kakor hitro pa začne mestna gospôda v kako selo zahajati, tam hitro odklenka kerščanskemu duhu in življenju, ker ju omami kužni puh meščanske verske znimarnosti.

Molitev.

Obudi, o Gospod! v nas Duha, kterega si sv. Izidoru podelil, da Te bomo poleg svojega stanu z delom svojim častili, tvoj blagoslov prejemali in se za nebeško kraljestvo vedno bolj in bolj posvečevali. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

16. Majnik ali véliki traven.

Sv. Janez Nepomučan, mučenec.

Ko v prijetnem pomladanskem času, v lepem milem mescu majniku zale cvetke česko zemljo pokrivajo, in svojo krasoto razvijaje ter ljubo vonjavo okoli razširjaje poveličujejo in slavijo svojega Stvarnika na nebu: vsklije tudi iz bogatega naročja cerkve Božje prelepa košata cvetica, zasajena v naši ljubi českoslovanski domovini, ki se sveti v krasu svetega življenja in puhti iz sebe vonj raznoterih bogoljubnih čednosti. Ta cvetica je po imenu „sv. Janez Nepomučan“ po vesoljnem katoliškem svetu ko spričevavec neprelomljivosti spovedne pečati visoko češčeni svetnik, kterega je bil Gospod izvolil, da je njegovo cerkev z novo mučensko krono ovenčal in ga je bil zató s tistimi izverstnimi darovi duha in serca obdaril, kteri naj bi ga sposobnega storili, v hudem času in nasproti tako brezznačajnemu in za slednje zločinstvo pripravljenemu vladarju palmo mučensko si zbojevati. Janez je bil rojen okoli l. 1330 v Nepomuku, mesticu na Českem, deset milj od Prage. Njegovi starši so bili priprostega meščanskega rodú, in so bili dolgo brez otrok; še le na stare dni se jim serčna želja spolni, in mali Janezek jim veljá za sad njihove zaupljive pobožnosti do ljubeznjive Matere Božje. Pri njegovem rojstvu se nad hišo čudne lučice prikažejo, ki so ljudém njegovo prihodnjo svetost pomenile. Tedanji časi so bili žalostni za cerkev: hudi razpori, navadni roditelji krivoverskih homatij, so se bili vneli in treba je bilo moža, kteri naj bi svetost postave zopet v veljavo pripravil, hudobije tudi na prestolu sedeče se lotil in se kakor jeklen ščit strupenemu puhu okuženega časa nasproti postavljal. In nebo je zopet kakor nekdaj sv. Kerstnika, tako zdaj pozno rojenega Nepomučana za to poslanstvo izvolilo. Janez pa je bil prav slaboten, in že so skor obupali nad njegovim življenjem; tedaj ga nesó starši v cerkev bližnjega cistercijanskega samostana na

„Zeleni gori“, ki je bila pozneje v husiških borbah razrušena, takrat pa je bila v posestvu visokočeščene podobe Matere Božje. Bog usliši njih prošnjo in dá otroku ozdraveti in krepko rasti, in iz iskrene hvaležnosti posveté svojega ljubljenčeka Tistemu, kteri jim ga je zopet dal. Poleg tega so tudi vse njegovo izrejevanje naravnali ter je snovali na podlagi ljubezni in strahu Božjega. —

2. Ni še kmalo kteri otrok lepših nad budil. Janez namreč je zraven visocih dušnih zmožnosti in neutrudljive pridnosti posedel tudi posebno pohlevnost, učljivost, odkritoserčnost in pobožnost. Vsako jutro je šel v cerkev cistercijanov, da je mašnikom pri oltarji stregel in to njegovo opravilo je terpelo časi vse dopoldne, da so ljudje že zdaj rekali: „Kaj bode li še iz tega otroka, zakaj roka Gospodova je ž njim?“ Ko si v domači hiši potrebne začetne znanosti pridobi, pošljejo ga starši v latinske šole v Zatce, kjer se starih jezikov nauči, pa tudi s pridnim učenjem govorniške umetnosti podlago vloži svoji pozneji, tolikanj sadonosni pridigarski delavnosti. Svojo učenostno izoliko izverši potem na visocih šolah v Pragi, ki je je bil pred kratkim Karol IV., rimski cesar in kralj pemski, po zgledu vseučilišč v Parizu in Padovi vstanovil ter je z najboljimi učeniki oskerbel. Janez ostane med gnječo šest do sedem tisučev živih rojevitih mladenčev, ki so zavoljo ukov iz vseh dežel v Prago prihajali, vedno otroški, verni, čisti služabnik Božji in od prave poti ne za las ne odstopi. Že z mladega obljubljen, pa tudi vnet za duhovski stan, se z vso gorečnostjo uči bogoslovja, in doseže čast dohtarja sv. Pisma, kakor tudi cerkvenega prava. Ko se približa čas posvečenja, pripravlja se za nje z večkratnim prejemanjem sv. zakramentov in se za en mesec umakne v samoto, da bi z molitvijo, postom in mertvenjem svojo dušo popolnoma očistil. Kmalo po

mašnikovem posvečenji ga postavi nadškof za pridigarja v farni cerkvi M. B. na Tinu v Pragi. Njegova zgovornost je globoko zasegla v serca poslušavcev in je rodila čudapolen sad. Kmalo namreč se je vse gnjetlo v cerkev, da bi iz njegovih ust slišalo Božjo besedo. Visoke in nizke, učene in neučene, pobožne in grešnike je njegova beseda prešinjala s čudovito silo in očitno se je po glavnem mestu boljšalo nravno življenje. Nadškof in stolni kanoniki so hoteli od sv. Duha tolikanj napolnjenega moža ože na se nakleniti, zatorej mu podelé ravno izpraznjeno korarsko mesto. Janez se prav natanko vdeležuje molitev v koru, ali zavoljo tega ne opeša njegova delavnost za blagor duš, in trume zdaj še obilniše prihajajo v stolnico k njegovim pridigam. In Praga je takrat bolj ko kedaj v svoji glavni cerkvi potrebovala učenika, kakoršen je bil naš svetnik; zakaj na prestolu je trinožil vladar, ves spriden po prilizunih in vsem slabim nagnjenjem vdan — namreč zloglasni kralj Venceslav, in znano je, kako radi da podložni svojega zapovednika po slabih potih nasledvajo. Moč, s ktero je Janez resnice Božje oznanoval, je pretresnila celó serce tega terdokožnega grešnika, da je res za nekaj časa zajezil dor svojih pogubljivih strasti. In Janez se mu tako priljubi, da mu ponudi najprej škofijo Litomeriško, in potem bogato proštijo na Višehradu. Ali svetnik, ki mu ni bilo mar za častí in bogate dohodke, nobene ne prevzame, ker je ko pridigar več koristiti upal. Nasproti pa z veseljem postane miloščinar kraljeve hiše. Ker mu je to opravilo dajalo vse pripomočke, biti oče revežem in bolnikom, kterih nadloge je z največo miloserčnostjo olajševal. Njegova soba je bila pribežališče vseh nesrečnikov. Bil je on njih priporočnik, njih oče. Njegova ljubezen do bližnjega ga je tudi nagibala poravnavati vse znane mu prepire, bodi si ali na dvoru, ali po mestu, in tako je odvernil mnogo tožbá in potrošnih pravd. Še zdaj se hranijo po spisih take poravnave in razsodbe njemu prepuščene, ktere ravno takó njegovo bistroumnost in pravno znanost, kakor njegovo ljubezen in poterpežljivost spričujejo. In vtegnil je vsa ta trudapolna dela opravljati, ker svetniki, ne oziraje se na lastno osebo, več časa v postrežbo bližnjega obračajo, ko drugi ljudjé, ktere vodijo in tirajo le samoljubni nameni.

3. Venceslavovo spreobernjenje je bilo piškavo. Kmalo se poverne v prejšnje gerdobije in pase še bolj svojo spohotnost in pijanost. Zraven tega pa se tudi navzema on čedalje bolj groznega nagnjenja do okrutnosti; njegove zdivjanosti je bilo strah vso okolico, da se mu nikdo ni upal kaj ugovarjati, nikdo ne resnice mu povedati. Ravno narobe prikazen pa je bila njegova žena, bogoljubna kraljica Jovana, hči vojvoda bavarskega. V grenkih bolečinah se je videla ona zakonsko vjarmljena z

možem, ki je vse sovražil, kar je ona ljubila, vse ljubil, kar se je njej studilo — kteremu so le lastne čmernosti za postavo veljale, ki je zmeraj lastno pamet v zeló obračal ali pa zavaljal po lajnu pregrešne toposti, ki je dobro le spregledaval, da je je razdjal, in je vse návore hudobije nategal, da bi čednost zaterl. Nesrečna kraljica, kteri je nad samopašnim moževim življenjem serce pokalo, izvoli si našega svetnika za spovednika; kajti ona je potrebovala tacega duhovnega vodnika, da bi svojo pobožnost ohranila in pri toliko žalih britkostih kaj tolažbe zajemala iz njegovega okrepčevavnega vodstva, pod kterim res kmalo postane zgled kerščanske terpinke in veliko napredva na potu popolnomosti. Vsaki teden pristopi k mizi Gospodovi, po cele ure v cerkvah na kolenih premoli, in dvigne se le, da kterega bolnika obišče, ali ktero drugo usmiljeno delo stori. Bogu kaj se zameriti se tolikanj boji, da se tudi najmanje napake, iz nepremisleka storjene, berž na spovedi obtoži. Pražani gledajo stermeči, toda v veliko spodbudo pobožnost, poterpežljivost in dobrotljivost svoje kraljice. Ne tako pa sirovi Venceslav. Za njegovo serce se je vse v strup in žolč spremenilo. On ne more spreumeti, zakaj se njegova žena tolikrat spoveduje. Ljubosumnost, ta kužna strast, ki v največih malenkostih pregreho ovaduha, in jej čednost za hlimbo veljá, — ona je glodala njegovo černo dušo in je najsvetejše djanje na nápak plat izlagala. Sproži se mu misel, da mora kraljica skrivaj velika grešnica biti in kakor on po prepovedanih potih hoditi, in vsled te pošastne sumnosti se zagrezne on v to bogokletno zahtevanje, da bi mu spovednik vse razodel, česarkoli se je ona obtožila pred sodnjim stolom sv. pokore. Iz tega namena velí Janeza poklicati, mu postavi začetkoma le nekaj bolj znimarnih vprašanj, v kterih je svojo peklensko namero še napol prikrival, naposled pa s trinoško samovoljnostjo, ki ne terpi nobenega ugovora, naravnost hoče, da naj mu razodene spovedno obtožbo njegove žene. Svetnika groza spreletí o tem strašnem povelji in pové kralju spoštljivo sicer, toda apostoljsko prostodušno, da njegovo zahtevanje zoperva vsem Božjim in človeškim postavam ter namerava, uničiti pripomočke, od večnega usmiljenja grešnikom dane, da z nebom spravo storé. Sklene torej rekoč, da nobena moč na zemlji ne more prelomiti pečati, s ktero je dolžnost njegova usta zaklenila. Kralj molči in potuhnjeno gnjev v sebi zakrije, da bi ga pri bližnji priložnosti toliko huje nad Janezom izkuhal. Janez, ki dobro pozna hudobno natoro králjevo, si je odsehmal terdno svest hudega terpljenja.

4. Kmalo po tem osodepolnem pogovoru se prigodí, da prinesó na kraljevo mizo slabo pečenega kopuna, ki se razvajeni dobrosrednosti Venceslavovi ni hotel prilegati. Kraljeva zmija se nad tako malenkastim pregreškom tolikanj raztogoti, da v

svoji grozovitosti zapové, kuharja živega na ražnji pražiti. Nobeden se ne upa besniku ugovarjati in že bi bil moral nesrečnik strašno kazen terpeti, kar Janez prihití in pred kralja na kolena pade, da bi ga z najmilejšimi prošnjami povelje preklicati nagnil. Ali tedaj se Venceslavov serd zoper priprošnika samega oberne, kterega je že takó od zadnjega dogodka čertil iz dna serca, in berž zaukaže svetnika v ječo pahniti. Pač je temu bil le predobro znan vzrok tega krutega ravnanja in Venceslav sam ga ni dolgo prikrival, ker mu je dal sporočiti, da ne bo prej oproščen, preden ne razodene kraljičine spovedi. Ali zopet in še stanovitneje se svetnik tega brani. Zdaj se kralj hlini, da je odstopil od svoje bogokletne tirjatve, in pošlje v ječo plemenitaša, kteri naj Janezu oproščenje napové, in ga v imenu kralja prosi, storjeno pozabiti, in v znamenje zopet podeljene milosti za drugi dan h kralju na kosilo povabi. Janez je v palači po vnanjem prav prijazno sprejet. Po kosilu pa veli Venceslav vsem pričujočim odstopiti in sam ž njim ostane. In zopet jame ponavljati svoje hudobne želje in spovednika najprej z velikimi obljubami, potem pa z grozovitnim pertenjem premotiti poskuša. Janez pa le stanovitno odgovarja: „Jaz moram molčati — jaz moram molčati!“ O tem se ljutost kraljeva čez vse jezove razlije; pokliče svojega strica — tako je rabeljna imenoval — in mu izroči Janeza, da naj ga na trapilu raztegne. Poslušni rabeljni berž svetnikove ude raztegnejo in mu najbolj občutljive dele z baklami žgó. Serčni mučenec pa med tolikim terpljenjem le oči proti nebu povzdiguje in presveti imeni Jezusa in Marije pogostoma izrekuje. Naposled rabeljni s terpinčenjem odnehajo, Gospod sam pa ga v ječi obišče ter napolni njegovo dušo z najsladkejšimi tolažbami. Kraljica slišavši, da je njen spovednik v ječo pahnjen, hiti k Venceslavu in ne neha s prošnjo in solzo, dokler ga ne izpustí. Sv. mučenec nobenemu človeku preterpljenih muk ne pové, temuč ko se mu rane zacelijo, kakor poprej svojo službo oskerbuje, in se zopet prikaže na dvoru, ne prikriva si pa ne, da mu je králjeva maščevavnost zaprisegla gotovo smert. Vedóč torej po Božjem razodenji, da je ona že blizo, razlaga v svoji poslednji pridigi v nedeljo pred vnebohodom Gospodovem rek: „Še malo, in me več ne boste videli“ (Jan. 16) in te besede tolikrat ponovi, da so vsi poslušavci lehko spoznali, da je sam na se obrača in da hoče ž njimi svojo bližnjo smert naznaniti. Napové jim tudi vse nadloge, ktere imajo zavoljo krivoverstva nad Česko priti in še vse k pravi pokori in k stanovitnosti v katoliški veri opominja. In to prerokovanje so res potem Husiti dopolnili, ker so deželo grozno bili opustošili. Kmalo potem roma k čudoviti podobi M. B. v. Boleslavo in priporoči tam presv. Devici v goreči molitvi svoj nastoječi smertni boj. Zvečer se zopet v Prago verne. V kralji, ki ga zagleda skozi okno na

ulicah, beržkakipi stari serd. Veli ga poklicati in nad došlim zakriči: „Čuj, far! umerl mi boš, kakor resnično živim, ako mi spotoma ne poveš vsega, česar se ti je kraljica izpovedala. Zaprisežem, da boš vodo pil!“ Janez trinogu nobene besede ne odgovori, ampak le molčé z glavó odmajuje. To Venceslava še bolj razkači, in ga velí v bližnjo sobo vleči ter ga do večera stražiti. Ko se zmrači, peljejo ga rabeljni na most, ki staro in novo mesto loči, in ga zvezanega na rokah in nogah veržejo v reko Veltavo (Moldavo). To se je zgodilo 16. maj. 1383.

5. Akoravno po noči storjena vendar ni skrita ostala ta strašna hudobija. Komaj namreč sv. mučenca voda zaduši, že njegovo po reki plavajoče truplo obsije nebeški lesk, ki daleč tje po nočnih tminah žarí. Mnogo ljudstva ogleduje to čudapolno prikazen, pa si njenega vzroka ne more pojasniti. Tudi kraljica jo zapazi iz svoje sobe in gre h kralju poprašat ga, kaj bi pač utegnila pomeniti. Venceslav, preplašen, jej ničesa ne odgovori, ampak beži bičan od hudih duhov, iz mesta, ter se na nekem svojih gradov skrije. Drugo jutro se skrivnost razodene. Truplo namreč umorjenega najdejo na pesku pri bregu in tudi morivec ne ostane dolgo neznan, ker njegovi lastni rabeljni so ga bili izdali. Vsa Praga skup vre, in se plakaje gnjete, da bi svetnikove roke in noge poljubovala in se njegovi molitvi priporočevala. In priprošnja svetnikova je že takrat, kakor do današnjega dne, svojo čudapolno moč razodevala. Sv. Janeza časté na Českem ko deželnega patrona in vse katoliško kerščanstvo kliče v njegovo varstvo zoper obrekovanje in v njegovo pomoč ob vodnih nevarnostih, zatorej se njegov kip navadno na mostove ali pa bregove postavlja.

Truplo svetnikovo je bilo najprej v bližnjo cerkev sv. Križa neseno. Med tem pa mu postavijo v stolni cerkvi sv. Vita krasen grobni spominek, in stolniki telesne ostanke svetega brata z vso mogočo slovesnostjo v novo počivališče prenesó. Husítje in za njimi Kalvinci so je hoteli v svojem besnem sovraštvu do katoliškega svetišča pokončati, ali skruneže je Božja vsegamogočnost preplašila in mnogo njih je to poskušnjo s smertjo plačalo. Čez tri sto let rakvo odpró, in najdejo kostí brez vsega mesa, jezik pa še tako dobro ohranjen, kakor kterega živega. Leta 1729 povzdigne Benedikt XII. Janeza med število svetnikov ko mučenca molčečnosti. Sto let po tem od 15. majnika do 15. junija 1829 se je v Pragi z redko sijajnostjo in spodbudnostjo obhajala perva stoletna slovesnost njegovega vverstenja med svetnike.

H koncu še nekoliko od njegovega grobnega spominka, kakor je še zdaj v Pragi videti. Delan je iz srebra in obstoji iz rakve, v kteri njegovi sv. ostanki počivajo, ki jo nosijo štirje veliki angelji, zraven kterih drugi štirje manjši s svetilniki sedé.

Véliko nebo iz damaška, prav bogato z zlatom prevezeno in obšito, nosijo štirje sreberni angelji, ki so veljali 18,954 gold. Razun tega pa se vidi še veliko zlatih in srebernih darov.

Obrazuje se v korarski opravi s križem v levi roki, s kazavcem desne na ustih, okoli glave pa s petemi zvezdami.

Spovedna zamolčljivost.

Mučenska smert našega svetnika nam daje priliko za nekoliko opomb o postavi zamolčljivosti stran vseh na spovedi slišanih reči. V tej zadevi se more na slednjega spovednika oberniti, kar sv. Avguštin pravi: „Kar vem iz spovedi, vem manj, kakor to, česar ne vem.“ Sv. Janez Klimak opomni, da Bog posebno v tej reči nad svojo cerkvijo čuje: „Neslišano je“, pravi on, „da bi bili še kterikrat grehi iz sodnije zakramenta sv. pokore razodeti. To je Božja naredba, da se grešniki od spovedi ne odvračajo, in da niso edinega upanja večnega zveličanja oropani.“ In resnično! brez tega neprelomljivega molčanja, v ktero so služabniki Jezusa Kristusa terdno zavezani, ktero morajo prav natanko spolnovati, in je pod smertnim grehom in druzimi ostrimi kaznimi ne smejo prelomiti — brez te postave bi tudi zapoved in dolžnost, svojih grehov na spovedi natanko se spovedovati, nič več ne obstala. Zraven duhovnih koristi, ki je postava zamolčljivosti stran spovedi rodi, je ona tudi za deržavo kaj hasnovita. — Ona namrač spovednika zmoži, da derečini največih nerodnosti jezove stavi, ki bi jih sicer ne poznal in mu daje priložnost, čutila skesanosti in terdnega sklepa poboljšanja v grešnikih tolikanj živeje buditi.

Spovedna molčljivost je neprelomljiva. Karkoli se pri prejemanji zakramenta sv. pokore mašniku, na Božjem mestu izpové, je kakor pokopano. Ko tudi bi nam Bog zapovedal, svoje grehe o č i t n o razodeti, da bi zgubljeno milost njegovo in večno življenje dosegli, ali bi naj ne spolnili tega njegovega povelja? Koliko bolj torej naj se zdaj grešnik skrivaj mašniku spové, ki je pod najhujimi kaznimi zavezan, zvesto in zvesto o njih molčati in prej tudi po zgledu sv. Janeza smert preterpeti, kakor iz kterega koli nagiba ali namena komu in bodi kdor hoče, le najmanjšo reč tega kaj razodeti, kar mu je bilo na sv. spovedi povedano. Ne bojmo se in ne anajmo se vseh svojih grehov obtožiti se. Sicer bi se v nevarnost podajali, da bi bili na sodnji dan pred vsem svetom osramoteni in bi morali zató vekomaj terpeti. Mar se sramujmo grešiti; bežimo pred grehom, kakor pred kačo, kakor nas sv. Pismo opominja. Ako smo pa grešili, prenašajmo voljno malo osramotenje v zakramentu sv. pokore, da po ponižni, skesani, odkritoserčni spovedi odpuščenje grehov, milost Božjo in mir vesti zadobimo: „Ne sramuj se, za svojo dušo resnico govoriti. Zakaj je osramotenje „ktero čast in milost donese“. Tako pravi sveto pismo. Blagor torej grešniku, kteri s premaganjem samega sebe in svoje napačne sramožljivosti se svojih grehov odkritoserčno spové, in se tako pred mašnikom z obtoženjem samega sebe osramoti, ker to mu je pred Bogom v čast.

Molitev.

O Bog! kteri si po nespremagljivi spovedni molčečnosti sv. Janeza svojo cerkev z novo krono mučenstva olepšal: daj, Te prosimo, da po

njegovem zgledu in po njegovi priprošnji skerbno čujemo nad svojimi ustmi, da bomo enkrat prišteti zveličanim, ki se z jezikom niso pregrešili. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

17. Majnik ali véliki traven.

Sv. Paškal Bajlon, spoznovavec.

Kristus je stan ubožnosti, ker si ga je sam za svoje pozemeljsko življenje izvolil, poblažil in posebno pomilostil. Blagor ljudem, kteri ta stan dobro v svoj prid obračajo! V tem življenji okušajo oni — rešeni nevarnih skušnjav, kterim so bogati izpostavljeni, sladkosti nerazdirljivega mirú, za unokrajni svet pa si zagotavljajo posestvo vekomaj nezvenljive krone. Med te srečne se šteje sv. Paškal Bajlon. Bil je rojen na Aragonskem v malem mestecu Tore-Hermozi l. 1540. Njegovi starši, ki so si z obdelovanjem polja vsakdanjega kruha služili, so bili sicer ubožni, toda prav kerščanski ljudje, ki so svojega sina v strahu Božjem in za vse dobro izredili. V šolo ga niso mogli pošiljati, ali deček temu pomanjkanju rednega nauka prav umno v okom pride. Vselej, kedar ovce očetove na pašo žene, vzame knjigo seboj in prosi mimogredoče za Božjo voljo, da bi ga vsaj čerke poznati naučili. In tako se pri svojih prirojenih zmožnostih in pri svoji neumorni pridnosti res branja dobro nauči. To znanje tedaj pa je edino obračal v to, da bi od Boga in od svojega Zveličarja kaj več pozvedel; imel je torej vedno le duhovne bukve v roki; take, s kterimi se človek zgolj le kratkočasuje, ga kratkimal niso mikale. Bivaje pri čedi, je brano resno premišljeval in neprenehoma v otroški priprostosti molil za gnado, da bi prav pobožno živeti mogel.

2. Ko bolj v leta odraste, stopi v ovčarsko službo pri bogatem posestniku. Bil je tudi tukaj pravo zerkalo kerščanskih čednosti pod priprosto obleko. Nad njim se ni zapazila nobena taka napaka, s kterimi se večidel ljudje njegovega stanu omadežvajo. Nikdar ga niso slišali prepirati se ali kleti, nikdar ni prišla laž iz njegovih ust, nikdar se ni vdeleževal norčij ali prešernega vgajanja mladostnih svojih tovaršev; marveč je druzim resno odgovarjal od tacih nepriličnih nerodnosti. Čutilo za pravico je bilo tako globoko vkoreninjeno v njegovem sercu, da je vsako škodo, ktero je njegova čeda, če tudi brez njegovega zadolženja, na polji ali po travnikih storila, sam iz lastne pičle, težko zaslužene plače poravnal. Enkrat mu velí viši ovčar, ki je bil hudo

žejen, da naj mu gre na ptuj vert po grozdja. Paškal se brani, uni pa zmerja in žuga. Naravnost pa mu reče vestni mladeneč: „Grozdje je ptuja lastnina in raji se dam na kosce raztergati, kakor pa najmanjšega kaj ukrasti, ker je to zoper Božjo zapoved.“ Silo visoko je cenil čednost čistosti, in da bi jo ohranil, skerbel je z največo gorečnostjo. Zvesto se je ogibal pajdašíje z druzim spolom in kolikor mogoče tudi sence nevarnosti. Ko ga enkrat sosed povabi na nekako veselico ter mu reče, da hoče v radovanje gostov kako živahno deklino povabiti, dvigne se čisti mladeneč in govorí resno: „Resnično, če to storite, hočem žensko tako s kamenjem naderviti, da jo bo pač malo mikalo približati se mi.“ Nad vse pa je bila Paškalu molitev mar. Ker ni mogel tolikrat in tako dolgo, kakor je želel, v cerkvi biti, zato si je izrezljal na paličini roči podobo Matere Božje in križ nad njo. Kedar je bil na polji, zasadil je palico v zemljo, in je pred njo tako goreče svojo pobožnost opravljal, kakor bi pred oltarjem klečal. V teh tihih pogovorih z Bogom, in po vednih vajah ponižnosti, po stanovitnem prizadevanji, vsa dušna nagnjenja čedalje bolj očiščevati, zadobil si je doveršeno znanost in skušenost na potih duhovnega življenja. Zamogel je z Davidom reči: „Blagor tistemu, kterega ti sam, o Gospod, podučuješ!“ Od Boga in od čednosti je govoril s tisto spodbudnostjo, razsvetljenostjo in dušno iskrenostjo, ktero sv. Duh le od pozemeljskega čisto odločenim in ognja Božje ljubezni gorečim dušam delí. Večkrat se je med molitvijo zamaknil in tedaj je občutil, kar občutijo seznanjeni z bogomiselnim življenjem, da so tolažila, ki je nebesa na pobožne duše rosé, neskončno veča in neizrekljivo milejša, kakor vse radosti sveta, ko bi je človek tudi vse na enkrat okusiti mogel. Ali njegova ljubezen do Boga ne bi bila prava, ko se ne bi bila družila z ljubeznijo do bližnjega. Paškal je po bratovsko delil z ubozimi pičlo hrano, ki so mu jo na pašo prinesli, in sam je večkrat lakoto terpel, samó da je druge okrepčal.

3. Pobožnega mladenča so začetkoma verstniki in tovarši njegovi zavoljo njegovega, od navadnega življenja vsakodanjih ljudi res različnega obnašanja čudnega, celó norega človeka nazivali. Ali ne dolgo, in že so ga vsi boljši visoko spoštovali in ga sploh le imenovali „svetega ovčarja“. Tudi gospodarju se tolikanj priljubi, da ga hoče za sina vzeti, in ga za deleža storiti vsega svojega obilnega premoženja. Toda Paškal, po nebeški prikazni podučen o posebni vrednosti meniškega stanú, si je bil poklic že odločil. Noče torej te blagovoljne ponudbe sprejeti, ampak gre, ko štiriindvajseto leto doseže, v samostan frančiškanov pri Montfortu. Na mladem menihu so se spolnovale besede Davidove: „Blagor njim, kteri v tvoji hiši prebivajo, o Gospod! vekomaj te bodo hvalili. Blagor možu, ki ima od tebe

svojo pomoč.“ Ponižnost, pokorščina, mertvenje, čistost, usmiljenost, pobožnost, zatajevanje, tihotnost, ljubezen do uboštva, poterpežljivost, živost vere, terdnost upanja, gorečnost ljubezni, stanovitnost v molitvi — vse te čednosti je on spolnoval na tako visoki stopinji, da je težko razločiti, ktera bi se bila pri njem najbolj izrazovala. Njegova gorečnost pa ni nehala, — kakor se tako rado prigodi, — ko je čas poskušnje minul, rastla je marveč od dne do dne. Brez ugovora je po povelji viših tudi najbolj težavna dela opravljal. Enkrat ga pošlje njegov provincijal z listom do redovnega generala v Pariz. Paškal je pač vedel, da bo na tem potu veliko nevarnostim izpostavljen od plati Hugenotov, ki so imeli skor vsa mesta, skozi ktera mu je bilo iti, v svoji oblasti. Ali brez najmanje opombice gre bos in v frančiškanski hali na daljno pot skozi okrajine, po kterih so ti sovražniki sv. cerkve prebivali. Na več krajih so ga preganjali s kamenjem in s krepelci in eden najhujih ga vdari tako po rami, da mu kar roka oderveni. Bog pa ga je kakor po čudu rešil iz rok krivovercev in ga zdravega v njegov samostan nazaj pripeljal. Nikdar pa ni ponižni mož govoril od težavnosti tega pota, tudi se ni slišala ktera beseda nejevolje nad tistimi, ki so ga terpinčili. Enkrat samó je pokorščino odrekel necemu višemu med vsem življenjem v samstanu in to se je tako zgodilo: Neka ženska želi necega očeta v spovednico. Frančiškan, ki je imel ravno nekaj druzih opravil, reče Paškalu, kteremu je bila ženska spovednika poklicati naročila: „Povej jej, da me ni doma.“ Paškal zaverne: „Raji hočem reči, da imate, častivredni! opraviti.“ Menih mu še enkrat ukaže: „Stori, kakor sem rekel; že vem, zakaj.“ Ali svetnik ne more tako storiti, ampak odgovori: „Častivredni! tega ne smem in tudi ne bom storil; laž bi bila, ktere me Bog obvaruj.“

4. Večkrat pobožnega brata nagovarjajo, da bi se dal za mašnika posvetiti, ali iz ponižnosti se stanovitno te časti brani. Čeravno tedaj nikdar mašnik ni postal, bil je vendar redovnim tovaršem povsod za zgled postavljen, in pošiljali so ga od samostana do samostana, da bi brate pravila natanko spolnovati učil; tudi so mu vikši, kedar so za dalje časa z doma odšli, večkrat nadzorništvo v samostanu izročili. Njegov zgled je več zdal, ko najbolja pridiga. Vsi so se nad njim vnemali, ki je bil s tako nenavadnimi darovi od Boga pomiloščen. On je posedel v popolni meri, kar se sicer imenuje vednost svetnikov, tako da so najbolj učeni nad njegovimi izreki stermeli, zlasti ker so vedeli, da nikdar v šolo ni hodil. Njegovo oko je prediralo temno prihodnost; za gotovo je mogel temu bolniku zdravje, unemu smert napovedati, in njegova beseda se je vselej poterdila. Kar se pa pripoveduje od čudežev, ki je je Gospod po njem storil, je zares neznansko. — Najljubša prislovica našega svetnika je

bila: „Človek mora imeti do Boga serce pokornega otroka, do bližnjega serce ljubeznjive matere, do samega sebe serce ostrega sodnika.“ Vsaj njegovo serce je bilo takovo. Z neugasljivo gorečnostjo je dušni blagor bližnjega pospeševal. Z ljubeznjivimi besedami je tovarše in druge opominjal k spolnovanju Božjih in cerkvenih zapoved, k poboljšanju življenja, k poterpežljivosti in k vsem druzim keršanskim čednostim. In njegove besede so imele čudovito moč. Neki menih njegovega samostana si je vse prizadeval, moža, hudo razžaljenega, za odpuščenje nagniti. Ali razžaljeni noče nič tega slišati in menihu celó s tepežem pertí. Na to ga Paškal, ki je meniha spremljal, prijazno nagovori rekoč: „Ljubi brat! odpusti za Božjo voljo razžaljenje!“ In glej, kar mnogo prigovarjanje menihovo ni premoglo, storilo je teh malo besed; presunjeni mož namreč odgovori: „Naj bo, za Božjo voljo mu pa odpustim“. Enako je Paškal tudi terdovratnega grešnika spreobernil, in ženo, ki je straha pred bližnjo smertjo obupati hotela, za voljno vdanost v voljo Božjo pridobil.

5. Poslednja leta je Paškal skoraj vse noči v cerkvi prečul, vedno klicaje v priprošnjo presv. Device, da bi milost dosegel, do konca brez greha ostati. 52 let starega huda bolezen poprime. Ko mu zdravnik kmalno smert napové, zahvali se mu za to sporočilo ter pristavi, da mu nič prijetnišega povedati ne more. Ko noč pred binkoštnim praznikom v molitvi na postelji prečuje, vpraša zjutraj, ali se je vélika maša že začela, in ko mu poterdijo, prime križ in rožni venec in med molitvijo iz smehljajočega obličja izdihne svojo dušo ravno v tem trenutku, ko zvona glas povzdigovanje naznani. Umerl je v samostanu Vila-reale pri Valenciji 17. maja 1592. Čudapolno je bilo, kako je njegovo truplo pregibljivo in voljno ostalo; še čez osem mescev, ko se je dvignilo, so je najdli še nestrohnelo, čeravno je bilo z apnom posuto. Za svetnika je bil razglašen l. 1690.

Obrazuje se ko frančiškan.

Samostanske obljube — svetje, ne zapovedi.

Ko bi si kristijani slednjega stanú vedno le prizadevali, popolnomost doseči, bila bi cerkev svetnikov polna. Sv. Paškal je vedno v sebi gojil to živo hrepenenje in zatorej mu je Bog v prikazni razodel posebno vrednost samostanskega življenja, to je natancega spolnovanja storjenih meniških zaobljub. Ali kakor je vseh dolžnost, čedalje bolj popolnoma prihajati to je, v ljubezni rasti, vendar niso vsi zavezani, teh izverstnih treh pripomočkov res se poprijemati. Za to namreč je treba posebne veledušnosti, posebnega poklica Božjega. „Te besede ne umejo vsi, ampak kterim je dano.“ (Mat. 19, 11.) Resnično uboštvo, devištvo in pokorščina se štejejo med evangeljske svete pa ne med Božje, ne cerkvene zapovedi; in tedaj se po njihovem spolnovanji snuje, ne sploh vsem brez razločka kristijanom lastna, ampak tako zvana meniška popolnomost. Po sv. pismu

se nahajajo jasni izreki, poleg kterih se uboštvo in devištvo nekterim priporoča sicer, pa vsem ne zapoveduje. Ko bogat mladeneč k Jezusu pristopi in ga vpraša: „Dobri učenik, kaj naj storim dobrega, da večno življenje zadobim?“ odgovori mu Jezus: „Ako hočeš v življenje iti, spolnuj zapovedi.“ Ko mu mladeneč reče, da je vse to spolnoval od mladosti, priverže mu Jezus rekoč: „Ako hočeš popolnoma biti, idi, prodaj, kar imaš, in daj ubogim, in boš zaklad imel v nebesih.“ (Mat. 19.) Doseže se torej zveličanje ali večno življenje s spolnovanjem zapovedi, ktere za vse ljudi veljajo; viša popolnomost pa se zadobi z radovoljnim uboštvom, ktero se veledušnim, čez zapoved miloserčnim ljudem priporoča. Ravno tako govori Kristus tudi od vednega devištva, ker ga vsem ne zapoveduje, ampak le tistim nasvetuje, ki so v višo popolnomost poklicani: „Te besede ne razumejo vsi, ampak kterim je dano. So namreč skopljenci, kteri so iz maternega telesa tako rojeni; in so skopljenci, kteri so od ljudi skopljeni; in so skopljenci, kteri so sami sebe skopili zavoljo nebeškega kraljestva. Kdor more umeti, naj umé.“ (Mat. 19.) Te Kristusove besede izverstno tolmači sv. Pavel, ko piše Korinčanom (71): „Želim namreč, da bi bili vsi kakor jaz (zderžni). Ali vsak ima lastni dar od Boga, eden sicer tako, eden pa takó. — Od devic pa nimam Gospodovega povelja; svet pa dam.“ Ravno to gotovo tudi od pokorščine veljá, kakoršna naj se spolnuje po meniških redovih. Ako je namreč uboštvo in pa popolnoma zderžnost tolikanje posebnosti in visokosti, da se ne more sploh vsem zapovedati, ampak le nekterim izvoljenim nasvetovati; toliko bolj je daritev največa, tveganje najtežavniše, in najcenitejše — popolnoma pokorščina ali popolnoma zatajevanje lastne volje, ne prištevati med zapovedi, ampak le med svéte. Skličimo si tu v spomin besede sv. Gregorija že zgorej navedene: „Morda ni težavno človeku, zapustiti svoje, ali silo težavno je, zapustiti samega sebe. Manje namreč je, tvegati se tega, kar ima; ali silo veliko je, tvegati se tega, kar je.“ Naj človek torej sam sebe pridno in dobro poskuša, in potem naj še-le po višem zahrepeneva, ako se čuti od Očeta luči, od kterega prihaja vsaki popolni dar, pozivanega in vlečenega. Nikdo namreč ne more dospeti do meniške popolnomosti, ako mu s posebno milostjo Oče do nje ne pomaga. Na poklic namreč Božji se opira vsa stavba samostanske popolnomosti, in iz njega, kakor pervega studenca izvirajo vse gnade tako vzvišenemu stanu primerne in potrebne. „Ktere je namreč poklical, té je tudi opravičil; ktere pa je opravičil, té je tudi poveličal.“ (Rim 8.) Nesrečni torej tisti, kteri si nepoklicani od Boga jemljejo čast evangeljsko-svetne popolnomosti! „Gorje vam, otroci! ki ste me zapustili“, govori Gospod po preroku, „da naklepe delate, pa brez mene, in narejate osnovo, pa ne po mojem duhu, da greh na greh nakladate.“ (Iz. 30, 1.) „Ktere si bo Gospod izbral, ti se mu bodo bližali“ (IV. Mojz. 16, 5.)

Molitev.

Bog! kteri si po sv. pastirji Paškalu očitno pokazal, da se človek v vsacem stanu lehko zveliča, ako se le greha zvesto varuje in za čednost in dobra dela skerbí: dodeli tudi nam svojo pomoč, po njegovem sv. zgledu hudega skerbno se varovati in dobrega obilo storiti, da tako za njim v tvojo večno čast dojdemo. Amen.

18. Majnik ali véliki traven.

Sv. Teodot, mučenec.

Izveličanju smo vsi poklicani. Nobena obertnija, ki ni prepovedana po Božji postavi, nas ne bo ovirala na potu kerščanske popolnomosti, ako jo v duhu kerščanske vere opravljamo. Mar nam slednji stan še posebne priložnosti in pripomočke daje, spolnovati najlepše čednosti, ako imamo le poglavitni svoj konec, namreč svojo večno namembo vedno pred očmi. Ni sicer tajiti, da se med raznotere okoliščine življenja tudi posebne nevarnosti vpletajo, ali oné se rodé le iz spridenosti našega serca, ktero poželjivosti služno povsod le njenega potolaženja išče. Torej naj se poskusi vsaki sam, in ako se čuti preslabega za krepák upor, je njegova sveta dolžnost, protečim nevarnostim po vsaki ceni umakniti se in dušo svojo rešiti. Nevarnega vsakdanjega kruha si je služil današnji svetnik, pa kako mu je vendar teknil v večno življenje? — Teodot je bil iz Ancire, glavnega mesta Galacije, in od pobožne device Tekuze v kerščanski veri prav skerbno izrejen. Ko stopi v zakonski stan, napravi kerčmo. Ali pri vseh nevarnostih tega opravila on ostane zmeraj trezen in goreč v spolnovanji kerščanskih dolžnosti. Molitev, post in miloščina je bila njegova največa radost; s svojimi serčnimi opomini pa je tudi grešnike spreobračal in je več vernikov ohrabril, da so mučenško smert radovoljno terpeli. Tako je živel v spolnovanji dobrih del, dokler l. 303 znano grozovito preganjanje kristijanov pod cesarjema Dioklecijanom in Maksiminijanom ne zahrumi. Komaj se kruti ukaz v Anciri razglasi, že večidel kristijanov pobegne in po puščavah in gorskih tokavah zavetja išče. Pogani pa obhajajo veselice, lomastijo v hiše kristijanov in tolovajsko po njih ropajo. Najbolj imenitne vernike, ktere ugrabijo, pehájo v ječe, njih žene in hčere skrunijo ter po ulicah vlačijo in ne prizanašajo še malim detetom ne, kterih edino hudodelstvo je bilo, da so je kerščanski starši rodili, Teodot, zmeraj pripravljen za Kristusa kri preliti, se med tem divjanjem ne umakne iz mesta, ampak oserčuje jetnike in pokopuje trupla mučencev, čeravno je bilo to usmiljeno delo s smertjo kaznovano. Cesarski oblastnik Teokten ukaže ves živež, predno se na tergu prodaja, malikom darovati in tako so morali kristijani ali glada umirati ali pa malikovanja se vdeleževati. Teodot se je bil po sreči preskerbel z veliko zalogo živeža in vina, ki nista bila oskrunjena od bogokletnih poganskih obredov; prodajal ju je tedaj vernikom brez vsega dobička in takó so zamogli vživati čisto hrano in čiste dari na oltar Gospodov pokladati.

2. Nekaj ur hoda od Ancire je stala terdnjava Mal. Teodot pride tje po posebnem navodu previdnosti Božje ravno v tem trenutku, ko hočejo ostanke na germadi sežganega sv. mučenca Valenta v reko Hal pometati. Posreči se mu, da si te dragocene svetinje prilasti in je na varnem kraji shrani. Gredé nazaj v Anciro sreča na potu več kristijanov. Serčno se razveselé videti splošnega dobrotnika vseh stiskanih. Povabi je, nekoliko se okrepčati, predno dalje popotvajo in v ta namen pozôve iz Mala duhovna, da bi pred jedjo navadne molitve za popotne opravil. Po dokončani malici na zeleni tratini reče Teodot duhovnu, Frontonu po imenu: „Ta kraj se mi zdi kaj pripraven za ohranjenje sv. ostankov, zakaj ne zidaš tu kapelice?“ „Ali poprej moramo ostanke imeti“, zaverne Fronton. „Bog nam je bo dal“, odgovori Teodot, „le poskerbi za poslopje“. In v zastavo, da se bo to zgodilo, da mu perstan z roke. Med tem pa v Anciri preganjanje razgraja ko silen potres. Med ugrabljenimi je bilo tudi sedem devic, in med njimi rednica Teodotova Tekuza. Oblastnik je izroči mladim spohotnikom v oskrumbo. Njih orožje so le mile prošnje in solze. In ginljive besede Tekuzine, govorjene do teh nesramnih šterkolinov, pogasé nečisti ogenj v mladih slastnikih, da jamejo celó sami rotiti nečloveško ravnanje sodnikovo. Ko Teokten zvé, da so čistost ohranile, sklene z druzimi pripomočki njih stanovitnost premagati — hoče je namreč vverstiti med duhovnice Dijane in Minerve. Pogani so namreč vsako leto kipa teh boginj v bližnjem ribnjaku umivali, tudi našim sedme-

rim devicam naj se to zgodí. Pripeljane tje stojé vse razgaljene, izpostavljene nesramnemu zijanju pričujoče derhali. Ko Teodot po svoji povernitvi od tega zvé, z nekoliko tovarši v hiši blizo cerkve sv. očakov nenehoma na kolenih milo Boga prosi, da bi jim dal zmagovito vse te skušnje prestati. Okoli poldne se jim sporoči, da so mučenke stanovitno terpele in bile naposled v ribnjak potopljene.

3. Teodot prevdarja zdaj s Polihronijem, hišnim gospodarjem, kako bi se trupla sv. mučenk iz vode potegnila. Ali ko zve, da je oblastnik stražo pri ribnjaku postavil, ga velika žalost obide, in zopet se potopí v iskreno molitev. Ko prenočí v hiši Polihronijevi, sliši v spanji Tekuzino očitanje, zakaj da je nánje pozabil: „Hiti torej k ribnjaku, ker v dveh dneh te čaka hud boj. Vstani in idi tje, pa varuj se izdajavca“. Teodot vstane, ali ker se straža še ni bila umaknila, ne se upa s tovarši k ribnjaku, ampak še le zvečer, ko se celi dan postijo in molijo, gre Teodot z dvema tovaršema ven na morišče. Noč je bila gosto temna, in strašen vihar je razgrajal. Ko pridejo na morišče, je groza silo sprehaja, videti toliko sežganih trupel in odsekanih na kole nataknjenih glav. Pa okrepčani z znamenjem sv. križa in z molitvijo med bučečo nevihto pogumno dalje korakajo, kar se jim prikažeta dva moža v leskeči obleki in rečeta: „Le serčno, Teodot! Gospod je tvoje ime med mučence zapisal. Pri ribnjaku boste dobili oboroženega sv. Sosandra, ki bo stražo v beg zapodil. Ali izdajavca ne bi bil imel seboj jemati“. In res se tako zgodí. Straža pobegne, verniki pa trupla iz globočine potegnejo in čedno pokopljejo.

4. Drugi dan po vsem mestu razbobni glas, da so trupla sv. devic unesena. Kjerkoli se kristijan prikaže, berž ga zapró in na trapilo raztegnejo. Ko Teodot sliši, da je že mnogo nedolžnih zavoljo tega djanja mučenih, hoče se sam sodniku izročiti, ali bratje mu tega ne dopusté. Med tem pa gre Polihronij v kmečki obleki na javni terg bolj natanko pozvedet, kaj se po mestu godí. Ali tudi preoblečenega pogani spoznajo in ga spotoma pred sodnika tirajo, ki ga prec ukaže trapiti. Začetkoma terpi poterpežljivo, ali bleda smert ga preplaši, da obstoji, da je Teodot trupla unesel, ter pokaže kraj, kjer je je pokopal. Ko Teodot zve izdajstvo nesrečnega Polihronija, spozna, da je njegova ura prišla in ne misli na nič druzega kot na pripravljanje za boj. Po goreči molitvi z brati gre neomajljivega poguma proti bojišču. Na potu ga srečata dva prijatla, ki mu bežati prigovarjata. Ali on njima odgovori: „Ako me še ljubita, nikar ne omajujta mojega sklepa, ampak pojdita raji k oblastniku in mu povejta, da tisti, ki ga dolžé brezbožnosti, že stojí pred durmi.“ Po teh besedah naglo odide in kmalo stoji pred svojimi tožniki. Smehljaje ogleduje okoli sebe ogenj, kolesa, natezila in druga

mučila. Teokten mu ponuja svoje prijateljstvo, ga zagotavlja cesarske milosti, mu obeta postaviti ga za mestnega poveljnika in za duhovna Apolinovega, ako hoče z njim vred kristijane od njihove slepe zmote odpeljevati in je nagibati odreči se tisti službi, ki jo pod Pilatom križanemu Jezusu skazujejo. Teodot pa popisuje v odgovoru velikost, svetost in čudeže Jezusove in dokazuje ob enem brezbožnost, neslanost in ostudnost malikovanja, zlasti z natancim naštevanjem gerdobnih hudodelstev, ktera pesniki in zgodovinarji poganski sami malikom prikladajo. Njegov govor pogane grozno raztogotí in hrupno kričé, da naj se sovražnik bogov pravici izročí. Teodota tedaj na trapilu raztegnejo. Rabeljni mu život z železnimi grebeni tergajo, v rane pa mu jesiha vlivajo ter je z baklami žgó. Ko se enkrat mučenec od sopara svojega praženega mesa nekoliko proč oberne, meni oblastnik, da omaguje o grozoti bolečin. „Oj motiš se," mu odgovori Teodot, „ako misliš, da je ta zgib z glavo znamenje strahopetnosti. Pritožim se le, da imajo spolnovavci tvojih povelj tako malo serčnosti. Stori je pokorniše. Izmisli si nove muke, da boš videl, kako krepost Jezus tistim delí, ki za-nj terpé." Serditi oblastnik mu velí čeljusti s kamenjem podrobiti. Rabeljni so že vsi trudni in Teodot se zdí za vse terpljenje neobčutljiv. Oblastnik ga velí v ječo nazaj peljati in za nove muke prihraniti.

5. Pet dni potem ga zopet raztegnejo na trapilu, da mu vse rane regnejo; potem ga valjajo po tleh, posutih z razbeljenim drobljejem. Ko tudi ta strašna muka njegove stanovitnosti ne omaje, ga naposled oblastnik obsodi v obglavljenje, njegovo truplo pa ukaže sežgati, da bi ga kristijani nikjer ne mogli pokopati. Ko pride na morišče, spregovori po zahvali do Zveličarja, da ga je v toliko mukah milostno vzderžal, še nekoliko besed do kristijanov in z veseljem sprejme smertni mah. Ali germado, na ktero njegovo truplo položé, bliskoma obsveti taka žarna luč, da se nikdor blizo ne upa. Oblastnik pošlje torej vojake tje, da bi stražili pri glavi in truplu svetnikovem. Ravno ta dan pride Fronton iz Mala v Anciro po sv. ostanke, ki mu je je bil Teodot obljubil; tudi perstan ima seboj, ki mu ga je bil mučenec v zastavo gotovega spolnjenja obljube zapustil. Oslico je imel otovorjeno z vinom pridelanim v lastnem vinogradu. Noč ravno razgrinja svoja temna krila. Oslica, vsa trudna, se blizo germade vleže. Straža Frontona povabi, pri njej ostati, on pa jej postreže s svojim močnim vinom. Zdaj mu zgovornih jezikov pripovedujejo, kaj so terpeli zavoljo unih sedmerih devic, ktere je bil ravno ta „jekleni" mož iz ribnjaka unesel. Po prošnji Frontonovi eden stražnikov vse te dogodbe obširno razloži. Po večerji stražniki od vina omamljeni kmalo terdo pospé. Fronton pa tedaj oslico s sv. truplom Teodotovim otovori in se verne v Mal, kjer so kasneje cerkev temu mučencu na čast sezidali.

Kerčma in kerščanska zdravila zoper njo.

Pač si oblastnik temotnega kraljestva ni mogel utreti gladkeje in širokeje ceste, po kteri bi speljeval trumama dragoceno odkupljene duše v svoje peklenske prostore, kakor da je zasejal po svetu neznansko kugo smerdljivih beznic, teh sleparsko prekritih jam, v ktere se lové ubogi ljudje kakor omótične muhe na sladkostrupeno pijačo.

Predaleč bi segali, ko bi hoteli vse te njegove peklenske zvijače bolj natanko razkrivati, bolj obširno popisovati prežalostno osodo teh zgubljenih človeških stvarí, ktere z neozdravljivo slepoto vdarjene druzega ne znajo, kakor po navajeni že udelani poti le tavati proti tem peklenskim zakotjem. Le mimogredé naj nekoliko omenimo tistih pripomočkov, s kterimi zviti sovražnik človeškega rodú ravno po beznicah duše v svoje večne spone kuje. Najprej si je on za ta bogati lov izvolil ravno Gospodov dan in njegove svete praznike; tedaj namreč se slastna nesrečna derhal najrajše da dervíti po teh ljuknjah, da po njih se potikaje prešírno tepta Božje in cerkvene zapovedi, da očitno taji otroški klic: „Oče naš! kteri si v nebesih“; da očitno zasmehuje prošnjo: „Posvečeno bodi tvoje ime“; da očitno zasramuje željo po prihodu Božjega kraljestva, da se očitno norčuje iz Boga, kteremu veli, da naj se zgodí njegova volja, pa vpričo svojemu Stvarniku in Gospodu pokorščino odrekuje. In ko terdo zasluženi denar prešírno meče v nenasitljivi brezen, čedalje bolj vpijete žeje, tedaj rugavno poklekva pred svojega nebeškega Hranitelja zapovedovaje mu, da „daj nam danes naš vsakdanji kruh!“ Tukaj hudič vse pogubljive strasti v človeku vnema in če pravi sv. pismo, da v vinu je nečistost, se ta prežalostna resnica ravno po teh krajih najbolj pogostoma spolnuje, kajti posebna limanica, na ktero satan tukaj duše lovi, je nesramno ženstvo, ktero z zapeljivim vedenjem, s priliznjenimi besedami, s spohotnimi objemljeji omotene moške reve v omotljivo pijačo čedalje bolj potaplja, ogenj nečistosti v njih čedalje bolj neti in tako ko zvest pomagač v neizrekljivo satanovo radost čedalje bolj uboge zadergnjene duše v njegove peklenske globočine pogrezva. Tako se godi po kmetih in po mestih, zlasti po poslednjih. Zavoljo tega pa smemo po pravici marsikteri „gorje!“ na to in uno plat zaklicati ter reči: Gorje tebi, bezničar! ki take šotore hudiču pleteš in iz kakovega namena? da nekoliko umazanega dobička izmolzeš iz nesrečnikov, ki se po lajnu, po tvoji beznici nagomiljenem, slastno valjajo. Gorje tebi, kdorsikoli, ki si v navado si privzel, le proti tem mlakužam svoje vehrave korake pomikati, zlasti gorje tebi, hišni gospodar! ki svoje od Boga ti v oskerbovanje izročeno imetje le v to pogostljivo shrambo spravljat vlačiš. Glej, streha se ti podira, stena ruši, vrata vegajo, okna so že z ajdovico zatlačena, hlevi so prazni, repovi že davno v vedno prazni kozarec poklani, žena tarna, deca plakajo glada in nagote, pušča gospodari okoli tvojega domovja, kos za kosom polja se ti poprodava, dolžniki pritiskajo in naposled si potiran izpod lastne strehe po širocem svetu z milovanja vredno družino vred beračit si kruha od hiše do hiše, dokler te naposled žalosten konec ne postavi pred strašni sodnji stol. Oj odgovora, ki te čaka! Ali tudi gorje tacim hišnim gospodarjem, kteri, čeravno sami ne popivajo, vendar domačim znimarno berzde hlapé, in ne skerbé, da bi strah Božji med družino vladal. Pri tako žalostnih prikaznih, ki je ta kužna nesnaga med svetom rodi, je jela sv. cerkev pozorno svoje materne oči obračati, kako bi tem nadlogam v okom prišla in časno in večno nesrečo, po tej poti njenim otrokom protečo, kolikor

mogoče odvračala. Zatorej so zlasti po večih mestih od duha kerščanske ljubezni vneti možje vpeljali tako zvane rokodelske družbe, v ktere se sicer sami sebi prepuščeni rokodelski družeji zbirajo, se v marsikterih vedah podučujejo zraven pa tudi s poštenimi veselicami radujejo ter tako od obiskovanja kerčem odpeljujejo. Koliko blagonosnega sadú te kerščanske družbe obrodé, ni treba razlagati, in možje, kteri svoj trud v dušno in telesno korist družejev darujejo, si s tem usmiljenim delom lep venec v nebesih pletó. Pa tudi po kmetih se že marsikake tovarštva v ta namen sklepajo, in menim, da bi obilo razširjene koristne bukve veliko v njegovo dosego pripomogle, kar Bog daj!

Molitev.

Oslepljeni od pogubljive samoljubnosti se hočejo marsikteri v svoji mlačnosti in v svojem nápačnem prizadevanji izgovarjati in vpokojevati z dolžnostimi svojega stanu. Reši je, o dobrotljivi Bog, te nevarne zmote. Ti si vse po svojem Sinu, našem Odrešeniku, v svoje otroštvo poklical, vsem si namenil, v popolnomosti podobnim Ti postati. O razsvetli je vse, ki so Tvoji, s svojo nebeško lučjo in okrepčaj nas s svojo močno milostjo, da bomo v vseh okoliščinah življenja svoje večno zveličanje ko svojo najvišo, najpotrebnišo namembo pred očmi imeli in v eno mer za njo tekaje srečno dosegli. Amen.

19. Majnik ali véliki traven.

Sv. Ivon, spoznovavec.

Ivon, rojen l. 1253 v Ker-Martinu v spodnji Bretániji, je bil sin blazih, čednosti bogatih staršev. Mati njegova, Ancona, je bila prec po porodu od Boga obljubo prejela, da bode Ivon Njemu prijeten služabnik, zatorej ga je tolikanj skerbneje izrejevala. Komaj se je jel razvijati um malega Ivona, že mu je rekala: „Ivon! ti moraš svetnik biti“; in ko potem deček radoveden poprašuje, kakó da more svetnik postati, mu pripoveduje od Jezusa križanega, kako ga mora nasledovati, po njegovih zveličanskih naukih se ravnati in zlasti križ za njim voljno nositi. Z največo pozornostjo posluša Ivonček pobožno mater, in serčice se mu vnema goreče ljubezni do Jezusa. In ko tako mati seme svetega življenja v otrokovo serce vklada, jej oče Helorij zvesto pomaga; on v sinku posebno budi ljubezen do ubozih in zatorej ga že zgodaj dela usmiljenja spolnovati uči. Božja previdnost je nadalje poskerbela, da je, ker je serčno hrepenel po učenji, najdel dobrotljivega podpornika. In tako je šel, še le štirinajstleten mladeneč, na visoke šole v Pariz učit se

modroslovja, bogoslovja in cerkvenega prava. Tukaj med splavjo do dvajset tisuč učencev, ki je veliko več blata ko zlata seboj valila, za tako mladega in neskušenega človeka kakor Ivona pač ni bila majhna naloga, po koncu se vzderžati, da bi ga nravna spridenost seboj ne zvertinila. Ali beseda materna: „Ti moraš svetnik postati“, ga je vedno spremljala ko angelj-varh; in nedolžen in čist, kakor je bil prišel, zapusti čez deset let Pariz in gre v Orleans, da bi se pri slovečih učenikih tudi rimskega prava izučil. —

2. Terdnega sklepa v duhovski stan stopiti, začne zgodaj samotarno ostro živeti. Njegovo edino opravilo je molitev in učenje, njegov opočitek obiskovanje bolnišnic. Ko se v pravniških vednostih dovolj izuri, verne se v domovino, v ktere glavnem mestu Renu (Rennes) se da za mašnika posvetiti. Ko duhoven ne spolnuje samo natanko dolžnosti svojega visocega poklica, ampak tudi ostre spokorne vaje in mertvenja so obilna njegova vsakdanja zveličanska hrana: odpové se namreč zavživanju mesa in vina, se posti na teden trikrat ob kruhu in vodi, spi na golem ličji, in nosi priprosto robato obleko ter sandale na nogah. Njegovo ostro življenje, njegova milodarna ljubezen in njegova temeljita pravniška znanost, ki jo je pri mnogo prilikah razodeval, nagne arhidiakona v Renu, da si ga izvoli za predsednika duhovne sodnije v škofiji.

3. Ivon se temu trudapolnemu vradu posveti z vsemi močmí. Cerkvena sodnija je bila takrat silo obširna in obsežna; pod njo so spadali vsi prepiri med duhovni, vse tožbe zoper duhovne in redovnike, kolikor so njih osebe zadevale, vse zadeve ubozih, vdov in sirot, ki sicer niso imele druzega zastopnika, vsi prepiri o patronatih in desetinah, vse zakonske zadeve, oporoke in prisežne zaveze, naposled razsojevanje v vseh rečeh, če so je stranke prostovoljno pozvale. Škofijski oficial tedaj je bil sodnik, zavetnik, varh, jerob, srednik v najbolj različnih zadevah in zamotavah družinskega življenja: njegova delavnost se je torej stezala po širocem polji. Ivon je bil nevtrudljiv delavec: on se je prava učil, ne da bi je znal, temuč da bi je varoval, kjer se je rušilo, je vzdignil, kjer je bilo pogaženo. Pred njim ni veljala nobena imenitnost osebe, nobeni pozemeljski oziri, noben razloček stanú. Ponujana darila je zametal z molčečim zaničevanjem, zlato ni imelo za-nj nobenega leska, srebro nobenega žvenka — on ni hotel druzega razun pravico. Ljudje vseh stanov in verstá so se gnjetli okoli njegovega sodnjega stola, ter izročevali svoje pravdniške reči njegovi razsodbi, zakaj ona je bila vselej pravična. Posebno pa je skerbel za zapuščene vdove in sirote, nizke in priproste, sploh za vse, ki so bili brez pomočnika, in je po pravici zaslužil častno ime „odvetnik ubozih“. Večkrat so razdonevali po sodnji sobani njegovi krepki govori

v branjenje tudi največih siromakov izmed ljudstva, večkrat so pretresale njegove doneče besede, njegovi živi popisi tudi terde persi, mečili tudi kamenita serca, ter privabili solze milovanja in usmiljenja v očí; bojeval se je sicer z orožjem postave za pravico, ali kedar s tem ni izhajal, kedar je terda čerka postave zopervala rahli ljubezni, povdarjal je nagibe dostojne odjenljivosti. Ali njegova ljubezen do ubozih mu ni kalila pravniškega razgleda in ni ovirala njegove pravičnosti; in če so reveži o prevaranem upanji tugovali, tolažil je njih žalovanje s prijazno besedo in z radodarno roko. Kedar je imel ko sodnik kako sodbo skleniti, storil je to z visoko resnobo, z globocim premislekom; vsaka beseda je bila pretehtana, vsaki zlog odmerjen, kajti on se je spomnil tiste ostre sodbe, ki se bode enkrat nad njim sklepala, in spomnil se je je tako živo, da so mu večkrat solze v očéh zaigrale.

4. Svetnika sloves je šel po vsem Francoskem, in škofje so si dokaj prizadeli slednji za svojo škofijo ga pridobiti. Škof Tregnierski, v čegar škofiji je bil Ivon rojen, je menil, največ pravice do njega imeti in takó ga naposled nagne, da ko oficijal v njegovo službo stopi. Ko tudi tukaj nekaj let v blagor vseh neumorno dela, obide ga serčna želja, izmed hrumečega svetá se umakniti in rešen javnih opravil, v pobožnih vajah in v dušnem pastirovanji živeti. In tedaj mu škof poleg prošnje faro dá na kmetih, ktero osem let kasneje z drugo zamení, in tam do svoje blažene smerti ostane. Ko župnik je bil v duhu evangeljskem dobri pastir izročene čede in njen najsvetleji zgled. Pri oltarji mu je plameneča pobožnost po obličji žarela. Kedar se je dvignil od pripravljanja, bile so navadno njegove očí s solzami zalite, ktere so mu ves čas skrivnostnega djanja obilo po licih se cedile. Iz njegovih zgovornih ust so doneli zveličanski nauki s čudapolno spodbudnostjo. Ne zadovoljen, samo lastno občino podučevati, je pogostoma tudi po vnanjih cerkvah besedo Božjo oznanoval, in tako časi po štiri — ali petkrat na dan pridigoval. Nepičlih svojih dohodkov veči del je obračal le v potrebe svoje fare, zakaj on zam za-se, ki je imel poleg pregovora le enega Boga in eno suknjo, in se je hranil le s kruhom in s sočivjem, je pač malo potreboval. Ko je bila žetev dokončana, razdelil je vse odvečno žito ali pa skupiček za-nje med reveže. O času lakote je bil še en sam hleb pri hiši in še tega veli svetnik ubozim dati. Enega dne sedí svetnik, kakor legenda pripoveduje, pri mizi; tedaj pride berač in prosi vbogajme. Berž mu Ivon lastni krožnik ponudi in ga prijazno povabi jesti. Berač zavžije nekoliko, — kar se nagloma spremeni, takó da je vsa soba s čudno svetlobo napolnjena, in zgine s pozdravilom: „Mir bodi s teboj!“

5. V postu l. 1003 spozna Ivon, da njegove močí dan na dan bolj pešajo. Vendar pa ne odneha od navadnega ostrega življenja prepričan, da kolikor bolj se večnosti bliža, toliko bolj mora z gorečo delavnostjo za-njo se pripravljati. Dan pred Kristusovim vnebohodom se čuti prav slabega. Z verno udanostjo v voljo Gospodovo položi trudno glavo in se veselo preseli tje v rajsko počivališče, zakaj po trudapolno prehojenem potu njegovega življenja je plavala večerna zora prijetnih spominov, pred njim pa je žarela zjutranja zarija sladkih upov. Truplo je bilo v stolni cerkvi Tregnierski slovesno v rakvo položeno; med glasove cerkvenega žalnega petja se je mešalo glasno ihtenje in plakanje ubozih, njegovi verni otroci pa so pretakali solze najbritkeje žalosti za njim, ker bil je njih oče v popolnem pomenu te besede. Bil je vsled mnogo čudežev, ktere je Gospod po tem svojem služabniku storil, vversten med svetnike že l. 1347.

Ivona pravniki ko svojega priprošnika in varha časté, pa tudi dušnim pastirjem, zlasti župnikom po kmetih bi bil v zgled priporočevati.

Obrazuje se ko mašnik v černem talarji, z zvitkom papirja v roki in obdan od trume ubozih varvancev.

Pravica in dobičkarija.

Sv. Ivon je ljubezen do bližnjega posebno s tem spolnoval, da je bil odvetnik ubozih, vdov in sirot in ne najmanjšega plačila za svoj trud od njih zahteval ali sprejemal. Dandanašnji jih je mnogo, kteri si svojega dela od tacih usmiljenja vrednih ljudí ne dajo samo silo preplačevati, temuč v njihovo zatiranje še na mnogo plat pripomorejo in takó delajo greh, ki se zavoljo svoje hudobnosti — v nebo vpijoč imenuje. Ali kaj pravi sv. pismo od tacih zatiravcev? „Gorje jim, kteri krivične postave delajo in pisarjem, kteri krivične ukaze pišejo, da bi zatirali v sodbi reveže, in zvijali pravde nizkih izmed mojega ljudstva, da bi jim bile vdove v rop in da bi sirote oropali. Kaj bote počeli ob dnevu obiskanja in stiske? K čegavi pomoči se boste zatekli?“ (Iz. 10.) In kteri se smejo med to versto ljudi šteti? „Tvoji poglavarji so pajdaši tatov, vsi ljubijo darove in hodijo za plačilom, siroti ne prisodijo pravice in vdóvina pravda ne pride pred-nje,“ toži Izaija (1.). Oni namreč po dobičkarnih nasvetih dvorjanov in velikašev premoteni, svoje podložne s presilnimi davki obkladajo in „mené, da so kralji in vikši, so le roparji in tolovaji“.

So nadalje veliki krivičniki vikši, zlasti uradni opravniki, kteri podložnih tatinstva le z denarno globo kaznujejo; kteri v pogodbe vpletene krivice in zvijače in druge kovare zlahkoma potlačevajo, da nje nekaj dobička doletí; kteri pripusté, da se cena blagá in živeža samovoljno povikšuje in se tako ubogi, vdove in sirote stiskajo; kteri terpé jude, te pijavke kristijanov, ali pa je v škodo domačih vpeljejo v mesta in srenje, kteri imajo pravico na prodaj, in za kaj darila, za en zlat, za eno tele, za verč vina nedolžnega zatirajo.

Če tudi se kterikrat bogatin zasači v tatinstvih, v odiranji, ali mar se zato skozi šibe žene ali sramoto terpi? Kaj še! Kteri vedó za njegovo

krivico in bi je morali poleg dolžnosti kaznovati, sodijo sicer, da se mora pravica zgoditi, da morajo svoji vesti zadostiti; ali ko se pokažejo zapeljivi zlati, obetajo kaka slepivna darila, o tedaj se berž pero drugače ukrene, in ki je bil poprej vislic vreden, se zdaj izgovarja, in ta lepa kupčija kmalo zagerne očitno hudodelstvo s plaščem nedolžnosti. In tako se zmeraj svinja brez cviljenja kolje, eden dobi noge, eden ušesa, eden glavo in t. d. in pajdaši tatinstva ostanejo pošteni možje. — Kaj pa je vendar vzrok, da ljudje svojo zvestobo, pravičnost, vest tako kvarijo, da naposled čednost preganjajo, pregreho branijo?

Vzrok je dvojen. Pervo, kar krivici, nesramnosti, ubijanju, božjeropnemu djanju in hudiču samemu zavetje gradi, je časni dobiček; kjer se zlato lesketa, se zlahkoma hudobija z zagrinjalom čednosti zakriva; kar je grajljivo, se hvalisa, in tožnik je kmalo bolj vreden šibe, kakor pa zatoženi hudodelnik. Drugi pokrov za pregreho je enaka hudobnost.

Sv. Gregorij pravi: „kakor človek vsled natorne smerti poleg telesa, tako vsled duhovne smerti, to je vsled greha po duši umerje in kakor se telesno mertvi, da kužnega smradú ne razširjajo, v zemljo zagrebejo, takó se tudi duhovno mertvi nekako zakopljejo, ker se njih pregrehe zakrivajo, lepšajo, branijo, s krinko nedolžnosti šemijo in tako mertvi mertvega zakopavajo, ko grešniki grešniku blagovoljno obrambo skazujejo.“ In ti so tisti, ki so med mertvimi mertvi, to je, v enacih pregrehah zapopadeni, kar res skušnja poterjuje; prevzetnež ne bo karal druzega častilakomnosti, ampak jo hvalil ko možato dostojnost. Gizdež slastnika ne bo grajal, ampak ga hvalil ko veselega človeka, ki med svetom družbe ne kali. Krivični sodnik, ki praved ne razsoja poleg postave in pravice, ampak poleg tehte mazil in daril, sebi podobnega ne bo lovil, ampak njegovo besedo in djanja poterdil, i. t. d. Pa zakaj vse to? Ker dobro vedó, ako svoja lastna zlodelstva nad druzimi v kazen obsojujejo, da se sami sebe obsojujejo, se sami sebe obtožujejo. Glej, ljubi moj! da časna dobičkarija in pa enakost nravov ste skoraj edina škita, s kterima se ptuja zločinstva branijo: volk tuli z volkovi.

Molitev.

Sv. Ivon! glej na naše uboge duše; one so krive razžaljenja veličanstva Božjega in silno breme odgovora je teži: Oh prosimo te, sprejmi je v svoje varstvo! Da boš pa s srečnim vspehom za-nje kaj storiti mogel, izprosi jim tisto ljubezen do ubozih, ktera je v tebi gorela, da bomo po mnogo dobrotah njim skazovanih veliko priprošnikov pri Bogu si pridobili, ko se bomo enkrat pred njegovo sodbo prikazali. Amen.

20. Majnik ali véliki traven.

Sv. Bernardin Sienski, spoznovavec.

Vpij, in ne jenjaj, kakor tromba povzdigni svoj glas in oznanuj mojemu ljudstvu njegove hudobije in Jakobovi hiši njene pregrehe.“ Tako je velel Gospod svojemu preroku Izaiju (58.) in enak glas je pred več ko štiri sto leti došel iz neba možu, o kterem rimski martirologij (zapisnik svetnikov) spričuje, da je vso Italijo razsvetil s svojim naukom in svetim zgledom. Bernardin, rodovine Albičeskov, ene izmed najimenitniših republike Sienske, je bil rojen l. 1380 v mestu Mari, kjer je njegov oče najvišo mestno službo opravljal. Po zgodnji smerti staršev je bil izrejevan od pobožne stare tete, ktera je vse storila, karkoli zamore blaga skušena ženska z besedo in z zgledom v požlahnjenje otroškega serca storiti. Zraven pa ni zamudila, mu po razumnih učenikih vso priložnost do spodobnega olikanja poskerbevati. Deček je bil jako bistre glave, ukaželjen, priden, pokoren, pohleven, pobožen — ni torej čuda, ako je v vednostih in čednostih vidoma rastel. O delopustnih urah ne pohaja po igrališćih ampak obiskuje cerkve, streže mašniku pri oltarji, ali pa podobo Matere Božje s cveticami venča. Zgodaj tudi se v njegovem blazem sercu budé čutila usmiljenja in ljubezni do bližnjega, in večkrat delí malico z revnišimi dečki. Enajst let starega vzemó strici v Sieno, ter ga izročé najboljim učenikom, da bi se njegove bogate zmožnosti krepko razcvitale in njegova učenostna olika na vse plati pospeševala; in povračeval jim je njih blago skerbnost s pridnostjo, natanko rednostjo in z lepim napredovanjem, zlasti pa s pobožno nravnostjo, zakaj že v teh nježnih letih se je zraven druzih lepih lastnosti ljubezen do čistosti ko poseben znam njegovega značaja razodevala. Da bi svojo nedolžnost med zapeljevanjem svetá do smerti ohranil, moral je hude boje terpeti, zlasti ker je bil pri svoji telesni zalosti veliko nevarnostim izpostavljen. V zmago mu ni malo pripomogla njegova ljubezen do Matere čistosti. Njej na čast se je postil vsako soboto in je slednji dan romal k kapelici zunaj mesta, v kteri je bila lepa Marijina podoba. V Sieni je imel sorodnico, hčer svoje rednice, ktero je zvečer večkrat obiskal; pri odhodu jej je časi rekel: „Bodi z Bogom, tetka, zdaj grem k — svoji ljubi.“ Njej se je to šala zdela, ali enkrat ga vendar vpraša, kdo da je ta ljuba. On pa jej odgovori: „Jaz obiskujem prezalo in preljubeznjivo devico, ki mi je draža kakor življenje, brez ktere vsakdanjega pogleda bi

ne najdel miru!“ Tetka prestrašena, gre skrivaj za Bernardinom. Ali njena velika skerb se spremeni v ravno táko veselje, ko izpazi, da je hvaljena ljuba njegova deviška Mati sama. Vpričo Bernardina se ni smela nobena nespodobna beseda spregovoriti; že ob eni sami nesramni besedi mu je rudečica lica zalila in ga je pri vsi njegovi pohlevnosti huda nejevolja obšla. Necega, in sicer blagorodnega moža, ki je take spotikljivosti jezikaril, je tako osorno zavernil, da se nikdar več ni prederznil, tako nagnjusno blato iz ust kidati. Necega samopašnika, ki je hotel dečka v nesramno djanje zapeljati, je s pomočjo součencev tako s kamenjem navil, da se nikdar več ni v mesto prikazal. Ber-

nardinova sramožljivost je bila močna berzda, ki je tudi najbolj razuzdane obderževala. O njegovem prikazanji je berž nehalo vse napčno govorjenje: „Tiho“ je vse reklo, „Bernardin gre“; v spričevanje, s kako močjo čista duša tudi nad derznimi oblastuje. In vendar ni bil čmeren, ampak odkritoserčen, prijazen, in poln mladenške berhkote: saj ravno na vertu nedolžnosti rastó najlepše cvetice veselja in v čistih persih bije najljubeznjiviše serce.

2. Po doveršenih navadnih ukih stopi v 17. letu kakor v predvajo za duhovsko življenje v bratovščino „rejencev Marijinih“, ki je bila v bolnišnici sv. Marije della Skala v postrežbo bolnikov vstanovljena. Leta 140 je bila po romarjih, ki so k sv. letu v Rim popotovali, kuga na Laško zanesena, ki je tudi v Sieni hudo jela razgrajati. Prostorne sobane po bolnišnici so bile domačih in tujih bolnikov vse polne in kuga jih je po dvajset na dan pomorila; ude te bratovščine, duhovne, zdravnike, služabnike je ta grozna morivka skor vse pokosila. Strah je bil silen; noben zdrav več ni hotel iti v to hišo smerti, takó da so bolniki najpotrebniše postrežbe pogrešali. Bernardin je bil neutrudljiv, ali število služabnikov se je manjšalo od dne do dne in red, ta najpotrebniši življej take hiše, se je ves razderl; tedaj prevzame Bernardin sam vodstvo te naprave, pregovori s svojo navdušeno besedo dvanajst čverstih mladenčev, da se mu z vso serčnostjo pridružijo.

Božje varstvo in njegov blagoslov sta bila ž njimi, da so v tem okužnim zraku zdravi in terdni ostali in so marsikteri plen smertnemu žrelu ugrabili. Po štirimesečnem razsajanji kuga poneha, ali Bernardina strese vsled silnih naporov huda merzlica.

Če je bolnikom ko svetnik stregel, terpel je tudi zdaj ko svetnik. Pa komaj okreva, berž se mu prilika ponudi, delo usmiljenja pri bolniku zopet spolnovati. Stregel je namreč skozi štirinajst mescev svoji slepi devetdesetletni teti, kakor lastni materi. Umerla je v njegovem naročji in terdno menjenje je, da mu je ravno ta pobožna žena vžgala tisto plamečo pobožnost do presladkega imena Jezusovega, ki jo je potem tako mnogotero razodeval.

3. Tétina smert preterga poslednjo vez s svetom. Boji, ktere mora še zdaj v ohranjenje njemu tolikanj drage čistosti terpeti, mu občevanje s svetom popolnoma vžalijo. Posvetuje se torej z Bogom v ostrem postu in goreči molitvi, kteri stan naj bi si izvolil. Ko enega dne pred podobo Križanega serčno prosi, da bi mu preusmiljeni Bog svojo voljo razodeti hotel, čuje v sebi kakor iz neba glas: „Sin moj! ti me vidiš nazega in na križ pribitega, če me ljubiš in iščeš, ne najdeš me tukaj. Pa hiti, da boš tudi sebe nazega križal, in tedaj se boš lože mene veselil“. Bernardin spreumé pomen teh besed in stopi v ostrejši

red frančiškanov v samostanu Kolimbierskem pri Sieni. Mladi redovnik se je zdel poln duha sv. vstanovitelja. Razun zapovedanih spokornih vaj si še slednji dan druge naklada. Nič ni za-nj pretežavno in z veseljem terpi zaničevanje in zasramovanje. Ko pervikrat po Sienskih ulicah miloščino pobira, otroci za njim deró in ga zmerjaje s kamenjem lučajo. Brata tovarša obide nejevolja. Bernardin pa ga tolaži rekoč: „Ne káli jim, brate, veselja, saj nam pomagajo do večne slave, ker nas vadijo v poterpežljivosti, po kteri edini posedemo svoje duše“. Vikši ga odločijo za pridigarstvo. Ali eni redovniki niso bili s tem zadovoljni, češ, da se pridigarstvo ne zlaga z uboštvom, ker prizadevlje stroške za bukve; ne s pobožnostjo, ker se je treba mnogo učiti; ne s samostanskim redom, ker dela izjeme. Bernardin torej, da bi teh slabotnikov ne pohujševal, rabi le izposojene bukve, je pervi in zadnji pri skupnih molitvah in opravlja vsa dela po samostanu, ali abote bratov vendar ne more premagati. Verh tega je bil njegov glas slab in hripav, da njegovi govori niso bili ne za uho prijetni, ni so se zdeli za serca koristni. Po navadi tedaj se zateče k presv. Devici in po njeni priprošnji je vseh teh ovir rešen — hripavost zgine, glas je močan, čist, doneč. Pa tudi njegov duh je bil čudapolno razsvetljen. Zatorej se z vso gorečnostjo poprime oznanovanja Božje besede. Italija je bila zagreznjena takrat v silno spridenost: v veri ni bilo nobene žive moči, v delih nobene ljubezni, v nravih nobene spodobnosti; lehkomiselne, krive, lomljene prisege so spodkopávale javno zaupanje; sovraštva in prepiri med mesti in plemenitimi rodovinami so redili razdivjanja vojaška kerdela; vsa varnost je bila zginila, rop in mor sta oprézvala po cestah in potih; grozna serditost med Gvelfi in Gibelini je zadušila vso občinsko družnost, vso ljubezen do ljudstva in domovine; izreja sinov je bila v tem, da so se učili nasprotno stranko čertiti, postave niso imele nobene veljave; najbolj strahovita hudodelstva so utekala vsej kazni; goljufija, odertija, samosilnost je bila vsled navadnosti že opravičena; ostudne gerdobije, nesramne, živinske gostarije, pogubne srečkarske igre se niso več skrivale po ponočnih teminah za debelo zidovje; cerkve so bile prazne, spovednice zaprašene, mize Gospodove zapuščene, polna pa kazališča, glumišča, vsa zakotja čarovnikov in druzih sleparjev! Za gorečega pridigarja pač dovelj dela!

4. Pervih deset do petnajst let je pridigoval večidel le priprostemu ljudstvu po tergih in vaséh okoli Siene. Spomladi l. 1418 pride v Milan, pridiguje po več cerkvah in obudi z milino in krepkostjo svojih govorov pozornost meščanov takó, da ga poprosijo slovesne postne pridige prevzeti; on to storí in s táko glasno in splošno pohvalo, da je njegov slovés kot izverstnega pridigarja za zmeraj vterjen. Vojvoda milanskega, Filipa, sicer

razkači njegova mogočna beseda, s ktero je dvorske gnjusobe karal, tako, da mu s smertjo žuga, ali Bernardin odgovori, da za resnico umreti, bi bila za-nj največa sreča. Prehodil je tedaj vso zgornjo in srednjo Italijo; pridigoval je v Bergamu, Brešiji, Veroni, Benetkah, Vičenci, Florenciji, Sieni, Perúžiji in po druzih mestih — njegov sloves se je razlegal po vsej deželi; povsod so ga hoteli slišati; knezi in republike so ga vabili s častnimi poslanstvi; povsod so se nadjali po njem zboljšanja žalostnega stanú. Kjerkoli je povzdignil besedo, na tisoče jo je nasopno serkalo in ogrevala ter razsvetljevala je serca ko žar in plam. Nad vspehom njegovih pridig je bilo res stermeti: sklepal je mir med vojevavnimi deržavami in mesti, poravnaval je kervava sovraštva med visocimi ródbinami in delal spravo med serditimi nasprotniki; napeljaval je razuzdane mladenče in lehkomiselne hčere k spodobnemu rednemu življenju, spreobračal je zanikerne postopače, igravce, zapravljivce, pijance v pridne, varčne, zmerne možake, ničemure, slastne ženske v tihotne, marne gospodinje; terdno je spletal pretergano složnosti vez méd ločenimi zakonskimi, bogatine je nagibal berzdati potrošno gizdavost in s prihranjenim ubozim deklinam v poštene zakone pomagati; povdarjal je potrebno povernjenje krivičnega blaga, opominjal vikše k blagoserčnemu ravnanju, podložne pa k voljni pokorščini in poterpežljivosti. V Sieni si je posebno prizadeval zatreti nesrečno igranje razkazovaje, kako da napravlja zgubo premoženja, koliko rodi kletve, pohujšanja, goljufije, prepira in sovraštva, kako da metana kostka, takaljána óblica, spremenljiva kvarta mir in veselje življenja spreobrača v žalost in sramoto, v revščino in obupanje — —; žalostne nasledke te strasti tako živo in resnično popisuje, da je vse presunjeno. Od vseh plati mu nosijo kvarte in kostke in deske in drugo igralno pripravo, ki vse verže na kup in sežgè na javnem tergu méd prepevanjem psalmov. Neki strugar mu toži, da, ker svet več ne igrá, nima zaslužka več — narisa mu solnce z imenom Jezusovim na sredi in mu svetuje, zanaprej le taka znamenja izdelavati. — Od Bernardinovega ostrega življenja, njegovega posta, bedenja in mertvenja ko meniha nočemo nič govoriti, ker so to le pristranske reči, ki se v njegovi sijajni pridigarski delavnosti kar potopé.

5. Bernardin pri svojem globocem poznanji človeške natore, priklene mnogokrat pridigam svojim tudi vnanje osupeve in porabi simbolična znamenja, da bi povikšal moč in zdatnost svoje besede. V Perúžiji, po sovražnih strankah vsej razcepljeni, na koncu pridige poslušavce slovesno pozôve, da kteri ljubijo mir, naj se vstopijo na desno, kteri pa hočejo v sovraštvu terdovratno ostati, na levo plat — tako namreč bo tudi na sodnji dan. Noben ne ostane na levi, razun mladega plemenitaša, kte-

rega zavoljo sklenjenega mirú očitna nejevolja stare. Svetnik ga ostro zaverne in mu napové, da bo žalosten konec storil. Prerokovanje se kmalo dopolni. — Na druzem kraji, v Arezu, zavoljo vraž, čarovnij in enacih sleparskih umetnij zeló razvpite, pregovori prebivavce, da mu prinesó vse čarovniške knjige, zercala in zarotivne priprave; nakupiči je okoli visocega bandera, na kterem je bil hudič naslikan in vse skup sežgè. — On je posebno častil presv. ime Jezusovo, večkrat je pridigoval od njegove vzvišenosti in moči, in kazal med tem na leci okroglo tablico, na kteri je bilo z zlatimi žarki obdano. — Luč, v kteri se je svetil sloviti pridigar, ni mogla se ve da biti brez sence zavidnosti. Zlovoljni ljudje so ga preganjali ustmeno in pismeno z raznim ogerdovanjem; ker pa na njegovo brez madeža življenje niso mogli svoje hudobnosti naklépati, zato so jeli posebnosti njegovega pridigovanja v njegov podor dlakocépiti. Zatožijo ga pri papežu, da vpleta med svoje pridige čudne, grozno nevarne novarije, in posebno, da nevedno ljudstvo zapeljuje v malikovanje, ker je učí in pozivlja, „zlato ime Jezusovo“ moliti. In res mu papež Martin V. pridigovati in učiti prepové. Pa Bernardin storí svojo versko izpoved, izroči svoje pisane pridige in sestavke v pretres in vseh krivičenj je odvezan. Kmalo potem ga zahtevata duhovščina in ljudstvo Siensko za škofa in papež privoli, ali Bernardin se te časti stanovitno brani, kakor tudi kasneje kratkimal ne mara ne za škofijo Ferarsko, ne za Urbinsko. Ker mu prijatli to „termoglavo“ ponižnost dokaj zamerijo, zato jim smehljaje reče: „Vi pač nimate prav; ne ponižnost, ampak napuh je tega kriv; ali me ne sprejemajo v vsacem mestu kakor škofa, s križem in banderom, ali ne spolnujem škofovega pridigarskega opravila, ali ni vsa Italija moja škofija?“ Ko pa ga bratje 1438 za generalvikarja (velicega namestnika) izvolijo, to službo z veseljem prevzame, ne zavoljo časti, ampak zavoljo obširnega delokroga. Ker se je nadjal, nekdanjo redovno ostrost zopet oživiti. Čez pet let pa je bil po silni svoji prošnji tega trudapolnega opravila prevzdignjen in tako zopet pridigarskemu poklicu povernjen. V teku let je bil vso Italijo prehodil razun neapolitanskega kraljestva; tudi tje se hoče zdaj podati. Ali na potu ga strese huda merzlica, da mora v Akvili ostati; smehljaje, o predčutji rajskega veselja, izdihne tam svojo dušo 20. majnika 1444 v svojem štiri in šestdesetem letu.

Bernardin je sestavljal svoje pridige med molitvijo in prelivanjem solz pred podobo Križanega. Tam je spisoval tudi svoje pobožne bukve. Gospod mu je zraven moči govora podelil tudi dar čudežev. O tem se prečudne dogodbe sporočujejo. Že šest let po smerti ga je papež Nikolaj V. za svetnika razglasil.

Obrazuje se v redovniški obleki s solnčno kroglo, sredi ktere stoji ime: Jezus.

Ime Jezus.

In dano mu je bilo ime Jezus. Čudovito ime, ki lastnosti v sebi obsega dozdevno čisto nasprotne. Navadno se imenuje to imé „presladko imé“, in resnično! je tudi, ker je ime Odrešenikovo, ki nas je prišel rešit vse nadloge. Pa sv. Pismo je imenuje tudi „strašno“ ime, in je tudi, ker je ime Sodnika vseh angeljev in ljudí. Obstani, kristijan, nekoliko pri tem dvojnem premišljevanji, da se boš učil Jezusovo ime ljubiti in se ga bati, oboje v svoje zveličanje.

Mnogo bridkosti ima to življenje, ki je mora tudi najsrečneji Adamov sin okušati. Vse grenkosti tega življenja pa zamoremo v tri spotegniti, namreč v nepokojnost slabe vesti, v razna telesna in dušna terpljenja in naposled v smert. To trojno bridkost mora vsaki človek okušati, berač ko kralj; kdo namreč je brez greha? kdo brez terpljenja? kdo uteče smerti? In kakovo zdravilo je zoper te britkosti? Nobenega druzega ne, kakor sladko ime „Jezus“.

Vedi in glej, kako britko je, ker si zapustil Gospoda svojega Boga, kliče prerok grešniku. In ali more grešnik tajiti, da občuti veliko bridkost v sercu po očitanji vesti, po razdraženih strastih, po strahu pred sodbo? Resnično! grešniki nimajo mirú, dokler jim greh vest teží; čutijo se nesrečne tudi v največi pozemeljski sreči in njihova notranja muka se jim na obrazu zaznava; ona je časi tako krepka, da jim kar ni živeti. Kaj more grešniku pomagati? Kdo mu more grehe odvzeti, kdo mu mir poverniti? Le vera v Jezusa. O presladko ime, ki grenkost slabe vesti v nebešk mir spremeni! Kako nespametni so grešniki, kteri se k Jezusu ne obernejo. — Sicer je še mnogo nadlog, ktere tudi pravičnega tarejo. So dušna terpljenja in telesne bolečine, bolezni, zgube, preganjanja — dovolj tedaj križev dan na dan. Grenjak kelih, ki ga morajo Adamovi otroci piti v deželi prognanstva! Ali ga ni s čim osladiti? Izraelci so enkrat v puščavi žeje koperneli; prišli so do vode, pa bila je grenka in godernjali so zoper Mojzesa. Tedaj verže on va-njo les in voda postane pitna. Kteri pa je tisti čudoviti les, ki osladi grenko vodo bridkosti, ako ne sv. križ, v kterega ozir že kristijana k poterpežljivosti opominja? Odkar je Kristus terpel, postalo je terpljenje sladko vsem, kteri Jezusa ljubijo. To je moč presladkega imena Jezusovega. — In kakovo moč razodevlje to ime še le v smertni uri! O smert, kako grenjak je tvoj spomin za človeka, ki sreče svoje le v časnih vžitkih išče! Za umirajočega je vse, kar vidi in sliši, kar je v njem in zunaj njega, boleče in grenko, — grenka je postelja, grenka jed in pijača, grenka brez spanja noč, ki ne dá dneva pričakati, grenek je terpljenja polni dan, ki napoveduje še hujo noč, grenek je ozir na svet, ki nima nič tolažila za bolnika, grenka je pričujočnost prijatlov, od kterih se mora ločiti; le ena sladčica še verniku ostane: križ Jezusov, ime Jezusovo, ker je ime Odrešenikovo, ki dušo grehov očisti in bo tudi truplo obudil na dan vstajenja. O ko bi se pač že zdaj navadili, v Jezusovo ime z zaupanjem in ljubeznijo klicati, da bodo enkrat tudi naše umirajoče ustnice še izgovarjale sladko besedo: Jezus.

Pa to presladko ime je tudi strašno ime za brezbožnike, ker je ime Sodnikovo.

Ali nam ne pripoveduje evangelij, kako so se hudobni duhovi v obsedenih bali pričujočnosti Zveličarjeve in kako so že od daleč vpili: Zakaj nas prideš mučit? Saj vemo, da si Kristus, Sin Božji. Ali nam

ne sporočuje cerkvena zgodovina, kako je ime Jezusovo, v ktero so pervi kristijani nad obsedenimi klicali, kakor ogenj prepekal, da so zavoljo nesterpljive muke morali bežati? To strašno moč imena Jezusovega bodo enkrat vsi brezbožniki občutili, ko bo sladki Odrešnik, ki je pervikrat prišel, vse zveličat, drugič prišel sodit živih in mertvih. Ko gre Savel proti Damasku, serda kipeč zoper kristijane, pade na nagloma, kakor od strele udarjen, na tla, oslepi in se ves trese, ko mu Zveličar zakliče: Jaz sem Jezus, ki ga ti preganjaš. In vendar ni bil prišel Jezus ko Sodnik, da bi Savla obsodil, ampak ko odrešenik, da bi ga zmote in zlobe ozdravil. Kaj še le bo, ko bo prišel ta Jezus enkrat poln močí in veličastva, obdan od milijonov angeljev, z banderom križa, ki je še zdaj toliko ljudem zasramljivo znamenje — kákošen strah bo obšel brezbožnike, nevernike, ko bodo zagledali tistega, kterega so s svojimi grehi in s puščicami zasramovanja prebadali, ko bodo zaslišali gromoviti glas: Jaz sem Jezus!

Kdor torej sladkega imena Odrešenikovega ne ljubi, moral se bo enkrat bati strašnega imena Sodnikovega. O zapišimo si zdaj v serce sladko ime Jezusovo in kličimo s sv. Bernardom:

Spokornim Jezus upanje — usmiljen pa prosečim te;
Kak dober tem, k' te iščejo! Oh, kaj še tem, k' te najdejo.
Veselje bodi, Jezus, nam, ki boš plačilo naše tam;
Ti bodi naše slave vir, zveličanje, nebeški mir!

Molitev.

O Bog! kteri si svojega edinorojenega Sina za Rešnika človeškega rodu odločil in ga Jezus imenovati zapovedal, dodeli milostivo, da mi, ki njegovo sv. ime na zemlji častimo, svoja imena v bukvah izvoljenih v nebesih zapisana najdemo in gledanje Jezusovo vekomaj vživamo. Po ravno tistem Jezusu Kristusu, Gospodu našem. Amen.

21. Majnik ali véliki traven.

Sv. Feliks Kantaličijan, spoznovavec.

Stoletje, ki je najhujo vseh krivover rodilo, ki je sv. cerkvi najglobokejo rano zasekalo in jej vernih otrok na milijone uropalo, bilo je pa na drugi plati obilo blagoslovljeno s pobožnimi in svetimi služabniki Gospodovimi. — V njihovo sijajno versto se vredno postavlja naš Feliks Kantaličijan.

Bil je ta svetnik rojen l. 1515 v Kantaliciji, tergu na spodnjem Laškem. Bil je ubožnih staršev in je ko deček čedo pasel. Ko se za bolj težka dela včversti, stopi v službo pri necem plemenitašu in obdeluje njegove vertove. Že v zgodnji mladosti se je bil navadil, delo z Bogom začeti in že ko pastirček si je bil v hrast križ vrezal in je tisti čas, ki so ga drugi dečki z igra-

čami zatratili, pred tem sv. znamenjem pobožne vaje opravljal. Dokler njegova mladoletnost še ni bila zmožna, dolgo premišljevati, je bila njegova molitev v tem, da je s serčno gorečnostjo očenaš, češčenamarijo, apostoljsko vero in čast bodi itd. večkrat ponovil. Polagoma pa zadobi dar bogomiselnosti, ktera že z eno samo pobožno mislijo čutila vname.

Nič ga pa ni globeje ganilo ko spomin terpljenja Jezusovega in premišljevanje skrivnosti našega odrešenja, ktero je vedno v njem vžigalo žarke plameče ljubezni in hvaležnosti. Pač so ga večkrat zasramljivo pitali s „pobožnjakom“ in „svetnikom“, pa on je mirno odgovarjal: „Pustite me, vsaki naj dela za-se, kar hoče, samo da je prav.“ Njegovi gorečnosti v molitvi je bila

prikladna tovaršica njegova tihotnost v življenji in njegova ljubezen do bližnjega; bil je zmeraj prijazen in postrežen, zmeraj pripravljen komu kaj dobrega storiti. Zatorej je bil vsem ljub in čeravno so se mu posmehovali, vendar so se le k njemu zatekali, kedar so svèta ali pomoči potrebovali. Ob nedeljah in praznikih je prosil kterega znanca ali domačina, da mu je iz kacih duhovnih bukev kaj bral; tako tedaj sliši tudi od življenja puščavnikov. Te ljubomile podobe kerščanske popolnomosti so vnemale živo hrepenenje v njem, v puščavo se podati in življenje nekdanjih puščavnikov posnemati. Ali — silni dvomi se v njem vzdigavajo. Kako bi on nevedni, ki še brati ne zna, psalme pel in visoke reči premišljeval; kako bi on, slabi, v samoti moral pogrešati vsega spodbudovanja, vsega pobožnega zgleda, vsega napeljevanja in vodstva? Sedaj sklene po otroškem posvetovanji z Bogom in po njegovem navdihnjenji, star 28 ali 29 let, stopiti v ponižni red kapucinski.

2. Oberne se s prošnjo do samostana v svojem rojstnem kraji, pa gvardijan ga noče sprejeti: da je še mlad in čverst, da naj le gre in svoje terdne roke pridno giblje; da se zeló moti, če misli v samostanu pri obilnem kruhu zložno živeti; oní — kapucini so se posvetili nasledovanju ubozega in terpečega Zveličarja. Feliks pade pred njim na kolena, solzé se mu uderó, in Boga na pričo pokliče, da druzega nič ne želi, kakor le Kristusa križanega nasledovati. Ginjeni gvardijan ne dvomi več nad poklicem mladenčevim, ki tako serčno po križi hrepeni; pošlje ga torej s priporočivnim listom do provincijala, kteri ga v Antikolskem samostanu med redovnike sprejme. Feliks se kmalo priučí samostanskemu življenju in redstvu in razodevlje tako gorečnost v pobožnih vajah, tako pridnost v domačih opravilih, tako poterpežljivost in veselost v pomanjkanji, in takó voljno pokorščino, da mu po minulem poskušnjem letu očetje enoglasno dovolijo slovesne obljube storiti. Novi brat tedaj opravlja tukaj kakor potem v Tivolih najteža in najmanjša dela v popolno zadovoljnost vikših, takó da ga zavoljo njegove pobožnosti in zanesljivosti postavijo za pobiravca miloščine v rimskem samostanu sv. Bonaventura. Feliks se veseli tega trudapolnega, res ne zavidljivega opravila, ker mu je veliko priložnost dajalo, ponižnosti in poterpežljivosti se vaditi, ker ne malokrat mu je namesto darú v vrečo padla psovka v zobe. Takó tedaj hodi v globoki zbranosti duha in v vedni združenosti z Gospodom, ktere najglasneji hrum ne moti, nobena še tako zanimiva vnanja reč ne kali, z gorečo ljubeznijo in z neutrudljivo skerbnostjo z roncem čez ramo dan na dan po rimskih ulicah od hiše do hiše. Velikrat je imel dokaj nositi in vleči, da so se mu rame spogibale in mu je znoj čelo oblival, pa imel je breme za križ Gospodov in si je pridjal častni naslov „kapucinski osel“.

Njegovo geslo je bilo: Deo gratias (hvala Bogú)! Niso pa bile prazne te besede brez duha in pomena, ampak bile so globoko v njegovo serce zarisane, bile so jedro in sidro, zaklad njegovega življenja; služile so mu za vse: za pozdravilo, za prošnjo, za hvalo in slovo.

3. Štirideset let roma in koraka majhne, pa čverste postave mož — po mestnih ulicah. Pa če težavniše je za-nj to opravilo, toliko ljubše mu je bilo. Enkrat ga že starega popraša kardinal, zakaj da se k počitku ne poda? Feliks mu odgovori: „Vojak mora z orožjem v roci umreti in osel pod svojim tovorom poginiti. Varuj Bog, da bi pokoj dovolil svojemu životu, ki ni za druzega, kakor za delo in terpljenje".

Pobiral je tedaj miloščino za samostan, pa delil jo je tudi druzim; vikši namreč, ker so poznali njegovo razsvetljeno pobožnost, dovolili so mu, nekoliko nabrane miloščine revežem razdeliti in to je bila nebeška sladčica za ljubeče svetnikovo serce. Za vsacega lačnega je imel prigrizljej kruha, košček sira ali kaj sadja v vreči; če je našel sramožljive reveže, ki so najbolj potrebnega pomanjkanje terpeli, beračil je za-nje pri premožnih in bogatinih, beračil tako serčno milo, ginljivo, pa tudi časi tako smešno, da je obudil jok in smeh, in ni skor nikdar svojega namena zgrešil. Če pa tudi so se mu sem ter tje ko sitnemu beraču duri pokazale, vendar je rekel svoj (Deo gratias) in je klical blagoslov na klet in hram. Posebno ljubezen pa je gojil do otrok in malih učencev; kjerkoli so ga zagledali, že so mu naproti klicali: „Deo gratias, brat Feliks!"; trumoma so se okoli njega gnjetli, poljubovali mu roke, prijemali ga za halo, in se obešali za njegov pas, on pa je je ljubkoval, in popraševal, ali se pridno učé in radi ubogajo, molil je ali pel ž njimi kako kratko pesmico, ki jo je sam zložil, in če so lepo peli, je je pohvalil in je odšel smehljaje se rajskega veselja, pa tudi milo jokaje ter ponavljaje svoj Deo gratias. Serce prave ljubezni do bližnjega polnega moža je goreče bilo za druzih dušnih blagor. S svojim vnetim pridigovanjem jih je mnogo odvernil od greha, ali pa zmotene pripeljal na pot pokore, razkazovaje jim dvojno grozno nevarnost, ali še v več grehov pasti, ali pa v grehu umreti in vekomaj se pogubiti.

Večkrat je rekel: „Moj uk obsega le šest čerk, pet rudečih pa eno belo"; rudeče so mu bile petere rane Gospodove, bela pa deviška Mati.

4. Njegova blaga priprostost, njegovo odkritoserčno govorjenje, njegova otroško-natorna obnaša proti visocim in nizkim, kakor bi nobenega razločka stanú ne poznal — največe gospode in najimenitniše gospé je imenoval brate in sestre — njegove bistroumne, kaj priležne opombice, napol latinski napol laški reki sv. Pisma, prav prilično vpletani njegovi primeri, ne-

zmankljivi pregovori, lepe zgodbice po domače pripovedovane; blagoserčnost in dobrovoljnost, ki mu je posévala iz sivih oči, — vse to ga je Rimljanom sploh prikupovalo, da so ga mali in veliki, duhovni in svetni ljubili, spoštovali, ga celó visoki gospodje, papeži in kardinali častili. Poseben prijatel pa mu je bil sv. Filip Nerij (gl. 26. majn.); ta dva po duhu enaka moža sta se jako cenila in ljubila, pa sta tudi marsikaj počela, kar je ljud in mladež silo v smeh pripravljalo.

Čeravno večidel na náboru po vseh krajih in koncih mnogoljudnega mesta, vendar je zmeraj tako v sé zamišljen in združen z Bogom, da ga tudi najglasnejši hrum, najbolj mikavna vnanja reč ne more zmotiti in od pobožnih misli odverniti. Zatorej se on čisto nič ni menil za vsakdanje dogodke, pripetljeje in novice in ni mogel spreumeti, da more celó nekterim redovnikom kaj tacega mar biti! In nekoliko tudi zavoljo tega je z brati le malo tovaršije sklepal; če je bil doma, delal je na vertu, pletel rožne vence ali pa rezljal lesene križce, da je je dobrotnikom daroval. Ob nedeljah in praznikih je obiskoval bolnišnice, šel od postelje do postelje, prijel slednjega prijazno za roko, ga poprašal po bolezni, ga tolažil in vnemal za poterpežljivost in zaupanje v Bogá, ga pripravljal za sv. zakramente in mu kakor je mogel, postregel. Posebno pa je znal umirajoče za večnost pripravljati in okrepčane z nebeško tolažbo je rahlo tje prepeljavati pred sodnji stol Božji. Ta njegova miloserčnost do bližnjega pa je izvirala iz plameče njegove ljubezni do Zveličarja, ktere je tolikanj gorel, da, če je le izgovoril ali slišal presladko ime Jezusovo, se mu je prec svetla solza utrenila in mu je obličje radosti zažarelo. Prejel ga je poslednjih petnajst let vsaki dan s prekipečo ginljivostjo. Nič bledeje ni švigal plam ljubezni do Matere Božje.

Sploh so ga zvali „ljubljenca presv. Device“ zavoljo toliko po njej prejetih gnad. Ko je enkrat poleg navade v cerkvi v molitev potopljen, občuti v sercu tolikanje prekipenje ljubezni do Kristusa Gospoda, da skor nezaveden proti velicemu oltarju steče, kjer je bila podoba Matere Božje z njenim nebeškim Detetom. Tukaj je preserčno prosil, da bi mu pač svoje ljubo Dete le za en trenutek, kakor nekdaj duhovnu Simeonu, v naročje podala. In glej! Mati Božja se mu res prikaže ter svojega Sinka v naročje položi!

Pa ne samó te milosti je bil on deležen. Ko plačilo za svoje čednosti je prejel od Bogá tudi dar čudežev. Njegova molitev je ozdravila raznotere bolnike in tudi prihodnje reči je on prerokoval. Pa pri vsem tem je ostal on zmeraj ponižen brat brat Feliks in se je za nevrednega imel med redovnike štet biti. Nenavadne od Boga podeljene milosti je kolikor mogoče zakrival, in ni mogel terpeti ne hvale ne časti.

5. Ali hočemo od njegove ostrosti do samega sebe kaj govoriti? Hodil je v slednjem vremenu razoglav in bos in če mu je zimski čas koža na poplatih popokala, zašil jo je z — dreto; še le v pozni starosti se je dal pregovoriti, kakor drugi bratje, usnjate podplate nositi. Njegova zderžnost v jedi in pijači je bila neznanska; zadovoljen z najmanjo mero je bil zeló vesten zastran redovno zapovedanih postov in je večkrat šaljivo rekel, da se je nasitil z duhom hrane, ki jo vedno znaša. Enkrat prinese lepo pleče domú in reče kuharju: „O kako rad bi je pokusil", in ta mu ga molčé košček odreže; Feliks je zavžije, toda prec se britko pokesá in se v kazen za to sladkosnednost tri dni posta naloži. Ko ga huda bolezen napade in za smert bolan leži, reče smehljaje obiskovavcem, ki mu ozdravljenje voščijo: „O nikakor ne; videli boste, da samostanski osel več ne shodi". Hude bolečine terpí z angeljsko poterpežljivostjo in ko ga vprašajo, zakaj da Gospoda olajšanja ne prosi, odgovori jim: „Ali naj svojemu Jezusu rečem, da naj mi olajša bolečine in me ozdravi? Resnično, ko bi tudi gotovo vedel, da bi zdravje takó zadobil, vendar bi tega ne storil. Ako me moj Bog z bolečinami obišče, zakaj bi jih jaz voljno in veselo ne terpel?" Njegova edina želja je bila da bi mu Gospod kmalo dal umreti, in ginljive so bile njegove prošnje in pritožbe, s kterimi se je zavoljo tega v otroški priprostosti do Zveličarja in njegove deviške Matere obračal. Njegove mile prošnje so bile uslišane; štiri in sedemdesetletni starček zaspí 18. majnika 1587; Deo gratias je bila njegova poslednja beseda. Češčenje mertvega je bilo tolikanje, da so Rimljani, da bi kaj spomina od njega imeli, obropali njegovo izbico in mu obleko koscema porezali, tako, da so morali truplo trikrat na novo obleči in mnogo stražo postaviti, da so je mogli pokopati. Vsled veliko čudežev ga je papež Klemen XI. l. 1712 za svetnika razglasil.

Obrazuje se navadno z roncem čez ramo, napisanim z Deo gratias, pa tudi z Detetom Jezusom v naročji, v ktero mu je je bila presv. Devica položila.

Hvaležnost in nehvaležnost.

Lep zgled te Bogu in ljudem ljudem ljube čednosti, pa tudi ostudno prikazen njej nasprotne nečednosti nam opisuje sv. evangelij (Luk. 17.) v priliki ozdravljenja deseterih gobovih. „Eden izmed njih, ko je videl, da je očiščen, se je vernil in je z velicim glasom Boga hvalil in je padel na obraz pred Jezusove nogé in se mu je zahvalil". Njegovo veselje je bilo veliko in sicer sveto veselje, ker spoznal je, da se je čudo nad njim zgodilo, da mu je Bog sam pomagal. On ne misli tolikanj na-se, kakor na Boga, ki mu je toliko milost skazal. On ne gleda toliko na svoje očiščeno

telo, kakor v nebo, kjer tisti kraljuje, ki se mu ima za to dobroto zahvaliti. On ne pravi: o kako vesel sem, da sem te ostudne bolezni rešen, ampak: o kako dober je Bog, ki se je moje reve usmilil in me ozdravil! On ne pravi: Tedaj, ker sem zdrav, smem zopet domú iti, teh in unih opravil se lotiti, v tej ali uni druščini se razveseljevati. On marveč reče: Neutegoma moram k ljubemu Jezusu hiteti, in ga serčno zahvaliti za njegovo čudapolno usmiljenje.

In kako ljuba je bila ta hvaležnost Božjemu Zveličarju, ki je gotovo z novimi gnadami dobrega Samarijana obogatil, in ko mu je telo ozdravil, mu tudi dušo vse gnjusobe greha očistil in z nebeškimi darovi napolnil. Takov svetel zgled iskrene hvaležnosti nam je tudi naš svetnik, priprosti Feliks, kteri je vedno ponavljal svoj Deo gratias! in je tudi druge opominjal to storiti.

Nič ni bolj spodobno, kakor Boga velikrat zahvaliti za prejete dobrote, kterih velikost in število je Bogu samemu znano.

Štej zvezde, če moreš! Ni ga bilo dneva ne noči, ne ure od tistih mal, kar si se na svet rodil, da bi ne bil kake dobrote od Boga prejel, ali bi z njegovo pomočjo kterega dušnega ali telesnega zlega rešen ne bil. Ni tedaj kaj bolj spodobnega, kakor da svojemu tolikanj dobrotljivemu Bogu vsaki dan pogostoma najponižnejšo hvalo izrekuješ in mu pregoreče služiš.

„V vseh rečeh se zahvalite", nas opominja sv. ap. Pavel, „zakaj to je volja Božja v Kristusu Jezusu do vas vseh". (1. Tes. 5, 18.) In res, Kristus sam, kralj nebes in zemlje, je vselej, kolikorkrat je jed vzel, ozerl se proti nebeškemu Očetu in ga je zahvalil. Listi sv. Pavla so polni zahvale do Boga. Skerbna mati cerkev nas uči, pri daritvi svete maše in pri druzih molitvah večkrat reči: Deo gratias. Resnično, če Bog tudi nehvaležniku veliko dobrot podeli, koliko več jih bo hvaležnemu, ker zahvala je nova prošnja, ktero Bog tako rad sliši. Ali kako redka je hvaležnost! Kako pogosta pa nehvaležnost! „Ali jih ni bilo deset očiščenih? Kje pa je unih devet? Nobeden se ni znašel, da bi se vernil, in Bogu čast dal, kakor ta tujec.

Te besede ne razodevljejo samó žalosti, s ktero je ljubeznjivo serce Jezusovo ogrenila nehvaležnost devet gobovih, ampak tudi vir, iz kterega ona izhaja. „Oni niso Bogu časti dali". Očiščeni so se sicer veselili, kakor Samarijan, toda ne v Bogu, ampak sami v sebi, ker so bili ozdravljeni; zatorej tudi berž sklenejo domú iti, domačim se pokazati, tega ali unega dela se poprijeti, tudi se razveseljevati ter za dolgo bolezen se odškodovati. O kolikrat ljudje ravno tako storé, kedar je Bog nevarne bolezni ali ktere druge hude sile reši; za molitev, zahvalo in čast Božjo se ne zmenijo ne. —

Tudi to je krivo, da se zahvala tako rada opušča, ker marsikteri misli, da sreča in blagostanje, ki je oživa, mu gre po pravici in da mora tako biti, kakor bi se mu ne moglo in ne smelo slabeje goditi, zraven pa pozabi, da bi se mu pač utegnilo tudi drugače goditi, in se mu bo morda kmalo.

Še le, ko jame tega ali unega pogrešati, ko pride v druge razmere in stanja, ko mu tega ali unega primanjkuje, kar je poprej brez premisleka užival, takrat še le začne ceniti in spoznavati, kako nehvaležen da je bil. Kdor se spozna za nevrednega milosti Božjih in za grešnika, ta bo vsako, tudi najmanjo prejeto dobroto imel za posebno gnado in bo za-njo Boga hvalil. — Da! vse naše življenje naj bi bilo neprenehana zahvala, ker je nepretergana versta Božjih milosti in dobrot. O zgodnjem jutru začnimo dan z zahvalo do Bogá, da nas je minulo noč okrepčal in varoval, noč,

ktero je toliko druzih moralo prečuti brez pokoja, v žalosti in bolečini, ktero se je toliko naših bratov s smertjo bojevalo, tudi umerlo, morda v pekel pahnjenih, v vice obsojenih bilo. Končajmo dan z zopetno zahvalo za vse dobro, kterokoli smo od Boga prejeli po duši in telesu.

„Res je spodobno in dolžnost, da ti vedno in povsod hvalo dajemo, sveti Gospod, vsegamogočni Oče, večni Bog, po Kristusu Gospodu našem. Amen.“

Molitev.

O Gospod Jezus! ki si se ponižal v čisto naročje sv. Feliksa položen biti, dodeli nam po njegovi priprošnji milostljivo pomoč, s ponižnim in čistim sercem Ti služiti, da bi tako vredni bili, enkrat po Tebi v Tvoje večno kraljestvo sprejeti biti. Amen.

22. Majnik ali véliki traven.

Sv. Julija, devica in mučenka.

Med grozovitniki, ki so po dopuščenji Božjem kervavo preganjali sv. cerkev, bil je tudi vandaljski kralj Genezerih, arijanec, ki je z divjaško sirovostjo sklepal hudovoljno zvijačnost in afrikansko okrutnost.

Ko je bil o ljudskem preseljevanji na Španško udaril, to lepo zemljo vso pokončal, pravoverne kristijane nemilo preganjal, cerkve podiral, domovja požigal, potem je čez morje v Afriko prebrodil, ter mesto Kartagino oblegel. Ko je leta 439 prevlada, in oropa, njegovih največih dragocenosti in zakladov, prepusti bogato, krasno mesto razdjavni sili in pa besnemu čertu svojih arijanskih trop do katoliških meščanov. Palače, tempeljni in cerkve so bile zapožarjene; škofje in duhovni so bili s peklensko grozovitostjo mučeni, da bi skrite cerkvene zaklade izročili; starašine, tergovci in najbolj imenitni možje so bili oropani blaga in posestva in pregnani, ali pa v sužnost obsojeni, najhuje terpinčeni, k najgerjim opravilom siljeni, ko tovorna živina obkladani, z železnimi želi priganjani; mlaje žene in visokorodne hčere so bile vojakom prepuščene in v sužnost prodane. Med temi nesrečnimi devicami je bila tudi Julija.

2. Julija, imenitne Kartaginske rodovine, je prejela od pobožnih staršev njenemu rodu primerno izrejo, ktere podlaga in namen je bil strah Božji. O strahovitih stiskah, ki so njeno rojstno mesto verižile, bila je ugrabljena iz svetišča očetovskega doma, prodana kupčevavcem s sužnjimi in v Sirijo odpeljana, kjer jo kupi pogansk tergovec, Evzebij. Osode nagli spremen,

berzi prestop iz bogastva v revščino, iz gospodovanja v pokorščino, iz prostosti v sužnost, — to je moralo plemenito devo, izrejevano v sijajni zložnosti življenja in njegovano v prepazni postrežbi, začetkoma pač hudo peči; ali bila je ona kristijana iz vsega serca in se je s terdnim škitom zveličanskih naukov branila zoper nemile udarce nesreče. Vse je torej opravljala voljno s tiho poterpežljivostjo, z otroško udanostjo v prečudne sklepe Božje; in ravno ta udanost v njegovo presveto voljo po zgledu Jezusovem je bilo njeno krepčalo, njeno tolažilo ob urah britke žalí. Če jo je trudnost premagovala; če so jo roke in noge in vsi udje boleli; če jo je obhajala grenka misel zapuščenosti, je žalost jej serce stiskala, z obupnostjo skušala; če jej je terpka sužnost z rudečico lica oblivala, jej sirovo ravnanje, krivično žaljenje solze iz oči stiskalo: tedaj je na persih skriti križec goreče poljubila, v nebo se ozerla, pri Zveličarji na križu visečem pomoči iskala.

In poterdila se je nad njo sladka njegova obljuba, da, kdor je truden in obložen in pride k njemu, on ga bode okrepčal, ker došlo jej je v tacih trenutkih notranje molitve čudovito okrepčanje in vpokojenje od zgorej — iz dežele, v kteri se nobeden plak ne glasi, nobena solza ne teče; tolikanj jo je pregrevalo čutilo otroštva Božjega, da je zopet veselega serca in obraza — ponižna dekla bila. S svojo pridnostjo in zvestobo v službi si nakloni spoštovanje in prijaznost gospodarjevo, da zanaprej rahleje ž njo ravna ter jej dovoli, po dokončanem delu v samotni izbici moliti in pobožne bukve brati, ktere je od Sirijanov na posodo dobivala. Čeravno je imela dovolj jesti in piti, vendar se je večkrat ob kruhu in vodi postila in svoje telo sicer mnogo pokorila. Gospodar jej pogostoma prigovarja, da bi si kaj bolje postregla, ali nič je od spokornega življenja ne more odverniti. Tako je s pomočjo angeljev Božjih tudi sredi med nevernimi nečistniki neomadežana devica ostala.

3. Tako mine nekaj let. Zgodi se pa, da Evzebij po kupčijskih opravilih z otovorjeno ladijo v Galijo veslá in tudi ljubljeno Julijo seboj vzame. Na otoku Korzika, na severnem bregu sidra pripne in gre na suho. Ravno ta dan so Korzikani malikom na čast veliko slovesnost obhajali, zakaj večina njih je takrat, in še sto let pozneje, tavala v abotnem poganstvu. Tudi Evzebij, še terd nevernik, se s svojimi ravno tacimi brodniki te slovesnosti vdeleži. Julija pa na ladiji ostane in objokuje ostudno malikovanje ter slepoto poganov. Med tem pa pridejo uradniki Feliksa, otočnega poglavarja, na ladijo je poleg postave preiskovat, in ko zagledajo Julijo, vprašajo jo, zakaj tudi ona ni šla z gospodarjem v tempelj? Julija jim serčno odgovori: „Kristijana sem in le pravemu Bogu darujem, ne pa vašim krivim bogovom“. Uradniki berž to poglavarju sporočé, kteri velí neutrudoma ter-

govca na odgovor poklicati, kako da on goreč častivec bogov, more terpeti, da njegovi ljudje „neumerljive“ zaničujejo in preklinjajo — to mu mora biti v kvar in pogubo; on mora derzno sužnjo za tako skrunjenje ostro kaznovati, in jo ali k žertovanju prisiliti ali pa od sebe spoditi. Evzebij mu reče: „Kristijana je, ktero sem že večkrat skušal od njene vere odverniti, pa zastonj; sicer pa je ne morem pogrešati, kajti ona je dobra in zvesta in razumna, ljubeznjiva in zala, zgolj milina in blagota, njemu najdraža med vsemi — biser njegovih suženj“. To pohvalno spričevanje razdraži radovednost Feliksovo, razvname njegovo poželjivo ljubezen; silno torej nagovarja Evzebija, da naj mu jo prepusti, ponuja mu za-njo visoko ceno, ali pa v zamenjo štiri najlepše sužnice — vse zastonj; biser ni na prodaj. „V nič ne privolim“, reče mu Evzebij; „Julije vse tvoje bogastvo ne odvaga, ona mi je ljubša, ko vsi tvoji sužnji“.

4. Ta nepričakovani odrek še bolj razburi Feliksovo strast; sklene torej z gerdobno zvijačo doseči, česar ne more z vsem prigovarjanjem in obetanjem, in se ana z očitno silo. Iz tega namena povabi Sirijana na slasten obed, in veli gostu kozarec za kozarcem natakati, dokler se od vina premagan nezaveden ne zgrudi. Zdaj veli Feliks v imenu Evzebija, Julijo in če tudi s silo z ladije pripeljati.

S priliznostjo, si misli, je kerhka ženska najlože premotiti; ko jo tedaj pred-nj pripeljejo, jame hinavsko milovati njeno nevredno sužnjo osodo, hvalisati pa njeno lepoto, njeno razumnost, in sploh potratno meče préd-njo vado najbolj zapeljivih besed, da bi pač bogovom, ki so jo ozališali z vsemi darovi ljubeznjivosti, tudi nasprotno prinesla zahvale daritev; da jej hoče podeliti prostost, jej biti mogočen varh, ljubeč brat, zvest prijatelj, njen iskren častivec.

Julija sluteča z deviškim trepetom njegove skrivne, nesramne namene, junaško zataji prihajočo stisko serca in mu odkritoserčno zaverne: „Ti mi hočeš prostost podeliti! Jaz sem prosta, dokler služim Kristusu, svojemu Gospodu; delaj mi silo, kakoršnokoli hočeš, jaz pa nikdar nikoli svoje vere ne zatajim“. Ta neodnehljiv upor prevaranega še bolj razljuti, in kar se je zdelo prej plamen ljubezni, spremení se zdaj v žarjavico gnjeva in okrute: s sirovo pestjo jo bije po obrazu, da se jej kri cedí iz ust in nosá; ona pa poterpežljivo moli: „Zveličar moj! tudi ti si iz ljubezni do mene berljuzge prestal; veselim se častí, da te smem nekoliko posnemati“.

5. Grozovitega poglavarja to še bolj razkači; ukaže jo na tezavnico razpeti in neusmiljeno tepsti. Ona pa misli med tem na terpljenje Jezusovo in pravi: „Moj Jezus je bil tudi bičan in še s ternjem kronan. Čast in hvala tebi, Gospod in Zveličar moj! da si me vredno spoznal, tebi vedno bolj podobna postati“.

Med tolikim terpinčenjem jej poglavar vedno kriči: „Odpovej se Kristusovi veri, in nehali te bodo mučiti“. Julija pa neprestrašeno odgovori: „Tega nikakor ne storim, in ko bi me tudi kakor Kristusa križali“. In res! Feliks, bojé se, da bi se Evzebij iz vinske omotice ne prebudil in mu ne overl njegovega maščevanja nad zaničevavko bogov, urno zapové križati jo. Devico prešine o zgledu tega kristijanom tolikanj častljivega mučnega orodja sveto veselje. Noben zaplaka glas ne uide iz njenih ust, ko jej žeblji prebodejo nježne roke in noge, in na križ povzdignjena glasno hvali Gospod-Boga za milost take smerti, in mu po kratki muki svojo dušo izdihne, ktera je v trenutku ločitve, kakor legenda pripoveduje, v podobi svetlobele golobice proti nebu se dvignila.

Bila pa je smert mučenke nekim menihom samostana na bližnjem otoku Gorgonskem ravno tisti čas razodeta, kteri se hitro v Korziko prepeljejo, truplo s križa snamejo, je v čoln položé in med psalmovim petjem častito v svoji cerkvi pokopljejo. Kasneje (l. 763) je je dal kralj longobardski, Dezider ij, v Brešijo prenesti.

Obrazuje se sv. Julija s križem, orodjem svojega mučenstva.

Želja, edino le Bogu dopasti,

vse druge dobre želje verdéva in obsega. Beseda in zgled sv. Julije, ki je želela le „Bogu dopasti, le njemu služiti in si tako njegovo milost pridobiti, da bi enkrat na dan sodbe ne bila zaveržena“, nam to resnico tehtno na serce pokladata: In nje nas opominja tudi sv. Pavel pisaje do Filipijanov (4, 8. 9.): „Sicer pa, bratje! karkoli je resnično, karkoli sramožljivo, karkoli pravično, karkoli svetó, karkoli ljubeznjivo, karkoli je dobrega imena, če je kaka čednost, če je kako hvale vredno obnašanje, to mislite . . . In Bog miru bo z vami“.

Glejte obseg edino prave želje; ona tedaj sama réda pravo kerščansko življenje. „Eno je potrebno“ (Luk. 10, 12.), to je, da si edino le prizadevaš Bogu dopasti, le njemu služiti s povikševanjem njegove časti. Pod to željo ko glavarico se morajo vse tvoje druge želje verstiti, to je, ničesar ti ni dovoljeno poželeti, razun kar in kolikor ôno pospešuje slavo Božjo, razun kar in kolikor tebe samega Bogu bolj dopadljivega in pravičnega dela. V tem torej naj se vse tvoje nagnjenje do kterihkoli reči — rodi in verti, ker so one pripomočki, od Boga ti dani v tvoje posvečevanje; in edino to jim daje pravo ceno, zavoljo ktere je smeš in tudi moraš poželevati. Ali pri tem presojevanji se moraš skerbno varovati, da te ne prevara lastna kalna dozdeva, ne preslepi líšpava prikazen marsiktere reči. Zakaj le prevečkrat se žalibog! zgodi, da nam marsikako reč nekako natorno, pa skrivno nagnenje do nje, ko preizverstno in za zveličanje ko prepríličnо opisuje. Nekteri želi več premoženja si pridobiti, da bi bolj podpiral uboge in sicer več usmiljenih del storil; ali komaj je v njegovi posesti, doleti najpičleji del uboge in se oberne v usmiljena dela, veči pa se zatrati v radovanja in zložnosti življenja. Drugi želi dobro službo in visoko oblast doseči, češ, da bi lože branil naprave sv. cerkve;

ali komaj jo doseže, že pozabi berž obrambe cerkvene in mu je le mar čast svojo čedaljo bolj povikševati in slavohlepnosti pridno lonce pristavljati. In tako v stotero druzih rečeh, prav kakor toži prerok, da so spridena serca vseh in nepretuhtljiva. Kakor pa iz nekacega natornega nagnjenja nekterih reči poželimo kot za naše duhovno napredovanje priličnih in pospešnih, tako narobe nekterih ne maramo kot za naš dušni blagor nepripravnih ali celo škodljivih, ko nas pa vendar, ako se na tanko prevdarimo, le nekako natorno merzenje do njih trapi, ne pa vodi ozir na čast Božjo ali dušno zveličanje. Da se pa ogneš teh prevar lastne ljubezni in je premagaš, bodi terdno prepričan, da so v roki Božji vse stvari enako pripravne za svoje namembe. „Vemo, da tistim, kteri Boga ljubijo, vse k dobremu pomaga“. (Rim. 8, 28.) Zakaj modrost Božja ni nikjer prikrajšana in povsod vse prijetno razravna. In kako to? Ker Bogu večkrat dopade, vsemogčnost svojo v tem razodevati, da se ko orodja za svoje namene tacih reči poslužuje, ki se poleg svoje natore nikakor za to pripravne ne zdé. „Kar je nespametno pred svetom, to je Bog izvolil, da bi osramotil modre; in kar je slabo pred svetom, to je izvolil Bog, da bi osramotil, kar je mogočnega; in kar je neimenitno in zaničljivo pred svetom, izvolil je Bog, in kar nič ni, da bi razdjal, kar je, da se noben človek ne hvali pred njegovim obličjem“. (1. Kor. 1.) Zatorej ne pomišljuj tolikanj, kteri pripomočki so sami na sebi boljši in pripravniši v tvoje posvečevanje, kakor mar to, kaj Bog od tebe zahteva, da storiš. Le tiste reči ti bodo res pridile v blagor, ktere ti bo Božja neskočna in premodra volja odločila. Le tisti dopade Bogú, kteri lastno voljo v vsem uklanja Božji volji. — Tako nenasitljivo hrepeneč, čedalje bolj Bogu dopasti, vse poželiš, kar je res dobro; nič namreč ni za-te dobro, s čemur Bogu ne dopadeš, vse pa je dobro, karkoli njemu prijetnišega delaš. In tako se vse dobre želje stakajo v to poglavitno, blagoserčno, edino pravo željo, Bogu dopasti.

Molitev.

O Bog! ki si svoji zvesti služabnici sv. Juliji moč dodelil, vse skušnjave serčno premagati in vse terpljenje zavoljo Tvojega svetega imena voljno prestati: daj, Te prosimo ponižno, tudi nam svojo pomoč, po njenem sv. zgledu raji vse terpeti, kakor Tebe razžaliti, da bomo takó vredni med izvoljene v Tvoje kraljestvo priti. Po Jezusu Kristusu, Gospodu našem. Amen.

23. Majnik ali véliki traven.

Zv. Andrej Bobola, mučenec.

Andrej Bobola se je rodil l. 1592 na Poljskem v okraju Sandomirskem. Rodovina Bobolska je staročeška in visoko imenitna; proti koncu 12. stoletja pa zapusté predniki zv. Andreja svojo domovino, in se preselijo na sosednje sorodno Poljsko. Hrabrost v vojski in vzorita pobožnost ste bili ravno

ko dedovanski lastnosti in čednosti te rodovine, in zala odrastlika tega žlahnega plemena je bil naš blaženi mučenec Andrej. Bil je izverstno izrejevan zlasti od pobožne matere, in ker je bil obdarjen z lepimi dušnimi zmožnostmi, bil je poslan na Sandomirsko učilišče. Um in serce sta se pri našem Andreji razvijala ko dve prezali cvetici, in zavoljo svoje pridnosti ter lepega obnašanja je bil od učiteljev vsem drugim učencem v zgled postavljan. Tako okinčan z dvojno plemenitostjo — rodú in učenosti, doraste do tistih let, v kterih je človeku stan izvoliti. Andrej sklene vsega Bogu posvetiti se. Čeravno je za starše ločenje bridko, vendar mu ne nasprotvajo, in tako pristopi devetnajstletni mladeneč ko novinec k Jezuitom v Vilni. Tukaj si marno prizadevlje, vse nápačne nagnjenja serca zatreti, vso lastnovoljnost premagati, nasproti pa vse čednosti si pridobiti, zlasti natanke pokorščine navaditi se. Učil se je v Vilni modroslovja in bogoslovja in sicer s tacim vspehom, da so ga še dolgo časa v spominu ohranili. Ko je bil potem dve leti za učenika v Kraljevci in Pultavi, je bil za mašnika posvečen. Postavljen za pridigarja pri cerkvi sv. Kazimira v Vilni se je obnašal ko pravi apostelj na leci, v spovednici in pri obiskovanji bolnikov. Njegova beseda in njegov zgled sta se tolikanjo močjo vtiskovala v serca vseh, sta tolikanj va-nje vplivala, da ga je slednji natihoma svetnika imenoval. Enako gorečo ljubezen je razodeval do dobrih ali hudobnih, zlasti pa do mladenčev, ktere je vsled svoje apostoljske skerbnosti za-nje v marsikake bratovščine združeval.

2. V teh bratovščinah, od cerkve poterjenih in pod varstvo Device Marije postavljenih, nahajali so mladenči obrambo zoper spridenost in zapeljivost sveta. Izvoljen za predstojnika v mestu Bebrojskem se je tako malo tega poslavljenja posluževal v lastno složnost, da je serčno rad pri delu pomagal vsem bratom, ktere je ali bolehnost ali pa obloženost z druzimi deli v spolnovanji njihovih dolžnosti ovirala. In čeravno je moral kterikrat po ostri šibi kakove kazni posegati, zgodilo se je to vselej s tako očetovsko ljubeznjivostjo, da so njegovi podložni zmeraj se ga oklepali s pravo otroško zaupnostjo, in vsaki si je v čast štel, kdor se je moral uklanjati njegovemu poveljstvu. Iz dalečine so prihajali ter iskali pri njem varnega zavetja redovniki pregnani po navalu Turkov, da bi vživali tolažbo njegovega občevanja. Njegova ljubezen do bratov pa ni bila slepa, prirojena, ampak nadzemeljska. Pa čeravno je imel toliko vsakterega opravila, njegova misel je bila le vendar zmeraj pri Bogu. Vedno je molil in premišljeval. Velike čudapolne reči, ktere je Bog po njem storil, so ga tako malo storile lastnoljubnega in napuhnjenega, da se je marveč sam sebe imel za najmanšega med brati.

3. Tudi ko predstojnik ni nehal skerbeti za rešenje in zveličanje duš. Takrat je po Evropi razgrajala černa kuga, s

kterim groznim bičem je bil Bog narode udaril zavoljo sploh razgrajoče spridenosti. Trikrat (l. 1628, 1630 in 1633) se je bila povernila in je vabila njegovo apostoljsko gorečnost na delo na široko polje. Oborožen z duhom prave kerščanske darovavnosti se podaja nestrahoma z druzimi brati na pozorišča grozne nadloge in neskerbéč za lastno življenje hiti nesrečnikom na pomoč, samo da bi otel svetne brate svoje. Osem njegovih redovnih bratov je doseglo to milost od Boga, da so padli smerti v naročje ko žertve v spolnovanji svojih dolžnosti. In čeravno je tudi Andrej to serčno želel, vendar se mu nič ni zgodilo, zakaj Bog mu je bil prihranil drugo slavno krono — krono mučenstva, da bi namreč resnico kat. vere s svojo kervijo zapečatil. Povsod je razodeval tisto poterpežljivost in ljubezen, ki jo občudujemo tudi nad sv. patronom njegovim, aposteljnom Andrejem. Pozneje je bil goreči služabnik Božji prestavljen v kolegij Pinski, kjer je skorej neprenehoma po misijonih krog hodil. Blagoslova Božjega za te misijone si je izproševal z molitvijo in ostrim postom, storil je vse z natanko pokorščino, karkoli so mu njegovi vikši velevali, imaje vse za voljo Božjo. Že eno leto pred je bil napovedal svojo mučensko smert v listu do necega prijatla.

4. Trume razkolniških kozakov so napadale sosednje, sicer tako cvetoče poljsko kraljestvo. Andreja so ti razkolniki najbolj čertili, ker on je bil najhuje kladvo za-nje. Povsod, kamorkoli je on prišel, zmagala je resnica katoliška (knez Stanislav Radzivil, veliki kancelar litvanski, je bil tamošnji samostan postavil, da bi bil v obrambo zoper navale razkolnikov). Andrej je razkolniške duhovne zmagovito prepričeval katoliške resnice, in je zmotene na pravo pot s krepko besedo napeljeval. Zatorej so ga razkolniki očitno po ulicah psovali, kar je pa Andrej tiho terpel. Naposled pa se njih čert silo razljuti. Kozaci prihrumé do kolegija Pinskega in zgrabijo gorečega misijonarja v vasi Paradilni, ga veržejo na tla in zvežejo; on pa je rekel: „Gospod, zgôdi se tvoja volja!“ Privežejo ga potem k bližnjemu drevesu in ga bičajo, kakor nekdaj Judje Jezusa. Odvezanega zopet vlečejo dalje z vervjo okoli vratu in med dvema konjema. Ta grozna pot je terpela dve uri notri do Janova, kjer Kozaci hetmanu njegov plen izročé. Ta ga hoče najprej od katoliške vere odverniti, ali Andrej serčno izreče, da je katoličan in mašnik in da ni samo pripravljen, ampak da tudi želi umreti. Po drugi poskušnji, da bi od vere odpadel, zv. Andrej z apostoljsko odkritoserčnostjo hetmana opomni, da je mar on dolžan svoji zmoti se odpovedati. Ta beseda razkači popolnoma gnjev hetmanov; izsname meč in tako dolgo po služabniku Božjem maha, da na tla pade. In ko se tam v lastni kervi koplje, ter oko proti nebu povzdigne, mu je eden izmed teh okrustnikov s sulico izbode!

5. To se je na javni cesti zgodilo. Potem ga vlečejo v jarek, slečejo in počasi žgó po persih in po ledjih; z vitim protjem pa glavo mučenčevo neusmiljeno zvežejo. Tiho je nosil mučenec tudi to prečudno krono. Ko mu rjovejo, naj se veri odpové, on pa nasproti opominja, naj oni to storé, mu besniki kožo z glave potegnejo, kjer je imel duhovno strìž (tonzuro), eni ga zad, eni po perstih, ki so bili pri posvečenji pomaziljeni, eni pa po obrazu tako kruto bijejo, da mu zobje iz ust izpadejo. V teh strašnih mukah je stanovitni vojak Kristusov izročeval svojo dušo Bogu nenehoma klicaje: „Oče v tvoje roke izročim svojo dušo!“ Tako razmesarjenega veržejo na cesto, kjer hetman z mečem njegovemu mučenju konec storí. To se je zgodilo 16. majnika 1657. Ljudstvo ga je prec ko svetnika častilo. Čez 60 let je bilo njegovo truplo najdeno nestrohnjeno, kar je Papež Gregorij XIII. razglasil za čudo. Pij IX. ga je postavil 24. junija 1853 med zveličane. Njegov praznik se obhaja 23. majnika.

Branitelji kat. vere slovanskega rodu.

Naša sv. vera je imela od svojega začetka do današnjega dne mnogo mnogo nasprotnikov in zatiralcev; dva najsilniša sta jo tlačila na vzhodu, in eden nju jo stiska še dandanes. Od zdolej je boroval zoper njo z mečem in požarom grozoviti Turek, od zgorej jej še sehdob žuleče morivne spone kuje kovarni razkolnik ali šizmatik. Ali to smemo naravnost in z radostjo priznati in derzno izreči, da se noben narod ni tolikanj stanovitno in junaško zoper ta sovražnika, zlasti zoper kervolačnega Turčina vojskoval, toliko za sv. vero terpel, toliko kervi za-njo prelil, kakor ravno naši slovanski narodi. Oni so izredili ne samo celi Evropi ampak svetu vesoljnemu može, ki se z jekleno pestjo branili kerščansko vero in katoliško cerkev zoper najbesnejega sovražnika in so bili pravo orodje v mogočni in usmiljeni roki Božji v ohranjenje kraljestva Božjega in kerščanske olike po Evropi.

Kolikor pičleje pa so bile njihove velevite zasluge cenjene med svetom noter dosehmal, in kolikor manj se je njihova slava oznanovala med kerščanskimi ljudstvi, ker še dandanašnji se slepa hvalisana nemška olika, ki se je grela in oživljala v solnčnih žarkih mirú, ošabno prederzuje kamenje lučati v slovansko sirovost, ki je morala ravno za-njo po kervavih bojiščih svoje moči truditi in kerhati: tolikanj veča je naša dolžnost, imena teh junaških boriteljev med svetom razznanovati in njih slavite zasluge popevati. Nečemo pa tukaj obširno besedovati o teh kerščanskih junacih, ki so vero in cerkev katoliško z ostrim mečem po kervavih bojiščih branili, ter so in ostanejo v vekovito slavo slovanskemu narodu, kakor je bil n. pr. Jaroslav Sternberški, ki se je vojskoval zoper Tatare, ali Nikolaj Zrini (Šubič), ki je s svojimi hrabrimi tovarši kri prelil v vojski zoper Turka, ali Janez Sobieski, kralj Poljski, ki je s svojo od Boga navdihovano serčnostjo oblegani in grozno stiskani Dunaj rešil mohamedanskih kerdel: ampak mi hočemo le sploh opomniti svet ter ga zaverniti na cele verste kerščanskih junakov in boriteljev za sv. vero, kteri so ali s križem za Janezom Kapistranom nad te sovražnike jo vda-

rili, ali kakor zveličani Andrej Bobola, ali pa so z mogočno besedo zmoto podirali, kakor Peter Skarga. Imamo pa tudi dokaj zgledov, da je tudi nježni ženski spol slovanskega naroda mnogo deležen zaslug v branjenji sv. vere; zraven namreč toliko bratov, imamo tudi veliko slovanskih sester, ktere so kakor s svetimi venci opletale svoje glave kot izverstne goreče razširjavke vere katoliške (Dobrevka, Hedvika itd.), kot hrabre njene braniteljice zoper njene pokončevalce, kakor žene Sigetskih junakov pod Zrinijem, ktere so s svojimi otroci in dojenčki v naročji, da bi v turško sužnost ne padli, kakor s ščiti in oklepi zoper Turčina z možmi vred se vojskovale in padle, kot goreče opominjavke in oserčevavke kerščanskih vojakov, kakor gospa Marula Slovakinja, ki je grad Lemno Turkov rešila, ali Hrzanovska Polakinja, ktera je pred svojega moža, ki je bil že pripravljen k Turkom prestopiti, serčno stopila in mu zagrozila njemu in sebi smert, ko bi to storil; nektere naposled, ki so iz lastnih las in kit pletle potrebne vervi pri kteri polomeščanski oblegi, ker so raje svoje življenje darovale, kakor da bi Kristusa in kerščansko čednost zatajile „ker lepša je kerščanska smert, kakor življenje poganskо“.

Molitev.

O Bog! kteri si izmed našega slovanskega naroda tako slavne branitelje sv. katoliške vere si izvolil: dodeli tudi nam, njihovim naslednikom in bratom, da po njihovem lepem zgledu in junaškem obnašanji z besedo, z mečem in s kervjo, z molitvijo in pobožnim življenjem vero in cerkev branimo. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

24. Majnik ali véliki traven.

Sv. Donacijan in Rogacijan, mučenca.

Donacijan in Rogacijan sta bila brata in sinova prav imenitnih poganskih staršev v Nantu (Nantes) na Francoskem. Donacijan se je zgodaj učil spoznovati resnico kerščanske vere in je prejel sv. kerst. Da bi se prejete visoke milosti vrednega skazoval, živel je prav pobožno in si je z veliko gorečnostjo prizadeval, kolikor mogoče malikovavce od njih pogubne zblode in slepote odvračati. Njegov lepi zgled in pa večkratni sveti pogovori s starejim bratom Rogacijanom so globoko na tega vtiskovali, kteri ginjen naposled od njegove preserčne besede in razsvetljen od gnade Božje res tudi zahrepení po zakramentu prerojenja. Tisti čas pa je bil škof, da bi se mučenški smerti utegnil, na begu in tudi sicer ni bilo na dolgo in široko nobenega duhovna najti, da bi mu bil zakrament sv. kersta podelil. Rogacijan bojé se, da bi ga morda pogani nekerščenega

ne ugrabili in umorili, je silo žalosten tega odloga tolikanj zaželenega kersta, ali brat ga tolaži s temi besedami: „Po svoji veri in svoji ljubezni si že Gospodov otrok in sv. cerkve sin; le poterpi nekoliko časa in tvoja želja se ti bo v toliki meri dopolnila, da boš obilo odškodovan za ta odlog“. In tako se je tudi zgodilo; Rogacijan, ker ni mogel z vodo kerščen biti, naj bode kmalo z lastno kervijo.

2. Bila je pač tistihmal nevarna reč, kristijan biti; in to ime jih je veliko število spravilo na germado in pod meč. Cesar Maksimijan Herkulij je dal povelje po vsem cesarstvu, da se morajo vsi, kteri se branijo Jova in Apolina moliti, s smertjo kaznovati in v izverševanje tega krutnega ukaza je dobil voljno orodje nad grozovitim Rikcijem Verom, namestnikom v belgijski Galiji. On pride v Nant in spotoma zaukaže, kristijane, kolikor jih je pri njem zatoženih, zapreti in pred njegov sodnji stol pripeljati. To se zgodi tudi s tema bratoma. Njima tedaj govori namestnik: „Bilo mi je sporočeno, da bogovom, kterim se imamo hvaliti za dar življenja in za njegovo ohranjenje, ne samo terdovratno spodobne časti ne odrekujeta, ampak je celo prederzno in raznotero preklinjata in ljudstvo pregovarjata križanega Juda moliti“. —

3. Donacijan poprime za besedo ter odgovori: „Zoper lastno voljo govoriš rekoč, da studimo gerdobno malikovanje, da verujemo v Kristusa ko pravega Boga in le njega molimo, nasproti pa vse, ki so v zmoto zapleteni, k njegovi službi napeljujemo“. Sodnik: „Ali nehaj tako govoriti, ali dam te brez milosti umoriti“. Donacijan: „To nespametno žuganje bo tebe samega zadelo; ti sam se boš zapletel v zadergo, ki jo meni nastavljaš, ker oslepljen od abote in vraže bolj ljubiš temo ko svetlobo in pred solncem pravice, ki je Kristus Jezus, oči zatiskaš“. Na to veledušno izpoznanje ga veli namestnik v verige vkovati in v ječo odpeljati. Potem se oberne do Rogacijana, kterega je upal zavoljo njegove veče vnanje pohlevnosti pridobiti in ne skopuje z nobenim tistih prilizovanj in obetovanj, s kterimi se navadni ljudje na ternke lové. Posebno pa mu obeta popolno milost cesarjev in bogov, ako Jezusa zataji. Ali Rogacijan je tako stanoviten, kakor njegov brat. „Obetaš mi“, reče nestrahoma, „čisto napáčne reči, ker si sam ves napačen — najprej prijaznost cesarjev, in po tem še le milost bogov. Kako hočeš, da bi tiste za bogove častil, kteri se poleg tvoje lastne besede zdé, da so v častivrednosti zad za ljudmi? Vendar pa vi s svojimi bogovi vred nekako skupno revo tolčete; uni so iz kamena in medi in gluhi tako ste tudi vi gluhi za boljše spoznanje, vaši bogovi nimajo duše in tudi vi pogrešate duha in čutila. Kdor kamenu božjo čast skazuje, postane sam kamen“. Namestnik zlobe škripljе ter kriči: „Čakaj, pozvedel boš, kako morejo ti gluhi bogovi

in kameneni ljudje preklinjavce kaznovati". Tedaj veli spoznovavca med tepenjem in psovanjem v ječo odpeljati.

4. V ječi se v Rogacijanu spet bridka žalost obudi, da ni kerščen, zatorej prosi brata, naj mu dá saj poljubljej mirú, upaje, da mu bo ta nadomestil kerst in njegovo gnado. Tedaj poklekne Donacijan in goreče prosi za brata: „Gospod Jezus Kristus, pri kterem imata krepka volja in resnično djanje enako ceno, ker poleg vere hotenje samo zadostuje, kedar se ne more v djanji dopolniti — daj svojemu služabniku Rogacijanu čisto vero za gnado kersta veljati in če naju dá namestnik jutri umoriti, sprejmi prelito njegovo kri namesti zakramenta sv. krizme". Po tej molitvi dá Rogacijanu poljubljej mirú in brata prečujeta celo noč v pobožnih pogovorih ter se presrečna štejeta, da moreta svoje življenje za vero darovati.

5. Drugi dan sta spet peljana pred sodnika in ta njima reče: „Poslednjikrat vaju pozivljem, da volita med smertjo ali pa med zatajenjem križanega Juda". Kakor z enim glasom zakličeta brata: „Izvoliva si smert, ker smert za Kristusa je pravo življenje". Na to pomigne namestnik rabeljnom, kteri njima s sulicami glave prebodejo in potem s sekirami odsekajo. Tako sta brata po častitem mučenstvu dospela do slave Kristusove l. 257. Trupli njuni ste bili zakopani na tistem mestu, kjer sta terpela, in kristijani so njima spominek pozneje postavili, pred kterim so si Nanški škofje svoje grobno počivališče izvolili. Proti koncu petega stoletja so sezidali na tistem mestu cerkev, pri kteri so najprej redovniki, potem pa korarji služili, zdaj pa je farna cerkev. Leta 1145 je Albert, škof Ostijski, trupli mučencev prenesel v véliko cerkev Nanško, kjer se še zdaj z visoko častjo hranite.

Obrazujeta se s sulico in s sekiro v roki.

Kakova naj bo tvoja vera?

Sv. brata in mučenca Donacijan in Rogacijan sta se presrečna štela, da smeta svoje življenje za vero Jezusovo darovati. Ti se hvališ, da imaš ravno tisto vero, pa vendar še nikdar nisi prav pomislil, kaj da je vera in kaj ona od tebe zahteva. Vera je prekrasen, neprecenljiv dar Božji, najlepša vaja človekova in naša največa sreča za to in uno življenje. Brez posebne gnade Božje moremo ravno tako malo do zveličanske vere dospeti, kakor se more hrom brez berglje ali podpore kterega druzega dalje pomikati. Zatorej moramo Očeta v nebesih te gnade prositi. — Ali gnada Božja še ne stori v nas vsega, tudi sami si moramo zraven nje kaj in sicer poleg moči prizadevati. Zatorej je vera tudi imenitna vaja človekova. Dolžnost naša je, o gotovosti razodenja Božjega pazno premišljevati; moramo lastnosti Božje, posebno njegovo vsegavednost in resničnost, na tanko si zapominjati; moramo visoko dolžnost svojo, poleg ktere naj um in serce pod besedo Božjo uklanjamo, mnogokrat sami pri sebi

povdarjati, to je, terdno in neomajljivo moramo verovati, kar je on razodel, zraven pa tudi svoje življenje prenatanko po tem naravnati. Naša vera mora biti djanska. — Vera je naša največa sreča na zemlji. Brez vere ne moremo Bogu dopasti in brez popolnoma vere mu ne moremo nikdar popolnoma dopasti. Brez vere pogrešamo potrebne terdne vednosti, zakaj da smo na zemlji — in pa tudi pripomočkov, da bi namembo svojega tukajšnjega bivanja dosegli in močí, te pripomočke spodobno in zdatno obračati. Brez vere manjka našemu očesu luči, da bi videli, kaj je nebeškega, in našemu sercu dostojne gorkote, da bi ljubili, kar je nebeškega.

Brez vere nimamo nobenega varnega vodila po krivúdinah tega življenja, nobenega gotovega svetila v temni prihodnosti, nobenega nezmotljivega vodnika po nevarnostih greha, nobenega spodbudnega prigovornika v lenobi do dobrega, nobenega milo krepkega tolažnika v bridkostih tega življenja, nobenega zdatnega okrepila v trudnosti in vpehanosti, nobenega stanovitnega vpokojila v življenji, nobenega veselega zaupanja v smerti, nobenega terdnega upanja do večnega zveličanja, nobene žive ljubezni do tega, kar nas more zveličati. — Torej je naše poglavitno opravilo — skerb za posest prave vere. — Je pa velika zmota prav mnogo ljudi, ki si domišljujejo, da že imajo zveličansko vero, če le nobenega verskega člena ne tajé ali nad nobenim ne dvomijo: kajti to kratkikmal ni zadosti, to je le mertvo hrodje. Sv. Pavel, ki je pač vedel, kaj se pravi verovati, piše o tem visokopomenljivo (Hebr. 11, 1.): „Vera pa je terdno čakanje upanih rečí, prepričanje od reči, ktere se ne vidijo“. Poglavitna reč vere tedaj obstoji v tem, da si po veri nevidljivo storimo vidljivo, prihodnje pričujoče. V tem obstoji poglavitna reč, da vera v nas dela, živi, to je, da nam ona Boga, Jezusa Kristusa, lepoto čednosti, vstajenje, večno življenje tako predobrazuje, kakor da bi z očmi videli, česar ne vidimo, in z ušesi slišali, česar ne slišimo. V tem obstoji poglavitna reč, da se s pomočjo vere iz vidljivega sveta pospnemo v nevidljivega k svojemu Stvarniku in Odrešeniku in tukaj na zemlji zmeraj za nebesa delamo; da imamo s pomočjo vere nebeško, večno, nevidljivo, zmeraj pred očmí in pozemeljsko, minljivo, vidljivo, voljno za-nje damo; da vedno pred obličjem Božjim hodimo, se vedno le Vsegamogočnega deržimo kakor bi vidno pred nami stal; da se vedno le na Večnega opiramo, kakor bi vidno zraven nas hodil in naše korake vidno s svojo vsegamogočnostjo podpiral; da se vedno zvestega očesa na svojega Gospoda Jezusa Kristusa oziramo, kakor bi nam pot v nebesa kazal in nas ko svoje brate za roko peljal v svojo nebeško slavo. V tem naposled obstoji poglavitna reč, da nam vera vélike resnice nikdar, v nobeni bridkosti, v nobenem zapeljevanji v greh, pri nobeni priložnosti dobro storiti, ne da pozabiti — resnice namreč: Bog je naš Oče v nebesih, mi pa njegovi otroci na zemlji; Jezus Kristus je naš Gospod, naš brat, mi njegovi odkupljenci, njegovi bratje. Tako tedaj se bojujmo, delajmo, terpimo molimo, upajmo, pričakujmo kakor dobri otroci najboljega Očeta, kakor deleži kraljestva Božjega in sodeleži Jezusa Kristusa Gospoda našega.

Molitev.

Ohrani v nas, o Duh resnice, od nebes nam podeljeni dar vere. Podučeni od cerkve, na skalo zidane, sprejmemo s ponižnim duhom vse razodete verske resnice, ker je je večna Resnica razodela. Dodeli nam, nebeški Oče, prosimo Te po neskončnem zasluženji svojega Božjega Sina, v terdnosti te sv. vere živeti in umreti. Amen.

25. Majnik ali véliki traven.

Sv. Magdalena Paciška, devica.

Veliko je poklicanih, malo pa izvoljenih". Ta tehtna beseda je pač pisana v resnobo, pa ne v trepet; zakaj poleg Božjega namena naj bodo vsi ljudje zveličani; vse on kliče in ljubeče k sebi poteguje; kakor solnce na nebu razliva on razsvetljevaje in ogrevaje žarke svoje gnade, da bi vsi v luči hodili in večno življenje imeli. Ali vsi ne gredó za vabljenjem in klicanjem ljubezni, serca svojega ne odpirajo vsi luči gnade, vsi ne dopuščajo v sé njene storivne močí. Zatorej on svoje gnade v posebni meri deli tistim, kterih sprejemnost in poslušnost pozna, te obsiplje s svojimi darovi in stopi z njimi v tesnejo zvezo, v više zedinjenje: ti so izvoljeni, posebno pomiloščeni.

Rodovina Paciška je bila izmed najimenitnejših v Florenciji, ali vsa dolga versta junakov in druzih mož, iz nje prošlih, jej ni toliko slave pridobila, kakor svetnica, ktere življenje tu ob kratkem popišemo. Bila je rojena v Florenciji l. 1566, o času tedaj, ko je njen sloviti rojak Filip Nerij, še v polni močí živel in delal, in je dobila pri sv. kerstu ime Katarina. Že o pervem brihtanji njene pameti so se zaznavala nad-njo srečna predpomnila vélike svetosti, v ktero jo je Bog odmenil in hodila je, kakor brevir pravi, noter od zibeli po poti popolnomosti. Še predno je znala brati, premolila je po cele ure in nobena godba jej ni bila mileja, kakor glas zvonov, ki so v cerkev klicali. Zdela se je čisto neopuhnjena od napak in slabosti otroških let in razodevala je tolikanjo milobo, pohlevnost in udanost, da je bila od vseh, ki so jo poznali, ljubljena in občudovana; obnašala se je s táko ljubeznjivo dostojnostjo, da so jej celó njene verstnice nekako bojazno spoštovanje skazovale; ljubila je samoto, in se je rada podajala na skrite kraje v molitev, ktere se nikdar ni mogla naveličati; neznatoma si je pritergovala, da je uboge in potrebne okrepčevala in njeno največe veselje je bilo otroke okoli sebe zbirati, da je ž njimi od Boga govorila, jim naprej molila in je k pobožnemu življenju napeljevala. Večkrat se je ponoči vlegla na gola tla in enkrat si je naredila krono iz ločka prepleteno s ternjem, si jo na glavo pritisnila in se ž njo vlegla. Lehko si je misliti, kakove bolečine jej je moralo to prizadeti. Ko se je naučila gladko brati, berž je segla po duhovnih bukvah, posebno po tacih, ki so obravnavale terpljenje Gospodovo in pa prevzvišeno skrivnost sv. Rešnjega Telesa, in odtod je izvirala njena čudovita ljubezen do Zveličarja, ki se je kakor rudeča nit vila skozi njeno življenje.

Silo hrepeneča s Kristusom zediniti se, je komaj ure pričakovala, o kteri bi jej bilo dopuščeno, kruh angeljev zavžiti. Zatorej jej je bilo že v desetem letu dovoljeno iti k sv. obhajilu in ko je enkrat sladko nebeško mano okusila, ni jenjala prositi, dokler jej ni spovednik privolil vsak teden pristopiti k mizi Gospodovi. V dvanajstem letu je že nosila raševnico in kmalo potem se je zavezala z obljubo vednega devištva.

2. Deržavna opravila preselijo za dlè časa njenega očeta iz Florencije v Kortono, zatorej izročí štirnajstletno hčerko nunam pri sv. Janezu v varstvo in uk. Med tihim samostanskim

zidovjem se njena ljubezen do Jezusa vedno krasneje razcveta, in mirno, nemoteno, le v en konec namerjeno ondašnje življenje se njeni bogoljubnosti tolikanj prilega, da je serčno zaželi zmeraj vživati. Ali čez petnajst mescev jo starši zopet iz samostana vzemó in jej hočejo ženina poiskati, vrednega roke njihove edine hčere. Katarina jim zastonj dopoveduje, da je deviško čistost zaobljubila in Kristusu vedno ljubezen ter neprelomljivo zvestobo zaprisegla; hudi boji nasledvajo, veliko vročih solz se pretoči, dokler se ne omeči terdoserčnost staršev. In tedaj stopi sedemnajst let stara 14. avgusta 1582 v karmelitarski samostan sv. Frigidijana v rojstnem mestu, ker gredó nune tega reda skoraj vsaki dan k sv. Obhajilu. Da bi jo z minulostjo čisto razderla, pretergala je vse svetne razmere, zaterla vse spomine, spremeni z obleko tudi dozdanje ime — v opomin, da je starega človeka z njegovim mišljenjem in hotenjem slekla in novega po Bogu vstvarjenega oblekla. S privzetim imenom se je ravno ko tudi vsa plameneča ljubezen te svetnice va-njo razlila. Vsled natanke pokorščine in popolnoma uklombe pod redovna pravila je novica hitro rastla v gnadah in čednostih in je kar gorela želje svoj duhovni poklic s slovesnimi obljubami zaterditi. Ali napade jo huda bolezen; silen kerčevit kašelj in davivno bljevanje jej pertita vse žile pretergati in persi polomiti; komaj more kaj vživati in vidoma medleva v suho hrodje, da je smert že terkala na duri. Sklenejo torej jej njeno serčno — poslednjo — željo dopolniti; nesó jo v kor in 27. majnika 1584 stori tam sv. obljube. V bolniščino sobo nazaj prinesena želi nekoliko počivati; ura za uro preteče; sestre stopijo skerbeče k njeni postelji in jo najdejo zamaknjeno: ne blede in bolečin popačene, ampak zalega, zarudelega obličja, žarečega očesa v križ obernjenega leži ona brez vsega premika, brez dihanja v milem pokoji.

3. To je bilo njeno pervo zamaknjenje; odtistihmal je bila skor vsaki dan iz počutnega življenja zavzdignjena, zlasti zjutraj po prejetem sv. obhajilu. To stanje, v kterem je bila njena duša takó v Boga potopljena, da so telesni počutki zgubili vso delavnost in čutnost, trajalo je po cele ure in velikrat s komaj znatnim prenehom po cele dni; tedaj se je večidel v dvogovoru pomenkovala, zdaj z nebeškim Očetom, zdaj z Zveličarjem in s presv. Devico ter z druzimi svetniki in je zraven vselej čudovito primerno glas spreminjala.

Vsa goreča ljubezni je objemala križ in rekala: „O ljubezen, o ljubezen, nikdar te ne bom nehala ljubiti!“ Na praznik najdenja sv. križa je hodila po vsem samostanu in na glas klicala: „O ljubezen, kako malo si spoznana! kako malo si ljubljena! Oh! pridite ve duše in ljubite svojega Boga“. Večkrat si je želela tako močnega glasú, da bi jo po vsem svetu slišali in ničesa druzega ne bi hotela klicati, kakor: „Ljubite Boga — lju-

bite Boga! Nič je ni huje zabolelo, kakor slišati, da ljudje s smertnim grehom Boga žalijo. Vsaki dan je Gospodu kake molitve in spokorna dela darovala v spreobernjenje nevernikov in grešnikov in je tudi druge sestre opominjala tako storiti. Tolikanja je bila njena gorečnost za blagor duš, da se je pred Bogom ponudila, v njihovo zveličanje vsa terpljenja in bolezni, celó peklenske muke na-se vzeti, ko bi se to brez zgube ljubezni Božje moglo zgoditi. Enkrat je rekla: „Ko bi me Bog vprašal, kakor nekdaj sv. Tomaža Akvinskega, kakovo plačilo zahteva za malo, kar sem ž njegovo gnado storila, bi prosila: ničesa druzega ne, kakor le blagor duš“. O pustni noči, v kteri se največe razuzdanosti godé, so njene solze za spreobernjenje grešnikov najobilneje tekle in podvojila je svoja pokorila, da bi vsaj nekoliko prištev izbrisala iz ogromnih bukev človeštva.

4. Vendar v tem skrivnostnem življenji preserčnega zedinjenja z Jezusom, kterega sladkosti noben jezik popisati ne more, se je radovala le eno leto in za tem čeznatornim razsvetljevanjem in razveseljevanjem so prišli dnovi najhuje bridkosti. Magdalenina domišljija je bila motena z najgerjimi podobami, njeno serce draženo v nezmernost in nečistost, v jezo in celó v preklinjevanje Božje. Bila je v duhu tako zatemnjena, da je misel na Boga ni več veselila; čutila se je tako revno, slepo in topo, tako zapuščeno in osiročeno, kakor bi bil Bog čisto od nje se umaknil; ogenj mesene poželjivosti je silno plameče v njej buhtel in grozne prikazni so jo naravnost tirale v obupanje. Tu niso nič pomagale goreče molitve, ne kerčevito objemanje križa, ne post in kervavo bičanje — satan se ni hotel umakniti. Večkrat je nesrečnica padla pred sestre in vpila: „O molite za-me, da ne bom Gospoda preklinjala“. Pet celih let je trajal ta strašni boj in nune so že mislile, da so njene prejšnje gnade bile le zgolj prevare. Edino, kar je tako bridko skušano v tem hudem boru še vzderževalo, bilo je premišljevanje terpljenja Kristusovega; po njem se je vselej čutila okrepčano in je z novega zahrepenela, možu bolečin še bolj podobna biti.

Naposled na binkoštni praznik 1590 se je povernil duh mirú v njeno serce; obličje jej je zažarelo nebeškega veselja in oznanila je sestram: „Vihar je potihnil, hvalimo in slavimo preusmiljenega Gospoda!“ Odsehmal ni imela več teh mučnih bridkosti terpeti, njena duša je bila očiščena in dan na dan z novimi gnadami obdarovana, z novimi radostmi prelivana. Kedar se je pri molitvi serce ljubezni jelo gibati, tolikanj se je razvnelo in razplamenilo, da je morala zavoljo prevročine roke v merzlo vodo potakniti in persi močiti. Bog jej je podelil tudi dar prerokovanja. Prerokovala je Leonu XI. njegovo povišanje na rimski prestol, pa da bo kmalo potem umerl, kar se je res dopolnilo.

5. Sicer je pa ljubezen do premišljevanja in pogosto zamaknjenje ni vezalo na samotno izbico, ampak razne službe je v samostanu prav marno opravljala; razodevala je povsod nenavadno sprevidenost in skerbnost. Tako je hodila v ponižnosti, poterpežljivosti in ljubezni po svoji tihi poti, ktere konec je huda bolehavost zaznamovala. Strašne bolečine v glavi in persih, združene z merzlico in s kervavim bljevanjem so jej prizadele neznansko terpljenje. Tudi zobe jej nekakov rak vse poruši, da jej zapored vsi izpadejo Dve leti leži na postelji kakor na križ pribita, vendar pa prejme vsaki dan presv. Telo, brez kterega, kakor je sama rekla, bi kratkimal ne bila mogla groznih bolečin preterpevati. Njen navadni rek pa je bil: „Terpeti in ne umreti!“ s tem je hotela dopovedati, da iz ljubezni do Zveličarja želi še dalje terpeti. Končala je 25. majnika 1607. Krasno so angeli nevesto svojega Gospoda še o smerti ovenčali kakor za svatovščino. Magdalenino truplo, vsled posta in bolezni vse medlo in spáčeno, zadobi nanagloma polnoto in lepoto najbolj cvetoče mladosti, in trumama ljudstvo vre nagledat se tega čudovitega prizora. Zraven tega je puhtel iz mertve najprijetniši vonj, ki se je še 60 let kasneje zadišal, ko se je godila sodnijska preiskava ž njenim nestrohnelim truplom. Neovergljivi čudeži, ki je je storil Bog na priprošnjo svoje dekle, zadobili so jej l. 1690 vverstenje med svetnike.

Obrazuje se v rujavi karmelitarski hali s plamečim sercem v roki.

Častitost človeškega telesa.

Lepota neumerljive duše odsvita tudi na njeno posodo — umerljivo telo. To resnico najdemo poterjeno, kakor v posebni meri nad sv. Magdaleno, takó tudi pri druzih svetnikih. Ona nam jasno dokazuje častitost človeškega telesa in sicer iz mnogo ozirov. Velika je po stvarjenji. Med vsemi vidnimi stvarmi, ki je je Božja vsegamogočnost iz nič poklicala, je človeško telo najbolj popolnoma delo Stvarnikovo. Čudapoln, preumeten je njegov zlog, razne in velike njegove moči, njegovi počutki, dolgo njegovo življenje, čeravno je greh mnogo v njem porušil, lepoto njegovo marsikako pokvaril. Vendar pa še zmeraj ostane bivališče in orodje neumerljive duše, ki je poleg volje Stvarnikove s telesom v eno osebo tako tesno zvezana, da duša s telesom vred enega človeka stori. Vsled te tesne zveze je teló vsega deležno, kar duša dela, ktera mora telo pri svojem vnanjem delovanji in občevanji ko orodje rabiti. Po tem je telo, ki je samo na sebi le prah, v više kroge duhov povzdigovano in ravno to razločuje človeško telo od živalskih teles, ki so zgolj natore last, le za natoro živé. Človeško telo živi za dušo in po duši za Boga; zatorej apostelj prav pravi, da telo ni za nečistost, ampak za Gospoda (1. Kor. 6, 13.) ker telo z dušo vred stori enega človeka, ki je pa za Boga vstvarjen. Telesno častitost, že po stvarjenji veliko, povišuje včlovečenje Sinú Božjega. Kaj namreč more človeško telo bolj poblažiti, kakor to, da je Bog sam naše meso na-se vzel in si iz naročja prečiste Device naredil našemu čisto

enako telo? To včlovečenje Sinu Božjega je kaj tako čudapolnega in velicega, da bi se te resnice še misliti ne smeli, ko bi nam je nezmotljiva vera ne zagotavljala. Zatorej so se nad tem naukom o včlovečenji Božjem pogani tolikanj spotikali, da ga kar niso hoteli verovati. Tudi več krivovercev je bilo v pervih stoletjih, ki so terdili, da je Sin Božji le na videz človeško telo na-se vzel. Tolikanj bolj častno pa je za nas in toliko viša je vrednost človeškega telesa, ker je Bog sam postal naš brat, meso od našega mesa, kost od naše kosti. Da! sv. očetje terdijo, da, kakor je Bog od vekomaj sklenil in gledal včlovečenje druge Božje osebe, tako je bilo presv. telo včlovečenega Boga izvirna podoba, poleg ktere je Bog naša telesa v času vstvaril. O kakova častitost človeškega telesa poleg vere kerščanske!

Po telesu smo postali sorodniki Kristusovi; po telesnem posredovanji zadobivamo gnade deljene pri sv. zakramentih, ker so namreč oni vidna znamenja, in se ž njimi najprej dotakne telo. Da! ravno telo je popolno in v pravem pomenu tempelj Božji, ker v zakramentu sv. rešnjega Telesa bistevno in resnično Boga prejmemo v podobi jedi, ki jo naše telo vživa, da se duša hrani za večno življenje. Pač skrivnosten sklep duše s telesom, ktero postane bivališče živega Boga! Zatorej opominja apostelj: „Častite in nosite Boga v svojem telesu“. (1 Kor. 6, 20.). Kaj se to pravi? Obračajte svoje telo z vsem njegovim djanjem in nehanjem v službo Božjo in po Božji volji.

O ko bi bila perva človeka svoji telesi tako rabila, greh ju ne bi bil tako nadložna in umerljiva storil. Če hočemo videti gerdobo greha, poglejmo jo v njegovih storitvah — v smerti: poglejmo merliča. In vendar cerkev temu merliču tako čast skazuje, in vendar se z veliko sijajnostjo nese v grob; in vendar toliko živih mertvega spremlja, kakor bi on vse to videl in slišal. Kdo nam pojasni to čudno šego? Verovanje vstajenja. Torej pač malo mar, če se to telo zavoljo službe Božje, po spolnovanji dožnosti, po postu, bdenji, po bolezni in terpljenji tukaj spači, izstrada, oslabi, razruši, ker bo v tolikanji veči lepoti vstalo in vekomaj živelo?

Molitev.

O Bog! kteri si serce svoje služabnice Magdalene s posebno ljubeznijo do Tebe in do sv. čistosti čudno napolnil, dodeli, Te ponižno prosimo, tudi nam, ki se njenega spomina veselimo, svojo pomoč po njenem sv. zgledu s čistim in ljubezni polnim sercem Tebi služiti, da se tako nebeškega veselja deležne storimo. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

26. Majnik ali véliki traven.

Sv. Filip Nerij, spoznovavec.

Izmed najbolj redkih in nenavadnih prikazni v cerkvi je prečudni mož, kterega spomin dans obhajamo. Filip Nerij je bil l. 1515 rojen od imenitnih, pobožnih staršev. Kakor rahla jutranja zarija naznanja veder, jasen dan, tako na-

poveduje večkrat tudi čisto otroštvo lepo, sveto življenje. Filip je že ko deček obračal na-se pozornost domačih krogov in budil občudovanje vseh, ki so ga na očetovskem domu spoznavali. Njegov govor je razodeval bister razum, njegovo djanje blago, ljubeče serce; iz njegovih oči je žarel tih mir, iz njegovega obličja mil pokoj in zala cvetka otroške nedolžnosti; vse njegovo bitje je opuhovala taka veselost in ljubeznjivost, da je vsem bil drag in so ga vsi le „dobrega Filipa“ zvali. — Požar je bil staršem hišo razdjal in velik del premoženja pokončal, zatorej ga oče pošlje k bogatemu, pa brez otrok sorodniku v Šent-Germanu, mestecu v znožji gore Kasinske na Neapolitanskem. V

možu se serčna ljubezen vname do cvetočega, razumnega, blazega mladenča; nameni ga za svojega dediča in ga hoče za verlega tergovca izučiti ter mu zložno življenje poskerbeti; ali Filipu ni bilo mar za bogastvo; on ni imel za terg in obert nobenega nagnjenja, nobene pripravnosti; tedaj pa se mu misel obudi, tem skušnjavam z begom uteči. Na visoki razpoklinasti gori med Šent-Germanom in Gaeto se je svetila na ogromni pečini zala cerkvica z imenitno Kristusovo podobo; tam je Filip večkrat bival globoko zamišljen stermeč zdaj po sinjem morji, zdaj doli po prelepi deželi; potem pa povzdigne oko in še lepše neizmerno nebo nad njim, nebo s svojim vzvišnim pokojem, s svojim preblaženim mirom, s svojimi žarnimi čudi: in v njem dozori sklep, svetu se odpovedati in se vsega službi nebes posvetiti.

2. Dvajsetletni mladeneč zapusti svojo drugo domovino ž njenimi bogatimi ponudbami vred in roma v Rim, da bi se za duhovski stan pripravil. Neki Florencijan ga vzame ko učenika svojih sinov v hišo, odkaže mu ozko izbico in dá na leto gotovo mero žita, ktero pa Filip peku prepusti za hlebček kruha na dan, h kteremu kaj zelišča ali oliv pridene; ne občuje z nikomur; dan mu mine med učenjem samega sebe in druzih, noč ga zagrinja po cerkvenih vežah ali pa v katakombah sv. Boštjana. Učil se je več let modroslovja in bogoslovja, ali le prerade so se mu oči obračale od učenika in knjige proč k podobi Zveličarjevi na križu, in se tako zvesto in iskreno va-njo uperle, da so se mu mnogokrat kar solze uderle. Tako mu s časom nagnjenje do visocega učenja čisto zgine in živo je prepričan, da je Boga ljubiti bolje ko vsa učenost, poproda torej svoje bukve in skupiček med uboge razdeli: ker ne po učenosti; ampak po ljubezni naj bode on svetilka cerkve. Molil je cele noči in se po cele dnove potopil v sveto premišljevanje; ljubezen Božja ga je napolnila s tako presrečnostjo, kakoršne njegovo serce ni moglo obsegati, da se je večkrat na tla vergel, persi razgalil in klical: „Zadosti, o Gospod, nehaj s svojimi tolažbami, jaz sem slab človek in take preobilne radosti ne morem prenašati — oh, moje serce je tako majhno in ozko“. To se je zopet zgodilo, ko je bil 29 let star na binkoštni praznik, ko je prav goreče prosil darov sv. Duha. Ko se dvigne, občuti nenavadno veselje in dolgo tresenje po vsem životu. Ko v njedro poseže, najde persi nad sercem za pest povikšana in pokazalo se je po njegovi smerti, da ste bili na levi strani zlomljeni dve rebri, da je ljubezni goreče serce več prostora dobilo za svoje silno gibanje. Zdaj pa zapusti svojo samoto, kajti njegova goreča ljubezen do Boga se je razgorela v djansko ljubezen do ljudí ter ga gnala ven med hrumno življenje. Šel je ven na ulice in ceste, na javne terge, v bolnišnice, delavnice in hiše, povsod se seznanja, se prikupuje vsem s svojo priljudnostjo ter si pridobiva zaupanje ljudi; pri-

zadeva si vsem potrebnim, domačim in ptujim, v vseh dušnih in telesnih potrebah svèt in pomoč poskerbeti: žalostne in tarnajoče posluša, da jim s prijaznim sočutjem lajša bridkost, zapuščenim bolnikom nosi zdravila in krepčala, poiskuje ubozim vdovam varhov in dobrotnikov, pripravlja revne deklice v dobre hiše, da se obvarujejo greha in sramote, podučuje zanemarjene otroke, spremlja romarje in tujce v poštena gostišča; tolaži, pomaga in rešuje, kjerkoli je bilo mogoče. Kjerkoli je on molil, zbirali so se ljudje terdno prepričani, da bode njihova prošnja, združena s Filipovim klicanjem Bogu veliko prijetnejša. Tega se svetnik poprime, da s spovednikovo pripomočjo ustanovi imenitno bratovščino presv. Trojice. Obstala je v začetku le iz petnajst revnih oseb v opravljanje štirideseturne molitve. Kmalo pa so tudi bogati in plemeniti pristopili in že dve leti kasneje (1550) je postavil on neminljiv spominek svoje ljubezni s sezidanjem gostišča zraven cerkve presv. Trojice za sprejemanje romarjev in bolnikov, v kterem je sveto leto 1600 dvakrat sto in sedemdeset tisoč tujcev dobilo streho in hrano, v kterem se o tem ginljivem prizoru more stermeti, da kardinali in knezi najniža dela z res kerščansko udanostjo opravljajo. V njem je bil Filip vse v vsem: služabnik, oskerbnik, učenik in zdravnik; njegova neomejena ljubezen do ljudi je tukaj imela tudi neomejeno polje.

3. Po silnem prigovarjanji spovednikovem se naposled dá, star 36 let, za mašnika posvetiti, pridruži se duhovnom sv. Hieronima, ki so sicer skupaj živeli toda brez skupnih pravil, in tukaj svojo usmiljeno delavnost s povikšano gorečnostjo nadaljuje. S černim plaščem čez ramo in opreznega očesa hiteva dan na dan po ulicah in cestah in po okrožnih vaseh, hodi po razbeljenih tergih in zaprašenih potih, da bi pomagal žalostnim in stiskanim dušam. Noči mu dajejo malo počitka, zakaj tu je sedel po javnih bolnišnicah ali po samotnih izbah pri posteljah bolnikov in umirajočih in je lastne oči imel odperte, da bi je oni mogli zatisniti. On je tuhtal in delal le za druge, nikdar ne za-se: ubozim učencem kruha in bukev poskerbeti, raznim potrebam revežev v okom priti, bolnikom terpljenje olajševati in s prijaznim pomenkom dolge ure krajšati, nevedne podučevati, nápačne svariti, grešnike spovedovati, krivoverce spreobračati — to je bila njegova misel po noči in po dnevi. Pri tem usmiljenem djanji je bil neutrudljiv od zgodnjega jutra do pozne noči, po teh usmiljenih opravkih je bil povsod, na papeževem dvoru, po palačah knezov, po sobanah prelatov, po hišah meščanov. Znal je ko malokdo občevati in s prijaznim smehljanjem, milim očesom in všečno besedo in obnašo slednjega pridobiti; po viših krogih, pri gostijah velikašev, pri veselicah in slovesnostih njihovih je razodeval olikan véd, po navadnih druščinah pa je bil priserčen, priljuden, berhko zgovoren. Začinjal je pomenek z

nezmanjkljivo šalo in njegove primerne opombe in smešne pripovedke so budile povsod poslušnost in veselost pa dajale tudi obilo tvarine za resnoben pomislek. Pozemeljske dobrine niso imele za-nj nobene cene; srebro in zlato, kterega žvenk in lesk ljudi tako omamno očaruje, mu je bilo navadna medenina, le porabljiva v podporo ubozih; očetovi dedšini se je vsej odpovedal in ni maral za ponujana darila svojih častivcev, ali pa je je spotoma prodal; zapuščin njemu odločenih ni hotel sprejemati, ali pa je vzel oporočne listine, da je ž njimi — sklenice mašil. Častí in službe, za kterimi sicer svet tako bega, bile so mu le prazna senca in ničemurnija; spričano je, da se je dobrih služeb, imenitnih škofij, celo kardinalstva zopet in zopet ubranil. On je vse to tako zaničeval, da je v polni ubožnosti le beraški kruh jedel in nosil le od drugih že ponošene čevlje. — Vpeljal je Filip v svojem stanovanji duhovne zbore — branje iz cerkvene zgodovine in iz življenja svetnikov, podučne govore in pomenke o verskih rečeh — ki so bili polagoma jako obiskovani tudi od oseb, po rodu, učenosti in službi imenitnih. Posebno se mu je pridružilo in njegovemu vodstvu izročilo nekaj mladenčev, ki so se za duhovski stan pripravljali — med njimi tudi zgodovinar kardinal Barony.

In ker so ti zbori vkljub ugovorom in natolcvam, ki so njihovega vodnika zadevale, vedno veči in imenitniši prihajali, dobi Filip l. 1575 staro cerkvico „sv. Marija v Valičeli“ v last, da bi pobožne vaje nikogar ne motile in njih nikdo ne. Ali ta cerkev je bila premajhna; Filip jo da podreti in novo krasno sezidati, tudi njegovi učenci se preselijo v prizidano hišo, izvolijo ga za predstojnika za vse žive dni, in se ravnajo po pravilih od njega zloženih, od Gregorija XIII. pa poterjenih. To je bil začetek družbe oratorijanske. Udje, duhovni in svetni, se zavežejo v spolnovanje vseh čednosti in vzajemno spodbudovanje, v vedno podučevanje ljndstva v vseh rečeh kerščanskega življenja in zraven tudi v obiskovanje vseh ubožnic in bolnišnic. Nobena obljuba, le ljubezen je veže in tudi posebne obleke ne nosijo. Še zdaj se oratorjani sem ter tje po laških mestih nahajajo in na Angleškem so bili 1847 vpeljani.

4. Čudni mož! Da bi zaničevan in nizek ostal, da bi ga nič ne ganila ne hvala ne graja, da bi vso slavohlepnost in prevzetnost človeške natore v sebi zadušil, zato se naš Filip dela norega in starosti topega, dela vse, da bi le dobro mnenje o sebi pri ljudeh ukončal, nakopal pa si ime prenapetega posebneža in smešnega norca. Šel je z napol obrito brado ali čudno oblečen — v predragem kožuhu ali v svilnatem plašču — moško resnobno po ulicah in se skerbno ozira, ali ga ljud gleda; nosil je časi velike rožne šope, peljal pse na konopci, pil na javnem tergu, ustavljal ljudi na cesti, pripovedoval jim basni, smešnice in pravljice, poziral

na skok, tek in ples; povabljen v gostije prinese seboj lončen pisker, poln leče in iz njega jé, zahaja v zloglasne druščine, v gostilnice in kerčme in se vseda med pivce in igravce. In vendar se je njegova bistra razumnost, sveta blagost, preserčna ljubezen in kerščanska modrost povsod posvitala izpod te obleke norosti, tako da so njegovi najbolj prebrisani verstniki očitno terdili, da je Filip pri vseh svojih čudnostih šteti med najbolj bistroumne in blage ljudi, in da so ga najbolj imenitni možje in žene za spovednika si izvolili, da jih je celó veliko njegovo podobo med podobe svetnikov devalo. Njegovo čutilo za Sveto se je bilo s časoma tako razvnelo, da ni mogel poslednja leta ne več pridigovati, ne presvete daritve očitno obhajati; zakaj če je stopil na leco, da bi govoril od Božjega usmiljenja in njegove ljubezni, od Kristusovega terpljenja in njegove smerti, uderle so se mu solze tako, da mu je glas zastal; pri oltarji stoječ pa se je zdel, kakor bi bil vso zavednost zgubil — pri povzdigovanji ni mogel rok več ponižati, kakor bi ga nekaka nevidna moč kviško potegovala in pri zavživanji je večkrat po dve, tri ure se zamaknil, tudi je bil časi ves kviško dvignjen in njegovo obličje je v angeljski lepoti žarelo. Zatorej so mu zraven celice posebej kapelico pripravili, ki jo še dandanašnji pobožni romarji radi obiskujejo.

5. Pokojnost in dobrovoljnost, ki je Filipa skozi življenje vedno spremljala, ni ga tudi v smerti zapustila. Jel je tako sile kri bruhati, da se je zdelo po njem; njegovi učenci so mu podelili poslednje olje; ko je imel presv. Popotnico prejeti (iz rok kardinala Friderika Boromeja), rekel je prelivan od neizrekljivih radosti: „Glejte mojo ljubezen, moje zveličanje; Gospod nisem vreden, nisem bil še nikdar vreden, ali pridi vendar, pridi“, in se je tako milo, rajskoveselo zjokal, da so se vsi pričujoči pobožnega ginjenja topili. Kervobruhi so se ponovili in zdravniki so zastonj rabili vse pripomočke, bolnik pa se je šalil: „Pojdite vendar s svojimi zdravili, jaz sem že bolje zdravilo zavžil“. In res kmalo tolikanj okreva, da vstane, svoja duhovna opravila oskerbuje in še celo na dan svoje smerti še prevzvišeno skrivnost obhaja. Vendar pa z ljubečo nepoterpežljivostjo šteje ure, dokler se njegov duh za zmeraj ne povzdigne v deželo svete ljubezni. Umerl je 26. maja, na sv. rešnjega Telesa dan l. 1595, star osemdeset let. Bil je med svetnike prištet l. 1622. Njegovo truplo počiva v dragoceni, od čudežev oslavljeni shrambi v cerkvi oratorijanov.

Obrazuje se kakor se je nosil: z gosto brado in v černem talarji z belim vratnikom in z biretom na glavi, zraven njega angelj, deržeč goreče serce.

Kerščanska popolnomost.

Gotovo se, ljubi bralec, čudiš visoki stopinji kerščanske popolnomosti, do ktere se je sv. Filip povzdignil. On je bil doveršen zgled vseh čednosti. Kaj pa ti? Kako daleč si že prišel s svojo popolnomostjo? Praviš, jaz živim med svetom, imam ženo in otroke in težavno gospodarstvo, nisem torej dolžen, za popolnomost prizadevati si. To bodi mar le škofom, mašnikom in redovnikom. Ali zeló se motiš. Slednjemu kristijanu mora to mar biti. Bog sam je vsem zapovedal: „Ljubi Gospoda svojega Boga iz vsega svojega serca itd.“ To ni noben svet; to je najsplošnejša, perva in največa zapoved. Boga tedaj moraš ljubiti, kolikor moreš; si moraš prizadevati, s poblaževanjem svojih misli in djanj v ljubezni do Boga čedalje bolj rasti. Kristus je vsem zapovedal: „Bodite popolnoma, kakor je vaš Oče v nebesih popolnoma“. Kako pa moremo popolnomost nebeškega Očeta posnemati brez vednega neutrudljivega prizadevanja, zmeraj boljši prihajati? Tako so pisali aposteljni, tako učili cerkveni očetje. Sv. Avguštin piše: „Resnično verovati, ne pravi se nič druzega, kakor Boga ljubiti in se mu zmeraj bolj približevati. Na tej poti ne sme nobeden lenobe pasti. Kdor je ž nje zašel, ta se mora verniti, in kdor je na njej, ta mora napredovati, da do konca dospè“. Praviš: to je pretežavno. Kaj, ali naj se kristijanu, z najčistejo radostjo z Bogom občevati, zdi nenosljivo breme? Se vé, da ni nikdo pod zgubo zveličanja zavezan, za kolikor le mogoče visoko popolnomost prizadevati si. Bog nas ne zavezuje čez naše moči; on pozna našo slabost, ki se na potu čednosti le prerada spotika in pada.

Tudi niso vsi za enako popolnomost zavezani, ker mera vere in gnade je razno razdeljena. Eden je prejel pet talentov, drugi dva, zopet drugi enega samega. Ali kolikor in kakoršne je kdo prejel, s tolikimi in s takovimi mora dobro gospodariti in jih ne zakopavati, ker morajo obresti nesti. V čem pa obstoji vendar popolnomost? Dolžnosti stanú, v kterega nas je Bog poklical, moramo zmeraj bolj popolnoma spolnovati si prizadevati, in zatorej postave Božje dan na dan premišljevati. Ako ti tedaj ni vsaki dan mar, z duhom Jezusove vere se čedalje bolj seznanjati, jo serčneje ljubiti, njene zapovedi zvesteje spolnovati, — ako ti ni mar, v veri do Boga, v zaupanji v njega, v ljubezni do njega, v duhu preponižnega češčenja, in otroškega strahú zmeraj napredovati; — ako tvoja želja, ga hvaliti, slaviti, zahvaliti, mu dopasti in se njegovim sklepom s popolnim zatajevanjem ukloniti, ni dan na dan bolj goreča in djanska; ako ti ni mar postave podložnosti do vikših, pravičnosti in poštenosti do verstnikov, miloserčnosti in blagovoljnosti do nižih, in sploh ljubezni do vseh čedalje bolj natanko spolnovati; ako v ponižnosti, prijaznosti, pohlevnosti, miroljubnosti, poterpežljivosti, čistosti, zmernosti, gorečnosti za svoj dušni blagor in v zaničevanji svetá ne rasteš in sicer iz tega namena, da bi Boga po posnemanji Kristusa poveličeval: — vedi, da nisi vreden imena „kristijan“.

Molitev.

O Bog, ki si sv. Filipu tolikanje spoznanje revnega stanú grešnika podelil, daj tudi nam gerdobnost greha prav spoznati, da se ga bomo najskerbneje varovali. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

27. Majnik ali véliki traven.

Sv. papež Gregorij VII.

V 11. in 12. stoletji se je pohlep svetnih knezov po neomejenem oblastovanji šopiril po vseh evropejskih deržavah zlasti pa na Nemškem. Oblast škofov je bila spodkopana, prelati so bili služabniki mogočnjakov, ljudstva so ječala pod njihovo samovoljnostjo, in ko bi svoboda in moč duha ne bili v papeštvu našli nerazrušljivega zavetja in rešivnega sidra, bila bi Evropa v grozno trinoštvo vkovana; ako naj pa cerkev, ki se v papeštvu verši, ta boj za svobodo ljudstev in za oblast duha zmagovito dokonča, morala je ona v vseh razredih in udih rešena, duhovno prenovljena in z izvirno lepoto obdana biti. To je bila velevita misel, založena od Boga v cerkev in zgodovino sveta in v orodje njenega izpeljanja je bil Hildebrand odločen.

Njegovo rojstno mesto je Saona na Toškanskem, kjer je bil njegov oče priprost tesar. Že zibel velicih, od Boga samega zaznamvanih mož navadno osvita čudapoln žar. Poleg legende so zapazili časi na dečkovi obleki čeznatoren blesk. Njegove nenavadne zmožnosti nagnejo očeta, višo oliko mu poskerbeti. Njegov učenik je bil véliki duhoven Janez Gracijan, kteri, ko postane papež po imenu Gregorij VI., berhkega obdarjenega mladenča pri sebi prideržì. Ali novi papež se kmalo tej prevzvišeni časti odpové in gre za meniha v Klunjaški samostan, Hildebrand pa spremi svojega dobrotnika na ta sedež učenosti in ostrega samostanskega življenja. Tukaj mladi služabnik Božji pod vodstvom sv. opata Odilona visoko napredva v bogomiselnem življenji in bilo je od njega prerokovano, da bode velik pred Gospodom. Božja previdnost napelje, da Brunon škof Tulski, od cesarja Henrika III. na rimski prestol postavljen, v Rim čez Klunijak popotva in se tam s priorjem Hildebrandom seznani. Papež spozna nad njim moža polnega terdne volje in bistrega vida in ga seboj v Rim povabi. In perva stopinja Hildebrandova, da reši cerkev silne podložnosti pod cesarja, bila je ta, da papeža nagne, izvolitev cesarjevo za zdaj imeti le za nasvet, počakati pa poleg stare navade izvolitev rimske duhovščine in pa priterjenje ljudstva. Papež tedaj gre v romarski obleki s Hildebrandom v Rim, kjer ga vsi z veseljem ko papeža pozdravijo in on ko Leon IX. prestol zasede. Hildebranda postavi za kardinaldijakona in bil je ta odsihmal duša vseh velikanskih početij, ktera so se v Rimu od srede enajstega stoletja v prenovljenje kerščanskih ljudstev veršila.

2. Po smerti slavnega sv. Leona je po njegovih prizadevah izvoljen za papeža škof Gebhard iz Ajhštata ko Viktor II. Ta pošlje Hildebranda ko poslanca v Rheims, da bi se od tamošnjega cerkvenega zbora storjeni sklepi zoper simonijo, to je, prodajanje in kupovanje duhovnih dobrin krepko izveršili. Da! treba je bilo Hildebrandovega duha in njegove verske kreposti, da se ni bilo ustrašiti boja zoper to vkoreninjeno pošast. In res, ko neki simonije zatožen nadškof to pregreho taji, pa vprašan, če veruje v presv. Trojico, poterdi, da veruje, pa kratkimal ne more izgovoriti besedi: „in sv. Duha“, ta očitna sodba Božja simonije krive po vsej deželi tako presune, da se 45 škofov in 27 prelatov svojim službam odpove. Tudi tisto leto more v Turu krivoverca Berengarja k preklicanju svoje zmote o presv. rešnjem Telesu, ravno tako kralja Ferdinanda iz Kastilije, da se privzetemu naslovu „cesar“ odpové, ker cerkev le enega samega pripozna. Zopet se po Hildebrandovim posredovanji izvoli pobožni in blagi škof Gerhard iz Florencije za papeža ko Nikolaj II., ki s krepostjo in modrostjo cerkev vlada. On po posvetovanji s Hildebrandom, da bi silnost in vpliv cesarjev in vetravega ljudstva v najimenitniši zadevi kerščanskega sveta kolikor mogoče zaterl, skliče zbor škofov (113) v Rim, kteri denejo v red papeževo volitev, in storé takó podlago za kasneji svobodno volivni konklav (zbor kardinalov). Ko se tako notranja moč apostoljskega sedeža okrepčuje, podeli mu Božja previdnost še vnanjega mogočnega varha in zvestega branitelja normanskega vojvoda Roberta. Zdaj se je vzdignila vojska zoper najkvarniši zleg v cerkvi. Tedanja sirovost in zdivjanost je bila tudi duhovščino okužila in najlepši cvet kerščanskega duha, neoženjenost duhovnov grozno opalila. O tej prikazni je častitost službe Božje hudo terpela; duhovni so bili zaničevani, in nravi ljudstva, kteremu ni svetil zgled čistega življenja duhovnov, so osiroveli. Ko tedaj v Milanu med nezadovoljnim ljudstvom zoper oženjene duhovne zavre, zdi se Hildebrandu ugoden čas, tej strupeni kači za vrat stopiti, kar s pomočjo učenega sv. Petra Damijanovega tudi uspešno stori. V enakem duhu je deloval tudi pod vlado Aleksandra II. v težavnih bridkih časih za blagor kerščanstva.

Ne večni prepiri na Laškem, ne politiške homatije po Evropi, ne potresi po vzhodnjem, tudi presila spridenosti med škofi in duhovni niso kerhali njegove pogumnosti. Velika, jasna misel, ki je vse blaže moči zedinovala, plavala mu je in svetila nad vsemi temi neskončnimi zamotavami.

3. In napočil je čas, da najneutrudljiviši, vseobsežni pomagavec papežev sam poprime za cerkveno kormilo. Aleksander umerje in kardinali in ljudstvo njega enoglasno za naslednika izvolijo. Vse prošnje in solze mu nič ne pomagajo. Tedaj privzame ime Gregorij, s posvečenjem pa še čaka, dokler ne dojde dovoljenje cesarja Henrika IV. kteri ga vkljub vsemu ugovarjanju v simonijo in druge pregrehe vpletenih, torej prestrašenih škofov poterdi l. 1074. Kot papež s pomnoženimi naponi izveršuje cerkveno prenovljenje in duhovno oživljenje čeravno ne brez hudih bojev in obupnih uporov od vseh plati. Kerščanski svet mu je največo zahvalo dolžan, da je celibat — neoženjenstvo duhovnov — v vsej njegovi stari ostrosti in čistosti zopet vpeljal in tako duhovne iztergal razmeram, poleg kterih so, opleteni s pozemeljskimi vezmi, večidel nebeške reči zanemarjali. Sprideni duhovni so povsod silen hrup zaganjali. Od več ko štirideset nemških škofov sta se upala samo dva, Mogunški in Pasavski, papeževe ukaze razglasiti, poslednji celó z nevarnostjo lastnega življenja. Celó Gregorija napade druhal in ga vjame, dokler ga ljudstvo ne reši. — Enako je simonijo vedno krepkeje zatiral. Ona je imela poglavitno podporo v investituri, ali podeljevanji fevda s perstanom in palico. To izročevanje svetnega posestva škofom in prelatom pa je kmalo jelo veljati tudi za podeljene duhovne časti in oblasti in takó ni samo cerkev zašla v mnogotero odvisnost od deržave, ampak tudi škofije in opatije so prejele nevredne roke, bile so oddajane dvorjanom in vojakom ali pa na dražbi prodajane. Ves cerkveni in nravni red je moral giniti. Gregorij se toliko serčneje zoper to gerdobno razvado dvigne kolikor več upornosti mu je bilo ne samo od cesarja, ampak tudi od druzih evropejskih knezov pričakovati. Čeravno se mu ni pospešilo, ta boj srečno dokončati, vendar je prizadeve apostoljskega sedeža v tako določene tire zaredil, da se je s časoma ta zadeva za obé plati všeč rešila.

4. Nič ni Gregoriju vladanja bolj oteževalo, kakor njegovi prepiri s svetnimi knezi, zlasti z nemškim cesarjem Henrikom IV., kterega, čeravno visoko obdarjenega, je bila napačna izreja vsega spridila. Pogrezoval se je v vse pregrehe, očitno uganjal simonijo, sprejemal na svoj dvor s prokletstvom obložene škofe, zatiral kneze, tlačil prosto saksonsko ljudstvo, pognal od sebe pobožno kraljico Berto. Vse očetovsko opominjanje papeževo pri njem nič ne zda. S tacim tedaj vladarjem se je moral Oče ker-

ščanskega sveta v najhuje boje zapletati. Saksonci se obernejo do papeža. Gregorij zažuga. Henrik pa v derzoviti prenapetosti po podkupljivih in hlapčunskih škofih v Vormsu zbranih Gregorija odstavi. Cerkvenega glavarja, po svetosti znanega, zovejo tam simonijca, krivoverca, prešeštnika, kervopija, in pošljejo mu v Rim list z napisom: „Henrik, ne po sili, ampak po Božji naredbi kralj, do Hildebranda, ne papeža, ampak krivega meniha.“ Gregorij ga izobči. Iz cerkve pahnjen ne more več cesar biti. V Triburu zbrani deržavni knezi (1076) mu zapreté zgubo krone, ako se čez leto in dan prokletstva ne reši. V tej stiski vidi Henrik le v spravi s papežem svoje rešenje. V terdnjavi Kanosi prosi kralj papeža odveze, ktero tudi toda po tridnevni ostri pokori s pogoji s prisego poterjenimi dobi. Ali ta sprava je bila le prisiljena, vnanja, kajti berž se zoper papeža spre. Med tem pa Gregorij, vedno skerben za blagor cerkve, misli na njeno širjenje po severnih deržavah, doverši prenove po Francoskem in Angleškem in navdušuje špansko ljudstvo za boj zoper nevernike, za vzhodnje kraje pa pripravlja velikanske namere, ktere so kmalo potem vse zahodnje dežele sklicale v sveto vojsko križansko. L. 1081 gre Henrik z veliko vojsko na Laško in po več premaganih mestih prihrumi tudi pred Rim. Še le v tretjem letu se mu s pomočjo zlatá pogodi, v en del mesta predere in sicer le toliko, da zamore od vsiljenega papeža Klemena za cesarja kronan biti. Gregorij je bil oblegan v angeljski terdnjavi. Tedaj pa mu pride na pomoč normanski vojvoda Robert, in pred njim se Henrik na za-nj že zgubljeno Nemško umakne, kjer žalosten konec stori.

5. Gregorij se dvigne z novo močjo in obhaja zbor, v kterem prejšnje cerkveno-nravne naredbe še ostreje zaterdi. Henrika in njegove pajdaše izobči v tretje ter obloži s cerkvenimi kaznimi simonijca in prešeštnika kralja Filipa I. na Francoskem, kakor tudi grozovitega poljskega kralja Boleslava, morivca sv. Stanislava. Potem pa zapusti omahljiv Rim, ki se je puntal zoper svoje rešitelje Normance in gre najprej na goro Kasinsko, potem pa v Salern, kjer nadalje skerbi za cerkev, za lastno dušo pa tolažbo zajema iz premišljevanja sv. Pisma in iz starodavne zgodovine. Ali vedno bolj prihajoča slabost napoveduje konec njegovega življenja. Ko okoli postelje stoječi prijatli od svoje zapuščenosti po njegovi smerti govoré, sprostre proti njim svoje roke, povzdigne proti nebu oči ter reče: „Jaz grem tje gori in vas s preserčnimi prošnjami izročim milostivemu Bogu“. Vprašan zastran izobčenih odgovori tri dni pred smertjo: „Razun Henrika, ki ga kralja zovejo, in vseh tistih, ki s svetom ali djanjem njegovo hudobnost in brezbožnost podpirajo, odvežem in blagoslovim vse ljudi, kteri terdno verujejo, da imam posebno moč na mestu sv. Petra in Pavla“. Njegove poslednje besede so bile:

„Ljubil sem pravičnost, čertil pa brezbožnost, zatorej umerjem v prognanstvu“. Izdihnil je svojo veliko dušo 25. maja 1085. Njegovi sv. ostanki počivajo v Salernski stolni cerkvi pod priprostim grobnim kamenom.

Komaj je kteri mož v zgodovini tako raznotero presojevan bil, kakor Gregorij VII. Eni ga ne morejo dosti hvaliti, eni ne dosti gerditi. Njegovim gerdivcem se žalibog pridružuje več katoliških pisateljev, ki so pa le po imenu katoličani, ko celo protestanski zgodovinarji, kteri imajo kaj razuma za pravo velikost, njegovega svetobsežnega duha in visokost njegovih namer spoštujejo. Tako piše Janez pl. Müller, „da je posedal pogumnost junaka, premetenost starašine, gorečnost preroka“. On je politiško in cerkveno svobodo ljudstev trinoštvu sirove kneške samosilnosti iz rok izvil.

Benedikt XIII. je 1728. l. češčenje Gregorijevo ko svetnika vesoljni cerkvi zapovedal.

Obrazuje se ko papež brez posebnih znamenj.

Celibat duhovnov.

Celibat se za duhovski stan po pravici spodobi. Ta stan je že sam po sebi viši stan, ker je vsled posvečenja nad ljudstvo povikšan, ali naj ne bode tudi stan popolnomosti? — Ako naj si kdo za popolnomost prizadevlje, ako naj kdo ne samo zapoved Božjih, ampak tudi evangeljske svete spolnuje, kdo naj to poprej stori, kakor duhoven? Kako bi mogel druzim kaj priporočati, česar sam ne stori? Ali nima ravno duhoven že poleg imena v duhu hoditi in ne v mesu? — Ako popolna čistost človeka angeljem enacega dela, ali naj ne oliči ona duhovna, ki je poleg sv. Pisma poslanec Gospoda vojskinih trum in ima angeljska opravila? Ako je duhoven stare zaveze tisti teden, ko je službo svetišča opravljal, odločen od doma in žene živel, ako David in njegovi tovarši niso smeli prej zavžiti posvečenih kruhov, dokler niso izrekli, da so tisti dan še čisti ostali; koliko bolj se spodobi za duhovna nove zaveze, v popolni vedni čistosti živeti, ker vsaki dan Kristusa, Sinú prečiste Device, v svojih posvečenih rokah derži in daruje!

Že Origen naravnost pravi: „Zdi se mi, da se tistemu spodobi vedno daritev opravljati, ki se je vedni čistosti posvetil“. — Če deviški stan stori, da se zamore nerazdeljivo Bogu služiti, ali ni ravno duhovnik, mož Božji, kakor ga sv. Pavel imenuje, dolžen, nerazdeljivo Bogu služiti? In ravno tisti apostelj pravi, da zakon veliko časnih skerbi in ovir v službi Božji rodi, in želi, da bi bili tudi svetni ljudje njih oproščeni, ali so potem ravno duhovnu te skerbi privoščiti? Ali ne bo on, ki se naj ves za duše daruje, tudi življenje za-nje da, lože tega storil, če ni v zakonu? Primerimo veledušnost in darovavnost katoliških duhovnov o morivnih kugah s strahopetnostjo in samoljubnostjo drugovercev. Zatorej je prava cerkev Kristusova od njega dni želela, da bi njeni služabniki v popolni zderžnosti živeli in že v pervem stoletji so veči del tako živeli in cerkev je kasneje le s postavami zaterdila, kar je bilo že prej v navadi in kar iz natore in častitosti duhoskega stanú že samo po sebi izvira. Dandanašnji jih je pač

mnogo, ki se jim prehudo zdi, da so duhovnom radosti zakonskega stanú zarečene, kterim se celo ta zderžnost škodljiva zdi, ker, kakor modrujejo, nježnih očetovskih čutil duhoven ne pozna. Duhovni se zahvalijo za to zasramljivo milovanje, ktero s skrito zlobo le podòr cerkve in zaničevanje duhovskega stanú namerja, kteri bi gotovo vse zaupanje vernikov in zadnji ostanek spoštovanja zgubil, ko bi se mu mogla krona čistosti uropati. Katoliški duhoven ne mara druge neveste, kakor le za sv. cerkev, ki je neomadežana devica in ob enem rodovitna mati brez števila otrok. Vsi verniki so njeni otroci, duhovni njihovi očetje. Zakaj tedaj duhovne verni ljud očete imenuje? Ker je više očetovstvo, od kterega piše sv. Pavel do Korinčanov (I, 4, 15). Kolikorkrat duhoven kerščuje, nevernika ali grešnika spreoberne, rodi otroke za nebesa. O sladko očetovstvo! Kákošno veselje bo za pobožnega duhovna, ko se bo enkrat v nebesih, od stotero svojih otrok v duhu obdan, slišal nazivanega s častnim imenom: Oče! Ne torej žuleč jarem, ne trinoška cerkvena postava bodi duhovnu celibat, ampak naj si ga šteje v čast, v dobroto njegovega stanu — v kaj tacega, kar ga čez svet povišuje, veliko skerbi prevzdiguje, Bogu prijetnišega, svetu častitljivišega, angelom za brata dela.

Molitev.

O Bog, kteri tistim, ki te ljubijo, vse k dobremu obračaš, daj našim sercem moč in ogenj svoje ljubezni, da svetega hrepenenja, od Tebe v nas vnemanega, nobena skušnjava ne bo gasila. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

28. Majnik ali véliki traven.

Sv. Viljem Akvitanski.

Med vladarji, ktere zgodovina „Vélike“ nazivlja, jih pač malo nosi ta priimek tako po pravici, kakor Karol Veliki. Njegov duh je enako obsegal in oživljal cerkev in deržavo; vredil je postavno vse razmere, kjer je pred njim oblastovala le neukretna samovoljnost. Med njegove največe zasluge se šteje skerb za izoliko ljudstva po učiliščih in šolah, ki je je po stolnicah ali na novo vstanovil ali pa zboljšal. V ta namen pokliče najbolj učene in pripravne može iz Italije in Anglije v svojo deržavo, je je obdaril bogato s častmí in dobrinami ter je postavil po najimenitniših mestih za učenike. Tudi je napravil očitno šolo za podučevanje sinov plemenitih rodovin, da bi se vpričo njega v vednostih in bojnih vajah izurili. Med njimi je bil tudi svetnik, čegar spomin cerkev danes obhaja.

2. Viljem je bil sin necega grofa Theodorika. Ko doraste v čverstega mladenča, bil je peljan na kraljevi dvor, da

bi svojo izoliko doveršil in se pripravil za javno življenje. S svojo odkritoserčnostjo, z nenavadnim napredovanjem v znanostih s svojo gibčnostjo v sukanji orožja in v vseh telesnih vajah obudi pozornost králjevo in pridobi kmalo njegovo milost in prijaznost. Krepke postave mož se tedaj vversti med vojake in se kakor po telesni lepoti in berhkem vedenji, tako tudi po poštenem značaji, terdni volji, bistri sprevidnosti in pametni pogumnosti skor med vsemi verstniki odlikuje; ali s temi prednostmi združuje tudi tako natorno skromnost in ljubeznjivo vedenje, da si pridobi spoštovanje vseh blazih, potepta pa nevoščljivost malovrednih. Kralj ga počasti in poplača s službo grofovsko, ga postavi na visoko stopinjo med vojaki in ga čez nekaj let pokliče med svoj svèt, v kterem so bile vse imenitne zadeve vojske in miru obravnovane.

Karol Véliki je bil goreč kristijan in skerbán za čast in blagor cerkve; on ni hotel samó njen varh po vnanji, ampak tudi njen podpornik po znotranji plati biti, zatorej je dal tudi več postav, ki so cerkveni red zadevale. Viljem, ki se je kerščanskega življenja z gorečim sercem oklenil, je imel tukaj obilo prilike, svojo pobožno miselnost razodevati; pokazal se je ko zvestega pomočnika z dobrim svetom in djanjem ter se poterdoval v vseh opravilih ko moža terdne vere in serčne ljubezni: goreč in vendar terpežljiv, krepkovoljen in vendar zmeren — z modrim ozirom na okoliščine in razmere.

3. Leta 786 prihrumé Saraceni iz Španskega čez Pireneje in preplové akvitansko kraljestvo, ktero je bil Karol svojemu sinu Ludoviku pobožnemu podelil; male trume, ki se jim nasproti postavijo, razkropé, ropajo in moré, premagajo več mest in se v njih uterdijo. Ko se Karolu to sporočí, neutegoma oddelek vojske tje pošlje s poveljnikom Viljemom; ta sovražnika zopet natepe ter ga prisili deželo zapustiti in mirú prositi. V poplačilo za ta junaška djanja je bil Viljem imenovan za grofa Oranškega in Tuluškega z naslovom „vojvoda akvitanski“. Z veliko marnostjo se on zdaj poprime dela, da se vpelje red in pravica, da se zacelijo rane od sovražnika deželi vsekane, da se pride v okom revščini in sili, da se kolikor moč zaravna škoda storjena cerkvam, samostanom in bolnišnicam. On se ni obnašal ko gospod in sodnik, ampak ko oče in prijatel, vodnik in učenik svojih podložnikov, da bi kakor le moč blagor in srečo svojega ljudstva pospeševal. Sredi med temi časnimi skerbmi in trudi pa ni svoje duše pozabil; po zgledu králjevem in druzih pobožnih knezov tistega časa je tudi on hotel nov samostan postaviti, da bi novo daritev hvale Gospodu pripravil in po molitvi bratov v svojem občekoristnem delovanji podpiran bil. V to izvoli najstrašnejo puščavo v svoji okrajini, malo, gorsko, od stermih pečin obdano, le komaj dohodljivo dolino Gelonsko.

Samostan preskerbi bogato s posestvom in tlačanstvom, pozove va-nj pobožne menihe iz druzih samostanov in ga izroči vodstvu sv. Benedikta Anijanskega, kterega je visoko spoštoval.

4. Viljem je imel dve mladi in zali, pa še bolj pobožni sestri; po njenih prošnjah in željah njima dá blizo samostana celice postaviti. Ta pobožni zgled poterdi in pospeši njegov sklep svetu se odpovedati in le najvišemu Gospodu, Kralju vseh kraljev, v tihi ponižnosti in zvesti ljubezni služiti. Podá se nazaj v Orange; preobširno gospodarstvo, tekavno služabništvo, postrežno množno spremstvo — vse to gnetenje in gonjenje okoli njega mu prihaja čedalje bolj zoperno; dežela je vživala tih mir, oblastovala sta red in pravica, družno življenje je bilo napeljano po gotovih strugah, blagostanje podložnih zaterjeno, njegovi otroci — izrejeni v strahu božjem — so bili že samostojni; nobena sveta dolžnost, nobena nepretergljiva vez ga ni več vezala na svet, le moč navade ga je še zaderževala. L. 806 ga pelje neko opravilo na cesarski dvor; Karol ga sprejme z veliko častjo; tukaj med leskom in bleskom pozemeljske velikosti in visokosti, med vednimi lovi, igrami in radovanji — ravno tedaj med dopolnim vživanjem pozemeljskega veselja dozori Viljemov sklep. Cesar obtožuje njegovo zgubo, ali svojemu zvestemu služabniku ne more privoljenja odreči; žalosten ga poslovi z dragocenim podarilom, namreč s koščkom sv. Križa, ki ga je bil od očaka v Jeruzalemu prejel. Imel je prestati še hude boje s prijatli in sorodniki, ki so z vsem orožjem prijatelstva in ljubezni njegov sveti namen podbijali. Po razdeljenem premoženji se poda v Gelone.

5. Na potu obišče cerkev necega mučenca, odloží tam pred oltarjem svoje orožje, in popotva nadalje ko ubog romar bos, stopi 26. jun. 806 v samostan in sprejme redovno oblačilo. V globoki ponižnosti se podverže vsem skušnjam in vajam, ktere veleva pravilo sv. Benedikta; s samostanskimi durmi se svet za njim zaprè in se ni zdel več spomniti se, kar je prej bil; opravljal je najteža, najniža dela, nosil vodo in derva, sekal in kopal po vertu in jedel svoj kruh v potu obraza. Cez tri ali štiri leta ga bratje dela prevzdignejo, mu sezidajo posebno celico zraven cerkve, kjer naj bi pri svojih oslabljenih močeh počival in se pečal s premišljevanjem in druzimi duhovnimi opravili. Tam je čez dve ali tri leta veselo v Gospodu zaspal l. 812.

Obrazuje se v meniški obleki, zraven sebe ima viteško bojno opravo.

Samostansko življenje.

Sv. Viljem ni bil edini knez, ki se je svetu odpovedal in stopil v samostan in kteremu se je samostansko življenje bolj prijetno zdelo, kakor vse radosti in časti sveta. Tudi eden najmogočnejih cesarjev na zemlji, Karol V., o čegar deržavi se je pripovedovalo, da solnce nikdar v njej ne zajde, tudi ta se je umaknil v samostan, ker se mu je bila pristudila vsa mogočnost, vse cesarovanje. In takó je že od začetka kerščanstva noter do današnjega dne na milijone ljudi po raznih deželah v kloštre se umaknilo, tam so mir našli in natihoma Bogu služili. Kakor je človek tisti čas, kedar v cerkvi moli, bolj zbran in pobožen, kakor če biva doma in med svetnim hrumom, tako more človek tudi v samostanu, kakor v nekaki cerkvi ves čas svojega življenja lože in nerazdeljeno pobožen biti, kakor pa zunaj med svetom. Rešen skerbi o premoženji, o rodovini, rešen pomišljevanja, kaj bi delal in počel — pokorščina namreč ga veže na pravilo in veleve predstojnikov — je njegovo življenje enomerno, ravnopotno. Človek more za Boga, vednosti in umetnosti živeti in to brez skerbi, brez razmišljenosti.

Zatorej občuti resnično pobožen človek velikrat nekako tolažno pokojnost v samostanu, čeravno ne more va-nj pristopiti, in zatorej je velika korist za slednjega, komur se pogodi, da se more samostanskega življenja poprijeti. Posvetnjaki pač očitajo menihom, da so lenuhi, nasproti pa hvalijo življenje po mestih, kjer obertnija in radovija cvete. Ali to je ravno narobe. Pravi lenuhi so ravno svetnjaki, kteri tekajo sem ter tje in si noč in dan glavo ubijajo, ker imajo roke polne opravkov, pri tem pa nikakor ne utegnejo Bogu služiti in za dušo skerbeti. Takovo življenje, v kterem se vse suče okoli denarja in dobička, je ternjeva pot, na kteri se dobro seme zaduši.

Namesto teh natolcevanih in psovanih kloštrov imamo zdaj toliko več kosaren in tovaren; ali kteri pametni človek bo rekel, da se ti tisoči mučenih vojakov in fabriških delavcev bolje imajo, kakor pa se imajo in so se imeli redovniki? Nikdar ne bolje po telesu, kolikor slabeje pa po duši!

Molitev.

O Bog! ki si svojega sv. služabnika Viljema s tolikanjim hrepenenjem navdihnil po samostanskem življenji, dodeli tudi nam to milost, da bi se od spridenega svetá zmeraj bolj odvračevali in duše svoje za nebeško domovino ohranili. Amen.

29. Majnik ali véliki traven.

Sv. Maksimin, škof.

Sv. Maksimin se vverstuje med tiste pastirje, ktere Bog o viharnih časih obudi, da njegovo cerkev branijo. Bil je plemenite rodovine iz Piktavija (Poitiers) na Francoskem in še prav mlad izročen vodstvu sv. Apricija, škofa v Trevirih (Trier)

ki je zavoljo svojih izverstnih čednosti največo veljavo vžival. On je dečka kar najbolje izrejeval in ko je dorastel, sprejel ga je med svoje cerkvene služabnike in nevedoma si je izolikal nad Maksiminom vrednega sebi naslednika, ki je bil l. 332 na škofijski sedež Trevirski povzdignjen.

2. Bili so takrat hudi časi, ker so Arijanci cerkev Božjo presilno razvihravali in spoznovavce prave vere na vse mogoče načine stiskavali. Maksimin skerbi za svojo čedo s sveto skalnato resnobo in čuje ko pravi čuvaj Sionski nad njenim blagrom. Zlasti pa mu je mar ohraniti v svoji čedi dragoceni zaklad pravovernosti, odverniti pa od nje strupeno zblodo krivoverstva. Sv. Hieronim ga zatorej slaví ko najpogumnišega branitelja prave Božje natore Jezusove in ga v tej zadevi stavi v eno versto z največima boriteljema za-njo, sv. Atanazijem in sv. Hilarijem.

3. Ko je bil Atanazij l. 336 v Trevire (Trier) pognan, sprejme ga Maksimin ne kot nemilosti cesarjevi zapadlega, ampak ko slovitega spoznovavca Kristusovega. Ravnal je ž njim s preserčno ljubeznijo in prijaznostjo in štel si je v največo srečo, vživati druščino tega izverstnega svetnika. Skor poltretje leto ga je njegovi visoki časti spodobno živil iz dohodkov Trevirske škofije. Atanazij v svojih listih z največo pohvalo govori od junaške terdnosti in zglednega življenja svojega gostnika, ki je bil že tisti čas prejel od Boga dar čudežev. Komaj pa je ta očak v domovino nazaj poklican, ko že drug prognanec v Trevire pride, sv. Pavel, škof carigrajski, kterega je bil arijanski cesar Konštancij odstavil. Tudi za-nj je Maksimin zavetnik, varh in tolažnik. —

4. Ker so krivoverci vedeli, da dobivajo od njih preganjani pravoverni škofje nad cesarjem Konštantom, ki je zahodnjo plat rimske deržave vladal, najterdnejo podporo, zato so hoteli njega omrežiti in mu pošljejo po poslancih novo versko izpoved, v ktero so pa zvijačno znali strup krivoverstva skrito zamešati. Ali Maksimin razodene cesarju, ki je takrat ravno v Trevirih bival, njihove prekanjene namene in ga nagne, da Arijane odpravi in se toliko bolj katoliške vere derži.

Leta 345 se vdeleži sv. škof Milanskega zbora in mu dojde to veselje, z Atanazijem se tukaj sniti. Slavna pastirja se s prav skerbno marljivostjo pogovarjata o cerkvenem razdoru in spoznata, da se ne more drugače, kakor le po splošnem zboru po-

ravnati. Svoje misli razodeneta cesarju Konštantu, ki je bil za blagor cerkve voljan vse storiti. Po dogovorjenji z bratom Konštancijem je bila za namenjeni zbor odločena Sardika, mesto v Iliriji na meji obeh cesarstev. Ali vojske so njegov sklic dve leti ovirale.

Med tem pa se je Maksimin vseh priložnosti krepko poprijemal, da bi zvijače krivovercev razkrival in je v vspehu oviral. Ko se naposled l. 347 škofje v Sardiki zberó, se Maksimin junaško bojuje za Božjo natoro večnega Sinú in za versko izpoved nicejsko, ktero so hoteli Arijanci na vsako plat ovreči. Zato pa so ti njega kakor tudi Atanazija in več druzih katoliških škofov iz cerkve izobčili — kazen, ktero so pač lehko terpeli, ker s krivoverci kratkimal niso marali občevati.

5. Maksimin je stal že blizo na meji svojega svetega in po čudežih oslavljenega življenja, ko se podá v svoje rojstno mesto Piktavij (Poitiers), da bi svoje domače še enkrat videl. In tam, ker je bil za pozemeljsko luč pervikrat svoje oči odperl, je je za-njo tudi zatisnil, da bi v nebeški svetlobi vekomaj gledal svojega Gospoda in Boga, za kterega je tukaj delal, se za-nj bojeval. Njegovo smert stavijo zgodovinarji v l. 349. Njegovo truplo je bilo kasneje preneseno v Trevire, kjer še zdaj počiva.

Obrazuje se ko škof z osedlanim medvedom zraven sebe. Legenda namreč pripoveduje, da ko enkrat s sv. Martinom roma v Rim, njima medved osla razterga. Tedaj mu ukaže namesto osla tovor nesti, kar tudi stori.

O gostoljubnosti.

Krasna čednost naših prednikov v veri je bila ta, da so tujce, zlasti verne serčno pod streho jemali in je pogostovali. Če so ubogi na duri terkali, niso jih odganjali, ker so se bali, da bi Jezusa samega ne odgnali, ki je rekel, karkoli se bo najmanjšemu v njegovem imenu storilo, bode on takó sprejel, kakor bi se njemu samemu zgodilo.

Tako je sv. Maksimin to krasno kerščansko čednost spolnoval, ker je ta dva preganjana brata škofa s priserčno prijaznostjo pod svojo streho sprejel in njima s sveto ljubeznijo stregel. Res je sicer, da je bilo o časih pervih kristijanov bolj potrebno, dolžnost gostoljubnosti do tujih in popotnih spolnovati, kakor sedanje čase, ker so za-nje povsod napravljena razna gostišča, ali vendar zató nisi kakor kristijan oproščen dobrega dela „popotne sprejemati“. Pravi kristijan tako že ne zanemari nobene priložnosti, kaj dobrega storiti, saj dobra dela ga napolnujejo s tolažbo za večnost. Pomisli, kako grozno bi se prestrašil, ko bi Jezus na sodnji dan rekel: „Terkal sem ko tujec na tvoje duri, pa me nisi sprejel“. Zatorej bodi po moči gostoljuben, deli z lačnim poslednji košček in ne odganjaj ga, da tudi ti ne boš enkrat od nebeških vrat odgnan. Spolnuj to čednost zlasti proti tistim, kteri čistost katoliške vere in nravov ljubijo in branijo, ali zavoljo pravice preganjanje terpé ali, ki so po ne-

sreči, po revščini, po visoki starosti v nadložen stan prišli in zdaj roko po tvoji miloserčnosti stegujejo.

Kolikokrat pride ubog, od vseh zapuščen starček zlasti o zimskem času, pred tvoje duri in te milo prosi, da bi mu dovolil v kacem revnem kotiču pod tvojo streho prenočiti, ali pa premraznjene ude pri gorki peči nekoliko okrepčati! Kaj pa ti storiš? Terji ko skala se ne daš od njegove siromašnosti in mile prošnje ne samó ne ganiti, temuč ga še z nejevoljo in zmerjanjem poženeš, kar ga morda prisili, pod milim nebom v hudem mrazu svoje življenje v smertno nevarnost postavljati. Ali ne bo njegovo ječanje, njegovo poslednje gergranje glasno ko kri Abeljnova v nebesa vpila? Gorjé tebi! Kaj te čaka? „Sodba brez usmiljenja tistemu, ki ne dela usmiljenja“. (Jak. 2, 13.)

Molitev.

Sveti škof Maksimin! izprosi mi pri Gospodu Jezusu usmiljeno sercé do vseh nesrečnih, da bom tudi jaz spolnoval dela bratovske ljubezni in da zavoljo terdoserčnosti zaveržen ne bom. Amen.

30. Majnik ali véliki traven.

Sv. Ferdinand, kralj.

Sv. Ferdinand je bil rojen okoli l. 1199. Njegovi starši, kralj Alfonz Leonski in Berengarija iz Kastilije, morali so se ločiti po povelji papeža Inocencija III., ker so bili poleg cekvenih postav neveljaven zakon sklenili; njihovi otroci pa, dva sina in dve hčeri, so bili za postavno rojene spoznani. Berengarija gré k svojemu očetu kralju Alfonzu in je po njegovi smerti dednica njegovega kraljestva. Ali terdila je svoje pravice le, da je je svojemu sinu Ferdinandu izročila, ki je bil takrat 18 let star. Ali ne vlada še dolgo, ko njegov lastni oče, sam hlepeč po Kastiliji in našuntan od nekoliko velikašev, vojsko zoper njega vzdigne. Pobožni sin vse poskuša, da bi očeta potolažil, ker grozno ga prestraši ta misel, zoper lastnega očeta meč sukati. Odpravi torej poslance v tabor očetov z listom, v kterem piše: „Zakaj se nad menoj jeziš in zakaj pripravljaš vojskino nadlogo nad moje ljudstvo; kako je mogoče, da te moja sreča žali; ali ni tudi tebi na čast, da tvoj sin žezlo Kastiljsko derží? Jaz se ne bojim nobenega sovražnika na vojski, ali tebe si ne morem sovražnika misliti, jaz te ljubim in spoštujem ko svojega očeta in gospoda in hočem vse poterpeti, dokler sam svoje krivice ne spoznaš.“ Naposled sta se mirno pogodila in Ferdinand stopi v zakon z Beatrico, prezalo in preblago hčerjo nemškega kralja Filipa Švabskega.

2. Zdaj skerbí mladi kralj za najbolje naprave, da bi izročeno ljudstvo res osrečeval. Izvoli si za svetovavce res pre-

metene in poštene možé, kterim predseduje Rodrigvez, véliki škof Toletanski. Z njegovo pomočjo snuje modre postave, ponižuje prevzetne velikaše, potrebi deželo tolovajev in vstanovi v boljše obravnavanje pravice kasneje tolikanj imenitno sodnijo „kraljevi svèt kastilijski.“ On sam je po deželi popotoval in sodil. Nikdar ni podložnih z nenavadnimi davki obkladal. Ko se je pripravljal na vojsko zoper Mavre, svetuje mu nek dvorjan, za potroške veče davke razpisati; ali Ferdinand ga z blago nejevoljo zaverne: „Varuj me Bog tacih ponudeb! Božja pre-

vidnost mi lehko po druzih potih pomaga. Bolj se bojim zakletve uboge žene, kakor vse mavriške vojske". Sme se reči, da je kraljevo serce le eno čutilo pregrevalo — ljubezen do Boga in do podložnikov. V svoji ljubezni do Boga je storil vse za čast Najvišega, v oživljanje in vterjevanje sv. vere. Njegovo največe delo je bilo, da je velik del Španije rešil žuleče sužnosti Mavrov (mohamedanov), in ko so nebesa njegovo orožje blagoslovila, on pridobljenega plena ni obračal v povikševanje dvorske sijajnosti, ampak v vstanovljanje škofij in samostanov, v zidanje krasnih stolnic, druzih cerkvá in enake namene. On je pervi frančiškanski in dominikanski red na Španskem vpeljal in tako cerkvi novo podporo podelil.

3. Pervo zmago nad neverniki je zadobil l. 1225. Ali še strašneji prihaja on Mavrom, ko l. 1230 po smerti očetovi še krono Leonsko podedva. Njegove zmage so bile res čudapolne, ali v boj ga ni gnala slavohlepnost in lakomnost. Čistoto svojih namenov in lotitev je zaterdil s temi besedami: „Bog! ki serca preiskuješ, ti veš, da iščem tvoje in ne svoje častí. Jaz si ne maram minljivih kraljestev pridobivati, ampak hočem le spoznanje tvojega sv. imena razširjati". Med vojaki si je prizadeval strah Božji in pa resnično pobožnost ohraniti, ker le ona dva budita in vnemata pravo pogumnost. Sveti kralj sam jim je vedno svetil z izgledom vseh čednosti. Poste je na tanko obhajal, nosil je spokorno obleko v podobi križa in je prečul po cele nočí v molitvi, zlasti kedar se je na boj pripravljal. Med vojnimi trumami je bila vselej nesena podoba Matere Božje, pomočnice kristijanov in Ferdinand sam je imel na vratu obešeno njeno podobico. Njegovo goreče češčenje presv. Device pa se je opiralo na čutilo hvaležnosti, ker je bil po priprošnji nebeške Kraljice ko enajstleten kraljevič za smert bolan čudapolno ozdravljen. Véliki škof Rodrigvez ni nikdar zapustil svojega kraljevega gospoda; on in njegovi duhovni so opravljali v taboru službo Božjo in oskerbovali dušni blagor vojakov, ker so jim delili duhovno in telesno pomoč.

4. Pod vodstvom tako bogaboječega vojvoda so bili španski vojaki nepremagljivi in večkrat se je zgodilo, da so jim bila nebesa sama čudapolno na pomoč. Vjeti neverniki sami so pravili, kako so videli sv. aposteljna Jakoba, patrona španske dežele, po viteško oboroženega pred armado jezditi. Prevladal je terdno mesto Kordovo, ki je bilo že petsto let v oblasti mohamedanov. Prišedši v mesto dá spotoma velikansko veliko mošejo v kerščansko cerkev spremeníti ter ondi zopet prejšnjo škofijo vstanovi; zaukaže tudi Mavrom velike zvonove Kompostelske, ktere so morali premagani kristijani na ramah sem prinesti, da so je imeli uni za — svetilnike, v povračilo tudi na ramah nazaj nesti. Ko se strahovitemu zmagovavcu več mest in terdnjav

radovoljno podá, pade mu naposled po neznanskih naporih in skor dveletni oblegi v oblast tudi Sevila, najterdneje, najobljudniše mesto obdano z dvojnim zidom, s sto- in šestdesetimi bojnimi stolpi in branjeno od več ko sto tisoč Mavrov. Sovražni vojvoda je rekel jokaje se pri odhodu: „Le svetnik je mogel s tako malo vojaki tako terdnjavo premagati“.

5. Tri mavriška kraljestva so bila razrušena pod mečem Ferdinandovim, le Granada je še nekoliko visela. Tedaj sklene Arabljane v Afriki poiskati in njih omajano oblast do tal podreti. Že se mu sporoči zmaga njegovega brodovja nad sovražnim, ali berž pridejo tudi sporočniki, kteri ga opomnijo, da treba bo iti v — večnost. Po toliko trudih že davno bolehavi kralj čuti, da se bliža njegov konec in se pripravlja na-nj ko veren kristijan. Z vervjo okoli vrata in globoko pripognjen moli on presv. Rešnje Telo, moli versko izpoved, prosi vse pričujoče odpuščenja za kake krivice in sprejme potem Telo Gospodovo. Na to velí odnesti vsa znamenja kraljeve častí, pozove ženo in otroke in po ginljivem poslovljenji od njih jim podelí blagoslov umirajočega očeta. Potem ostane sam z duhovni; in ko mu poslednje olje podelé, vzame svečo v roko, moli z njimi litanije in velí „Te Deum“ zapeti, kterega pa on ni tukaj doli dokončal. Umerl je v Sevili 30. maja l. 1252. O sijajnem pogrebu je nepopisljiva množica ljudí z glasnim jokom in ihtom obžalovala zgubo svojega vélicega in svetega kralja, zakaj prec po smerti ga je glas ljudstva slavil s priimkom „svetnika“. — Čez več ko 400 let mu je tudi papež Klemen X. prisodil cerkveno češčenje.

Obrazuje se s kraljevimi znamenji in s križem na persih, ali pa tudi z Marijinim kipom v rokah.

O vojski.

Nad sv. Ferdinandom vidimo, da je v nekterih okoliščinah Bogu ljubo, dobro delo, v vojsko iti. Posebno je vojska sveta reč, kedar se je bojevati zoper sovražnike, ki hočejo s kruto silo zatreti katoliško cerkev in sv. vero njeno; kdor v taki vojski kri preliva, zasluži naravnost med mučence štet biti. Ali tudi takrat, kedar tuji sovražniki po krivičnem načinu domovino napadajo, ni samo dopuščeno, silo s silo odbijati, kakor se sme zoper tolovaje v bran postavljati, temuč tudi to je zaslužno delo. Zakaj kdor sovražnika zapodi ali mu v deželo prihrumeti brani, obvaruje brez števila rodovin plenjenja, mučenja in vsega druzega nasilstva, morjenja, glada in vsakoverstne nesreče. Vojak spolnuje zapoved sv. Janeza, da „tudi mi moramo dati svoje življenje za brate“. Pravi vojak ima čutilo za čast, ktero ne terpí zbadnega žaljenja in prešírnega lomljenja šibkega tersta: serčnost, ktera s svetim ognjem navdihnjena ne trepetá pred spolnovanjem dolžnosti tudi v najhujih nevarnostih; pogumnost, ktera si vé berž pomagati, kedar ni moč dolgo prevdarjati in premišljevati; čuječnost, ktera sovražnika premalo ne ceni in v lastno moč preveč ne zaupa; zmernost, ktera si zná tudi kaj odreči in pomanj-

kanje terpeti; delavnost in sterpežnost, ktera gotovo junaštvo rodí. S tacim duhom se bojevati, nazivali so stari „vojsko z Bogom začeti“. Pa tudi kdor sam ne gré v boj, ima vendar dolžnost, pravično reč podpirati z molitvijo, z denarjem, z oskerbovanjem ranjencev itd.

Molitev.

O Bog! kteri si svojemu sv. spoznovavcu Ferdinandu dal, da je vojsko začel zoper sovražnike Tvoje vere in je premagal: dodeli, da bi po njegovi priprošnji tudi mi se stanovitno bojevali zoper dušnega in telesnega sovražnika, po Kristusu Jezusu Gospodu našem. Amen.

31. Majnik ali véliki traven.

Sv. Angela Meriška, devica.

Prav je med največa čuda Božje previdnosti šteti, da ona z na videz najšibkejim orodjem velikanske rečí doverši. Slednji pozná velike dobrote, za ktere se imate cerkev in deržava hvaliti redovnicam Uršulinkam, ki se pečajo z izrejo ženske mladosti in so skor po vseh katoliških deželah naseljene. Temu imenitnemu redu začetnica je uborna devica, ki je pa bila polna Božjega Duha in največe gorečnosti za blagor duš. Imé jej je Angela Meriška. Bila je rojena l. 1470 v Desenzanu, tergu med Verono in Brešijo. Njeni stariši — oče je bil Janez Meriči, imé materno je neznano — so bili s časnim bogastvom malo obdarovani, ali bili so sploh na glasu pobožnosti, zatorej so tudi hčerki zgodaj strah Božji vcepili. Že v otročjih letih je bila Angela (Angelika) resnobna in tihotna. Radosti mladih let je niso nikoli in razun pobožnih rečí je nič ni zanimivalo. Starši so z dopadenjem gledali na to pobožno otroštvo, samo niso bila očetu všeč mertvenja, ktera si je v tako nježnih letih nakladala. Odrekuje si namreč marsiktero jed, spí na golih tleh in večkrat sredi noči vstane k molitvi in zjutranje solnce jo še posije v tej pobožnosti. Na Laškem veljajo belkasti lasje za veliko lepoto, zatorej si je ona pobarva, ker so jej zavoljo njih kmalno omožitev obetali.

2. Starši jej zgodaj umerjó, ali Bog, oče sirot, poskerbí za-njo in njeno starejo sestro. Neki ujec njima postane oče in ju vzame k sebi v Sal. Pobožni sestrici tam po cele dni pobožne vaje opravljate, majhne oltarčke napravljate in zaljšate ter pri njih hvalo Božjo prepevate. Ali Angela le hrepení, v popolnoma ločenji od sveta, kakor pobožne device pervih časov, Gospodu služiti. Tudi sestro pregovorí, ž njo v samoto podati se;

in ne da bi bili komu ta namen razodeli, umaknete se v votlino nekoliko ur od Sala. Tam ju ujec najde ter pokarane zavoljo tega nespametnega in nevarnega počenjanja na dom nazaj pripelje. Zopet živite ločeni od druzega sveta v tolikanji ljubezni med seboj, da so ju sploh gerlici Salski imenovali. Ali kmalo preterga smert to lepo vez; Angelo sesterna zguba tako presune, da joka noč in dan; ali skozi solze se ozira v nebo in zajema tolažbo: saj ima še Boga in pa — serce, da ga ljubi.

3. Še le, ko je bila trinajst let stara, bilo je Angeli dovoljeno, pristopiti k mizi Gospodovi, ker takrat je grozna nevednost v kerščanskih dolžnostih, velika zanikernost v duhovskih rečéh, torej tudi enaka spridenost sploh oblastovala. Ko je pa enkrat okusila angeljski kruh, obide jo serčna želja, slednji dan zavžiti ga. Da bi se pa ognila opravljivih jezikov zavoljo pogostoma obhajila, stopi v tretji red sv. Franciška. Z redovno obleko pa obleče tudi duha ponižnega vstanovitelja, posebno oziroma popolnoma odločenja od vseh pozemeljskih reči. Po smerti ujčevi se verne nazaj v Desenzan, kjer so tudi sestre tretjega reda stanovale. Večkrat govorí ž njimi od svoje želje, žensko mladost podučevati. Prikazen o ponočnem zamaknjenji v molitvi jo poterdi v tem sklepu. Vidi namreč skrivnostno od zemlje do neba segajočo lestvo, po kteri so divno ozaljšane in kronane od angeljev na desni in levi spremljane device proti nebu šle in sliši glas: „Angela, zemlje ne boš zapustila, dokler ne vstaniviš tej podobne družbe devic“. Od tega trenutka začne v svojem stanovanji male deklice zbirati in je posebno v kerščanski veri podučevati. Bog blagoslovi njeno početje in njen sloves se kmalo razširi. Pokličejo jo v Brešijo, kjer se visoko poterdi njena modrost, pobožnost in pokažejo njeni čeznatorni darovi. Njena obnaša je bila ponižna, priljudna, polna ljubezni in kedar je govorila, je berž vseh serca pridobila. Posebno je imela dar, spravo med sovražniki skleniti, zatorej so visoki in nizki pri njej svéta iskali in se jej v molitev priporočevali. Čeravno se ni nikdar v vednostih urila, se z učenimi pečala, je vedela vendar najbolj temne verste sv. pisma jasno razložiti v stermenje tudi najbolj učenih. Njeno okó je spregledovalo najbolj skrite gube serca in je videlo v minulost, kakor v prihodnost. To vse je delal v njej bivajoči Božji Duh.

4. Ali nepremagljivo hrepenenje se jame v njej vnemati, da bi romala v sv. deželo ter obiskala kraje po bivanji Zveličarjevem na zemlji za večne čase posvečene. Stopivši v Benetkah na ladijo pač dospè, kamor je hrepenela, ali — videla ni, kar je zaželela, ker reva je bila na potu tje — oslepela. Peljana torej postavi stopinjo na sv. tla Betlehemska in Jeruzalemska; ona sicer častitljivih mest ni mogla gledati s telesnimi očmí, ali v njeni duši je bilo jasno, njen duhovni pogled je bil bister,

videla je vse s sercem — in uklonila se je z otroško udanostjo v neizvedljivo voljo Gospodovo. O povernitvi je bila ladija zanesena na otok Kandijo in je morala tam sidra pripeti; blizo tam je bila cerkev z visoko češčeno podobo Križanega, mnogo obiskovana od vernikov, ki so pred njo svoje dušne in telesne potrebe tožili; tudi Angela se dá tje peljati, in čeravno se poprej ni upala prositi, da bi slepote rešena bila, vendar tukaj zaupljivo moli k tistemu, ki je luč svetá; njena iskrena prošnja je uslišana, zakaj ona naj še z vnanjo delavnostjo veliko storí v povikšanje Božje in v zveličanje duš. Prišedši v Italijo roma v Rim, vdeležit se svetoletenskih odpustkov. Ker so bili njeni popotni tovarši velik glas zagnali o njenih čednostih in darovih, zato so jo hiteli gospodje in gospé obiskati. Tudi papež Klemen VII. jej dovoli se mu pokloniti; on spozná njeno bogomiselno modrost in želí, da bi v Rimu ostala in nadzorništvo prevzela čez nekaj bolnišnic; ali prespoštljivo tej ponudbi tako tehtno in umno ugovarja, da jo s svojim blagoslovom poslovi, kamorkoli jo previdnost pelje.

5. Ko je še po več krajih pobožnosti opravljala in nekoliko let v Kremoni bivala, vernila se je zopet v Brešijo in je tukaj vložila vogeljni kamen za zaslužni red, ki jo še zdaj ko svojo vstanoviteljico častí. 25. novembra 1535 prejme z dvanajstimi devicami, ki so se ž njo v nekako duhovsko družbo sklenile, slovesno sv. Obhajilo v poterjenje svoje obljube, se popolno službi Gospodovi posvetiti; še tisti dan se jim pridruži petnajst druzih iz enacega namena. Angela postavi to družbo pod varstvo sv. Uršule, ktero je posebno častila, in jo tudi po njej imenuje. Godilo se je to perva leta verskega razpora, ko je po ljudéh najbolj vrelo in so se največe razuzdanosti vganjale. Verna udanost do cerkve je bila pri ljudstvu spodkopana, brezmerna prepirljivost v verskih naukih je po mestih razsajala ter podirala ljubezen in mir; marsikteri stariši, sami od dvomov sèm ter tjè premetavani, niso vedeli, v kteri veri — stari ali novi — bi dali svoje otroke podučevati: v tacih okoliščinah ni mogla očitna pridiga veliko hasniti, le posebej podučevanje posameznih ljudí in rodovin je moglo kaj koristiti. Z modrim ozirom na te okoliščine sestavi Angela pravila za sestre: one naj bi živele pri domačih in z izgledom in ukom na-nje vplivale; naj bi nesrečnih po hišah poiskavale in je tolažile, revnim pomagale, bolnikom stregle, posebno pa žensko mladost podučevale in izrejevale; ona torej jim ni naložila storiti tri samostanske obljube, ampak priporočila jim le evangeljske svete; stran obleke in občevanja s svetom jim ni napisala nobenih določnih velev; samo vezane so bile k vsakomesečnemu skupnemu sv. Obhajilu. Kasneje so se device radovoljno zavezale k samostanskim obljubam in Angela je bila enoglasno od njih —

bilo jih je že 72 — za vodnico izvoljena. Papež Pavel III. je to družbo, v duhoven red povzdignjeno, poterdil, česar pa Angela ni doživela, kajti končala je svoje sveto življenje z ravno tako sveto smertjo 27. januarja 1540. Papež Pij VII. jo je 1807 za svetnico razglasil.

Krasota telesna mine, čednost ostane.

Kakor bogastvo, tako tudi lepota človeka v velike nevarnosti zapeljuje; krasna oseba ima večidel rada, da se jej drugi čudijo, da jim dopade, da jo hvalijo, da za njo pohajkvajo, zatorej navadno postane ničemurna; ona hoče dopasti, zatorej nosi krasno obleko, si lase kolikor more napačno razčesuje in s smerdljivimi mazili napaja, ima derzno hojo in se spušča v znanja, ki se končajo z nesrečo in sramoto. Sv. Angela je bila tudi lepa in je imela posebno krasne lase; kaj pa je ž njimi storila, to smo slišali. Vendar pa utegne tudi telesna krasota k dobremu napeljevati. Ona je namreč cvetica, ktera lepo diši, pa kmalo ovene, je kaplja, ki pade v kad, v kteri se le malokrat žarek solnca odsvita. Pa ravno zato zamore biti ona podpora dušne lepote, ker njena minljivost mora človeka opominjati, da naj bi si prizadeval imeti v tem krasnem telesu tudi krasno dušo, čistost, ponižnost, pobožnost, pravičnost, posebno pa ljubezen. Imaš li od rojstva sem zalo obličje, lepo rast života, pomisli, da vse hitro mine in da tudi tisti, kterim dopadaš, minejo; ti in uni — vsi morate umreti. Ako je pa tvoja duša lepa po resničnih čednostih in blazih delih, to ostane in se bo pokazalo v večnosti, s tem dopadaš ljudém in Bogu. Sv. Angela je davno umerla, in njeno krasno telo ni več poznati, ali njen blagi duh še zmiraj živí v redu njenem za podučevanje in izrejevanje ženske mladosti ustanovljenem. Kolikor krasneja je duša, toliko krasneje bo tudi telo ob vstajenji; ali gerda duša se že tukaj na zemlji kaže v gerdem obličji. Zlasti sedanji čas ženske le preveč za lišpanje svoje skerbé; ali reve ne pomislijo, da s tem sebe in druge, kterim hočejo dopasti, grozno goljufajo in v pogubljenje tirajo. Kako dolgo pa terpí ta občudovana, zapeljiva lepota? Moj Bog! majhna bolezen jo utegne pokvariti, smert jo gotovo vso pokončá. „Lažnjiva je lepota in prazna je berhkota; žena, ktera se Gospoda bojí, ona bo hvaljena“. (Sal. pripor. 31.)

Molitev.

O Bog! kteri si po sv. Angeli novo družbo sv. devic v svoji cerkvi vpeljati blagovolil: dodeli nam, da bi se po njeni priprošnji vseh pozemeljskih rečí odrekli in po angelskem življenji nebeške radosti enkrat okušati zaslužili. Po Kristusu Jezusu Gospodu našem. Amen.

Mesec junij ali rožnik.

1. Junij ali rožnik.

O začetku praznika presv. Rešnjega Telesa.

Kaj naš li dan, o kterem se v slednji katoliški občini otroci najbolj veselé in z otroci vsako pobožno kerščansko sercé? Ko mora vse, kar najlepšega cerkev premore, iti na dan in ko se služba Božja ne samo v cerkvi obhaja, ampak tudi zunaj po ulicah in se milo podnebje s svojim ogromnim obokom v cerkev spremení? To je praznik presv. Rešnjega Telesa, postavljen v spomin te najviše skrivnosti. Ta spomin se je sicer zmeraj obhajal pri vsaki sv. maši in posebno na véliki četertek. Ali ta dan je žalosten dan, ker takrat se je pričelo terpljenje Gospodovo in se drugi dan z bridko smertjo končalo. In zató se ne moremo na ta dan tolikanj z vsem sercem udati tej radosti, da nam je Gospod zapustil veči dar, kakor sta nebo in zemlja, namreč sebe samega. In zato se je sčasoma vpeljala posebna slovesnost, namreč praznik presv. Rešnjega Telesa, kar se je tako-le zgodilo:

2. V necem samostanu v Litihu na Nizozemskem je živela pred 600 leti pobožna nuna Julijana. Posebno gorečnost je občutila do presv. oltarne skrivnosti in vsled tega tudi iskreno željo, vsaki dan vdeležiti se daritve sv. maše. Ali to takrat ni bila navada v njenem samostanu. Iz ponižnosti tedaj in ljubezni do mirú si je odrekala to radost, da bi se bolj mlačne sestre nad njo ne spotikale, bolj pobožne pa je zato ne hvalile. Kedar je pa prejela sv. Obhajilo, bila je vsa potopljena v globočine milosti Božje in se jej je serce ljubezni topilo, kakor vosek na ognji. O premišljevanji terpljenja Gospodovega pa je bila tolikanj ginjena, da so bila tla, kjer je klečala, časi vsa s solzami polita, in enkrat v cerkvi zgolj sočutnosti tako preplivana, da je na glas vskliknila, in so jo morali iz cerkve izpeljati. „O ko bi mogla“, je rekla, „pred vsem svetom smert na križu za Kristusa preterpeti, da bi mu vsaj nekoliko povernila ljubezen, ktero nam je Križani Jezus skazal“.

3. Do sama sebe je bila kaj ostra. Zadovoljna z enim samim jedilom na dan je prav malo spala, tako da se je prav čudno zdelo, da se more o tacem mertvenji ohraniti. Tako je prihajalo vse njeno bitje čedalje bolj duhovno in pripravno, da se je mogel Duh Božji toliko bistreje v njej izrazovati, kakor se v čisti rosni kaplji solnce odsvita. Že od mladosti je imela Julijana navadno pri molitvi prikazen, videla je namreč na sinjem nebu priplavati polno luno, ali vselej je bil kos v njenem krogu temán, kakor bi bil iz nje ulomljen. Ko dolgo in goreče moli, da bi jej Bog razodel, kaj pač ta prikazen pomeni, jej Jezus reče: „Ta luna pomeni sedanji stan sv. Cerkve, temni del v njej pa pové, da manjka v cerkvi še ene slovesnosti, ktero naj bi katoličani obhajali. Ima se namreč obhajati spomin prestavljanja presv. Rešnjega Telesa in sicer slavneje, kakor se more véliki teden, ko se obhaja spomin mojega terpljenja“. Ona — Julijana — naj začne to sama za-se, potem z nekoliko druzimi osebami in naposled naj to obznani vsemu svetu.

4. Julijana se prestraši te veleve in milo prosi Gospoda, da bi pač to zaukazal učenim in veljavnim duhovnom. Ali Gospod obstane pri tem, da se mora po njej to vpeljanje zgoditi. Ko pa iz novega prosi, da bi jej Bog prizanesel s to nedoveršljivo nalogo, sliši glas: „Zahvalim te, Oče, Gospod nebes in zemlje, da si to skril modrim in razumnim in malim razodel“. Tako se je godilo dvajset let. Julijana je bila večkrat v notranjem opominjana, da svet vnema za obhajanje praznika

presv. Rešnjega Telesa; ali ona se je tega branila s prošnjami, vzdihi in s solzami, in tolikanj je plakala, da je večkrat s solzami tudi kri točila. Ali to je ona storila iz zgolj ponižnosti, mené se kratkimal za sposobno, tako imenitno slovesnost vstanoviti. S plaho skerbnostjo pa razodene vendar naposled to zadevo prav pobožnemu duhovnu s prošnjo, da bi govoril o tem z druzimi veljavnimi bogoslovci in škofi, kaj da o tem sodijo. In misli vseh so se v tem strinjale, da bi to bilo kaj izverstnega.

5. Ali na drugi plati se je godilo mnogo upora in posmeha, kajti tudi učeni duhovni so se hudovali zoper to novino, nazivaje Julijano grozno sanjarico. Ali zdaj se ona več ne dá odstrašiti. Naposled se dá tudi škof v Litihu nagniti k vpeljanji te slovesnosti po njegovi škofiji, ali mož prezgodaj umerje. Pride pa tem kardinal Hugon, ki je bil poprej prijor v dominikanskem samostanu; in ko mu je bilo povedano od tistega razodenja blažene Julijane, berž je to slovesnost napravil, ktero je vpervič obhajal sam l. 1252 v cerkvi sv. Martina v Litihu pred veliko množico ljudstva; tudi je zapovedal, naj se praznuje po vseh cerkvah, ktere so bile njemu ko papeževemu poslancu podložne. Julijana je morala mnogo nezgode zavoljo tega terpeti. Ljud se je nad njo grozil, da je ona ko prednica samostanska za to slovesnost skor vse premoženje zatratila. Zavalí se torej proti samostanu, potolče, kar dobí, ali nje ne more ugrabiti, ker se je z begom rešila. Ko se poverne, prične se preganjanje iz novega; nadervé jo s kamenjem in kapelo, v kteri je molila, razrušijo. V Litihu ne more dalje ostati, ali tudi od druzih samostanov, v ktere se je zatekla, je bila ko zvita sovražnica vseh odgnana. Naposled ubeží z nekoliko nunami, ki niso hotele svoje predstojnice zapustiti, v mesto Namur. Hudo hudo se jim je tam godilo, in čeravno so s sveto poterpežljivostjo vse nadloge prenašale, vendar so se ušibile pod silo težav in tako je na zadnje že póstarna pod streho bila sprejeta od necega duhovna v Fosu. Tam je dolgo bolehala. Na veliko noč se je dala dovesti v cerkev, kjer je z največo pobožnostjo prejela sv. Rešnje Telo in potem je en petek ravno čez tri leta ondašnjega bivanja zaspala v Gospodu stara 66 let. Kakor nam je zamogel Gospod Jezus le s svojim bridkim terpljenjem zapustiti največi dar — zakrament sv. Rešnjega Telesa, tako je tudi njegova služabnica, pobožna Julijana, le po mnozem trudu in hudem preganjanji dognala, da se praznik sv. Rešnjega Telesa obhaja po vesoljni cerkvi. Po njeni smerti je papež Urban IV. l. 1264 to prekrasno slovesnost po vsej katoliški cerkvi vpeljal, in se obhaja ter se bode obhajala do konca svetá v četertek po prazniku presv. Trojice.

Slovesnost tega praznika.

Ne obhaja se kmalo kteri praznik v katoliški cerkvi z večo sijajnostjo. Že pred ta dan se vse priprave godé. Oltarji se postavljajo po mestu, po vasi in zunaj po polji, le njihovo ovenčanje se odloži na drugo sveto jutro. Čudno je ta večer življenje, gibanje in delovanje. Eni pletó šotore in postavljajo odre za oltarje, eni zabijajo mlaje; eni se sprehajajo ko veseli gledavci. Vsi pa se strinjajo v živem hrepenenji po prihodnjem dnevu in se s tolažnim upanjem na sveto jutro podajo v naročje sladkega počitka. Komaj napoči jutro, se postavljeni oltarji praznično okinčajo, ceste in ulice s cveticami potrosijo, po oknih razne lepotije razobesijo, zvonovi verne v cerkev pokličejo. Tudi tukaj se je vse spremenilo; vsa cerkev je s travo in s cveticami natrošena, mlade košate breze so po njej postavljene, oltarji ovenčani; vsa natora se zdi, da se je v cerkev preselila, da bi z ljudmí vred praznik Zveličarjev obhajala, kakor bi vedela in čutila, da je On tudi njen Odrešenik iz sužnosti, v kteri še zdaj stoka. In če se resnično spodobi, da se za Najsvetejše vse, celó potratno obrača, kar je umetnost iz svojega bogatega krila rodila; tedaj ga ni v pomenljivi in lepi versti svetih dni skor nobenega, o kterem bi umetnost raje privolila, s Svetim v tesno zvezo stopiti, mu vse pokloniti, tako rekoč pred vero vse razsuti, karkoli ona po svojih bogatih hramih posede velicega, vzvišenega, sijajnega, častitega, nježnega, ginljivega, spodbudnega, čistega in soglasnega. Kaj pa nagiblje umetnost na ta praznik k tolikanj prijazni postrežnosti? Neumerljivi duh človekov sam, ki na ta dan najviše obhaja, karkoli zamore obhajati. In kaj obhaja? 1) Svoje zedinjenje z Bogom po Kristusu! Ta praznik namreč je praznik vélicega zakramenta zedinjenja, zedinjenja s Kristusom pri sv. Obhajilu, ktero je že samo po sebi tudi zedinjenje z Bogom. „Ako bi mene poznali, gotovo bi tudi mojega Očeta poznali, in odsehmal ga boste poznali, in ste ga videli. Kdor mene vidi, vidi tudi Očeta. Ali ne verujete, da sem jaz v Očetu in Oče v meni?“ (Jan. 14, 7. 9. 10.) „Pa ne prosim samo za-nje, ampak tudi za tiste, kteri bodo po njih (aposteljnov) besedi v mene verovali, da bodo vsi eno, kakor ti, Oče! v meni in jaz v tebi; da bodo tudi oni v nas eno, da svet veruje, da si me ti poslal. In veličastvo, ktero si meni dal, sem jaz njim dal, da bodo eno, kakor smo tudi mi eno: jaz v njih, in ti v meni“. (Jan. XVII. 20—23.) „In mi smo videli in pričujemo, da je Oče poslal svojega Sina Odrešenika svetá. Kdorkoli bo pričal, da je Jezus Sin Božji, ostane Bog v njem in on v Bogu“. (I. Jan. 4, 14. 15.) „Kdor jé moje mesó in pije mojo kri, ostane v meni in jaz v njem“. (Jan. 6, 57.) Kdor se pa s Kristusom zedini, ima v tem zedinjenji tudi večno neumerljivo življenje: zakaj Kristus je življenje. Zatorej je 2) praznik presv. Rešnjega Telesa tudi praznik večnega življenja. „Jaz sem kruh življenja; kdor k meni pride, ne bo lačen, in kdor v me veruje, ne bo nikoli žejen. Jaz sem živi kruh, ki sem z nebes prišel. Ako kdo jé od tega kruha, živel bo vekomaj, in kruh, kterega bom jaz dal, je moje meso za življenje svetá. Kdor jé moje mesó in pije mojo krí, ima večno življenje in jaz ga bom obudil poslednji dan. Kakor je mene poslal živi Oče, in jaz živim zavoljo Očeta, tako bo tudi tisti, ki mene jé, živel zavoljo mene“. (Jan. VI. 35. 51. 52. 55. 58.) „Kdor veruje v Sina Božjega, ima pričevanje Božje v sebi. In to je pričevanje, da nam je Bog večno življenje dal: in to življenje je v njegovem Sinu. Kdor ima Sinú, ima življenje; kdor nima Sinú, nima življenja. To Vam pišem, da veste, da imate večno življenje, kteri verujete v imé Sinú Bož-

jega". (I. Jan. 5, 10—13). Praznik tedaj zedinjenja z Bogom je tudi praznik večnega življenja! To je globoki pomen tega visocega, svetega dneva. V njegovem obhajanji se vresniči prevzvišeni namen človečenja Božjega; božični praznik doseže svoje dopolnjenje v prazniku presv. rešnjega Telesa. Saj zato se je Bog včlovečil, da bi od Boga ločeni svet zopet z Bogom zedinil in mu tako poveličano večno življenje podelil. Iz tega je pa tudi jasno, zakaj se na ta dan poje pri sv. maši božična prefacija ali predglasje.

Cerkvena molitev.

O Bog! kteri si nam v prečudnem zakramentu spomin svojega terpljenja zapustil, daj, te prosimo, skrivnosti tvojega telesa in tvoje kervi tako častiti, da sad tvojega odrešenja vedno v sebi čutimo. Kteri živiš in kraljuješ z Bogom Očetom v edinosti svetega Duha Bog vekomaj. Amen.

2. Junij ali rožnik.

Sv. Blandina in njeni tovarši, mučenci.

Luč sv. evangelija je bila zgodaj prisvetila v južno Galijo; že sredi druzega stoletja je prišel tje Folin, berž ko ne od sv. Polikarpa, učenca sv. apostelja Janeza, iz Smirne poslan, z Irenejem in druzimi učeniki Božje besede, in je bil pervi škof Lijonski. Ali mlada cerkev je morala kmalo, pod ces. Markom Avrelijem kervav kerst prestati. Obcini, Lijonska in Vienska, ste v obširnem, še ohranjenem listu do vernikov po okrajinah Azijski in Frigijski, s kterimi so po Ireneji in njegovih naslednikih v posebni zvezi stali, stiske tega strašnega preganjanja popisali, da bi je po velevitem zgledu mučencev, ki so med njimi za Kristusa kervaveli, v veri in ljubezni vneli in v hvalo Božjo poživeli. Iz tega častitljivega zgodovinskega spominka posnamemo poglavitne reči, zlasti tiste, ki zadevajo sv. devico in mučenko, ktere ime smo zgoraj napisali.

2. Iz starega verskega sovraštva se dvigne l. 177 Lijonska druhal z gerdovanjem in psovanjem zoper kristijane, podi je od kôpel, sodnij in vseh javnih mest, luča je s kameni, pretepa in ropa. Njih mnogo jih je bilo ugrabljenih in pred mestno gosposko peljanih; ker so poterdili, da so kristijani, bili so v ječo pahnjeni in grozno terpinčeni. Ko pride cesarski namestnik, bili so zopet zaslišani in tako nečloveško mučeni, da Egapad, mlad mož, kteremu list spričevanje daje svetega življenja ter prekipeče ljubezni do Boga in do bližnjega, izmed množice stopi in v pravičnem serdu zahteva privoljenje kristijane zagovarjati in njih ne-

dolžnost dokazati. Ali divji krik zahruli nad njim in namestnik zaherščí, ali je tudi on kristijan? Blagi mož poterdi to z jasnim glasom, in pridružen je druzim jetnikom. Odsehmal je vsaki dan po več kristijanov ugrabljenih in mučenih; ali ne vsi so imeli serčnost piti kervavi kelih, kterega je pil njih Gospod in Zveličar — okoli deset novospreobernjenih omaja strahota muke in smerti, da Kristusa zatajé in zopet malikom darujejo. Nepopisljiva je bila žalost druzih; jetniki so trepetali pred lastno slabostjo: ali jim bo pač Bog dal moč stanovitnim in zvestim biti do konca; kteri so bili pa še prosti, zgubili so veselje in gorečnost, s ktero so do zdaj jetnikom stregli, ker se niso mogli te trapilne skerbečnosti ubraniti, ali pač teh visoko nevarnih postrežeb po ječah ne tratijo za nevredne slabotnike. Vendar pa se vzajemno tolažijo in spodbujajo ter z iskreno molitvijo prosijo gnade stanovitnosti, ko tudi bi stiska bila še strašneja, sila še grozneja; izgovarjajo zatajivce, ne obsojujejo nikogar, ampak preserčno zdihujejo k Bogu za usmiljenje, kteri noče smerti grešnika, ampak da se spokori in — živi.

S kerščanskimi gospodarji vred so bili tudi njih poganski sužnji vpotegnjeni, da bi zoper nje pričevali; v smertnem strahu v mukah na trapilu so zoper nje vse izpovedali, karkoli se je hotelo, tudi najgerja zločinstva: da o svojih shodih otroke koljejo, njihovo kri in meso zavživajo, da kervno sramoto in druge gerdobije uganjajo. Ko pridejo te izpovedbe med slepoverni ljud v glas, razdražijo ga v divjo zlobo, da tudi bolj zmerne pogane, ki so dozdaj še s kristijani občevali, hudourna splav seboj potegne. Slednji se je imel za opravičenega „prokletim sovražnikom bogov in ljudi“ vso žal, sramoto in krivico delati; prične se strašno divjanje zoper može in žene, mladenče in starce, nježne device in hrome gospé — brez vsega ozira na starost in spol; vse ječe so napolnjene, vse mučilno orodje se brusi, beli in suče — vse peklenske pošasti so planile nad čedo Gospodovo.

3. Izmed vernikov so bili posebno štirje, zoper ktere se je derečina kervoločne ljudske strasti pogubno valila: Sankt, dijakon cerkve Vienske; Matur, malo pred spreobernjen pa terdoveren mož; Altal, steber kerščanske občine in pa Blandina, mlada sužnja, nad ktero se je pokazalo, da kteri so pred svetom zaničljivi, so od Boga z najvišimi častmi oslavljeni, ako so polni ljubezni, ki se ne ponaša z ničemurnim bleskom, ampak se spričuje v kreposti. —

Blandina je bila miloljuba stvar, zale sicer postave pa rahlo vzraščenih udov; njena gospa in drugi spoznovavci so se grozno bali, da bode v pervi muki telesno ali dušno omagala; ali kakó so stermeli, kako povikševali Božjo čudapolno milost, ker je slabotna deva od zgodnjega jutra do poznega večera vse mogoče muke terpela, takó, da so rabeljni opešali, ona pa je

ostala berhkega duha in vedrega lica in ne da bi bila poterdila gerdobije, kterih so bili kristijani toženi, mar je na vse vprašanja odgovarjala: „Jaz sem kristijana — pri nas se nič hudobnega ne godi“. Enake muke in z enako nepremagljivo poterpežljivostjo so terpeli tudi uni trije možje; njihovi životi so bili raztergani in zvinjeni, da človeška podoba ni bila nad njimi več zaznati, ali njihov duh ni bil omajati, bili so kakor apostelj pravi „ko umirajoči in vendar živi, ko tepeni in ne umorjeni“. Kakor Blandina, odgovoril je tudi Sankt na vsa vprašanja po domovini, rodu, stanu in imenu le: „Kristijan sem“. Mučenci so bili zopet v ječo peljani in za nove muke prihranjeni. Sankt je bil na trapilu stezan in z razbeljenim železom žgan; pogani so mislili, da mora umreti — kristijanom v strah, ali prestrašili so se sami, ko je nanagloma ozdravel, in po koncu stal s popolnim gibanjem udov, kakor bi bile nove muke in rane le v to služile, da so nasledke in proge starih zacelile. Atal se je bojeval z divjimi zverinami in potem je bil pražen na razbeljenem železnem stolu. Tedaj reče ljudstvu: „Glejte me vi — to se pravi človeško meso žreti“. Blandina se pri druzem mučenji prebudí kakor iz terdnega spanja govori z jasno zavednostjo, — in je zopet k druzim v ječo odpeljana. Sveti spoznovavci so po tacih mukah tudi tukaj terpljenja preobilo vživali: v ozki temni ječi brez zraka in svetlobe, brez počitka in spanja, v nekako klado vveriženi z vratom, rokami in nogami — o koliko jih je umerlo v tem groznem oklepu!

4. Škof Fetin, častitljiv devetdesetletni starček, je bil tudi pred sodnika tiran, po zaslišanji od besne derhali zgrabljen, s pestmi bit, z nogami teptan, da ga na pol mertvega v ječo nesó, kjer čez malo dni dušo izdihne. Drugi so bili v gledišču mesarjenju zverin izpostavljeni in potem z mečem umorjeni. Tudi Blandino je enaka osoda zadela: k kolu privezana je z razpetima rokama v obliki križa naglas molila ter napolnila verne z živim prepričanjem, „da bode slednji, kteri terpi za čast Kristusovo, tudi deležen veličastva Kristusovega, živega Boga“; nobena zver se je ne dotakne, torej jo nazaj v ječo peljejo. Med tem pa se je skazalo, da so Atal in več druzih rimski meščani; namestnik torej sporoči do cesarja in popraša, kaj je z jetniki storiti; odgovor veleva, naj se v kerščanskem spoznanji stanovitni s smertjo kaznujejo, kteri je zatajé, pa izpusté.

Ker se je ravno pričel čas sejma in javnih iger, ko je veliko ljudstva skup privrelo, obsodi jetnike in sicer rimske meščane v obglavljenje, sužnje pa v zverinski boj v gledišču. Ali tudi iznejeverniki so bili v ječi prideržani, ker so vsled svojih izpovedeb veljali za hudodelnike; tudi nje tedaj pritirajo. V pekoči zavesti svojega zadolženja, pobešenih oči, vsi pobiti, s sramoto pokriti in celo od poganov ko strahopetneži psovani, se prikažejo, pred sodnikom, da bi še enkrat zaslišani in potem — odvezani

bili. Ali nezmerno stermenje, in potem divje razgrajanje nastane med ljudstvom, ko večidel svoje prejšnje izpovedbe prekličejo, Kristusa spoznajo in se vernoveselo ponudijo, da bi s smertjo življenje zadobili.

„Razno so terpeli mučensko smert in se preselili tje k Bogu z venci iz marsikterih cvetic spletenimi, ker spodobilo se je, da so hrabri bojevavci slavno krono neumerljivosti prejeli".

5. To raznotero mučenje in morjenje je terpelo več dni, in vsaki dan je bila Blandina s Pontikom, petnajstletnim mladenčem v gledišče peljana, da bi ju kervavi prizori pretresnili, vedne muke vendar že zmagale. Ali oba sta stanovitna. Če se je Pontiku v presilnih bolečinah jelo mešati, klicala mu je Blandina besede nebeške potolažbe, dokler ni junaško svoje duše izdihnil. Blandina je sama še ostala, vsi tovarši njeni so bili že ovenčani sprejeti v slavo Gospodovo. Tedaj pa tudi ona povezana v mrežo je nastavljena divjemu biku, kteri jo nasadi, kvisko verže, potem po tleh premetava in z nogami tepta — meč jej vplete poslednjo cvetko v mučenski venec. Celo pogani so občudovali njeno junaštvo, ter spoznali, da ni še ženska toliko in tako terpela.

Trupla spoznovavcev, ki so v ječi umerli, so vselej psom pometali in skerbno varovali, da jih niso kristijani predobili; trupla mučencev pa, kar je njih razmesarjenih udov še ostalo, bila so skup zložena, in šest dni pod milim nebom na ogled izpostavljena, potem pa sežgana in pepel v Rodan potresen. Zdaj še le je bila besnost poganov potolažena; menili so, da so kristijane v s e g a oropali: zveličanskega upanja namreč vstajenja in večnega življenja!

Obrazuje se z mečem v roki, z bikom na strani.

Preganjanje kristijanov.

Če premislimo grozovita preganjanja, ki so zoper cerkev Jezusovo od njene zibeli skor nenehoma skozi tristo let bučala, kmalo bi se nam dozdevati utegnilo, da Bog po pripuščenji in naravnanji tacih stisk ni svojim namenom primerne poti izvolil. Njegov namen je bil, kerščanstvo po vesoljnem svetu razširiti in iz najsamopašniših poganov dostojne učence sv. evangelija storiti; in vendar je dovolil, da so bili kristijani povsod zasledovani, preganjani, časti, dobrin, složnosti in pozemeljskega vživanja, tudi življenja na marsikak in grozovit način oropani. Ali bi se bili pač mogli drugi pripomočki izvoliti da bi se kerščanska vera popolnoma zaterla? Ali kako različna je previdnost in moč človeška, od previdnosti in moči Božje! Ravno ta grozovita preganjanja so bila najpripravniši pripomočki, pogane v dobre kristijane prestvariti in vero Jezusovo čedalje bolj razširiti.

Zakaj po vednih stiskah, po vedni nevarnosti, zgubiti vse, karkoli se na svetu ceni, bili so kristijani prav dovtipno podučeni, da dobrine tega življenja v primeri z večnimi blagotami nikakor niso vredne njihovega

čislanja, ljubezni in hrepenenja in da se torej namemba človeška in njegova prava sreča ne more veršiti v posestvu časnega blaga. Mislili so, ko bi najviša sreča človeška obstala v vživanji pozemeljskih dobrot, kako bi vendar mogel Bog, najboljši Oče, ki nas ko svoje otroke preserčno ljubi in je pripravljen, nas neskončno srečne storiti, — kako bi nas mogel on tukaj največo siroščino terpeti pustiti in nam našo zvestobo z zgubo vseh tistih dobrin, v ktere svet največo srečo stavi, poplačevati? Kako bi mogel brezbožnikom, najgerjim hudodelnikom, najgroznejim trinogom njih v vsej obilnosti podeliti? Res, te časne dobrote morajo v Božjih očeh kaj malenkaste biti, ker jih celo svojim najhujim sovražnikom obilo deli, hoče pa, da naj se za milost sprejme, ako jih svojim najljubšim otrokom vzame, da jim kaj boljšega prihrani. Njihovo serce tedaj je bilo po preganjanji od vsega pozemeljskega odluščeno in k nebeškemu obernjeno. Zaničevali so časno in goreče po večnem hrepeneli. Ljubezni do nebeških blagot vsi plameneči so smerti veseli naproti šli, da bi bili kmalo večne sreče deležni. In ravno tacega duha je hotel Kristus od svojih učencev imeti. Tako pa je bila ob enem kri mučencev seme kristijanov. Pogani, vsi osupnjeni in prevzemani od svetega življenja kristijanov, njihovega nauka in njihove serčnosti so morali nazadnje sprevideti, da ta vera ni človeška iznajdba, ampak Božje delo; da nadvišuje človeške moči tako živeti in umreti. Pripomogli so tudi brezštevilni čudeži, ktere je Bog vpričo njih po svojih mučencih storil. Trumama torej so zametovali pogansko aboto in Jezusovo vero sprejemali.

Molitev.

O Bog, predobrotljivi Oče! od kterega pride vsaki dobri dar, izlij, prosimo Te, svojo milost na nas, ktera naj bi nam um razsvetila, pa še bolj serce ogrela, da bi vrednost pravega kristijana spoznali in njegove dolžnosti z vso močjo spolnovali. To nam dodeli na priprošnjo sv. mučencev po Kristusu Jezusu Gospodu našem. Amen.

3. Junij ali rožnik.

Sv. Klotilda, kraljica.

Leta 481 umerje Kilderih, kralj saliških Frankov in njegov sin Klodvik zasede prestol — bojaželjen mladeneč, sirovomočan kot barbar, pa zvijačen kot Rimljan. Premagal je rimskega namestnika Siagrija, poterl takó poslednji ostanek rimske oblasti v Galiji in vstanovil mogočno frankovsko kraljestvo. On in njegovi Franki so se deržali svojega narodnega poganstva, prejšnji prebivavci po deželi pa so bili kerščanske vere.

Na arijanskem dvoru Burgundskem je živela takrat katoliška kneginja Klotilda, ki je že v nježni mladosti pila grenki kelih terpljenja. Gundobald namreč, njen stric, hlepeč po kraljevanji umori njene starše in brate, pripre starejo sestro Sede-

lindo v samostan, njo samo pa ko jetnico na dvoru prideržì. V tacih okoliščinah more le Bog hladivnega mazila za režeče rane poskerbeti. K njemu torej se oberne zapuščena kraljeva hči in nahaja tolažbe le v pobožnih vajah posebno pa v molitvi. Ubozim je z lastno roko delila miloščino in v slednji nesreči je bila ona rešivna pomočnica. In zató jo je Bog posebno v svoje varstvo vzel. Glas o pobožni, ljubeznjivi, visoko obdarjeni, pa tudi prezali kneginji pride tudi do Klodovika, in berž in nenadoma jo snubi po poslancih pri Gundobaldu. Klotilda se prestraši, zlasti ker naj bi z možem poganom nerazvezljivo zavezo sklenila. Ali misel, da je morda ona od Boga izvoljeno orodje v spreobernjenje Klodovikovo in njegovih Frankov, nagne jo, da privoli v zakon toda s pogojem popolnoma prostosti v spolnovanji svojih verskih dolžnosti. Po dovoljenji tega pogoja je bila slovesna poroka v Svesijonu (Soissons) 493.

2. Klotilda si napravi v palači kapelo, v kteri veliko časa premoli. Tudi skrivaj je pobožne spokorne vaje na-se jemala. Ali pri vsem svojem djanji je sprevidno ravnala, in se ni pregrešila zoper nobeno dolžnost svojega stanú. Čula je skerbno nad ženskami svojega dvora, ž njimi vred predla ali vezla in je v vsem razodevala tolikanjo častitost, modrost in bogoljubnost, da se je ves dvor nad njo radoval in spodbudoval. Kralju, svojemu možu, je skazovala vse mogoče spoštovanje in izbruhom njegovega burovitega značaja je postavljala nasproti le kerščansko pohlevnost. Brezštevilna dobra dela, svojo molitev in svoje poste je vse darovala Bogu za spreobernjenje svojega moža. Mlada kraljica pridobi Klodovikovo zaupanje in ljubezen v polni meri, in tedaj v posesti njegovega serca ne zamudi nobene priložnosti, da bi ga odvernila od poganske slepote, pripeljala pa do spoznanja pravega Bogá. Ali ves njen blagoserčni trud nima vspeha. Njenemu živemu razlaganju o praznoti in gerdobnosti malikovanja vé on vselej kake ugovore nasproti postavljati in ko mu govori o lepoti kerščanske vere, zaverne on naravnost, da „Križanega“ moliti pač nikdo pameten ne more od njega zahtevati. Vendar pa kraljico rad posluša in njenim prošnjam celó obljube dela, ali njihovo spolnjenje odlaša dan na dan, tako da ubogi Klotildi že hoče serce upadati, ko bi je sv. škof Remigij ne bil k vedno bolj neutrudljivemu in zaupljivemu prizadevanju vnemal. Klodovikovo serce namreč je bilo vse prepreženo s pohlepom po slavi in po deželah in zatorej mu je poganstvo, kteremu se je večina njegovih podložnih uklanjala, več dobička obetalo ko Jezusova vera. —

3. Ura njegovega spreobernjenja še ni bila prišla. Njega, ki mu je berž ko ne obnemoglost Rimljanov veljala za nezmožnost njihovega Boga, vse Klotildine prošnje naposled le ne ganejo. Klotilda porodi sinka in Klodovik ga dovoli kerstiti, ali

dete kmalo potem umerje. Kralj se hudo togoti in v svoji abotni misli, da je kerst te smerti kriv, ter kraljici osorno očita: „Moj sin bi še živel, ko bi ga bil izročil varstvu svojih bogov, ali tvoja kopel ga je umorila“. Klotilda mu odgovori: „Jaz nad smertjo sinka ne morem tako žalovati, kakor ti; mar hvalim Boga, da ga je takó hitro sprejel v svoje kraljestvo“. Gospod njima zopet da, kar je vzel. Klotilda porodi druzega sinka ali le stežkoma pregovori kralja, da ga pusti kerstiti v imenu presv. Trojice. Kdo pa popiše materno skerb, ko tudi ta nevarno zboli! Oče to zopet prisoja serdu bogov, in strastni izbruhi njegove jezovitosti obsipljejo prežalostno mater noč in dan; ona se joka, in tarna in iskreno moli, da bi Bog pač otroku zdravje povernil v povikšanje svojega imena med pogani — saj na življenji otrokovem je obviselo zdaj vse njeno upanje, kralja in njegovo ljudstvo Kristusu pridobiti. Njena molitev je uslišana: otrok kakor po čudu nenadoma ozdravi in čversto vzrašča. Klodovika to močno zgane, ali vendar ostane še pogan, zakaj kristijan postati — te imenitne stopinje se ni upal storiti brez priterjenja frankovskih velikašev — dokler ga naslednja dogodba k temu ne pripravi.

4. Leta 496 se sorodni kralj Zigibert sprè z divjimi, bojevitimi Alemani in Klodovik mu poprošen hiti z veliko vojsko na pomoč. Ko se od Klotilde poslovi, reče mu ona: „Glej, da boš sovražnika premagal, ali ne zanašaj se na svoje bogove, ampak na Boga kristijanov. Ako z vero in zaupanjem v njega kličeš, ne bodo se ti sovražniki mogli ustavljati, in ko bi jih bilo, ko peska pri morji. V sili se spomni mojih besed“. Pri Zolbiaku (Zülpichu blizo Kolina) se vname boj, in čeravno se Franki z navadno hrabrostjo vojskujejo, vendar se zmaga na Alemansko plat nagiblje in Klodovik sam je v nevarnosti vjet biti. V tej sili se spomni Klotildinih besed in kakor vnet od višega duha povzdigne oči in roke proti nebú ter zakliče: „Bog kristijanov, pomagaj mi, ako moreš; moji bogovi me zapuščajo; ako izidem zmagaven iz boja, hočem v tébe verovati in tvoje češčenje po vsem kraljestvu razširiti“. Tedaj silovito udari nad sovražnika, kteri se v divji plahoti spusti v beg. Berž se ta zmaga in storjena obljuba sporoči kraljici, ktera vsa vesela berž pokliče sv. Remigija, Rejmskega škofa, ki je pri Klodoviku veliko veljal, sama pa gre kralju naproti, kteri jo sprejme s temi besedami: „Klodovik je Alemane premagal, ti pa Klodovika“. Ona pa odgovori: „Gospod vojskinih trum je to storil, njemu bodi zahvala za te dvojno zmago“. Po vseh cerkvah in samostanih naroči zdaj ona očitne zahvalnice, razdeli obilo miloščine, ter prečuje več noči v prekipeči hvalni in zahvalni molitvi. Klodovik oznani svoj sklep v ljudskem zboru in vse mu ga poterdi; tedaj prejme na božični praznik on, njegova sestra in okoli 3000 Frankov zakrament sv. kersta. Ta dan je bil za Klotildo najsrečneji

njenega življenja. Kakor pa si je Klotilda vse prizadela za pravo vero pridobiti ga, tako ga zdaj skerbno nagiblje k djanju, kakoršno ta vera zahteva.

5. Klodovik je bil pač zakrament sv. kersta prejel; prerojenje pa iz sv. Duha se ni poterdilo v njegovem naslednjem življenji, ker bilo je le versta sirovega lomljenja vseh kerščanskih dolžnosti; on ni iskal Božjega kraljestva in njegove pravice, ampak hlepel je le po svetni oblasti; vodila ga je le ena želja: razširiti svoje kraljestvo, povikšati svojo mogočnost; njej za ljubo je dušil v sebi vsa čutila hvaležnosti in blagoserčnosti. Kakova torej bolečina za blago kraljico! Klodovik, še v čverstih letih, nanagloma umerje (511).

Klotilda zapusti dvor, dene s sebe vse kraljevo lepotičje, in si izvoli stanovališče v Turonih blizo groba sv. Martina, kjer z nekoliko tovaršicami prav po samostansko živi. Menila je ko prava vdova svoje dni v tihem miru preživeti, ali čakale so jo še žalostne dogodbe, grenka bolečina, bridka žal. Njeni trije sinovi si razdelé očetovo kraljestvo; najstareji pade v vojski zoper Burgundijo in zapusti tri dečke, ktere ona z materno ljubeznijo izreja. Ali mlajša brata, oba enako deželo — in vladoželjna, skleneta dečkov iznebiti se ali z ostriženjem las, „da zgubé kraljevsko plemenitost, in bodo kakor priprosto ljudstvo“, ali pa z umorjenjem. Izmamita je torej materi s tem izgovorom, da je že čas vojakom je pokazati in v njihovo dedščino vpeljati; ali potem jej pošljeta sla s — škarjami in z mečem ter jej neusmiljeno zasramljivo dasta na zbèr; ona se tega tolikanj prestraši, da vsa zmešana zavpije: „Ne — ne — raje mertvi ko ostriženi!“ To se kraljema sporoči! Dva kraljeviča sta bila brez milosti umorjena, tretji pa se ne vé kako otet, si je sam lase postrigel; v neizmerni žalosti ju pokoplje Klotilda v cerkvi sv. ap. Petra in Pavla v Parizu.

Terpljenja vsa trudna, življenja naveličana se popolnoma odloči od svetá, in ostanek svojih dni daruje edinemu Bogu v ponižnosti, milodarnosti in ostri spokornosti. Umerla je okoli leta 540 ali 545; truplo je bilo v slovesnem sprevodu v Pariz preneseno in tam v cerkvi aposteljnov — zdaj sv. Genovefe — zraven Klodovika položeno.

Obrazuje se v kraljevi obleki s krono na glavi, zraven nje pa angelj s francoskim gerbom.

O mešanih zakonih.

Sv. Klotilda ne bi bila nikdar roke svoje podala nevernemu Klodoviku, ko jej ne bi bil obljubil, kristijan postati, in ona se je potem poprijemala vseh pripomočkov, da bi svojega moža Jezusu pridobila in ga posvetila. Sv. kraljica je bila verno udana katoliški cerkvi in njena vera

jej je veljala čez vse; ona ni bila, kakor toliko mladih ljudi naše dobe, kteri s krivovernimi osebami zgolj zavoljo časnega dobička zakonsko zvezo sklepajo in v svoji znimarnosti do drazega bisera sv. vere tako globoko zabredajo, da tudi svoje otroke potem v zmoti izrejati dajo. Kako pač bogokletno ravnajo take osebe; kako nesrečne delajo sebe in svoje otroke! Zakon v katoliški cerkvi je vidna podoba skrivnosti polne zveze Jezusa ž njegovo milo nevesto, sv. cerkvijo; zatorej se katoliški zakoni, postavno sklenjeni, ne morejo nikdar ločiti. Katoliški zakonski se morajo zvesto ljubiti noter do smerti, kakor se ljubita Kristus in cerkev. Kako pa more zakon katoličana z drugovernikom biti takova podoba, kako se moreta mož in žena serčno in zvesto ljubiti, ki nimata v veri istega stala, ko eden zametuje, kar drugi terdi! Kako morejo taki zakonski svoje otroke res po kerščansko izrejati, ko v poglavitni reči, v veri, niso edini! In dalje, kake nevarnosti nastajajo v tacih zakonih za katoliško plat! Koliko jih je zavoljo tega že ob vero prišlo! Katoliška plat mora vedeti in verovati, da je njena sv. vera edino zveličavna, ker je edino prava, kakova žalost torej jo mora obhajati, ko mora gledati, kako se inoverna plat s svojo terdovratno krivovernostjo sama sebe v pogubljenje pogrezva! Naposled ako krivoverec hoče, se more dati ločiti in potem berž nov zakon skleniti; katoliški sodrug tega ne sme storiti, ker poleg nauka katoliške cerkve more postavno sklenjen zakon edina smert razločiti. Kako nesrečen tedaj je katoličan v zakonu, kterega more druga plat kedar jej ljubo in drago, razdreti. — Katoliški cerkvi se torej po pravici gnjusijo taki zmešani zakoni, in ona jim ne more podeliti svojega blagoslova; za smerten greh pa ima ona, kedar katoliška plat privoli, da bodo otroci v zblodi izrejeni, in tacemu znimarnemu udu ona naravnost dorekuje svoj blagoslov, svoje zakramente. Starši tedaj nimajo nikdar tacih zakonov nasvetovati in podpirati, in katoliške osebe nikdar ne jih sklepati, ako si nočejo časne in večne nesreče nakopati. Vendar pa, ako so kteri to nesrečno stopinjo že storili, ne smejo nobenega pripomočka zanemariti, da bi inovernega sodruga v naročje katoliške cerkve nazaj pripeljali. Morajo tedaj ravnati, kakor sv. Klotilda, ki je s pohlevnostjo, z dobrim zgledom, z molitvijo in spokornimi deli svojega moža Jezusu pridobivala.

Ravno tako naj ravnajo tudi žene, ki imajo može sicer katoličane, poleg djanja pa nejevernike; one je morejo nazadnje z molitvijo in serčnim prigovarjanjem vendar na dobro pot privesti, ali kakor pravi apostelj, posvetiti.

Taki zmešani zakoni, kakor je bil med sv. Klotildo in Klodvikom, to je, med kristijanko in poganom, so zdaj v katoliški cerkvi čisto prepovedani.

Molitev.

Poterdi o Gospod! svoje vernike, da se pri sklepanji zakonskih zvez ne bodo mesu in kervi, ampak tvoji sveti volji dali voditi in tako vredni postanejo tvojega dopadajenja in blagoslova. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

4. Junij ali rožnik.

Sv. Kvirin, škof in mučenec.

Rimska okrajina Panonija (Ogersko, Slavonsko, Kranjsko) je obsegala mnogo cvetočih mest z oliko: Karnunt, Arabona, Sabarija, Siscija, Tavrin, Sirmij in druga. Lehko tedaj je razumeti, da so se v podonavskih in posavskih pokrajinah, ki so mnogo občevale z Italijo in Ilirijo, zgodaj osnovale kerščanske občine. Da bi pa bili že apostelji, tedaj posebno sv. Pavel, ali vsaj njihovi učenci, n. pr. sv. Tit, seme kerščanstva tukaj sejali, to se ne more zgodovinsko spričati, gotovo pa je, da so bile proti koncu tretjega stoletja po Panoniji že kerščanske občine in škofijski sedeži. Te resnice preterden dokaz nam je mučenstvo sv. škofa Kvirina iz Siscije, nekdaj velicega in močnega mesta v Panoniji, zdaj pa le majhnega na Hrovaškem, ktero stoječe ob izlivu Kope v Savo se Sisek imenuje. Perva sporočnika tega sta nam zgodopisje sv. Hieronima, in pa himen sv. Prudencija (v začetku petega stoletja); ohranjeni so nam pa tudi mučenški spisi z vsemi znamenji visoke starodavnosti.

2. Leta 305 se Dioklecijan v Nikomediji in Maksimijan odpovesta cesarovanju; ali kervavo preganjanje kristijanov s tem ne poneha, ker je naslednik Galerij po vzhodu in po Iliriku še zmeraj in sicer še huje nadaljuje.

Izmed brezbojnih in najslavniših mučencev te dobe je Kvirin iz Siscije. Mestni oblastnik Maksim zapové vsled cesarskega zaukaza škofa kristijanov poiskati in v ječo pripeljati. Ko Kvirin to pozvé, po nasledovanji prijatlov mesto zapusti — poleg besede Gospodove: „Če vas bodo preganjali v enem mestu, bežite v drugo.“ Bil je on častitljiv mož visoke starosti, ki je svojo cerkev že mnogo let z ljubeznijo in zvesto skerbnostjo vladal in nauk evangelija očitno oznanjal ne samo vernikom, ampak tudi poganom pri vsaki priložnosti, zatorej pa je bil na begu zasačen in od vojakov naravnost pred sodnika peljan.

3. Ta ga vpraša, zakaj da se je hotel z begom postavi umakniti; Kvirin pa mu odgovori: „Jaz nisem bežal strahopetno in v zavesti krivice, ampak storil sem le, kar je Kristus, naš Gospod in Učenik svojim učencem zapovedal“. — „Zdaj vidiš, da te povelja naših mogočnih cesarjev povsod dohité, in da te tisti, ki ga imenuješ svojega Boga, nikdar varovati ne more“. — „Naš Bog je zmeraj in povsod pri nas, in nam vselej pomagati more; bil je pri meni, ko sem bil vjet in je zdaj v tem trenutku, ker mi daje govor in moč“. — „Blebetaš pač, da bi si z jezikom kaj

odloga pridobil, pa ná! in beri sveto povelje vélicih cesarjev in stori, kar ti velevajo". „Jaz volje cesarske ne morem spolniti in bogovom ne darovati, ker je to zoper mojo vest in zapoved Božjo; tvoji bogovi so le prazne šemarije, moj Bog pa, kteremu jaz služim, je Gospod nebes in zemlje; po njem so vse stvari vstvarjene, v njem živi in se giblje vse, on je čez vse, po vsem in vsem — začetek in konec". — „V svojem dolzem življenji si se pač veliko basnarije naučil, uči se zdaj tudi neumerljive bogove častiti; tu je kadilo potresi ga na žerjavico; bodi pokoren, ako ne, čaka te muka in smert". — „Hudo, ktero mi žugaš, si štejem v čast, in smert, s ktero me strašiš, pridobi mi večno življenje; zatorej sem pokoren svojemu Bogu in ne tvojim cesarjem: jaz opravljam le na oltarju živega Boga čisto, njemu dopadljivo daritev". *Sodnik:* „Mislim, da te tvoja nespametna terma tira v smert; daruj torej bogovom in reši svoje življenje". Ker se pa častitljivi škof tega stanovitno brani, zato ga hudo s palicami bijejo, Maksim pa mu med to sramotno in bolečo kaznijo po svoje prigovarja: „Bodi vendar pameten, počasti varhe-bogove in postavil te bom za duhovna Jupiterjevega; sicer pa te moram izročiti namestniku Amanciju, da ti poslednjo sodbo sklene". „Mene za duhovna postaviti? to sem že in sicer to uro dvakrat, ker se mu sam morem darovati".

4. Tedaj ga veli Maksim v ječo odpeljati in v verige vkovati, da bi ga počasne muke zapora omečile in pokornega storile. Ali škof se čuti tolikanj srečnega za Kristusa terpeti, da se v iskreno zahvalno molitev raztopí; prosi pa tudi z gorečo preserčnostjo za preganjavce in sojetnike: da bi je milost Božja razsvetila z lučjo vere, da bi njega spoznali, edino pravega Boga in kterega je poslal — Jezusa Kristusa — ki bodi hvaljen na veke! O polnoči se dvigne od molitve, in glej, čudapoln žar se razlije čez njegovo glavo in po vsej ječi; jetničarja Marcela ta prikazen tolikanj osupne, da kar pade pred sv. škofa in ves solzan reče: „Gospod, moli za-me k svojemu Bogu, saj verujem, da je on edini in pravi". Veselega serca objame Kvirin novega brata, ga poduči v sv. skrivnostih vere in zaznamva v imenu Gospodovem. Tri dni potem je peljan pred namestnika zgornje Panonije v Sabarijo. Po vseh prekdonavskih mestih ga s častjo sprejemajo in s jedjo in pijačo postrezajo, on pa jim deli duhovno hrano nauka in blagoslova. Dospelega tje postavijo v gledišču pred namestnika; ta pregleda poslano Maksimovo tožbo in ga vpraša, ali je res vse tako. Kvirin odgovori: „V Sisciji sem pričal svojo vero v Boga in v Kristusa, kterega v sercu nosim in od kterega me nič na svetu ločiti ne more". Amancij mu reče: „Smili se mi tvoja starost in le nerad bi ti kaj kazni odločil; zatorej poslušaj pametno besedo: spreverzi svojo misel, bodi pokoren zaukazu cesarjev, ukloni se bogovom rimske deržave in živi v miru

in pokoji — sladko je življenje, bridka je smert". Kvirin mirno odgovori: „Res, tvoje besede so lepe in zapeljive in bi lehko pregibljiva serca, ki se z mladostno radostjo tega življenja oklepajo, pač utegnile premamiti; jaz pa hrepenim po višem življenji, ki se iz smerti rodi, pa smerti več ne pozna; to življenje sem jaz dosehmal vernikom oznanoval, in za-nje rad pozemeljsko zastavim". Na to razsodi Amancij rekoč: „Z lépo sem te hotel k pokorščini nagniti; ali ker tvoje termoglavosti ne morem ulomiti, bodi tvoja smert druzim kristijanom v posvar in strah".

5. Kvirin je obsojen s kamenom na vratu v vodi potopljen biti. Ko ga na most peljejo, zbere se velika množica ljudstva k nenavadnemu prizoru: en pah, en pad; razdelé se valovi, pa zopet razpljusknejo: sv. škof plava po verhu in na glas kliče pričujočim kristijanom, naj stanovitni in zvesti ostanejo v veri in naj se ne dajo plašiti le memogredočim smertnim strahotam! — Božja roka ga je deržala nad vodo, da je še o smerti Kristusu pričevanje dajal, Božja roka ga je spustila v globočino, da bi bil deležen krone, ki je obljubljena vsem zvestim spričevavcem.

Zgodilo se je to l. 309. Truplo je bilo blizo potopa najdeno in v cerkvi vernikov pokopano; ko so pa konec četertega stoletja veči del kristijani tiste okrajine pred pridorom barbarov v Italijo bežali, vzeli so seboj njegove kosti, in je nesli v Rim.

Obrazuje se ko škof, z mlinskim kamenom zraven sebe.

„Verujem večno življenje".

Kaj vendar je delalo sv. Kvirina v njegovih mukah tako junaškega in veselega? Zakaj je tolikanj po smerti hrepenel? Ker je veroval neumerljivost, vstajenje in večno življenje. Ravno to vero hoče Bog tudi v nas po raznih poslanih bridkostih buditi in oživljati. Ni je prave tolažbe v bridkosti, razun v verovanji večnega življenja; ona nam priložnosti dovolj daje to resnico sami nad seboj poskusiti. Človeška pomoč nikakor ne da stanovitne tolažbe; lastne naše moči so tudi preslabe, da bi nas vseh stisk rešile. Upanje daljšega življenja tudi rado ogoljufa, če dle živimo, utegne se nam še huje goditi. Ako se tedaj s tem življenjem vse konča, kaj vendar hladi preparjeno dušo ob pekoči uri terpljenja? Nič, nič ne na zemlji. Nasproti pa, ako je sedanje življenje le pripravljanje za večno življenje, če je smert le prelaz va-nje; ako večno zveličanje gotovo pride za terpljenjem in poterpežljivostjo; ako bo to telo, ktero zdaj gloje delo straja, bolezen, na dan sodbe častito vstalo; ako se neumerljivi duh prec po smerti k svojemu stvarniku poverne; — oh kaj nas more druzega tolažiti, ako nas te gotove resnice ne potolažijo? „Menim", piše Pavel, „da se terpljenje sedanjega časa ne da primeriti prihodnji časti, ktera bo nad nami razodeta". (Rim. 8, 18.) „Ako ž njim terpimo, bomo tudi ž njim kraljevali". (II. Tim. 2, 12.) „Vemo, da bo on, ki je Jezusa obudil, tudi nas z Jezusom obudil". (II. Kor. 4, 14.) „Mi čakamo Zveličarja, Gospoda našega Jezusa Kristusa, kteri bo spremenil naše revno telo, ker ga bo vpodobil svojemu častitljivemu telesu". (Fil.

3, 12.) „Mi bomo vedno z Gospodom“. (I. Tes. 4, 16.) „Oko ni videlo, uho ni slišalo in v serce človekovo ni prišlo, kar je Bog pripravil tem, ki ga ljubijo“. (I. Kor. 2, 9.) „Služabniki Božji in Jagnjetovi bodo kraljevali vse vekomaj“. (Razod. 22, 5.)

Če z živo vero te izreke premišljujemo, morajo nam vse pozemeljske težave lahkotne postati. Gotovo vedeti, da čaka večno veselje po kratkem terpljenji; gotovo vedeti, da večna častitljivost telesa pride po kratkih bolečinah; gotovo vedeti, da, ako s Kristusom terpimo, bomo vekomaj pri njem in ž njim kraljevali — to vse dobro vedeti in resno premisliti, in potem še nad bolečinami, terpljenjem, revami tarnati — skor ni mogoče. —

Če tedaj vstajenje in večno življenje terdno verujemo, tolažbe in veselja v najhujih bolečinah ne moremo pogrešati, in ravno to živo vero naj nam bridkost poleg namena Božjega potrebno dela. Kakor namreč jedi in pijače, da življenje ohranimo, res potrebujemo, tako nam je tudi verovanje večnega življenja za stanovitno poterpežljivost v terpljenji resnična potreba. In kakor nas lakota in žeja že sama po sebi k vživanji naganja, tako naj nas tudi nadloga k veri večnega življenja napeljuje, ker le v tej veri moremo nahajati olajšanje bolečine in moč stanovitnega poterpljenja.

Molitev.

Dodeli nam, o Gospod! te prosimo, poterpežljivost v terpljenji, da Ti ko posnemavci tvoje poterpežljivosti dopademo in enkrat s sv. Kvirinom Tvojega veselja deležni postanemo. Ki živiš in kraljuješ Bog od vekomaj do vekomaj. Amen.

5. Junij ali rožnik.

Sv. Bonifacij, škof in mučenec.

Že v druzem in tretjem stoletji je bil po več nemških okrajinah evangelij oznanovan in je sem ter tje lepo cvetel; ali splav ljudskega preseljevanja je derla čez stare kerščanske občine in je le slabe sledi kerščanstva zapustila. Po tem pridejo irski misijonarji in zveličanski nauk zopet vsajajo, ali njihove pobožne prizadeve niso imele stalnega vspeha. Posamezne občine niso bile med seboj v nobeni živi zvezi; obstoječe torej cerkve okleniti z vezjo edinosti, je po tesnem naklenjenji na Rim oživiti in med več germanskimi rodovi nove škofije in samostane vstanoviti — to delo je bilo doveršeno po možu, kterega vse Nemško iz hvaležnosti visoko časti.

Domovina svetnikova je Angleško. Bil je tam med l. 670-80 rojen iz plemenite rodovine v Kirtonu in je pri sv. kerstu dobil ime Vinfrid. Že v zgodnji mladosti je bil menihom Ekseterskega samostana v podučevanje izročen. Tukaj ne napreduje samo v

vednostih, ampak obudi se v njem tudi posebno nagnenje do duhovskega stanú, kteremu pa njegov oče začetkoma zoperva. Le nevarna bolezen, v kteri spozna kaznujočo roko Božjo, ga omeči, da privoli sinu samostanskemu življenju se posvetiti v Nuittcellu, kterega menihi so bili na glasu posebne učenosti in pobožnosti. Vinfrid doseže visoko stopinjo v svetopisemskih in zgodovinskih znanostih, kakor tudi v pesništvu in govorništvu. Za mašnika je še le v tridesetem letu posvečen. Od tistihmal zdihuje svetnik noč in dan nad nesrečo ljudstev, ki so še pogreznjena v temoto poganstva, in močno se čuti gnanega, luč sv. vere med nejeverniki prižigat. Ko se svojega poklica jasno zavé, prosi opata dovoljenja iti v Frizijo sv. evangelija oznanovat. Z dvema tovaršema prevesla tje l. 716 in po posredovanji rojaka Vilibrorda, škofa v Utrehtu, ima pogovor s frizijskim kraljem Ratbotom, ali zavoljo vojske, ki jo je imel ta s Karolom Martelom, frankoderžavnim oskerbnikom, nič ne opravi, in se nazaj na Angleško verne. Tam za opata izvoljen, pa po škofu iz Vinčestra te časti zopet odvezan, popotva Vinfrid v Rim, kjer ga papež Gregorij pooblasti, evangelij poganskim narodom po Nemškem oznanovati. Papež mu podari veliko sv. ostankov ter mu po podeljenem blagoslovu izroči tudi priporočilne liste do vseh kerščanskih knezov, skozi kterih dežele bi ga pot peljala.

2. Svetnik prične svoje apostoljsko delovanje 719 na Bavarskem, kjer mu trudapolno misijonstvo pervi sad obrodi, ker veliko nevernikov kersti in duhovne, ktere po deželi najde, k stanu spodobnemu življenju napelje. Potem gre v Turingijo, kjer je bil že sv. Kilijan seme kerščanstva zasejal in tudi tukaj enako blagovito dela. Med tem pa zvé, da je Karol Martel Frizijo po Ratbotovi smerti sklonil pod svojo oblast, da se tedaj sme evangelij zdaj neoviroma oznanovati. Berž se oberne tje in z Vilibrordom neutrudljivo dela za spreobernjenje Frizov. Ko pa izpazi, da ga misli Vilibrord za svojega naslednika postaviti, se iz ponižne boječnosti pred škofovo častjo umakne nazaj v Hasijo, kjer v Amanaburgu sezida cerkev in samostan in veliko poganov kersti. Vsled sporočila o tako vspešnem napredovanji ga drugo leto papež pokliče v Rim, ga posveti za škofa in kakor v preroškem duhu njegovo ime spremeni v „Bonifacij“ dobrodelnik. In po vsi pravici, zakaj od tistihmal niso imeli Nemci večega dobrotnika, kakor tega sv. aposteljna, ki je je rešil poganstva spon in storil za vernike Jezusove. Potem popotva najprej k Karolu Martelu, da bi se pri svojem započetji njegovega varstva zagotovil. Kmalo pa se verne v Hasijo, kjer pa od njega zasajene kali kerščanstva skor popolnoma zateptane najde. Tedaj sklene, z derznim djanjem pokazati poganom nezmožnost njihovih bogov.

Blizo Gajtmara je velikanski hrast, posvečen Toru, bogu groma. Malikovavci so ga ko narodno svetinjo visoko častili. Bonifacij ga poseka in iz debla postavi kapelo sv. Petru in Pavlu na čast. Pogani so mislili, da bo strela udarila va-nj, kteri bi se prederznil, s sekiro se svetega drevesa dotakniti, ali vsi osupnjeni so je videli že po pervih mahljejih pasti in spoznali so ničnost svojih malikov. Bonifacij najde zdaj voljna serca, zida cerkve po deželi in postavi samostan v Ordrufu. Ko je pa žetev dan na dan veča, piše na Angleško po novih delavcev. Izmed moških, ki so prišli čez morje iz tega svetega namena, bili so Lul, brata Vilibald in Vunibald, Vita in Vigbert. Tudi mnogo

bogoljubnih žen in devic je prišlo z misijonarji, da bi ž njmi delile trude in zasluge, tako Valburga, Lioba, Tekla, Beratgita in Kunitruda. Vsi ti imenovani se svetijo ko sveti škofje, opati in opatinje v cerkveni zgodovini.

3. Leta 732 zasede Gregorij III. rimski prestol. K njemu napotí Bonifacij poslance poprašat za svet o raznih zvitih, težavnih rečeh. Papež je častno sprejme ter jim izroči palij za svetnika, kterega naj nosi med službo Božjo in pa pri posvečevanji škofov. Postavi ga tudi za nadškofa in primata po vsem Nemškem z oblastjo, kjerkoli bi se mu potrebno zdelo, škofijske sedeže vstanoviti ter ga opominja, s toliko vspehom začeto delo z enako gorečnostjo nadaljevati. Ali Bonifaciju ni bilo treba tega opomina: ves goreč za čast Božjo in blagor duš je bil neutrudljiv v službi Gospodovi. L. 738 roma spremljan od mnogo pobožnih kristijanov iz raznih dežélá, tretjič v Rim, da bi na grobu aposteljnov Petra in Pavla svojo pobožnost opravil, pa tudi z namestnikom Kristusovim o raznih zadevah nemškega misijona se pogovoril. Bil je slavno sprejet, obdarovan z veliko svetinjami in postavljen v čast apostoljskega legata (poslanca) za nemške dežele.

O vernitvi mu pridejo poslanci bavarskega vojvoda Odilona naproti, kteri ga v svojo deželo prijazno povabi, da bi tamošnje cerkvene zadeve vredil. Prišedši tje, razdeli vojvodino v štiri škofije: Solnograško, Frizensko, Rezensko in Pasavsko. Postavljenim škofom zapové, vsako leto zbore sklicati, službo Božjo po rimskem obredu opravljati, krivovero in vraže zatirati in pred papeževega poslanca, kamorkoli bi je pozval, priti. Neki krivoverci ljudstvu vero jamejo kaliti. Bonifacij zaverže njihove nauke, papež poterdi njegovo sodbo in krivoverci se v ječi pokoré. Ko je bil takó cerkvi na Bavarskem z njenim združenjem z vesoljno kerščansko občino zaterdil obstan in nadaljni razvoj, poda se zopet na srednje Nemško v Hasijo in Turingijo, da bi tudi tam cerkvi živo in obstatno podlago vložil z vstanovljenjem škofij in vpeljanjem cerkvenih zborov. Postavi pa štiri škofijske sedeže: v Virceburgu, Buraburgu, Erfurtu in Ajhštetu. Ko so bile tedaj cerkve po Bavarskem, po Hasiji in Turingiji oskerbljene, potem mu je bilo posebno mar spreobernjenje Saksonov. Pošlje torej tje izverstnega Šturmija s sedmimi druzimi menihi; na meji med Turingijo in Saksonijo postavijo samostan Fuldo, ki je bil s svojo slavno učilnico skozi stoletja najterdneji steber cerkve na Nemškem. —

4. Na Frankovskem se je ta čas veliko spremenjenje zgodilo, ker je moral slabotni Kilderik III., poslednji kralj rodú Merovingov, palačo s samostanom zamenjati in je bil Pipin mali, sin Karola Martela enoglasno od ljudstva za kralja izvoljen. Bonifacij ga s papeževem privoljenjem v Soasonu pomazili in mu

dene kraljevo krono na glavo, ter se ž njim v cerkvenem zboru posvetva o cerkvenih zadevah.

Leta 745 je bil Gevilib, Mogunški škof zavoljo svojega neduhovnega življenja odstavljen in frankovski velikaši Bonifacija zoper njegovo voljo ko metropolita na mogunški prestol povzdignejo — kar sta poterdila Pipin in papež, ker se njima ni spodobno zdelo, da bi véliki škof še dalje bil brez gotovega sedeža. Svetnik, čeravno že v sivi starosti, dela vendar ko mladeneč čversto v svojem visocem poklicu. Zopet in zopet obiskuje cerkve po Bavarskem, po Turingiji in po Frankih. Pa na vseh teh trudapolnih potih ne neha v ukih uriti se. Poleg spričevanja starih je sestavil več spisov, ki se pa niso ohranili, ali prav zanimivi so njegovi po častitosti, jasnoti, priprostosti, spodbudnosti in apostoljski gorečnosti izverstni listi, imenitni za politiško, cerkveno in izobraženo zgodovino tiste dobe; zgodovinar jih torej nikakor ne more pogrešati. — Njegova delavnost je bila velika in obširna, ali vladarska opravila in občevanje z dvorom se mu ni prilegalo in ni moglo v njem zatreti hrepenenja po delavnosti svoje mladosti. —

Pri Frizih je kerščanstvo po smerti Vilibrordovi močno zapadalo, tedaj sklene, spreobračanju poganov, ktero ga je ko mladega duhovna navduševalo, tudi poslednje svoje moči posvetiti. Da bi to neoviroma storil, postavi s papeževim privoljenjem na zboru v Mogunciji svojega izverstnega učenca Lula in zvestega pomočnika za svojega naslednika v nadškofijstvu (753). Sluteč svojo smert mu reče pri slovesu: „Dan mojega odhoda se bliža. To pot sem si želel in nič me ne more zaderževati. Ti, moj ljubi sin, doverši začeto delo evangelija na Nemškem; — — pripravi tedaj, česar mi je za na pot treba, pa nikar ne pozabi, djati med moje bukve platnen pert, v kterem bom pokopan“. Potem se z nekoliko gorečimi tovarši odpelje proti Friziji doli po Renu. Tudi zdaj ga je spremljal blagoslov Gospodov. Veliko poganov sprejme sv. kerst in veliko poganskih tempeljnov se spremeni v katoliške cerkve.

5. Naposled pride do vodice Bordne in tam, kjer stoji sedanje mesto Dokum, postavi svoje šotore, ker misli dalje časa tam ostati. Tje pozôve kerščene na odločen dan po binkoštih, da bi jim pod milim nebom podelil zakrament sv. birme. Ko napoči jutranja zarija tistega dné, jame se gibati v daljavi in goste trume ljudi prihajajo; škofu veselja bije serce, ker misli, da pridejo poslušat blagovesti mirú in se že kerščenim po prejetji tega zakramenta pridružit. Ali kmalu zgine sladka vara: niso bili pobožni verniki, ampak divji, serditi pogani, ki zavzdignejo svoj bojni krik in privihrajo s sulico in z mečem — deloma iz narodnega čerta do kerščanstva, deloma iz ropaželjnosti. Tovarši škofovi zgrabijo za orožje, ali on jim prepove vso brambo

ter kliče: „Pustite boj, bodite močni v Gospodu, va-nj zaupajte, on bo vaše duše rešil“; on sam divjakom le evangeljske bukve ko zveličansk škit nastavi — mah na mah pada, in pet in sedemdesetletni starček se zgrudi preboden mertev na tla, okoli njega leži še druzih 52 umorjenih kristijanov. Tako je bil 5. junij 755 žalosten dan za mlado cerkev na Nemškem. Roparski morivci iščejo zdaj po šotorih zlata in druzih dragocenosti, ali po zabojih najdejo le bukve in svetinje, ktere besni raztrosijo po rovih in močvirjih.

Truplo svetnikovo so verni prenesli v Utreht, kasneje pa v Moguncijo, zdaj pa počiva v Fuldi. Ta samostan hrani tudi dragocene bukve oškropljene z njegovo kervijo in od morivca prek roba presekane.

Obrazuje se navadno v nadškofovi opravi, deržeč v roki bukve z mečem prebodene.

Češčenje sv. Bonifacija na Nemškem.

Za posest trupla sv. Bonifacija so se pravdala mesta Utreht, Moguncija in Fulda. Ali zmagal je naposled samostan Fulda, in po vsej pravici hrani zdaj sv. ostanke Bonifacijeve, ker v tem svojem najljubšem ustavu je želel on počivati. Tukaj tedaj, kamor so bili v slovesnem sprevodu preneseni iz Moguncije, je zdaj grob slavnega aposteljna nemškega národa.

Neumerljivo slovi ime sv. Bonifacija v zgodovini nemške deržave; njemu namreč se ima ona in njeni narodi zahvaliti za dar kerščanske vere, ker on je vložil podlago njeni zgodovinski slavi in velikosti. Brez delovanja sv. Bonifacija bi se morda komaj kedaj bilo obudilo nemško cesarstvo; brez Bonifacija bi bila komaj kedaj, ali pa še le pozneje posvetila olika po temnih nemških logih. Vse, kar je pozneje v cerkvenem, političnem in izobražnem oziru vzrastlo na Nemškem velicega, opira se na podlago, postavljeno od sv. Bonifacija. Zatorej je bil njegov spomin od njega dni visoko častitan pri naših nemških sosedih, in ostane drag tudi sedanjim rodovom. On je in ostane „Dobrodelnik“ nemške deržave in zavoljo tega je bil zmeraj češčen po vesoljni cerkvi, zlasti pa med nemškimi narodi.

Leta 1805 je načertal takratni vojvoda Avgust Sakso-Gotajski obris, poleg kterega naj bi se sv. Bonifaciju slaven spominek naredil v gozdu Durinjskem na tistem mestu, kjer je poleg sporočila pervo kerščansko cerkev bil postavil. Ta spominek je bil razgernjen l. 1811; v znamenje, da visoko češčenje in serčna dolžna zahvala do sv. aposteljna na zemlji Durinskej še niste zamerli.

V Monakovem je sezidal umetni kralj Ludovik I. na čast sv. Bonifacija in v slavo benediktinskega reda, kterega ud on je bil, prekrasno baziliko, v kteri bi se popotnik po cele ure rad kakor zamaknjen pomudil, in se ne more nikdar dovolj načuditi prekrasnim obrazom, predstavljajočim dogodbe iz življenja sv. Bonifacija. Ta cerkev spričuje, kolikanj pač vé nemški knez ceniti zasluge vélicega aposteljna za blagor in velikost nemške deržave.

Tudi mesto Fulda je postavilo spominek apostelju nemških narodov in sicer l. 1843; je pa velikansk kip tega svetnika, ki derži križ v roki z napisom: „Verbum Domini manet in aeternum“ (beseda Gospodova ostane vekomaj) — zares obsežno in pomena polno geslo! Enajst sto let je že minulo, kar je Bonifacij nemškim poganom besedo Božjo oznanoval, od tistihmal se je mnogo spremenilo; kar so ljudje takrat naredili, sezidali, večidel se je razrušilo; — ali kar je Bonifaciji postavil, oznanoval — katoliško cerkev in besedo Božjo, — stoji in živi še zdaj. Žalibog! edinost v veri, ta predragi zaklad, razcepila se je po nemških deželah, presekane evangeljske bukve Bonifacijeve so še zmeraj presekane: vera, ki jo je on učil, je raznotero pretergana, cerkev, ki jo je on zidal, je razkopana; z edinostjo v veri pa se je poderla tudi zveza velike nemške deržave in zares žalosten je pogled v marsikterem oziru na te dežele sedanjo dobo; ali kakor je sv. Bonifacij vse ovire krepko premagal, tako upa tudi nemški katoličan, da njegova mila domovina bode po leku katoliške vere sčasoma srečno prenovljena. V ta namen se je obhajala stoletna slovesnost v Fuldi in Mogunciji, kjer se je pri grobu sv. apostelja sešlo brezštevilno ljudstva in duhovstva iz vseh nemških pokrajin, — v ta namen se je vstanovila družba sv. Bonifacija, ktera naj zraven molitve in prošnje za zedinjenje v veri tudi nabira darove, s kterimi bi se nemškim katoličanom, živečim po protestanških krajih, oskerbovala služba Božja in pa druge cerkvene potrebe.

Ker mi Slovani s svojo imenitno bratovščino sv. Cirila in Metoda enake vspehe pri svojih razkolniških bratih doseči namerjamo, zatorej kličemo svojim nemškim katoliškim bratom iz dna serca: „Bog blagoslovi vaše bogoljubno delo“.

Molitev.

Dodeli nam, o Gospod! da po gorečnosti sv. Bonifacija spodbudovani, vere, ktere je on oznanoval, ne bomo samo z ustmi spoznavali, ampak po njegovem zgledu tudi v djanji spolnovali. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

6. Junij ali rožnik.

Sv. Norbert, škof.

Spreobernjenje in spokorjenje je delo usmiljene ljubezni Božje. Ali kakor umetniki svoja dela raznotero izdelujejo; kakor eni s penzeljnom ali z dletom v roki, ris za risom, vdar za vdarom — počasno napredujejo in skerbno ogledovaje, popravljaje in zboljševaje svoje delo izveršujejo; eni pa hitro, z urno, vajeno roko, s krepkimi risi in varnimi nastavami svojo nalogo skončavajo, tako je tudi delanje in izverševanje milosti Božje v ljudeh raznotero. Ene le rahlo, tiho poprijemlje, je le polagoma

rešuje spon pregrešnih navad, drobi greha verige le ud za udom, je popeljuje le počasnega koraka na pot čednosti in je le po stopinjah proti nebesom povzdiguje; ene pa zgrabi z močno roko, je premaje in pretresne tako silno, da ves prah in nesnaga pozemeljska odpade, se vse mesene vezi pretergajo, in je kar naravnost postavi na pot, ktera k Bogu peljá; — ona berž nad njimi doverši vpodobnost Kristusovo in njihova imena z enim zarisom začerka v bukve življenja.

Norbert, iz visokoplemenite rodovine Genepske, je bil rojen v Ksantenu v Klevejski vojvodini. Izolikan je bil poleg tedanjega časa na dvoru Kolinskega nadškofa in si je pridobil vse lastnosti, ktere svet ljubeznjive imenuje. Kakor navadno mlajši

sinovi plemenitih rodbin, bil je tudi on za duhovski stan odločen, postane subdijakon in dobi korarijo v Ksantenu, ktero kmalo s Kolinsko zameni; ali duhovsko posvečevanje ne posveti njegovega življenja. Mladi kanonik zavživa v popolni meri vsa posvetna veselja; ali ona mu ne potolažijo njegovega serca, ker dve strastni lakomnosti — po radovanji in časti — ste se bojevali v njegovih persih, dokler perva ne zmaga. Pogrezne se torej ves v vertinec vsakterih veselic. Pač je občutilo časi njegovo serce čudno praznoto in mučno nemirnost, pač ga je časi dramila slavohlepnost, da bi se nekoliko berzdal in se dal za mašnika posvetiti, da bi si pot pripravil do visocih cerkvenih služeb, ali bil je tako omamljen in zasukan v vertoglavi kolobar, da se posvetnih zaderg ni mogel več rešiti, dokler ga mogočna roka milosti Božje nanagloma ne zgrabi.

2. Tako dirjanje po samopašni kolovoznici doseže trideseto leto. Enega dne jezdari o jasnem dnevu v veselo družbo. Ko je sredi zelenega travnika, nanagloma zaverši silen vihar; uimen oblak se pridervi, grom bobni, blisk šviga, in s strašnim treskom strela ravno pred-enj vdari. Preplašeni konj ga verže na tla, kjer celo uro nezaveden leži. Ko se predrami, sprehajajo se mu slastno preživljena leta v pošastni podobi pred očmi in ves presunjen kliče kakor nekdaj Savel na tleh: „Gospod! kaj hočeš da storim?“ — Norbert je presunjen, življenje na dvoru se mu pristudi; zatorej se umakne v Ksanten v pokorjenje in zatajevanje; namesto svilnate obleke nosi zdaj raševino; namesto sladčic se posti ob kruhu in vodi. Viri solz so mu derli iz oči, kedar je pomislil, da mu je Bog prizanesel med toliko druzimi, ktere smert v pregrehah njihovih prehiti. Da bi svoje spreobernjenje doveršil, poda se v samostan sv. Sigberta v Kolin, da bi se tam pod opatovim vodstvom učil mertvenja in se v tihi samoti za mašnikovo posvečenje pripravljal.

Na dan svoje perve daritve v Ksantenu stopi na leco, in presunljiv, živo prepričaven je bil njegov govor o ničemurnosti pozemeljskih rečí. Tri leta živi v svojem dozdanjem stanu, pridiguje in uči in skuša marsikaj zboljšati nad seboj in nad druzimi, nad svetnimi in duhovni; ali žel je le zasramovanje in preganjanje, zlasti od mlajših kanonikov, ktere je hotel k spodobnemu duhovnemu življenju napeljati.

Zatožijo ga na zboru v Friclaru 1118 pri papeževem poslancu, da je nepokojnež, novotar, in ne poklican pridigar, da spotikljivo zoper svoj stan nosi obleko iz ovčjih šavb in se prepasuje z vervijo, da hoče menih biti in vendar bogate dobrine posede. Norbert se sicer opraviči ali vendar spozna, da v svoji domovini ni prerok; izroči torej vse svoje korarske dobrine Kolinskemu nadškofu, po očetu podedvane pa in vse drugo blago

poproda in ubozim razdeli, ter prideržì za-se samo mašno opravo, deset mark srebra, in mezga za potrebno rabo.

3. Norbert rešen vseh vezí zapustí domovino in popotova na Langvedoško, kjer je ravno takrat bival papež Gelazij II. Pred namestnikom Kristusovim opravi vesoljno spoved in ponižno, skesano prosi odveze, prosi pa tudi dovoljenja, da sme sv. evangelj povsod oznanovati. Tedaj prehaja Francosko in Nemško ko pridigar in oznanuje povsod posebno djanske nauke kerščanske vere. Zatorej se gnjetijo povsod poduka željne trume okoli njega; veliko se jih spreoberne ter obrodi svet sad poboljšanja. Nekoliko pobožnih mož, ki so se kakor on, svetu odpovedali, pridruži se mu in ga spremlja na njegovih apostoljskih potih. L. 1119 ga prosi škof Laonski, v njegovi škofiji stanovitno bivališče si izvoliti in zatorej ga postavi spridenim kanonikom pri sv. Martinu za prošta, ker je upal, da bo po ostrem spokorniku milost Božja storila to, česar on pri vsem prizadevanji doseči ni mogel — ali zmehkuženi kanoniki so bili topi in gluhi za pridige o ubožnosti in zaničevanji sveta. Norbert je torej zapusti, da bi si s tovarši poiskal prileznega bivališča za res duhovno življenje.

Dve uri od Laona najde v temni sódolini na pol poderto cerkvico; tu vidi po noči v sanjah trumo belo oblečenih mož s križi in svečami psalme prepevaje okoli cerkvice iti; to mu je bilo znamenje, da je Bog to mesto izvolil, zatorej je je imenoval „premonstrat“ to je, „predpokazan kraj“. Kmalo se zbere mnogo učencev okoli njega; Norbert jim napiše ostra pravila, ki so v poglavitnih rečeh povzeta po Avguštinovih; na ta so storili l. 1121 slovesne obljube in je spolnovali s toliko gorečnostjo, da je bilo bolj treba berzdanja kakor pa vnemanja. Gladko olikani plemenitaš, ki je le v veselicah se zibal, se v svilo in baržun oblačil, pri bogatih pojedinah posedal — kdo ga zdaj spozna v bledem, izstradanem redovniku v robato volnati hali, ki vživa le kruh in bob in na terdih tleh spi? In vendar je ubogi, spokorni menih v svoji celici bolj vesel in zadovoljen, kakor je bil nekdaj na cesarskem dvoru.

4. Ali Norbertova namemba ni bila zmeraj v samoti živeti. Po Božji naredbi popotva grof Šampanjski na Nemško in prosi pobožnega opata, ki je bil njegov duhovni vodnik, da ga spremi. Tako prideta v Špire, ko je ravno cesar Lotar II. s knezi tam zboroval (1126). Cesar spoznava Norbertovo premetenost in pobožnost, se večkrat ž njim posvetuje in ga postavi za nadškofa v Magdeburgu, ker se tamošnji kanoniki, v stranke razcepljeni, niso mogli v postavno volitev zediniti. Osupnjenemu ne pusté nič časa za pomislek, ugovor in upor; od pričujočega papeževega poslanca poterjen in posvečen je bil berž od cesarskih poslancev v Magdeburg peljan. Duhovni in meščani prav

sijajno svojega novega pastirja sprejmejo, in ga peljejo v stolnico; ko pa slovesni sprevod do škofove palače pride, noče vratar bosega, slabo oblečenega meniha notri pustiti rekoč: „Nazaj — beračev imamo že dovolj tukaj“. Spremljevavci se mu zagrozé: „Kaj počenjaš, saj to so naš gospod škof samí“. Vratar pade na kolena; Norbert pa mu smehljaje se reče: „Ne boj se, prijatelj, ti me bolj poznaš, kakor vsi tisti, ki so me v to nezasluženo čast povzdignili“.

Nadškof se je zvesto ravnal po ostrih pravilih svojega reda; ali njegovo ponižno vedenje, njegovo uborno pohišje se je silo odlikovalo od sijajnega okoljstva, od gizdavosti plemenitašev in višega duhovstva tistega časa, in to ga je v očeh više in niže derhali delalo neljubega in zaničljivega.

5. Ko od oskerbnikov škofovih posestev zahteva račun in razložbo o stanji premoženja, pokazalo se je, da so škofijska posestva in dohodki od sprednikov bili zapravljeni, razmetani, ali pa so se jih velikaši samosilno polastili, tako da je komaj za-nj najpotrebniše ostalo, za cerkev in uboge pa nič ne. Zapové torej, da mora slednji, kterikoli je v posesti kake cerkvene dobrine, pravico do nje spričati; ti posestniki torej zavzdignejo silen krik, da se ta ptuji menih, ki je na oslu v mesto prijezdaril, upa v njihove pravice posegati. Morali so sicer podati se in krivično blago poverniti, ali kuhali so serd in gnjev. Z enako serčnostjo hoče tudi posvetno življenje svojih kanonikov in duhovnov zboljšati. Ali s tem si tudi sovraštvo duhovščine nakoplje, da ga tedaj eni kolnejo, eni z gerdijami obsipljejo in tudi morivce najmó, da bi se ga znebili. Ali vse te sklepe skerha varhinja roka Božja. Sovražniki našuntajo meščane zoper njega. On zbeži v neki stolp, ali ker ga jamejo resno oblegati, stopi neprestrašeno pred-nje, sicer je v ramo ranjen ali ravno ta pogumnost oberzda razdraženi ljud; drugi dan pa se zopet privalé derhaline trope, poropajo Marijino cerkev, Premonstraščanom v last dano in se dervé proti škofovi palači. Da bi serd zdivjanega ljudstva po njegovem prikazanji še bolj ne skipeval, zato se umakne v bližnji samostan na Petrovi gori. Vihar potihne in njegova neuspogljiva terdnost zmaga — po poslancih se zopet slovesno v Magdeburg vpelje in vživa nadalje mir.

Posvečen za škofa je bil Premonstraščanom postavil za vélicega opata svojega učenca Hugona. Od cesarja postavljen v čast nadkanclerja za Italijo ga spremi v Rim in je pričujoč pri njegovem kronanji; ali o vernitvi ga napade bolezen, ktera leta 1134 v Magdeburgu njegovemu viharnemu življenju konec stori. Gregorij XIII. ga je razglasil za svetnika.

Naslikuje se v škofovi opravi s kelihom v roki — zavoljo svoje posebne pobožnosti do presv. Zakramenta.

Red Norbertinov ali Premonstraščanov, poterjen od papeža Honorija II. se je hitro razširjal ter vzraščal tako krepko, da je sto let po vstanovljenji štel že čez tisoč opatij in proštij. Po cerkveni prekuciji v osemnajstem stoletji pa jih je le še malo ostalo; ena največih in imenitniših je zdaj opatija Strahovska pri Pragi, kjer tudi truplo svetnikovo, o tridesetletni vojski iz Magdeburga prineseno, počiva.

Potrebnost duhovnega vodnika.

Strela je bila izvoljeno orodje, s kterim je Bog Norberta s široke poti pogubljenja nazaj pripeljal na ozko pot zveličanja. Takó se tudi od Lutra pripoveduje, da je tudi zraven njega strela blizo vdarila, ko je bil še mladeneč, in da je na mestu mu tovarša in prijatla ubila. To je Lutra tako presunilo, da je prec obljubo storil, iti v samostan in menih postati. Ali to spreobernjenje se je pri Lutru vse drugači, kakor pri sv. Norbertu, končalo. Luter je bil navor za tisti velikanski odpad od katoliške cerkve, kteri se v gorostasni nerazumnosti „reformacija“ — preobraženje, prenovljenje imenuje; razun verskih nezgod se je izvalila iz njega pošast tridesetletne vojske, verh tega tudi, da je nemška deržava čedalje bolj slabela in se rušila, da ne omenjamo še druzih nesreč; on sam pa je bil tako daleč zabredel, da se je on — prej katoliški mašnik, ravno ko v zakon zasnubil z uskočno nuno, znano Katrico.

Kako tedaj je prišlo, da je Luter v duhu začel, pa v mesu končal, ko je Norbert od časa svojega spreobernjenja neprenehoma v popolnomosti napredoval?

Eden vzrokov je ta: Ko je Savel veržen s konja potertega duha klical: „Gospod! kaj hočeš da storim?“ — mu Gospod veli iti k pobožnemu kristijanu v Damasku, Ananiju — on ga bo podučil. Ravno tako, ko je bil Norbert padel s konja od strele preplašenega in je po celourni nezavednosti se sopet predramil, je tudi on klical: „Gospod! kaj hočeš, da storim?“ — in zdelo se mu je, kakor bi slišal notranji glas: „Varuj se hudega in stori dobro, išči mirú in tekaj za njim“. In berž si poišče on opata, kteri bi mu bil vodnik po potu rešenja in zveličanja. Luter pa po svojem predramljenji ni iskal nobenega vodnika, on je hotel sam sebe peljati in tako je zašel v razne mučne dvome, zabredel v ogromne zmote, postal sovražnik in preganjavec katoliške cerkve, in je tako umerl, ko je bil zapožaril zelene katoliške poljane s strupom krive vere in je za seboj zapustil neizmerno puščavo. Kdor hoče na potu popolnomosti napredovati, mora prec o začetku izvoliti si koga za vodnika, ki je v kerščanskem življenji že izurjen in uterjen, mora zvesto in natanko njegovemu vodstvu pokoren biti, kakor tudi mlado débelce potrebuje zraven sebe kola za podporo, dokler krepko ne vzraste. Sam sebe pa hoteti voditi — je duhovna prevzetnost in začetek notranjega odpada.

Molitev.

O Bog! kteri si sv. Norberta storil častitega oznanovavca Tvoje sv. besede, dodeli nam, Te prosimo, po njegovem zasluženji in njegovi priprošnji, da bomo v djanji spolnovali, kar je on učil in storil. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

7. Junij ali rožnik.

Sv. Filip, dijakon.

Perva občina v Jeruzalemu je bila živa podoba, vresničen vzor kerščanske enakosti in bratovske ljubezni. Verni so bili enega serca in enega duha, ki je bil edino le obernjen v Kristusa, glavarja občine; zedinjenje ž njim je bil poglavitni namen njihovega življenja. Oni so hoteli le njegovi učenci biti, bratje in sestre med seboj; vse druge razmere, svetne časti in službe, razne stopinje, različno premoženje, so se temu mišljenju umaknile; kar je eden bil in je imel, bili in imeli so vsi drugi „vse je bilo med njimi vseh, ker kolikor jih je bilo, kteri so imeli hišo ali njive, prodali ter prinesli so ceno tega, kar so prodali in položili k nogam aposteljnov. Delilo pa se je vsacemu, kakor je bilo komu potreba“. Ko pa je prihajala občina vedno veča in številniša, ko je morda pri nekterih pervotni švig navdušenosti in darovitnosti ponehával, prihajalo je razdeljevanje miloščine čedalje težavniše; delavnost aposteljnov je bila razpotegovana na zgolj vnajnosti, ki se nikakor niso vjemale z njihovim pravim poklicem, z oznanovanjem evangelija, zakaj: „kraljestvo Božje ni jed in pijača, ampak pravica in mir in veselje v sv. Duhu“.

Vstalo je godernjanje helenskih — med pogani rojenih — judokristijanov zoper Hebrejce, ker so bile pri vsakdanji delitvi njih vdove v nemar puščane; živa potreba torej se je pokazala, red v izverševanji tega delitvenega opravila vstanoviti. Zatorej pokličejo aposteljni množico učencev in rekó: „To ne gre, da bi mi besedo Božjo opuščali in mize oskerbovali; ozrite se tedaj, bratje! po sedmih možeh izmed sebe, ki imajo dobro spričevanje — resnične zvestobe in poštenosti, — ki so polni svetega Duha in modrosti, da je postavimo za to opravilo“. In to govorjenje je dopadlo vsej množici. In so izvolili Štefana in Filipa; in aposteljni so molili in roke na-nje položili.

2. Filip tedaj je bil drugi med temi sedmimi možmi, ki so bili v dobrem imenu pri ljudstvu, in so popolno zaupanje množice vživali. Bil je iz Cezareje v Palestini, živel je v zakonskem stanu in je imel štiri hčere, ktere so vse device ostale in so bile dar prerokovanja prejele. Ti možje, kasneje „dijakoni“ imenovani, se vé, so bili začetkoma postavljeni le za „oskerbovanje miz“, to je, da so skerbeli za uboge in udove, da so spregledovali njihove potrebe in jim na pomoč hiteli, in da so tudi v zborih posvečeni kruh in vino delili, nepričujočim ga donašali in pri

tako zvanih obedih ljubezni kolikor je bilo treba, stregli: ali pri teh svojih opravilih so z občinskimi udi zahajali v takó mnogotero dotiko, da je bilo pač velikrat treba krepko besedo podučenja, posvarjenja in potolaženja spregovoriti. In ker so apostelni sami že zahtevali, da morajo izvoljeni možje biti polni sv. Duha in modrosti in so je sami s položenjem rok posvetili, zato ni dvomiti, da dijakoni niso bili samo občinski služabniki, ampak tudi deležniki in oskerbniki svetišča in da so imeli oblast pridigovati in kerstiti. In Filip se je tolikanj goreče in vspešno pri oznanovanji Besede obnašal, da je dobil častni pridevek „evangelist“. —

2. Po kervavi smerti pervega mučenca Štefana zloba Judov še ni bila potolažena, ampak je le še huje kipela; veliko kristijanov je bežalo iz Jeruzalema in se na vse kraje razšlo; apostelni so ostali; njihova pričujočnost je bila za poterjenje vernikov naravnost potrebna in besnost farizejska je puhala za zdaj bolj zoper gerškojudovske kristijane. Filip se podá v sosednjo Samarijo. Samarijani so hrepeneli po prihodu Mesijevem in so bili pripravljeni njegov nauk sprejeti. Filipa tedaj je priprosto, od nobenih jugovskih predsoj ne oslepljeno ljudstvo prijazno sprejelo in množice so poslušale z enim duhom, kar je on govoril; in ker je on v poterjenje svojega oznanovanja še znamenja delal, iz obsedenih nečiste duhove z močjo Jezusovo izganjal, mertvoudne in kruljeve ozdravljal, bilo je veliko veselje v mestu; vsi, možje in žene, so verovali besedam o kraljestvu Božjem in so se dali kerstiti v imenu Jezusa Kristusa. — Tisti čas pa je neki vražar, Simon, svoje gerdobije po Samariji vganjal; zapeljeval je ljudstvo s svojimi čarnimi sleparijami, z rotenjem, vedeževanjem in z vražami, delal je čudeže in se je izdaval za kaj velicega ter se v zgolj skrivnosti zagrinjal. Ko tedaj pride Filip z besedo in z deli Božjimi, pokažejo se Simonove sleparije v vsi svoji goloti in ničnosti, in on sam tolikanj stermí nad Filipovimi deli, da sklene vse si prizadeti, da bi tudi on bil deležen mogočnega duha, ki takova čuda dela. Derží se torej Filipa, hlini željo po zveličanji po Kristusu deljenem, da se podučiti v veri, in prejme sv. kerst.

4. Ko nenadoma dospè v Jeruzalem sporočilo, da se je velik del Samarije k veri spreobernil in kerst prejel, bili so apostelni veseli in berž najimenitniša, Petra in Janeza, v Samarijo pošljejo, da bi začeto delo doveršila, cerkev vredila, posebno pa, da bi kerščenim s pokladanjem rok gnado sv. Duha podelila, ker s svojimi vzvišenimi darovi ni bil še v njih nobenega prišel, ker je bil Filip le dijakon in ni imel popolne apostoljske oblasti. Peter in Janez zbereta verne ter molita, da bi je Bog s čudapolnimi svojimi darovi napolniti hotel, „potem sta roke na-nje pokladala in prejeli so sv. Duha“. Apostelna sta po mnozih sa-

marijskih krajih evangelij oznanovala, in se potem v Jeruzalem vernila. „Filipu pa je govoril angelj Gospodov, rekoč: „Vstani in pojdi proti jugu na cesto, ki pelje v Gazo, in dalje proti Egiptu in Etijopiji.

5. Pokoren povelju vstane in gre po samotni cesti; in glej, mož iz Etijopije, dvornik, mogočen služabnik Kandace, etijopske kraljice, ki je bil čez vse njene zaklade, se vrača iz Jeruzalema. Ta blagajnik, kteremu oskerbovanje pozemeljskih zakladov ni zmanjšalo hrepenenja po nebeških, romal je iz daljne dežele v Jeruzalem, da bi tam Boga v njegovem tempeljnu molil in svoje serčne želje potolažil, vračal se je zdaj v domovino. Sedé na vozu bere preroka Izaija in sicer njegovo prerokovanje o terpljenji in oslavljenji Mesijevem. Gnan od sv. Duha pristopi Filip k njemu, mu da pozdrav mirú ter reče: „Meniš li, da razumeš, kar bereš?“ Blagajnik mu skromno odgovorí: „Kako bi mogel, ako me kdo ne poduči?“, in prosi Filipa, da na voz stopi in k njemu sede. Versta pisma pa, ki jo je bral, je bila ta: „Kakor ovca je bil v zaklanje peljan; in kakor je jagnje brez glasú pred njim, ki ga striže, tako tudi on ni odperl svojih ust. V ponižanji je bila njegova sodba preklicana“. Vpraša tedaj dvornik: „Prosim te, od koga govori prerok to, od sebe ali od koga druzega?“ Filip mu razloži pomen preroške besede, mu oznanuje Jezusa, in govori od odrešenja in prerojenja s tolikanjo krepostjo in priserčnostjo, da se v duhu ptujčevem vžge svetla luč in vname njegovo svetega hrepenenja polno serce. Ko gresta po potu in do vode prideta, reče razsvetljeni veselja kipeč: „Glej, voda! kaj zaderžuje, kerstiti me?“ Aposteljni so tiste, ki so naravnost vero v Kristusa spoznali, prec kerstili in tako gnado Božjo v njih s sprejetjem v kerščansko družbo zaterdili; zatorej reče tudi Filip: „Ako veruješ iz vsega serca, sme se zgoditi“. Dvornik odgovori: „Verujem, da je Jezus Kristus Sin Božji“. In ukaže voz ustaviti, in oba stopita v vodo in ga je kerstil. In Duh Gospodov je vzel Filipa in dvornik ga ni več videl, ki je šel vesel svojo pot. Filip pa se je znašel v starem filiščanskem mestu Azotu in je skozi gredé evangelij oznanoval vsem mestom, dokler ni prišel v Cezarejo.

Toliko pripoveduje djanje aposteljnov, več ne vemo; kasneja sporočila, da se je bil v Trale v mali Aziji podal, cerkev tam vstanovil in ko njen škof umerl, se na nič ne opirajo. Berž ko ne je končal življenje v Cezareji okoli l. 60.

Gerki ga praznujejo 11. oktobra, latinci pa 6. tega mesca.

O sv. Pismu.

Dogodba popisana v djanji sv. aposteljnov, ko je dvornik tako zvesto bral njemu nerazumljivo sv. Pismo, nam daje povod, tukaj o njem nekoliko spregovoriti. So pa oziroma sv. Pisma zapomniti naslednja pravila:

1. Treba je vedeti, da sv. Pismo ne obsega v popolni meri nauka Kristusovega in sv. aposteljnov. Kristus nikakor ni aposteljnom zapovedal pisati, ampak le oznanovati. Ker tedaj veči del ljudi na svetu ne zna brati in vendar hočejo po oznanovanji besede Božje zveličani biti, zatorej se suče vse okoli tega, da poslušajo ustno učenje. Največ tedaj aposteljnov ni nič pisalo; in kteri so pisali, ti so to storili še le dolgo po Kristusovem rojstvu in sicer Matevž čez 50, Janez čez 70 let.

2. K temu so posamezni deli sv. Pisma pisani le o posebni kaki priložnosti, tako n. pr. je pisal sv. Matevž svoj evangelij poprošen od spreobernjenih Judov, Janez pa zoper krivovere, ki so se jele trositi. Ali noben sv. evangelist ni imel pri spisovanji namena, verske nauke v popolni meri v svojem evangeliji zapisati, da bi potem nič druzega kristijanu vedeti treba ne bilo. Velika tedaj in grozno nespametna zmota je, ko si protestantje domišljujejo, da sv. Pismo vse obseže, kar je Jezus učil in kar so aposteljni oznanovali.

3. Sicer pa je vse, kar je v sv. Pismu zapisano, zgolj nezmotljiva resnica, beseda Božja sama, ker so bili evangelisti in aposteljni, kteri so kaj pisali, od sv. Duha razsvetljevani in vojeni. Zatorej pravi sv. Avguštin: „Branje sv. Pisma moramo tako spoštljivo poslušati, kakor bi Jezus Kristus sam med nami bival in nas učil. — Iz spoštovanja torej vstanemo, kedar se bere ali poje evangelij, v zahodnji cerkvi pa tudi sveče zažgó. Blod pa je velik, ako si hoče vsakdo sam iz sv. Pisma svojo vero iztesati, ne pa deržati se žive besede sv. Cerkve. Ali n. pr. gotovo veš, da je vse, kar je iz tujih jezikov v kteri slovanski prestavljeno, tudi prav prestavljeno? Zatorej zamore marsiktere verste in plati sv. Pisma le tisti dobro razumeti, kdor ima primerne in potrebne znanosti o zemlji, o ljudstvu, o običajih, o jeziku in razmerah tistega veka, kar pa more le učen človek imeti. —

Ali tudi najbolj učeni ljudje niso zmožni, da bi vselej vse resnično in nezmotljivo raztolmačili. Zatorej se nahaja pri nekatoličanih po tisočero nasprotnih razlag, in n. pr. v Ameriki, kolikor sto ločin je tam, si vendar vsaka domišljuje, da je resnica na njeni strani in da je ona v posesti prave razlage sv. Pisma. Zatorej je vstanovil Gospod cerkev in njej podelil sv. Duha; in edina Cerkev ima določiti o pravem pomenu izrek sv. Pisma. Kdor tedaj bere sv. Pismo, mora se deržati razlage sv. Cerkve: kdor pa si je sam po svoji glavi tolmači, temu zamore tudi sv. Pismo v pogubljenje služiti, kakor presv. rešnje Telo v pogubljenje, namesto v življenje pomaga tistemu, ki je po nevrednem prejema.

Molitev.

Prosimo Te, vsegamogočni Bog! da bi spomin sv. Filipa, ki ga obhajamo, budil v nas duha pobožnosti, pa tudi hrepenenje po večnem zveličanji. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

8. Junij ali rožnik.

Sv. Medard, škof.

versti najslavniših škofov, s kterimi se sme francoska zemlja ponašati, stoji sv. Medard. Rojen je bil okoli 457 l. v Salenciji, gradu v Pikardiji. Njegov oče, Rekdard, je bil plemenit Frank, njegova mati, Protagija pa potomka stare rimljanske rodovine. Oba sta ga prav skerbno izrejevala. Že v otroških letih je razodeval blagoserčno usmiljenje do ubozih in nesrečnih, in posebno veselje je občutil, ako je zamogel potrebnim kako dobroto skazati. Enkrat podari slepemu revežu, ki je na pol nag mraza dergetal, svojo novo zgornjo obleko. Vprašan, zakaj je to storil, odgovori on: „Ali sem mogel gledati revo tega slepca, in ne bi me ganila bila? Saj je on ud Kristusov, ki je rekel: karkoli ste najmanjšemu izmed vas storili, to ste meni storili“. Kedar je konje očetove pasel — v tistih očaških časih so tudi otroci bogatih posestnikov pastirji bili — mnogokrat je svojo hrano revežem podaril in namesto njih lakoto terpel. Oče mu naposled čisto na voljo dá, ubožce podpirati, prepričan, da premoženja taka miloščina ne manjša, ampak je le množi.

2. Ko dovolj v leta doraste, pošljejo ga starši v šolo v Tornak (Tournaj) tedanji sedež frankovskih kraljev, da bi se v vedah izuril. Čez vse nade so se razvijali pod skerbnim vodstvom verlih učenikov njegovi izverstni dušni darovi in njegovo blago serce se je razvnemalo za vse dobro, lepo in sveto, tako da je s svojo pridnostjo, rednostjo, pokorščino, tihotnostjo in bogaboječnostjo kmalo postal zgled vsem svojim šolskim tovaršem. Previden v občevanji in iskaje le pobožne tovaršije sklene serčno prijatelstvo s pohlevnim, ljubeznjivo skromnim součencem, Elevterijem po imenu, kteremu v preroškem duhu napové, da bo v tridesetem letu iz visoke svetne službe povzdignjen na škofijsk sedež, kar se res tudi zgodi. Elevterij postane škof v Tornaku in se sveti v cerkvi med svetniki. V tako lepem in svetem življenji je minulo več let njegove mladosti. Kasneje pride on na dvor poganskega kralja Kilderika I. Ali ker je bila njegova izolika bolj vmerjena na duhovsko plat, zato je on zaničeval ničemurna radovanja svojih verstnikov, njega niso zanimivali ne konji in psi, ne lov in orožna igra, ne kar se imenuje viteška vaja in kar je sploh pri sirovih Frankih za edino ponosno in za svobodnega moža spodobno veljalo. Serčno torej zahvali Boga, ko ga starši v Vermand nazaj pokličejo in ga vodstvu tamošnjega škofa izročé. Kmalo je mladeneč veselje učenikovo. V posesti bogatih zakladov znanosti, posebno zveličanske vednosti, stopi v moška

leta. Odpové se radostim in upom svetá, poda se v duhovski stan, v kterem niže cerkvene službe tako zvesto opravlja, da je mašnikovega posvečenja vreden spoznan, in to prejme v svojem tri in tridesetem letu. Ko mašnik je bil Medard olika v svetišču Gospodovem. Velik blagoslov je on med vernimi širil s svojo gorečnostjo v oznanovanji Božje besede in z lučjo svojega svetega življenja ter si je pridobil splošno občudovanje zavoljo svojih ostrih mertvenj in djanske ljubezni, ktero je slednjemu skazoval, posebno pa s svojo globoko ponižnostjo, ki je bila najlepša cvetka v vencu njegovih čednosti.

3. Že o tem času se je videlo, kako Bog posebno skerbí za svoje služabnike in za vse, kar nje zadevlje. Bil je po starših podedval nekaj posestev na deželi, kterih dohodke pa je ubozim v prid obračal. Kako mu je Bog sam ta posestva čudapolno varoval, marsikaj nam legenda pripoveduje. Eno viharno noč tat prilomasti v njegov vinograd, ali ko hoče z bogatim ropom obložen oditi, ne more nikjer izhoda iz vinograda najti, in tam ga delavci drugo jutro zasačijo in zgrabijo. Medard ga spusti z rahlim pokregom in mu še nakradeno grozdje podari. Drug tat hoče svetniku upeljati mladega vola, kteremu prekanjeno zvonec na vratu zamaši. Ali zvonec vendar le poje in tatú prisili, plen zapustiti. Nekdo mu sterd in vosek iz bučelnjaka pokrade, ali bučele ga tako dolgo pikajo in preganjajo, da se verne in svetnika odpuščenja prosi. Venancij Fortunat in tudi drugi zgodovinarji sporočujejo, da, ko je bil frankovski kralj Klotar s svojimi trumami čez reko Somo prebrodil, so vojaki daleč na okoli vse vasi oropali, ali po čudni naredbi Božji bili so ovirani, plen dalje spraviti. Živina in vozovi se niso mogli cele tri dni z mesta premekniti. Vojaki spoznajo kaznujočo roko Božjo, gredó k Medardu in ga prosijo pomoči. Svetnik jim prigovarja, naj rop povernejo, in tedaj morejo neoviroma dalje iti.

4. Okoli l. 530 umerje Alomir, škof Vermandski, in duhovščina in ljudstvo enoglasno zahtevata že sedemdesetletnega mašnika Medarda za višega pastirja osiročeni škofiji. Sveti Remigij, nadškof Rejmski, mu veselorad podeli škofovo posvečenje. Nova čast je pač njegove zasluge z vnanjim svitom obdala, ali

njegove ponižnosti ni mogla zmanjšati; ona ni nič spremenila v ostrem življenji svetnikovem, ampak le povikšala je njegovo miloserčnost do ubozih in stiskanih, njegovo gorečnost za spreobernjenje grešnikov, njegovo zaupanje in ljubezen do Boga. Nikakor ne, da bi si bil mislil škofijski prestol kakov zložen počivalnik ali škofovo čast kot plačilo za njegovo štiridesetletno službo v hiši Gospodovi, mar je menil, da mora svojo delavnost podvojiti; nosil je težo in vročino dolzega dneva in je hotel še kratke ure večera zvesto in s pridom porabiti do pozne noči: smert naj ga dohití sredi med deli ljubezni! Da bi svoji cerkvi večo varnost, svojim naredbam pa večo terdnoto poskerbel, preseli škofijski sedež iz Vermanda, ki je, od Vandalov razdjan, še na pol bil v razvalinah, v mesto Nojon, ki je bilo z močnim zidovjem obdano. Leta 532 umerje njegov od mladosti prijatel Elevterij ko škof Tornaški; Medard hiti tje, da bi mu poslednjo čast skazal, njegovo truplo blagoslovno hladni zemlji izročil in za njegovo dušo presveto daritev opravil. Verniki tiste cerkve se postijo in zbirajo tri dni v molitev, da bi od Boga dobrega pastirja prejeli. Kar na enkrat pa, kakor bi jim bila od nebes navdihnjena, se obudi v njih enoglasna želja, Medarda za škofa dobiti. Svetnik se prestraši, ker so cerkveni zakoni že v starih časih dani in na poznejih zborih ponovljeni, prepovedovali enemu škofu oskerbovanje dveh škofij. Ali visoka imenitnost in svetost Medardova, ktere glas je šel po celi deželi, ste škofe nagnili, tukaj častno izjemo storiti, zlasti ker sta tudi kralj in sv. Remigij v to privolila. Škofiji — Nojonska in Tornaška — ste bili od apostoljskega sedeža združeni, in to združenje pod enim škofom je obstalo skozi pet sto let. Sicer pa je vsaka obderžala svojo stolnico in svoje posebne pravice.

5. Nekoliko krajev Tornaške škofije je še zmeraj bilo zagernjenih v temine poganstva, posebno po Flandrijskem. Tam je bilo ljudstvo bolj sirovo in divje, kakor po vsi drugi frankovski deželi. Čeravno že visoko v letih gre Medard vendar sam k poganom svoje škofije, z apostoljsko gorečnostjo jim Križanega oznanuje in Bog poterjuje njegov nauk z raznimi čudeži. Vkljub temu pa vidi pobožni škof le malo sadú svojega truda; nasproti pa mora hudo preganjanje in bridke stiske od malikovavcev terpeti, celo smertna nevarnost mu večkrat pertí. Še le čez leta trudapolnega dela doživi veselje, videti svoje prizadevanje blagoslovljeno in poganstvo zaterto. Flandrija tedaj je spreobernjena in Medard se v Nojon verne. Tam ga čaka sv. Radegunda, ktera, zaveržena od svojega moža, kralja Klotarja, svetnika prosi, da bi jo za samostansko življenje blagoslovil, in on jej podeli nunsko ogrinjalo.

To je bilo menda njegovo poslednje očitno djanje, kajti kmalo potem ga napade nevarna bolezen, vsled ktere je po za-

slug polnem, dolzem, ter blizo osem in osemdesetletnem življenji okoli 545 sladko v Gospodu zaspal. Bil je pokopan v stolnici Nojonski ali truplo je bilo kmalo poleg želje kralja Klotarja preneseno v Soason, njegov kraljevi sedež, in tam z veliko slovesnostjo vpričo brezštevilnega ljudstva v rakvo položeno.

Podobe ga kažejo ko škofa, ki miloščino deli, ali pa s tremi golobi nad glavo, kterih dva od nebes doli plavata, eden pa gori, kar se je neki zgodilo o njegovem pogrebu.

Rožna slovesnost.

Noter do francoske prekucije se je v Salenciji, verjetno rojstnem kraji sv. Medarda obhajala ravno tako posebna, ko ginljiva slovesnost. Bila je imenovana „rožna slovesnost“. Njeno vpeljanje se pripisuje sv. Medardu. On neki je bil poleg legende razun gradú tudi posestnik enako nazivane pol milje od Nojona oddaljene vasi.

Sklenil je bil namreč, na vsaka tri leta tisti devici na njegovem posestvu, ktera bi zavoljo pobožnosti in lepe obnaše najbolj slovela, 25 liver in pa venec iz rož spleten podariti. Pravijo, da je to častno nágrado celó eni svojih sester dal, ktero je občni glas zaznamoval, da naj bode „rožna deklica“. Še v najnovejšem času se je videla v kapeli sv. Medarda, ki stojí konec vasí, slika, na kteri sveti pastir v škofovi opravi lastni sestri, ki na kolenih pred njim kleči, rožni venec na glavo poklada.

To venčanje je bilo Salencijskim dekletom močan nagib v lepo obnašanje, ker je rožno deklè zraven časti doseglo tudi upanje, še tisto leto v zakon stopiti. Ker se je Medardu to podeljevanje hasnovito zdelo, zato je oporočil dvanajst oralov svojega zemljišča v izplačevanje tistih 25 liver in pa za druge potroške o tej slovesnosti. Poleg vstanovnega lista mora ne samo vedenje rožnega dekleta negrajljivo biti, ampak tudi njen oče in mati in bratje in sestre in drugi sorodniki morajo noter v četerti rod nazaj brez madeža biti. Najmanjša nravna hiba, najmanji sum, najmanjša senca kakove nepoštenosti bi bil vzrok izključenja. Gospod Salencijski je imel vselej pravico, izmed treh tri tedne prej zaznamovanih dev rožno dekle izvoliti. Ime izvoljene je bilo v farni cerkvi z lece oznanjeno, da bi druga dekleta imela priložnost in čas izvolitev preiskovati in jo o najmanjši pegi ovreči. Še le po tej ostri preiskavi je bila izvolitev grajščakova poterjena. Osmega junija, ko na dan praznika sv. Medarda se je podalo rožno dekle v beli obleki, z lasmi v velicih kodrih čez rame visečimi, spremljano od svoje rodovine in obdano od dvanajst druzih tudi belo oblečenih deklic v Salencijski grad. Grajščak ali njegov namestnik je je sprejel, ono ga je pozdravilo s kratkim ogovorom ter se mu zahvalilo za podeljeno prednost. Potem je je peljal grajščak za roko v farno cerkev. Po večernicah je šla duhovščina z ljudstvom v procesiji v kapelo sv. Medarda. Tukaj je blagoslovil fajmošter iz rož spleten venec ter ga po primernem nagovoru klečečemu dekletu na glavo djal, zraven pa mu tudi izročil tistih 25 liver. Po tem opravilu je je peljal grajščak z vsem svojim spremstvom v farno cerkev, kjer se je zahvalna in pa kaka pesem na čast sv. Medarda odpela in je mladi vaški ljud s streljanjem slovesnost povikševal. Potem je bila v gradu pojedina in raznotero nedolžno radovanje. —

Komaj je verjeti, koliko je ta vstav v Salenciji koristil, koliko vnemal za nravno obnašanje! Koliko tedaj dobrega zamore ena sama modra naprava obroditi! Kaj vse bi se lehko iz človeka naredilo, ko bi se z zaslugo in čednostjo sklépala tudi čast in slava. Vendar, pravi kristijan se ne ozira na pozemeljsko čast, ni mu mar za puhlo slavo, — dopadenje njegovega Boga mu velja za največo čast in slavo. „Kdor se hvali, naj se hvali v Gospodu“. „Daleč bodi od mene, da bi se v kom druzem hvalil, kakor v križu Gospoda našega Jezusa Kristusa, po kterem je svet meni križan in jaz svetu“.

Molitev.

O Bog! kteri si sv. Medarda tudi do zlodelnikov s tako čudovitno krotkostjo obdaril; dodeli mi, da se o poškodovanji svojega premoženja ne bom togotil, ne maščevanja pertil, ampak sovražnikom in poškodovavcem iz serca odpustil. Amen.

9. Junij ali rožnik.

Sv. Primož in Felicijan, mučenca.

V pervih stoletjih kerščanske cerkve niso imeli po zahodu nobenega gotovega časovega obročja, poleg kterega bi bili nasledovanje zgodovinskih dogodeb določevali; večidel so čas zaznamovali po rimskih konzulih ali pa po vladnih letih cesarjev. Še le proti koncu tretjega stoletja se prične deržeče letno številjenje, doba Dioklecijanova, in so se leta od začetka njegovega vladarstva (284) nadalje zapored jela šteti. Kerščanski zgodovinarji pa so jo imenovali dobo mučencev, v spomin na tisoče in tisoče mučencev, ki so pod tem cesarjem za vero kervaveli.

Sicer se je pričelo pravo, véliko preganjanje, ki je razsajalo, kakor bi bil Antikrist sam prišel, še le l. 303, ali tudi pred tem časom ni minulo leto in je ni bilo pokrajine po vsem širocem cesarstvu, da bi ne bili pogani svojemu čertu do kerščanske vere žertev klali. Prejšnje zoper kristijane dane postave niso bile nikdar naravnost preklicane, zamogle so torej po samovoljnosti iz maščevanja ali lakomnosti ali druzih gerdobnih strasti kjerkoli v veljavo djane biti. Pri vražnem poganskem ljudstvu je bilo navadno, vse javne nezgode in nesrečne dogodjaje kristijanom ko brezbožnim hudobnežem in zlovoljnim čarovnikom v krivdo metati; če je tedaj derhal zavzdignila krik in roj, gosposka jo je brezvestno s poklanjem nekoliko kristijanov potolažiti skušala. Fanatiški šuntarji, tako zvani modrijani in govorniki, so v očit-

nih govorih tožili o vedno veči nejeveri, o zanemarjenji bogov in opustošenji tempeljnov, trikrat gorje so klicali čez ljudstvo, ter so dražili ljud v besno čertenje kristijanov; če je torej vrelo kervoželjno gibanje ter kričalo po sodnijskem preganjanji, gosposke, večkrat enakomiselne, same so to ljuto verščanje podpirale. Deržavne vredbe so bile z rimskim malikovavstvom vse prepletene; ni se pričelo očitno obravnovanje ali posvetovanje brez poklicanja bogov; noben sklep o miru ali vojski se ni storil brez vedeževanja; ako tedaj duhovni v težavnih okoliščinah znamenj niso mogli brez nevarnosti in v zadovoljnost tolmačiti, ne iz orakeljna prileżnega odgovora izleči, izgovarjali so se, da bogovi

zavoljo kristijanov serdé in — molčé. To nam spričujejo tudi akti sv. dveh mučencev, kterih spomin cerkev vsako leto današnji dan ponavlja.

2. Okoli l. 286, ko sta bila Dioklecijan in njegov deržavni pomočnik Maksiminjan v Rimu, bila sta dva rimska meščana, brata Primož in Felicijan, že oba visoko v letih, od ajdovskih duhovnikov zatožena brezbožnosti in čarovnije, vendar pa nam pravi nagibi te obtožbe niso znani. Bila sta plemenite rodovine; pa še bolj imenitna ko po rodu sta bila zavoljo svojega neomadežanega življenja, zavoljo lepe bratovske edinosti, v kteri sta živela, in zavoljo stanovitnosti v pravi veri, v ktero sta bila ko pogana od Božje milosti poklicana. Brat je bratu s svetimi čednostmi v zgled bil, in drug je druzega k vsemu dobremu oserčeval. Takrat je bilo veliko kristijanov v ječe pahnjenih, veliko grozovito pomorjenih. Brata tedaj sta imela obilo priložnosti za usmiljena dela. Noč in dan sta po ječah obiskovala spoznovavce in mučence Jezusove, kterim sta z besedo in z djanjem donašala veliko tolažbe. Njuna gorečnost je bila tolikanja, da se nista anala, tudi nje, ki so bili peljani v muke ali v smert, oserčevati. Če se je tam pa tam muk kteri ostrašil, in je bil v nevarnosti znejeveriti se, zopet sta ga brata stanovitnemu biti opominjala, nesrečne odpadnike pa sta z vso ljubeznjivostjo k sv. veri nazaj klicala. Čudo torej veliko, da brata že davno prej nista terpela krutega mučenja in grozovite smerti.

3. Ali zdaj bije tudi njima davno zaželena ura mučenstva. Po cesarskem povelji zgrabljena od vojakov na dvoru in v verige vkovana sta pahnjena v ječo, ker ju pa ponoči angelj Gospodov tolaži in verig reši, da polna zahvale, ker sta vredna zavoljo imena Jezusovega preganjanje terpeti, slavo Božjo prepevata in se njegovi pripomoči za nastoječi boj priporočata.

Čez nekaj dni sta pred cesarja peljana in zapové se njima, Jupitru in Herkulu darovati; onadva pa veleserčno odgovorita: „Mi darujemo živemu Bogu dopadljiv dar sprave in hvale, v vaše lesene in kamenene bogove pa nikdar ne kličemo ne; kako bi nam oni v naših silah pomagali, ko še iti ne morejo; kako naj bi nas oni podpirali, ker bi še sami stati ne mogli, ko bi z železnimi kambami priterjeni ne bili“. Dioklecijan serdito zaukaže, peljati ju v Herkulov tempelj, da naj tam berž darujeta, ali pa hudega kaznovanja pričakujeta. Nobeno prigovarjanje, opominjanje in žuganje ju ne more do Kristusa zatajivnega djanja navzeti; ko terdovratna uporneža tedaj sta bila bičana in potem v Noment, okoli trinajst milj od Rima oddaljeno mesto peljana. Vzroka tega prepeljanja nam akti ne povedó; morda se je zgodilo, ker je bil eden cesarjev tam.

4. Ko sta že dalje časa v zaporu, peljana sta naposled pred predsednika Promota v zopetno zaslišanje in veselo pono-

vita izpoved svoje vere in svojih na Kristusa stavljenih upov; na vsa vprašanja odgovarjata z možatim ponosom, z naravnost pa spodobno besedo; v svojem govorjenji in obnašanji razodevljeta tolikanj priserčno iskreno ljubezen drugi do druzega, da so se celó pogani temu čudili; natorna, ker iz ene kervi izvirajoča bratovska ljubezen je bila po eni veri, po kervi, ki sta jo že za Kristusa prelila, po verigah, ki sta je zavoljo njega nosila, povikšana, poblažena, posvečena. Predsednik veli brata ločiti, da bi se ne mogla vzajemno spodbudovati, oserčevati in okrepčevati z besedo, z roko, z očesom. Oropal ju je velike tolažbe in njima napravil globoko serčno žalost, ali njegovo upanje, da bode ločena lože posamezno v nejevero premamil, sramotno je splavalo po vodi. Loti se torej najprej starejega, skor osemdesetletnega Felicijana in mu beseduje: „Usmili se vendar svoje sive starosti, zadnjega ostanka svojih dni in bodi pokoren poveljem naših gospodov in cesarjev“. — „Ti me opominjaš moje sive glavé? Bog jo bo varoval, če je njegova sveta volja, ali pa jo ovenčal s krono častite neumerljivosti v svojem kraljestvu, nehaj torej s svojim žuganjem; smert — za-te najstrašneji strahov — je zame le ljuba poslanka, ki me kliče k mojemu Gospodu“. Sodnik zaukaže brez milosti starčeka na trapilo nategniti in mučiti; ali ta terpi in premaguje vse z junaštvom svetega navdušenja: krepost duha je namestovala pomanjkanje telesne moči. Potertih in razmesarjenih udov ga v ječo nazaj potirajo in tam k stebru kviško potegnjenega privežejo, da bi ga počasno morivna muka v obupanje pripravila; in v tem groznem stanji tri dni in tri noči v vedni molitvi terpí.

5. Zdaj pride versta na Primoža; sodnik ga hoče z lažmi preslepiti in ga nagovori s temi besedami: „Tvoj brat se je omečil in spametval; on je volji cesarjevi pokorščino in neumerljivim bogom čast skazal; posnemaj torej njegov zgled in daruj; potem bosta popolno prijaznost in milost cesarjev vživala in prevzvišeni bodo vajino bratovsko ljubezen poplačali z vso obilnostjo svojega blagoslova“. Svetnik, kteremu je bilo po višem razsvetljenji znano junaško bratovo spoznanje, odgovori mu: „Sram te bodi, ker lažeš; Felicijan ne more zdaj na koncu svojega življenja, Zveličarju nikdar nezvest postati, kteremu že več ko petdeset let z najgorečnišo ljubeznijo služi; po telesu si naju ločil, po duši pa ne; duh mojega brata me obdaja in me svari verjeti laži hudobnega duha; brata mi ne moreš uropati; umori ga, ali pri Kristusu ga bom zopet našel in se bom ž njim pri Gospodu vekomaj veselil“. Ves serdit zaukaže sodnik mučenca tepsti, da mu koža vsa razcefrana z života visi, in potem rane z baklami žgati. Da bi bil Felicijan priča bratovih muk, veli ga iz ječe pripeljati in gledati je moral, kako so Primožu raztopljen svinec v usta vlivali. Ali po čudu Božjem se svinec sterdi in se mučencu hladno olje zdi,

Vesel torej zakliče: „Glej, brat! mogočnost našega Boga, ki ognju jemlje moč in vrelo tekočino v okrepčalo spremeni!“ Ali sodnik shrambe svojih grozovitosti še ni bil izpraznil. Dva strašna leva, kterih že samo rjovenje je serca gledavcev pretresalo, spusti zdaj nad mučenca; ali kervoločne zveri se vležete kakor pohlevni ovci pred njune noge; enako storita tudi dva divja medveda. Tedaj sveta brata z močnim glasom ljutemu sodniku kličeta: „Nesrečni, ali še zdaj ne spoznaš mogočnosti našega Boga? Glej! zverine mu dajejo spričevanje in so pokorne njegovim služabnikom. Ali hočeš še dalje terdovratnega serca ostati?“ Ti čudapolni prizori pa so ljudstvo tako presunili, da se jih veliko spreoberne. Promot pa, bolj divji ko zverine, ostane terdovraten in zaukaže verla brata z mečem ob glavo djati 6. junija 286.

Verniki iz Nomenta pridejo ponoči po trupli mučencev, ju zavijejo v čisto tančico, skrivej pokopljejo, in skozi trideset noči pri grobu stražijo z molitvijo in hvalnim popevanjem; kasneje so bili njuni ostanki v Rim preneseni v cerkev sv. Štefana; v devetem stoletji pa je je neki nemšk škof prinesel na Koroško, in od tam so pred več stoletji prišli na Kranjsko v samotno cerkev sv. Primoža, ki eno uro nad Kamnikom visoko v gorski rebri stoji; ob turški vojski pa so bili shranjeni v frančiškansko cerkev v Kamniku, kjer se še zdaj visoko časté.

Svetnika se obrazujeta z mečem in palmovo vejo v roci, dva leva zraven nju.

O peklu in kakó mu uteči.

Ta dva sv. mučenca sta pogane vedno opominjala resnice, da bodo brezbožniki po smerti večne muke terpeli; bila sta tedaj prepričana, da je pekel. Ali tudi pogani so morali o njem vedeti, sicer bi jim svetnika ne bila mogla o njem govoriti. Vsaki narod na zemlji je imel vero v večno življenje, in nekako povračilo na unem svetu, in jo ima še zdaj. Kamorkoli se oberneš k divjakom ali v Ameriko ali v Afriko, povsod na-njo zadeneš. Odkod pa to vedó divji narodi, ki od sv. evangelija še nikdar nič slišali niso? To imajo iz starih izročil svojih očetov, ki so bili to resnico sprejeli od pervih ljudi. Bog sam je to resnico bil razodel našim pervim staršem; od njih so jo sprejeli njihovi mlajši, in po njih so jo podedovali vsi ljudje; sicer ne bi bilo mogoče, da bi jo verovali vsi narodi na zemlji.

Pekel je nekaj strašnega, in vendar ga verujejo vsi narodi, tedaj je resnica, da je pekel; brez vere v sodbo in povračilo na unem svetu ne more obstati človeška družba. Svetna sodba in kazen ne doseže vselej zločinca; in krivičniki, brezbožniki in vsakoverstni grešniki se je zmeraj ne bojé; ali bodo tedaj zasluženi kazni utekli? In ko bi se zločinec, brezbožnik nobene kazni po smerti ne imel bati, kako bi mogla še obstati pravica, kako bi se ukrotila brezbožna derhal? Svet bi se spremenil v berlog tolovajev. Na tisoče ljudi se varuje hudega le zató, ker se bojé pekla; kdo bi je krotil, ko ga ne bi bilo. Zatorej so že stari,

poganski Gerki in Rimljani verovali v pravično poplačilo in kazen na unem svetu in ž njimi vsi narodi sveta. To resnico nam naravnost tudi beseda Božja sama poterjuje. Kristus določno govori o červu, ki ne umerje, o ognji, ki ne ugasne, v kterem hudobni vekomaj goré; on govori določno o večnem terpljenji, o temninah, o večnem pogubljenji, v ktero bodo terdovratni pahnjeni. To nam oznanujejo tudi aposteljni, to nas uči sv. Cerkev, in to moramo verovati, ako hočemo še kristijani ostati.

Ali od kod prihaja to, da nekteri ljudje in zlasti taki, ki se med olikane štejejo, se s svojo domišljeno bistroumnostjo bahajo in v svoji puhli modrosti nos visoko višejo, pekel tajé? Ozri se okoli sebe, ljubi bralec! in kmalo boš spoznal. To prihaja iz njihovega pregrešnega življenja. Pravi kristijan ga ne taji, in vendar se ga ne boji: za-nj namreč ga ni, ker on zvesto hodi po potu zapoved Božjih. Samo brezbožniki se ga imajo bati, in ravno zavoljo tega ga tajé, da bi svojo pekočo vest s to goljufivo tolažbo zazibati: toda nesrečniki s tem peklenskega ognja še ne pogasé. — Kaj sodiš o tem, kerščanska duša? Ali ga hočeš tudi ti tajiti? O to bi bilo žalostno znamenje; zakaj pekel zameta le tisti, kteremu že tukaj v njegovi slabi vesti gorí! Hočeš pa peklu uteči, večkrat se zdaj v duhu va-nj pogrezni, to je, pogostoma premišljuj muke zaverženih, večni ogenj, večno zapuščenost, večno temoto, večno od Boga odločenost; to si živo pred oči postavljaj in tako boš greh sovražil in se ga varoval in tako tudi peklu utekel. Oj stori tako!

Molitev.

O Jezus! Gospod življenja in smerti, kteri zamoreš dušo in teló v večno pogubljenje in terpljenje obsoditi; usmili se me in dodeli mi gnado, da bo vera v resničnost pekla zmeraj živa v meni ostala, da bom njegovemu večnemu ognju srečno utekel. Amen.

10. Junij ali rožnik.

Sv. Marjeta, kraljica.

Marjeta je bila rodbinka kraljeve hiše Angleške. Njen oče Edvard, pregnan od silovitega danskega kneza Kanuta, bil je zbežal na Švedsko in potem na Ogersko, kjer ga je kralj sv. Štefan prijazno sprejel ter ga zaročil s svojo svakinjo Agato. Ona mu je rodila enega sina Edgarja in dve hčeri, Kristino, ki je šla v samostan, in pa našo Marjeto. Po smerti Kanutovi si Edvard, spoznovavec, očetovsko dedščino od Dancev zopet privojskuje in očeta naše svetnice nazaj na Angleško pokliče (1054). Marjeta je bila takrat osem let stara. Kmalo potem zgubi očeta, in novi samosilneži segajo po kroni angleški, najpred mogočni grof Harald, in potem Vilijem, vojvoda Normanski, ki unega s prestola pahne. Mladi Edgar, ki

je imel največ pravice do vlade, mora, da bi se umaknil trinoštvu Viljemovemu, Angleško zapustiti in se na majhni ladji s sestro Marjeto po morji odpelje. Silen vihar ju zapljuskne na Škocijske bregove. Malkolm III. kralj v tej deželi, begune miloserčno sprejme, ker je on sam poprej enako nezgodo terpel in je poskusil, kako bridko je, od domovine in prijatlov ločiti se. Margareta se je lesketala v Škociji ko žarna zvezda v vseh čednostih. Ona se je že v zgodnjih letih učila, goljufivi blesk svetne sijajnosti in ničemurnosti zaničevati in pozemeljsko radovanje imeti za strup, kteri je tolikanj nevarniši, kolikor bolj nevidoma pod sterdno sladkostjo najstrašnejo dušno smert zakriva. Ne torej tolikanj zavoljo svoje telesne prelepote, kakor bolj zavoljo blagovitega združenja vseh lastnosti duha in serca je bila vsemu dvoru v občudovanje. Njej skazovana čast pa ni mogla njeni ponižnosti nevarna biti; ker vse njeno prizadevanje je segalo le po Božjem dopadanji. Radovala se je le v posesti ljubezni Božje; to ljubezen je gojila in netila z vedno molitvijo in premišljevanjem, in v teh vajah se je mudila časi po cele dni. Ker je v ubozih videla le Zveličarja, porabila je vsako priložnost, da jim je stregla, je tolažila in za njihove razne potrebe skerbela.

2. Zavoljo teh krasnih čednosti z visocim spoštovanjem do Marjete napolnjen, jej Malkolm ponudbo stori, zakonsko zavezo ž njim skleniti. Marjeta privoli in po poroki l. 1070, v štiri in dvajsetem letu svoje starosti je bila za kraljico Škocijsko kronana. Malkolmovi nravi niso bili ravno gladki in olikani, ali vendar hudovoljnosti ni bilo v njem. Pobožna kraljica pridobi torej s svojim spoštljivim in postrežnim vedenjem kmalo njegovo serce. Tega vpliva se je ona posluževala v pospeševanje vere in pravice, v osrečevanje ljudstva in da je možu vsajala in zalivala tiste lastnosti, ki so ga vverstile med najbolje Škocijske kralje. Ona je krotila njegovo viharnost, likala njegovega duha, gladila njegove nravi in budila v njem spoštovanje do evangeljskih naukov. Kralja je njena modrost in pobožnost tolikanj prevzemala, da jej ni prepustil samo vsega oskerbovanja domačih reči, ampak je tudi v deržavnih zadevah po njenem svetu ravnal, česar se nikdar ni pokesal, zakaj Marjetine misli so izhajale iz Boga, iz vira vsega dobrega, v kterega je bila tudi med dvorskim šumom vedno potopljena. Bog je njun zakon blagoslovil s šestimi sinovi in dvema hčerama, ki so se vredno skazali svojih pobožnih staršev. Ko so bili sinovi za poduk sposobni, izroči je skerbna mati posebno po bogaboječnosti izverstnim učiteljem in gojiteljem. Poznanje človeškega serca jo je učilo, da se pri otrocih skor nikdar več ne pogubi, kar jim je vtisnil zgled njihovih učenikov in vseh, s kterimi so občevali v svojih zgodnjih letih. Od njihovega napredovanja si je dala natanko sporočevati in tudi sama je je v kerščanskih dolžnostih podučevala. Takó se jej je po-

spešilo, da je za Škocijski prestol več kraljev izolikala, ki so z veliko slavo hrabrosti, modrosti in pobožnosti vladali. Z enako skerbnostjo je izrejevala tudi hčeri, kteri ste jo bolj dorastli ko tovaršice spremljevali pri vseh njenih pobožnih vajah in usmiljenih delih. Ena, Matilda, pozneje kraljica angleška, kakor tudi njen sin, Škocijski kralj David, se ko svetnika častita. Malopridne osebe so se ravno takó malo njima kakor tudi kraljevičem bližati upale; celo na dvor se niso smele prikazati, kjer je edina čednost priporočevala, pomanjkanje pobožnosti pa do vseh služeb vrata zaklépalo.

3. Marjeta je imela Škocijsko kraljestvo za veliko družino, ktere mati je ona. Spoznala je torej za svojo dolžnost, čast, do ktere jo je previdnost povzdignila, in oblast, ki jej jo je kralj izročil, vedno obračati v osrečevanje tega ljudstva. Ker je pa dobro vedela, da se sreča ljudstva od natancega spolnovanja verskih zapoved ne more ločiti, zato si je pred vsem prizadevala, poganske ostanke zatreti ter pregnati nevednost, v kteri je še večidel Škocijanov stran kerščanskih naukov zagreben bil. Njena perva skerb tedaj je bila, povsod postaviti pobožne duhovne in goreče oznanovavce sv. evangelija. Cerkve in samostani so se blagonosno dvigali. Pospeševati rast sv. vere po častitljivem obhajanji službe Božje in po spodobnem lepšanji cerkvá je naročevala umetnikom napravljati cerkvene posode in orodja, kakor kelihov, križev in kipov iz drage medenine; zbirala je na dvoru nravne gospé in gospodičine, da so šivale in vezle sveta oblačila in oltarne perte; ona sama je pri tem bogoljubnem delu prečula po cele noči in njene sobe so bile prave zakladnice cerkvene oprave. S svojo veljavnostjo je podpirala duhovsko in deželsko gosposko, da so se nerodnosti toliko zdatneje odpravljale, skrunjenje nedelj in praznikov ter lomljenje postne zapovedi čedalje bolj zatiralo. Škocijanom do izobraže pripomoči, je tudi umetnosti in vednosti krepko podpirala. Tako je sirovost ginila z nevednostjo, in s kerščansko čednostjo se je razsvitalo deržavljansko blagostanje.

4. Med vsemi čednostmi pa se je najbolj svetila ljubezen do bližnjega. Kolikokrat je za lastne potroške potrebni denar razdelila v podporo revežev! Kedar se je očitno prikazala, bila je obdana od trume vdov, sirot in vsakoverstnih nesrečnikov, ki so k njej kakor k skupni materi hiteli. Nikdar niso šli pomoči iskajoči brez potolažbe, brez podpore od nje; o povernitvi v palačo je tudi to napolnjeno najdla z ubozimi, kterim je noge umivala, jim sama pri mizi stregla. Bila je njena navada, ne poprej k mizi sesti, predno ni devet sirot in štirideset ubozih okrepčala. Kraljica je tudi bolnišnice obiskovala, kjer se bolniki njeni ponižnosti in preserčni ljubeznjivosti niso mogli dovolj načuditi. Tudi nesrečne dolžnike je reševala iz ječe ter obožanim rodovinam zopet kviško

pomagala. Malkolm sam je svojo ženo pri vseh teh dobrih delih radodarno podpiral in njeno kerščansko miloserčnost lepo posnemal. Ker je le malo spala in se odrekovala vsem radostim, ktere svetni otroci tako radi vživajo, zato jej je za njene bogoljubne vaje mnogo časa ostajalo. V adventu in postu je o polnoči vstajala in hodila v cerkev k službi Božji. Prišedši nazaj je eno ali dve uri počivala, potem pa zopet šla v kapelo k slovesni sv. maši, in se vdeležila še štirih ali petih tihih. Razun tega obiskovanja službe Božje je še v sobi svojo molitev o določenih urah z iskreno pobožnostjo in pretakaje obilne solze opravljala. V svoji globoki ponižnosti je želela od spovednika tudi tistih opominov, ktere drugi tako neradi slišijo. Vsako leto je obhajala dvakrat štiridesetdanski post, pred božičem namreč in pa pred veliko nočjo in sicer vselej z ostro spokornimi deli.

5. Tako je Marjeta tri in dvajset let z natanko zvestobo in serčno udanostjo ko kristijanka, kraljica, žena in mati svoje dolžnosti spolnovala, ko jo Gospod z bridkimi skušnjami obišče, da bi jo za slavo nebeško pripravil. Kakor začetek njenega življenja, bil je tudi njegov konec napajan z zgolj grenkostjo. Viljem rudeči, kralj angleški, v Škocijo prihrumi in Malkolm, kakor je bil miroljuben, mora v obrambo kraljestva za orožje prijeti. Bridko je bilo za Marjeto ločenje od moža, zlasti ker je že šestmesečna bolezen njene moči kerhala. Enega dne jo vidijo v globoko otožnost potopljeno, kar na enkrat zakliče: „Oj, danes se je Škociji nesreča pripetila, kakor že dolgo ne!“ Bila je resnica. Kralj je bil zavratno umorjen in kmalo potem tudi njegov sin. Mlajši sin hiti k materi, vendar, ko jo vidi smerti blizo, jej noče nesrečne smerti sporočiti. Marjeta pa reče: „Vem dobro, ljubi moj sin, kaj se je zgodilo“. In kerščanska terpinka povzdigne roke ter moli: „Vsegamogočni Bog! zahvalim te, da si mi tako bridkost še poslednji trenutek mojega življenja poslal. Upam, da me bo ona po svojem usmiljenji mojih grehov očistila“. In kmalo vzdihne z živim hrepenenjem: „O moj Jezus! ki si mi s svojo smertjo življenje pridobil, reši me vsega zlega!“ Po teh besedah je bila njena duša rešena telesnih vezí — 16. novembra 1093. Od papeža Inocencija IV. med svetnice vverstena — je Inocencij XII. njen spomin na današnji dan postavil.

Podobe jo kažejo ko kraljico s černim križem v roki, ali pa ko miloščino deli.

Moč kerščanske žene in matere.

Iz povedanega si vse verste ljudi lehko kaj v poduk in posnemo povzamejo. Visoko postavljene osebe naj se učé, kako naj v svojem stanu bogoljubno živé, in posebno, kako naj svoj čas dobro obračajo in se proti

ubozim obnašajo; zakonski, kako naj se vzajemno za čednost spodbujajo, od greha odvračujejo in v vedni ljubezni ter miloščini živé; starši, kako naj svoje otroke izrejajo in kakova načela va-nje zasajajo. Vsi se zamorejo učiti in naj se res tudi od sv. kraljice učé spoštljivega vedenja v cerkvi, gorečnosti v poslušanji Božje besede in v branji pobožnih bukev, junaške poterpežljvosti, natancega obhajanja zapovedanih postov in druzih enacih čednosti. Posebno pa se nam v njenem življenji svetlo kaže moč kerščanske žene in matere. Sv. Marjeta je bila slaba žena ali vendar polna Kristusovega duha; ona namreč je svoje življenje natanko poleg nauka Jezusovega vravnavala, vse svoje zaupanje le va-nj stavila, in je posvečevala tako svojega moža, svoje otroke in vso deželo. Moremo torej reči, da je bila vsaka njena stopinja blagoslovljena, da je vsaka njena beseda rodila sad večnega življenja. Prebivavci škocijskega kraljestva so bili po njej v vse druge ljudi spremenjeni in njen mož po njej za čednost pridobljen; njeni otroci so bili vzori pobožnih kraljevičev in kraljevičin in celó njen spovednik je po njej v popolnomosti rastel. O koliko zamore pobožna žena in mati dobrega storiti! Res kerščanska mati ima v oblasti svoji serca otrok, moža in podložnih, ker ž njo je Bog sam. Zgled in besedo kerščanske matere morajo otroci poslušati, in ko bi tudi od druzih bili zapeljani, vendar se sčasoma povernejo. Ker nikdar ne morejo čisto pozabiti in v sebi zatreti, kar jim je pobožna mati bila lepega v serca vcepila. Pobožna mati je pravi angelj varh svoje družine. Če so njeni podložni malopridni, ne morejo pri njej ostati, morajo tedaj oditi ali pa se poboljšati; če so pa pobožni, jim je dobra gospodinja prava mati, prijatlica in tolažnica. Mož se resnično kerščanski ženi in materi ne more ustavljati; on jo mora tudi nehoté spoštovati in ljubiti in njen lepi zgled posnemati. Če tudi je mož sirov, za čednost znimaren, merzel, če tudi od pobožnosti še slišati ne mara, vendar ga polagoma zgled blage žene predrami in omeči, da se oživi za kerščansko misel in djanje, za čednost vname. To se očitno vidi nad kraljem Malkolmom. O moli, kerščanska duša! da bi milostivi Bog zlasti sedanji čas budil tacega duha v vseh kerščanskih ženah in materah, in kmalo bo se videlo, kako se oživljajo stari, lepi občaji po rodovinah; iz rodovin pa obstojé občine in ravno kerščanskega duha polne občine so edino prava, edino blagotna podlaga za kerščansko svobodno deržavo. Ali, mili Bog! da sedanje puhlo, vere prazno modrijanstvo to preimenitno resnico z brezbožnim jezikom skruni, po njej z bogokletnimi postavami tepta.

Molitev.

Sveta Marjeta! prosi Boga za vse žene in matere, da bodo vse svoje dolžnost natanko spolnovale in spoznale, koliko zamorejo dobrega v krogu svojih rodovin storiti. O Marija, Mati Božja! pomagaj vsem ženam in materam pri tem preblagem delu posvečevanja njenih mož in otrok. Amen.

11. Junij ali rožnik.

Sv. Barnaba, apostelj.

Iz motanja in verovanja vsakdanjega življenja, iz zopernega premetavanja nepokojne sedajnosti, iz merzlote in puščobe neprileżnega občevanja se tolikanj radi zatekamo k ogledovanju in premišljevanju vzoritih podob, da se nad njihovim svetim mirom, nad njihovo sveto pokojnostjo, nad njihovim nebeškim presvitom potolažimo, razveselimo, okrepčamo. Táko prijetno, velečastno milo podobo nam razkazuje perva kerščanska občina v Jeruzalemu. Verni so bili ena družina, eno telo, eno serce, ena duša; edinost vere v Tistega, ki je svoje življenje za-nje dal, je rodila v njih tudi edinost ljubezni, je povzdigovala čez vso samoljubnost, vse zasebne ozire samopridne namene; živeli in delali so v popolni sloščini, vsi za vse, in so kakor svoje dušne moči, tako tudi časno premoženje radovoljno v občni prid darovali. Pri tem lepem prizoru kerščanske enakosti in bratovske ljubezni danes posebno ena podoba naše oči zanimiva, podoba moža, kteremu sv. Pismo samo imenitno spričevanje daje, da je bil poln vere in sv. Duha.

2. Joze-Jožef, kteremu so aposteljni sami ali pa pervi kristijani zavoljo njegove mile prijaznosti, zgovornosti in tolažívne zmožnosti dali ime Barnaba — sin tolažbe, je bil z otoka Cipra in iz Levijevega rodú. Cerkveni očetje z evangelistom Lukom vred ga imenujejo aposteljna, ne zato, kakor bi bil izmed dvanajsterih, od Jezusa samega v apostoljstvo izvoljenih, ampak ker je bil po določnem Božjem povelji od antijohijske cerkve z aposteljnom Pavlom vred v apostoljski poklic odbran, in ker se je evangeljskega oznanovanja mnogo vdeleževal. Poleg gerških zgodovinarjev v mladosti v Jeruzalem poslan je obiskoval ondi s Pavlom vred šolo imenitnega učenika judovskega zakonstva Gamaliela. Visoke torej časti so mu med judi sijale, ali v Jezusu in njegovem nauku je nahajal veči blagor, kterega z nobeno pozemeljsko srečo zamenjati ni maral. Pridružil se je torej učencem Gospodovim in je tudi po njegovem vnebohodu ostal pri Jeruzalemski občini. Iz ljubezni polne radodarnosti je tudi on, kakor mnogo druzih, prodal svoje posestvo, lepo pristavo blizo Jeruzalema, in položil denar k nogam aposeljnov, to je, v skupno blagajnico vernikov. In ako je bil on pervi, ki je to storil, kakor se sploh misli, lehko se razumé, zakaj se njegovo ime zavoljo tega spodbudnega zgleda posebno pohvali. (Djan. ap. 4, 36.) Ko Pavel tri leta po svojem spreobernjenji v Jeruzalem pride, in se verniki anajo v svojo družbo ga sprejeti, „pelje ga Barnaba k

aposteljnom in jim pripoveduje, kako da je na potu videl Gospoda in da je ž njim govoril, in kako da se je v Damasku serčno obnašal v imenu Jezusovem". (Dj. ap. 7, 27.) In njegovo priporočenje ima toliko veljavo, da ga pervak aposteljnov pod lastno streho sprejme, kjer petnajst dni ostane. (Gal. 1, 18.)

3. Okoli pet let potem se je nekoliko učencev po kamnanji sv. Štefana zavoljo preganjanja razkropilo po Siriji in eni izmed njih, možje s Cipra in Cirene, so prišli tudi v Antiohijo, kjer so judom in poganom Jezusa oznanovali in svoj nauk s čudeži poterjevali, da se jih je veliko spreobernilo. Ko pride tega glas do Jeruzalemske cerkve, pošljejo Barnaba v Antiohijo, da bi spreobernjene v veri poterdil, in mladi cerkvi potrebno vredbo osnoval. Obveselí se tam čudežev milosti Božje v sercih Gerkov, ktere je opominjal s serčnim sklepom v Gospodu ostati. Njegova veljavna, častitljiva osebnost je občino poterdila in trumo vernikov veliko pomnožila; bil je namreč on dober mož, poln vere in sv. Duha", poln ljubezni in navdušenosti za vse sveto, poln gorečnosti za vero, zmeraj pripravljen za-njo kri preliti. Bistrega očesa spozna on pomenljivost Antiohije, stran velikosti tretjega mesta v rimski deržavi, za razširjanje sv. vere, kako da bi ona za poganski svet to zamogla postati, kar je bil Jeruzalem za judovskega, namreč cerkev rodnica in glavarica. Zavoljo vedno večega števila vernikov tedaj pomočnika potreben se poda v Tarz, iskat Savla, kterega je bil Gospod sam za aposteljna poganov poklical, in ga pripelje seboj v Antiohijo. Celo leto tam pri cerkvi ostaneta in po bratovsko skup delata: cerkev se vedno bolj narašča in krepkeje razvija, in verniki so se že tako natanko od judov odločevali, da so bili „Kristijani" imenovani, ktero ime so potem ko častno prideržali. Pod rimskim cesarjem Klavdijem je nastala huda lakota po vsem jutrovem, zlasti po Palestini. Antiohijski kristijani, vsi goreči bratovske ljubezni, nabirajo mile darove v podporo vernikov po Judovskem, ter je pošljejo po Barnabu in Savlu jeruzalemskim cerkvenim starašinom. Ko se verneta, vzameta seboj Janeza, s primkom Marka. Cvetoča cerkev v Antiohiji pa je imela razun Barnaba in Savla več učenikov, ki so vsi imeli dar prerokovanja. Ko so oni enega dne sveto službo opravljali Gospodu in se postili, rekel jim je sv. Duh: „Odločite mi Savla in Barnaba v opravilo, za ktero

sem ju izvolil“ — v oznanovanje namreč evangelija med pogani. Tedaj so se starašini za to slovesno djanje pripravljali s postom in z molitvijo, položili na-nju roke in ju poslali, kamor bi Duh Božji ju peljal.

4. In ona, obdarovana s popolno škofovo oblastjo ter spremljana od Janeza Marka se peljeta doli po Orontu do bregov sredozemskega morja, in prideta v Selevcijo, od kodar preveslata na bližnji otok Ciper, kjer v Salamini svojo apostoljsko delavnost z oznanovanjem besede Božje po judovskih shodnicah pričneta in v Pafu s spreobernjenjem deželnega poglavarja Sergija Pavla ovenčata. Od Pafa se peljata po morji v Perge v Pamfiliji, pokrajini ob srednjem morji in prideta naposled v Ikonijo. Tukaj oznanujeta dle časa, spreoberneta veliko Judov in Gerkov, in besedo Gospodovo po vsi okrajini širita; pa kakor željno so eni oznanovane nauke sprejemali, tako terdovratno so je drugi psovaje in preklinjevaje zametali; mesto se razcepi v dve stranki, huda vihra zoper nju završi in hočejo ju zgrabiti in kamnjati. Ko to zvesta, pobegneta v likaonska mesta, proti Listri in Derbam. V Listri ni bilo nobene shodnice, govorila sta torej apostelnja na javnem tergu čisto poganskemu ljudstvu, pa brez posebnega vspeha. Bil pa je med poslušavci mož, bolan na nogah in hrom iz maternega telesa, kteri je besede Pavlove prav pazno poslušal in veliko veroželjnost razodeval; Pavel tedaj mu zakliče z velicim glasom: „Stopi po konci na svoje noge!“ In je skočil in hodil. Stermeče množice na glas kličejo: „Bogova sta v človeški podobi doli k nam prišla!“ In v svoji razburjeni domišljiji imenujejo Barnaba, menda zavoljo njegove lepe, visoke postave, Jupiterja, glavarja bogov, bolj majhnega, pa gibčnega Pavla, ker je bil on vodja besede, Merkurija, poslanca bogov; in duhovni berž pripeljejo ovenčanih juncev, — da bi je njima slovesno darovali. Apostelnja, to slišavša, pretergata svoje suknje v znamenje svojega studa nad tako gerdobnim malikovavskim početjem in komaj množicam ubranita, da njima ne darujejo. Potem se po ravno tistem potu in skozi ravno tista mesta, občine opominjevaje, vterjevaje in razveseljevaje v Antiohijo verneta. Leta 51 gresta Pavel in Barnaba ko poslanca antijohijske cerkve v Jeruzalem, da bi se z apostelnji posvetovala zavoljo znanega prepira, ki je bil vstal o vprašanji, ali so kristijani, iz poganstva spreobernjeni, dolžni v svoje zveličanje po Mojzesovi šegi obrezati se dati. Od tamošnje občine preprijazno sprejeta in ko apostelnja poganov priznana, z razsodbo apostelnjov, sklenjeno v občnem zboru, da se spreobernjenim nevernikom ne sme nakladati jarem Mojzesove postave, v Antiohijo verneta.

5. Sveta apostelnja je sklepala preserčna ljubezen, in ta ljubezen tudi ni omerznila po razporu, ki je bil med njima vstal. „Čez nekoliko časa namreč reče Pavel Barnabu: Obiščiva brate

po vseh mestih, v kterih sva oznanovala besedo Gospodovo. Barnaba pa je hotel seboj vzeti tudi sorodnika Janeza Marka. Ali Pavel ga prosi, da bi ga ne jemala seboj, ker se je bil ločil od nju iz Pamfilije in ni hotel ž njima iti na delo". (Dj. ap. 15.) Vzrok menda tega ločenja je bil, ker so ga ostrašile težave dolzega in trudapolnega popotovanja in pa nevarnosti, ktere so aposteljnoma od nejevernikov dan na dan pertile. Pavel tedaj, ki mu je bila gnjusoba vsa strašljivost in maloserčnost v službi Gospodovi, kratkimal ne mara tacega plašnega tovarša, in takó se aposteljna ločita. Na čast Marka pa moramo reči, da je svoj pregrešek popravil s kasnejo gorečnostjo in stanovitnostjo v vseh hudih skušnjavah in sv. Pavel sam mu daje v svojih listih najlepše spričevanje. Po ločenji od prijatla Pavla, ktero se je zgodilo po Božji naredbi, da se je po raznih krajih poganom zveličanski nauk oznanoval, prepelje se Barnaba s tovaršem Markom na Ciper, in tukaj nehajo sporočila sv. Pisma o njegovem nadaljnem življenji. Dorotej piše sicer, da je bil v Rim popotoval, Milanci pa terdijo, opiraje se na stara izročila, ktera pa nimajo zgodovinske podlage, da je v njihovem mestu evangelij oznanoval in tamošnjo cerkev vstanovil, in zavoljo tega ga še dandanes ko svojega patrona časté. V sedmem letu neki Neronove vlade je Barnaba mučensko smert terpel. Takó namreč piše Alaksander Ciperski v 6. stoletji: „Ko se je bila vera po Cipru po oznanovauji, zgledih in čudežih aposteljnovih močno razširila, se prigodí, da pridejo judje, ki so ga že v Siriji preganjali, tudi v Salamino in velikaše tega mesta zoper njega nadražijo. Svetnika pahnejo v ječo, in po mnozem mučenji ga naposled kamnjajo". Res so bile njegove kosti pod cesarjem Zenonom l. 485 blizo Salamine najdene, v rakvi pa je ležal Barnabov lastnoročni prepis evangelija sv. Matevža v hebrejskem jeziku.

Obrazuje se ko visok, postaren in častitljiv mož z nekoliko kamni v roki.

O skromnosti kerščanski.

Po imenu sv. Barnaba se je iz kerščanske starodavnosti ohranil geršk, do vseh vernikov pisan list, ki je nekdaj posedel veliko imenitnost in je bil pri očitni službi Božji bran. Res je pisan v apostoljskem duhu in se sme po pravici njemu prilastovati; ali vendar ga cerkev ni vverstila med apostoljske spise, ker je bil Barnaba prav za prav le učenec aposteljnov. V njegovem tedaj 19. poglavji se bere: „Ljubi svojega stvarnika in časti njega, ki te je smerti odrešil. Hodi v priprostosti serca, bogat dobrih misli. Ne druži se ž njimi, ki hodijo po potu pogubljenja. Ne zapusti nikdar potov Gospodovih. Ne povzdiguj se, ampak hodi v ponižnosti. Ne hlepi po slavi in ne daj hudobni misli zoper bližnjega v tvojo dušo priti" i. t. d. Res, aposteljna prav vredni nauki, ktere je sam djansko spolnoval. Nad sv. Barnabom namreč, dragi kristijan! vidiš v čudovitem

svitu milo čednost kerščanske skromnosti, ktero nam posebno njegovo obnašanje proti Pavlu spričuje. Čeravno pred njim k spoznanju Kristusovemu poklican, čeravno je veljal za pervega učenika antiohijske cerkve; čeravno je on Pavla pred aposteljne pripeljal, in za-nj govoril, mu je vendar pri slednji priložnosti prepustil čast, besedo voditi in sicer, čeravno mlajemu, vsaktero predstvo. On resnično blag mož brez vse zvijače in hlimbe, pa poln ljubeznjivosti in miloserčnosti, ni maral čez druge se povzdigovati, ne visoko nad druzimi modrovati, ampak je tihotno pa neutrudno delal za kraljestvo Božje na strani Pavlovi. On je bil „poln sv. Duha“, in verh tega je bil od Boga tudi prejel dar čudežev; ali on se s tem darom nikdar ni ponašal in hvalil, nikdar ni svojih velevitih del pred svetom razkladal, ampak je iz ponižnosti raje zakrivati skušal. On je s silnimi naponi delal v svojem apostoljstvu; in vendar je bila njegova tolikanja gorečnost le pohleven plamen, kteri pa toliko zdatneje vnema, kolikor mirneje šviga. S to skromnostjo si je pridobil serca vseh vernih, da so ga sploh nazivali le „dobrega moža“. — Nasleduj torej tudi ti, kristijan! to krasno čednost skromnosti, ktera kristijana tolikanj zaljša. O vsem svojem djanji in nehanji nikar ne napolnuj svojih ust s hvalisavnimi besedami, ne govori precej razsodno o vsaki reči, in ko tudi bi veliko vedel, in govoriti mogel in smel. Ne vrivaj se pred druge in ne zasedaj pervih mest pri gostijah in slovesnostih, ampak se z vsem spoštovanjem druzim umikaj. Ako pa hočes povsod pervo besedo govoriti, pervo mesto zasesti, povsod na dan tovoriti in razkladati svojo razumnost in modrost, razodevlješ le svojo notranjo prevzetno visokomiselnost in goljufivo gorečnost. Gospod sicer je rekel, „da naj tvoja luč sveti“, ali še le takrat, ko te on sam na svečnik postavi in za imenitna dela odloči, pa tudi tedaj ne smeš lastne časti iskati, ampak le časti svojega nebeškega Očeta. Svetniki so zmeraj radi svoje darove zatajevali, le zadnja mesta si poiskávali in se za nevredne imeli, da bi Bog velike reči po njih dopolnoval. Zató pa je je Bog ljubil in poveličeval in tudi bližnji jim niso mogli zarekati svojega spoštovanja. Prav lepo torej opominja sv. Pismo: „Sin moj! opravljaj svoja dela s skromnostjo, s tem si pridobiš ljubezen in čast pri ljudeh. Čem veči si, tem bolj se ponižuj, in tedaj dosežeš milost pri Bogu“. O kolikrat se ravno vsled pomanjkanja te skromnosti zavoljo različnih mnjenj o prav malenkastih rečeh vnamejo prepiri in sovraštva! Zatorej si zapomni, kristijan! rek sv. Barnaba: „V pregrešnem prepiru je zmagavec bolj nesrečen, ko premaganec, ker z večim grehom iz prepira izide“.

Molitev.

Zveličar nebeški, kteri si rekel: Ako ne bodete, kakor ti-le mali, ne pojdete v nebeško kraljestvo: milostno nam dodeli skromno otroško mišljenje, da se pri svojih delih ne bomo prevzetovali, ampak tvojega služabnika sv. Barnaba nasledovali in v vsem svojem djanji in nehanji čednost skromnosti razodevali. Pomagaj nam, o Jezus! Amen.

12. Junij ali rožnik.

Sv. Janez Fakundski, spoznovavec.

Zdravi ne potrebujejo zdravnika, ampak bolni. Nisem prišel klicat pravičnih, ampak grešnike k pokori“ Te besede, ktere je nebeški „dobri Pastir“ govoril sam o sebi, veljajo tudi od vseh njegovih namestnikov, duhovnih pastirjev, razpošiljanih po vesoljnem krogu sveta, da bi klicali, vabili Adamove otroke tukaj ko pohlevne ovčice v edino zveličavni hlev — v naročje katoliške cerkve in je srečno pripeljali v nebeški raj. Med temi glasnimi čuvaji gore Sionske je bil tudi naš današnji svetnik. —

Sv. Janez je bil l. 1419 rojen v San-Fangonu ali sv. Fakundu v Leonskem kraljestvu na Španskem od plemenitih, premožnih staršev. Oče ga izroči benediktinom istega mesta v izrejo, kjer izverstno napredva v vednostih in v poboznosti. Že takrat je razodeval svoj prihodnji poklic, pridigovaje večkrat tovaršem, kakor z lece, očitaje njihove napake in k dobremu spodbudovaje. Oče, v drugo oženjen in blagoslovljen z mnogo otroci, želi se ga znebiti, zatorej mu pridobi duhovnijo, ktero pa mora zavoljo mladoletnosti Janezove namestnik oskerbovati. Svetnik kmalo sprevidi to nerednost, in zatorej se, če tudi zoper voljo očetovo duhovniji odpové. Ali komaj rešen te zaderge bi bil kmalo v drugo zapleten. Sorodniki namreč ga pošljejo na dvor škofa v Burgosu, kteremu se tihotni, znanosti bogati mladeneč tolikanj priljubi, da ga, za mašnika posvečenega, obdari s korarstvom in z več druzimi beneficiji. Toda razsvetljen od milosti Božje tudi zdaj spozna nepostavnost posesti več duhovnij. Da bi tedaj odložil breme njegovo vest tolikanj težeče, se odpové korarstvu in vsem beneficijem in obderži le kaplanijo pri sv. Agati, v kteri besedo Božjo blagonosno oznanuje, zakaj za pridigovanje je bil prejel od Boga poseben dar, in njegovi govori so bili tolikanj zdatniši, ker je je podpiralo njegovo sveto življenje. —

2. Čez nekoliko časa ga nagne hrepenenje po viši znanosti verskih naukov iti v Salamanko na slavito vseučilišče, kjer se z bogoslovskimi uki štiri leta z vso marljivostjo peča. Nato je poklican v dušno pastirovanje k farni cerkvi sv. Boštjana. Dan je bil razdeljen med molitev, učenje in opravljanje svete službe ter spolnovanje miloserčnih del. Veliko skerbi so mu prizadeli sovražni razpori, ki so takrat po Salamanki, zlasti med plemenitaši, razgrajali, ki so tudi meščane v svoje prepirke zametavali, takó, da je bilo mesto na dva, grozán serd kuhajoča

kampa razcepljeno. Pretepi po javnih ulicah in dvoboji, pri kterih je vselej eden za smert obležal, so bili navadna prikazen. Goreči pridigar tedaj vedno in priserčno opominja k sklenjenji mirú dokazovaje, kakó da je sovražnost in maščevavnost za kristijana nespodobna in pregrešna in jeklena zaporica nebeških vrat, ker nikdo odpuščenja ne zadobi, kteri sam iz serca ne odpustí. Večkrat plane, svoje življenje zastavljaje, med gole meče in bojujoče potolaži. Po mnogoletnem prizadevanji se mu naposled pogodi, da plamen čerta in prepira pogasi in razdražene v pravo pripelje. Sploh so ga častili ko angelja miru in mestnega rešitelja. Ali njegovo neprenehoma trujenje za zveličanje duš in ostro življenje mu je zdravje vidoma spodkopavalo; zlasti je za kamenom hude bolečine terpel, tako da se je po nasvetu zdravnikov moral nevarni operaciji podvreči. Pri tej priložnosti serčno prosi Boga pomoči in stori obljubo, o serčnem izidu v redovni stan stopiti. Po čudapolnem skor ozdravljenji Janez nemudoma obljubo spolni, ves svoj imetek med uboge razdeli, najlepše svoje oblačilo napol nazemu beraču podari ter gre v avguštinski samostan v Salamanki. Po slovesnih obljubah 1464. l. ga vikši kmalo postavijo za vodnika novincev in ko ga s časoma za priorja izvolijo, zasloví samostan zavoljo pobožnega duha in natanke redovnosti, ki sta v njem vladala.

3. Kar je Janeza v španski cerkvi posebno imenitnega delalo, in je njegovo svetost najsvetleje razkazovalo, bila je njegova neutrudljiva gorečnost v deljenji zakramenta sv. pokore in pa v oznanovanji besede Božje. Grešnike je sprejemal z največo ljubeznijo ali opominjal tudi k resničnemu spreobernjenju in poboljšanju. S praznim obetanjem sveto odvezo od njega dobiti, ni bilo mogoče, ker imel je dar, tudi najbolj skrite misli izpaziti, brati po najbolj skritih globočinah serca. Ko mu hoče neka gospá roko poljubiti, siloma jej jo izterga rekoč: „Taka se ne smé moja roke dotakniti, ki hudiča v sercu nosi“. In ko ga osupnjena vpraša, zakaj tako govori, zaverne jej on: „Vem, da sklep v sercu nosiš, hčer svojo umoriti, ker je, čeravno še neomožena, vendar že rodila“. In enacih zgledov se bere v njegovem življenji. In on, ki je neprenehoma druge k pokori opominjal, k spovedi priganjal, bil je sam tako poln spokornega duha, da se je skor slednji dan grehov svojih obtožil. Ko mu nekdo pogostoma spovedanje očita, resno mu odgovori: „Noben dan, nobeno uro nisem gotov, da ne bom pred sodnji stol poklican. Vidim, da zdaj kdo v bolezni zavednost zgubi; zatorej si prizadevam zmeraj pripravljen biti. Spovedujem se pa večkrat, ker večkrat tudi grešim“.

4. Na leci ni poznal Janez nobenih človeških ozirov, ne strahú. On je popisoval pregreho v vsej njeni gerdobnosti in pred njegovo kerščansko prostodušnostjo ni obveljala nobena

osebna imenitnost. — Mnogo njih so njegovi blagi opomini presunili, ali ni se jih tudi manjkalo, ki so ga ko prenapetega, preostrega pridigarja sovražno razvpijali. Enkrat z ostro besedo kara nesramno obleko in pohujšljivo obnašo žensk. S tem pa nekaj samopašnic tako razdraži, da se zaroté s kamenjem ga pobiti. Ali prijatli mu razodenejo ta hudobni naklep, ter ga nevarnosti rešijo. Enkrat ga povabijo v Albo, terg blizo Salamanke, da bi na praznik sv. rožnega venca tam pridigoval. On govori z navadno odkritoserčnostjo in vojvodu, Garciju, kteremu je bil terg podložen, naravnost reče, da naj vprihodnje s svojimi kmeti lepše ravna. Vojvoda to tako razkači, da svetnika z vsemi mogočnimi gerdijami obsiplje. On pa mu mirno odgovori: „Čemu pač stopam na leco, ako ne, da bi poslušavcem resnico povedal, ne pa gladil njihovih pregreh ter zagrinjalo čez-nje potegoval? Pridigar mora nestrahoma resnico oznanovati in ko tudi bi moral za-njo kri preliti“. Ko je pa na potu nazaj v svoj samostan, pošlje vojvoda dva služabnika za njim, da bi ga dobro pretepla; ali ko blizo njega prijezdita, se konja ne ze korak ne dasta dalje premekniti, da služabnika prestrašena s konj skočita in vsa skesana svetnika zavoljo svojega hudobnega namena odpuščenja prosita. Ljubeznjivo posvarjena se verneta domú, ali njun gospod je bil nanagloma hudo zbolel. Ko mu povesta, kaj se njima je bilo pripetilo, spozna vojvoda kazen Božjo, ter pošlje berž k Avguštincem v Salamanko po očeta Janeza. Svetnik, ki je bil razžaljenje že davno pozabil, brez zamude hiti k bolniku, moli nad njim in mu od Boga zopet zdravje zadobi.

5. Janez je umerl, kakor predhodnik Gospodov Kerstnik, ko žertva ženske maščevavnosti. Živela je namreč v Salamanki ženska, ki je s svojim razuzdanim in pohujšljivim življenjem veliko duš v kvar in pogubljenje zapeljala; Janez jo ostro posvari in jej prostodušno njeno hudobnost očita. Verh tega se mu pogodi, da nekega plemenitega mladenča, v njene mreže zadergnjenega, srečno reši in ga celó nagne, v samostan iti. To pa spohotnico tolikanj razljuti, da svetemu možu zavdá. Janez počasi hira, ne obžalovaje svoje smerti, ampak hudodelstvo nesrečne slastnice. Ko napové uro svojega ločenja, prejme s preiskreno pobožnostjo sv. zakramente in zaspí v Gospodu 12. junija 1497. Njegovo obličje se je po smerti svetilo v angelskem blišču in čudeži, ki so se pri njegovem grobu godili, pričevali so njegovo svetost, zatorej so ga kmalo po vsem španskem častili. Med svetnike ga je vverstil papež Aleksander VIII. l. 1690.

Obrazuje se v avguštinsko-meniški opravi brez posebnih znamenj.

„Ne veste ne ure, ne dneva“.

Sv. Janez je videl, da marsikteri nanagloma umerjó, eni pa v bolezni ob zavednost pridejo, in da se ne uni ne ti niso mogli pred smertjo spovedati; zatorej se je pogostoma spovedoval, da bi bil zmeraj pripravljen umreti. O kako sveta, hvale vredna, blagovita skerbnost! Ali nisi tudi ti doživel tacih naglih smerti, ali saj slišal od njih? Gotovo da! Zakaj tedaj tudi ti ne skerbiš, da bi se po večkratnem spovedovanji vedno za smert pripravljenega ohranil? Ali ne utegne tudi tebe nagla smert v grehih tvojih v večnost ugrabiti? Ali ne utegne tudi tebi nenadoma huda bolezen pamet zmešati, še preden se moreš spovedati? Skerbni kristijani gredó vsaki mesec vsaj enkrat k spovedi, ako imajo priložnost. Tako se kmalo očistijo storjenih grehov in se potem tolikanj lože druzih varujejo. Kdor se le redkokrat spové, je podoben sobi malokrat pometeni. Nesnaga je dan na dan veča. In vest človeka, ki jo le redkokrat v zakramentu sv. pokore grehov bremena olajšuje, se dan na dan z novimi grehi obtežuje. Kdor se dolgo ne spové, dolgo v svojih grehih živi, in po pravici se ima bati, da bo v grehih tudi umerl. Ali si pa moremo bolj nesrečne smerti misliti? „Kdor noče v grehu umreti“, pravi sv. Avguštin, „naj v grehu ne živi“. Mi pristavimo: Kdor noče v grehu živeti, naj ga nikar ne dela, in če ga je storil, naj spovedi ne odlaša, in tako bo smel srečne smerti pričakovati. „Blagor tistim hlapcem, ktere Gospod, kedar pride, čuječe najde“ (Luk. 12, 37.) Vse nam kliče, da smert je gotova, ura pa negotova; grozna torej nespamet je, na smert ne misliti. To nepomišljenje je greha vir, človeka zazibava v znimarnost do Božjega, večnega, ga zapleta v pozemeljske zaderge, čedalje bolj sklanja pod oblast peklensko in je tako vseh druzih zlegov na svetu krivo. Podoba smerti, podoba poslednjega boja je strašna. Že to je grozno, kako se človek zvija kerčevito v svojih bolečinah, ko se mu vezi življenja tergajo, kri zastaja, oko bledi, in mu noben človek ne more pomagati, in se mu je le proti visocim nebesom k usmiljenemu Bogu po olajšanje ozirati! Ali kaj? če se to strašno uro tudi Bog od človeka oberne? Ko se mu pekoča vest viharno jame po persih gibati, mu namesto tolažbe pregrehe bridko očitati in ga brez milosti obsojevati, še preden ga blisk sodbe Božje treši v pekel? Zatorej pravi sv. Hieronim: „Nosite podobo smerti v sercu, in gotovo boste zveličanje dosegli“. — In ta smertni boj, ta odhod s sveta, kterega pa ne maramo pomisliti, pride prej, kakor ga pričakujemo. Dnovi naši minejo ko senca, in ko bi naše življenje še tako dolgo bilo, enkrat ga bo vendar konec. Ali kako rada se nenadoma prestriže nit življenja! Končal je krasni Absalon ravno med puntanjem zoper očeta; zadela je smert Holoferna vsega pijanega in v nečiste misli zatelebanega; sredi radovanja so bili Jobovi otroci zasuti pod razvalinami. Od evangeljskega bogatina je Bog ravno tisto noč dušo tirjal, ko je najbolj glavo si belil in prevdarjal, kaj bi z bogastvom začel. (Luk. 12).

Molitev.

Usmiljeni Bog! neskončna ljubezen! vtisni mi v spomin kratkost mojih dni in okrepčaj me, da bi po zgledu Tvojega sv. služabnika Janeza tako živel, kakor bi bil vsaki dan poslednji mojega življenja; dodeli mi, da živim in umerjem v Tvoji ljubezni in tako večno zveličanje dosežem. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

13. Junij ali rožnik.

Sv. Anton Padovanski.

Dolgo svetlo versto slavnih mož iz reda sv. Frančiška prične čudodelni Anton Padovanski, najžarniši limbar v serafiškem vencu. Rojen leta 1195 v Lizboni na Portugalskem od plemenitih, pobožnih staršev je bil zgodaj že stolnikom v izrejo izročen, ktera je bolj nameravala na tihotno pobožno življenje, kakor na velikansko delovanje med svetom. Čista njegova ljubezen do Boga ga nagne, da se odpové vsem svetnim nadam in si izvoli ponižni meniški stan. Petnajst let star stopi v samostan redovnih korarjev blizo Lizbone, ali ker ga pogostoma obiskovanja sorodnikov in znancev motijo pri učenji in pobožnih vajah, preseli se z dovoljenjem v odstranski samostan sv. Križa v Koimbri, kjer biva devet let prebiraje in premišljevaje sv. Pismo ter redovne postave tako natanko spolnovaje, da je bil kmalo v zgled vsem svojim duhovnim bratom. Leta 1220 pripelje kraljevič Dom Pedro ostanke petih Frančiškanskih misijonarjev, ki so v Maroku zavoljo vere smert terpeli, ter je shrani v cerkvi sv. Križa. Tedaj tudi Anton goreče shrepeni, nevernikom evangelij oznanovati in ako Bogu ljubo, tudi s svojo kervijo resnico poterditi. Da bi zamogel to izveršiti, sklene v red manjših bratov prestopiti, ker njihova naloga je bila, po nevernih krajih misijone opravljati.

2. Storjeni sklep po mnogo ovirah, stavljenih mu od njegovih dosedanjih tovaršev korarjev, naposled spolni in stopi v mali samostan sv. Antona v Koimbri ter privzame ime tega svetnika; poprej namreč se je imenoval Ferdinand. Tolikanj je gorel redovnega duha, da so se stareji bratje kar čudili njegovi ljubezni do ubožnosti, ponižnosti, pokorščine in spokornosti. Zatorej kmalo dobi privoljenje v Afriko iti; ali berž ga huda bolezen primora na Spansko se verniti; nasprotni vetrovi pa ladijo na Sicilijske bregove zanesó. Pokojno se uda svetnik v voljo Gospodovo, kteri ga je v blagor cerkve po Evropi skle-

nil ohraniti. Ko pa zvé, da je Frančišek na binkošti l. 1221 glavni zbor sklical v Asisij, se pri vsej svoji slabosti tje napravi. Videl je tam v svojo pretolažbo sv. redovnega očeta, in pogóvori ž njim ga tolikanj prevzamejo, da zaželi zmeraj na Laškem ostati, da bi se vedno vnemal nad tem svetlim zgledom previsocih čednosti; ali, mili Bog! noben gvardijan noče bolehnega, na videz za nobeno reč porabljivega Antona ko nadležno breme v svoj samostan sprejeti, dokler se naposled njegovih ponižnih prošenj ne usmili provincijal v Romaniji, ki ga pošlje v samostanček pri Boloniji. Tukaj mu odkažejo samotno celico, v kteri ko puščavnik v taki ostrosti živi, da časi komaj pride k skupnemu obedu. Ali tedaj je prišel čas, da naj se ta skrita luč pred svetom zasveti. Anton je bil z več brati poslan v Forlij, da bi mašnikovo posvečenje prejeli. Predstojnik tamošnjega samostana, v kterem je takrat iz enacega namena bivalo tudi nekaj mladih dominikanov, stori predlog, da naj ima kteri duhoven ogovor do bratov. Ali vsi se izgovarjajo, da niso pripravljeni. Tedaj pozove neznanega Antona spregovoriti, kar mu bode sv. Duh narekval. Anton ugovarja, da pri njem ni zmožnosti besede iskati, ali ko vikši svojo voljo terdi, prične on svoj govor iz zgolj pokorščine se vé da boječ in priprost, ali okrepčanemu in razsvetljenemu od zgorej kmalo teče beseda tako redno krepko in spodbudno, da vsi pričujoči ostermé in ne vedó, kaj bi bolj občudovali, izverstne darove govornikove ali njegovo ponižnost.

3. Ko sv. Frančišek to dogodbo pozve, noče moža, zmožnega toliko dobrega v blagor duš storiti, več v nedelavnosti pustiti in odloči Antona za pridigarstvo, ali poprej naj se bogoslovja dobro izuči. Frančišek je bil sicer začetkoma učenosti terdo zapahnil duri do njegovega na zgolj ponižnost in ubožnost zidanega reda, ker se je bal, da bi se z umetnostjo in vednostjo napuh in slavohlepnost v njem ne zaredila in je mislil, da je lože unema braniti, kakor ta dva dušiti, ali zdaj je prevergel svoje misli. Pošlje tedaj Antona na takrat imenitno učilišče v Verčelih, da bi se v bogoslovskih ukih izuril in je potem po raznih frančiškanskih samostanih razlagal. Po štiriletnem ondašnjem bivanji je potem sam z veliko slavo učeništvo po raznih mestih opravljal. Čez nekoliko časa pa se odpové šolstvu in si izvoli misijonstvo, ker za to je imel izverstne zmožnosti. Z evangelijem pod pazduho, s križem v roki in z Božjo gorečnostjo v sercu preroma on ko popotni pridigar laško, francosko in špansko deželo in dela čudeže spreobernjenja. Gnječa okoli njegove lece je bila tolika, da je moral večkrat pod milim nebom pridigovati. Časi je bilo tudi čez trideset tisuč poslušavcev okoli njega zbranih. Ljudstvo je po več ur hoda ponoči z baklami prihajalo, da ni zjutranje pridige zamudilo. Med poslušavci ni bilo nobenega razločka stanú. Tergovci so zaperli svoje štacune in vsa obertnija

je počivala na dan, ko je svetnik pridigoval. Noben ni hotel doma ostati in čversti možaki so morali stražiti, da ga gnječa ni sterla. Govoril pa je s plamenečo navdušenostjo in prekipečo krepostjo; visoke misli, jasni dokazi, primerne podobe so se verstile v tako lepih, prileţnih besedah, da so bile za slednjega razumljive; popisoval je lepoto in srečo čednosti, revo in pogubo greha v tako živih obrisih, in je zasegal v razne razmere življenja tako globoko, da je bilo vse ginjeno, presunjeno; njegove mogočne besede, govorjene z močnim, donečim glasom so se globoko in rodovitno v serca zasajale, ker je bil zraven natornih darov Gospod Antonu podelil tudi čeznatorne, zlasti dar čudežev in prerokovanja. Papež Gregorij IX., ki ga je v Rimu slišal pridigovati, ga je imenoval „skrinjo zaveze“. Z lece je hitel neutrudljivi delavec v spovednico, kjer je časi do polnoči grešnikom pomoč in zdravje delil. Potem se je potopil v svoje pobožne vaje in velikrat ga je zjutranje solnce še v molitvi obsijalo. Časi po več dni ni nič zavžil in malo počitka na golih tleh ga je okrepčalo za nova trudapolna dela.

S posebno gorečnostjo je častil deviško Mater in njenega Božjega Sinú, od kterih je dosegal tudi čudovite milosti. Znano je, da se obrazuje z Detetom Jezusom v naročji; zakaj o tihi polnoči, ko se je globoko molčanje po trudni zemlji razgrinjalo, bere Anton v evangeljskih bukvah od nebeškega Deteta; bere in premišljuje in moli v svetem premišljevanji in plameči pobožnosti; glej! tu se razlije po sobi čudapolna svetloba — ljubeznjivo Dete leži s sladkim pogledom in milim smehljanjem v njegovem naročji; njemu on zre v žareče obličje in je preiskreno pritiska na svoje v ljubezni in radosti raztopljeno serce. To se je zgodilo v hiši pobožnega meščana na Francoskem, ki je to čudo sam videl in tudi s prisego poterdil.

4. S kako neuplašljivo serčnostjo je Anton, kakor nekdaj Janez kerstnik, tudi velikaše in mogočnjake z besedo resnice zarotil, in tudi najterdovratniša serca omajal, to se je pokazalo nad Ecelinom, knezom Padovanskim, kteri je s svojo kervoločno grozovitostjo po podložnih mestih strahovito trinožil, celo lastne sorodnike s peklensko radostjo davil in klal, oskrunil vse sveto in zasramoval na njegovo kervavo glavo treščeno prokletstvo. Anton stopi v svetem serdu pred grozovitnika in tej nenasitljivi zmiji z gromovito besedo njene vnebovpijoče pregrehe očita, ter za-nje strašne kazni Božje obeta. Stražniki okoli trinogovega prestola pričakujejo slednji trenutek povelja, derznega kolednika prebosti. Mesto tega pa pade trinog sam pred-nj bled in trepetán in obljubi poboljšati se. — Hotel Bog, da bi nam ptice pod nebom, živali na zemlji in ribe v vodi še bile zveste prijatlice, bratje in sestre! Bilo bi veselo znamenje, da imamo še čisto, otroško serce, sveto nedolžno priprostost. Sv. Francišk je ptičicam go-

voril in je v preljubeznjivi priprostosti opominjal Boga hvaliti, ker je je tako lepo vstvaril, je s pisanim perjem in lahnimi perutmi ozališal; enako je govoril njegov učenec ribicam morja. V primorskem mestu Riminskim — tako namreč pripoveduje stara, sv. Antona imenovana legenda — se on enkrat več zdivjanim ljudem s prijazno besedo nauka približa, ali oni si zasramovaje ga, ušesa mašé; tedaj pristopi k izlivu Marekije v morje, migne z roko in kliče naglas: „Pridite, ribe in ribice morja in poslušajte besedo Božjo, ker jo ljudje zaničujejo“. Vodno poveršje se zvertini, začne se gibanje in gosto mergolenje velicih in majhnih luskinastih živali, gnjetejo se med seboj in pomaljajo iz vode trupla glavé — prečudno poslušavstvo! Svetnik pa prične: „Hvalite Gospoda, ve bratovske stvarí po bisernem splavji. Bog vas je vitke in zale izoblikal, da urnega smuka hitite skozi zibno valovje; oblekel vas je v žarne barve nébezne mavrice, da se krasno svetite in lesketate, kedar solnce svoje žarke v vaše vodne globine vliva; on vam je hladno, mehko, krog zemlje razpeto pomorje za bivališče oddelil, da se v njegovih neizmernih prostorih hranite, množite in veselite“. Jim popisuje nadalje, kako je Bog o splošnem potopu njim edinim prizanesel med vsemi stvarmi, kakó je ribo izvolil, da je preroka Jona rešila, slepega Tobija zlečila, za Zveličarja samega tempeljski davek poplačala. Tako je govoril Anton in nemi zbor z blagoslovom odslovil. — Veljala je pridiga ribam, ali segla je v človeška serca: veliko namreč ljudstva je privabil čudni prizor; osramoteni prosijo pridigarja podučenja, se mu zahvalijo in obljubijo poboljšanje in pokoro. —

5. Kakor za kerščanstvo sploh, je storil naš svetnik tudi za svoj red neznansko veliko dobrega. Naslednik sv. Franciška v najvišem vodstvu frančiškanskega reda, Elija, ni gorel enacega duha ubožnosti in ponižnosti: nabiral je namreč denar, zidal lepe cerkve, gospodaril samovoljno s premoženjem posamnih samostanov, imel lastne služabnike, pridobil frančiškanom posebne pravice in sicer marsikaj spremenil, kar se nikakor ni zlagalo s pervotno redovno vstavo. Vsi pravi učenci sv. očeta Franciška so se možato zoper to dvignili, njim vodnika pa sta bila sv. Anton in njegov zvesti tovarš Adam Mariščan. Velike nevarnosti, zavoljo svojega nasprotovanja v ječo pahnjena biti, se rešita z begom, in pri papežu Gregorji IX. dosežeta, da se posvetni general Elija odstavi. Da bi pa sv. Anton ves sum od sebe odvernil, kakor bi bil le iz častilakomnosti za to reč se poganjal, poprosi papeža, odvezati ga vsaktere službe samostanske, in tedaj se umakne na samotni hrib Alvernski, kamor je tudi sv. Francišk večkrat zahajal. Ali Padovanci mu tam ne privoščijo potrebnega počitka, ker preprosijo ga l. 1231 postne pridige pri njih imeti. Ali konec posta njegove moči vsled toliko trudapol-

nega dela in ostrega pokorjenja nanagloma takó oslabé, da gre na deželo, na Petersko polje, kjer so bratje celice imeli, da bi se tam v tihotni zbranosti za srečno smert pripravljal. Ali zavoljo vedno huje bolezni želi v mesto nazaj prenesen biti. Toda zavoljo presilne ljudske gnječe ne morejo z bolnikom v mesto dospeti, zatorej ga nesó v nunsk samostan zunaj mesta v sobo spovednikovo. Tukaj prejme sv. zakramente, in oči vedno le na kviško obrača. Ko ga vprašajo, kaj da vidi, odgovori on: „Vidim svojega Gospoda!“ S temi besedami je umerl — 31. junija 1231, star še le 36 let. Otroci po ulicah pa so uzklikali: „Umerl je sv. oče, sv. Anton je mertev!“

Že leto potem ga je papež Gregorij IX. vsled brezštevilnih čudežev med svetnike vverstil. Trideset let po njegovi smerti so njemu na čast sezidali krasno cerkev, ter ondi njegove ostanke shranili. Pri tej priložnosti so videli, kako je bilo vse meso njegovega trupla zjedeno, samo jezik je bil še kakor živega. Pričujoči frančiškanski general sv. Bonaventura ga da v zlato škrinjico shraniti.

Obrazuje se v frančiškanski obleki, zalega, mladega obličja, desno roko povzdiguje v blagoslov, v levi pa derži limbar, podobo devištva; tudi ga slikajo z Detetom Jezusom v naročji. Kerščansko, posebno slovensko ljudstvo ga visoko časti in v raznih zadevah na pomoč kliče, zlasti pri kakovih zgubah, ne samo časnega blaga, ampak tudi pri še bolj boleči zgubi zakonske ljubezni, ljubezni otrok in vseh druzih našemu sercu posebno drazih.

Kaj se pravi umreti.

Čeravno je bilo vse življenje sv. Antona vedno pripravljanje za smert, vendar se je, ko jo je čutil prihajati, še posebno hotel zan-jo pripravljati. Ali si ti že kterikrat prav pomislil, kaj se pravi umreti? Začniva torej to prekoristno premišljevanje.

Umreti se pravi: vse zapustiti, od vsega se ločiti, vse odložiti; pravi se: prišel bo trenutek, ko ti bo vsega manjkalo, vse bo pred teboj bežalo, vse te zapustilo. Za-te ne bo solnca ne občevanja več. Svet bo stran tebe, kakor bi ga nikdar ne bilo. Stanišče, služba, premoženje, čast vživali je bodo, kteri bodo za teboj ostali; stran tebe vse zgubljeno, razdjano, pokončano. Tihota, temota, večna noč groba, strahota, samota groba — to bo delež tvojega trupla. Kako nespametno tedaj ravnaš, da tolikanj hlastno begaš za minljivimi, goljufivimi, pozemeljskimi dobrinami; da si ta svet, na kterem si nekoliko trenutkov le, toliko skerbi in bridkosti delaš, za večnost pa, kjer boš zmeraj, nič ne storiš? Kaj bo vse to pomagalo v smertni uri, kakor le v pomnoženje bolečine in žalosti? Ali bi ne bilo bolje, v lastno zasluženje na vse to serca ne navezovati in vse zapustiti, kakor pa čakati, da te ono zoper tvojo voljo zapusti?

Umreti se pravi: prišel bo čas, ko bo to tvoje iz persti narejeno truplo zopet v prah se spremenilo: ko bo to, od tebe malikovano truplo tudi za najboljše prijatle ostuden pogled; ko bo, v zemljo položeno, se-

gnjilo, z nogami poteptano, pokončano. O vi, ki se tolikanj zadovoljno ogledujete, kaj da ste, pomislite vendar, kaj da boste. To telo bo umerlo, in vi boste še; zakaj on je vaš manji del. Zakaj tedaj skerbiš za telo, dušo pa zanemarjaš? —

Umreti se pravi: prišel bo čas, ko boš iz spomina ljudi čisto izbrisan. Poslednje dni kake smertne bolezni se bo morda zavoljo tvoje osode na videz tugovalo. Ko ne bo nobenega upanja več, ko boš sklenil, bodo perve ure za tiste, ki so te res ljubili, žalostne in grenke. Tukaj ne govorimo od hinavskih prijatlov, ki le posiljene solze točijo, da bi svoje veselje ž njimi zakrili, in ki bolj na pograbljenje zapuščine mislijo, kakor na obžalovanje rajncega. Tu govorimo od resničnih prijatlov. V začetku žalujejo; čas je potolaži in solze otere. Nekaj dni pač, pa kmalo se več ne bo na-te mislilo. Večna pozabljenost! In ko bi tudi ná-te mislili, ali bodo pač tvoje terde in merzle kosti v tihem grobu — videle, slišale solze in hvalo ljudi? Kakova nespamet tedaj, po časti in slavi tolikanj hlepeti, po hvalisanji ljudskem tolikanj hlastati in svoje večno zveličanje v žertev klati pozemeljskim nagnjenjem, človeškim prijaznostim, mehkužnim postrežbam in puhlemu stráhu pred ljudmi, ki je moraš zapustiti in ki te bodo kmalo pozabili? — Umreti se pravi: prišel bo čas, ko ti nobeno drugo dobro, noben drug delež, ne bo ostal, kakor le Bog in kar si za Boga storil. Radosti, časti, bogastvo, prijatli, žena, otroci, sorodniki bodo zate čisto nevredne, celo težívne dobrine. O kako nesrečen bi bil, ko bi o smertni uri le oné te zanimivale, te poslednje tvoje misli in zdihljeje zase prevzemale! Ali vé, prave čednosti, otroški strah Božji, sveta djanja, zaničevanje sveta, ljubezen do križa, poterpežljivo prenašanje poniževanj in bridkosti, o kako tolaživne, koristne, sladke ste ve! — Sv. Duh govori, da modrost v grobeh prebiva. Idi torej časi tje, kjer kosti tvojih dedov počivajo. In ko zagledaš te suhe kostí, reči: To je tedaj še na svetu ostalo unega veljaka, modrijana, une ženske, ki so jej drugi kadilo nažigali, in je sama sebe malikovala, une ženske, ki je med svetom tolikanj slovela zavoljo svoje umetnosti, bistroumnosti; une ženske, ki je bila tako ljubeznjiva, berhka, zgovorna, od vseh cenjena! Ko bi te kosti na tvoje pevelje, kakor na prerokovo, oživeti mogle, kaj li bi ti rekle? O mi nespametniki, da nismo bolje sprevideli, kaj da smo bili in kaj da bomo! Mi smo le na svet mislili, in svet nič več na nas ne misli. Mi smo za kraj, kjer nismo več, véliko dobrin zapustili, in za kraj, kjer bomo vekomaj, si nismo nič prihranili. Mi neumneži! — Tako bi govorile. Dobro si zapomni!

Molitev.

O Bog, kteri si častitega spoznovavca, sv. Antona, z neminljivim žarom čudežev osvetil, dodeli nam milostno, da bomo, česar Te po njegovi priprošnji zaupljivo prosimo, po njegovem zasluženji resnično dosegli. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

14. Junij ali rožnik.

Sv. Bazilij Véliki, škof.

Sv. Bazilij, dika vzhodnje cerkve, se je rodil konec l. 329 iz rodovine, po imenitnosti, bogastvu in čednosti bogate v Cezareji v Kapadociji. Komaj je bil zagledal luč sveta, že ga je napadla nevarna bolezen, ktere je bil le po iskreni molitvi pobožnih staršev rešen. V najzgodnjejej mladosti izročen stari materi sv. Makrini, bivajoči pri novi Cezareji v Pontu, je prejel od nje pervi poduk v kerščanski veri in neizbrisljive vtise otroškega Božjega strahú; v pripravnih znanostih za više šole pa ga je podučeval oče sam, sv. Bazilij, slaven odvetnik in modroslovec. Po njegovi smerti pa ga je odgojevala mati Emilija, ki je tolikanj bila zvedena v res kerščanskem odrejevanji, da je, svetnica ona sama, vse svoje otroke za svetnike izolikala. Po doveršenih šolah v rojstnem mestu Cezareji gre v Carigrad, kjer je Libanij, najslavniši govornik iste dobe, očitno učil in s svojo resnobo, ljubeznijo do vednosti in s svojim čistim življenjem si njegovo popolno spoštovanje in ljubezen pridobil. Iz Carigrada se podá v Atene, da bi na tamošnji visoki šoli, ki je veljala za sedež gerške modrosti in je bila zbirališče najbolj plemenitih mladenčev iz dveh delov sveta, svojo izoliko doveršil in si pridobil atiško uglajenost in vzorno krasoto jezika. Tukaj sklene preserčno prijatelstvo z Gregorijem Nazijančanom, s kterim skup prav po samostansko živi, ker „poznala sta le dvoje ulice v Atenah, ene, ki so peljale v cerkev, ene, ki so peljale v šolo“. Bazilij visoko napredva v vseh posamnih vednostih, posebno pa v govorništvu in modroslovji, vendar ne mara tudi za najsijajniše ponudbe ne, da bi kakovo učiteljstvo tam prevzel. Čez štiri ali pet let se verne v svoje rojstno mesto. Tedaj stoji na pragu dozorelega mladenča ali za kakov poklic se ne more določiti; v sercu se čuti nagibanega za samotnost in bogomiselnost, njegov visoko leteč duh in njegova vervrajoča moč pa ga silila v občekoristno, djansko življenje. Ko odvetnik torej izpeljuje izročene pravde s slavnim vspehom. Ali kmalo se nepokojne in vihrave gonbe pri sodnijah naveliča in zlasti po opominu sestre sv. Makrine, kako je ploskanje sveta nevarno za kerščansko ponižnost, zaželi on svoje močí in znanosti v bolj blage namene obračati. —

2. Prejme torej sv. kerst (ker dozdaj je bil le še katekumen), poproda veči del svojih posestev in skupiček med uboge razdeli. Tedaj živi kakor puščavnik v zgolj spokornih vajah. Ali prepričan, da bi mu tako puščavniško življenje bolj služilo

v pogubljenje, kakor v zveličanje, ko bi njegovih dolžnosti natanko ne spolnoval, zatorej popotva l. 357 v Sirijo, Mezopotamijo in Egipet, da bi obiskal najslavniše cerkvene učenike in najterdnoverniše puščavnike in bi se od njih po živem ogledovanji učil modrosti in priprostosti bogoljubnega življenja. Življenje teh mož: njihovi ostri posti, njihova bdenja in zatajevanja, njihova gorečnost v molitvi, bratovska ljubezen in otroška veselost v Bogu so se mu tolikanj vtisnile, da je bil ves presunjen in v novega človeka spremenjen. Ko se verne v domovino, ga postavi njegov škof Dianij za lektorja, ali od njegovega občestva se kmalo loči, ker škof, čeravno pravoveren stran Božje natore Kristusove, je bil vendar zvijačen, krivi veri ugoden sklep zbora Riminskega podpisal. Umakne se v Pont in stanuje v stare matere hiši stoječi na bregu Iride. Blizo zraven, unkraj vode ste mati in sestra z nekoliko devicami po samostansko živeli. Tudi on vstanovi samostan za moške, ter zbere va-nj po okolici živeče puščavnike. Pridruži se jim še druzih mnogo uka in zveličanja željnih mladenčev in mož, da se družba v lepo število naraste. Kasneje je vstanovil še več tacih pribežališč za moške in ženske, v kterih podučenje je zložil bogomiselne spise, posebno pa v vredenje samostanskega življenja svoja manjša in veča pravila, ki so od tistihmal do današnjega dne skor po vseh vzhodnjih samostanih vpeljana. Bazilij med tihim zidovjem je zgled za vse, kteri hočejo v samostanskem življenji do visoke svetosti dospeti. Živel je prav ostro. Spal je le na golih tleh, in je prečul po cele nočí. Njegova hrana sta bila kruh in voda in le o praznikih nekoliko sočivja. Njegova ponižnost in poterpežljivost je bila prečudovita. Čas je delil med molitev, delo in premišljevanje sv. Pisma. Hodil je tudi okrog po vaseh, da je kmečko ljudstvo podučeval in spodbudoval. O lakoti okoli l. 359 je prodal zadnji ostanek svojih posestev, da je nesrečne podpiral. Bazilij se je čutil neznano srečnega, le enega je zraven sebe pogrešal — prijatla Gregorija. Povabi ga torej priti v samotnijo in Gregorij pride. Svetnika živita skupaj v revni koči, obdelujeta vertič zraven, rujeta kamenje, nosita drva in kopljeta vodotoke. Kakor nekdaj, enega serca in enega duha, skupaj molita, psalme prepevata ali pa sv. Pismo prebirata ter premišljujeta.

3. Ali njegov duh in njegova čednost naj ne ostaneta omejena med tihotne samostanske kroge.

Škof Dianij zboli in se serčno želi z Bazilijem spraviti; po pravovernem izpovedanji potolažen umerje v Bazilijevem naročji, ki se je bil v Cezarejo vernil. Novi škof Evzebij ga posveti za mašnika ali le prisiljen prevzame to čast in ostane v Cezareji, kjer ga ljudstvo kmalo s toliko dokazi ljubezni in udanosti obsiplje, da se nekaka zavidnost poloti škofa, izverstnega moža. Da bi tej človeški slabosti vikšega nepote ne delal, skri-

vej zapusti mesto in se zopet verne v Pont. Ko pa cesar Valent s svojimi arijanskimi škofi cesarstvo prehaja, da bi ljudstvo v krivovero prisilil in se iz tega namena tudi Cezareje poloteva, berž prihiti Bazilij in se s škofom vred tako pogumno Arijanom uprè, da Valent odjenja bojé se gorečega punta meščanov, ki so raji hoteli kri preliti, kakor pa katoliške cerkve Arijanom prepustiti. Odsehmal ostane zmeraj na strani škofa ko vodnik in sovetnik, blagonosno oznanuje besedo Božjo, brani cerkvene pravice zoper samosilne cesarske namestnike, vedno občuje s svojimi sinovi v puščavi, z menihi, skerbi za Bogu posvečene device in posebno uboge v duhovskih in telesnih potrebah podpira. — O smerti Evzebijevi l. 370 izvolitev novega škofa ni mogla dvomljiva biti in vendar je nekaj bolj arijanskih škofov Baziliju nasprotovalo. Ko nje potolaži in pridobi, obrača vso skerbnost v izoliko verle duhovščine, v popravljanje cerkvenega redstva in zatiranje razvad in nerednosti, ki so se bile med arijanskimi homatijami vteple. Ali njegova apostoljska gorečnost je segala tudi čez meje njegove škofije in je delala za blagor vesoljne cerkve. V ta namen stopi v dogovor z vélicim Atanazijem, po njem s papežem in vsemi pravoverniki zahodnje cerkve. Sploh so se čednosti svetnikove v novi časti veliko svetleje zalesketale, kakor kedaj. Evangelji oznanuje zjutraj in zvečer in njegovih poslušavcev je bilo toliko, da je je v svojih listih „morje“ imenovati mogel. Vpeljal je v Cezareji več pobožnosti, navadnih po Egiptu, Siriji in druzih krajih, posebno pa lepo šego, zjutraj v cerkvi se zbrati, da se molitev skup opravi in nekoliko psalmov pred solnčnim vzhodom odpoje. Ko je okrajino huda suša terla, prosi Bazilij odvernjenja te nadloge in njegova molitev je bila uslišana. Neizmerna je bila njegova ljubezen do revežev in terpinov. Velikansk spominek njegove miloserčnosti je bilo gostišče z bolnišnico, ktero je bil postavil v predmestji in je bilo podobno majhnemu mestu. Popotniki in bolniki zlasti gobovi so bili va-nje sprejemani in ljubeznjivo postreženi. Da bi premagal stud, kteri navadno rad take bolnike brez pomoči pusti, zato je Bazilij vsem dajal zgled, ker je nesrečne obiskoval in ko brate objemal. Zraven prav po očetovsko skerbi za vse potrebe, za zvedene zdravnike in ostrežnike, za kažipote in tovorno živino, sezida zraven gostišča prostorno delarno za vse potrebne obertnije in naposled za-se in za svoje menihe z bolnišnico in delarno združeno stanovanje, da bi vedno prav blizo bil pomoči potrebnih. Po pravici osmo čudo sveta imenovano!“

4. Posebno se sveti v svetnikovem življenji njegov boj s cesarjem Valentom — boj nebeške resnice s sirovo pozemeljsko oblastjo: Cesar, serdit, da škof toliko Arijanov s cerkvijo združuje, sklene s svojo mogočnostjo oplašiti ga, prepričan, da bodo potem tudi drugi škofje odjenjali. V ta namen pošlje pred seboj

poveljnika Modesta v Kapodocijo. Dvornik ga skuša z vsemi zvijačami in najsijajnišimi obljubami cesarske milosti pridobiti; ko se pa ta pripomoček spesne, čelo namergodi ter reče: „Kaj, Bazilij, ti se upaš, se zoperstavljati tako velicemu cesarju, ki mu je ves svet pokoren? Ali se ne bojiš naše moči?“ Bazilij mirno vpraša, v čem da obstoji ta moč? Modest odgovori: „Premoženje ti vzeti, iz dežele te pregnati, mučiti, tudi umoriti“. Bazilij: „Za vse to se ne zmenim in ne bojim. Kdor nič ne posede, temu se ne moro nič vzeti, vse, kar premorem, je nekaj knjig in pa te-le cunje na meni. Teh mi menda pač ne boš jemal. V pregnanstvo obsoditi me, to ti bo težko stalo, ker meni veljajo nebesa za domovino in ne dežela, v kteri zdaj prebivam. Trapila se ne bojim, ker moje medlo hrodje se bo zrušilo v pervem mahu. Smerti se pa še manj bojim; ona je za-me dobrota, ker me bo poprej z mojim Stvarnikom sklenila.“ Modest: „Tako derzovito ni še nikdo z Modestom govoril“. Bazilij: „Morda imaš prvikrat s škofom opraviti. V navadnih razmerah smo mi škofje najbolj pohlevni in odjenljivi ljudje; ali kedar gre za vero, imamo le Boga pred očmi in zaničujemo vse drugo. Ogenj, meč, zverina, krempelj je potem naša radost“. Modest: „Do jutri ti dam odloga“. Bazilij: „Ga ni treba; jutro bom ravno tisti ko danes“. — Poveljnik mora nehoté neprestrašenost škofovo občudovati. Drugi dan Valentu ves pogovor sporoči. In kakor pervi, bila sta nevspešna tudi drugi in tretji. Modest torej reče zlobe škripajočemu cesarju: „Premagana sva!“ In svetnik vživa nekoliko časa mir. Ker pa Arijani le ne nehajo s svojim podpihovanjem, napiše Valent povelje škofa v pregnanstvo potirati, ali še tisto noč mu šestletni sinček za smert zboli. Dominika, cesarica, vsled strašnih sanj cesarju naravnost reče, da je ta nesreča le kazen nebes za krivično ravnanje z Bazilijem. Prestrašeni cesar veli poklicati Bazilija, kteri se ravno pripravlja mesto zapustiti. Svetnik obljubi, da bo sin ozdravil, ako se cesar zaveže, v katoliški veri izrediti ga. Ali omahljivi cesar da sina arijanskemu škofu kerstiti in glej — čez malo dni umerje. Ali ne, da bi se sam nad seboj togotil, in nad svojo brezbožno nezvestobo, mar izlije cesar ves svoj serd zopet nad nedolžnega škofa in ga v pregnanstvo obsodi. Poskuša in poskuša povelje podpisati ali ne more ga, in naposled se mu jame roka tako kerčevito tresti, da groze ves prešinjen povelje preterga in škofa pri miru pusti. Hvaležniši pa je bil Modest, kteri tudi hude bolezni rešen, po svetnikovi molitvi, je glasno in hvaležno oznanoval ga kot svojega dobrotnika in mu je zvesto udan ostal.

5. Bazilij je z veseljem doživel prenehanje preganjanja sv. cerkve, ker Valent, njen zakleti sovražnik, je bil padel na vojski zoper Gote. Poglavitna tedaj naloga svetnikova je bila rešena in Bog ga pokliče k sebi 1. januarja 379, ko se je bilo njegovo

telo že davno po ostrem postu, bedenji, pokorjenji, raznih ali marveč vednih boleznih, težavnih potih in trudapolnih delih izglodalo. Njegova smert potopi vso Kapodocijo v grozno žalost, ktere mili plak je dostojno odmeval iz grobnega govora sv. Gregorija Nazijančana. Celo judje in ajdje so jokali po Baziliji, kakor po očetu, posebno pa so bolniki in ubogi, vdove in sirote bridke solze po njem točili. Gnječa pri pogrebu je bila tolika, da jih je bilo več v pravem pomenu besede stlačenih — in bili so blagrovani zavoljo svoje smerti na takov dan. — Občudovanje njegovih zaslug in čednosti je donel po vsem kerščanskem svetu, sploh so ga počastili s pridevkom „Véliki“; ker je namreč samega sebe in vse svoje zmožnosti le časti Božji daroval, zato si je pridobil prednosti, nad vse svetovne povikšane. Njegov spomin, ki se bo ohranil do konca dni, se obhaja zdaj 14. junija, ker je ta dan bil za škofa posvečen. Njegovi mnogoteri spisi so polni miline, jasnote, lepote in kreposti, zavoljo njihove žive zgovornosti so je celó pogani hvalili in oni so nam še zmeraj zvesta slika visokosti njegovega duhovnega življenja in globočine njegovega nravnega čutja. Zatorej je vversten tudi med „vélike učenike“ vzhodnje cerkve.

Obrazuje se v škofovi opravi beroč v knjigi, sv. Duh v podobi goloba plava pri njegovem ušesu.

Nikdar se ne spuščaj v prepire v veri.

Veliko podporo za arijansko krivo vero je vkladala prepirljivost Gerkov. Ne samo duhovni, kterih dolžnost je, zmoto podirati in zatirati, resnici pa na dan pomagati, ampak tudi uradniki, rokodelci, celó posli in najemniki so se vtikali takrat v verske prepire; skorej po vseh javnih mestih, po ulicah in hišah se je takrat prepiralo o Božji natori Sinú Božjega, o njegovem večnem rojstvu, o njegovih delih. Tako je enega dne, ravno ko je poveljnik Modest Bazilija strahovati hotel, tudi cesarskega kuharja pomeknilo, v versk pogovor s sv. škofom se vrivati. Ali Bazilij ga ne ravno rahlo zaverne: „Tvoje opravilo je skerbeti v kuhinji, da juha ne bo preslana; tvoja kuhavnica nima mešati verskih reči“. Zatorej, dragi moj! ne spuščaj se nikdar z druzimi v verske prepire, ker iz tega se nič prida ne izkuha.

Je pa dandanašnji posebno trojna versta ljudi, ki tolikanj radi o veri in njenih skrivnostih besedujejo, ali nikdar ne iz dobrega namena. In ti so:

1. Krivoverci, ki tedaj niso udje katoliške cerkve in torej tudi ne spoznavajo njene sv. vere; oni vedno ugovarjajo zoper resnico in si kolikor mogoče prizadevajo tudi druge na svojo plat potegniti. Kakor bi čutili, da pogrešajo resnice, nepokojno je njihovo serce in zatorej tako radi besedo na verske reči napeljujejo. Zdravi nikdar ne govori o svojem zdravji, nasproti pa bolnik rad o svojej bolezni. Njihovo torej dozdevanje, da nečesa pogrešajo, goni je v takove prepirne pogovore kakor v nekako iskanje. Ž njimi tedaj se ne prepiraj, ali svojo vero pred njimi naravnost

spoznaj, in dostojno poterdi, in če so sprejetni, poduči je. Najlepše pa storiš, če za-nje moliš, kakor Bazilij.

2. Druga versta o verskih rečeh tolikanj zgovornih ljudi je tako zvanih olikancev ali kulturnikov, ki se sicer štejejo za katoliške kristijane, ali svojega življenja ne marajo poleg vere vravnavati. Jezusov nauk obsojuje njihovo lahkomiselno življenje, njih nepokorščino, in prevzetnost, njihovo posvetnost in nenasitljivo poželjivost; zatorej bi iz serca radi poderli in zaterli resnico, ktera jim njihovo nekatoliško življenje tako bridko očita, in bi radi zavergli tiste pobožne vaje, za-nje tako težavne, kakor post, spoved, molitev, službo Božjo i. t. d. Teh nikar ne poslušaj in ž njimi se ne pravdaj. Gospod sam te svari pred temi lažnjivimi preroki rekoč: „Na njihovem sadu je boste spoznali.

3. V tretjo versto se štejejo tisti, ki ne verujejo, ampak hočejo sv. skrivnosti z umom preseči ali prav za prav le tisto zares imeti, kar morejo videti ali dotipati. O teh pravi Jezus: „Ti so že sojeni, ker ne verujejo“. — Tudi ž njimi se ne prepiraj, zakaj s svojo razumnostjo si visoko domišljujejo in zatorej ti ne bo mogoče prepričati je. Mar se zvesto derži svoje katoliške cerkve; veruj, kar ti ona verovati zapoveduje in stori kar ti ona storiti veli. Jezus Kristus je zapovedal cerkev poslušati in kdor je noče poslušati, naj ti bo kakor pogan in očiten grešnik. Škofje in mašniki le imajo pravico in dolžnost, sv. vero oznanovati, in če se kje kaka zmota ali kriva vera budi, jo pojasniti in zatreti. Ako se hoče tedaj kdo s teboj o veri prepirati, zaverni ga k duhovnu, tebi pa naj dá mir. Prepiranje ne pelje v vero; najboljši pripomoček pa, iz krive vere na pot resnice koga privesti, je: molitev in pobožno življenje. Tega bodi poln in mirno boš živel.

Molitev.

O nebeški Odrešenik! zahvalim Te, da si mi dal roditi se v sv. katoliški Cerkvi, ktera v svojem krogu šteje toliko velicih mož. Dodeli mi to milost, da bom zmeraj s pobožnim življenjem resnici spričevanje dajal, in stanovitno terdil vero v Tebe in v nauke Tvoje svete Cerkve. Amen.

15. Junij ali rožnik.

Sv. Vid, Modest in Krescencija, mučenci.

Velika je slava in visoko je češčenje, ktero so ti trije mučenci v latinski cerkvi, posebno pa po nemških in slovanskih krajih dosegli, in to nam veleva jim v tej legendi prostor dovoliti, čeravno njihovega življenja v še tako ubornih obrisih ne moremo popisati. Akti namreč, ktere o njihovem mučenstvu posedemo, obsegajo toliko očitnih izmišljij in presi-

ljenih reči, da jim je tudi v druzem skor le malo verjeti. Kar je zgodovinskega bistevno in verjetno, bode menda to-le:

2. Vid (latinsko Vit) je bil sin imenitnega pogana na otoku Siciliji, po imenu Hila, in je bil proti koncu tretjega stoletja rojen v Macari. Bog je po svojem nerazumljivem usmiljenji tako napeljal, da sta bila dojkinja, kteri je bilo dete izročeno, kakor tudi njen mož, goreča kristijana. Krescencija in Modest — tako namreč je bilo ime blagi ženi in verlemu možu, — sta kaj marljivo skerbela, da sta v nježno dušo gojenčka zaklade zveličanskih naukov polagoma vlagala; seme sv. vere je v njegovem sercu globoke korenine pognalo in prelepo vzhajalo; pobožna gojitelja sta dečka z ljubeznjivo resnobo napeljevala k strahu Božjemu in svetemu vedenju ter sta slednje priložnosti se poprijela v poblaževanje njegovega serca; manj pa sta na-nj vplivala z besedo, kakor z djanjem; zakaj v veri sta ga zamogla le skrivaj podučevati, zgled pa sta mu smela očitno kazati. In ravno ta tihi duh miru, ki je prevonjaval vse njuno djanje, je večo moč razodeval do Vida, ko glasno učenje in opominjevanje. Ko je dovelj podučen, skrivej sv. kerst prejme. Deček raste krepko na duši in na telesu in še le dvanajst let star, že svetlo razodevlje zares sveto življenje, čudovito spreumljenje Božjih reči, in navdušeno serčnost za spoznanje sv. vere. K tem gnadam mu dodeli Gospod še dar čudežev. Pri tacih okoliščinah ne more za očeta dolgo skrivnost biti, ktero vero njegov sin spoznava. Hila, ki je iz dna serca čertil kristijane, to silno razkači in na vso moč Vida nagovarja, zopet malikom klanjati se. Vid odgovori: „O ljubi moj oče, ko bi pač tudi ti, kakor jaz, Jezusa Kristusa, pravega Boga, Sinú živega Boga častil in molil. On je Jagnje Božje, ki grehe sveta odjemlje. Da bi nas odrešil in zveličal, umerl je na križu. Od njega in njegove ljubezni me ne bo nobena moč, nobena muka, tudi smert ne ločila“. Oče togote trepetá, grozovito bije dečka in v svoji zdivjanosti ga celo namestniku Valerijanu izroči, naj terdovratneža ko sovražnika bogov po postavi kaznuje.

3. Ali namestniku se ni nič bolj kakor očetu pospešilo ulomiti dečkovo „termoglavnost“. Vid je stanoviten v spoznanji kerščanske vere. Ker se torej brani bogovom darovati, zato ga veli

namestnik grozno bičati, mené, da mu bo s tem že odcedil kužno kerščansko kri, vcepil pa v rane in proge vero v mogočne bogove; ali prevaran v svoji misli in osramotem od stanovitnosti tako šibkega mladenča, ga pošlje očetu nazaj, s sporočilom, da naj ga on spreoberne. Tisti čas se je bilo razglasilo, da je cesar Dioklecijan sklenil, preprezavni plevel kerščanske brezbožnosti s kórena zatreti, da ne bi oviral krepke rasti rimske deržavnosti. Očeta torej za sina grozno skerbí; kakor le more in zna, ga pregovarja: govori mu od mogočnosti in veličanstva neumerljivih bogov, od starodavnega njihovega češčenja, od njihove blagoslovne ljubezni in maščevavnega serda, od neprelomljivih ukazov cesarskih — vse zastonj. Zdaj se Hila poprime pripomočka, ki le prerad peklu namene svoje doseči pomaga. Vida namreč potopi v vse slasti in zavžitke, kterekoli zamore bogastvo na ponudbo dajati, naposled pa, zatajivši vse očetovsko čutilo, tako deleč zajde, da prezali nečistnici naročí, vse umetnosti zapeljevanja nad sinom poskusiti. Ali Vid podpiran od Boga, se ne da oplesti od nesramnih prekán in spohotnica sama spozná, da pregreha ob dečku zdersne, kakor pušica ob jekleni steni. Ali oče, ne da bi se čednosti sinove veselil, mar se še bolj razljuti in sinka v temno klet pripre. Modest in Krescencija, ki sta bila menda zavoljo svojega nizkega sužnjega stanú malo komu mar, po navdihnjenji Božjem skleneta, svojega gojenca nadaljnih očetovskih okrutnosti rešiti; in res, otmeta ga iz ječe in zbežita ž njim na majhino ladijo, ki je v Italijo veslala.

4. Srečno pribrodijo do bregov Lukanije na Neapolitanskem in stopijo na suho pri berdu, ki se še dandanašnji po sv. Vidu imenuje. Ali tudi tukaj ne najdejo iskanega zavetja. Njihovo življenje, njihove besede in čudeži, po kterih jim je Bog najkrepkeje spričevanje dajal, je kmalo razodenejo ko kristijane in ugrabljeni so tirani pred sodnji stol cesarja Dioklecijana. Kakor navadno, tudi pri teh spoznovavcih poskušajo najprej s prilizovanjem, potem z žuganjem; ali ker vse nič ne zda, pahnejo je, vkovane v težke verige, v grozno ječo. Zopet pred cesarja peljani, naravnost izrekó, da hočejo za Kristusa terpeti in umreti, ker le njegova je moč in veličast. Tedaj reče cesar zasramljivo: „Hočemo torej videti, ali je res vaš Bog tako mogočen, da vas bo otel iz mojih rok“. Vid mu odgovori: „Gospod Jezus je mogočen dovolj, vse tvoje leve ukrotiti“. Sešlo pa se je bilo brez števila gledalcev. Tedaj zapové čez vso mero razkačeni cesar, velikanskega leva nad mučence spustiti. Ali zver zataji svojo divjost, in se kakor pohlevno jagnje, z repom migaje, pred-nje vleže. Cesar kriči: čarovnija! čarovnija! in berž veli Vida in njegova gojitelja vreči v kotel poln stopljenega svinca in smole. Ali kakor so nekdaj trije mladenči v ognjeni peči hvalo Božjo prepevali, tako so tudi ti trije z navdušenim glasom njegovo presveto

mogočno ime poveličevali, in vervrajoča vrelica se jim je spremenila v hladno kopel. H koncu pa, ko ni moglo ljudstvo več te oskrutnosti gledati in je godernjalo, ter se je bilo bati, da ne bi zahrumelo, nategnjeni na trapilo, in razmesarjeni do čreves na tej grozni smertni postelji svoje lepe duše izdihnjejo l. 303.

5. Trupla mučencev kerščanska gospa skrivej z morišča odnese in s častjo pokoplje; kje pa da se je to zgodilo, ali v Lukaniji ali v Rimu, ne more se izgotoviti. Truplo sv. Vida je v 8. stoletji bilo prineseno po necem opatu sv. Dioniziju v Pariz, in odtod v Korvejski samostan. Sv. Venceslav je bil dobil od cesarja Henrika I. v Erfurtu eno roko sv. Vida; cesar Karol IV. pa l. 1355 celo truplo tega mučenca, in je postavil njemu na čast veličastno stolnico v Pragi, v kteri se za velicim oltarjem na posebnem oltarji hranijo ti dragi sv. ostanki in mnogo časté.

Med brezštevilno rajdo bolezni in telesnih hib je tudi ena, ki so jo stari imenovali „sveto bolezen“; ona obstoji v neradovoljnem zmikanji udov pri popolni zavednosti, v silnem tresenji, vednem vertenji in sukanji, v nenehoma skakanji in čudnem gerdem spakovanji. V štirinajstem stoletji je po nekterih nemških krajih razgrajala kužna bolezen; na pomoč zoper njo so klicali v priprošnjo sv. Vida Korvejskega in zatorej so jo zvali „Vidov ples“.

Obrazuje se ko zal deček ali mladeneč žarno-svetlega obličja, stoječ v kotlu s plamenom obdanim.

Izreja otrok.

Kdo pa je pač nad sv. Vidom bolj svojo dolžnost spolnoval, ali oče Hila ali gojitelja njegova, sv. Modest in sv. Krescencija? Oj starši! skerbite vendar, da boste gledè izrejevanja otrok bolj podobni tema, kakor pa brezbožnemu Hilu. Kopljite pridno svojim otrokom zaklade kerščanske izreje, to je, peljite je zgodaj k Bogu. Kerščanske matere! bodite podobne tistim evangeljskim očetom in materam, ki so pripeljali svoje otročiče k Jezusu, da bi roke na-nje položil in nad njimi molil; kteri, čeravno zavoljo svoje videzne nadležnosti kregani od nejevoljnih učencev, se niso dali ostrašiti, zakaj ljubeznjivi Jezus je je poklical in rekel: Pustite otrokom k meni priti, in nikar jim ne branite; zakaj njih je Božje kraljestvo. In je je objemal in roke na-nje pokladal in je blagoslavljal. Kako ginljiva je vendar gorečnost teh staršev in kako velika sreča tistih otrok, ki so take starše imeli! Kaj bi ti mali od Jezusa vedeli, kaj se za-nj zanimivali, ko bi jim ne bili starši od njega pripovedovali, jim ga kazali, njihove paznosti na-nj ne obračali? Kako bi ti mali sami k Jezusu prišli, ko bi jih starši sami ne bili k njemu peljali, sami pred njimi šli, jim sami pota skozi množico in gnječo ne narejali? — Neprecenljiva je dobrota, imeti verne, bogaboječe starše, in Bogu in njim se nikdar ne moremo dovoljno zahvaliti. Oni vkladajo vogelni kamen za našo pozemeljsko in — večno srečo, oni nam čertajo pot za naše prihodnje djanje in ravnanje, na ktero, če tudi po nesreči kterikrat z nje zajdemo, se vendar le zopet vernemo.

Vtisi, ki je prejmemo v otroških letih v svoj spomin in v svoje serce, se nikdar ne dajo čisto izbrisati; če bolj je mehak vosek, bolj globoko, čisto in stanovitno se va-nj vtisne pečat. — Ali so pač tisti otroci, ki so je k Jezusu bili pripeljali, pozabili kterikrat mogočni, neizrekljivo prijetni vtis njegovega milega obličja, njegovega ljubeznjivega ogovora, njegovega preserčnega objemanja, njegovega slovesnega blagoslova? Nikdar ne! Enako skušnjo vsakdo lehko stori.

Modrijanske snove in veliko druzega, kar se visoka vednost imenuje, in se je mora človek z velicim trudom po šolah učiti, se sčasoma tako pozabijo, da vsaki njihov sled iz spomina zgine; zakaj one serca ne hranijo, ne krepčajo, tedaj tudi ne zanimivajo, duh pa teh cepidlakarij ne more obderžati, ker mu kakor menki iz rok uhitavajo. Kar pa zmeraj ostane, to je modroslovje malega katekizma, je vera in modrost življenja, ki so nam jo starši v otroških letih vcepili, in tudi sivi, spomina slabi starček se ve še dobro spomniti dobrih naukov in opominov, ki je je ko otrok od staršev prejel, in kliče: To so mi oče, mati rekli! — O kako čudno moč in oblast ima vendar vera do otroških serc! Ali, mili Bog! če pa mati sama ne pozna vonjave te prekrasne cvetice, kako hoče vsajati ljubemu detetu v rahlo serčice? In tako se navadno zgodi, da, ona sama polna nerodnosti, zanikernosti, toposti, tudi svojega otroka z enacim škodljivim mlekom doji; da, še preden najmanjši plam kerščanske resnice in njene nebeške moči otrokove persi pregreje, je je že prehobatil merčes in plevel raznih napčnih nagnjenj, ktera pa matere, ne da bi je skerbno zatirale, časi še z veseljem netijo in pasejo v svoje in otrokovo gorje. O Gospod, ljubeznjivi prijatel otrok! kolikokrat so zastonj tvoji mili klici, da naj male k tebi pusté — lastne njihove matere jim k tebi branijo; kolikrat ti zastonj steguješ roke po njih, da bi je blagoslovil — lastne matere njihove so ti nedolžna serca uropale, matere same so te ljube stvari, ki so je pod lastnim sercem nosile, že v zibeli s svojim preklinjevanjem hudiču v oblast izročile!

Molitev.

Daj svoji cerkvi, prosimo, Gospod! po priprošnjah svojih svetih mučencev Vida, Modesta in Krescencije ne prevzetno modrovati, temuč v ponižnosti, ki ti je prijetna, rasti; da, kar je hudobno zaničuje in karkoli je prav, s prosto ljubeznijo dopolnuje. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

16. Junij ali rožnik.

Sv. Benon, škof.

Med številom nemških škofov srednjega veka, izverstnih po svoji apostoljski delavnosti in neskerhljivi zvestobi do cerkve, kakor tudi po svoji nravni velikosti, kterih imena so nepozabljiva v cerkveni zgodovini, se sveti v pervi versti častitljivi mož, kterega spomin danes obhajamo. Benon,

rojen l. 1010 pod vlado cesarja sv. Henrika, je bil grofovske rodovine Bultenburške, naseljene na zdoljnem Saksonskem, ter izrejen v strahu Božjem in po plemeniti šegi. Ko otrok se je z najserčnejo ljubeznijo matere oklepal, in vse njeno djanje posnemal: če je ona molila, tudi on je zraven uje klečal in nježne ročice proti nebu povzdigoval; če je ona v bukvah brala, tudi on je, čeravno ni znal brati, kos pergaména pred seboj deržal, on ni hotel ne jesti, ne spati, preden ni ona jedi in postelje s sv. križem blagoslovila. Ko za uk dostojna leta doseže, izročé ga starši sorodniku sv. Bernardu, škofu Hildeshajmskemu. Njegov pravi učenik pa je bil opat Viger v benedektinskem samostanu sv. Mihaela. Pod vodstvom tega ravno tako učenega ko pobožnega moža se je Benon prelepo razcvital. Stari škof je razumnega in verlega dečka preserčno ljubil, in ko se po petletni bolezni koncu bliža, izročí mu ko drago zapuščino modre nauke in opomine, ki so ga ko zvesti tovarši vse žive dni spremljali. Tukaj pri smertni postelji dobrotnikovi, je Benon zgodaj in sicer po lastnem razgledovanji spoznal kerhkoto in ničnost vse pozemeljske časti in visokosti, da se mora torej človeško serce s čem druzim nasitovati, ako hoče potolaženo biti.

2. Ko v mladenča doraste, naj bi se poleg volje očetove z enakorodno gospodičino zaročil. Ali on ne čuti nobenega nagnjenja do zakonskega stanú, in da bi se ga ognil, zato se je izgovarjal s svojo mladostjo. Med tem pa goreče Boga razsvetljenja prosi, in notranji glas ga kliče v meniški stan. Ker je bil med tem oče umerl in mu mati nobenih ovir ni stavila, postane, osemnajst let star, redovnik pri sv. Mihaelu. Ponižnost je podlaga vsega duhovnega življenja; Benon se potopi preiskovaje v globine svojega bistva in spozna svojo ubožnost, slabost in nezmožnost; to spoznovanje budi v njem hrepenenje po darovih, gnadah in močeh, ki pridejo od zgorej. Po natankem spolnovanji ostrih redovnih pravil zadobi tako popolno oblast čez samega sebe, duhovna zaželenja in naturna nagnjenja, da je vse njegovo mišljenje, čutenje in djanje čisto Božji volji podložno. Eni terdijo, da je bil ta čas od opata v Pariz poslan, da bi se v bogoslovskih ukih izveršil, in da je dohtarstva čast ondi dosegel. V tridesetem letu je bil za mašnika posvečen in prizadeval si je, daritev sv. maše le s solzami ljubezni, hvaležnosti in skesanosti Gospodu opravljati. Še le komaj

štiri leta za mašnika ga že po smerti opatovi iz spoštovanja in zaupanja veči del bratov za njegovega naslednika izvoli in pastirsko palico v roko posili, zakaj zastonj se on izgovarja s svojo mladostjo in neskušenostjo v domačem oskerbovanji in v svetnih opravilih in da je ravno zato v samostan stopil, da bi vsem častem in razmotnjavam utekel; in čeravno za čas potolažen, vendar že čez tri mesce to častno breme odloži, da bi rešen časnih skerbi živel mirno v tihotni bogomiselni zbranosti. Ali čast hiti za begunom. Cesar Henrik III. vstanovi z velicimi stroški samostan redovnih kanonikov v Goslarih, v kterega pozove najbolj sloveče može z Nemškega, da bi ga povzdignil v središče učenosti in duhovskega življenja ter v likarno vrednih škofov. Tudi Benon je med pozvanimi. Sedemnajst let dela on tukaj ko prošt s sveto gorečnostjo in pod njegovim vodstvom na visoko stopinjo popolnosti povzdignjeni samostan je za cerkev obrodil veliko blagovitega sadu. V Goslarih sklene serčno prijatelstvo s Hanonom, kasneje velicim škofom Kolinskim in po smerti Henrika III. deržavnim oskerbnikom. In ravno ta je, ko se je bil škofóv sedež v Mišnu izpraznil, napeljal volitev na Benona, ki se pa le po dolzem ugovarjanji dá l. 1066 Devinskemu nadškofu posvetiti.

3. Mišenska škofija je posedla takrat posebno važnost in treba je bilo za-njo moža polnega apostoljske modrosti in kreposti, zakaj ob njeni meji so prebivali še poganski narodi, zlasti polabski Slovani (Serbi), kterim je bilo treba sv. Evangelij oznanovati. In vspeh je do dobrega poterdil Hanonovo izvolitev. Benon zbere okoli sebe zares pobožne in učene može, izolika si verlo duhovščino, in sam vedno prehaja škofijo, da bi ljudstvo podučeval, ostanke poganstva pokončeval; obhaja misijone, zida cerkve in samostane, in tudi v svojih duhovnih enacega apostoljskega duha vnema. Ker se je bilo cerkveno premoženje po neskerbnosti prednikov in krivičnosti mogočnjakov zelo skerčilo, za to je moral sam veliko pomanjkanje terpeti, zatorej, da bi se služba Božje bolj sijajno opravljala, cerkveni služabniki potrebni kruh dobivali, da bi se šole vstanovljale, ubogi podpirali, živel je sam prav siromašno, obernil celo ves svoj očetovski delež v zboljšanje cerkvenega premoženja in to je tudi njegova mati storila z vsem svojim imetkom. Za poglavitno nalogo pa mu je veljalo spreobernjenje polabskih Slovanov. Mnogo njih je bilo že prej, prisiljenih z nemškim orožjem, pristopilo v katoliško cerkev, ali ker katoliške vere niso poznali, zato so se skorej vsi v poganstvo nazaj povernili. Benon pa se je slovanskega jezika tako gladko bil naučil in jim je sv. evangelij tako razumljivo razlagal, da so se radovoljno dali ljubeznjivemu škofu kerstiti.

4. Ko sv. Benon tako blagovito dela med Slovani, vname se leta 1075 vojska med cesarjem Henrikom IV. in pa med

Saksonci. Da bi namreč žuleči jarem, ki so jim ga frankovski kralji v razširjanje svoje rodovinske oblasti nemilo naklepali, s sebe otresnili, zato se dvignejo svobodni, pa stiskani Saksonci, ali premagani le še huje nadloge v deželo prikličejo. Benon ko zvest sin saksonskega naroda, čegar pravice je tudi papež branil, tudi ž njim potegne. To pa Henrika silo razkači, zatorej po zmagi razdervi svoje bojne derhali po Mišenski škofiji, da okrajino poplenijo in mesto pokončajo. Vjetega škofa veli Henrik ko hudodelnika v ječo pripreti. Sv. škof voljno terpi, samo to ga boli, da mora svojo čedo zapustiti. Čez leto in dan izpuščen, skerbno zazdravlja rane, ki je je vojska škofiji bila vsekala, sezida razdjano stolnico in podpira obožano ljudstvo z obilno miloščino. Ali kmalu .završi nov vihar — vname se namreč prepir med papežem Gregorijem VII. in pa Henrikom. Cesar pokliče Benona v Vorms (1076), kjer dá papeža od podkupljivih škofov odstaviti. Ali Benon ne mara tje iti, ampak popotva raji v Rim, kamor je tudi papež bil sklical zbor, da bi cesarja zavoljo raznih zločinstev sodil. Pač je vedel, da mu bo ta korak ves cesarjev serd nakopal, ali to ga ni moglo omajati v zvestobi do namestnika Kristusovega. Pred odhodom izroči ključe stolne cerkve dvema kanonikoma s tem poveljem, raji vreči je v Labo, kakor pa Henriku, ako bo od zbora obsojen in proklet, ali pa njegovim tovaršem vhod v cerkev dovoliti. In tako se je tudi zgodilo. Gredé iz Rima je bil škof zopet vjet, ali l. 1083 v potolaženje razdraženih Saksoncev zopet oproščen. Kakor legenda pripoveduje, verne se, da bi ostal nepoznan in bi se sijajnega sprejema ognil, preoblečen v Misen, ter se ustavi ondi v nekem gostišči. Tisto uro je bila prinesena tje velika riba, vjeta v Labi, in ko jo hočejo za gosta pripraviti, najdejo v njenih črevesih ključe stolne cerkve. Po tej čudapolni dogodbi berž spoznajo v ptujci škofa in očeta Mišenskega mesta, in z velicim veseljem ga pelje ljudstvo in duhovščina v njegovo cerkev.

5. Papež je sicer želel, cerkvi zvestega Benona še dalje čase zraven sebe prideržati, ali skerbni pastir je berž po končanem zboru hitel, da bi osirotenim ovčicam zopet lomil kruh življenja. Poslednjih svojih dvajset let je Benon posebno v to obračal, da je po homatijah tolikanj pokaženi red med svojo čedo zopet naravnal in pa ustavljeno spreobernjenje Slovanov doveršil. Mnogo njih, ki so bili že kerščeni, se je med njegovo nevpričnostjo v poganstvo povernilo. Nekoliko jih je prišlo k svetniku in skesano spoznalo svojo pregreho. Sprejel je je s prizanesljivo ljubeznijo in jim pridobil gnado sprave. To rahlo ravnanje je privabilo druge, in naposled so pogani trumama v Mišen prihajali, da so bili sprejeti v naročje katoliške cerkve. In to mu je pridobilo slavno ime aposteljna Slovanov. Množica je bila časi tolika, da je moral neko sodolino zunaj mesta za

zbirališče odločiti. Tukaj je besedo Božjo oznanoval in tudi s čudeži poterdoval. Enega dne o pekoči vročini, ko so poganski poslušavci žeje skopernevali, udari s palico po zemlji in bister studenec iz nje priteče. Tista dolina se še zdaj imenuje „sveta dolina“, studenec pa „sveti vir“. Tako je videl svetnik svoje štiridesetletne trude bogato blagoslovljene in je šel naposled 16. junija 1106, star 96 let, poln zasluženj v večno plačilo. Papež Hadrijan VI. ga je (1523) razglasil za svetnika, in ko je bil Luter ostuden spis zoper to zmazal, in so bili protestantje lepi škofov spominek razrušili, dal je Bavarski vojvoda Albert V., da bi sv. ostanke Benonove nadaljne oskrumbe obvaroval, iz Mišna v Monakovo prenesti, kjer so bili v stolni cerkvi naše ljube Matere z največo častjo shranjeni. Bavarsko ljudstvo ga ko deželnega patrona visoko časti.

Obrazuje se v škofovi opravi, imaje knjigo z ribo in ključe zraven sebe.

Brez papeža ni edinosti v veri.

Sv. Benon se je zvesto deržal središča in skale sv. Cerkve — papeža; in raji je terpel jezo in preganjanje cesarjevo in je škofijo zapustil, kakor bi se bil odločil od cerkvenega poglavarja. S tem pa je spolnjeval le voljo Jezusovo, vstanovitelja sv. Cerkve, kteri, ko je postavil Petra za pervega papeža, je hotel s tem, da naj bodo vsi škofje, ker so nasledniki aposteljnov, med seboj in s papežem zedinjeni. Pred svojim terpljenjem je Jezus v svoji slovesni višeduhovni molitvi goreče prosil za aposteljne, za njihove naslednike, škofe, in za vse verne, da bi bili zedinjeni. (Jan. 17, 11.)

Ta tedaj zedinjenost papeža in škofov, kakor tudi vseh vernikov, je bila Jezusu posebno pri serci. Ali ta edinost se je imela poleg volje Gospodove posebno opirati na vero v Njega, Sina Božjega, in je imela biti tako zlita, tako popolna, kakor je zedinjen Jezus, Sin Božji, s svojim Očetom. To zedinjenost vseh udov sv. Cerkve od papeža do poslednjega vernika so povdarjali že sv. aposteljni, kakor o tem jasno piše sv. Pavel, kteri primerja cerkev človeškemu telesu, ktero ima sicer veliko udov, pa so vendar vsi udje le eno telo (I. Kor. 12). Ali kako more obstati ta edinost? kdo obderži vse ude v edinosti vere? — Že za časa aposteljnov so vstali prepiri o verskih rečeh, še bolj pogostoma pa po smerti aposteljnov. Kdo pa ima zdaj te prepire poravnavati, kdo razsojati, kdo zmoto razkrivati, zatirati, razcepljenje odvračati?

Jezus je za to poskerbel, ko je postavil papeža za cerkvenega poglavarja. On mora nad edinostjo čuti, za čistost vere skerbeti, o prepirih razsojevati. On mora pojasnjevati in določevati, kaj je pravi nauk Jezusov in kaj ne. On mora bdeti nad pastirji sv. Cerkve, je opominjati, spodbudovati, okrepčevati, v edinosti obderžati. Brez papeža, tedaj brez glavarja cerkvenega ne bi se moglo to storiti; vez mirú in edinosti bi se pretergala in Cerkev bi se razcepila v zgolj ločine, kakor se to godi pri tistih, ki so v toku časa od Cerkve se odtergali, od katoliške vere odpadli in v krivoverske zmote se zapleli.

Krivoverci sicer terdijo, da edino sv. Pismo razsoja o verskih rečeh; ali pomisli, dragi moj! sam, je li to res mogoče? Sv. Pismo je knjiga, ki se sama ne more razlagati, ampak mora od druzih razlagana biti. Od koga pa? od duhovnov? dobro; ali kaj če tudi duhovni niso v razlaganji edini? Krivoverski pridigarji imajo sv. Pismo in je razlagajo; ali pa so v tem edini? Nikdar ne! Eni razlagajo takó, eni tako. In zatorej ni pri krivovercih nobene edinosti v veri, ker imajo eni za resnico, kar druzim velja za zmoto, in najbolj čudno pri tem je, da se vsi opirajo na sv. Pismo! — Vidiš tedaj, da mora nekdo biti, ki razsojuje in edinost v veri vzderžuje, in to dela v katoliški cerkvi papež, kterega je Kristus sam za to postavil. In zatorej se le v katoliški cerkvi edinost nahaja; povsod po vesoljnem svetu se oznanujejo eni in tisti zakramenti, obhaja ena in tista najsvetejša daritev.

Zahvali torej Boga, da si ud katoliške cerkve, v kteri se ne moreš motiti, in imaš tisto vero, ktero so aposteljni, ktero je Jezus sam oznanoval. Spoštuj, ljubi sv. Očeta v Rimu, kteri čuje nad sv. Cerkvijo, in jo kakor dober pastir z očetovsko ljubeznijo vlada, govori zmeraj z visocim spoštovanjem od njega in moli za-nj posebno sedanje viharne nevarne čase, da bi Bog vedno bil ž njim in ga vodil s svojim sv. Duhom. Pravi katoličan je tudi zvesta ovčica najvišega Pastirja.

Molitev.

Zveličar nebeški! nevidni Pastir sv. Cerkve! dodeli mi to milost, da se bom zmeraj zvesto deržal Tvojega namestnika papeža, kteremu bodi, ponižno te prosim, zmeraj na pomoč s svojo mogočno roko. Amen.

17. Junij ali rožnik.

Sv. Janez Frančišk Regis, spoznovavec.

Sv. Janez Frančišk, rojen 1597 v Narbonski škofiji, je bil sin plemenitih staršev, kteri so bili sredi med druzim Langvedoškim plemenstvom, od kalvinstva okuženim, zvesto ohranili katoliško vero. Njegova blaga mati mu je že zgodaj budila pobožna čutila, zaničevanje sveta, hrepenenje po nebesih, stud nad grehom in živo ljubezen do Boga ter posebno veselje do molitve. Bolj dorastel, poslan v Beziers v šole k Jezuitom, je tudi tam razodeval nenavadno pobožnost. Ne da bi bil le sam se ogibal slabe druščine, v čednostih se vadil, pridno se učil, ampak tudi druge součence je ljubeznjivo nagibal, da so ž njim vred službo Božjo obiskovali, besedo Božjo poslušali in sv. zakramente prejemali, kar je že takrat razodevalo njegovo prihodnjo gorečnost in delavnost za zveličanje duš. Se vé, da so se nekteri razuzdani mladenči posmehovali njegovemu obnašanju, ali sveti

mladeneč se ne zmeni za njihovo zasramovanje in to kaline tolikanj osupne, da mu mesto zaničevanja jamejo skazovati visoko spoštovanje.

2. Bil je on poseben častivec presv. Device in dobro vedoč, da se ona najbolje časti s čistim, ponižnim sercem in z zvestim posnemanjem njenih prevzvišenih čednosti, je torej on ni samo z ustmi in po vnanjem častil, ampak si tudi prizadeval, jo razveseljevati s svetim življenjem in z angeljsko čistostjo. Enako je imel veliko zaupanje do angelja-varha. Osemnajst let star za smert zboli; ker zoper vse nade ozdravi, sklene se vsega službi Božji posvetiti, zatorej stopi v družbo Jezusovo. Njemu ni bilo

treba, nad seboj kaj popravljati, kake napačne navade zatirati, ali vraščene strasti berzdati; njemu je bilo le začeto delo nadaljevati, namreč samega sebe posvečevati in se za posvečevanje druzih pripravljati. Bil je tovaršem zgled natancega in gorečega spolnjevanja pravil; z veseljem je stregel pri mizi, pometal po hiši, rahljal bolnikom postelje. In ta gorečnost ni ponehala, ko je po dokončanem novicijatu jel pečati se z vednostmi, v kterih je ravno tako, kakor v pobožnosti napredoval. Obiskoval je pogostoma presv. Rešnje Telo in je sicer živel takó, da so ga angelja kolegíjskega imenovali. Postavljenemu za učenika je bilo ravno tako mar učence k pobožnosti napeljevati, kakor v vednostih podučevati; posebno se je priporočal njihovim angeljem varhom, da bi oni njegovo prizadevanje podpirali. Ob nedeljah in praznikih je hodil v bližnje vasi, besedo Božjo oznanovat ubozemu kmečkemu ljudstvu, do kterega je imel zmeraj posebno nagnjenje. Zbiral je otročice z zvončkom okoli sebe in jim razlagal poglavitne resnice sv. vere. On je tudi začetnik bratovščine sv. Rešnjega Telesa. Iz pokorščine do vikših prejme Frančišk 1630 mašnikovo posvečenje in ko pervikrat daritev sv. maše Bogu opravlja, hoče se v solzah kar potopiti, in vsi pričujoči mislijo, da vidijo angelja pri oltarju stati. Ves plameč zdaj ognja sv. Duha sklene, zanaprej sam sebi čisto zamreti in živeti le za povikševanje časti Božje in za pospeševanje dušnega blagra svojega bližnjega. Še tisto leto se mu ponudi lepa prilika, pokazati tisto ljubezen, ktere je ves gorel. V Tuluzu kuga hudo razgraja in on poprosi dovoljenja okužnim streči, zakaj za mašnika, je rekel, ki vsaki dan nedolžno Jagnje Božjo daruje, se spodobi, da je zmeraj pripravljen, darovati se za svoje brate. Ali Gospod, ki ga je za imenitniše reči prihraniti hotel, ga je obvaroval te nevarne bolezni.

3. Ko kuga v Tuluzu poneha, vikši služabnika Božjega poleg njegove želje odločijo za misijonstvo, v kterem se poslednjih deset let svojega življenja trudi. Pričel je je v Montpellieru, kjer je s podučevanjem v kerščanskem nauku, s pridigovanjem, in z druzimi duhovnimi pripomočki veliko koristil in vseh verst ljudi k poboljšanji pripeljal. Začel je svojo pridigo navadno s kakim lahko umljivim razlaganjem ktere evangeljske resnice, in ko jo je spodobno pojasnil, jo je obračal na razne zadeve človeškega življenja, posebno pa kazal njeno moč v poblaževanje ljudi, kar je prav krepko prevdarjal; nazadnje je še v sercih poslušavcev vnemal čutila in sklepe, in njegovi govori, kakor tudi so bili priprosti in brez vsega lišpa, so jim globoko zasegli, je do solz genili in sad pri njih obrodili. O kako zastonj se vendar mi trudimo, je rekel enkrat sloveč pridigar, ki ga je slišal, da bi svoje govore prav lično skovali; pridige tega misijonarja so občudovane in rodé sad mnogo spreobernjenj, ko mi pri vsem

tuhtanji in učenem sostavljanji pridig v svoje osramotenje vidimo, da le malo komu kaj koristijo. — Ali ni se čuditi, da je beseda Božja iz svetnikovih ust razodevala tako moč, zakaj pripravljal se je za njeno oznanovanje z dolgo gorečo molitvijo, ker je tedaj pri molitvi bil napolnjen z Duhom Božjim, zato je tudi druge zažigal s tistim nebeškim ognjem, kterega je sam gorel. Zraven pridig, s kterimi je druge k pokori opominjal, je pa tudi sam sveto in ostro spokorno živel. Od pervega dne, ko je misijonstvo pričel, ni zavžil ne mesa, ne jajec, ne rib; njegova hrana je bila malo kruha, zelišča, sočivja, sadja, časi kaj mleka, pijača mu je bila voda; spal je le malo in sicer navadno na deskah; nosil je robato raševino na golem životu, vedno je obiskoval bolnišnice in bolnike, pobiral za-nje miloščino, poskerboval jim zdravnike in stregel, kakor le mogoče. Vse njegovo življenje je bilo nepretergana versta del bogoljubnosti in ljubezni do bližnjega.

4. Čeravno je gorečnost Frančiškova vse ljudi brez razločka objemala, vendar je posebno skerbel za dušno zveličanje ubozih, in zlasti po deželi; in zatorej je najraji med njimi bival posebno po zimi, ko se niso tako po svojem delu razhajali. Hodil je od kraja do kraja, zmeraj peš, in je podučeval z neznanskim trudom v skrivnostih sv. vere. Večidel ga je truma ubozih obdajala. Vedel se je med njimi ko ljubeznjiv oče, ter je objemal rekoč: „Pridite moji ljubi otroci! vi ste moj zaklad in veselje mojega serca“. Okoli njegove spovednice je bilo zmeraj polno ubozih. „Imenitnim, je rekel, se ne bo nikdar zmanjkalo spovednikov; ti reveži pa, najbolj zapuščeni v čedi Kristusovi, so moj delež“. — Imel je tudi posebni dar, zgubljene razuzdane ženske, orodje hudičevo v zapeljevanje druzih, zlasti nepremišljene mladosti, na pot pokore pripeljati. Da bi je pa na pravem potu obderžal in varoval povernjenja v greh, je na več krajih vstanovil tako zvane pribežališča. Da mu je pa to bogoslužno delo prizadelo veliko truda, neprijetnosti, gerdovanja, preganjanja, to se lahko umé. Posebno veliko pa mu je bilo terpeti v večletnem Vivierskem misijonu, ker ondi mu ni bilo samo zoper pregrehe se bojevati, grešnike k pokori klicati, ampak moral se je boriti tudi s kalvinskimi zmotami, ki so se bile tukaj zagnjezdile. Prizadeval si je na vso moč, krivoverce v naročje katoliške cerkve nazaj pripeljati, in po milosti Božji se mu je tudi pospešilo; kmalo je bilo po njegovih trudih versko, poprej tolikanj žalostno obličje ondašnje vse spremenjeno; zgubljene duše so se povernile na pot zveličanja, služba Božja se je spet spodobno obhajala in živa, djanska vera v resnice katoliške vere je lepo cvetela. In enako blagonosna je bila misijonska delavnost Frančiškova tudi po druzih krajih.

5. Teklo je deseto misijonsko leto njegovo, ko je Bogu dopadlo, na plačilo poklicati ga. Njegov poslednji misijon je bil v Lovesku. Preden pa je tje šel, je še za tri dni v tiho samoto se umaknil, in sluteč bližnjo smert, opravi veliko spoved. Ko ga pri odhodu vprašajo, ali bo prišel na novega leta dan nazaj k ponovljenju obljub, je rekel: „Moj tovarš pač, jaz ne“. Bilo je to o Božiči in Frančišk je zašel na potu čez visoko, sneženo gorovje. Noč ga prehiti in zavetja mora iskati v poderti gozdni koči. Huda burja brije skozi špranje in svetnik, od težavnega pota ves potán, je kmalo v ledeno skorijo zavit. Ceravno merzlice ves dergetaje, vendar dospe do Loveska. O zagledu tolike množice, ki ga je čakala, pozabi na vse bolečine in misijon prične. Ali slabost ga premaga in zdravniki izrekó, da ga ni mogoče rešiti. Terpel je grozne bolečine, ali vedno poljubovanje križanega Jezusa mu je je lajšalo. Zahvalil je Boga, da ga pusti umreti med ubozimi kmečkimi ljudmi, ktere je tako priserčno ljubil. In tako se približa zadnji dan grudna. Proti večeru reče radostnega obličja svojemu tovaršu: „O ljubi moj; kakova sreča! Kako vesel umerjem! Vidim Jezusa in Marijo, ki sta mi naproti prišla, da bi me spremila v deželo izvoljenih“. Nekoliko trenutkov potem izdihne svojo dušo l. 1640. Papež Klemen XII. ga je oslavljenega po čudežih v življenji in po smerti razglasil za svetnika.

Obrazuje se v černem talarji in plašči s križem in rožnim vencem v roki.

Nekoliko naukov iz njegovega življenja.

Gorečnost tega svetnika za duše s kervijo Kristusovo odkupljene, ne zasluži samo od duhovnov, ampak tudi od druzih vernikov posnemana biti; zakaj „Gospod je vsacemu zapoved dal za bližnjega“. Ta gorečnost je izvirek in gotovo znamenje tiste ljubezni, ki v sercih vseh pravih učencev Jezusovih gori. Storimo torej bližnjemu vse dobro, kterokoli želimo, da bi on nam je storil. Prizadevajmo si, da bomo mi sami pa tudi drugi največe dobro, gnado namreč v tem življenji, potem pa večno zveličanje dosegli. Se vé, da gre le dušnim pastirjem in duhovnim v cerkvi učiti, pridigovati, in druge službe opravljati; ali po besedi sv. Avguština naj bi bil vsaki hišni gospodar pastir svoje družine, naj bi jo učil in opominjal; vsaki naj bi svojega zgubljenega brata svaril in na pravo pot nazaj napeljeval. — Duhovna dela usmiljenja spolnjevati, bližnjemu dobro svetovati, za-nj moliti, mu, kjer se da, pomagati, da se spreoberne ali pa v dobrem ne omahuje, je vsacemu dolžnost. Vsi moramo pohujšanja ogibati se in drugi druzemu dobre zglede dajati, ki so velikrat zdatniši ko vse pridigovanje in opominjanje. — Tergovcu, ki je le za denarjem begal, samopašno živel, in svetnika čertil, reče ta enega dne: „Kaj ti bodo vendar vsi tvoji trudi pomagali? V enem trenutku te bo smert vsega oropala. Kaj ti bo pomagalo, da si kopičil blago, ako pa dušo zgubiš?“ Te besede moža tako presunejo, da se resnično poboljša.

Storimo enako. — Svetnik sliši eno nedeljo, da v neki kerčmi razuzdani, vinjeni ljudje bogokletne reči vganjajo. Gre tje in jim dano pohujšanje zaverne. Eden ga zato po licih udari. Svetnik mu poda še drugo rekoč: „Lepo te zahvalim, ljubi brat! Ko bi me bolj poznal, videl bi, da še veliko več zaslužim“. Ta poterpežljivost je vse osramotila. Kako terpimo pa mi, če nas kdo razžali? — V Montfauconu je stregel Frančišk okuženim; in če je kterega tacega na ulicah dobil, nesel ga je v bolnišnico. Tamošnji dušni pastir mu zapove iz mesta oditi, da ne pade ko žertva svoje gorečnosti. Svetnik odide sicer, ali ves solzan reče: „Zakaj se mi pač zavoljo zasluženja tako drage smerti iz zgolj napačnega milovanja zavida in se mi jemlje krona v trenutku, ko bi jo imel prejeti?“ Kolikošna ljubezen! Ali bi bili tudi mi pripravljeni, svoje življenje iz kerščanske ljubezni v nevarnost postavljati in je tudi zgubiti? — On ni ničesar iskal, razun časti Božje. „Ker smo iz nič le za Boga vstvarjeni, je rekel, tedaj smo tudi edino le njegovi, vse moramo le v njegovo čast obračati“. Ko bi bili vendar tudi naši nameni pri vsem djanji zmeraj tako čisti! — V terpljenji je navadno klical: „O ko bi vendar za tvoje presveto ime, o Bog! mogel še več terpeti!“ Ali tudi mi radi terpimo? — Veselilo ga je, če je moral lakoto, žejo in mraz terpeti. „Povem vam, reče enkrat svojim tovaršem, da mi ne bi bilo živeti, ko mi ne bi bilo nič za Kristusa terpeti; terpljenje je moja edina tolažba na svetu“. Kako vse drugače mi mislimo! „Hoti ali ne hoti, pravi sv. Krizostom, vendar moraš terpeti. Če to voljno storiš, pridobil boš veliko; če pa terpiš nerad in nepoterpežljivo, bode tvoje terpljenje toliko teže, in nazadnje celó pogubno“.

Molitev.

O Bog! kteri si svojemu spoznovavcu Francišku prečudno ljubezen in nepremagljivo ljubezen podaril, brezštevilne težave za dušno zveličanje druzih prenašati — dodeli nam, da od njegovega zgleda vnemani in od njegove priprošnje podpirani, veselje večnega raja dosežemo. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

18. Junij ali rožnik.

Sv. Mark in Marcelijan, mučenca.

Akti sv. Boštijana nam pripovedujejo, da je bil slaviti vojak od škofa in pa občine rimske prejel častni naslov „branitelj cerkve“, ker je o preganjanji, ki je bilo zbobnelo pod cesarjem Karinom in je vriščalo v perva vladna leta Diokleciana, vernikom vso le mogočo postrežbo skazoval: enim do bega pripomogel, druzim varnega zavetja v mestu poiskaval, jetnikom marsikako olajšanje oskerboval, je k zvestemu spoznanju in dokončni stanovitnosti spodbudoval in vnemal. Med najslavniše spoznovavce, kterim je bil on orodje kreposti in milosti Božje,

se štejeta Mark in Marcelijan, kterih mučenstvo iz imenovanih aktov tukaj posnamemo.

2. Mark in Marcelijan sta bila dvojčeka iz bogate, poganske starešinske rodovine. Iz poganstva so bile takrat skor čisto zginile vse sledi verstva in pobožnosti: ljubezen do dobrotljivih bogov, strah pred njihovim serdom, hrepenenje po spravi, prošnja njihove pripomoči, vera v njihova prikazanja; bogočastje se je vzderževalo toda le po vnanjem po deržavnikih, da so si je molzli v svoje politiške namene, po duhovnih, ker jim je pripomoglo do imenitnosti in odpiralo bogate dohodke, po modroslovcih, da so svoje vzore od nevidnega svetovja v nekake okvire vklepali, in po pesnikih, ker brez njega ne bi bili mogli svojih domišljij in sanjarij oživljati. Visokorodni Rimljani so bili pogreznjeni v tako znimarnost do vsega bogovstva in verstva, da so vsako še tako abotno versko zblodo in vražo pustili kliti in se razbohtevati, da le ni motila domačih šeg in javnih naredeb; očetom čisto nič ni bila mar verska izreja otrok, ktero so popolnoma prepustili svojim sužnjim in oproščencim. Ali iskra kerščanske vere je ravno med to verstjo ljudi, med ubozimi in nizkimi najživeje tlela in vnemala v novo duhovno življenje, ktero se je čedalje više povzdigovalo, čedalje širje razpotezalo. Tako se je prav velikrat pripetilo, da so bili sinovi in hčere poganskih rodovin od zgodnje mladosti v kerščanskem uku in nravu podučevani in starši tega niso ne zapazili, ne zato se menili: tako se je zgodilo tudi z Markom in Marcelijanom. Ko kristijana dorasteta v mladenča in moža, stopita v javno življenje, dosežeta službe in časti, poskerbita si lastno pohištvo in gospodarstvo in živita srečno z ženama in otroci, in njihovi domači njima stran vere nobenega napotja ne delajo. Ali zdaj, ko navstane preganjanje, sta zatožena zaničevanja bogov in v ječo pahnjena; serčno poterdita svoje versko spoznanje, terpita stanovitno sramotenje in bičanje in sta v smert obsojena.

3. To je bil grozen udar za vso rodovino. Stari oče izprosi s svojo veljavnostjo pri mestnem glavarji Kromaciji trideset dni odloga, ker je upal, da bo med tem časom sklep sinov omajal in ju malikom darovati pregovoril. Bila sta tedaj s šestnajstimi druzimi poganskimi jetniki višega stanú, iz javne ječe v hišo sodnjega pisarja Nikostrata odpeljana in tam v dostojnem zaporu obderžana. Oče, Trankvilin, sivolas starček, ves gerbast teže let, ves polomljen od protina; mati, Marcija, žena blazega obličja in častitljive postave; ljubeznjivi soprugi z milimi deteti; skerbeči sorodniki in prijatli — vsi dohajajo dan na dan, in napadajo vojaka Kristusova z orožjem prijatelstva in ljubezni. Bridke tuge tarna oče: „Usmilite se: j a z sem slab in zrel za smert, v i d v a sta v polnoti moči; počakajta vendar, da se moje oko zatisne; ali naj umirajoči oče vidi kri sinov teči

pod rabeljnovo sekiro?“ Razkodranih lasí in z raztergano obleko ječí mati pred njima: „Ne morita me — jaz sem vaju rodila in na teh persih dojila, moje sta meso in kri — ne, nista ne, vajine persi so jeklene, vajni serci ste kamniti; kakova norija vaju je obsedla! Upehana starost se željno oklepa življenja, čversta mladost je zaničljivo zametuje — zametuje življenje, čast, bogastvo, srečo! Ko bi mi vaju vojska odpeljala, planila bi za vama v bojno gnječo; ko bi mi vaju briči ugrabili, vse straže in pahe bi do vaji razrinila; ali to je strahovito: vidva hočeta umreti, vidva sama kličeta in prosita rabeljna meč zasukati, vidva sama mu vratova nastavljata“. Trepeči soprugi poletite z vihro obupne ljubezni v naročje mož, je kerčevito objemate, naglas ihtite in kažete na plakajoče otročiče: „Kaj bo iz naju, kaj bo iz teh; nesrečni vdovi, zapuščene sirote — in po va-njem zadolženji? spomnita se ljubezni, usmilita se!“ Bile so besede najhuje dušne razvihte, zaplaki prebolečine, glasovi obupanja; ko ostri noži so prebadali možema serce.

4. Že sta omahovala; ljubezen do mesa in kervi, do očeta in matere, do žene in otrok je skor zmagovala čez ljubezen do Kristusa; tedaj pristopi Boštijan, ki je bil enega dne priča teh presunljivih prizorov, pred brata in njune sorodnike, in jim s plamečo besedo prigovarja serčnost in tolažbo, popisuje jim ničnost minljivega, véličanstvo pa večnega življenja v tako ginljivih podobah, da vsi omolknejo; Marku in Marcelijanu reče: „Blaga brata; vojaka Kristusova, ne pustita si krone uropati; muke sta serčno preterpela, ali vaji naj poderó besede in solze? Že stojita na pragu raja, o nikar se ne umikajta — —“; unim pa je klical: „Bodite serčni, ljubljena nista za vas zgubljena, saj gresta le z Božjo milostjo tudi vam lepa bivališča pripravit“. Pač je govoril eno uro in čeznatorna luč ga je obžarevala. Coa, žena Nikostratova, vsled neke bolezni nema, pade zaupljivo pred navdušenega govornika in roke proti njemu povzdiguje; Boštijan pa reče: „Če sem služabnik Kristusov in je vera moja resnična, naj ti Gospod usta odpre“. In žena na glas zakliče: „Hvaljen bodi tvoj Bog, vse verujem, kar si govoril“. Tudi Nikostrat ves presunjen od te čudapolne prigodbe z lastno nevarnostjo jetnikoma verige razpne in ju milo prosi, z begom rešiti se; ali onadva mu odgovorita: „Nikakor ne, če tudi ti je Bog podelil milost in čast vere, vendar ti ne moreva slave mučenstva prepustiti“. Ti ginljivi prizori so vseh serca prevzeli: oče in mati, obe ženi in vsi pričujoči, 68 oseb, so klicali ime Jezusovo. Prejeli so poduk in kerst od mašnika Polikarpa v Rimu skritega, stari oče je pa tudi telesno zdravje zadobil.

5. Dnevi obroka so minuli; predstojnik Trankvilina pokliče, ali kako se zavzame, ko izpazi, da se je on sam in vsa rodbina k veri sinov spreobernila in nič manj se ne čudi, da

hromega moža tako čverstega pred seboj vidi; on sam od enacega zlega nadlegovan, radovedno poprašuje, kteri zdravnik in s kakovim lekom ga je ozdravil. Trankvilin naravnost odgovori, da je le po veri v Kristusa ozdravel; na kar ga prosi predstojnik, tudi njemu zdravnika te vere poslati. Polikarp pride, ali ko mu uni bogato plačilo obeta, smehljaje mu ta milo odgovori, da tukaj ne gre za denar, ampak za kaj višega — za vero; če resničnega serca Gospoda išče, ga bo najdel gotovo —. Kaj da se je zdaj v duši predstojnikovi godilo, kako so megle malikovavske abote zginile, in kako se je njegovo serce veri in novemu življenju odperlo, tega ne moremo povedati; ali zgodilo se je: Kromacij prejme sv. kerst, oprosti jetnika, odpové se službi in se umakne z veliko kristijani na svoja oddaljena posestva. Mark in Marcelijan, ki sta v mestu ostala, sta bila za dijakona posvečena. Ker po lastnih hišah ni bilo za-nju varno, zato sta se po dnevi semtertje skrivala, le v tihih, temnih nočeh sta se zbirala z verniki v molitev in daritev. Ali preganjanje je bilo vedno huje, skrivanje težavniše, ker tudi po najbolj zatišnih krajih so ovaduhi oprezvali; tedaj njima preskerbi cesarski strežaj, pri kterem je bil tudi papež Kaj, pod streho nad kópeljnico začasno zavetje. Toda Zveličar sam njima je pripravljal večno bivališče rajskega miru. Nek odpadenec ju izda. Mark in Marcelijan prec v grozovito smert obsojena, sta bila h kolom privezana, noge njima pa z žeblji pribite, — tako sta stala, prepevaje hvalo Božjo en dan in eno noč, dokler nista omedlela; drugi dan sta bila s sulicami prebodena. Pokopana sta bila zunaj mesta tam, kjer je bilo kasneje po njih imenovano pokopališče.

Obrazujeta se, kakor sta bila mučena.

Kdo je naše ljubezni vreden.

Terdna v veri sta naša mučenca iz ljubezni do Jezusa vse ljubo na svetu hotela zapustiti, vse ozire mesá in kervi premagati in kervavo smert terpeti. Ali priserčno prigovarjanje žalostnih domačih je ju že nagibalo v odpad, ko bi ju ne bil sv. Boštijan obvaroval te grozne nesreče s svojo gorečo razsvetljeno besedo. Za koga tedaj moramo vse darovati, kdo edini je vse naše zveste ljubezni vreden? „Tedaj glej, koga imaš ljubiti in pa zakaj“ je rekel Kristus sv. Luitgardi. Oberni tedaj svoje oči na Križanega, kterega edinega imaš ljubiti, ker te je on popred ljubil od vekomaj ljubil, in te zdaj ljubi, in te bo zopet ljubil, če boš vreden, na vekomaj; njega, ki je svojo ljubezen do tebe v djanji pokazal, ker je zavoljo tebe iz nebes prišel, tri in trideset let v uboštvu, bolečinah živel, in svoje sveto življenje z najgrenkejo smertjo sklenil. On ti kaže rano svojega presvetega serca in s tem vzrok, zakaj da ga ljubi. Ktera li stvar ti zamore tak dokaz svoje ljubezni dati? Ako jo najdeš, idi in ljubi jo bolj ko Jezusa. Ali ne najdeš je ne v nebesih ne na zemlji. Tedaj zasluži Jezus, da ga neskončno bolj ljubiš, kakor vse stvari. Duša! spomni se te resnice pri ogledovanji podobe ranjenega in križanega svojega Zve-

ličarja in reci sama pri sebi: Moj ranjeni, moj križani je edino vreden, od mene čez vse ljubljen biti. — O koliko duš se še le v poznih letih bridko pokesa, da toliko časa Tistega, ki ga bi bile morale, niso čez vse ljubile. Premišljevanje ljubezni Jezusove do tebe naj ravno to kesanje v tebi obudi, in če si ničemurni ljubezni do stvari prostor v svojem serci dovolil, popôdi jo še danes iz njega. Danes še vse svoje serce Tistemu v posest izroči, ki je zadnjo kapljo kervi iz lastnega serca za-te prelil. Deljenje serca med njim in med svetom bi bila največa krivica za-nj. „Daj mi svoje serce, sin moj!“ (preg. 23, 16.) To je Kristusovo zahtevanje. „Ljubi Gospoda svojega Boga iz vsega svojega serca“, tako se glasi Božje povelje. (Mat. 22, 37.) Nobene stvari ne smeš ljubiti, kakor le zavoljo Boga, nobene ne, kakor Boga, še manj pa bolj, kakor Boga. Obžaluj, da si toliko časa živel brez ljubezni do Boga iz vsega serca. Začni torej berž, da boš svoje življenje, ki ga nisi v ljubezni Božji začel, vsaj v tej ljubezni nadaljeval in srečno končal. „Ljubi Boga iz vse svoje moči. Ljubi Boga v vsem svojem življenji“. (Sir. 7. in 13. pogl.)

Molitev.

Ne spominjaj se, o Gospod! grehov naše mladosti, in ne naše nevednosti. Oziraj se, Oče! milostivo na nas poleg svojega neskončnega usmiljenja, zavoljo svoje neizmerne dobrotljivosti. Amen.

19. Junij ali rožnik.

Sv. Gervazij in Protazij, mučenca.

Ta je prava bratovščina, ktere nikdar ni mogel boj oskruniti; kteri so po preliti kervi šli za Gospodom, in ker so zaničevali kraljevi dvor, dosegli so nebeško kraljestvo. Glej, kako je dobro in prijetno, če bratje složno skupaj bivajo. Tako sv. Cerkev poje na današnji dan.

Sv. Gervazija in Protazija imenuje sv. Ambrož perva Milanska mučenca. Zdi se, da sta že pod Neronom, ali najkasneje pod Domicijanom svojo kri za vero prelila. Bila sta sinova svetih staršev, sv. Vitala namreč, ki je v Raveni bil mučen, in sv. Valerije, ki je v Milanu za Kristusa smert terpela. Vredna tacih staršev sta se tudi Gervazij in Protazij izkazovala s svojo gorečnostjo za nauk Jezusov, s svojo ljubeznijo do njega in s svojo miloserčnostjo. Svoje bogato po starših podedvano premoženje razdelita med uboge in se umakneta v majheno bivališče, kjer deset let v vseh bogoljubnih vajah preživita. Z besedo in z zgledom jih mnogo spreoberneta h kerščanski veri, druge pa v njej veri poterdita. To pa je malikovavce silo razgnjevilo.

2. Ko tedaj vojvoda Astazij, ki je šel z vojsko nad Markomane, v Milan pride, mu gredo nasproti in ga nagovoré: „Če hočeš zmagati, moraš poprej brata Gervazija in Protazija primorati, našim bogovom darovati; zakaj oni, od nju in njunih tovaršev zaničevani, so tako serditi, da nočejo nobenega odgovora več dati“. To slišavši veli neutegoma brata poiskati in oba na sodbo prignati. Z osorno besedo njima zaverne zaničevanje bogov ter veli, ž njim vred jim darovati, da bi njegovemu orožju zmage nad sovražnikom ne odtegnila. „Sreče in blagoslova za zmago“, reče Gervazij, „si moraš le od vsegamogočnega Boga v nebesih prositi, ne pa ju pričakovati od svojih praznih in mutastih malikov, ki imajo oči, pa ne vidijo, ušesa, pa ne slišijo, usta, pa ne govoré, roke in noge, pa se ne gibljejo, in so brez duha in življenja“. Serditi vojvoda dá odkritoserčnega spoznovavca tako dolgo s svinčenimi kiji biti, dokler duše ne izdihne.

3. Potem se oberne k Protaziju rekoč: „Revše! bodi bolj pameten, ko tvoj brat, ako nisi sovražnik lastnega življenja“. „Kdo je revše?“ popraša Protazij, „jaz, ki se te ne bojim, ali ti, ki se mene bojiš, ker tolikanj skerbiš, da bi se ti nesreča ne pripetila, ko bi jaz tvojim bogovom ne daroval? Jaz se ne bojim ne tebe ne tvojih bogov, ki so mi toliko mar, ko prah na cesti. Jaz molim le edino pravega Boga, ki v nebesih gospoduje“. Kamnitega serca, kakor njegovi maliki zaukaže svetnika grozovito pretepsti in potem ob glavo djati.

4. Trupli mučencev ste na sodnišči, kjer sta življenje za Kristusa dala, do noči ležali. Goreč kristijan Filip pa ju s sinom natihoma odnese in s častjo pokoplje. Kristijani milanski so bili v četertem stoletji svetnika čisto pozabili, kar Gospodu dopade, prečastito ju oslaviti in po njunih ostankih tamošnjo cerkev rešiti ene izmed največih nevarnosti, kterekoli so jej kedaj protile. Cesarica Justina, ki je takrat vladovala in v Milanu dvorovala, bila je v arijansko krivoverstvo vsa zanorjena in si je vse mogoče prizadela, da bi sv. škofa Ambroža z njegovega prestola pahnila. Tedaj v tej hudi sili mu je bil po nebeški prikazni razodet kraj, kjer sta bila sv. mučenca pokopana. Ambrož veli kopati in res najdejo tam rakvo, v kteri ste počivali dve moški nestrohneli trupli, visoke rasti z odsekanima glavama. Iz groba s kervijo zalitega je puhtela preprijetna dišava. Zraven je ležal zapisek njunih imen in njunega mučenstva.

5. Silno je verno ljudstvo skup vrelo pri vzdigovanji sv. trupel in veliko čudežev se je zgodilo zlasti tista dva dni, ko ste bili izpostavljeni v véliki cerkvi. Mnogo bolnikov je po samem dotiku pertov, s kterimi so bili sv. ostanki zagernjeni, zdravje zadobilo. Posebno znamenito pa je čudo, ktero se je med sprevodom k unej cerkvi dogodilo nad prav znanim milanskim prebivalcem, Severom po imenu. On, po rokodelstvu mesar, je bil

pred več leti čisto oslepel. Komaj sliši od slovesnega praznika vzdignjenja svetnikov, dá se k nosilu peljati, se dotakne pertovega roba in si ž njim oči dergne. In glej! hitro spregleda. Vsi ti čudeži so spričevani od sv. Ambroža v listu do sestre, v kterem je pristavljen tudi njegov govor o prihodu sv. ostankov v cerkev. Tudi sv. Avguštin in sv. Pavlin, ki sta bila tisti čas v Milanu, enako pripovedujeta. Milanski Arijanci so delali na vse kriplje, da bi resnico teh, po priprošnji svetnikov storjenih čudežev utajili. Ali bili so preočitni in preresnični, da bi se bili mogli s svojim zanikavanjem zmagati. Marveč se je mnogo njihovih, prepričanih resnice po tako očitnih in glasnih znamenjih, v naročje prave cerkve vernilo in cesarica sama je zadušila svojo preganjavsko besnost ter je sv. Ambroža zanaprej v miru pri čedi pustila. Češčenje teh sv. mučencev se je po zahodnjih krajih močno razširilo, takó da je več škofij in farnih cerkev sv. Gervazija in Protazija za patrona izvolilo, kakor se tudi v litanijah vseh svetnikov častito imenujeta in na pomoč kličeta.

Obrazujeta se ko rimska meščana z mečem v roki.

Ostanki svetnikov v oltarjih ali na oltarjih katoliške cerkve.

Že v pervih časih kerščanske vere so bile kosti mučencev v visoki časti. Kristijani so si vsemožno prizadevali, da so sv. trupla iz poganskih rok oteli, ki so je skrunili in kristijanom v častit pokop ne prepustiti hoteli. Že to jim je služilo v tolažbo, kedar so mogli svoje pertiče v kri mučenih bratov pomočiti in je potem ko dragocen zaklad shraniti. Tako so bili kristijani kosti sv. Ignacija, učenca aposteljnov, ko predrage bisere skerbno zbrali, je v škrinjico vložili in v Antiohijo poslali; tako so zbrali tudi kosti sv. Polikarpa, učenca sv. Janeza in je shranili na sv. mestu, to je, v hramu, v kterem so sv. skrivnosti obhajali. Navadno so pokladali kristijani ostanke svetnikov pod oltar, ali kmalo je bila dana ostra zapoved, da morajo v vsacem oltarji, na kterem se presveta daritev opravlja, ostanki svetnikov vloženi biti. Tedaj so bili oltarji navadno nad grobovi svetnikov postavljeni ali pa njihova trupla ali kosti v predrage tvarine zavite v steklenih shrambah na oltar devani. Že za časa sv. Ambroža ni veljala nobena cerkev za posvečeno, ne noben oltar, v kterej ali v kterem ni bilo nobenih svetinj, in v ta namen se je obračalo do tistih mest, v kterih so se nahajali grobi svetnikov, da so se od tam dobili sv. ostanki, zlasti pa do Rima, kjer je bilo na tisoče sv. trupel pokopanih. Vzrok pa in nagib, da so že pervi kristijani svoje oltarje stavili nad grobovi mučencev in sv. ostanke va-nje vkladali, je izrečen v besedah sv. Pisma v skrivnem razodenji sv. Janeza: „Videl sem pod oltarjem duše pomorjenih zavoljo besede Božje in zavoljo pričevanja, ki so ga imeli“. (6, 9.)

Cerkev katoliška hoče s tem naznaniti, da je ona zvezana s Svetniki v nebesih po veri in ljubezni, in da ž njimi občuje, kakor piše sv. Ambrož v omenjenem listu do sestre: „Glej, kervavi dve zmagoviti daritvi, kedar imajo priti ostanki pod tisto mesto, kjer se vélika daritev Kristusova opravlja. On nad oltarjem, ker je za vse terpel, ti pod oltarjem,

ker so po njegovem terpljenji povišani bili". Svetniki sami so se s Kristusom darovali in le po njegovem darovanji so dosegli moč daritev svojo srečno dokončati. Z oltarja tedaj nam svetniki nenehoma kličejo: „Prinesite sami sebe v dar, kakor mi; v Kristusu in po Kristusu dobite tolažbo, moč in krepost. Mi, kterih kosti že počivajo, vojskujemo se za vas. Po Kristusu bodo naša zasluženja tudi vaša, ker smo mi bratje vaši v Kristusu". — In zatorej mašnik, kedar se po pristopni molitvi (introitus) poda po stopnicah pred oltar, poljubi tisto mesto, kjer so sv. ostanki vloženi, v znamenje, da moramo Svetniki in mi po veri in ljubezni v Kristusu zedinjeni biti, zedinjeni torej pri obhajanji presv. daritve Jezusove.

Kedar tedaj, kristijan vidiš na oltarji sv. ostanke ali pa vidiš mašnika oltar poljubiti, moli tako-le:

Molitev.

O vi ljubi sv. mučenci! pripomagajte s svojo priprošnjo, da bi Kristusu, vaši glavi in vašemu Kralju v dar prinesel svojo dušo in svoje telo, da bi enkrat mogel delež imeti v vaši slavi s Kristusom. Amen.

20. Junij ali rožnik.

Sv. papež Silverij, mučenec.

Cerško in sploh vse zahodnje je bilo od začetka 4. pa do 8. stoletja terišče, po kterem so se raznoverstni krivoverci divje semtertje dervili. Med njimi je bil tudi carigrajski menih Evtih, kteri je bil skoval krivovero enonatorstva ali monofizitizma. To krivoverstvo, čeravno že obsojeno na zboru Kalcedonskem l. 451, je vendar našlo mnogo terdnikov, posebno pa je Teodora, žena cesarja Justinijana I. na vso moč je podpirala, in nobenih druzih škofov ni terpela, kakor le s to zmoto prekvašene.

Silverij je bil sin papeža Hormizda, kteri je, preden se je cerkveni službi posvetil, v zakonskem stanu živel. L. 546, dva meseca po smerti sv. papeža Agapeta, bil je, čeravno še le dijakon, po enoglasni izvolitvi na papežev prestol povzdignjen. In kmalo je pokazal tolikanjo krepost v obrambi vere in časti sv. Cerkve, da ga ni moglo ne pregnanstvo, ne terpinčenje, ne smert nagniti v predrugačenje tega, kar so njegovi spredniki v ohranjenje sv. vere zaterdili. Stanje sv. Cerkve in Rima je bilo v groznih stiskah; po zahodnjem so moževali Arijanci, po vzhodnjem so drajnali Evtihijani. Z imenovano Teodoro se je bil že Agapet zapljel v prepir, ker je bil po njenem posredovanji s prelomljenjem cerkvenih zakonov škof Antim iz Trapezunta na škofijski sedež v Carigrad prestavljen. Ta njen ljubljenec je le

prekmalo svojo krivovernost razodel, ter se branil, dvojno natoro v Kristusu naravnost spoznati in terditi; zatorej je Agapet pretergal občevanje ž njim in je cesarja v njegovo pregnanje nagnil. —

2. Teodora, krivoveri strastno udana, dela na vse moči, da bi se njen ljubljenec nazaj poklical. Po smerti Agapetovi se je nadjala, da bo novi papež bolj voljan, zatorej tišči va-nj, da bi Antima za pravega škofa poterdil, ali pa sam v Carigrad prišel, da bi to reč tam preiskal. Ali Silverij je ravno tako zvesto, kakor njegov prednik, varoval pravico Cerkve in nikakor ga ni mikalo, glavo v žrelo levovo potikati, kar pa bi bil storil s svojo hojo v Carigrad. Le predobro je čutil, kako nevarno je, nakanam strastne ženske ustavljati se; zatorej je opomnil prijatlom: „Vidim, kam bo to peljalo, in da me bo morda tudi življenje stalo“. In res se je imelo tako zgoditi. Zakaj cesarica je tuhtala odtistihmal le na maščevanje in dogodbe jej priliko za to kmalo naklonijo. Teodorik, kralj vzhodnjih Gotov, je bil v Italiji mogočno kraljestvo vstanovil. Ali po njegovi smerti so razne razpertije in zločinstva med kraljevimi osebami kraljestvo tako razmajale, da se je Justinijanu ta okoliščina prilična zdela, Italijo zopet svoji oblasti ukloniti. Iz tega namena pošlje slavnega Belizarja z vojsko zoper to deželo in po prevladanji Sicilije in po druzih zmagah pride pred Rim. Rimljani mu po nasvetu papeža Silverija samega vrata odpró, kteri pač takrat ni slutil, da si je s tem lastne rabeljne priklical.

3. Zdaj se je zdelo Teodori, da je prišel ugodni trenutek za nadaljno zadergovanje njenih zanjk. Poznala je ona Vigilija, arhidijakona rimske cerkve in papeževega poslanca v Carigradu, ko zvijačnega, časti in denarja lakomnega človeka in njega si je izvolila za poglavitno orodje. S tem pogojem, da sklepe Kalcedonskega zbora overže, in pregnanega Antima zopet v cerkveno občestvo sprejme, obljubi mu za papeža ga storiti, in ko on njenim predlogom priterdi, pošlje ga z denarjem in s potrebnimi listi v Rim. Belizar bere v cesaričnem listu stermé, da naj Silverija prežene, da bo mogel Vigilij izvoljen biti. Prepričan papeževe vrednosti se v njem dolgo časa strah pred sodbo Božjo, ko bi se dotaknil njegovega maziljenca, bojuje s strahom pred nemilostjo cesaričino, ko bi se branil njena povelja spolniti. Naposled ga pregovori njegova žena Antonina, zanesljiva prijatlica cesaričina, to nasilno djanje izveršiti. To gerdobno slabost je izgovarjal rékoč: „Cesarica zapoveduje, jaz moram slušati. Poguba papeževa se meni ne more prištevati; ona naj na sodnji dan pred Bogom odgovarja“. Antonina, da bi možu sesukala pretvezo za zapor papežev, veli svojim pokvekam skovati list, v kterem Silverij gotiškega kralja Vitiga vabi rimskega mesta se zopet polastiti. Belizar je pač spoznal to sleparsko spletko.

Vendar pa se je vedel, kakor bi mu to izdajavno pisanje veljalo za pravo, zatorej pozove papeža na odgovor v svojo palačo. Silverij ubeži v cerkev sv. Šabine; Belizar ga dá po sinu k sebi poklicati, ali on noče cerkve zapustiti, bojé se lokavstva; naposled pa se priporoči varstvu Božjemu in se poda k Belizarju. Duhovščina, ki je svojega glavarja tje spremila, morala je pred durmi ostati, in nikdar več ga ni videla. Vojvoda ga precej pelje v sobo svoje žene. Antonina, nemarno oblečena in sedeča na postelji, preobsiplje ga z najgeršim očitanjem, kakor bi bil on resnično kriv namišljenega hudodelstva in prec veli palij mu odvzeti. Potem ga peljejo v drugo sobo, kjer ga še vse druge papeževe obleke slečejo in naposled v meniško halo vtaknejo, in natihoma na ladijo odpeljejo. Drugi dan Rim stermeč in plah začuje, da se je Silverij pomenišil in da je Vigilij njegov naslednik.

4. Svetnik je bil pregnan v Pataro v Liciji. Škof tega mesta ga sprejme z vso častjo in postane glasen in serčen njegov zagovornik, popotva celó sam v Carigrad do cesarja, kjer govori z vso blago prostodušnostjo in mu zažuga z ostro kaznjo Božjo, ako tega strašnega pohujšanja, te grozne krivice kmalo ne popravi. „Kraljev“, mu je rekel, „je več na zemlji, pa en sam je papež čez cerkve vesoljnega sveta“. (Te besede iz ust vzhodnjega škofa pričajo, da se je sploh pripoznalo predstvo rimskega prestola.) Cesarju niso bile nič prav znane te zločinske homatije. Podučen pa zdaj od pogumnega škofa Patarskega, zaukaže Silverija neutegoma v Rim nazaj peljati, tožbe zoper njega natanko preiskati in ako bi bil za nedolžnega spoznan, zopet ga za papeža pripoznati. Za Teodoro in njene pomagače je bilo to strela iz jasnega, in vse jim je moralo mar biti, povernitvi svetnikovi vse mogoče ovire nastaviti. Storé torej novo hudobijo, ter dajó Silverija na potu vloviti in na mali pusti otok Palmarija izpostaviti. Tukaj je živel terpin le malo časa v raznoterih nadlogah, ktere sam v necem listu popisuje rekoč: „Kruh bridkosti, in voda stiske je moja hrana noč in dan“. Vendar pa se svoji časti nikdar ni odpovedal, marveč je na otoku zbral štiri škofe ter je Vigilija in njegove podpornike udaril s cerkvenim prokletstvom. Liberat zagotovlja, da so ga pustili glada umreti, da bi se ga znebili; drugi pa terdijo, da je bil po Antoninem našuntanji zavratno umorjen. Njegova smert se je dogodila 20. junija 538.

5. Vigilij, dozdaj vsiljenec in razkolnik, postane po smerti svetnikovi in po poterjenji njegove izvolitve od strani rimske duhovščine pravni papež. Odpové se svojim zmotam in s krivoverci nič več ne občuje. Zato ga pa njegova prejšnja podpornica, cesarica Teodora, ljuto sovraži, in peklensko hudobna ženska ga naposled tudi v ječo pripravi. Ali tudi za-njo je bila

ura povračila in končala je svoje zločesto življenje v revi in sramoti; Belizarja pa je zadela nemilost cesarjeva, da se je dolgo moral po prognanstvu klatiti.

Obrazuje se svetnik v papeževi opravi držeč verige v roki.

Kristus vedno čuje nad svojo Cerkvijo.

Bog je bil dopustil, da je ravno tisti Vigilij, ki je papeža Silverija preganjal noter do smerti, povišan bil na sveti prestol. Lahko si je bilo misliti, da bode ta mož v Cerkvi Božji veliko pohujšanja napravljal posebno s svojim občevanjem s krivoverci. Sv. Cerkev je bila torej v veliki nevarnosti; ali Kristus, kakor najviši njen glavar čuje nad svojo Cerkvijo, od ktere je rekel, „da je vrata peklenske ne bodo premagala“ Sv. Duh jo vlada in jo bo vladal do konca svetá.

Tedaj tudi Vigilij ni mogel škodovati Cerkvi Božji; zakaj Kristus je v svoji neskončni milosti takó obračal serce tega možá, da je postal eden izmed najterdnejih stebrov katoliške resnice. Komaj namreč pozvé, da je bil nedolžni papež tako okrutno umorjen in sliši, koliko čudežev da se na njegovem grobu godí: berž se mu oči odpró, in njegovo serce se napolni najbridkejšega kesanja nad dosedanjimi krivicami. Hotel je neki zapustiti papeževo čast in oblast in delati pokoro; ali rimska duhovščina tega ni dopustila pripoznavaje v njem najvišega glavarja Cerkve. Zdaj se Vigilij spové očitno svojih grehov in po zadobljeni odvezi postane ves drugi človek. Odpové se slehernemu občevanju s krivoverci, udari s cerkvenim prokletstvom brezbožno cesarico in ostane stanoviten v spoznanji prave vere tudi takrat, ko ga njega samega v ječo pahnejo. Z blago krepkodušnostjo reče cesarju Justinijanu: „Ti le Vigilija držiš v okovah, nikdar nikoli pa ne glavarja aposteljna Petra“. Hotel je s tem reči: „Jaz sem in ostanem papež tudi v ječi“.

Glej, ljubi bralec! kako čuje Jezus nad svojo Cerkvijo; kako zna on zló, ktero bi jej utegnilo škodovati, oberniti v njen prospeh. Če tedaj tudi slišiš, da so kterikrat tudi nenravni papeži zasedali stol sv. Petra, to te ne sme motiti, ker ravno v tem se razodevlje premogočna in premilostna roka Gospodova, s ktero vodi in kermi ladijo sv. Cerkve, da je pri vsej malopridnosti nekterih viših pastirjev Cerkev vendar se ohranila in čistota vere ne najmanjšega kvara ni terpela. Ko bi ne bil Kristus pri svoji Cerkvi, ko bi ne bila ona njegovo delo, njegova stavba, bila bi morala že davno se pogrezniti v mlakužnem močvirji nečistih nravov marsikterih njenih glavarjev. Ali Kristus je zvest svoji obljubi, da je vrata peklenske ne bodo premagala. Ta misel tedaj, da Kristus zmeraj čuje nad svojo Cerkvijo, mora te tolažiti in oserčevati, kako sovražniki po vsakterem orodji grabijo, da bi razbili skalo sv. Cerkve. Moraš se pa tudi Bogu zahvaliti za to, da si ud te Cerkve, ktera te gotovo pripelje k zveličanju, ako jej boš le zvesto pokorščino skazoval in zvesto poslušal njen glas.

Molitev.

O moj Jezus! Ti večni in zvesti Pastir svoje Cerkve: kako goreče Te moram zahvaliti za to, da sem ud Tvoje sv. Cerkve, ktero si sezidal na skalo sv. Petra; edino to milost mi dodeli, da bi jej bil ko dete pokoren in bi s tem zveličanje dosegel. Amen.

21. Junij ali rožnik.

Sv. Alojzij, spoznovavec.

Med svetlo množico zgledov posebne nedolžnosti in čistosti, ki je kerščanstvo po smerti nedolžnega Jagnjeta Božjega skozi vsa stoletja razkazuje, sveti se posebno zgled sv. Alojzija Gonzaga. Rojen l. 1568 je bil on najstareji sin Ferdinanda Goncage okneženega mejnega grofa Kastilijonskega v nekdanji vojvodini Mantovanski. Njegova pobožna mati Marta Tana, enako visokorodna, izrejevala ga je v strahu Božjem, ker je serčno želela izolikati iz njega posebnega služabnika Božjega. Hitro je rastel v razumnosti in milosti. Velikrat so ga videli, kako je v skritem kotiči klečal in goreče molil. Očeta je to zgodnje njegovo razvijanje močno veselilo; ali on je imel ž njim drugačne namene kakor mati. Oče, vojak skozi in skozi, je želel, da bi tudi njegov pervorojeni v vojaškem stanu vence slave si vil, in zatorej mu dá za igračo starosti njegovi primerno orožje, vzame ga tudi ko štiriletnega dečka seboj v tabor Kazalski na šest mescev. Ali človek obrača, Bog pa oberne. Alojzija je posebno veselilo gledati, kako so topničarji streljali, torej hoče tudi sam enkrat to umetnost poskusiti in nekaj smodnika ukrade, toda tako nerodno streli, da bi ga bil kmalo top razdrobil. Zdaj se mu je ohladila vnetost za vojaški stan, zlasti ko prišedši domú ponavlja tiste malovredne vojaške govorice, ki je je v taboru slišal, čeravno ni vedel, kaj pomenijo, pa mu je odgojitelj njegov ostro zaverne. Prestrašen, da je bil v tako bližnji nevarnosti Boga razžaliti, preliva bridke solzice in obljubi resnično poboljšanje. Še v kasnejih letih je obžaloval te pregreške ter je imenoval največe svojega življenja. Ferdinand

gre na vojsko in tri leta ga ni domú. Med tem časom sta mati in odgojitelj z združeno močjo v mladem serčici budila strah božji in zasajala va-nje korenine vseh čednosti. Po minuli vojski se Ferdinand verne ali ne čudi se malo videti sina vsega spremenjenega. Popustivši torej misel, izolikati iz njega hrabrega vojaka se tolaži z uno, da bo Alojzij enkrat svojim podložnim miloserčen gospod. Ali ta je bil že davno sklenil, zavoljo Boga vsemu se odpovedati.

2. V tem sklepu ga je posebno poterdil popis življenja Gospodovega, kterega je od tiste dobe, ko so se njegovi starši preselili v Florencijo, najraje prebiral. Posebno ga je prevzemala neomadežena čistost Device Marije. Njegova iskrena pobožnost do nje je rastla od dne do dne; po cele ure je goreče molil pred njeno podobo, zlasti slovesna ura pa je morala tista biti, ko je devetletni mladeneč, prostert pred obličjem nebeške Kraljice, storil obljubo vedne čistosti. In to obljubo je tako natanko spolnoval, da se vse žive dni ni pregrešil zoper čistost ne s pogledom, ne z besedo, ne z djanjem. Čist je bil kakor angelj in vendar je bila njegova spokornost tako velika, da se je imel za največega grešnika. Ko je šel pervikrat k spovedi, žalosti je v omedlevico padel. Odsihmal si je preskerbno prizadeval, tudi najmanjšo napčnost nad seboj zatreti. Bilo mu je enajst let, ko se z Očetom v Mantovo verne, imaje v misli, svoje dedinske pravice bratu Rudolfu odstopiti in se vsega Bogu posvetiti v tihi skritosti in to tembolj, ker je po hudi bolezni vedno hiral. Od tistihmal je malo ven zahajal, in če je moral k sorodnikom iti, vselej se je na to v kapeli z molitvijo pripravljal; potem pa je govoril tako zborito in skromo, da so ga že takrat malega svetnika nazivali. Oče ga pošlje v Kastilijon v mileji zrak zavoljo pohabljenega zdravja in tudi tam prav tihotno živi. Večkrat so ga videli služabniki, kako je ves nad zemljo zamaknjen in potopljen v pregorečo molitev klečal pred podobo Križanega. Časi je po vso noč prečul v molitvi in premišljevanji in tako milo se jokal, da deročih solz še ustaviti ni mogel. Tisti čas mu dojdejo spisi v roke nekterih jezuitov, ki so bili misijonarji na jutrovem, in ti so ga tako zanimivali in prevzemali, da tudi on zaželi misijonar postati in od tistihmal je jel marljivo otroke v kerščanskem nauku podučevati, in k pobožnemu življenju napeljevati. Bil je dvanajst let star, ko pervikrat pristopi k mizi Gospodovi. Sv. Karol Boromej pripotuje l. 1581 v Brešijo, in ko se tam seznani s sv. mladenčem, ga poduči, kakó naj se vredno pripravi za pervo sv. Obhajilo in potem mu sam podeli presv. Skrivnost. Od tiste dôbe je pobožni mladenček prejel presv. Rešnje Telo vsako nedeljo in vsaki praznik in njegova gorečnost do Njega je rastla od dne do dne.

3. Ni bil še dopolnil 13. leta in bil je poslan na španski dvor, ki je bil takrat po vsi Evropi najsijajniši. Dve leti je Alojzij ondi bival; ali kolikor bolj so si nekteri prizadevali, da bi ga zvertinili v pogubljivi kolobar posvetnega radovanja, toliko bolj se mu je pristudovalo dvorsko življenje; po redovnem pa so čedalje bolj segale njegove serčne želje, ktere so tedaj tudi v terden sklep dozorele. V kteri red pa da bi stopil, še takrat sam ne vé, zatorej iskreno prosi Boga, da bi mu svojo voljo milostivo razodel. Po primerjanji pravil različnih redov sklene naposled, v Jezusovo družbo stopiti. Ko gre vsled tega sklepa k sv. Obhajilu, zdi se mu, da sliši glas iz nebes, ki mu ga pohvalno poterdi. Radostno on to materi oznani in ona sprejme to sporočilo v preserčno potolažbo, da bo vsaj enega sina mogla Gospodu darovati. Vse drugače pa oče: on ko to pozvé se hudo nad njim zagrozi in mu ostro zapové, take norije le kar iz glave si izbiti. Žalostni Alojzij se tolaži z bolj ugodnim časom. L. 1584 se knez zopet z vso rodovino preseli v Kastilijon. Alojzij ponovi svojo prošnjo, ali namesti dovoljenja mu dojde povelje, v ptuje kraje popotvati in tam svojo nespametno molednost pozabiti. Alojzij tedaj mora iti na ptuje, ali vse krasote neznanih krajev ga ne morejo na druge misli pripraviti; zatorej ko se verne, milo Boga prosi, da bi omečil očetovo serce, kteri zdaj še druge veljavne može nad krepkovoljnega sinka pošilja, da bi ga od njegovega sklepa odvernili ali vsaj v deželsko-duhovni stan stopiti nagnili. Ko ga pa enkrat opazuje, kako se kleče pred bridko martro kervavo biča, ga ta prizor tolikanj gine, da mu nobenih ovir več ne stavi. In v dokaz svojega resničnega privoljenja berž piše sorodniku v Rim, da bi general jezuitov, Akvaviva, Alojzija v družbo sprejel in mesto novištva odločil. Po odpisu generalovem in po doseženem cesarskem privoljenji, da sme Alojzij vse pravice pervorojenstva mlajemu bratu odstopiti zapusti on novembra 1585 Kastilijon in popotova v Rim v novištvo jezuitov. Samotna sobica, ki mu je bila odkazana, zdela se mu je rajsko bivališče: „Tu je kraj mojega pokoja, tukaj hočem prebivati, ker sem si ga sam izvolil!“

4. Čudovito natanko je bilo spolnovanje redovnih pravil, in ker je bil lastno voljo čisto zatajil, storil je le, kar mu je bilo velevano. In ravno ta zgledna pokorščina in preserčna gorečnost, kakor tudi nenavadna ostrost do samega sebe so vikše nagnile, novištvo mu okrajšati. Med vsemi čednostmi pa, s kterimi je bila angeljska duša Alojzijeva oblažena, zasluži njegova pregloboka ponižnost posebno imenovana biti. Že od zgodnje mladosti sovražnik vsake prednosti, vselej ga je hudo zabolelo, ako ga je za voljo njegove visokorodnosti kdo kaj čestitati hotel, in vpričo svojih sorodnikov najmanjša dela po kuhinji in samostanu opravljati, z vrečo čez ramo od hiše do

hiše po Rimu beračiti, ubozim streči, to je bilo njegovo največe veselje. Ta ponižnost združena s preiskreno pobožnostjo mu je ljubezen bratov tolikanj pridobila, da so si ga vsi v zgled stavili. Šest tednov po vstopu v družbo se mu sporoči očetova smert in on žalostno mater tolaži s tem, da je umerl ko kristijan. Kmalo pa začne sam bolehati, zakaj njegov šibki život je moral obnemogovati o tolikanj ostrem mertvenji, in vikši sami so mu to čezpravilno pokorjenje prepovedali. Da bi se pozdravil, pošljejo ga v rahljeji zrak Neapolski, kjer ostane, dokler se ne verne v Rim 20. novembra 1587, da bi storil slovesne obljube. Kmalo potem prejme tudi tonzuro in štiri manjše rede. Vversten zdaj med duhovne in prepričan od dolžnosti, sveto se vesti v hiši Gospodovi, si tolikanj bolj goreče duhovnu potrebnih čednosti pridobiva. Ginljivo je videti ga pri molitvi ali v nedeljo pri sv. Obhajilu. Tri dni je hvalil Zveličarja za neizrekljivo ljubezen in tri dni se je zopet za njegov sprejem pripravljal. Vsaki dan je vsaj štirikrat obiskal presv. Rešnje Telo. Enako ljubezen je netil do bridkega terpljenja Gospodovega, do njegove preblage Matere in do sv. angeljev. Pa pri vseh teh pobožnih vajah ni nikdar zamudil ktere druge redovne dolžnosti. Prepir v njegovi rodovini ga prisili, še enkrat tiho celico zapustiti. Ko ga s svojo angeljsko prikaznijo berž poravna, verne se v Rim, vikši pa ga pošljejo v bolj ugodni zrak Milanski. Ali v molitvi mu je bilo razodeto, da se bliža konec njegovega življenja. L. 1590 v novo nazaj poklican si izprosi tamno izbo, v kteri se pogostoma zamaknjen peča le z molitvijo, z branjem pobožnih bukev in pa z mislijo, da se bo kmalu preselil k Gospodu.

5. Tedaj pa l. 1591 nastane v Rimu v mnogoljudnem mestu vsled poprejšnje hude lakote silna kuga in velik je bil po ulicah in hišah jok in stok. Očetje jezuiti na lastne stroške napravijo bolnišnico za uboge, zapuščene bolnike; Alojzij prosi tako dolgo, dokler mu vikši ne dovolijo bolnikom streči, zakaj oni so se po pravici bali, da njegova telesna slabost in bolehnost ne bode mogla prenašati trudov bolniške postrežbe. On prevzame z globoko ponižnostjo in visoko ljubeznijo težavna opravila in stori vse, kar žalostni stan bolnikov zahteva v dušnih in telesnih zadevah. Kuga je bila že več očetov jezuitov pomorila, tudi njega nevarno zgrabi. Rešen sicer te morivke mu zastane v udih merzlica, ktera v treh mescih ostanek njegovih telesnih moči do konca povžije. Serce polno ljubezni, usta polna hvale do Boga se je preselil bolj nebeški ko pozemeljski mladeneč tje v presrečno večnost v noči od 20. do 21. junija 1591 v tri in dvajsetem letu svoje starosti. Tako, kakor je Alojzij umerl, ovene tukaj limbar, obledi roža, da v rajskem vertu toliko krasneje za vekov veke zacvete. Dragocena pred obličjem Gospodovim je smert njegovih svetnikov in celo pri ljudeh je čisti rod visoko v časti.

To se je prav očitno pokazalo prec po smerti čistega mladenča. Ves Rim je vrel k mertvemu truplu. Njegov grob je bil čedalje bolj pogostoma obiskovan in zavoljo mnogo čudežev so sv. ostanke že 1605 prenesli v kapelo Matere Božje. Papež Benedikt XIII. ga je l. 1726 za svetnika razglasil. Katoliška cerkev očitno spoznava, da je Alojzij angeljsk mladeneč, da nam je on zgled nedolžnosti in spokornosti, in zatorej ga je mladosti dala za varha in patrona.

Obrazuje se v redovni obleki in v belem koretlji ter z limbarjem in s križem v roki, ko podobama devištva in zatajevanja.

O pobožnosti do sv. Alojzija.

Zgodaj se je ločil Alojzij od zemlje in vendar je dopolnil veliko let — mladi in stari se zamorejo od njega mnogo učiti. Zatorej je premila prikazen pa tudi prekoristna navada v katoliški cerkvi opravljanje pobožnosti do sv. Alojzija. Ta pobožnost, ki je posebno mladim ljudem obojega spola priporočevati, v tem obstoji, da tisti, kteri hočejo sv. Alojzija nasledovati, in šest zaporedoma nedelj pred njegovim praznikom ali pa ktere koli v letu prejmejo skesano zakramenta sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa, in na misel sv. Očeta molijo šest očenašev, češčenamarije in hvala Bogu itd. zadobé popolnoma odpustek.

Ta pobožnost se je začela prec po razglašenji Alojzijevem za svetnika v Rimu, in se je tako hitro po svetu razširila, da je ni skor katoliške farne cerkve, v kteri bi se ona ne opravljala. Ako jo hočeš tudi ti v zveličanje svoje duše, moraš:

1. imeti ta dobri namen, da bi si prizadeval, sv. Alojzija v njegovem pobožnem obnašanji, posebno pa v ohranjenji svojemu stanu spodobne čistosti nasledovati. Zatorej zamore vsaki to pobožnost opravljati, ker je vsaki, samsk ali zakonsk, visok ali nizek, zavezan bogaboječe in čisto živeti. Posebno za mladež je ona prekoristna, ker ona nad tem svetnikom lahko spozna, kako krasna čednost da je čistost in sramožljivost in kako je mogoče to angeljsko lepoto ohraniti. Pa tudi za padle osebe je ona blagonosna, da bi se več v greh ne povernile, in ker niso sv. Alojzija posnemale v nedolžnosti, naj bi ga saj v spokornosti.

2. Moraš vsako nedeljo prejeti zakramenta sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa in spovedniku povedati, da to pobožnost opravljaš, da te bo poleg potrebe podučil.

3. Prejmi sv. Rešnje Telo z gorečo pobožnostjo, in stori z Jezusom terdno zavezo, da boš le Njemu služil, le njega ljubil in ga z nobenim grehom več ne razžalil. In to obljubo ponavljaj celi teden.

4. Bodi ob nedeljah pobožno pri službi Božji in popoldne obišči presv. Rešnje Telo; pred podobo sv. Alojzija pa opravi posebno pobožnost. Doma beri njegovo življenje ali pa ktere druge duhovne bukve.

5. Vsako nedeljo si izberi ktero čednost sv. Alojzija v premišljevanje in posnemanje; n. pr., 1. teden: njegovo skerbno občevanje pred Božjim obličjem; 2. njegovo sramožljivost, čuječnost in tihotnost; 3. njegovo ljubezen do molitve in premišljevanja; 5. njegovo ljubezen do mertvenja in pokorjenja; 6. njegovo ljubezen do bližnjega, pokorščino itd.

O teh čednostih potem slednji dan skozi teden ob kratkem premišljuj s sklepom, posnemati je. Zakaj to je poglavitna reč.

6. Potem še moli vsako nedeljo šest očenašev itd. v spomin tistih šest let, ki je je sv. Alojzij v samostanu preživel.

Molitev.

Sv. Alojzij, angeljski mladeneč! jaz si tebe izvolim danes za posebnega varha v čistosti stanu mojemu potrebne, in terdno sklenem, vse svoje življenje Tebe vedno častiti in ljubiti. Prosim Te, sprejmi me za varovanca svojega; bodi zvesti branitelj moje čistosti in ne zapusti me ob smertni uri. Amen.

22. Junij ali rožnik.

Sv. Pavlin, škof.

Poncij Meropij Pavlin je bil mladika slovite stare starašinske rodovine in rojen okoli 354 v Burdegolih. Pod vodstvom slavnega pesnika Avzonija je z velicim uspehom se učil lepih znanosti, zlasti pesništva in govorništva. Po učnih letih se oženi z ljubeznjivo in bogato španjolko Terazijo, in stopi v deržavno službo, v kteri zavoljo svojih posebnih zmožnosti od stopinje do stopinje dosega največe časti, da je 25 let star že konzul v Rimu in cesarski namestnik v Kampaniji. Njegove zmožnosti in vednosti, njegovo plemenstvo in bogastvo, njegova priljudnost in blagoserčnost na taki visoki stopinji mu pridobé splošno spoštovanje in mnogo prijatlov med najveljavnišimi možmi tistega veka. In vendar v posestvu vsega, kar zamore po mislih sveta človeško serce poželeti, on ne najde nobene prave zadovoljnosti, — čutil je v sebi praznoto, ki je vse časne dobrine ne morejo izpolniti. Verh tega mu se služba napravlja marsikaj grenkobe — blagoserčnost se mu izlaga za slabost, in obudi veliko upornosti; pravičnost njegova mu nakoplje mogočne sovražnike in sesuka zadrege marsikterih sitnosti; njegova neumorna delavnost, zlasti mnoga in težavna pota po morji in po suhem omaje njegovo že tako slabo zdravje: vse to mu greni srečo in zamrazi javno življenje. Med njegovimi prijatli so bili tudi sveti škofje Ambrozij Milanski, Martin Turonski in Delfin Burdegalski, ki so ga z besedo in z zgledom za kerščansko življenje vnemali; posebno pa si je njegova pobožna žena prizadela od sveta ga odtegniti in s pozemeljsko ljubeznijo za nebeško pridobiti.

2. Tedaj zapusti svoje službe in časti in se umakne v Burdegale v tihi mir domačega ognjišča, v sladki pokoj premišljevanja. Tukaj ničemurno posvetnost čedalje bolj spoznava, da so vse njene časti le goljufiv lišp, njeni vžitki le prevarne praznote, ki duha ne okrepčajo, serca ne potolažijo; učí se tu oko od zemlje gori proti nebu povzdigovati ter Boga — Svetega in Dobrotljivega ljubiti. Od lepote kerščanskih naukov ves presunjen prejme v 36. letu sv. kerst, kterega je poleg razvade tistega časa na starost odlagal in se pripravi za čisteje, le službi Božji posvečeno življenje. Poproda torej polagoma svoja posestva po Galiji, razdeli velik del skupička med uboge, in hoče deželo zapustiti, da bi pač od vseh dosedanjih zvez in znanstev v popolno tihotni odločnosti živel. Posvetni prijatli mu pač to norijo očitajo, ki jo počenja pri vseh svojih sijajnih upih in nadah. Ali njegov sklep je bil storjen pred Bogom in pred vestjo in takó se preseli konec l. 389 na svoja posestva na Španskem. Tukaj se mu sin rodi, ki pa že čez nekaj dni umerje. Vsled te, za očetovo serce gotovo boleče zgube, ga je še terdneja volja, zanaprej le Bogu živeti ter v ta namen v cerkveno službo in sicer na najniži stopinji, ko vratar namreč stopiti. Dene torej s sebe svetno, stan in čast njegovo naznanujočo obleko, poproda tudi tamošnja posestva in oberne skor ves denar za usmiljena dela.

3. Terazija posnema njegov zgled; ona mu hoče zanaprej le sestra biti, znebi se vsega lišpa, odpové vsem stanovnim predpravicam in se vsa uda pobožnim in spokornim delom. To junaško darovanje ogromnega bogastva, to veleserčno izvoljenje ubožnosti in nizkosti je bilo od mož, kakor sta bila Ambrozij in Avguštin, ki sta v njem spoznavala moč kerščanskega duha, visoko občudovano in ko djanje največe kerščanske popolnomosti slavljeno; le Pavlin v svoji ponižnosti ne more tega spreumeti: saj on ni nič storil, kakor le težkega bremena se znebil, ktero bi ga v kerščanskem boji zmago doseči oviralo. Svetnjaki pa le na pozemeljske reči navezani, so vse drugače mislili; nazivali so njegovo djanje nevredno gerdobno norijo; sorodniki so se ga sramovali in s serdom se ga ogibali; njegovi imenitni prijatli so se s kakoršnimi so mogli izgovori njegovemu znanju odpovedali in se mu kakor gobovemu in kužnemu umikali, prejšnji njegovi varvanci ga nočejo več poznati; celó njegovi sužnji in služabniki se kerčijo pokorščino mu skazovati. Pa vse to ga nič ne moti in tolaži se z besedami aposteljnovimi: „Ko bi ljudem dopadel, ne bi bil služabnik Kristusov“. Pri mestu Noli v Kampaniji je imel še majhno posestvo z vertom zraven groba sv. mašnika in spoznovavca Feliksa, kterega je posebno častil; tjekaj sklene iti in tam ko vertnar in cerkven služabnik svoje dni preživeti. Ali Bog je obernil drugače ter poklical „vratarja“ k oltarju. Poslednji čas namreč je bival Pavlin v Barceloni; ko

tedaj na božični dan 393 v cerkvi svojo pobožnost opravlja, se hipoma ljudstvo dvigne in glasno zahteva, da naj ga škof nemudoma za mašnika posveti. Zastonj se Pavlin brani in naposled privoli le s tem pogojem, da vsled posvečenja ne bo na Barcelonsko cerkev navezan.

4. Drugo leto res prijadra v Italijo. V Florenciji se snide s sv. Ambrozijem, kteri ga z naslovom „mašnik Milanske cerkve“ počasti. Pavlin odide v Rim, kjer ljudstvo nekdanjega konzula in starašina v sedanji obleki ponižnosti prespoštovaje sprejme in nad njim, ko nad čudom stermi. Pa Pavlin hitro Rim zapustí in dospè na mesto svojih željá. Hiša Pavlinova je bila prostorna, v majhne sobice razdeljena, zraven pa vert, iz kterega se je skozi ozka vrata v cerkev prišlo. Privabljeni od njegove svetosti se več pobožnih mož okoli njega zbere, s kterimi nekako samostansko družbo napravi. Udje so se ostro postili, nosili raševino, si z delom svojih rok vsakdanji kruh služili in skupaj službo Božjo obhajali. Povsod se je glasila hvala te družbe. Listi Pavlinovi iz tega časa do prijatlov so žive priče vedrega pokojnega duha in veselega serca, kakor ju more le mir Božji roditi. Grob sv. Feliksa je bil mnogo obiskovan od kerščanskega ljudstva; sezidalo se je sčasoma menda pet kapel okoli njega, ali vendar niso mogle pobožne romarske množice obseči, zatorej Pavlin z zadnjim ostankom svojega premoženja veličastno cerkev postavi.

5. Ne celih petnajst let živi svetnik v svoji samotnosti, kar ga l. 409 izvolijo za škofa Nolanskega. Tudi v tej visoki službi je ohranil vojo poprejšnjo krotkost in ljubeznjivost: ljubezen je bila vodnica njegove višepastirske delavnosti. On je bil svetovavec, pomočnik in oskerbnik svoje čede; on ni govoril vernikom z merzloto častne visokosti, ampak z očetovsko priserčnostjo; delil je ž njimi radosti in žalosti, nade in skerbi; celó pri svojih razsodbah je znal strogo razsodno besedo pravice z očetovskimi opomini in blagoserčnimi prigovori okerhati. Njegovo geslo je bilo: ljubiti in dobro storiti; ali tudi v radodarnosti je z modro mero ravnal; svoje lastno premoženje je bil — brez zapisa in računa, že davno razdelil; ali cerkvene dohodke je vestno oskerboval in varoval, le tisti del, ki je njemu iz njih dohajal, je v prid ubozih, bodi si kerščanskih ali poganskih, in sicer v taki obilosti obračal, da so njegovo ime vsi z visocim spoštovanjem izgovarjali, in so ljudje iz najviših stanov, ne samo iz Italije, ampak celo iz Galije in Afrike prihajali v Nolo videt slovitega škofa, — druzega aposteljna Janeza. Leta 410 prihrumé Gotje, ko so bili Rim oplenili, v Kampanijo, prevladajo Nolo, ter odpeljejo ko jetnike škofa in najimenitniše prebivavce, da bi s trapljenjem skrite zaklade iz njih iztiščali. Pavlin se voljno uda v bridko osodo in moli: „Gospod, ne daj me mučiti zavoljo srebra in zlata, saj veš, da sem je po rokah ubozih v tvojo

blagajnico založil.“ Njegova molitev je uslišana; bil je kmalo brez vse odkupnine izpuščen, ker pri najbolj natancem preiskovanji po njegovi hiši se nič ni našlo, razun gola revščina. Sporočilo sv. Gregorija velikega, da je Pavlin, da bi vjetega sina neke vdove rešil, sam sebe namesto njega ponudil in bil od Vandalov v Afriko peljan, ne obstoji pred zgodovino (če našega Pavlina misli), vendar pa nam služi v dokaz, kako visoko je slovela njegova za vse pripravljena ljubezen.

Bogoljubno življenje svetnikovo je kronala tudi sveta smert. Dolgo že je hrepenel sedi pastir pri Kristusu biti, kar ga huda merzlica strese in ga v malo dneh pripelje na kraj njegovih želja. Gospod ga je potolažil s prikaznijo. Bližala sta se mu v sanjah sveta škofa Januarij in Martin. Sklenil je l. 431, 22. junija in bil pokopan v novi cerkvi, kasneje pa je bilo njegovo truplo v Rim preneseno.

Njegovih spisov se nam je ohranilo še petdeset prijetnih in spodbudnih listov ter okoli trideset pesem, v kterih se povsod njegova čista, bogoljubna duša razodevlje.

Obrazuje se v škofovi opravi z zlomljenimi verigami v roki.

Vsem dopasti ni mogoče.

Kakor hitro se je Pavlin svetu odpovedal, berž njegovi poprejšnji prijatli in znanci niso hoteli nič od njega vedeti, najbližnji sorodniki so se mu serdili, in celó služabniki so ga zapustili. In tudi tisti, ki so ga dosihmal visoko čislali, so ga zdaj nazivali hinjavca in potuhnjenca in kar so mogli slabega, so od njega med svetom trosili. Svet je navajen soditi le po svojem lastnem osebstvu, in kdor se temu maliku ponižno ne klanja, ga celó z nasprotnim djanjem tako rekoč skruni, zapade gotovemu nepotolažljivemu sovraštvu; in če tudi se mu danes kliče „hosana!“ jutri se mu bo kričalo „križaj ga“.

Zatorej skor ni mogoče vsem dopasti. Bodi človek v tem ali unem stanu, naj ravna tako ali tako, zmeraj se zapleta v pravdo z ljudskimi presojami, in kar mu bodo drugi grajali. Dobri duhoven, pravični sodnik, pridni gospodar, skerbni oče, pošteni sosed bodo le od tistih občanov vživali zasluženo spoštovanje in priznavanje, ktere enaki duh napolnuje in vodi; druzim pa bodo tern v peti in v tarčo obrekovanja. Z vernostjo in pobožnostjo svojo vsem dopasti je nemogoče in prav so imeli naši očetje, ki so rekali: „Stori, kar hočeš, vsem ljudem nikdar ne dopadeš“. Zató je svet Pavlin, ko mu je njegov učitelj Avzonij zasramovaje ga očital njegovo odpoved od svetnih časti in se norčeval iz njegovega bogoljubnega samotarnega življenja, pisal mu prelep odgovor v verzih (Pavlin je bil izversten pesnik) in mu rekel, da za ljudsko sodbo nič ne mara in da hoče le Bogu služiti. Saj so tudi Judje Jezusu očitali, „da je Samarijan in da ima hudiča“. Pustimo torej ljudi govoriti in mislimo si: Voda teče, ljudje pa govoré. In kakor je sv. Pavlina, ker je bil stanoviten do konca, ves svet potem slavil, in ga je Bog poveličal; tako se bo tudi nam zgodilo, ako se od dobrega ne bomo dali odvračati od ljudskih presoj.

Molitev.

O sv. Pavlin! pomagaj mi s svojo priprošnjo, da bi spoznal, kako dobro je, skritemu in ubogemu v Kristusu živeti, da bi večno rajsko bogastvo in slavo nebeško dosegel. Amen.

23. Junij ali rožnik.

Sv. Eberhard, škof.

Sv. Eberhard, grofovske rodovine Biburške in Hipoltštajnske, je zagledal v Norimbergu okoli l. 1085 luč svetá. Oče in mati sta prav po kerščansko živela in zlasti poslednja je bila pravi zgled ženskih čednosti, posebno milodarnosti. Sezidala je bila cerkev na čast Matere Božje in je sama dva tisoča korakov deleč in sicer bosa nosila kamenje in drugo zidavo. Njena ljubezen do ubozih v zgodovini močno slovi. Vpričo take matere in pod njenim vodstvom pač ni mogel mladi grof kakor le v strahu Božjem živeti in rasti. Ko dostojna leta doseže, starši skerbé, da bi stanu primerno oliko v vednostih prejel. Izročé ga torej pobožnim in učenim benediktinom v Bambergu, prepričani, da o napeljevanji tacih mož ne bo samo um in sicer v škodo in kvar serca izolikovan. Eberhard je ravno tako urno, kakor vspešno napredoval, in čislali so ga součenci, ljubili učitelji. Ko stopi v duhovski stan, postane kanonik pri stolni cerkvi v Bambergu. Ali njegovo nagnjenje do samotnosti ga ne pusti med hrumečim svetom in zatorej se umakne v samostan sv. Mihaela pri Bambergu, da bi tam v sveti tihoti Bogu služil. Ali ker kanonikov ni bila volja, najboljega izmed svoje srede pogrešati. mora ga po resnem zahtevanji stolnega prošta opat nazaj poslati.

2. Potem je bil svetnik v Pariz poslan, da bi na tamošnjem vseučilišči še više se izolikal. Vednosti bogat se verne domú toda brez zgube svojega hrepenjenja po samostanskem življenji, in tako dolgo prosi škofa Bamberškega, sv. Otona, dokler mu ne dovoli vstopa v kteri samostan. Gre torej okoli l. 1125 v benedektinsko opatijo Prifeninško pri Reznu, ktero je bil Oton pred kratkim ustanovil. Tukaj se prec pri vstopu pokaže ko popolnoma zgled samostanske rednosti, ker on nikakor ni bil novinec v vajah spokornosti, ubožnosti, pokorščine in ponižnosti. Da si je svojega opata Erbona, pravega Elija tistega časa, za zgled postavljal, moralo je njegovo posvečenje le pospeševati.

3. Med tem ustanovi njegova sestra, zvel. Berta, okoli l. 1127 benedektinsko opatijo v Biburgu, in zahteva svetnika za predstojnika. Ali pet let ne more njegove ponižnosti premagati dokler ni naposled prisiljen z Bamberškim škofom v Rim popotovati, kjer mu papež Inocencij II. sam pod duhovsko pokorščino zapové, opatijo prevzeti. Kako polno je bilo Eberhardovo serce ljubezni do bližnjega, kaže dogodba, ki se je na tem potu pripetila, in je podobna uni sv. Martina Turonskega. Ko dobi na cesti ubogo, za smert trudno žensko, posadi jo na konja, sam pa gre peš dolgo in težavno pot čez apeninske snežnike. Drugikrat se nekaj enacega prigodi. Ko je že za opata v Biburgu, pride hlapec v samostan in poprosi za svojega viteza, ki zunaj pri durih čaka, kozarec vina. Kletnik pelje viteza v gostilno sobo, pozabi pa na hlapca, ki mora žejin dalje iti. Ko Eberhard to zvé, zapové kletniku, berž s čašo vina za hlapcem hiteti, da se gostilna pravica in dolžnost ne prelomi. Pač srečni časi očaške priprostosti in bratovske ljubezni!

4. Ko opat Biburški je svetil podložnim v pobožnosti in zatajevanji samega sebe. Zraven pa je bil ljubeznjiv oče ubozih in bolnikov, spreviden dušen pastir in izversten pridigar, kterega priserčni opomini so marsikterega grešnika oteli. Po vsem Nemškem je slovelo njegovo ime, in komaj je bila cerkev Solnograška po smerti škofa Konrada osirotena, že so glasovi vse duhovščine klicali po opatu Biburškem. To se je zgodilo 20. aprila 1147. Pravijo, da mu je zvel. Erbon to čast prerokoval, zraven pa tudi ga opominjal, o viharjih, ki bodo med njegovim pastirovanjem cerkev pretresovali, neomajljivo stati. Škofova čast ni nič spremenila njegovega navadnega življenja; le čednosti njegove, zlasti ponižnost, so se še bolj posvetile. Po vednih vojskah so se bile marsiktere nerodnosti v cerkev vteple, ktere je mogla le neutrudljiva prizadevnost zatreti. Hromotnost duhovnov se je morala izlečiti, ljudska nravnost zboljšati. To pa je potrebovalo moža, krepostnega in poklicu svojemu zvestega, kakoršen je bil Eberhard. In res je bila njegova škofija v kratkem tako spremenjena, da mu je cesar Konrad III. sam dal to častno pričevanje, da ga nikjer ni pobožno in zares duhovno vedenje cerkvenih služabnikov tako spodbudilo kakor v Solnogradu. Kakor prej, je tudi na škofovem sedeži razodeval enako milodarnost in gorečnost do molitve. Vsaki dan je po več ubozih pogostil, je bolnike sam obiskoval in jim stregel. Kar ni dohodkov za lastne pičle potrebe potrošil, usipal je v naročje revežev. Do Matere Božje je gorel tolikanje preserčnosti, da nikdar ničesa ni odrekel, kar se je v njenem imenu prosilo.

5. Pa delovanje izverstnega pastirja bi bilo še bolj blagonosno, ko ne bi bil tisti žalostni prepir med papeži in med cesarjem Friderikom I. marsikaj dobrega že v kali zadušil, mar-

sikaj pa še vsejati ne pustil. Eberhard je stal za pravim glavarjem sv. Cerkve, Aleksandrom III. in se je stanovitno branil, od cesarja vrinjenemu papežu se klanjati. S tem si je nakopal mnogo preganjanja, ktero pa je voljno terpel rekaje: „Raji hočem cesarja, kakor Boga za sovražnika imeti“. Že v sedi starosti in ves hromoten se poda na težavno pot na Štajarsko, poravnat neke prepire, kar se mu v treh dneh tudi pogodi. Ali o povernitvi ga napade taka slabost, da komaj dospè do cistercijanskega rajnskega samostana, kjer 22. junija 1164, star 80 let umerje. 29. jun. pa je bilo truplo v Solnograd prepeljano. Ljudstvo je sprejme z jokom in plakom in vse žaluje nad zgubo tolažnika žalostnih, pomočnika ubozih.

Malo pred smertjo njegovo je videla pobožna nuna v zamaknjenji dragocen prestol v nebesih, zraven kterega sta stala sv. Peter in sv. Rupert, in slišala je glas: „To je prestol Eberhardov; varvajva ga do njegovega prihoda, zakaj blizo je“.

Obrazuje se v škofovi opravi.

Tron v nebesih.

Prezal tron je bil za sv. Eberharda v nebesih pripravljen zavoljo njegovih izverstnih čednosti in dobrih del, ktera je pobožni služabnik Božji od zgodnjih let pa do konca z neutrudljivo gorečnostjo dopolnoval. Ali imaš tudi ti takov tron ali vsaj kako bivališče v nebesih pričakovati? „V hiši mojega Očeta“, pravi Kristus, „je veliko prebivališč“. (Jan. 14, 2.) Ali je ktero zá-te pripravljeno? Gotovo da, ako le hočeš; ako je le tebi mar, v ktero priti, Bog ti nikdar nikoli dur njegovih zapahoval ne bo. Nasleduj sv. Eberharda poleg svojega stanú v spolnovanji dobrih del in kerščanskih čednosti, in brez dvombe si boš sezidal hišo v presrečni večnosti, nasproti pa si boš z grehi in s hudobnimi deli zgradil le grozno temnico večnega joka in škripanja z zobmi. In kaj nas posebno v nebesa podpira? Dobri zgledi. Kaj pa v pekel podira? Slabi zgledi. Blagi nauki, lepi zgledi staršev so sv. Eberharda najprej k pobožnosti napeljevali. Te je on ohranil, te posnemal in takó pozneje sam postal vodnik druzim na potu zveličanja. Kakó imenitna torej je za nas dolžnost, z dobrimi zgledi vzajemno se spodbudovati!

To smo vsem dolžni, posebno pa tistim, s kterimi nas vezi vere, zakona, sorodnosti tesneje sklepajo. Kako strašan greh je, ako zakonski drugi druzega zapeljujejo, če starši otrokom, učeniki učencem, duhovni ovčicam pohujšanje dajejo in tako drugi druzega v pogubljenje pogrezvajo. Slabi zgledi so več ljudi pogubili, kakor so jih mogli dobri rešiti. Ko bi pogubljene po vzrokih pogubljenja prašali, komaj bi kteri bil med njimi, da ne bi mogel reči: „Ta in ta me je zapeljal. O koliko nam bo treba odgovarjati. Bog nam je zapovedal, sovražnike ljubiti, in mi duše tistih pogubljamo, ki nam niso nikdar nič žalega storili, kterim smo celó vso ljubezen dolžni, kterih časni in večni blagor oskerbovati je nam izročeno. Človeka, ki je bil tolikanj nesrečen, da je duše s kervijo Jezusovo odkupljene, s slabimi zgledi zapeljal, mora pač grozen strah in skerb stran njegovega zveličanja oplahovati. Grozoviti očetje, zverinske matere, ki s

svojim življenjem kerščanstvo skrunite! Koliko bolje bi bilo za vaše otroke, da bi nikdar od vas rojeni ne bili. Po vas so prejeli sicer telesno življenje, ali gorje! po vas tudi večno dušno smert. Ako bodo tisti strašni sodnji dan svoje zveličanje od vas tirjali, kaj jim boste odgovorili? In vsaki nesrečnež, ki je bližnjemu na potu zveličanja nogo spodviral in morda tudi spodverl, naj se enako vpraša: „Kaj bom sodniku odgovoril, ako bo od mene zapeljano, po meni nesrečno dušo moje žene, mojega otroka, mojega brata ali sestre, mojega prijatla, tovarša, te poprej nedolžne deklice — od mene tirjal? Gorje mu, po kterem pohujšanje pride!“

Molitev.

Prosimo Te, o Jezus! napolni vse pastirje sv. Cerkve s svojim Duhom; daj jim vero, ljubezen, modrost in krepkovoljnost in podeli jim enkrat nezvenljivo krono večnega življenja. Ki živiš in kraljuješ Bog vekomaj. Amen.

24. Junij ali rožnik.

Rojstvo Sv. Janeza kerstnika.

Ko je jutranja zarija kerščanstva svoje perve žarke na nebu prižigala, je Janez se oglasil ko napovedovavec Zveličarjev; prikazal se je ko zgodnja danica pred svetlim dnevom Kristusovim, ko zjutranji svit pred solnčnim prihodom. Pri pravi velikosti ni treba doneče trombe, da bi jo svetu oznanoval; ni treba peruti zgovornosti, da bi jo s slavljenjem povzdigoval čez hrib in dol; ni treba groma bobnenja, da bi njeno hvalo v globine oznanoval; pa vendar tudi ne sme skrita in zamolčena ostati in zatoraj hočemo s priprostimi besedami povedati, kdo in kaj je Janez bil.

V necem mestu Judovskem — poleg splošnega izročila v Hebronu, poleg novejših dozdev pa v Juti, v tistem kraji Judeje, ki se je kar „gorovje“ imenovalo, — sta živela dva zakonska, Caharija in Elizabeta. Bila sta oba pravična pred Bogom in sta nesvarljivo živela po vseh zapovedih in postavah Gospodovih. Nista pa imela otrok; ali čeravno že oba priletna, in torej brez upanja, kterega priroditi, vendar ne nehata s svojimi gorečimi prošnjami pred Bogom. Bil je Caharija duhoven. Judovski duhovni so bili v 24 redov razdeljeni, ki so se od tedna do tedna v službi v tempeljnu verstili. Ko tedaj enega dne v svetišči kadilo zažiga pred Gospodovim oltarjem — in z dimom kadilnim se je tudi njegovo pobožno serce proti nebu dvigalo — glej! prikaže se mu angelj Gospodov stoječ na desni strani kadilnega

oltarja. Ko ga Caharija vidi, prestraši se in ga groza obide. Angelj pa mu reče: „Ne boj se, Caharija, zakaj tvoja prošnja je uslišana. Elizabeta tvoja žena ti bo sinú rodila, in njegovo ime imenuj Janez. In boš vesel in veliko se jih bo njegovega rojstva veselilo. Zakaj velik bo pred Gospodom; in vina in močne pijače ne bo pil in bo že v maternem telesu s sv. Duhom napolnjen. Veliko Izraelovih otrok bo k Gospodu spreobernil; in pojde pred njim (pred mesijem) v duhu in moči Elijevi pripravit Gospodu popolnoma ljudstvo". Caharija stermé posluša, kar mu angelj govori in zdi se mu neverjetno, ker je presegalo naturne moči, zatorej reče: „Po čem bom to spoznal? Zakaj jaz sem star in moja žena je že priletna". Angelj pa odgovori: „Jaz sem Gabriel, in sem poslan, ti to oznanit. In glej! mutast boš do dneva, ko se bo to zgodilo, ker nisi verjel mojim besedam". Angelj zgine. Caharija pa je od tiste ure mutast in ljudstvu, ki ga je zunaj čakalo, le z znamenji dopové, da je imel nebeško prikazen. Po dopolnjenih dnevih svoje službe se verne na svoj dom. —

2. Elizabeta spočne, se zato pet mescev doma prikriva, in hvali Boga, ki se je tako milostivo na-njo ozerl in jej je odvzel nečast pri ljudeh. V šestem mescu pa, ko je bila Elizabeta spočela, je ravno tisti angelj Gabriel poslan v Nazaret k presv. Devici oznanit jej, da je ona izvoljena biti mati pričakovanega Mesija. Pové jej tudi, da je Elizabeta, njena teta, čeravno stara in dozdaj nerodovitna, vendar sinú spočela, ker pri Bogu ni nič nemogoče. Ko se Marija z najglobokejo ponižnostjo v voljo Božjo udá in Boga pregoreče zahvali za podeljeno milost, gre jaderno v gore v mesto na Judovem, v hišo Caharija in Elizabete, ne kakor bi se hotela prepričati, ali je angelj resnico govoril, ampak da bi osrečeni teti srečo voščila in jej v njenih potrebah v marsičem ljubeznjivo postregla. „In zgodilo se je, ko je zaslišala Elizabeta pozdravljenje Marijino, poskočilo je dete v njenem telesu in Elizabeta sama je bila napolnjena s sv. Duhom. Zavpila je z močnim glasom: „Blagoslovljena si med ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa. In odkod to meni, da pride mati mojega Gospoda k meni? Zakaj glej! ko je prišel glas tvojega pozdravljenja v moja ušesa, veselja je dete poskočilo v mojem telesu". Ta poskok je poleg menjenja očetov znamenje, da je ne še rojeni Janez po posebni milosti spoznal v deviškem telesu Marijinem skritega Zveličarja, se njegove vpričnosti veselil in ga molil. Zatorej učé tudi, da je bil Janez takrat izvirnega greha očiščen, s sv. Duhom napolnjen in tako po angeljevih besedah v maternem telesu posvečen.

3. Elizabeta rodi. Ko njeni sosedje in sorodniki slišijo, da je Bog tako veliko usmiljenje skazal pobožni teti, vsi se z njo vred veselé. Osmi dan pridejo dete obrezovat. Ker je bila na-

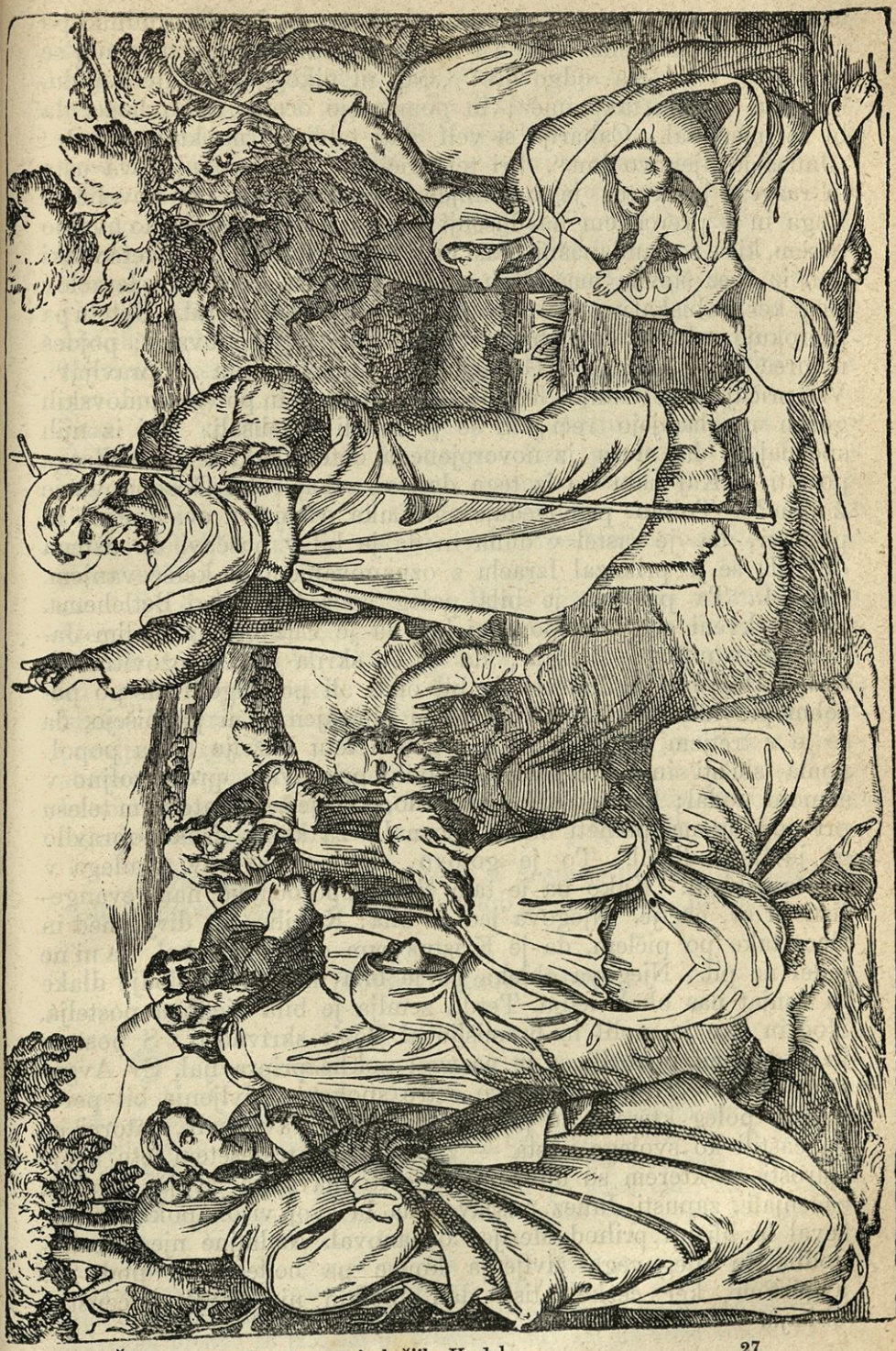

vada, pri tem obredu otroku ime dati, so ga hoteli sorodniki po očetu Cahariji imenovati. Ali njegova mati reče: „Janez naj se imenuje“. Oni pa odgovoré: „Saj ni nikogar v tvojem rodu, kteremu bi bilo tako imé“; in pomignejo očetu, kako hoče, da bi se imenoval. Caharija si velí dati tablico, na ktero zapiše: „Janez je njegovo ime“. Pri tej priči pa se odpró njegova usta in razveže jezik ter je napolnjen s sv. Duhom. On poveličuje Boga in v preroškem navdušenji zapoje tisto prevzvišeno hvalno pesem, ki se še dandanašnji glasi in se bo glasila do konca svetá vsaki dan iz brez števila mašniških ust: „Hvaljen Gospod, Izraelov Bog, ker je obiskal in storil odrešenje svojemu ljudstvu itd.“ Detetu pa prerokuje: „In ti, dete, boš prerok Najvišega imenovano; pojdeš namreč pred obličjem Gospodovim, njemu pota pripravljat“. Vsi pričujoči se čudijo, hvalijo Gospod-Boga in po vseh judovskih gorah razglasujejo reči, ki so je videli in slišali. Vsi iz njih spoznajo, da mora iz novorojenega deteta enkrat kaj velicega postati. „Kaj neki bo iz tega deteta, zakaj roka Gospodova je ž njim?“ Toliko pripoveduje sv. Luka o rojstvu sv. Janeza in pristavi, da je rastel v duhu in da je bil v puščavi do tistega dne, da se je prikazal Izraelu z oznanovanjem in kerščevanjem.

4. Ta puščava je bila poleg sporočila blizo Betlehema. Eni cerkveni očetje pripovedujejo, da je Elizabeta z malim Janezkom v puščavo bežala, da bi se skrila pred grozovitnostjo kralja Heroda, in Janezek je bil ondi ali po angelji ali po posebni previdnosti Božji pri življenji ohranjen. Eni pa pišejo, da se je v tretjem ali k večemu v petem letu iz želje Bogu popolnoma služiti in se na svoje opravilo pripraviti, prostovoljno v samoto podal; kar je lehko verjetno, ker je že v maternem telesu pri popolnoma pameti bil in spoznal, za kako visoko opravilo ga je Bog odločil. To je gotovo, da je že s prav mladega v puščavi bival. Kakó pa je tam živel, sporočujejo nam evangelisti in sv. očetje. Njegova jed je bila: Kobilice in divji med in sicer tako po pičlem, da je Kristus sam od njega rekel, da ni ne jedel ne pil. Njegova obleka pa je bila hala iz velblodje dlake in usnjat pas okoli ledja. Terda zemlja je bila njegova postelja. Noč in dan je molil in premišljeval Božje skrivnosti. S postom in z druzimi pokorili se je na svoj poklic pripravljal. Sv. Avguštin opomni, da je njegovo ostro spokorno življenje bil pervi zgled, poleg kterega so puščavniki svoje vravnavali, zatorej so ga častili ko svojega očeta — začetnika. V tridesetem letu svoje starosti, v kterem so duhovni in leviti navadno svoja opravila začenjali, zapusti Janez puščavo, da bi svoj visok poklic izverševal in bližnji prihod Mesijev oznanoval. Nadaljne njegove dogodbe in njegovega življenja konec pa bode brati pod 29. avgustom, ker cerkev tisti dan spomin njegovega mučenstva obhaja. —

5. Visoko namembo sv. Janeza ko predhodnika Mesijevega so oznanovali že preroki stare zaveze. Izaija kaže na-nj z besedami: „Glas vpijočega v puščavi: pripravite pot Gospodov, poravnajte njegove steze“. In Malahija prerokuje: „Glej, jaz pošljem svojega angelja pred tvojim obličjem, ki naj tvoj pot pred teboj pripravlja“. Pri sv. očetih se bere veliko govorov, ki so polni najlepše hvale in popisovanja njegovih čednosti. Imenujejo ga angelja v mesu, apostelina v pridigah, čudo pokore, pervega puščavnika, ki jih je na tisoče k nasledvanju nagnil, pervega pridigarja pokore in oznanovavca Božjega kraljestva. Hvalijo njegovo neustrašenost o kaznovanji hudobij visocih, kakor nizkih oseb; njegovo ponižnost, ker se je za nevrednega štel, Kristusa kerstiti, in jermene njegovih čevljev odvezati; njegovo angeljsko nedolžnost in deviško čistost; njegovo ostro, stanovitno spokornost ter njegovo neutrudljivo gorečnost za čast Božjo in za zveličanje bližnjega. Kar pa naj bi vse ljudi k največemu spoštovanju do tega svetnika nagnilo, je to, ker je Gospod sam visokost in svetost Janezovo večkrat pohvalil in očitno rekel, da ga ni večega med človeškimi otroci, ko je Janez Kerstnik. —

Sv. Janez je razun Matere Božje med vsemi svetniki edini, kterega rojstni dan cerkev ko praznik obhaja in sicer od starodavnih časov. Poleg sv. Avguština so verni to praznovanje že od apostelinov prejeli. Nekdaj so se ta dan tudi tri sv. maše brale, kakor na sv. dan, perva, ker Janez pot Gospodovo pripravlja, druga, ker jame kerščevati, tretja, ker je bil že v materskem telesu posvečen. Zvečer pred praznikom se navadno zažigajo kresi. Njih pomen in izvir se razno razlaga. Berž ko ne so oni nekaka zmes kerščanskih vzorov in pa poganskih ostankov.

Obrazuje se navadno, kako z desnico na Jagnje Božje pred njim stoječe kaže, v levici pa dolgo križem-palico derži.

Nerodovitnost žen.

I.

O priložnosti čudopolnega rojstva sv. Janeza hočemo posebno z vami ženami, ki ste brez otrok, govoriti in sicer iz tega namena, da bi vam muko nerodovitnosti, ktera vam je morda že skozi več let mnogo skrivnih vzdihljejev iz pers globin sprožila, vsaj nekoliko olajšali. Se vé da bi bilo za vas veliko veselje, ko bi vas Bog, kakor sv. Elizabeto, po dolzem zdihovanji s telesnim sadom obdaril. Ali pa veste tudi, da bi vam to kratko veselje, nosečim biti, ne napravilo veliko terpljenja? Ne ogledujte si materstva le od prijetne plati. Res je, mati nam mora častitljiva biti, če pomislimo, da iz njenega naročja človek pride na svet. Ali koliko se je ravno zavoljo te rodovitnosti za-njo bati! Že ko je na porodu, je v smertni nevarnosti, in če tudi srečno porodi, koliko truda pač otroci prizadenejo, predno so izrejeni in preskerbljeni! In pri vsem tem, v kakovi

nevarnosti so še zmeraj starši, ali imajo od svojega otroka časti ali sramote, tolažbe ali bridkosti pričakovati. Ko bi marsiktera mati vedela, kaj naj se enkrat z njenim otrokom zgodi, gotovo bi jo želja, kaj poroditi, kar pretresnila. Ko vidi Rahela rodovitnost sestre Lije, svoje telo pa zaperto, vsa nejevoljna reče Jakobu: „Pripravi mi otrok, ali pa umerjem“. Noseča tedaj porodi Jožefa, porod Benjaminov pa jo umori. In ko bi ga bila tudi preživela, kakove vendar bridkosti in grenkosti bi bila morala piti o tistih žalostnih dogodbah z Jožefom in Benjaminom! Ali bi se torej vam nerodovitnim, ki tolikanj po telesnem sadu hrepenite, ne utegnilo enako pripetiti? Ne zamerimo vam, ako sinú od Boga prosite, da bi vaše ime, ki že ugasuje, nadalje plodil. Ali se pa ne utegne zgoditi, da bi vaša rodovina od njega in njegovih naslednikov veliko več sramote doživela, kakor si je od prednikov slave nažela? Ne zamerimo vam, če otroka želite, da bi mu svoje veliko premoženje zapustili. Ali morda je ravno vaše veliko premoženje skrivni vzrok, zakaj da vam Bog, ki vam dobro hoče, nobenega otroka ne dá. Morda bi mu to veliko premoženje služilo le v nesrečo in pogubljenje, ker bi (ko bi bil sin) zanašaje se na bogastvo staršev in prihodnjo dedšino, za nobeno vednost, za noben stan se ne zmenil, v postopača rastel, in če že ne pred, vsaj potlej zapravljivec postal, kteri bi obilno zapuščino, ki ste jo morda z lastnim pritergovanjem mnogo let kopičili, v kratkem zatratil in potem glad in revščino pasti moral; ali pa (ko bi bila hči) bi utegnila le zavoljo premoženja v zakon snubljena biti in tako človeku v roke pasti, kteri brez vse ljubezni do nje, bi ž njo vse žive dni ko s sužnjo ravnal, sam pa bi se obnašal ko edini oblastnik njenih novcev, s kterimi bi po svojih razuzdanih slastih samovoljno potratno gospodaril. Ali bi bila v tacih okoliščinah sreča za vas, ko bi si od nebes telesnega dediča izprosili? In ali ne vidite dan na dan dovelj tacih žalostnih prikazni na svetu? Nikdar pa se vam vaša prošnja ne more manj zameriti, kakor kedar po otroku zdihujete, da bi se vez zakonske ljubezni tolikanj ože splela. Vemo, da so otroci od Boga samega v njen pečat odločeni. Ali kolikrat so tudi meč, ki jo nezaceljivo preseka!

Molitev.

O Bog, kteri si nam današnji dan z rojstvom sv. Janeza častitljiv storil, daj svojim ljudstvom dar duhovskega veselja in vodi misli vsih vernikov na pot večnega zveličanja. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

25. Junij ali rožnik.

Zv. Ema, spoznovavka.

Verdnoverni in pri vsi robatosti vendar tako blagodušni in daroviti srednji vek je vstvaril ustanove, ki se jim sedanje samopridne čase le čudijo in se na njih vstanovitelje le s spoštovanjem oziramo. Te ustanove pa niso bile dela mertvih, ki so svoje zaklade in bogastva, ki so je umiraje morali zapu-

stiti, po oporokah odločili v usmiljene naprave in pobožne namene; one so bile vstvaritve živih, ki so z res kerščanskim zatajenjem vsa svoja posestva in bogastva na čast Božjo in v blagor ljudi radovoljno in z lastno roko darovali, da so potem svoje ubožno in ponižno življenje v uborni celici sklenili. Med take ustanove, ki so bile potem skozi stoletja podlaga verski oliki in tedaj tudi nravnosti za cele okrajine, cele dežele, se šteje tudi vstanovljenje kerškega samostana na Koroškem po zveličani Emi.

Popisa njenega življenja iz ravno tistega časa, ali pa kmalo potem sestavljenega nimamo; najstareji, ki ga posedemo, je prav kratek in pove le: Emi pobožni, blagi grofinji je njuna dva sina že v mladih letih, moža pa na neki romarski poti smert ugrabila. Ona je potem vsa svoja posestva Bogu darovala in cerkev ter samostan kerški sezidala, ki je bil kmalo potem v škofijsk sedež povzdignjen. Sporočila tedaj iz starodavnih časov o njenem rodu, njeni mladosti in njeni osodi se ne naslanjajo na zgodovinsko podlago, ampak le na ljudska izročila, ali vendar se takó natorno vjemajo z razmerami časa in kraja, da so vredne popolne zgodovinske verjetnosti.

2. Ema, rojena 983, je izhajala iz mogočnega rodú grofov Pajlštajnskih, ki so bili naseljeni po Avstrijanskem, Bavarskem in Koroškem. Bila je od pobožnih staršev skerbno izrejevana v kerščanski nravnosti in plemeniti dostojnosti, dokler ni deviške starosti dosegla. Tedaj jo pelje njen oče, grof Engelbert, na dvor vojvoda Henrika Bavarskega, ki je ravno tisti čas, l. 1002, za nemškega kralja bil izvoljen. Tukaj dozori plemenita deva pod nadzorom in vodstvom pobožne kraljice Kunegunde do nenavadne popolnosti. Glas o njeni lepoti, blagoti in nravnosti razdoneva na vse kraje in vdari tudi na uho grofa Breško-Celškega na Koroškem; pride, bliža se jej v čistoti ljubezni in snubi njeno roko. Starši prošnjo prijazno prejmó im Ema z voljno pokorščino spolni njihove želje. Mlada nevesta je ženinu po radodarnosti staršev prinesla za doto več grajščin po Štajarskem in Kranjskem — dobrin najdragoceneja pa je bila ona sama. Ona je bila pravi vzor miline, zerkalo čistosti, priljudna v občevanji, rahla v govoru, premetena v obnaši, skerbna v domačih rečeh, postavna v vedenji zmerna v vživanji; ona je s svojim ljubeznjivim bistvom vse napajala in je v vsem razodevala tisto terdnost značaja, ktera, združena z blagoserčnostjo, ženskam tako visoko vrednost deli. Njen srečni zakon je bil blagoslovljen z dvema zalima dečkoma, ktera je čuječa njena materna skerbnost zgodaj že v pobožno djansko življenje vpeljala — Viljem in Hartvik sta bila materi radost, očetu ponos. Med grofovimi posestvi so bili tudi zlati in sreberni rudniki v Celčah, kterih rudárje on natancemu nadzorstvu sinov izroči. Zavoljo velicega zaslužka prevzetni delavci se čisto

popačijo, in zato od sinov ostro posvarjeni in kaznovani peklensk čert začnó zoper nju kuhati. Tedaj pa en rudar ženo imetnega meščana iz Brež silovito oskruni. Grof to zvedevši, ga neutegoma zaukaže na vislice pripeti. To pa rudarje takó razljuti, da se v kervavo maščevanje zaroté. In res, enega dne, ko sina rudnike pregledujeta, nenadoma nad nju planejo in pobijejo.

3. Nepopisljiva je uboge matere žalost; ali potoki solzá je ne odplové, ampak le zvišujejo; noč in dan ne gre od groba, v kterem je sladkost njenega življenja, tolažba njene starosti trohnela; le v misli na Boga, le v molitvi zajema moč nositi neznansko bridkost. Grof pa se v vihri burne strasti zapriseže v tako grozno maščevanje, „da naj se večne čase od njega govori“. Z veliko trumo vojakov hiti zoper uporne rudarje, ki so se bili po gozdih vtaborili, predere njihove zaseke in strašna je njihova pomoritev. Ali kri morivcev mu ne obudi umorjenih sinov; pusta in prazna mu ostane hiša, zoperna mu je vsaktera družba, studi se mu vsako delo — oče je brez otrok. Žalosti po zgubljencih se pridruži pekoča vest, da je v maščevanjski strastnosti toliko kervi prelil, da je toliko nedolžnih žen in otrok storil plakajoče vdove in zapuščene sirote, kterih tarni in solze zdaj v nebesa vpijejo. Nesrečni grof ne najde miru ne pokoja; žene ga z doma, da bi na trudapolni romarski poti se pokoril in na grobovih mučencev mirú iskal. Roma tedaj v Rim, kjer najde odpuščenje pred Bogom in odvezo od namestnika Kristusovega na zemlji; olajšanega serca se verne na dom, ali v pozemeljsko domovino več ne dospè, ker smert ga na meji dohiti.

4. Ema tedaj je zares vdova, brez moža, brez otrok. Pač je v posesti preobilnega bogastva, ali vsi pozemeljski zakladi zgubljene ljubezni ne nadomestijo. Nekaj let še živi prav samotno; ali kakor sledi v naravi za temno nočjo svetli dan, za merzlo zimo gorka spomlad, tako vlije Bog v otožna serca novo življenje in tolažbo, da se zopet stvarjenja veselé, zopet ljubezen čutijo do ljudi, zopet nagnjenje in moč do dobrih del. Tako je vera naučila, ljubezen vnela Emo, ki je bila brez telesne rodbine, vstanoviti veliko duhovno rodovino: sklene namreč, v Kerški dolini na čast presv. Device — žalostne Matere Božje, ki je tudi truplo svojega mertvega Sina močila z bridkimi solzami, sezidati veličastno cerkev in velik ženski samostan, ter sebe in vse svoje Bogu darovati. Ema sama vodi in nadzoruje zidanje; slednji večer sedi plemenita gospa na kamenu z denarno škrinjico v naročji in sama delavcem zaslužek izplačuje. Škrinjica se zopet in zopet izprazni, ali ona jo vselej z veseljem napolni, dobro vedoča, da ne zida samo kamenenega tempeljna, ampak tudi duhoven spominek, ki naj bo še v pozno prihodnost za koroško ljudstvo vir zveličanskega blagra. Zraven krasne cerkve postavi dva samostana, večega za 70 žensk, manjšega za dvajset korarjev, da so

vsakdanjo službo Božjo opravljali. 15. avgusta 1042 je bila cerkev od solnograškega nadškofa posvečena; Ema položí podarivne listine na oltar, sama pa nuna postane. Svojo ustanovitev ona s serčno materno ljubeznijo njeguje in jo skuša z vsemi postavnimi pripomočki prihodnje poškodbe obvarovati; ostanek velikanskega premoženja pa raznim cerkvam in samostanom razdeli.

5. Blaga ustanoviteljica živi še tri leta v svetem miru tihe celice, potem pa blaženo v Gospodu zaspí 29. junija 1045. Poleg njene želje je bila na navadnem pokopališču pokopana, kasneje pa je bilo njeno truplo v podcerkveno velikansko rakvo, ktere obok sloni na sto stebrih, preneseno; na grobnem oltarji stoji napis: „Prevzvišeni kneginji in gospej Hemi, deželni grofinji Celški in Breški, rojena gr. Pajlenštanski, preblagi ustanoviteljici Kerške cerkve“.

Leta 1465 je bila za blaženo razglašena.

Obrazuje se brez posebnih znamenj.

Komaj dvajset let po njeni smerti 1071 je bil bogati ustav od nadškofa Gebharda s papeževim in cesarjevim privoljenjem povzdignjen v deželno škofijo — v škofijo Kerško s sedežem v Celovcu.

Nerodovitnost žen.

II.

Navadno se sliši: ta zakonska imata vse, kar hočeta, samo otrok njima manjka. Pač nepremišljene besede! Zakaj ravno, ko bi kaj otrok dobila, nehalo bi njuno mirno življenje. Ali bi bila Ema in njen mož toliko bridkosti zavžila, ko bi bila brez otrok ostala? Če se marsikaka rodbina na tihem opazuje, ali se ne zdi, da hči očetu, materi sin nič mar ni; da nista oba pod pokorščino enih staršev; da sin matere, hči pa očeta ne spoštuje? Kolikrat se oče jezi nad materno prizanesljivostjo, mati nad ostrostjo očetovo! Kolikrat nespametno mehka mati otroka odveže, kazni ktero mu oče prisodi; kolikrat spet lahkomiseln oče njemu dovoli igro, kratkočasovanje, ktero se materi nevarno, škodljivo zdi! Kolikrat mati očetu očita, da preveč za sina potrati, oče pa materi, da pusti hčeri tako lišpávi, samopašni biti! — Ali take prikazni zakonsko ljubezen netijo? Ali morete zaterditi, da bi vaša rodovitnost nobenih tacih nasledkov ne imela? Ali ni torej bolje, to reč Božji previdnosti prepustiti? Vidimo sicer veliko srečnih očetov in mater, ki nad dobrimi otroci le veselje in čast doživé, ki so jim na stare dni podpora, pomoč in tolažba; starše, ki se nad nadepolnimi vnuki kakor nad krepkimi mladikami poživljajo in vidijo svoje ime s čednostmi vred v pozne rodove se ploditi; ki nazadnje v krogu svojih poštenih otrok mirno svojo dušo izdihnejo in se v deželo pravih otrok Božjih preselijo, kamor tudi svojih otrok pričakujejo. Ali koliko pa tudi nesrečnih staršev vidite, ki v svoji hromotni starosti od svojih otrok le zaničevanje, zasramovanje in razne stiske vživajo! Kako marsikteri hudobni in nehvaležni sin, ako ga je kaj veča časna sreča zadela, se le zaničljivo ozira na svoje revne in proti grobu hiteče starše, se jih sramuje in je pusti v revščini in nadložnosti koperneti! Kako marsikteri nečloveški sin razsaja, kakor mlad ris po hiši svojih obnemoglih

staršev, in je žali s svojim gerdobnim ravnanjem do smerti! Koliko mater je že okušalo žalostno resnico, ktero je Jezus gredé na Kalvarijo, klical Jeruzalemskim ženam rekoč: „Hčere Jeruzalemske, nikar se ne jokajte nad menoj, ampak jokajte se same nad seboj in nad svojimi otroci! Zakaj, glejte, pridejo dnevi, ob kterih poreko: Srečne so nerodovitne in telesa, ktera niso rodila, in persi, ktere niso dojile! — Zraven tega pa naj ima kerščanska duša še više, ko zgolj pozemeljske ozire. Božja sveta naredba je, ktera rodove manjša in množi. Njegova, ne naša volja se zgodi. Kerščanski starši! saj se vam otrok ne manjka. Sprejemajte nesrečne, zapuščene sirote, ali pa obračajte svoje premoženje v mile ustave za izrejo in poduk nezmožnih, zanemarjenih otrok, in vaše ime bo bolj zaslovelo, kakor po še tako množnem potomstvu, ktero vam utegne ravno takó sramoto nakopati, kakor vas v čast pripraviti.

Molitev.

Zveličana Ema! sprosi od Boga kerščanskim, zlasti slovenskim materam, ktere tvoj spomin še tolikanj časté, to milost, da bodo po tvojem zgledu otroke izrejale in materne bridkosti voljno prenašale. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

26. Junij ali rožnik.

Sv. Janez in Pavel, mučenca.

Sv. Janez in Pavel bi se lehko dvorjanom v zgled postavila, da bi je podučila, kako se zamore pri vseh skušnjavah in zapeljivostih dvorskega življenja vendar nepremekljiva zvestoba Gospodu ohraniti. Ko je bil cesar Konštantin svoji hčeri Konštanciji, ki je bila prav pobožna in po obljubi deviške čistosti Zveličarju posvečena, poseben dvor v Rimu pripravil, bila sta ta dva po rodu in čednostih plemenita brata v najviše službe tam postavljena. Pa pri vseh časteh ostaneta zmeraj ponižna in se posebno odlikujeta po svoji neutrudljivi milodarnosti do ubozih, in v ta namen njima tudi cesaričina, ker je imela do nju vse zaupanje, velike zneske izročuje, prepričana, da po boljših rokah ne more miloščine deliti.

2. Tudi po smerti Konštancije ostaneta še na dvoru, kjer zavoljo svojega res kerščanskega življenja spoštovanje vživata. Ali svoje službe le tako dolgo opravljata, dokler cesar Julijan, kterega spomin bo zgodovina še v daljne veke obkladala s sramotnim naslovom iznejeverjenca, ker je kerščansko vero zatajil in tudi ljudstvo v staro malikovavstvo nazaj silil, — prestola ne zasede. Tedaj se brata neutegoma službam odpovesta in dvor zapustita. Julijan vse mogoče brata pregovarja, da bi se na dvor

vernila in prejšnje službe prevzela nadjaje se, da bo najprej nju in po njih še mnogo druzih v zatajbo vere premotil. Služabnika Jezusova pa mu odgovorita: „Tvoje kerščanske prednike sva visoko častila in njim z veseljem služila; odpadnik in malikovavec pa se nama studi in ž njim nočeva nobenega občevanja imeti, ker sva prava kristijana“.

3. Razdraženi cesar jame žugati ter njima zagrozi, da, ako v desetih dneh ne bosta njegovim poveljem pokorna, se bode z največo ostrostjo ž njima ravnalo. Brata na to pretenje mirno odgovorita: „Misli si, da je ta nepotrebni odlog že pretekel in stori prec, kar žugaš, saj veš, da naju nič ne odloči od vere v živega Boga“. Vendar cesar ostane pri tem odlogu, kterega brata pridno obračata v razdeljevanje svojega premoženja med uboge. V družbi mašnika Krišpa, levita Krišpijana in pobožne gospé Benedikte se z gorečo molitvijo in z daritvijo sv. maše, ki se je v njuni hiši obhajala, skerbno pripravljata za hudi boj.

4. Ko mine postavljeni obrok, pride Terencijan, stotnik cesarske telesne straže, na dom bratov, ter postavi na mizo majhen kip malika, opominjevaje ju v cesarjevem imenu, Jupitru kadilo nažgati. Svetnika mu odgovorita: „V deržavljanskih zadevah rada pripoznava dolžnost pokorščine do cesarja; če pa nama zaukazuje malikom ali prav za prav hudiču se klanjati, njegovih povelj nikdar spolnovala ne bova. Mi nimamo druzega Boga, ko Trojedinega, Očeta, Sina in sv. Duha“. Terencijan jima zažuga s smertjo, ako svojih terdovratnih misli ne spreoberneta in da bi to žuganje več zdalo, velí vpričo nju v skritem kotu hiše jamo izkopati, v ktero naj se njuni trupli zagrebete. Ali spoznovavca ostaneta neomajljiva, zatorej ju da Terencijan natihoma ob glavo djati, drugi dan pa glas raznesti, da sta v pregnanstvo odpeljana. To se je godilo okoli l. 363.

5. Ne dolgo potem edinega sina Terencijanovega hudobni duh obsede, da kakor nor po mestu semtertje dirja, dokler ga milost Božja ne pripelje v hišo mučencev in k jami, v ktero ste bile trupli verženi, in glej hudobni duh ga prec zapusti. Tedaj se tudi njegovemu očetu oči odpró; bridko se pokesa, da se je podal v spolnjenje groznega smertnega povelja. Luč sv. vere ga razsvetli in s sinom vred sv. kerst prejme. Kmalo terpita oba mučensko smert, djana ob glavo in kristijani ju skrivej zakopljejo v hiši sv. bratov. Ta je bila že ob času papeža Damaza, ki je vladal od 366 do 384, v cerkev spremenjena in imenovana sv. Janeza in Pavla. Sv. cerkev se pri vsaki sv. maši nju spominja, pri litanijah vseh svetnikov pa njunim priprošnjam priporoča. —

Obrazujeta se v rimljanski opravi z mečem v roki.

Pravi katoličan in zasmehovavci vere.

Oba plemenita brata Janez in Pavel sta bila pozvana verniti se na dvor cesarja Julijana. Bila bi tam zopet postavljena v visoke službe in prejšnje časti; ali onadva sta vedela, da bi bila tam njuna vera v veliki nevarnosti. Julijan je čertil pravo vero; on je kristijane zasmehoval, zasramoval, kervavo preganjal. Sv. brata torej sta se bala, da bi na dvoru tacega vladarja ob svojo vero ne prišla, in nepokorna njegovemu povelju sta raji terpela mučensko smert.

Kerščanska duša! Tacih ljudi, kteri se kakor cesar Julijan, posmehujejo kerščanski veri, njenim sv. skrivnostim in obredom, je še dandanes dovelj. Teh se ogibaj in varuj; zakaj pri njih nič ne opraviš, če tudi se ž njimi v pravdo spustiš. Oni imajo spridena serca, polni so napuha in visokomiselnosti, zatorej se jih nobena dobro namenjena beseda ne prime. Najbolje storiš, če se jih varuješ ali pa je s kratkim odpraviš. Janez in Pavel sta bila goreča in dobro podučena kristijana, ali vendar o Julianu nista hotela nič vedeti. Stori tudi ti takó.

Ako se pa teh posmehačev ne moreš ogniti, če je moraš poslušati, ne daj se vsaj od njihovih lažnjivih in oskrunljivih besed premotiti, preslepiti. Če je nekoliko opazuješ, njihova djanja premišljuješ, boš spoznal, da njihovo življenje ni ravno najzgledniše. Njim je nauk Jezusov in njegove sv. Cerkve tern v očeh; oni ne marajo poleg tega nauka živeti, njegove zapovedi so za-nje pretežavne; ker pa vendar njegove resnice ne morejo utajiti in zatreti, zato ga zasmehujejo, pokvarjenega v razne pokveke z norčijami zasramujejo in takó vsaj nekoliko svoj čert tolažijo.

Človeka pa, kteri količkaj pomisli, vse to gerdovanje ne more zapeljati. Zasramovati zna tudi norec, ali resnica ostane zmeraj resnica.

Julijan je zasmehoval Kristusa in njegov nauk; on je njega in kristijane zasramljivo nazival le „Galilejce“; on je že davno grozno nesrečen šel s tega sveta, križ Gospodov pa še zmeraj stoji in ime „Jezus“, ktero je on zasramoval, na milione ljudi povsod častito izgovarja. Julijan je končal v obupanji. Janez in Pavel pa v nebesih kraljujeta. S kterimi hočeš del imeti?

Molitev.

O ljuba sv. brata, Janez in Pavel! prosita za-me, da bi se nikdar ne dal zapeljati od zvestobe dolžne Jezusu in njegovi Cerkvi, da bom tudi jaz enkrat smel del upati v vajni slavi nebeški. Amen.

27. Junij ali rožnik.

Sv. Ladislav, kralj.

Za zahodu večernega solnca sledí po kratki noči vzhod jutranjega. Sveti Štefan I. si je velike zasluge o Ogerskem pridobil z razširjanjem in vterjevanjem sv. vere. Po nje-

govi smerti pa se zopet jame gibati ljudstvu prirojena sirovost, ki se je le nerado svojemu navajenemu življenju, svojim šegam in posebnijam bilo odpovedalo. Mogočna stranka je na vse kriplje delala, da bi malikovavstvo oživila, zatorej je po kerščanstvu mahala na vse močí. K temu zopervanju zoper napredek olike so se pridružili še prestolni prepiri in kervavi boj med domačini samimi. Kralj Peter, naslednik sv. Štefana in njegove sestre sin je bil zavoljo svoje okrutnosti in razuzdanosti od Ogrov pregnan; njega nasleduje Štefanov stričnik, Andrej, kteri pa mora, ugnan od upornikov, terpeti razdevanje kerščanskih cerkev in zopetno vpeljevanje malikovavstva; on da svojega sedem let starega sina, da bi mu nasledništvo na prestolu prigotovil, slovesno kronati, ali bil je od brata Bela, s tem djanjem nezadovoljnega, v boji premagan in umorjen. Zdaj tedaj je Bela kraljeval. Po njegovi smerti pa je bil mladi Salomon od Nemcev na prestol posajen, Belovi sinovi Gejza, Ladislav in Lambert pa so pobegnili na Poljsko, dokler se po sklenjeni pogodbi zopet na Ogersko ne vernejo. Ali čez nekoliko časa hudobni jeziki zdrahe med to spravo zasejejo. V boji je Salomon premagan in Gejza prime za kraljevo žezlo. Za njim pa nastopi vlado 1077 l. njegov hrabri brat Ladislav.

2. Ladislav je bil okoli 1040 rojen na Poljskem, kjer se je bil njegov oče ko begun z eno hčerjo vojvodovo oženil. Kralj Andrej, brat ga pokliče na Ogersko nazaj. Ladislav tedaj, od matere izverstno izrejen je leta mladostnega razvitka in možate izolike preživel v domovini, kjer si je s svojo verlo pa priprosto obnašo, s svojo možato resnobo in iskreno vnetostjo za pravico in resnico splošno spoštovanje in ljubezen pridobil. Oče in za njim brat sta prestolovala; Ladislav, kraljevič, je bil obdan od zapeljivega prilizunstva, od nevarnosti pozemeljske velikosti, ali on je ohranil v vsej priprostosti svoje pobožno, čisto serce. Po smerti Gejzovi se zberó stanovi v volitev novega kralja, in čeravno se dvakrat kronani Salomon brani v Požunski in Mošonjski terdnjavi ter terdi svoje kraljeve pravice, vendar vsi volijo verlega Ladislava govoreči o njegovi zmernosti, pravičnosti, prevdarnosti in hrabrosti i. t. d., da on ni iskal pozemeljske veličasti, da je bil zmeraj oče ubozih, zavetnik stiskanih — zmeraj prijatel ljudstva. Celo njegova velikanska postava — bil je namreč za glavo viši ko drugi človeški otroci, lepa rast udov in kretnost njegovega telesa so ga zaznamovale, da je za gospodovanje rojen. Pa čeravno enoglasno izvoljen, vendar noče kronan biti, dokler še Salomon živi ali pa se prestolu ne odpove.

3. Ladislav krepko poprime vladno kermilo tako nepokojne deržave. Da bi zatepene nerednosti in razvade odpravil, dene zopet v veljavo postave, ki so se po smerti Štefanovi skor čisto zapozabile, slednjemu tudi najmanjemu je pomagal do pravice

in vsega njegovega djanja namen je bil: povikševati čast Božjo, sv. vero vterdovati in blagor podložnih pospeševati. Občudovali so nad njim njegovo ljubezen do čistosti, njegovo prijaznost, zraven pa tudi častito resnost. Živel je skor po samostansko in vina nikdar ni pil. Kar mu je od spolnovanja vladnih dolžnosti časa ostajalo, ga je obračal v molitev in premišljevanje. Zavoljo njegove neizmerne radodarnosti do ubozih se je takrat rekalo: „Ogerski kralj ne zna druzega, ko bolnišnice napravljati in miloščino deliti“. Škofje pa se med tem trudijo, da bi se kralj in Salomon kako pogodila. Res nekako spravo storita: ali Salomon, kesaje se svoje odpovedi do kraljevanja, namerja Ladislava umoriti, ali zasačenega pri tej hudobni nakani zapró na Višegrad pri Donavi, pa vendar ga kmalo iz ječe izpusté. Ker pa ne mara mirovati, oberne se celo do divjih Kumancev, in z njihovimi tropami večkrat na Ogersko prihrumi; ali nazadnje čisto potolčen na ptuje pobegne, kjer se glas od njega ves razgubi, ako nočemo pravljici verjeti, da je blizo Pulja v Istri ko puščavnik in svetnik umerl.

4. Zvonomir, kralj hrovaški in dalmatinski umerje brez dediča; vdova, sestra Ladislavova, njega pokliče, da bi zaterl prepire raznih strank o nasledniku. Zlahkoma pridobi Slavonijo in del Hrovaškega; vpelje tam ogersko vstavo in vstanovi zagrebško škofijo. Pa roparski Kumanci ga zopet kličejo na boj, in Ladislav jim poglavarja z lastno roko umori. V teh bojih pa je ogerske vojake vnemala tolika verska navdušenost in toliko zaupanje v kraljevo modrost in svetost, da so se jim vsa njegova djanja in ravnanja zgolj čudeži zdela. Terpinčeni od najhuje lakote in žeje pridejo po težavnem potu na bojišče, in vpijejo po kruhu in vodi. Kralj moli, potem pa se dvigne, da bi je potolažil; glej, kar se prikaže čeda bivolov in živi studenci priteko izpod kopit njegovega konja. Bežeči sovražnik trosi dragocene reči po poti, da bi preganjavca zaderževal, ali molitev kraljeva srebro v kremen spremeni. — Ko Ladislav meje vpokoji, zopet, l. 1092, skliče duhovske in deželske stanove, da bi kači poganski glavo, ktero je zopet in zopet dvignila, popolnoma sterl. Poderte cerkve naj soseske zopet sezidajo, kralj naj je oskerbi z opravo, škofje pa s knjigami. Nedelje in prazniki naj se ne skrunijo z lovom, sejmi in javnimi deli (tudi judov ne); vse ajdovske daritve in molitve pri studencih, skalah in drevesih so pod ostro kaznijo prepovedane; ptuji duhovni morajo postavna spričevala o svojem poprejšnjem življenji donesti itd.

5. Tisti čas je pridigoval navdušeni puščavnik Peter Amienski po Laškem, Francoskem in Nemškem križansko vojsko zoper Turka, ki se je bil sv. dežele polastil. On sam je videl njeno veličast in ponižanost, njeno svetost in oskrunjenost in prezgovorno je popisoval gnjusobo na sv. mestih. Zdihleji in

klici po Palestini so odmevali po vsej Evropi. Papež Urban II. pozove v velicem zboru v Piačenci 1095 vse pričujoče, da naj se s slovesno prisego zavežejo, podati se v sveti boj, kedarkoli je pokliče va-nj Božja volja in klic njegov. Kralj Ladislav po svojem poslancu izreče, da je v vseh bogoljubnih rečeh za najbolj gorečo pripomoč pripravljen. O veliki noči t. l. pridejo poslanci angleškega, francoskega in španskega kralja k njemu, ter mu ponudijo više poveljstvo čez križansko vojsko. Prevzame ga s svetim veseljem, stori obljubo željo kraljem dopolniti. Ali njegova pobožna obljuba naj se ne spolni; sredi med pripravljanjem za sveto vojsko ga naglo pojemanje močí opominja poti — ne k grobu Kristusovemu, ampak v lastni grob. Skliče torej stanove v Nitro, da se od njih po očetovsko poslovi in — v Gospodu zaspi 28. julija 1095.

Truplo je bilo v véliki Varaždin v prekrasno od njega zidano cerkev Matere Božje preneseno. Ginljivo je bilo plakanje in žalovanje Ogrov po njihovem velicem, hrabrem svetem kralji, niso si mogli misliti, da se je od njih ločil, ampak da je še zdaj, nevidno, z nebes vlada. Neki plemenitaš v stiski sreberno čašo, nekdaj od kralja mu podarjeno, necemu grofu na prodaj ponudi; ali ta terdi, da je njegova lastnina in njemu ukradena. Sodnik veli čašo na kraljev grob položiti rekoč: „Zveličani kralj je pravico sodil na zemlji, gotovo jo bo tudi v nebesih; kteri izmed vaju brez kazni čašo tu proč vzame, tega je.“ Derzno stegne grof roko po njej, ali tisti trenutek se zgrudi mertev na tla. Vse ljudstvo je hvalilo Boga v njegovem svetniku!

Obrazuje se v kraljevi opravi z bojno sekiro v roki.

Zvestoba v poklici.

Ko Ladislav očetovski prestol zasede, pred vsem mu je mar dolžnosti svojega imenitnega poklica kar najbolj natanko spolnovati. Ti sicer nisi kralj, ali pa ne moreš kraljevih čednosti sv. Ladislava tudi v majhnem posnemati, zlasti če imaš gospodariti ali gospodinjiti? Ali ne zatratuješ časa s postopanjem in razveseljevanjem tako, da tvoje hiševanje škodo terpi, v nič gre. Ali skušaš v svoji hiši nerodnostim, samopašnostim otrok in družine v okom priti ali je saj odpraviti? Ali pospešuješ pri svojih domačo pobožnost, čast Božjo, versko rast? Ali ohranuješ pri hiši mir, ne daješ ženi, otrokom, družini nobene priložnosti za nejevoljo, kreg in prepir? Ali se znaš proti vsem pohlevno, prijazno, pravično, po očetovsko obnašati? Ali skerbiš, da tvojih nobeden druzim krivice ne dela? Ali si stiskani nedolžnosti rad v podporo in jej pomágaš, kolikor moreš, do pravice? Kako obračas svoje premoženje? Ali ga deliš, kolikor moreš, potrebnim, nadložnim, stiskanim, ali mar pred njihovimi zdihljeji iz skoposti ušesa mašiš? Ali podiš od svoje hiše sovražnike nedolžnih duš, zapeljive, pohujšljive? Ali si prizadevlješ, dolžnosti stanú, v kterega te je Bog postavil, natanko in iz namena, Bogu dopasti, spolnovati? Tudi v

najniži koči zamoreš svetnik postati, zakaj v kerščanskem spolnovanji naših stanovnih dolžnost obstoji vsa naša svetost. Zatorej zamore kmet, ki gre za plugom, v potu obraza svoj kruh jé, pa iz ljubezni do Boga, svojo težko osodo voljno in rad terpi, veči pred Bogom biti, kakor najmogočneji vladar. Zakaj tisti je resničnо vélik, ki je v Božjih očeh vélik, takov pa je le tisti, ki spolnuje Božjo voljo, to je, dolžnosti svojega stanú.

Teh ne poznati, je kazni vredna nevednost; in ž njihovim zamujanjem kaj druzega, če tudi na sebi dobrega, delati, gerdo je postopanje. Če tudi po cele ure v cerkvi moliš, ko bi moral doma delati; če namesto oskerbovanja potrebnih opravil hočeš o odpravljenih praznikih Bogu na čast postopati, pobožевati in romati; ko bi se s presiljeno ostrostjo tako izpostil in sterpinčil, da bi svojega dela ne mogel več spodobno opravljati; — vse to je le farizejsko kerščanstvo. Imej zmeraj svoj stan in poklic (ako se sicer nisi zoper voljo Božjo va-nj vrinil) za najboljšega, najbolj zveličanskega, in gotovo boš po njem vekomaj srečen. Nezadovoljnost s stanom ga le še bolj težavnega dela; zraven pa se človek zoper Gospoda samega spunta in pregreši.

Molitev.

Dodeli nam milostivo, o Gospod! te prosimo, da se po svojem stanu, naj že v bliščavi ali nizkosti tega sveta živimo, kakor kralj Ladislav posvetimo. Po Jezusu Kristusu Gospodu našem. Amen.

28. Junij ali rožnik.

Sv. Irenej, škof in mučenec.

Irenej, rojen okoli l. 120 po Kr., je bil po rodu Gerk in Aberž ko ne iz Smirne v mali Aziji domá. Že v zgodnji mladosti pride v šolo sv. Polikarpa, škofa, kteri je vero iz najbistrejega vira, iz poduka namreč sv. apostelјna Janeza samega zajemal. Iz naukov tedaj in življenja tega apostoljskega moža je serkal Irenej, ko pridna bčela sterd, vere in ljubezni tistega učenca, ki je slonel na persih Gospodovih; in kar je slišal od učenika, to si je takó globoko v serce vtisnil, da mu je še v sedi starosti živo bilo v spominu. Ali pri vsej vnetnosti za evangeljske nauke kratkimal velemožni mladeneč druge dušne olike po svetnih vednostih ne zamudi; pridno namreč prebira gerške modrijane in pesnike in se seznanja tudi z raznimi verskimi snovami vzhodnjih narodov. Ali k temu učenju ga ne žene ničemurna radovednost, ampak viši nameni; zakaj znanja poganskega bajeslovja in verskega modroslovja takrat branitelji kerščanske resnice niso smeli pogrešati, ako so se hoteli s pogani

in krivoverci vspešno bojevati in je z njihovim lastnim orožjem premagati. Zatorej ga sv. Epifanij imenuje prav učenega zgovornega in vseh darov sv. Duha polnega moža.

2. Kerščanskemu prepričanju je lasten nagon, tudi druge za-se pridobiti. Kolikor živeja je vera, kolikor serčneja ljubezen, kolikor bolj osrečavna zavest občevanja z Bogom, toliko bolj hrepené razširiti se med raznimi ljudstvi in narodi. K temu notranjemu nagonu, oznanovati evangelij tudi ptujim ljudstvom, se je utegnila pridružiti tudi kaka vnanja prilika, morda kako poslanje sv. Polikarpa. Najdemo namreč Ireneja, poleg gotovih zgodovinskih sporočil, ko mašnika pri škofu Potinu v Lugdunu (Lijonu) na Francoskem. Njegova učenost in blagonosna delavnost mu kmalo pridobi veliko veljavnost in posebno zaupanje. Občina Lugdunska ga pošlje v neki cerkveni zadevi v Rim in mu v listu do papeža Elevtera dá to-le častno sporočilo: „Poslali smo svojega preljubega brata, mašnika Ireneja, da naj ti donese ta list in ti ga priporočamo ko vsega gorečega za Kristusov zakon“. Ko Irenej v Rimu, kjer je bil prav prijazno sprejet, izročeno opravilo srečno izverši, in se seznani z vsemi obredi tam navadnimi, da bi je potem v Lugdunu vpeljal, in si zapomni vsa stara sporočila, ki so se od aposteljnov tam ohranila, se verne na dom.

3. Med tem, ko Irenej v Rimu biva, se vname v Lugdunu 177 (glej 2. jun. Blandina) kervavo preganjanje kristijanov, o kterem tudi devetdesetletni starček, sv. Jožef Potin, mučensko krono doseže. Irenej je po svoji vernitvi na njegovo mesto povzdignjen. On si ne taji, da bo ko glavar tolikanj čertene občine toliko bolj zlobi nasprotnikov izpostavljen in da bo imel toliko veče skerbi, trude in terpljenja prenašati. Ali ljubezen do Zveličarja in gorečnost za blagor vernikov ga nagnete, nevarno breme na rame zadeti. Ko po smerti cesarja Marka Avrelija preganjanje neha, prizadeva si on čedo svojo po rabeljnovem meči silo zmanjšano, z novimi ovčicami pomnožiti, in Bog podeli njegovim besedam toliko moč in tak blagoslov, da poleg Gregorija Turonskega v kratkem skor ves Lugdun k veri spreoberne; izolikal je s svojo gorečnostjo in vednostjo Božjih reči sposobne može, ki je je potem v oznanovanje evangelija in v vstanovljenje novih cerkva v sosednje kraje poslal, tako, da čeravno ne edini, bil je vendar on pervi škof v Galiji zavoljo sedeža, in zavoljo svojih zaslug.

4. Kakov blagoslov pač je Bog širil po možu, v čegar serce je bila po Polikarpu ljubezen tistega aposteljna zasajena, ki je smel sloneti na persih Zveličarjevih! To ljubezen je Irenej tudi razodeval o prepiru zastran časa velikonočnega obhajanja. Papež Viktor je skušal ta prepir poravnati in edinost vpeljati. Več cerkvenih zborov priterdi rimski navadi; ali škofje po mali

Aziji se terdovratno branijo od stare, od prededov izročene navade odstopiti. Viktor jim žuga iz cerkve je izobčiti. Ali to ravnanje se več škofom zdi preostro; zatorej piše Irenej z blago prostodušnostjo do papeža in ga opominja v duhu mirú: da naj cerkvene edinosti zavoljo zgolj vnajnosti nikar v kvar ne pripravlja. Ali kakor mirovit in poterpežljiv je bil v vsem, kar ni bistva sv. Cerkve se dotikalo, tako možato je postopal, kedar je šlo za bistvene nauke sv. vere. Ko cesar Komod, kakor razuzdan gerdun je tudi bil, vendar cerkvi mirú ni kalil, so pa krivoverstva gnostikov in Valentinijanov toliko več zlega med kristijani napravila. Irenej je je podiral z besedo in s pisanjem, in tako je nastalo njegovih peterih bukev „zoper krivoverstva“. S tem delom se je povzdignil na visoko stopinjo med cerkvenimi učeniki in vživa, ker so ga učenci aposteljnov sami podučevali, največo veljavnost.

5. Tisti čas je bil vedno bor in boj za rimski cesarski prestol in bile so homatije, kterih se pa kristijani niso nič vdeleževali. Oni so cesarjem, od starešinstva v imenu rimskega ljudstva poterjenim, zvesto pokorščino skazovali. To so storili tudi Severu, kteri bi kristijanom pa tudi zavoljo tega bil moral hvaležen biti, ker ga je eden njih, Prokat, s svojo molitvijo hude bolezni bil ozdravil. Ali krik malikovavcev in njegova k okrutnosti nagnjena natora mu zadušita to zavednost in tedaj sproži on l. 202 novo preganjanje (peto) zoper kristijane. Poprej poglavar Lugdunski, je sam videl cvetoči stan ondašnje cerkve in to nam da misliti, da je zaukazal, posebno tam z vso grozovitostjo kristijane pokončevati.

Pogani so po Lugdunu tako besno morili, da je kri kristijanov kar v potoček po ulicah derla. Mučencev je bilo neki devetnajst tisoč. Irenej je bil eden izmed pervih ob glavo djan. Njegovo truplo je pokopal mašnik Caharija zraven groba sv. mučencev Epipodija in Aleksandra. Kasneje so bili njegovi ostanki shranjeni v podzemeljsko kapelo po njem imenovane cerkve, ktero so pa l. 1562 Hugenoti razdjali. Le črepinjo so najdli, ki je še zdaj shranjena v cerkvi sv. Janeza v Lugdunu. Razun gori imenovanih bukev so vsi drugi njegovi spisi do malega se pogubili.

Obrazuje se ko škof, z mečem v roki.

Nekoliko iz njegovih bukev.

Sv. Irenej je bil eden najslavniših učiteljev in braniteljev prave cerkve. Ker je imel priložnost, še s tistimi velicimi možmi občevati, ki so bili učenci aposteljnov, zato so njegovi spisi silo važni, ker je njih obsežek iz najčistejših virov apostoljskih naukov zajet. Kakoršna tedaj tolažba mora za nas katoličane biti, da v spisih tega častitljivega cerkvenega

očeta ravno tiste nauke nahajamo, ktere nam cerkev še dandanašnji oznanuje. Kako nas more to v veri poterditi! Kako veselje za nas, v tej veri umreti! Kako čudno pa mora biti za naše zmotene brate, da vsa kerščanska starodavnost zoper nje priča in njihove nauke dolži, da so novotarija, popačenost, nezvestoba do resnice? Hočemo ti torej v tvoje poterjenje ponesti nekoliko stavkov iz imenovanih bukev zoper krivoverce, da boš toliko bolj goreče našega svetnika v terdnovernosti posnemal. V pervih bukvah pobija krive nauke Valentinove z izreki sv. Pisma, z apostoljsko vero in z zavernenjem na edinost tako raznih cerkev v eni veri, ko se nasproti krivoverci v vedni nesloščini in predrugačevanji kolobarijo. V druzih šestih povdarja, da verniki z močjo presv. imena Jezusovega čudeže delajo. „Eni hudiče izganjajo; eni imajo nebeške prikazni in prihodnje reči prerokujejo; eni ozdravljajo bolnike s pokladanjem rok. Mnogo od smerti obujenih je potem še več let med nami živelo. Naposled je nemogoče, razne čudeže našteti, ktere cerkev vsaki dan po vesolnjem svetu v Jezusovem imenu dela". Irenej tedaj postavlja dar čudeže delati, med znamenja prave cerkve. V tretjih bukvah brani sv. učenik ustno izročilo. To in pa sv. Pismo ste nepremagljivo orožje zoper krivoverce; preiskati je treba, kaj so aposteljni verskih resnic in skrivnosti naslednikom zapustili; pred vsem pa se je treba zatekati k véliki, najstareji in po vesoljnem svetu znani cerkvi v Rimu, ki je od preslavnih aposteljnov Petra in Pavla bila vstanovljena. Ta ohranuje ustno izročilo, prejeto od svojih vstanoviteljev, po nepretergani versti svojih škofov. Zdaj imenuje rimske papeže, ki so cerkev vladali od sv. Petra do Elevtera; do te cerkve se mora zavoljo njene visoke prednosti vsaka druga cerkev, to je, vsak vernik oberniti kakor k zvesti ohraniteljici apostoljskega izročila. In ko bi aposteljni nobenih spisov ne bili zapustili, morali bi iti za vodotokom izročila. To stori tudi mnogo divjaških ljudstev, ki imajo vero brez černila in papirja. Prav resno in pogostoma svari pred ločenjem od apostoljsko-katoliške cerkve. „Kjer je cerkev, tam je Duh Božji, in kjer je Duh Božji, tam je cerkev in vsaka milost. Duh pa je resnica. Zatorej, kteri ga niso deležni, ne bodo ne na persih matere v življenje peljani, niti dobé od Kristusa živega, bistrega studenca, ampak sami si kopljejo razhrebane vodnjake in pijo gnjilo vodo močvirja. Oni tajé vero cerkve, da bi ne bili posvarjeni, in zametujejo sv. Duha, da niso podučeni". V 4. bukvah stavi neštevilne mučence ko znamenje prave cerkve — častito znamenje, s kterim se krivoverci nikakor ne morejo oponašati. V 5. 6. dokazuje, da je Jezus Kristus, ko je daritev stare zaveze ob veljavo djal, daritev svojega Telesa in svoje Kervi na njihovo mesto postavil, ktera se zdaj poleg Malahijevega prerokovanja obhaja po vesoljnem svetu.

Molitev.

Ohrani in poterdi nas, o Bog! v katoliški, edino zveličavni veri, za ktero se je tvoj služabnik tako slavno bojeval; pa naj ona prevzame tudi naše serce in vse naše življenje, da bo rodovitno dobrih del in da bomo neomadežani na duši in na telesu, deležni enkrat tiste slave, ktero nam je pridobil tvoj edinorojeni sin Jezus Kristus. Amen.

29. Junij ali rožnik.

Sv. Peter in Pavel.

Danes obhajamo skupni praznik pervakov aposteljnov, ki sta si bila v življenji poleg gnade, zasluženja in slave verstnika, ob smerti pa v mučenstvu tovarša. Peter in Pavel sta velikanski svetilki, ki se žarite na obnebji evangeljskem; veča podnevna luč je sv. Peter, ki je bil poklican Judom, ki so živeli v zjutranji zariji Postave, popolno solnčno luč evangelija prižgati, in ko poglavar cerkev, kraljestvo Božje na zemlji vladati; manjša ponočna luč je Pavel, ki je bil od Boga izvoljen za aposteljna poganov, ki so tavali še po temni noči nejeverstva. Njuni žareči imeni ste veliki v nebesih, veliki na zemlji po vesoljnem kerščanstvu; ali slovesnost enega dneva se ni zdela zadostovati slavitosti njunih djanj in visokosti njunih zaslužnj, zatorej je cerkev „spominu“ aposteljna Pavla še posebej naslednji dan odločila, in poleg tega cerkvenega nakazala tudi tukaj zapored sledi posebej popis življenja sv. Petra in Pavla.

Sv. Peter.

Peter je bil Galilejec iz Betzajde, ribič, pa naseljen v Kaparnavmu ter oženjen tudi ondi, ker je bil Kristus njegovo taščo ozdravil. Tam je v potu obraza kruh si potegoval iz globočine morja; ali milost Božja ga je bila za visoke reči izvolila. Po kerstu Jezusovem v Jordanu, ko mu je Janez spričevanje dajal: „Glejte Jagnje Božje, ki grehe sveta odjemlje“, pelje Andrej svojega brata Simona k Jezusu, kteremu je poleg vsegavednosti znana njegova ognjevitost; zatorej mu reče: „Ti si Simon, sin Jonov, odsihmal boš Peter (skala) imenovan“, ter s tem njegovo prihodnjo namembo naznani. Poverne se Peter k svoji obertniji s ternkom in mrežo, dokler ni popolnoma v apostoljstvo poklican. Enega dne namreč stoji Gospod na bregu, stopi v en Petrov čoln in velí nekoliko od suhega odriniti, in ko neha na bregu stoječe ljudstvo učiti, reče Simonu: „Pelji na globoko in verzite svoje mreže na lov“. In Simon je odgovoril: „Učenik, vso noč smo delali in nismo nič vjeli; na tvojo besedo pa bom vergel mrežo. In mreža se je števila rib tergala. Stermenja o tem čudopolnem blagoslovu, kakor tudi svete groze o pričujočnosti čudadelnika ves preplašeni Peter pade Jezusu k kolenom rekoč: „Ljdi od mene, ker sem grešen človek!“ Jezus pa mu reče: „Ljdi za menoj, odslej boš ljudi lovil“. Mreža Božjega ribiča

je bila Petrovo serce zajela: on zapusti vse nemudoma in sicer takó popolnoma, da je kasneje zaupljivo reči mogel: „Glej, Gospod! vse smo zapustili in smo šli za teboj“.

2. Peter je pervi očitno in naravnost svojo vero v Jezusa spoznal. Na potu v Cezarejo Filipovo vpraša Gospod učence: „Kdo, pravijo ljudje, da je Sin človekov?“ Oni odgovore: „Eni, da je Janez Kerstnik, itd.“ Jezus jim reče: „Vi pa, kdo pravite, da sem?“ Tedaj odgovori Simon Peter rekoč: „Ti si Kristus, Sin živega Boga“. Jezus odgovori: „Blagor ti, Simon, sin Jonov, ker meso in kri ti nista tega razodela, ampak moj Oče, ki je v nebesih. Pa tudi jaz povem tebi: Ti si Peter in na to skalo bom jaz svojo cerkev zidal, in vrata peklenska je ne bodo premagala“. — Po čudapolnem nasitenji pet tisoč ljudi gre Gospod sam na goro molit; drugi dan pa ga poišče množica in on jej govori: „Iščete me, ker ste od kruhov jedli in nasiteni bili, — delajte ne za jed, ktera mine, ampak za jed, ktera v večno življenje ostane . . . . Jaz sem kruh življenja, kteri je iz nebes prišel, ako kdo jé od tega kruha, bo živel vekomaj. In kruh kterega bom jaz dal, je moje meso za življenje sveta. Kdor jé moje meso in pije mojo kri, ima večno življenje — —“. Veliko njegovih učencev je reklo: „To govorjenje je terdo in kdo ga more poslušati?“ Tedaj reče Jezus dvanajsterim: „Hočete tudi vi proč iti?“ Simon-Peter pa mu odgovori: „Gospod h komu pojdemo? Besede večnega življenja imaš; mi smo spoznali, da si Kristus, Sin Božji“. — Malo pred terpljenjem vzame Jezus tri najljubše učence, Petra, Janeza in Jakoba seboj na visoko goro in se pred njimi spremeni v nebeški svetlobi; Mojzes in Elija se mu prikažeta v čudoviti žarnosti; tedaj Peter rajsko zamaknjen govori: „Gospod! dobro nam je tukaj biti; ako hočeš, naredimo tukaj tri šotore!“ — Ko pride Zveličar pri zadnji večerji umivaje učencem noge

do Petra, ta preosupnjen ponižnosti Gospodove, reče: „Gospod! ti mi boš noge umival? Ne boš mi umival nog vekomaj ne!“ — „Ako te ne umijem, ne boš imel deleža z menoj“. „Gospod! ne samo nog, ampak tudi roke in glavo!“ — Ko se spet k mizi vsedejo, in Jezus v duhu prežaljen reče: „Eden izmed vas me bo izdal — ali kamor jaz grem, vi ne morete priti“, se Peter ognjevito dvigne vsa serčna čutila v ta klic oklepaje: „Jaz grem s teboj, v ječo, pa tudi v smert“. Jezus ginjen take ljubezni milo odgovori: „Zdaj še ne; potlej pa pojdeš za menoj — in rečem vam, to noč se bote vsi nad menoj pohujšali“. In Peter zopet reče: In ko bi se vsi, jaz ne; Jezus mu odgovori: „Resnično, resnično ti povem: Petelin ne bo dvakrat zapel in ti me boš trikrat zatajil“. — Na vertu se Jezus rabeljnom voljno da zgrabiti in zvezati; Peter pa o tem prizoru neutegoma izdere meč in mahne po hlapcu vélicega duhovna. Učenci pa zbežé in se skrijejo po nočnih tminah; Peter pa gre trepetaje in omahljivega koraka za Jezusom: ljubezen do njega ga je gnala, strah pred nadležnim popraševanjem in zasramljivim besedovanjem ga je oviral; pride na dvorišče vélicega duhovna — in predno je petelin dvakrat zapel, je on hudo rotil se in prisegal, da tega človeka ne pozna. Tedaj peljejo Zveličarja čez dvorišče. Milo se v Petra ozre in ta pogled ko ostra pušica nezvestemu učencu serce prebode; gre ven in se bridko zjoka. Iz vsega obnašanja aposteljnovega do nebeškega Učenika se razodevlje že prec iz začetka tako plameča ljubezen in navdušenost, tako popolna udanost, možata krepkovoljnost, vred pa tudi tako otroška, zvesta odkritoserčnost, da se ginjenja in občudovanja ne moremo ubraniti; celó o trenutkih, ko ga je njegovo prekipeče čutilo premotilo, celó v njegovih napakah in prenaglicah nam je Peter neznansko drag, ker se zgolj človeška natornost v njem tako živo pokaže; ali se nam ne zdi, da bi o marsikteri uri življenja, ko smo v razvihrani strasti Kristusa zatajili, s Petrom morali ven iti in — jokati? — Ne dolgo po vstajenji so Peter in šest druzih učencev eno noč na Tiberiaškem morji ribe lovili, pa nič niso vjeli. Ko se pa jutro stori, neznanec na bregu stoji; kteri jim veli še enkrat mrežo vreči; in ko po preobilnem vlaku Janez Petru opomni, da je Gospod, plane on v morje — zakaj ljubezen ne pozna nobene ovire. Po zavžitem čudopolno pripravljenem jedilu vpraša Jezus Petra: „Simon, sin Jonov! me ljubiš bolj kakor ti-le? „Gospod! ti veš, da te ljubim“. In Gospod pomenljivo praša v drugo in tretje: „Ali me ljubiš?“ To trikrat ponovljeno vprašanje Petra tolikanj presune, da v globoki ponižnosti in žalosti vzkliče: „Gospod! ti vse veš; ti veš, da te ljubim“. Na to spregovori Gospod znamenito besedo: „Pasi moja jagnjeta, pasi moje ovce“. Tako ga je postavil „dobri Pastir“ za svojega namestnika pri vernikih. Na visoko ljubezen je postavil Zveličar

to visoko čast, in to ljubezen je Peter razodeval vse svoje življenje: če ga je visoki zbor v bičanje obsodil, če ga je Herod v ječo pehal in v verige koval, če ga je trudilo evangeljsko delovanje, če mu je kervava smert žugala, vedno se je spominjal le vprašanja: „Simon Jonov! ali me ljubiš?“

3. Po vnebohodu Jezusovem ravná Peter ko glavar apostoljnov. On skliče množico in vodi izvoljenje Matija na mesto Juda izdajavca; on govori pervi po čudapolnem prihodu sv. Duha na binkoštni praznik, in njegova goreča beseda spreoberne okoli tri tisoč Judov; on je pervosednik v vseh apostoljskih zborih in on govori za svoje pred velicimi duhovni in sodniki.

Preobširno bi bilo vsa dela Petrova in storjene čudeže popisati, zatorej jih bodi le nekaj bolj imenitnih iz „aposteljnov djanja“, posnetih. Kako je Peter gredé z Janezom v tempelj, človeka iz maternega telesa hromega samo z besedami: „V imenu Jezusa Kristusa Nazarenskega vstani in hodi“, čudapolno ozdravil, to pové list bran na sv. Petra in Pavla dan. Ko Peter stermeče ljudstvo podučuje, ju zgrabi tempeljnove straže poglavar in pelje v ječo. Postavljena pred véliki zbor se Peter tako krepko zagovarja, da ju po prepovedi nadaljnega učenja v Jezusovem imenu izpusti. Ali učenci ne nehajo Križanega oznanovati in verniki so bili obilo deležni darov sv. Duhá, kteri so tudi iz kerščanske ljubezni prodali svoje njive ali hiše, ter položili ceno k nogam aposteljnov. Tudi Ananija in Safira tako storita, ali iz lakomnosti nekaj cene utajita in sta na mestu s smertjo kaznovana. In še z veliko druzimi čudeži so aposteljni svoje poslanstvo poterjevali, tako da so bolnike na ulice nosili, da je je že sama senca Petrova ozdravila. Kmalo potem so aposteljni zopet v ječo pahnjeni ali angelj jim vrata odpre in ko zopet v tempeljnu učé, so pred sodbo peljani in pretepeni. Oni pa gredó veseli spred zbora, ker so bili vredni spoznani, zavoljo Jezusovega imena zasramovanje terpeti. In niso nehali v tempeljnu in po hišah vsaki dan učiti. — Ker se je pa množilo število učencev, vstane veliko preganjanje zoper kristijane v Jeruzalemu, o kterem sv. Štefan krono mučenstva prejme. Verniki se razkropé in tako dijakon Filip na begu besedo Božjo v Samariji oznanuje in veliko duš Gospodu pridobi. Ko pa aposteljni, ki so bili v Jeruzalemu, slišijo, da je Samarija sprejela besedo Božjo, pošljejo Petra in Janeza tje, da sta na kerščene roke pokladala in so prejeli sv. Duha. Tukaj je Peter zarotil vražarja Simona, ki je za denar hotel kupiti darove sv. Duha. Preganjanje kristijanov pa je terpelo do spreobernjenja Savla, najbolj serditega nasprotnika. Tisti čas pa obiskuje Peter, glavar vernikov, občine kerščanske po vseh mestih dežele in doprinaša čuda, kakoršna njegov Gospod in Učenik, ko je še na zemlji bil. V Lidi ozdravi mertvoudnega rekoč mu: „Gospod Jezus Kristus te ozdravi; vstani in si postelji“. V Jopah obudi Tabito, miloserčno in polno dobrih del učenko, ko reče: „Tabita, vstani!“ Ona odpre oči, Peter jej roko poda, vzdigne in plakajočim vdovam živo pokaže. Razglasilo se je to čudo po vseh Jopah in veliko jih je v Jezusa verovalo. Peter se še veliko dni mudi v Jopah v hiši necega Simona strojarja pri morji. Enkrat opoldne moli on na plošnati hišni strehi pod milim nebom in velikanske misli o preobsežni moči evangelija mu preplivajo dušo; potopljen v globoko premišljevanje se zamakne in v pomenljivi prikazni pozve on voljo Gospodovo. Vidi namreč iz odpertega neba doli priti posodo polno vsakterih nečistih živali in začuje glas: „Vstani, zakolji in jej“; on pa od-

govori: „Ne, Gospod! še nikdar nisem kaj nečistega jedel“; ali glas mu reče v drugič in tretjič: „Kar je Bog očistil, ti nagnjusno ne imenuj“. Ko se predrami in premišljuje, kaj bi prikazen pomenila, glej! pridejo pred hišo trije možje poslani od rimskega stotnika Kornelija iz Cezareje. On, nezadovoljen s poganske basnarijo, se je bil k judovstvu obernil in je živel bogaboječe z vso svojo hišo. V prikazni tedaj mu angelj Božji veli poslati v Jope po necega Simona s priimkom Peter, da mu bo on povedal, kaj mu je storiti. Peter gre s poslanimi možmi; Kornelij je bil zbral znance in prijatle, sprejme aposteljna z globocim ponižanjem in mu vse pové. Petru se tedaj razjasni pomen perta z nečistimi živalimi od neba visečega in reče: „V resnici spoznam, da Bog ne gleda na osebo, ampak da mu je prijeten med vsacim narodom, kdor dela pravico“. Spozna torej, da so se dozdaj le Judom odperta cerkvena vrata tudi poganom odklenila. in jim z veseljem oznanuje Jezusa Kristusa. Ali ni bil še govora končal, „že je sv. Duh padel na vse, ki so poslušali besedo“. Verni Judje pa, ki so bili s Petrom prišli, se zavzemó, da je gnada sv. Duha tudi na ajde izlita. Peter pa reče: „Sme li kdo vode braniti, da ne bi bili kerščeni ti, kteri so sv. Duha prejeli, kakor tudi mi?“ In je ukaže kerstiti v imenu Gospodovem in ostane pri njih nekoliko dni. Glas o tej dogodbi kmalo pride v Jeruzalem in mnogo vernikov Petru zameri, da je neobrezane kerstil, ž njimi jedel in pod eno streho prebival. Peter tedaj gre v Jeruzalem, vzame seboj tistih šest judovskih prič, razloži nejevoljnim po redu, kakor se je bilo zgodilo in konča z besedami: „Ako je tedaj Bog unim poganskim možem ravno to gnado dal, kakor nam, kdo sem bil jaz, da bi bil mogel Bogu braniti?“ In obmolčali so in poveličevali Boga, da je tudi poganom dal pokoro k življenju.

4. Tisti čas pa začne kralj Herod Agripa kristijane hudo preganjati. On stegne najprej roko po glavarjih občine in dá Jakoba, Janezovega brata, ob glavo djati. Petra pa, ko glavarja aposteljnov v ječo zapreti, da bi ga prec po velikonočnem prazniku, k kteremu se je na tisoče vnanjih Judov v Jeruzalemu zbralo, farizejski serditosti žertoval. Peter sicer je bil med prazniki hudo obstražen, ali roka Božja je zdrobila pah in verige: angelj Gospodov ga pelje skozi straže in vrata iz ječe v mesto. (Glej. 1. avg.) Potem srečno ubeži iz Jeruzalema. Ali v cerkvi sami se vname za njeno svobodnost nevaren razpor. Za postavo (Mojz.) vneti, tesnoserčni judokristijani iz Jeruzalema so glasno terdili poganokristijanom: „Ako se ne daste obrezati po Mojzesovi šegi, ne morete zveličani biti“; in so takó njihov kerst in vse Petrove storitve ob veljavo devali. Cerkev Antijohijska pa se je branila jarma obrezovanja in sužnosti Mojzesovega obredstva in je poslala v tej zadevi Pavla in Barnaba v Jeruzalem. V tem

apostoljskem zboru zopet Peter vstane in jasno dokaže, da je že Bog sam to vprašanje razrešil, ker je neobrezane pogane po veri očistil in s sv. Duhom napolnil. — Tukaj se preterga nit nadaljnega popisa njegovega življenja; od te dobe imamo le raztresena omahljiva sporočila o njegovem delovanji. Iz Jeruzalema se je berž ko ne v ljubljeno Antijohijo podal, kjer je neki že prej od l. 33—40 vladikoval. Tukaj je živel s pogano-kristijani v popolnem občevanji; ali prenapeti judokristijani, kteri so vkljub apostoljski razsodbi v Jeruzalemu Mojzesovi postavi tudi med spreoberjenimi pogani še zmeraj veljavo terdili, gredo za njim in se tolikanj upirajo zoper „neobrezane verne“, da Petra naposled nagnejo, od njih se umakniti. Tedaj pa omahujočega v tej zadevi terdneji Pavel očitno zavoljo njegovega nasprotnega obnašanja pokara; in Peter sprejme bratovsko opominjevanje z apostoljsko ponižnostjo. Koliko časa se je v Antijohiji mudil, in ali je od tam evangelij po Pontu, Galaciji in po druzih okrajinah oznanoval, to je negotovo.

5. Peter je bil poleg najstarejih spričevanj dvakrat v Rim prišel, kjer je vstanovil neminljivo cerkev, ki je mati in glava vseh cerkva: pervikrat beržkone l. 42 ali 43, tedaj prec po svojem čudapolnem rešenji iz ječe in po begu iz Jeruzalema, drugikrat pa po letu 63; v bolj natanko določenje nam manjka zgodovinsko terdnih deržajev. V tem času je svoja dva lista pisal, dozdevno kmalo zapored. Pod cesarjem Neronom se razljuti serd Rimljanov v kervavo preganjanje judov in kristijanov; tudi Peter je bil zgrabljen in s sv. Pavlom v mamertinski ječi zapert, kjer sta aposteljna osem mescev ostala in jih mnogo spreobernila. Pripoveduje se, da je hotel Peter pred vjetjem Rim zapustiti, ali pri mestnih vratih mu Jezus sam naproti pride. „Gospod kam pa greš?“ „V Rim, da bom z novega križan“. Peter prec razumé te besede in se nemudoma verne. Obsojen tedaj v smert na križi želi z glavo navzdol križan biti, ker se je za nevrednega imel, enako po konci ko Jezus na lesu smert terpeti. Želja se mu spolni. Dan njegovega križanja je bil 29. junij l. 67. Ta dan je bil tudi sv. Pavel ob glavo djan.

Groba aposteljnov v katakombah sta bila že v pervih stoletjih v visoki časti. Sveti trupli ste bili kasneje večkrat preneseni; zdaj počivate v cerkvi sv. Petra pod vélicem oltarjem v podzemeljski kapeli, v kteri noč in dan sto in dvajset srebernih svetilk gori.

Obrazovana sta Peter in Pavel večidel skupaj ko zastopnika edinosti in vesoljnosti sv. cerkve; eden poleg sporočevanja ko čverst pleščeglav mož z dvema ključema; drugi manjše postave z bukvami in mečem v roki.

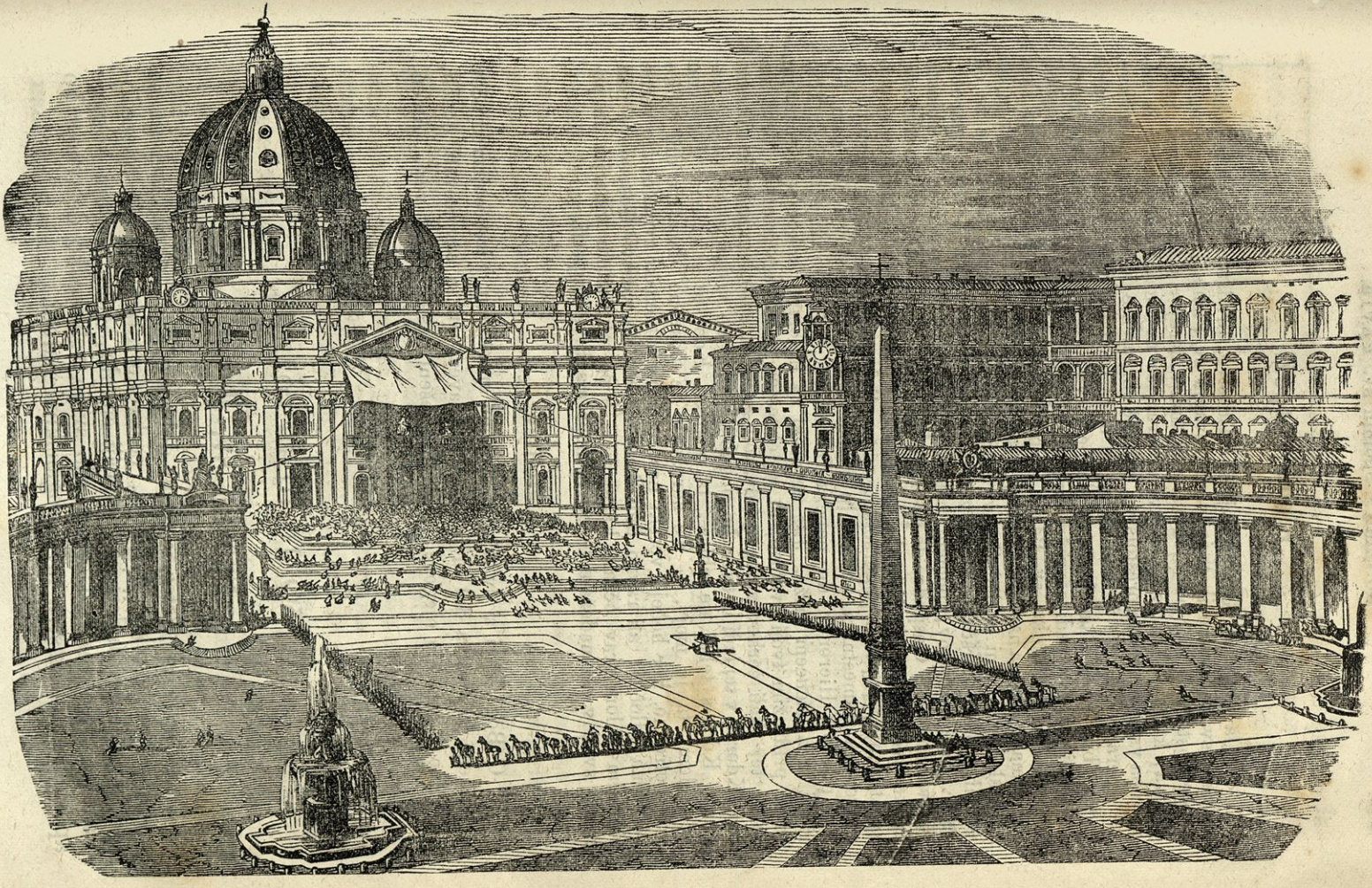

Rimski papeži.

Da je Jezus Kristus najviše pastirstvo, predstvo v časti in duhovni oblasti, sv. Petru izročil, to je iz spričevanja sv. Pisma jasno dokazano. Ali to pervostolstvo naj po njegovi volji tudi zmeraj v cerkvi ostane; zakaj vstava, ktero je On svoji cerkvi osnoval, se ne more predrugačiti in namemba vstanovljenega prestolstva, namreč ohranjenje edinosti in reda cerkve, še zmeraj velja. Če je bilo torej že o času aposteljnov zato poglavarja treba, bilo ga je kasneje čase, ko je število vernikov leto na leto rastlo in so bili tudi napadi sovražnikov vedno huji in bolj pogostoma, še bolj treba. Za naslednika sv. Petra je bil od vernikov zmeraj rimski škof pripoznan; ker pa naslednik vselej v sprednikove pravice stopi, zato je bil tudi slednji pravni naslednik sv. Petra vidni poglavar cerkve in je že od pervih stoletij kerščanstva pri vernikih za tacega veljal. Že ime „papež“, to je, oče vernikov, pomeni očitno pripoznanje njegove časti in oblasti. Zahvalimo torej Gospoda, da po skupnem poglavarji, ki je središče edinosti, cerkev vodi, in svojo zahvalo mu posebno s tem pokažimo, da bomo visoko spoštovanje, popolno pokorščino, serčno ljubezen in natanko zvestobo do njegovega namestnika na zemlji razodevali. Nepozabljivo naj nam bo, kar piše sv. Hieronim do papeža Damaza: „Jaz govorim z naslednikom ribča in z učencem križa. Jaz ne grem za nikomur, kakor za Kristusom in se pridružim tvoji svetosti, to je, občestvu Petrovega prestola. Vem, da je na tej skali cerkev zidana; kdorkoli zunaj te hiše Jagnje jé, je oskrunjen. Kdor ni v tej ladiji, ta se bo pogubil, kedar bo vodni potop valove zagnal. Kdor s teboj ne zbira, ta raztresa. Kdor je sklenjen s Petrovim prestolom, ta je moj“. — To združenje je posebno današnje dni toliko bolj potrebno, ker hočejo verski nasprotniki s peklensko zvijačnostjo verne od Rima odločiti; ali ravno tudi današnje dni se varstvo Gospodovo nad rimskim stolom prav očitno kaže, ker se po tako silnih viharjih in potresih sveti v neomadežani lepoti in nepremagljivi kreposti.

Molitev.

O Bog! kteri si sv. Petru, svojemu aposteljnu, z izročenjem ključev nebeškega kraljestva dal tudi višo oblast zavezovati in razvezovati, dodeli, da bomo s pomočjo njegove priprošnje rešeni naših grehov vezí. Amen.

30. Junij ali rožnik.

Spomin sv. Pavla.

Kakor je bil Peter v pervi dobi središče, okoli kterega se je vse versko življenje, cerkveno razvijanje in napredovanje po Judeji in Samariji sukalo, tako nastopi kasneje Pavel s svojo velevito osebnostjo svojo velikansko delavnost ko apostelj katoličanstva med poganskimi narodi.

Ko hud preganjavec kristijanov zapusti Jeruzalem (glej 25. jan.), pa ko zvest oznanovavec Križanega se verne nazaj, kjer ga pa apostoljni še le po priporočenji Barnaba sprejmó. Jame tedaj učiti po javnih šolah Jeruzalemskih in oznanuje ime Jezusovo s tolikim vspehom, da so ga judje zopet, kakor v Damasku, umoriti naklepali, pa on zbeži v rojstno mesto Tarz, od kadar ga Barnaba v Antijohijo na obširneje apostoljsko polje odpelje. Po navdihnjenji sv. Duha so starašini v imenu vseh vernikov roke na-nju položili (za škofa posvetili) ter ju poslali poganom evangelji oznanovat. Iz Selevcije se po morji prepeljata na otok Ciper in prideta do mesta Pafa, kjer je rimski oblastnik Sergij Pavel sedoval. Ta rimljan je bil izmed tistih mož, kteri nezadovoljni z gerško modrostjo in nepotolaženi od rimljanske slastnosti, so po čistejem spoznanji Božjem in po viših blagrih hrepeneli; on je po čudodelnih in mogočnih besedah apostoljnovih veroval in je prejel sv. kerst. S Cipra se pelje Pavel — tako se zanaprej zmeraj imenuje v apostoljskem djanji — po morji v Pamfilijo, in prišedši skozi Perge v Antijohijo v Pisidiji ima v shodnici tehten govor do judov, takó, da jih mnogo vernih postane; pervaki judovski pa so bili s serdom napolnjeni zoper novi nauk; tedaj jim zakliče Pavel: „Vam se je morala najprej govoriti Božja beseda, ker jo pa od sebe pehate in se nevredne štejete večnega življenja, glejte! oberneva se (z Barnabom) k ajdom“. In sta otresla prah z nog in prišla čez Ikonij v Listro v Likaoniji. Tam Pavel med govorom ozdravi iz maternega telesa hromega (glej. 11. jun.) in stermeča množica ju hoče častiti ko bogova; ko jej pa Pavel to vražo zaverne, kamnja ga in na pol mertvega iz mesta vleče. Ali vsled ljubeznjive postrežbe učencev že drugi dan iz mesta odide. Nazaj gredé v Antijohijo obišče z Barnabom že vstanovljene cerkve, da bi je s ponovljenim naukom v veri poterdil.

2. Ko je pa krščanstvo po mali Aziji krepke korenine odganjalo, se je med kristijani v Antijohiji hud razpor vnel stran veljave Mojzesovih obrednih postav. Pavel in Barnaba sta poslana v Jeruzalem, kjer aposteljni v zboru razsodijo, da se kristijanom ne more ta jarem (obrezovanje) naklepati. Po vernitvi se poda na drugo misijonsko pot spremljan od Sila, razsvetljenega učenika. Oberne se proti Ciliciji, obiskuje in poterjuje vstanovljene cerkve in pride v Derbe in Listro; tukaj najde krščansko izrejenega mladenča, verlega in navdušenega Timoteja, kterega seboj vzame, da bi ga izolikal za službo Gospodovo. Prehajaje po raznih mestih in deželah v Aziji, se Pavel nagnjen od ponočne prikazni prepelje po morji v macedonsko mesto Filipe, kjer mnogo vernikov pridobi, med njimi tudi Lidijo, bogato škerlatarico, ki ga pod svojo streho sprejme. Pavel ozdravi tu mlado sužinjo, ktera, obsedena od pitonovega duha, je veliko dobička gospodarjem privedeževala; deklica neha vedeževati in gospodar toži Pavla in Sila, da ljudstvo zapeljujeta. Bila sta tepena, v ječo veržena in v klado djana; ali o polnoči vstane nanagloma velik potres, železje se oklene, in vsa ječna vrata odpró. Varh ječe se zbudi in ker misli, da so skozi odperta vrata vsi jetniki ubežali, hoče se z mečem prebosti, ker namesto ubežnih jetnikov bi bil moral on sramotno kazen terpeti; tedaj zavpije Pavel: „Nič žalega si ne stori, zakaj vsi smo tukaj“. Jetničar, kteremu je bilo to čudo luč sv. vere prižgalo, ju pelje pod svojo streho, in berž je bil kerščen z vso svojo hišo. Vse to je nagnilo mestne sodnike k povelju, ptujce izpustiti; ali Pavel nezadovoljen s tem skrivnim izpustom zahteva z rimljanskim ponosom za očitno sramotenje tudi očitno zadostenje, in tako so ju morali sodniki po prošnji za zamero sami izpeljati iz mesta. Popotvata v bogato tergovsko mesto Tesalonik, kjer blagovito oznanujeta Križanega. Pa kmalo pregnana od sovražnih judov zbežita v Berejo. Tesaloniški judje pa množico zoper nju podpihujejo in tako odide Pavel v Atene.

3. Atene so bile veleslavni sedež učenosti in umetnosti, središče gerške olike, pa tudi gnjezdo vseh malikovavskih vraž. Atenci so častili malike vseh ljudstev, in da bi se pač kteremu ne zamerili, so še „neznanemu Bogu“ oltar postavili. Tega jim je oznanoval apostelj po shodnicah, po javnih tergih in celo v areopagu, to je, na mestu najviše gerške sodnije. Dionizij areopagit je postal veren in pervi škof v Atenah; pri druzih učenih in imenitnih pa je obveljalo, da ne prevzetnim modrim, ampak priprostim otroškim dušam se lomi kruh življenja, zakaj modrijani so se posmehovali nauku o vstajenji mertvih. Odšel iz Aten pride v Korint, kjer stanuje pri Judu Akvili, ki je bil tudi, kakor Pavel, delavec šotorov. Živel je tam eno leto in občina je obilno rastla. Potem gre v Jeruzalem spolnit neko obljubo in od tam

v Antiohijo. Tje pa pride tudi Peter, kteri, zapeljan od judovskih kristijanov, se ogiblje občevanja s poganokristijani. Pavel ga zaverne in po raznih misijonskih potih pride naposled v Efez, kjer ostane tri leta. Ondi najde okoli dvanajst Janezovih učencev, kterim podeli zakrament sv. kersta in sv. birme. Začel je učiti v shodnici, potem pa v zasebnih hišah. Po njegovem trudu in po njegovih čudežih se je občina silo množila; zakaj zaupanje v čudodelno moč aposteljnov je bilo toliko, da so celo potne njegove rute in pasove na bolnike pokladali, in bolezni so je zapustile in hudi duhovi šli iz njih. V Efezu je stal prekrasen tempelj Dijane. Ker je veliko ptujcev hodilo občudovat to velikansko stavbo, zato so si srebrarji veliko prislužili z izdelovanjem srebernih Dijaninih hišic. Kerščanska vera jim je ta zaslužek kratila. Zlatar Demetrij tedaj skliče delavce in tovarše in jim beseduje, „kako da ta Pavel po vsi Aziji veliko množico odvrača, da ni samo njih delo v nevarnosti, ampak da bo tudi tempelj vélike Dijane v nič štet“. In vsi so bili z jezo napolnjeni in so vpili: „Vélika je Dijana Efežanov!“ In mesto je bilo polno zmešnjave. Ko je pa Pavel hotel med ljudstvo iti, mu učenci niso pustili. In ko je bil hrup potolažen, poslovil se je od učencev in se podal na pot v Macedonijo, odkodar je njegova apostoljska delavnost segala v Dalmacijo. Po Macedoniji in Ahaji so nabirali mile darove za uboge kristijane v Jeruzalemu; to znamenje ljubezni jim je hotel Pavel sam za binkoštne praznike prihodnjega leta izročiti. Pride tedaj v Troado, kjer se sedem dni mudi. Zvečer pred odhodom — bilo je v nedeljo — se zberó verniki, da bi ž njim sv. daritev obhajali; serčno ginjen jim govori s sveto navdušenostjo, besede zveličanja in ljubezni mu rekama tekó do pozne noči; na oknu pa sedi mladeneč, kteri v terdnem spanji omahne in iz tretjega nadstropja pade, da ga mertvega vzdignejo. Pavel pa gre doli, se čez-nj skloni in reče: „Ne bodite nepokojni, zakaj njegova duša je še v njem“. In res po dokončanem sv. opravilu mladenča živega pripeljejo. Na ladji pride Pavel naposled v Milet. Vso pot so ga spremljale otožne slutnje in kolikor bliže je do Jeruzalema prihajal, toliko bolj ga je v dušo zabolevalo, da ga tam nič dobrega ne čaka, ampak sramotenje, preganjanje, ječa. Poslal je torej v Efez po starašine cerkve; prišli so in se je od njih poslovil s preljubeznjivim in preginljivim govorom. In ko je bil izgovoril, je pokleknil in molil ž njimi. Velik jok pa je vstal med vsemi ter so objemali Pavla in poljubovali, in so bili najbolj žalostni zavoljo besede, ki jo je rekel, da ne bodo njegovega obličja več videli. In so ga spremili do barke.

4. Vožnja je bila hitra. Pavel in njegovi tovarši srečno dospó v Cezarejo, kjer stanujejo v hiši dijakona Filipa. Prihodnost je čedalje temneja; prerok iz Judeje, Agab pride, vzame

pas Pavlov in si zveže roke in noge rekoč; „Tako te bodo zvezali Judje v Jeruzalemu in te izdali nevernikom v roke“. Ali Pavel gre vendar v Jeruzalem, kjer ga apostelj Jakob in starašini z velicim veseljem in poveličevanjem Božjim sprejmejo. Ali mlajši udje cerkve, večidel „gorečniki za postavo“ mu niso bili prijazni, ker judokristijane od Mojzesa in od šeg očetov odvrača. Da bi torej z djanjem pokazal, da postave ne zaničuje, sklene spolniti nazarejsko obljubo, to je, sedemdnevno zderžanje jedi in pijače, ki se je z očitno daritvijo končala. Ko ga pa proti konci zagledajo v tempeljnu judje iz Azije, ga zgrabijo in vpijejo: „Možje Izraelci! pomagajte! To je tisti človek, ki povsod uči zoper ljudstvo, postavo in svetišče in celo neobrezane ajde v tempelj vpeljuje“. In ga vlečejo iz tempeljna in bijejo in vse mesto je po konci; Lizija pa, viši vojaške trume, prihiti, ga reši sicer iz rok besnikov, ali vendar ko vmišljenega hudodelnika veli vklenjenega na grad peljati, derhal pa za njim kriči, da proč ž njim, pobite ga! Drugo jutro je postavljen pred viši zbor ali zavoljo strastnosti sodnikov se ni moglo spodobno zasliševanje zgoditi; premeteno tedaj oberne Pavel vérski razpor med njimi v svoj prid ter zakliče: „Zavoljo upanja vstajenja mertvih sem jaz sojen!“ V zboru namreč so sedeli saduceji, ki so je tajili, in farizeji, ki so je terdili. In takó hud razpor nastane med njimi, da veli stotnik Pavla odpeljati, da bi ga ne raztergali. Štirideset besnih Judov pa se zapriseže, ne jesti ne piti, dokler Pavla ne umoré, in ko Lizija ta naklep zvé, zaukaže Pavla z močno stražo v Cezarejo odpeljati, kamor tudi njegove tožnike zaverne. Njim tedaj tukaj nasproti stoječ dokaže Pavel jasno od pike do pike krivičnost njihovih obdolženj: ter reče, da je ravno iz spoštovanja do vere očetov bil v Jeruzalem prišel, da se ni z nikomur prepiral, ne kacega hrupa napravljal, in da je bil tisti hrum v zboru le zato nastal, ker se je on sklical na vstajenje mertvih. Jasne in udarne besede Pavlove so Feliksu, deželnemu oblastniku, všeč, vendar pa odloži sodbo do prihoda Lizijevega, in med tem pokliče Pavla, da bi kaj pozvedel od njegove vere. Pavel mu govori od Božje pravice, čistosti in prihodnje sodbe; ali Feliks prestrašen, ker je to njega ko prešeštnika osebno zadelo, znimarno reče: „Za zdaj le pojdi; o priložnem času te bom pa poklical“. Res ga še večkrat pokliče, toda le iz lakomnosti, da bi Pavlu opomnil, da zlat ključ vsaka vrata odpre. Ali Pavel se ne mara z denarjem ječe rešiti, zatorej še dve leti v njej ostane. Feliksov naslednik Fest zopet pravdo nategne; véliki duhovni in judovski velikaši zopet pridejo v Cezarejo in tožba ter zagovor se ponovi; Fest nasvetuje, da naj bi se ta reč pred visocim zborom v Jeruzalemu razsodila; ali Pavel spregleda nevarnost te ponudbe ter zakliče: „Pred cesarjevim sodnjim stolom stojim, ondi moram sojen biti, judom nisem krivice storil in nočem

njim izdan biti. Na cesarja kličem". Ko je pa tudi kralj Herod Agripa hotel „tega človeka" slišati, zato je bil prišel z imenitnišimi mestnimi možmi v sodnišnico, in Pavel po Festovem povelji pripeljan, je zopet govoril tako ognevito, živo, serčno, da je vse sapo na-se vleklo in je Herod naposled zaklical: „Malo manjka, da me kristijan biti ne pregovoriš", Pavel pa povzdigne vklenjeno roko in spregovori te vélike besede: „Želim pri Bogu, naj že manjka malo ali veliko, da bi ne le ti, ampak tudi vsi, kteri slišijo, danes taki bili, kakoršen sem jaz razun teh vezí". Zbrani se dvignejo. Fest in Agripa pa se na strani pogovorita in sta ene misli, „da bi se ta človek lahko izpustil, ko ne bi bil klical na cesarja".

5. Priljudni stotnik Julij, kteremu je bil Pavel z druzimi jetniki vred izročen, mu je popolno dovolil med vožnjo na vseh postajah brate obiskovati in v veri poterjevati. Vožnja je bila počasna; nasprotni vetrovi so nagajali, solnce in zvezde po cele dni niso svetile, silni viharji so ladijo kakor pero premetavali; brodniki, nenehoma truda že vsi upehani, so zgubili moč in serčnost; ali Pavel je bil terden v zaupanji v Boga, je je oserčeval ter rekel: „Življenje nobenega izmed vas ne bo zgubljeno, le barka". In zgodilo se je takó. Barka se je bila razbila na klečah otoka Malte, kteri pa so bili na njej, so plavaje ali pa na deskah in barkinih kosovih na suho se rešili. Po trimesečnem prezimovanji na otoku, na kterem je Pavel veliko bolnih ozdravil, so jadrali skozi tirensko morje ter pripeli sidra v Puteolih na bregu Kampanije. Glas o prihodu aposteljnovem se je bil zaslišal v Rimu; bratje so mu z veseljem naproti prišli, in tako je spomladi 61 l. kakor v slavi dospel v Rim. Pač se je imel zahvaliti ugodnemu sporočilu oblastnika Festa in pa dobremu spričevanju stotnika Julija, da mu je bilo jetništvo olajšano; smel je v zasebni hiši stanovati in le en vojak ga je stražil, na kterega je bil z dolgo verigo za roko priklenjen. Njegovo delovanje je bilo visoko blagoslovljeno; mnogo imenitnih Rimljanov, celo vradnikov in cesarskih rodovincev je sv. evangelij sprejelo; dobival je sporočila o stanu azijatiških cerkev, pisal je podučne in opominske liste in je z vsemi cerkvami občeval; on je sicer nosil verige, ali beseda Božja ni bila navezana, ampak je gospodovala svobodno, vstvarno, olikavno, zveličavno. Jetništvo se je zavleklo, morda, ker ni bilo nobenega tožnika; naposled je bil zaslišan; nobenega odvetnika ni imel, ali Gospod je bil ž njim. Staro cerkveno sporočilo pripoveduje, da je bil po dveletni ječi izpuščen, in da se je berž ko ne na Špansko podal sv. evangelij oznanovat. Verjetno je, da je tudi še druge kraje obiskoval. Leta 65 pa je se bil zopet v vzhodnjo Evropo povernil in se poleg Evzebija v Korintu s sv. Petrom sošel, od kodar sta se oba na Laško podala in sta v Rimu štirinajsto leto Neronovega

vladanja, t. j., 67. l. 29. junija za Jezusa svojo kri prelila. Pavel je bil z mečem ob glavo djan na mestu, kjer zdaj zunaj Rima prekrasna cerkev stoji.

Legenda pripoveduje, da je iz odsekane glave tekla kri z mlekom — „kaj čuda“, pravi sv. Ambrož, „ali ni Pavel cerkve pital z mlekom in redil s kervijo in z mesom, da je dorastla v Kristusovo popolnost?“

Sv. Pavel

je najbolj velikanska, prevzvišena podoba, ki se nam kaže v cerkveni zgodovini starih in novih časov, pravo čudo duha in milosti. S svojo zgovornostjo, gorečnostjo in ljubeznijo on navadno človeško okrožje darov tako nadvišuje, da se nam naravnost vsiluje vera o neposrednem Božjem vplivu na njegove apostoljske trude in vspehe. V velikansk boj se je podal, in ga je zmagovito izbojeval — boj zoper judovski in poganski svet. Hebrejcem, ki so se mislili izvoljeno ljudstvo, ljubljence Božje, cvet in diko narodov, je v mogočno zasežnih, vse presoje skórena podirajočih govorih dokazal njih baharije in prevzetnosti ničemurnost in neumnost, da v Kristusu ne velja rod in obreza, ampak ljubezni djanska vera. Gerkom, ki so se oponašali s svojo oliko, umetnostjo in vednostjo, je dokazal, da je njihova svetna modrost pred Bogom komaj več ko norost; Rimljanom, ošabnim in silovitim zapovednikom ljudstev, da je njihova mogočnost nesveta samoljubnost in za narode nesrečno hlapčunstvo. Pavel je bil še le ob enajsti uri v vinograd Gospodov poklican, ali on je več delal in več terpel, kakor vsi drugi. On je neznanska popotovanja storil po Aziji in Evropi, od enega dela svetá do druzega, in sicer s čudovito lahkoto in sterpežnostjo: ne na zložnih vozovih, po železnicah, na parobrodih, ampak peš, po grudavih potih, čez visoke gore, globoke doline, dereče reke in gnjila močvirja, ali pa po morji v razhrebanih ladijah, ki so je morali o slednjem viharji z verigami in vervmi povezovati. Kolikrat je bil kakor gobov ali kužen človek metan iz shodnic, preganjan iz mest in od mirnega ognjišča prijatlov veržen ven na vremske nezgode, v gozde in puščave med divjo zverino. Stokrat že je bil mučensko krono dosegel, predno je svoje življenje izkervavil! In vendar ga vse težave, bridkosti in terpljenja niso mogle omajati v njegovem poklici. Ljubezen Kristusova je bila zvezda, ki mu je jasno in nenehom svetila na nebu njegovega serca, ki mu je tudi v najbolj težavnih in osupnih okoliščinah pravo pot kazala; ona je bila čudodelna moč, s ktero je vse nevarnosti in ovire premagal. V ljubezni do Kristusa je našel Pavel tudi vse poterpečo, vse darujočo ljubezen do bratov, po kteri je bil vsem vse, da bi vse Kristusu pridobil.

Molitev.

O Bog! kteri si po oznanovanji sv. aposteljna Pavla neverna ljudstva spreobernil, dodeli nam, te prosimo, da, ki njegov spomin obhajamo tudi moč njegove priprošnje občutimo. Po Kristusu Jezusu, Gospodu našem. Amen.

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA
COBISS
0000320681